Velký spor věků

mezi Kristem a Satanem

E. G. White

DRAMA VĚKŮ

5

Předmluva

Tuto knihu nevydáváme proto, aby připomněla, že na světě existuje zlo, zármutek a bída. Víme to všichni příliš dobře. Tuto knihu nevydáváme ani proto, aby nám ukázala, že mezi světlem a tmou, hříchem a nepravostí, nespravedlností a právem, smrtí a životem je nesmiřitelný rozpor - v hloubi srdce si to uvědomujeme a víme také, že my sami jsme do tohoto zápasu vtaženi, že se ho sami účastníme.

Každý z nás však někdy zatouží dovědět se o tomto dějinném sporu něco více. Jak začal? Existoval vždycky? Kdo se účastní toho nesmírně složitého zápasu? A jak se mám zachovat já? Mám v něm nějakou odpovědnost? Nepřišel jsem na tento svět z vlastního rozhodnutí. Je to pro mne dobré, nebo špatné?

O jaké principy v tomto sporu jde? Jak dlouho spor potrvá? Jak skončí? Propadne se tato planeta, jak tvrdí někteří vědci, do hlubin černé, mrazivé, věčné noci? Nebo ji čeká skvělá budoucnost?

Otázku si můžeme položit ještě osobněji: Jak mohu zápas mezi rostoucím sobectvím a vyhasínající láskou, který probíhá také v mém srdci, přivést ke konečnému a trvalému vítězství dobra? Co o tom říká Bible - Boží slovo? Jakou odpověď nám na tuto zásadně důležitou otázku dává Bůh?

Cílem této knihy je pomoci všem lidem správně rozřešit naznačené problémy. Napsala ji žena, která zakusila Boží dobrotu a ze vztahu k Pánu i studiem Božího slova poznala, že Boží tajemství chápou lidé, kteří mají k Bohu úctu. S nimi Bůh uzavře smlouvu.

Abychom mohli lépe pochopit podstatu nejdůležitějšího zápasu všech věků, v němž jde o bytí celého vesmíru, přibližuje nám jej pisatelka prostřednictvím známých příkladů z historie, které se odehrály během posledních dvaceti staletí.

Kniha začíná posledními tragickými obrazy z dějin starověkého Jeruzaléma - Bohem vyvoleného města - poté, co odmítlo muže z Golgoty, který přišel zachránit lidstvo. Pak sleduje velké putování národů, vypráví o pronásledování Božích dětí v prvních staletích křesťanského letopočtu, velkém odpadnutí v Boží církvi, vzniku reformace, která zřetelně ukázala některé principy velkého sporu, nabízí poučení z následků toho, že Francie odmítla Boží zásady, sleduje nový zájem o Písmo, jeho vyvýšení a blahodárný vliv, náboženské probuzení 19. století, odpečetění Božího slova, jeho podivuhodná sdělení i proroctví, která čelí vlivu satanských podvodů.

Prostě, srozumitelně a přesvědčivě líčí tato kniha současný zápas a hlavní zásady, o které v něm jde; zápas v němž nikdo nemůže zůstat stranou.

Na závěrečných stránkách kniha popisuje konečné slavné vítězství dobra nad zlem, pravdy nad lží, světla nad tmou, radosti nad zármutkem, naděje nad zoufalstvím, slávy nad hanbou, života nad smrtí a nekonečně trpělivé lásky nad pomstychtivou nenávistí.

Anglický originál této knihy byl poprvé vydán v roce 1888. Roku 1911 jej autorka přepracovala pro druhé vydání. Od té doby byla tato kniha vydána v milionových nákladech ve všech hlavních světových jazycích. Předchozí vydání přivedla mnoho lidí k dobrému Pastýři - Pánu Ježíši Kristu. Vydavatelé se modlí, aby toto vydání přineslo ještě více dobra.

Vydavatelé

Úvod

Dříve než na svět přišel hřích, mohl Adam komunikovat přímo se svým Tvůrcem. Protože přestoupil Boží zákon a odloučil se od Boha, připravil lidstvo o tuto přednost. Plán vykoupení však otevřel cestu, která umožňovala i nadále spojení mezi obyvateli této planety a nebesy. Bůh hovořil s lidmi prostřednictvím svého Ducha a svět osvěcovalo Boží světlo sesílané prostřednictvím zjevení vyvoleným Božím služebníkům. *"... z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha."* (2 Petr 1,21)

V prvních dvaceti pěti staletích lidských dějin neexistovalo psané Boží zjevení. Lidé, kteří se učili od Boha, sdělovali své poznatky jiným, a tak poznání přecházelo z otce na syna, z generace na generaci. Písemné zaznamenávání Božího slova začalo v době Mojžíše. Tehdy lidé písemně zachytili inspirovaná zjevení a vznikala inspirovaná kniha. Tento proces pokračoval po dobu dlouhých šestnácti staletí - začal Mojžíšem, který zaznamenal stvoření světa a Boží zákon, a skončil apoštolem Janem, který zapsal nejnádhernější pravdy evangelia.

Bible se odvolává na Boha jako svého autora. Psaly ji však lidské ruce a rozmanitý literární sloh jejích jednotlivých knih prozrazuje charakteristické rysy různých pisatelů. Všechny zjevené pravdy *"pochází z Božího Ducha"* (2 Tim 3,16), jsou však vyjádřeny lidskou řečí. Bůh svým svatým Duchem vléval světlo do myslí a srdcí svých následovníků, dával jim sny a vidění, ukazoval symboly a obrazy, a lidé, kterým byla pravda takto zjevena, pak zaznamenali myšlenky lidskou řečí.

Desatero přikázání vyhlásil sám Bůh a napsal je svou vlastní rukou. Je to Boží, nikoli lidský výtvor. Bible však obsahuje Bohem sdělené pravdy vyjádřené lidskou řečí, je spojením Božího s lidským. Podobným spojením je také Kristova přirozenost - Kristus je Syn Boží i Syn člověka. O Bibli platí totéž, co platilo o Kristu - *"Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi."* (Jan 1,14)

Jednotlivé knihy Bible napsali v různých dobách lidé rozmanitých duševních a duchovních schopností, rozličného postavení a povolání, proto se jejich sloh značně liší. Různorodé jsou také náměty, o nichž pojednávají. Pisatelé tedy používali různé výrazové prostředky, jeden často předkládá stejnou pravdu výrazněji než druhý. Protože několik pisatelů psalo o stejném námětu z různých hledisek, může se povrchnímu, nepozornému nebo zaujatému čtenáři zdát, že se jejich popisy neshodují nebo si protiřečí. Přemýšlivý a pokorný čtenář při hlubším pohledu pozná, že spolu souhlasí.

Pravdu popisovali různí lidé, proto ji představili z různých pohledů. Na jednoho pisatele silněji zapůsobila jedna stránka věci a zvýraznil to, co odpovídalo jeho zkušenosti nebo co byl schopen vnímat a ocenit, jiný si povšiml jiné stránky, ale každý pod vedením Ducha svatého popsal to, co nejsilněji zapůsobilo na jeho mysl - představil jinou stránku pravdy - , je však mezi nimi dokonalý soulad. Takto zjevené pravdy tvoří dokonalý celek, který plně odpovídá potřebám lidí ve všech situacích a podmínkách života.

Bůh se rozhodl sdělit svou pravdu světu prostřednictvím lidí. Duch svatý vybral vhodné jedince a dal jim potřebné schopnosti, aby mohli vykonat svěřený úkol. Vedl jejich myšlení při volbě námětu, o kterém mluvili a psali. Poklad svěřil hliněným nádobám, přesto však pochází z nebe. Boží svědectví je podáváno nedokonalou lidskou řečí, přesto je to Boží svědectví. Poslušné, věřící Boží dítě v něm postřehne slávu Boží moci, plnou milosti a pravdy.

Bůh ve svém slovu poskytuje lidem vědomosti potřebné ke spasení. Písmo svaté je proto třeba přijímat jako autoritativní, neomylné zjevení Boží vůle. Je měřítkem charakteru, zjevuje věrouku a je zkušebním kamenem pro posuzování zkušeností. *"Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu."* (2 Tim 3,16.17)

Skutečnost, že Bůh zjevil lidem svou vůli prostřednictvím svého slova ovšem neznamená, že je už zbytečná stálá přítomnost a pomoc Ducha svatého. Naopak, náš Spasitel slíbil, že jeho Duch

bude objasňovat Boží slovo jeho služebníkům, vysvětlovat jeho učení a ukazovat, jak je mají aplikovat. Protože Bibli inspiroval Boží Duch, je nemožné, aby učení Ducha odporovalo tomu, co učí Boží slovo.

Duch nebyl dán - a ani nemůže být nikdy dán - aby nahradil Bibli. Vždyť Písmo výslovně říká, že Boží slovo je měřítkem každého učení a každé zkušenosti. Apoštol Jan napsal: "Nevěřte každému vnuknutí, nýbrž zkoumejte duchy, zda jsou z Boha; neboť mnoho falešných proroků vyšlo do světa." (1 Jan 4,1) A Izaiáš prohlásil: *"K zákonu a svědectví! Což oni neříkají takové slovo, že mu z něho nevzejde jitřní záře?"* (Iz 8,20)

Velkou škodu působí dílu Ducha svatého bludy lidí, kteří tvrdí, že jsou vedeni Duchem, a proto se už nepotřebují řídit Božím slovem. Nechávají se vést pocity, které pokládají za Boží hlas ve svém nitru. To, co je ovládá, není Boží Duch. Podléhání pocitům spolu s přehlížením Písma může vést jen ke zmatku, klamu a zkáze. To slouží pouze záměrům satana. Protože působení Ducha svatého v Kristově církvi je životně důležité, snaží se satan prostřednictvím bludů extrémistů a fanatiků, aby lidé nebrali působení Ducha svatého vážně a přehlíželi zdroj síly, který nám Pán nabízí.

Podle Božího slova bude Duch svatý konat své dílo během doby, kdy bude zvěstováno evangelium. V době vzniku Starého a Nového zákona nepřestával Duch svatý sdělovat pravdu různým jednotlivcům mimo zjevení, která byla vtělena do Písma. Bible sama hovoří o tom, jak Duch svatý lidem předával upozornění, výtky, rady a poučení v záležitostech, které neměly souvislost s psaným Božím slovem. Zmiňuje se o prorocích v různých dobách, jejichž výroky nikdo nezaznamenal. Stejným způsobem i později, když byl kánon Písma ukončen, Duch svatý pokračoval ve svém díle, osvěcoval, upozorňoval a povzbuzoval Boží děti.

Pán Ježíš slíbil svým učedníkům: *"Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všecko, co jsem vám řekl." "Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, ... oznámí vám, co má přijít."* (J 14,26; 16,13) Písmo učí, že tento slib neplatil jen v době apoštolů. Platí pro Kristovu církev ve všech dobách. Spasitel své následovníky ujistil: *"... já jsem s vámi po všecky dny až do skonání tohoto věku."* (Mt 28,20) Apoštol Pavel prohlásil, že dary a projevy Ducha Kristus udělil své církvi, *"aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby - k budování Kristova těla, až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti."* (Ef 4,12.13) Apoštol Pavel se modlil za věřící v Efezu: *"Prosím, aby vám Bůh našeho Pána Ježíše Krista, Otec slávy, dal ducha moudrosti a zjevení, abyste ho poznali a osvíceným vnitřním zrakem viděli, k jaké naději vás povolal, ... jak nesmírně veliký je ve své moci k nám, kteří věříme."* (Ef 1,17-19) Požehnání, o které apoštol Pavel prosil pro efezský sbor, působí Boží Duch, který osvěcuje rozum a odhaluje lidské mysli hloubky Božího slova.

Po úžasném projevu Ducha svatého o letnicích vyzval apoštol Petr své posluchače, aby činili pokání a dali se pokřtít ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů, potom jim řekl: *„... dostanete dar Ducha svatého. Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh."* (Sk 2,38.39)

Když Bůh nechal prostřednictvím proroka Joela popsat příchod velkého dne Páně, slíbil také mimořádné působení Božího Ducha (Joel 2,28). Toto proroctví se zčásti vyplnilo sesláním Ducha o letnicích, dokonale se však naplní v projevu Boží milosti, která bude provázet závěrečné působení evangelia.

Až se bude přibližovat konec času, velký spor mezi dobrem a zlem bude nabývat na síle. Satanův hněv vůči Kristově církvi se projevoval ve všech dobách a Bůh štědře uděloval svému lidu milost a svého Ducha, aby ho posílil v boji proti mocnostem zla. Když měli Kristovi apoštolové rozšířit evangelium po celém světě a zaznamenat je pro budoucí věky, dostali zvláštní zmocnění Duchem svatým. Oč více se církev blíží svému konečnému vysvobození, o to větší silou se bude satan stále snažit působit. Sestoupí na zem *"plný zlosti, protože ví, jak málo času mu zbývá"* (Zj 12,12). Bude předvádět *"kdejaký mocný čin, klamná znamení a zázraky"* (2 Te 2,9). Po šest tisíc let

se mistrovský rozum satana, kdysi nejpřednějšího z Božích andělů, zcela věnoval dílu podvodu a zkázy. Celý um a důvtip, který satan získal během věky trvajícího zápasu, veškerou krutost, kterou si vypěstoval, použije proti Božímu lidu v konečném boji. V tak nebezpečné době mají Kristovi následovníci upozorňovat svět na druhý příchod Pána Ježíše, a má se připravit lid, který bude stát před Kristem při jeho příchodu *„čistý a bez poskvrny“* (2 Pt 3,14). V této době církev nebude potřebovat zvláštní dar Boží milosti a moci o nic méně než v dobách apoštolů.

Duch svatý mě osvítil a ukázal mi výjevy z dlouhého zápasu mezi dobrem a zlem. Čas od času mi Pán dovolil sledovat, jak v různých dobách probíhal velký spor mezi Kristem, Pánem života, původcem našeho spasení, a satanem, vládcem zla, původcem hříchu, prvním přestupníkem svatého Božího zákona. Satan své nepřátelství vůči Kristu projevuje nenávistí vůči Kristovým následovníkům. V celých dějinách můžeme sledovat stále stejný odpor vůči zásadám Božího zákona, stejný klam, jehož cílem je způsobit, aby blud vypadal jako pravda, aby Boží zákon nahradila lidská nařízení a aby lidé uctívali stvoření místo Stvořitele. Ve všech dobách se satan vytrvale snažil zkresleně představovat Boží charakter, a tak zapříčinit, aby lidé měli falešnou představu o Stvořiteli a dívali se na něj spíše se strachem a nenávistí než s láskou. Snaží se odstranit Boží zákon a způsobit, aby lidé necítili závaznost jeho požadavků. Pronásleduje ty, kdo se odvažují postavit se proti jeho podvodům. Stejné satanovo úsilí můžeme sledovat v dějinách patriarchů, proroků a apoštolů, mučedníků i reformátorů.

V posledním velkém zápase bude satan bojovat stejným způsobem, projeví stejné postoje a bude se snažit dosáhnout stejného cíle jako ve všech předchozích dobách. Bude se opakovat to, co tu už bylo, jen s jedním rozdílem - nastávající zápas se bude vyznačovat intenzitou, jakou svět dosud nezažil. Satanovy klamy budou rafinovanější, jeho útoky prudší. Kdyby to bylo možné, svedl by i vyvolené (Mk 13,22).

Když mi Boží Duch představil velké pravdy svého slova a ukázal minulé i budoucí výjevy, vyzval mne, abych ostatním lidem oznámila, co mi zjevil - abych ukázala dějiny zápasu v některých historických událostech a vylíčila je tak, aby objasnily rychle se blížící boj. Z tohoto důvodu jsem se snažila vybrat z církevních dějin takové události, na kterých lze sledovat, jak lidé postupně poznávali velké pravdy, které Pán světu v různých obdobích zjevoval, jak tyto pravdy rozněcovaly satanův hněv a vyvolávaly nepřátelství zesvětačtělé církve a jak povědomí o nich udržovalo svědeckou službu lidí, kteří *"nemilovali svůj život tak, aby se zalekli smrti"* (Zj 12,11).

Tyto události můžeme považovat za předobraz zápasu, který je před námi. Budeme-li je sledovat ve světle Božího slova a budeme-li osvícení Božím Duchem, budeme schopni rozpoznat plány knížete zla a nebezpečí, jež musí překonat lidé, kteří chtějí být shledáni - až Pán Ježíš znovu přijde – „bez viny“.

Velké historické události, které znamenaly pokrok reformace v dějinách, patří minulosti. Protestantský svět je dobře zná a všeobecně uznává. Jsou to fakta, která nikdo nemůže popřít. Tyto dějiny líčím stručně v souladu se záměrem knihy. Stručnost, kterou jsem musela dodržet, vedla k tomu, že fakta zabírají jen tak malý prostor, aby ještě bylo možné správně pochopit, co z nich vyvozuji. V několika případech v knize cituji výroky historiků, kterým se podařilo seřadit události tak, aby poskytly stručný souhrný pohled na věc nebo shrnout podrobnosti vhodným způsobem. Ve většině případů však autoři nejsou výslovně uvedeni, jejich slova nejsou vyznačena uvozovkami, neodvolávám se na ně jako na autority, cituji je proto, že jejich výroky jsou vhodným a působivým podáním věci. Podobným způsobem postupuji při popisování zážitků a názorů lidí, kteří pokračují v díle obnovy v současné době.

Cílem této knihy není podat nové historické poznatky o zápasech minulých dob, ale spíše ukázat na fakta a zásady, které se týkají budoucích událostí. Celé toto vyprávění o minulých událostech nabývá nového významu, díváme-li se na ně jako na část zápasu mezi silami světla a tmy, osvětluje budoucnost a ozařuje cestu lidí, kteří podobně jako reformátoři minulých staletí budou povoláni, aby i za cenu ztráty pozemského vlastnictví svědčili "pro Boží slovo a pro svědectví Ježíše Krista".

Záměrem této knihy je vylíčit průběh velkého sporu mezi pravdou a bludem, odhalit nástrahy satana a naznačit způsoby, jak jim lze odolat; představit uspokojivé řešení problému zla tím, že osvětluje původ a konečné následky hříchu, aby se plně projevila Boží spravedlnost a milost v jeho jednání se stvořením, a ukázat svatou, neměnnou podstatu Božího zákona. Mou nejvroucnější modlitbou je, aby vlivem této knihy byli lidé vysvobozeni z moci temna a stali se "účastníky dědictví svatých ve světle" k chvále toho, který si nás zamiloval a obětoval se za nás.

E. G. Whiteová

1. Zničení Jeruzaléma

„Kdybys poznalo v tento den i ty, co vede k pokoji! Avšak je to skryto tvým očím. Přijdou na tebe dny, kdy tvoji nepřátelé postaví kolem tebe val, obklíčí tě a sevřou se všech stran. Srovnají tě se zemí a s tebou i tvé děti; nenechají v tobě kámen na kameni, poněvadž jsi nepoznalo čas, kdy se Bůh k tobě sklonil.“ (Luk. 19,42-44)

Pán Ježíš se díval na Jeruzalém z vrcholu Olivetské hory. Rozprostíral se před ním krásný a pokojný pohled. Byly právě Velikonoce a ze všech zemí se sem shromažďovali potomci Jákoba, aby oslavili velký národní svátek. Uprostřed zahrad, vinic a zelených strání posetých stany poutníků se zvedaly stupňovité pahorky, výstavné paláce a mohutné opevnění hlavního města Izraele. Zdálo se, jako by Siónská dcera ve své pýše říkala: *"Sedím jako královna a nepoznám zármutek." Byla krásná a domnívala se, že je v bezpečí a že se těší přízni nebes jako kdysi před staletími, kdy královský pěvec zpíval: "Krásně se vypíná k potěše celé země Siónská hora, ... sídlo velkého Krále."* (Žalm 48,3) Krásný pohled skýtala také budova chrámu. Paprsky zapadajícího slunce ozařovaly jeho běloskvoucí mramorové zdi, odrážely se od zlaté brány, věže a cimbuří. Chrám, pýcha židovského národa, tu stál jako "ztělesněná krása".[GC 18] Který Izraelec by se na to mohl dívat, aniž by ho nenaplnila radost a obdiv. Pán Ježíš však přemýšlel nad něčím úplně jiným. *"Když už byl blízko a uzřel město, dal se nad ním do pláče."* (Luk. 19,41) Uprostřed všeobecného jásotu při triumfálním vjezdu, kdy lidé mávali palmovými ratolestmi a pahorky zněly ozvěnou radostného "hosana", když jej tisíce hlasů provolávaly za krále, naplnil Vykupitele světa najednou nepochopitelný zármutek. On, Boží Syn, Zaslíbený Izraele, který svou mocí zvítězil nad smrtí a povolal její zajatce z hrobu, nyní plakal. Jeho slzy nebyly výrazem obyčejného zármutku, ale velké, nepřekonatelné smrtelné úzkosti.

Neplakal nad sebou, i když dobře věděl, kam povedou jeho kroky. Před ním leželo Getsemane, místo jeho nastávajícího smrtelného zápasu. V dohledu byla také Ovčí brána, kterou po staletí vodívali zvířata k obětem a která se měla otevřít i pro něj, až *bude "jako beránek vedený na porážku"* (Iz 53,7). Nedaleko odtud čněla Golgota, dějiště ukřižování. Na cestu, po níž bude brzy kráčet, padne hrůza velké temnoty, až položí svůj život jako oběť za hřích. Nebyly to však myšlenky na tyto události, které ho tak zarmoutily, zatímco lidé kolem něj se radovali. Jeho nesobecké srdce nesevřela úzkostí předtucha vlastního nadlidského utrpení. Kristus plakal nad tisíci odsouzenými v Jeruzalémě, plakal nad slepotou a zatvrzelostí lidí, kterým přišel požehnat a které přišel zachránit.

Před Ježíšovým zrakem se promítlo období více než tisíce let, v němž Bůh prokazoval vyvolenému lidu zvláštní přízeň a projevoval zvláštní péči. Stála tu hora Moria, na níž se dal Izák - "syn zaslíbení" - bez odporu připoutat jako oběť k oltáři, a tak se stal symbolem oběti Božího Syna. Zde byla Abrahámovi - "otci věřících" - potvrzena smlouva požehnání, slavné mesiášské zaslíbení (1. Moj. 22,9.16-18). Na tomto místě plameny oběti stoupající k nebi z humna Ornana Jebuzejského odvrátily meč hubícího anděla (1 Par 21) [GC 19] – vhodný to symbol Spasitelovy oběti a jeho přímluvy za viníky. Jeruzalém byl poctěn Bohem více než celá země. *"Hospodin si totiž zvolil Sión, zatoužil jej mít za sídlo."* (Žalm 132,13) Tady po věky proroci pronášeli varovná poselství. Tady kněží mávali svými kadidelnicemi a vůně kadidla spolu s modlitbami věřících stoupala k Bohu. Tady byla denně obětována krev beránků, která ukazovala na budoucího Božího Beránka. Tady Hospodin zjevil svou přítomnost v oblaku slávy nad slitovnicí. Odtud vycházel onen tajemný žebřík spojující zemi s nebem (1 Moj 28,12; Jan 1,51) - žebřík, po němž sestupují a vystupují Boží andělé a který otevírá světu cestu do nejsvětějších míst. Kdyby Izrael jako národ zůstal Bohu věrný, zůstal by Jeruzalém, Boží vyvolené město, zachován navždy. Avšak dějiny tohoto národa, tolik poctěného Boží přízní, jsou dějinami odpadlictví a vzpour. Tento národ pohrdl Boží milostí, zneužil své výsady a promarnil své příležitosti.

Ačkoli Izraelci "*Boží posly zesměšňovali, pohrdali jeho slovy a jeho proroky prohlašovali za podvodníky"* (2 Par 36,16), Bůh s nimi jednal stále *jako "Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvýš milosrdný a věrný"* (2 Moj 34,6). Boží milosrdenství vůči nim nepřestalo, přestože je stále odmítali. S láskou, která převyšuje lásku otce k synovi, Bůh *"k nim nepřestával posílat své posly, protože měl soucit se svým lidem i se svým příbytkem"* (2 Par 36,15). Když výzvy, prosby a napomenutí nepomáhaly, poslal jim největší dar nebes - a v tomto jediném daru jim Bůh dal vlastně celé nebe.

Sám Boží Syn přišel, aby přivedl ku pokání zatvrzelé město. Byl to Kristus, kdo vysvobodil Izrael jako vinný kmen z Egypta (Žalm 80,9). Vlastní rukou vyháněl před ním pohany. Zasadil ho "na úrodném svahu".[GC 20] Pečlivě jej ohradil, vyslal své služebníky, aby se o něho starali. Nakonec zvolal: *"Co se smělo pro mou vinici ještě udělat, a já pro ni neudělal?"* (Iz 5,1.4) Když pak očekával, že ponese hrozny, plodila plané víno. Nepřestával však doufat, že ponese plody. Přišel osobně na svou vinici, aby zjistil, zda ji lze zachránit před zkázou. Okopal svůj vinný kmen, prořezal ho a ošetřil. Byl neúnavný ve svém úsilí zachránit vinný kmen, který zasadil.

Po tři léta chodil Pán světla a slávy mezi svým lidem. *"Procházel zemí, všem pomáhal a uzdravoval všechny, kteří byli v moci ďáblově,"* obvazoval raněné, vyhlásil zajatcům propuštění, navracel zrak slepým. Díky jeho působení chromí chodili a hluší slyšeli, očišťoval malomocné, křísil mrtvé a chudým zvěstoval evangelium (Sk 10,38; Luk 4,18; Mat 11,5). Všem lidem bez rozdílu platilo jeho milostivé pozvání: *"Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout."* (Mat 11,28)

I když mu odpláceli za dobro zlobou a za jeho lásku nenávistí (Žalm 109,5), Pán Ježíš vytrvale konal své poslání milosti. Nikdy neodmítl žádného, kdo hledal jeho milost. Žil jako poutník bez domova, jeho každodenním údělem byla chudoba a potupa. Sloužil potřebám lidí, ulehčoval jim v jejich bídě a přesvědčoval je, aby přijali dar života. Příliv slitování, odražený od zatvrzelých lidských srdcí, se k nim vracel ještě silnějším proudem nevýslovné, soucitné lásky. Izrael se však odvrátil od svého nejlepšího Přítele a Pomocníka. Nabídkami jeho lásky pohrdl, jeho rady odmítl, jeho varování zesměšnil.

Čas naděje a odpuštění rychle plynul. Kalich Božího hněvu, tak dlouho odkládaný, se téměř naplnil. Mračno vytvářené po dlouhé věky odpadnutí a vzpour ztemnělo a hrozilo, že na provinilý národ přijde bouře.[GC 21] Toho, kdo je jediný mohl zachránit před trestem, který jim hrozil, zlehčovali, pomlouvali, zatracovali a v krátké době měli ukřižovat. Až bude Kristus viset na golgotském kříži, skončí období, v němž se Izrael jako národ těšil Boží přízni a požehnání. Smrt jediného člověka je ztrátou, která je nekonečně větší než všechny poklady světa. Když si však Pán Ježíš prohlížel Jeruzalém, viděl před sebou úděl celého města i celého národa - města a národa, který byl kdysi vyvoleným a vzácným Božím pokladem.

Proroci plakali nad odpadlictvím Izraele a nad strašnými ranami, které přišly jako důsledky jeho hříchů. Jeremiáš si přál, aby jeho oči byly pramenem slz, aby mohl dnem i nocí oplakávat zabitou "dceru svého lidu", "Hospodinovo stádce", které bude odvedeno do zajetí (Jer 9,1; 13,17). Jaký zármutek musel prožívat ten, jehož prorocký zrak viděl ne roky, ale celé věky dopředu. Viděl hubícího anděla s mečem pozdviženým proti městu, které bylo tak dlouho místem, v němž přebýval Hospodin. Z hřebenu Olivové hory, místa, na němž se později utábořil Titus a jeho vojsko, hleděl Kristus přes údolí na svatá nádvoří a sloupořadí, a přes slzy viděl strašnou budoucnost - hradby, obklíčené cizími vojsky. Slyšel dupot armád táhnoucích do války. Slyšel hlasy matek a dětí žebrajících v obleženém městě o chléb. Viděl, jak krásnou svatyni, paláce i věže ničí plameny a na místě, kde to vše dříve stálo, viděl jen hromadu doutnajících sutin.

Při pohledu do budoucnosti viděl vyvolený národ rozptýlený do všech zemí, "jako vraky na pustém břehu". V trestu, který měl brzy dopadnout na obyvatele města, Kristus viděl pouze první doušek z kalicha hněvu, který bude muset národ vypít do dna při posledním soudu. Boží soucit a láska se projevily v truchlivých slovech: *"Jeruzaléme, Jeruzaléme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kdo byli k tobě posláni; kolikrát jsem chtěl shromáždit tvé děti, tak jako kvočna*

shromažďuje kuřátka pod svá křídla, a nechtěli jste!" (Mat 23,37).[GC 22] Kéž bys, národe, poctěný více než ostatní, poznal dobu svého navštívení a to, co ti mohlo posloužit ku pokoji. Zadržel jsem anděla spravedlnosti, volal jsem tě ku pokání, ale nadarmo. Odmítal jsi a zavrhoval nejen služebníky, vyslance a proroky, ale i Svatého Izraelského, svého Vykupitele. Zahyneš-li, poneseš za to odpovědnost ty sám. *"... nechcete přijít ke mně, abyste měli život."* (Jan 5,40)

Kristus v Jeruzalémě viděl symbol světa - zatvrzelého v nevěře a vzpouře - , který spěje k Božímu soudu. Utrpení hříšného lidstva tížilo jeho srdce a přinutilo jej k hořkému pláči. V lidské bídě, v slzách a krvi viděl důsledky hříchu. Jeho srdce bylo plné nekonečného soucitu k souženým a trpícím na zemi. Toužil pomoci všem. Ale ani jeho ruka nemohla zadržet příval lidského utrpení, protože jen málo lidí hledá skutečný zdroj pomoci. Byl ochoten položit život, aby jim přinesl záchranu, ale jen někteří z nich přijdou k němu, aby mohli žít.

Vládce nebes pláče. Syn věčného Boha je smutný, plný úzkosti. Tento pohled naplnil celé nebe údivem. Popisovaný výjev nám prozrazuje, jak neobyčejně hříšný je hřích. Ukazuje, jak těžký je i pro nekonečného Boha úkol zachránit viníka před následky přestoupení Božího zákona. Pán Ježíš prorockým pohledem, který zaměřil na poslední pokolení, viděl, že v závěrečné době bude svět žít v podobném klamu, který způsobil zkázu Jeruzaléma. Velkým hříchem Židů bylo to, že zavrhli Krista. Velkým hříchem křesťanského světa je, že zavrhl Boží zákon, základ Boží vlády na nebi i na zemi. Lidé nebudou brát vážně Hospodinovy příkazy, boudou jimi pohrdat. Miliony lidí spoutaných hříchem - satanových otroků, odsouzených k druhé smrti - také odmítnou naslouchat slovům pravdy, až nastane jejich den navštívení. Jak strašná to slepota! Jak divné to poblouznění!

[GC 23]Dva dny před Velikonocemi, když naposledy odešel z chrámu - poté, co odsoudil pokrytectví židovských vůdců -, vyšel Kristus opět se svými učedníky na Olivovou horu a posadil se s nimi na travnaté úbočí, které skýtalo pohled na město. Ještě jednou si prohlížel jeho hradby, věže a paláce. Ještě jednou se díval na chrám v jeho oslňující nádheře, na diadém krásy korunující posvátnou horu.

O tisíc let dříve velebil žalmista přízeň, kterou Bůh projevil Izraelcům tím, že učinil jejich svatyni svým obydlím*: "V Sálem je jeho stánek, jeho obydlí je na Siónu."* Bůh si zvolil *"kmen Judův, horu Sión, tu si zamiloval. Svou svatyni vybudoval jak výšiny nebes"* (Žalm 76,3; 78,68.69). První chrám byl vystavěn v období dějin, kdy se Izraeli dařilo nejlépe. Král David shromáždil pro tento účel obrovské poklady a Božím vnuknutím byly vypracovány plány na stavbu chrámu (1 Par 28,12.19). Šalomoun, nejmoudřejší z panovníků Izraele, dílo dokončil. Tento chrám byl nejznamenitější stavbou, jakou kdy svět viděl. Přesto Hospodin prohlásil o druhém chrámu ústy proroka Agea: *"Sláva tohoto nového domu bude větší nežli prvního." "Otřesu všemi pronárody, a přijdou s tím nejvzácnějším, co mají; a naplním tento dům slávou, praví Hospodin zástupů."* (Agg 2,10.8)

První chrám zbořil Nabuchodonozor a asi pět set let před Kristovým narozením jej znovu vystavěli Židé, kteří se po celoživotním zajetí vrátili do zničené a téměř opuštěné vlasti. Mezi lidem byli tehdy starci, kteří pamatovali slávu Šalomounova chrámu a kteří naříkali při kladení základů nové stavby, že nebude tak krásná jako předešlá. Tehdejší pocity působivě popsal prorok: *"Kdo zůstal mezi vámi z těch, kteří viděli tento dům v jeho prvotní slávě?* [GC 24] *A jaký jej vidíte nyní? Není ve vašich očích jen pouhé nic?"* (Agg 2,4; Ezd 3,12) Tehdy Bůh slíbil, že sláva druhého domu převýší slávu prvního.

Druhý chrám se však prvnímu nevyrovnal nádherou a velkolepostí, ani nebyl poctěn stejnými viditelnými důkazy Boží přítomnosti, jakými byl poctěn první chrám. Neprojevila se v něm nadpřirozená moc, která by svědčila o jeho zasvěcení. Nikdo v něm neviděl oblak slávy, který by naplnil nově vystavěný svatostánek. Z nebe nesestoupil oheň, který by strávil oběť na jeho oltáři. Mezi cherubíny ve svatyni svatých nepřebývala Boží sláva, vždyť uvnitř nebyla truhla smlouvy, slitovnice ani desky svědectví. Z nebe nepromlouval hlas, který by kněžím oznamoval Hospodinovu vůli.

Po staletí se Židé marně pokoušeli dokázat, že se splnilo Boží zaslíbení, oznámené Aggeem. Jejich myšlení totiž zaslepila pýcha a nevěra, proto nepoznali pravý význam prorockých slov. Druhý chrám nebyl poctěn oblakem Hospodinovy slávy, ale živou přítomností toho, v němž přebývala plnost božství tělesně a jenž byl sám Bůh zjevený v těle. "Touha všech národů" přišla opravdu do svého chrámu, když Ježíš z Nazareta učil a uzdravoval na jeho nádvořích. Kristovou přítomností, a jenom jí, převyšoval druhý chrám první. Avšak Izrael odmítl Dar, který Bůh chrámu nabídl. Se skromným Učitelem, který toho dne naposledy vyšel z jeho zlaté brány, opustila Boží sláva chrám navždy. Naplnila se Spasitelova slova: *"... váš dům se vám zanechává pustý."* (Mt 23,38)

Učedníky naplnila hrůza a úžas, když Pán Ježíš předpověděl zničení chrámu. Chtěli lépe porozumět smyslu jeho slov. Více než čtyřicet let bylo vynakládáno mnoho prostředků, práce a stavitelského umění, aby se zvýšila jeho nádhera.[GC 25] Herodes Veliký na něj vynaložil jak římské bohatství, tak židovské poklady, dokonce i císař jej obohatil vlastními dary. Těžké hranoly bílého mramoru téměř neuvěřitelných rozměrů, které byly dopraveny z Říma, tvořily součást stavby chrámu. Na ně upozornili učedníci svého Mistra slovy: *"Pohleď, ... jaké to kameny a jaké stavby."* (Mk 23,38)

Na tato slova Pán Ježíš odpověděl vážně a překvapivě*: "Amen, pravím vám, že tu nezůstane kámen na kameni, všecko bude rozmetáno."* (Mt 24,2)

Učedníci se zničením Jeruzaléma spojovali událost, kdy Kristus přijde osobně na zem v pozemské slávě, aby převzal vládu nad celosvětovou říší, potrestal zatvrzelé Židy a zlomil římskou nadvládu. Pán jim slíbil, že přijde podruhé. Proto si při zmínce o trestech nad Jeruzalémem vzpomněli na jeho druhý příchod. Když se na Olivové hoře shromáždili kolem Spasitele, zeptali se: *"Kdy to nastane a jaké bude znamení tvého příchodu a skonání věku?"* (Mt 24,3)

Budoucnost byla učedníkům milosrdně zahalena. Kdyby tehdy plně pochopili dvě strašné skutečnosti - utrpení Vykupitele, jeho smrt a zkázu města i chrámu - přemohla by je hrůza. Kristus jim naznačil význačné události, ke kterým dojde před koncem času. Tehdy mu však plně neporozuměli. Skutečný význam jeho slov měl být pochopen, až to Boží lid bude potřebovat. Proroctví, které Kristus vyslovil, mělo dvojí smysl: Předpovídalo zkázu Jeruzaléma a zároveň hrůzy posledního velkého dne.

Pán Ježíš vyprávěl naslouchajícím učedníkům o soudech, jež stihnou odpadlý Izrael, a zvláště o trestu, který na sebe přivolají odmítnutím a ukřižováním Mesiáše. Blízkost hrůzného vyvrcholení budou oznamovat neomylná znamení. Strašná hodina přijde náhle a rychle.[GC 26] Spasitel upozornil své následovníky: *"Když pak uvidíte znesvěcující ohavnost, o níž je řeč u proroka Daniele, jak stojí na místě svatém - kdo čteš, rozuměj - tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor."* (Mt 24,15.16; Luk 21,20.21) Až modloslužebné symboly Římanů budou postaveny na posvátné půdě, která se rozprostírala ještě několik set metrů za městskými hradbami, tehdy Kristovi následovníci mají hledat bezpečí v útěku. Až uvidí varovná znamení, nesmějí ti, kdo se chtějí zachránit, ani okamžik otálet. V celém Judsku i v samém Jeruzalémě musí okamžitě uposlechnout signál k útěku. Ten, kdo náhodou bude na střeše domu, nesmí už vejít do domu, ani kdyby tím mohl zachránit své nejvzácnější poklady. Ti, kdo budou pracovat na polích nebo vinicích, nesmějí ztrácet čas tím, že se vrátí pro vrchní oděv, který odložili při práci v parnu dne. Nesmějí otálet ani okamžik, aby je nestihla zkáza.

Za vlády Heroda byl Jeruzalém nejen velice zkrášlen, ale vybudováním věží, hradeb a pevností se stal zdánlivě nedobytným. Kdo by tehdy veřejně předpověděl jeho zkázu, byl by - tak jako svého času Noe - nazván bláznivým panikářem. Kristus však řekl: *"Nebe a země pominou, ale má slova nepominou."* (Mt 24,35) Boží hněv vzplanul proti Jeruzalému pro jeho hříchy a zatvrzelá nevěra jeho úděl jen zpečetila.

Hospodin prostřednictvím proroka Micheáše prohlásil: *"Slyšte to, představitelé domu Jákobova, vůdcové izraelského domu, vy, kteří si hnusíte právo a překrucujete všechno, co je přímé. Sión budujete krveprolitím, Jeruzalém bezprávím. Jeho představitelé soudí za úplatek, jeho kněží učí za*

odměnu, jeho proroci věští za stříbro. Přitom spoléhají na Hospodina a říkají: Což není Hospodin uprostřed nás? Na nás nepřijde nic zlého." (Mich 3,9-11)

GC 27 Tato slova přesně popisují zkorumpované a samospravedlivé obyvatele Jeruzaléma. Tvrdili, že přesně zachovávají požadavky Božího zákona, ve skutečnosti však přestupovali všechny jeho zásady. Nenáviděli Ježíše Krista, protože jeho čistota a svatost odhalovala jejich nepravost. Obviňovali ho, že je příčinou všech nesnází, které je postihly jako důsledek jejich hříchů. I když věděli, že je naprosto bez hříchu, prohlašovali, že jeho smrt je nezbytná, aby se zachránili jako národ. *"Když proti němu nezakročíme,"* říkali židovští vůdcové, *"všichni v něj uvěří a přijdou Římané a zničí nám toto svaté místo i národ."* (Jan 11,48) Jestliže obětují Krista, mohou se znovu stát silným, jednotným národem. Tak uvažovali a souhlasili s rozhodnutím svého velekněze, že by bylo lépe, aby zemřel jeden člověk, než aby zahynul celý národ.

Tak židovští vůdcové budovali *"Sión krveprolitím a Jeruzalém bezprávím"* (Mich 3,10). A pak, když zavraždili svého Spasitele, protože káral jejich hříchy, byli tak samospravedliví, že se považovali za vyvolený národ a očekávali, že je Bůh osvobodí od jejich nepřátel. "Proto", pokračoval prorok, *"bude Sión kvůli vám zorán jako pole, z Jeruzaléma budou sutiny, z hory Hospodinova domu návrší zarostlá křovím."* (Mich 3,12)

Téměř po čtyřicet let - od chvíle, kdy Ježíš Kristus předpověděl úděl Jeruzaléma - odkládal Pán soud nad městem a národem. Boží shovívavost vůči lidem, kteří odmítli evangelium a zavraždili jeho Syna, je obdivuhodná. Boží jednání s židovským národem je představeno v podobenství o neplodném stromu. V tomto podobenství byl vysloven rozkaz: *"Vytni jej. Proč má kazit i tu zemi?"* (Luk 13,7) Boží milosrdenství jej však ještě na nějaký čas ušetřilo. Mezi Židy bylo stále mnoho jedinců, kteří nevěděli nic o Kristově povaze a díle. Děti ještě neměly příležitost setkat se se světlem, které jejich rodiče odmítli. GC 28Bůh jim chtěl prostřednictvím kázání apoštolů a jejich následovníků dát potřebné světlo. Měli poznat, jak se splnila proroctví nejen o narození a životě Pána Ježíše, ale i o jeho smrti a vzkříšení. Děti nebyly odsouzeny za hříchy rodičů. Když se však mohly seznámit se vším, co znali jejich rodiče, a nabízené poznání odmítly, hřešily stejně jako jejich rodiče a doplnily míru jejich nepravostí.

Boží shovívavost vůči Jeruzalému jen utvrzovala Židy v jejich tvrdošíjné nevěře. Nenávistí a krutostí vůči Ježíšovým učedníkům pohrdli poslední nabídkou milosti. Pak Bůh od nich odňal svou ochranu a přestal bránit satanu a jeho následovníkům - a národ byl ponechán zvůli vládce, kterého si vybral. Pohrdli Kristovou milostí, která by jim umožnila ovládnout zlé povahové rysy, jež pak nad nimi zvítězily. Satan rozpoutal jejich nejprudší a nejnižší vášně. Lidé přestali uvažovat, neřídili se rozumem, ovládaly je pudy a slepá zuřivost. Stali se ďábelsky krutými. V jednotlivých rodinách i v celém národě, v nejvyšších i v nejnižších společenských vrstvách zavládlo podezírání, závist, nenávist, hádky, vzpoury, vraždy. Nikde nebylo bezpečno. Přátelé a příbuzní se navzájem zrazovali. Rodiče zabíjeli své děti a děti vraždily své rodiče. Vládci národa neměli dost síly ani na to, aby ovládali sami sebe. Rozpoutané vášně z nich udělaly tyrany. Židé přijali falešné svědectví, aby odsoudili nevinného Božího Syna. Falešná obvinění nyní způsobila, že si nebyli jisti vlastními životy. Svými činy již dávno hlásali: *"Opusťte cestu, odbočte ze stezky, přestaňte se Svatým Izraele."* (Iz 30,11) Nyní se jejich přání splnilo. Boží bázeň je už přestala znepokojovat.GC 29 Do čela národa se postavil satan a nejvyšší občanské a náboženské úřady se ocitly pod jeho vlivem.

Vůdci znepřátelených skupin se někdy spojili, aby loupili a týrali své zubožené oběti, a pak se znovu vrhali jeden na druhého a bez milosti se ničili. Ani svatost chrámu nemohla zkrotit jejich zběsilost. Vyznavači byli pobíjeni před oltářem a svatyně byla znesvěcena těly zabitých. Ve slepé a rouhavé opovážlivosti původci tohoto ďábelského díla veřejně prohlašovali, že nemají obavy, že by Jeruzalém mohl být zničen, protože je městem samotného Boha. Aby ještě více upevnili svou moc, podplatili falešné proroky, aby hlásali - přestože římské legie už obléhaly chrám -, že lid má očekávat Boží vysvobození. Nakonec velké množství lidí uvěřilo, že Nejvyšší zasáhne a porazí jejich nepřátele. Izrael však pohrdl Boží ochranou a nyní mu nebylo pomoci. Nešťastný Jeruzalém,

rozdrobený vnitřními nesváry, jehož ulice barvila krev jeho obyvatel, kteří se vzájemně vraždili, zatímco nepřátelská vojska dobývala jeho opevnění a pobíjela jeho obránce!

Všechny předpovědi o zkáze Jeruzaléma, které Pán Ježíš vyslovil, se do písmene splnily. Židé zakusili pravdu jeho varovných slov: *"... jakým soudem soudíte, takovým budete souzeni."* (Mt 7,2) Ukázala se znamení, projevily se divy, které ohlašovaly příchod pohromy a soudu. Uprostřed noci zazářilo nad chrámem a nad oltářem nadpřirozené světlo. Při západu slunce bylo na obloze vidět obrazy vozů a válečníků, chystajících se k bitvě. Kněží, sloužící v noci ve svatyni, byli poděšeni tajemnými zvuky, země se chvěla a byly slyšet hlasy volající: "Odejděme odtud." GC 30 Velká východní brána, která byla tak těžká, že ji sotva zavřelo dvacet mužů a která byla zajištěna obrovskými železnými tyčemi vsazenými hluboko do pevné kamenné dlažby, se o půlnoci otevřela, aniž bylo vidět, kdo s ní pohnul. (Milman, Dějiny Židů, kniha 13)

Po sedm let chodíval po ulicích Jeruzaléma muž, který hlásal, jaké pohromy město postihnou. Ve dne i v noci zpíval strašný žalozpěv: "Hlas z východu. Hlas ze západu. Hlas ze všech čtyř stran. Hlas proti Jeruzalému a proti chrámu. Hlas proti ženichům a nevěstám. Hlas proti celému národu." Tento podivný člověk byl uvězněn a zbičován, z jeho úst však nevyšlo jediné slovo stesku. Na urážky a nadávky odpovídal jen: "Běda, běda Jeruzalému. Běda, běda jeho obyvatelům." Jeho volání a nářek neustal, dokud nebyl zabit při obléhání, které předpověděl.

Ani jediný křesťan při zničení Jeruzaléma nezahynul. Kristus dal svým učedníkům pokyny a všichni, kdo uvěřili jeho slovům, čekali na předpověděná znamení. *"Když uvidíte, že Jeruzalém obkličují vojska,"* prohlásil Pán Ježíš, *"tu poznáte, že se přiblížila jeho zkáza. Tehdy ti, kdo jsou v Judsku, ať uprchnou do hor, kteří jsou v Jeruzalémě, ať z něho odejdou."* (Luk 21,20.21) Když Římané pod vedením Cestia obklíčili město, upustili nečekaně od obléhání, i když se zdálo, že všechno mluví ve prospěch okamžitého útoku. Obležení obyvatelé města bez naděje na další úspěšný odpor se již chtěli vzdát, ale velitel římských vojsk stáhl své síly, aniž k tomu měl nějaký viditelný důvod. Milosrdná Boží prozíravost řídila události tak, aby přinesly dobro Božímu lidu. Čekající křesťané tak dostali slíbené znamení a všichni měli možnost uposlechnout Spasitelova varování. Události probíhaly tak, že ani Židé ani Římané nemohli útěku křesťanů zabránit. Když Cestius ustoupil, Židé vyrazili z Jeruzaléma a pronásledovali jeho ustupující vojsko. Zatímco vojska obou stran byla plně zaměstnána, křesťané měli možnost odejít z města. GC 31 V té době nebyl v zemi nepřítel, který by se mohl pokusit jim v tom zabránit. V době obležení byli Židé shromážděni v Jeruzalémě, aby slavili svátky stánků, a tak křesťané v celé zemi mohli útěk uskutečnit, aniž je při tom někdo rušil. Bez váhání uprchli na bezpečné místo - do města Pelly v Pereji za Jordánem.

Židovská vojska, pronásledující Cestia a jeho armádu, udeřila na jeho zadní voj s takovou zběsilostí, jako by jej chtěla úplně zničit. Jen s velkými nesnázemi se Římanům podařilo ustoupit. Židé neměli takřka žádné ztráty a vítězoslavně se vrátili s kořistí do Jeruzaléma. Tento zdánlivý úspěch jim však přinesl jen neštěstí. Naplnil je tvrdošíjným odporem vůči Římanům, a to mělo za následek, že na odsouzené město záhy dolehlo hrozné utrpení.

Když Titus znovu oblehl město, postihly Jeruzalém strašné pohromy. Město bylo obklíčeno v době Velikonoc, kdy se za jeho hradbami shromáždily miliony Židů. Zásoby potravin, které by vystačily pro obyvatele města na léta, kdyby byly pečlivě uskladněny, byly zničeny z řevnivosti a msty soupeřících skupin, a proto nyní všichni prožívali hrůzy hladovění. Mírka pšenice se prodávala za talent. Hlad doléhal tak, že muži okusovali kůži svých opasků, svou obuv a povlak svých štítů. Lidé se ve velkém množství vydávali v noci za hradby města, aby tam nasbírali divoce rostoucí rostliny, ačkoli mnozí při tom byli chyceni a po krutém mučení usmrceni. Ti, kdo se bezpečně vrátili, byli často oloupeni o to, co nasbírali s nasazením života. Vůdci používali nejnelidštější způsoby mučení, aby od strádajících vymohli poslední skrovné zásoby, které snad ještě mohli někde ukrýt. A těch krutostí se často dopouštěli lidé, kteří měli ještě dost jídla a chtěli si jen vytvořit zásoby potravin pro budoucnost.

Tisíce lidí zahynuly hladem a morem. Zdálo se, že vymizely přirozené city.[GC 32] Muži okrádali své ženy, ženy okrádaly své muže. Bylo vidět, jak děti odtrhují jídlo od úst svých starých rodičů. Když se prorok ptal: *"Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko?"*, dostalo se mu odpovědi ve zdech tohoto odsouzeného města: *"Ženy, které bývají tak milosrdné, vařily vlastníma rukama své děti a pojídaly je při těžké ráně dcery mého lidu."* (Iz 49,15; Pláč 4,10) Znovu se splnilo varovné proroctví vyslovené před čtrnácti staletími: *"Ta změkčilá a zhýčkaná mezi vámi, která se pro zhýčkanost a změkčilost ani nepokusila postavit nohou na zem, bude nepřejícně hledět na svého vlastního muže i na svého syna a na svou dceru, ... i na své děti, které porodí. Tajně je sní pro nedostatek všeho v tísni obležení, kterým tě bude tísnit tvůj nepřítel ve tvých branách."* (5 Moj 28,56.57)

Římští vojevůdci se snažili vyvolat v Židech děs a hrůzu, a tak je přimět, aby se vzdali. Zajatci, kteří kladli odpor, když byli zajímáni, byli mrskáni, mučeni a ukřižováni před městskou hradbou. Stovky jich takto umíraly každý den. Toto příšerné dílo trvalo tak dlouho, dokud v údolí Jozafat a na Golgotě nebylo postaveno tolik křížů, že se mezi nimi dalo jen stěží projít. Tak úděsně se vyplnilo strašné zaklínání, které znělo před Pilátovým soudným trůnem*: "Krev jeho na nás a na naše děti!"* (Mt 27,25)

Titus by byl rád ukončil tyto hrůzyplné výjevy a zachránil Jeruzalém, aby se jeho úděl nenaplnil v plné míře. Hnusil se mu pohled na hromady mrtvých těl ležících v údolích. Jako očarovaný pozoroval z vrcholu Olivové hory velkolepý chrám a vydal rozkaz, aby se nikdo nedotkl ani jediného z kamenů, z nichž byl postaven. [GC 33]Než se rozhodl k útoku na chrám, vyzval židovské vůdce, aby ho nenutili znesvětit posvátné místo krví. Vyjdou-li a budou-li bojovat na jiném místě, neznesvětí žádný Říman svatost chrámu. Sám Josephus vynaložil všechnu svou výmluvnost a zapřísahal je, aby se vzdali a zachránili tak sebe, své město a své bohoslužebné místo. Na jeho slova však odpověděli jen hrubým proklínáním. Když před nimi tento jejich poslední lidský prostředník stál a zapřísahal je, aby se vzdali, zasypali ho šípy. Židé již dříve odmítli prosby Božího Syna a nyní je domluvy a zapřísahání ještě utvrdily v odhodlání bojovat až do konce. Titus se marně snažil chrám zachránit. Ten, který je větší, než byl on, prohlásil, že tam nezůstane kámen na kameni.

Slepá umíněnost židovských vůdců a hrozné zločiny, páchané v obleženém městě, vyvolaly u Římanů hrůzu a rozhořčení. Titus se nakonec rozhodl, že na chrám zaútočí. Umínil si přitom, že ho pokud možno dobude, aniž ho poškodí. Jeho rozkazy však vojáci neuposlechli. Když se v noci uchýlil do svého stanu, Židé z chrámu zaútočili a napadli vojáky před chrámem. Za boje pak vhodil jeden římský voják vchodem do předsíně hořící pochodeň a v mžiku se octly v plamenech cedrovým dřevem vykládané předsíně kolem svatyně. Titus v doprovodu svých velitelů přispěchal hned na místo a přikázal vojákům, aby oheň uhasili. Jeho rozkazů však nikdo nedbal. Rozvášnění vojáci rozšířili požár do dalších prostor sousedících s chrámem a svými meči pak pobili velké množství Židů, kteří se tam ukrývali. Krev tekla po chrámových schodech jako voda. Tisíce a tisíce Židů zahynuly. Vřavu boje přehlušovaly hlasy volající "Ichabod" - sláva odešla.

"Titus poznal, že je nemožné uklidnit běsnící vojsko. Vstoupil do chrámu se svými důstojníky a prohlížel si posvátnou budovu zevnitř. Nádhera naplnila všechny údivem, a protože plameny dosud nepronikly do svatyně, učinil poslední pokus o její záchranu. Znovu přikázal vojákům, aby požár nešířili. [GC 34]Setník Liberalis se pokusil vynutit si poslušnost u svých vojáků, avšak ani úcta k císaři nedokázala potlačit jejich zběsilé nepřátelství vůči Židům, válečnickou vášeň a neukojenou touhu drancovat. Vojáci viděli, že všechno kolem nich se v divokých plamenech leskne zlatem. Domnívali se, že v chrámu jsou uloženy nesmírné poklady. Jeden voják v nestřežené chvíli vhodil hořící pochodeň do otevřených dveří chrámu, v okamžiku vzplála celá budova. Oslepující oheň a kouř donutil důstojníky k odchodu a nádherná budova byla ponechána svému údělu.

Byla to úděsná podívaná pro Římany - natož pro Židy. Celý vrchol hory, která vévodila městu, planul jako sopka. Jedna budova za druhou se hroutily za strašného rachotu, pohlceny ohněm. Střechy z cedrového dřeva byly v jednom plameni. Pozlacené věže svítily jako hřeby rozžhavené

do červena. Z věží u brány šlehaly jazyky plamenů a vystupoval dým. Okolní pahorky byly ozářeny světlem požáru. Postávaly na nich tmavé skupiny lidí, které s hrůzou a úzkostí sledovaly postup zkázy. Na hradbách a na vyšších místech horního města bylo vidět mnoho tváří, některé bledé strachem a zoufalstvím, jiné zachmuřené pomstychtivostí. Výkřiky římských vojáků, kteří pobíhali sem a tam, a nářek vzbouřenců, kteří umírali v plamenech, se mísil s vřavou požáru a duněním padajících trámů. Výkřiky lidí stojících na vyvýšených místech se vracely ozvěnou z okolních pahorků. Podél hradeb zněl všude nářek a pláč. Lidé, vyčerpaní hladem, sbírali poslední síly, aby projevili svou úzkost a zármutek.

GC 35 Krveprolití v prostorách chrámu bylo strašnější než to, co se dělo venku. Muži i ženy, staří i mladí, vzbouřenci i kněží - ti, kdo bojovali, i ti, kdo prosili o smilování, všichni byli bez rozdílu pobíjeni. Počet zabitých převyšoval počet těch, kdo je zabíjeli. Vojáci museli přelézat hromady mrtvol, aby mohli pokračovat ve vraždění." (Milman, Dějiny Židů, kniha 16)

Po zničení chrámu padlo brzy do rukou Římanů celé město. Vůdci Židů vyklidili své nedobytné věže, takže Titus našel věže opuštěné. Prohlížel si je s úžasem a prohlásil, že mu je dal do rukou Bůh, protože žádná zbraň, jakkoli silná, by nic nesvedla proti takovým opevněním. Jak město, tak chrám byly srovnány do základů a místo, na němž stála svatyně, bylo zoráno "jako pole" (Jer 26,18). Během obležení a za vraždění, které pak následovalo, zahynulo více než milion lidí. Ti, kdo přežili, byli odvedeni jako zajatci, prodáni do otroctví, odvlečeni do Říma, aby zvýšili lesk vítězoslávy dobyvatele, byli předhazováni dravé zvěři v amfiteátrech nebo rozehnáni jako tuláci po celé zemi.

Židé sami byli strůjci svého údělu. Sami si naplnili pohár pomsty. V pohromě, která je jako národ postihla, a ve všech bídách, které pak následovaly, když byli rozptýleni, sklízeli jen to, co sami zaseli. Prorok napsal: *"Je to tvá zkáza, Izraeli,"* protože *ses "stavěl na odpor svému Bohu"* (Oz 13,9; 14,1). Jejich utrpení se často vykládá jako trest, který je postihl na základě Božího rozhodnutí. Velký podvodník se tak snaží utajit svou vlastní činnost. Tvrdošíjným odmítáním Boží lásky a milosti Židé způsobili, že byla od nich odňata Boží ochrana a satan jim mohl vládnout podle své vůle. Strašné krutosti, které se projevily při zkáze Jeruzaléma, ukazují, jak satan jedná s těmi, kdo se poddali jeho nadvládě.

GC 36 Neuvědomujeme si, kolik vděčíme Kristu za pokoj a ochranu, kterou nám dává. Je to Boží ochraňující moc, která brání, aby se lidstvo nedostalo plně pod nadvládu satana. Neposlušní a nevděční mají všechny důvody k tomu, aby byli vděčni Bohu za milosrdenství a shovívavost, s níž zadržuje krutou a zlomyslnou satanovu moc. Když však lidé překročí meze Boží trpělivosti, je tato brzdící moc odňata. Bůh se nechová k hříšníku jako vykonavatel rozsudku vyneseného za přestoupení. Ponechává lidi, kteří odmítají jeho milost, aby sklidili to, co sami zaseli. Každý paprsek světla, který jsme odmítli, každé varování, kterým jsme pohrdli nebo které jsme nebrali vážně, každý pěstovaný zlozvyk, každé přestoupení Božího zákona je zasetým semenem, které přinese jistou žeň. Jestliže člověk tvrdošíjně odporuje Duchu svatému, Bůh jej nakonec hříšníku odejme, a pak už neexistuje moc, která by bránila zlým pohnutkám lidského srdce, není ochrany před zlobou a nepřátelstvím satana. Zkáza Jeruzaléma je strašným varováním pro všechny, kdo berou na lehkou váhu nabídku Boží milosti a ignorují pozvání Boží dobroty. Je nejpřesvědčivějším svědectvím toho, jak Bůh nenávidí hřích, a důkazem jistého trestu, který stihne viníky.

Spasitelovo proroctví o tom, že Jeruzalém postihne trest, se splní ještě podruhé. Strašná zkáza Jeruzaléma je pouze náznakem oné závěrečné zkázy. V údělu vyvoleného města můžeme vidět úděl celého světa, který odmítá Boží milost a pošlapává Boží zákon. Temné jsou záznamy o lidské bídě, kterou země zažila za dlouhá staletí zločinu. Srdce se svírá a mysl omdlévá, uvažujeme-li o tom. Strašné jsou následky odmítání Boží moci. Avšak ještě temnější budou výjevy, které se odehrají v budoucnosti. Minulé události - dlouhý sled bouří, sporů a převratů, GC 37 *"každá bota obouvaná do válečné vřavy a každý plášť vyválený v prolité krvi"* (Iz 9,4) - jsou ničím v porovnání s hrůzami doby, kdy bude ochraňující Boží Duch zcela odňat lidem, kteří jej odmítli, a nebude bránit

projevům lidských vášní a satanova hněvu. Tehdy celý svět uvidí - jako dosud nikdy - výsledky satanovy vlády.

V ten den však, jako v době zničení Jeruzaléma, bude Boží lid vysvobozen. Vysvobozen bude každý, *"kdo je zapsán k životu"* (Iz 4,3). Ježíš Kristus řekl, že přijde podruhé, aby shromáždil k sobě své věrné: *"Tu budou lomit rukama všechny čeledi země a uzří Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velikou mocí a slávou. On vyšle své anděly s mohutným zvukem polnice a ti shromáždí jeho vyvolené od čtyř úhlů světa, od jedněch konců nebe ke druhým."* (Mt 24,30.31) Tehdy budou ti, kdo nepřijali evangelium, zahubeni dechem jeho úst a zničeni slávou jeho příchodu (2 Tes 2,8). Jako zničil starý Izrael sám sebe, tak se hříšní sami zničí. Zahubí je jejich vlastní nepravost. Životem v hříchu se jejich povaha tak zvrhne a sami se tak vzdálí od Boha, že projev Boží slávy bude pro ně stravujícím ohněm.

Lidé by měli být pozorní a nepřehlédnout naučení, která jim Pán Ježíš sdělil. Když Kristus upozornil své učedníky na zkázu Jeruzaléma, oznámil jim znamení blížící se pohromy, aby mohli včas odejít. Podobně upozornil svět i na dobu konečné zkázy a udal znamení její blízkosti, aby všichni, kdo chtějí, mohli uniknout blížícímu se hněvu. Pán Ježíš řekl*: "Budou znamení na slunci, měsíci a hvězdách a na zemi úzkost národů."* (Luk 21,25; Mt 24,29; Mk 13,24-26; Zj 6,12-17) Lidé, kteří rozpoznají znamení jeho příchodu, poznají, že *"je blízko, přede dveřmi"* (Mt 24,33*).*[GC 38] *"Bděte tedy,"* tak zní jeho výzva (Mk 13,35). Ti, kdo berou vážně jeho upozornění, nebudou ponecháni v nevědomosti, aby je ten den zastihl nepřipravené. Pro ty, kdo nebudou bdělí, *"den Páně přijde jako přichází zloděj v noci"* (1 Tes 5,2-5).

Svět není o nic ochotnější přijmout poselství pro tuto dobu, než byli Židé ochotni přijmout Spasitelovo varování před zkázou Jeruzaléma. Ať nastane Boží den kdykoli, přijde na bezbožné nečekaně. Život půjde zdánlivě dál a lidé budou plně zaměstnáni zábavami, obchodem a vyděláváním peněz, náboženští vůdcové budou opěvovat pokrok a osvícenost světa a lidé budou ukolébáni falešnou jistotou - tehdy, podobně jako se zloděj o půlnoci vkrádá nestřeženými dveřmi, tak přijde náhlá zkáza na nezodpovědné a bezbožné „*a neuniknou*“ (1 Te 5,3).

2. Pronásledování v prvních staletích

GC 39 Pán Ježíš vylíčil svým učedníkům, jaký úděl stihne Jeruzalém a jak bude vypadat jeho druhý příchod, a potom také předpověděl, co bude prožívat jeho lid od chvíle, kdy od nich odejde, až do doby, kdy se vrátí s mocí a slávou, aby je vysvobodil. Spasitel z Olivetské hory viděl také bouře, které dopadnou na prvoapoštolskou církev. Díval se však dále do budoucnosti a svým pohledem sledoval divoké a pustošivé bouře, které zažijí jeho následovníci v dalších staletích temna a pronásledování. Několika málo hrůzu nahánějícími slovy předpověděl, jaký úděl připraví mocní tohoto světa Boží církvi (Mt 24,9.21.22). Kristovi následovníci musí jít stejnou cestou pokoření, potupy a utrpení jako jejich Mistr. Nepřátelství projevované vůči Spasiteli světa se projeví také vůči všem, kdo uvěří v jeho jméno.

Dějiny rané křesťanské církve svědčí o naplnění Spasitelových slov. Mocnosti země i pekla se spojily proti Kristu - v boji proti jeho následovníkům. Pohané si uvědomili, že vítězný postup evangelia smete jejich chrámy a oltáře, proto ve snaze zničit křesťanství sjednotili své síly. Zapálili oheň pronásledování. zbavovali křesťany jejich majetku, vyháněli je z jejich domovů. Křesťané podstoupili *"mnohý zápas s utrpením"* (Židům 10,32*). "Zakusili výsměch a bičování, ba i okovy a žalář."* (Židům 11,36). GC 40 Mnozí zpečetili své svědectví vlastní krví. Bez milosti byli pobíjeni urození i otroci, bohatí i chudí, vzdělaní i prostí.

Pronásledování, které začalo za císaře Nerona, přibližně v době, kdy byl umučen apoštol Pavel, pokračovalo s větší či menší krutostí po staletí. Křesťané byli nespravedlivě obviňováni z nejstrašnějších zločinů a byli osočováni, že zapříčinili všemožné pohromy - hlad, mor a zemětřesení. Když je pak veřejnost začala všeobecně podezírat a nenávidět, našlo se dost udavačů, kteří pro zisk zrazovali nevinné. Křesťané byli odsuzováni jako buřiči proti říši, nepřátelé náboženství a škůdci společnosti. Mnozí z nich byli v amfiteátrech předhozeni dravé zvěři nebo za živa upáleni. Někteří byli ukřižováni, jiní zašiti do kůží zvířat a předhozeni do arény, kde je roztrhali psi. Jejich mučednická smrt byla často hlavním bodem zábavy při veřejných slavnostech. Velké zástupy se shromažďovaly, aby se bavily pohledem na jejich smrtelný zápas a aby jej doprovázely smíchem a potleskem.

Kristovi následovníci byli pronásledovaní jako lovná zvěř, ať se snažili ukrýt kdekoli. Byli nuceni hledat úkryt na nehostinných a pustých místech. *"Trpěli nouzí, zakoušeli útisk a soužení. Svět jich nebyl hoden, bloudili po pouštích a horách, skrývali se v jeskyních a roklinách země."* (Židům 11,37.38) Tisícům křesťanů poskytly útulek katakomby. Pod pahorky za hradbami Říma byly v zemi a ve skalách vyhloubeny dlouhé chodby. Spletitá a tmavá síť podzemních chodeb byla dlouhá mnoho kilometrů. V těchto podzemních úkrytech pochovávali Kristovi následovníci své zemřelé a zde také nalézali útočiště, když byli podezíráni a pronásledováni. Až Dárce života probudí k novému životy všechny, kdo vedli "dobrý boj víry", vyjdou mnozí mučedníci pro Ježíše Krista právě z těchto temných slují.

GC 41 I za nejkrutějšího pronásledování si svědkové Ježíše Krista uchovali čistou víru. Ačkoli byli zbaveni veškerého pohodlí, vyhnáni z dosahu slunečního svitu a museli žít v temné, ale přívětivé náruči země, nestěžovali si. Aby lépe snášeli útrapy a pronásledování, povzbuzovali se vzájemně slovy víry, trpělivosti a naděje. Ztráta pozemského pohodlí je nemohla přivést k tomu, aby se zřekli víry v Ježíše Krista. Zkoušky a pronásledování se staly pouze stupni, které je vedly blíže k pokoji a konečné odměně.

Podobně jako Boží služebníci v dřívějších *dobách "byli mučeni a odmítali se zachránit, protože chtěli dosáhnout něčeho lepšího, totiž vzkříšení"* (Židům 11,35). Připomínali si slova svého Mistra, že se mají radovat, jsou-li pronásledovaní pro Kristovu věc, protože jejich odměna v nebesích je veliká, vždyť podobně byli před nimi pronásledovaní Boží proroci. Radovali se, protože považovali za čest, že mohou trpět pro pravdu. Z prostředku šlehajících plamenů stoupaly k nebesům oslavné písně. Vírou vzhlíželi vzhůru a viděli Pána Ježíše a jeho anděly, jak je z nebe pozorují s hlubokým

zájmem a s uspokojením sledují jejich vytrvalost. Od Božího trůnu zaslechli hlas*: "Buď věrný až do smrti, a dám ti vítězný věnec života."* (Zjev 2,10)

Marně se satan snažil zničit Kristovu církev násilím. Velký spor, v němž Kristovi učedníci položili své životy, neskončil, když tito věrní vlajkonoši na svých místech padli. Svou smrtí zvítězili. Boží dělníci padli, ale Boží dílo pokračovalo dál. Evangelium se šířilo dál a počet jeho vyznavačů rostl. Dostalo se dokonce do krajů, kam se nedostali ani římští orlové. Jak prohlásil jeden křesťan pohanským mocipánům, kteří pokračovali v pronásledování: "Můžete nás zabíjet, mučit, odsuzovat... Vaše nespravedlnost je důkazem, že jsme nevinni... Ani vaše krutost vám nepomůže."[GC 42] Vedli tím jen další ke stejné vytrvalosti. "Čím více nás kosíte, tím více roste náš počet, krev křesťanů je setbou." (Tertullian, Obrana, odstavec 50)

Tisíce křesťanů byly uvězněny a pobity, obraceli se však noví a stavěli se na jejich místa. Ti, kdo byli umučeni pro víru, patří Kristu a on je považuje za vítěze. Bojovali "dobrý boj víry" a je pro ně připravena "koruna slávy", kterou jim dá Ježíš Kristus, až znovu přijde. Utrpení, které prožívali, je sblížilo navzájem a přiblížilo je k jejich Vykupiteli. Příklad jejich života a svědectví jejich smrti byly trvalým důkazem pravdy. I tam, kde se to dalo nejméně očekávat, opouštěli satanovi poddaní svého pána a nastupovali pod Kristův prapor.

Satan se proto rozhodl, že bude proti Boží vládě bojovat účinněji tím, že svůj prapor vztyčí přímo uprostřed křesťanské církve. Kdyby se mu podařilo oklamat Kristovy následovníky a vést je, aby se znelíbili Bohu, jistě by ztratili i svou sílu, odhodlanost a vytrvalost, a stali by se jeho snadnou kořistí.

Velký odpůrce se pak snažil získat lstí to, co se mu nepodařilo získat silou. Pronásledování skončilo a místo něho přišlo nebezpečné pokušení časného blahobytu a světských poct. Pohané byli vedeni, aby částečně přijali křesťanskou víru, zatímco odmítali některé její základní důrazy. Vyznávali, že přijali Pána Ježíše jako Božího Syna, že věří v jeho smrt a zmrtvýchvstání, nebyli však přesvědčeni, že jsou hříšní, a necítili potřebu činit pokání nebo změnit svá srdce. Udělali určité ústupky a navrhovali křesťanům, aby rovněž v něčem ustoupili, aby se všichni mohli sjednotit na společném základě víry v Ježíše Krista.

Tím se církev ocitla v hrozném nebezpečí. Vězení, mučení, oheň a meč byly ve srovnání s tím požehnáním. [GC 43]Někteří křesťané zůstali pevní a prohlásili, že nemohou udělat žádný kompromis. Jiní souhlasili, aby některé body víry byly upraveny nebo odstraněny a aby se spojili s lidmi, kteří přijali křesťanství jen částečně. Byli přesvědčeni, že to je cesta, jak je přivedou k plnému obrácení. Pro věrné Kristovy následovníky to byla doba nesmírného zármutku a úzkosti. Pod pláštíkem předstíraného křesťanství se satan vetřel do církve, znehodnocoval víru křesťanů a odvracel je od pravdy.

Většina křesťanů nakonec souhlasila s tím, že sleví ze svých zásad. Tak došlo ke spojení mezi křesťanstvím a pohanstvím. Ctitelé model tvrdili, že se obrátili ke křesťanství a spojili s církví, ve skutečnosti však stále tíhli k modlářskému uctívání předmětů, zaměnili pouze objekty svého uctívání, začali uctívat obrazy Pána Ježíše, nebo dokonce Marie a svatých. Tak se do církve dostal zhoubný kvas modlářství a začal působit svým rozkladným vlivem. Nesprávné učení, projevy pověrčivosti a pohanské obřady se staly součástí víry a bohoslužby křesťanů. Když se Kristovi následovníci spojili s modláři, začalo se křesťanství kazit, církev ztratila svou čistotu i sílu. Někteří křesťané se však tímto klamem svést nenechali. Zůstali věrni Původci pravdy a uctívali jen Boha.

Lidé, kteří tvrdí, že následují Ježíše Krista, se vždy dělili do dvou skupin. Jedna skupina studuje život Spasitele, snaží se odstraňovat své nedostatky a podobat se svému Vzoru, zatímco druhá skupina odmítá i základní praktické pravdy, které odhalují jejich chyby. Ani v nejlepších dobách netvořili církev pouze praví, čistí a upřímní členové. Náš Spasitel učil, že do církve nemají být přijímáni ti, kdo vědomě setrvávají v hříchu, přesto spolupracoval s lidmi, kteří vykazovali charakterové nedostatky, působil na ně blahodárným vlivem svého učení a osobního příkladu, aby jim poskytl příležitost poznat a napravit jejich nedostatky. Mezi dvanácti apoštoly byl také zrádce. Pán přijal Jidáše ne proto, že vykazoval charakterové vady, ale navzdory tomu, že je měl.[GC 44] Byl

přijat mezi učedníky, aby pod vlivem učení a příkladu Pána Ježíše mohl poznat, co je to křesťanský charakter, a aby tak pochopil své nedostatky, prožil pokání a pod vlivem Boží milosti očistil své srdce "poslušností pravdy". Jidáš však nechodil ve světle, které jej tak milostivě ozářilo. Hověl svým hříchům, a tím přivolával satanovo pokušení. Převládly nesprávné rysy jeho povahy. Svou mysl podřídil nadvládě moci temna, rozzlobil se, když mu někdo vytkl jeho chyby, a tím postupně spěl k největšímu zločinu, ke zradě svého Mistra. Tak jednají všichni, kdo se ústy hlásí ke zbožnosti, ale mají rádi zlo. Nenávidí všechny, kteří ruší jejich pokoj tím, že je upozorňují na jejich hříšnost. Jakmile se jim naskytne vhodná příležitost, podobně jako Jidáš zradí ty, kdo jim v zájmu jejich dobra něco vytkli.

Apoštolové se v církvi setkávali s lidmi, kteří ústy vyznávali zbožnost, ale tajně měli v oblibě zlo. Ananiáš a Safira jednali jako podvodníci, předstírali, že dávají Bohu všechno, zatímco si lakotně ponechali část pro sebe. Duch pravdy ukázal apoštolům skutečnou povahu těchto pokrytců a Boží soud zbavil církev této poskvrny na její čistotě. Byl to jasný důkaz, že v církvi působí Kristův Duch, který umí rozpoznat skutečnost. Nahnal strach všem pokrytcům a pachatelům zla. Nemohli nadlouho zůstat spojeni s lidmi, kteří svými návyky a postoji trvale představovali Pána Ježíše. Když pak na církev dolehly zkoušky a pronásledování, stali se Kristovými následovníky pouze lidé, kteří byli ochotni pro pravdu opustit všechno. Proto dokud trvalo pronásledování, zůstávala církev poměrně čistá. Jakmile však pronásledování skončilo, přidávali se k církvi lidé, kteří byli ne zcela obrácení a oddaní, a tím se otevřela satanu možnost, aby se v církvi zabydlil.

GC 45 Mezi Knížetem světla a knížetem temna nemůže nastat jednota, stejně tak se nemohou sjednotit ani jejich následovníci. Když křesťané přistoupili na sjednocení s poloobrácenými pohany, vydali se na cestu, která je vedla od pravdy stále dál. Satan jásal, že se mu podařilo oklamat tolik Kristových následovníků. Ještě intenzivněji pak působil na polovičatě obrácené a vedl je, aby začali pronásledovat ty, kdo zůstali Bohu věrni. Nikdo nedokázal tak dobře potírat křesťanství jako lidé, kteří byli dříve jeho obhájci. Odpadlí křesťané spolu s polopohanskými spojenci zaměřili svůj útok na nejpodstatnější prvky Kristova učení.

Ti, kdo chtěli zůstat věrni, museli se pustit do zoufalého boje, a pevně se postavit proti všem klamům a ohavnostem, které se zamaskovaly do kněžských rouch a vkrádaly se do církve. Bible nebyla uznávána jako měřítko víry. Učení o náboženské svobodě bylo označeno za blud, a lidé, kteří se k němu hlásili, byli vystaveni nenávisti a pronásledování.

Po dlouhém a ostrém sporu se malá skupina věrných rozhodla přerušit jakékoli spojení s odpadlou církví, pokud nebude ochotna rozloučit se s bludy a modlářstvím. Pochopili, že rozchod je naprosto nezbytný, mají-li zůstat poslušni Božího slova. Neměli odvahu přehlížet bludy, které ohrožovaly jejich spasení, a dát tak příklad, který by ohrožoval víru jejich dětí a vnuků. Byli ochotni přijmout jakékoli ústupky, které by byly slučitelné s věrností Bohu, aby zachovali pokoj a jednotu; pochopili však, že jednota a pokoj získané za cenu obětování zásad, by byly příliš drahé. Pokud by měla být jednota zachována pouze za cenu ústupků na úkor pravdy a spravedlnosti, pak je lepší rozchod, i když dojde k boji.

GC 46 Církvi i světu by prospělo, kdyby v srdcích lidí, kteří se hlásí k Bohu, ožily stejné zásady, které vedly tehdy věrné Kristovy následovníky. Je zarážející, jak jsou dnes lidé lhostejní, pokud jde o základní body křesťanského učení. Rozšiřuje se názor, že učení vlastně není tak podstatné. Tento úpadek posiluje pozice satanových přisluhovačů. Tisíce lidí, kteří se dnes hlásí ke křesťanství, se dívají se sympatiemi na falešné nauky a osudové klamy, které věrní křesťané v minulých staletích odhalovali a potírali s nasazením vlastního života.

První křesťané byli opravdu zvláštní lidé. Jejich bezvadné jednání a neochvějná víra byly trvalou výčitkou, která rušila klid hříšníků. I když jich bylo málo, neměli bohatství, postavení ani tituly, přece se stávali postrachem pachatelů zla všude, kde lidé poznali jejich učení a povahy. Proto byli špatnými lidmi nenáviděni podobně jako byl Ábel nenáviděn svým bezbožným bratrem Kainem. Ze stejného důvodu - tak jako Kain zabil Ábela - zabíjeli Kristovy následovníky lidé, kteří zavrhli působení Ducha svatého. Ze stejného důvodu Židé zavrhli a ukřižovali Krista - protože jeho

čistota a svatost jeho charakteru byla trvalou výčitkou jejich sobectví a zkaženosti. Od doby Ježíše Krista až podnes, vyvolávají věrní Kristovi následovníci nenávist a odpor lidí, kterým se hřích líbí a jdou rádi jeho cestou.

Jak může být evangelium nazýváno poselstvím míru? Když prorok Izaiáš předpovídal narození Mesiáše, přiřknul mu titul „Vládce pokoje“. Když andělé oznamovali pastýřům na Betlémských pláních, že se narodil Ježíš Kristus, zpívali: *"Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi."* (Luk 2,14) Uvedené prorocké výroky se na první pohled zásadně liší od slov samotného Pána Ježíše: *"Nemyslete si, že jsem přišel na zem uvést pokoj, nepřišel jsem uvést pokoj, ale meč."* (Mt 10,34) Oba tyto výroky jsou však v naprostém souladu, pokud jim správně rozumíme. Evangelium je poselství míru. GC 47Křesťanství je systém, který mohl přinést pokoj, soulad a štěstí celému světu, kdyby jej lidé přijali a řídili se jím. Kristovo náboženství spojuje do úzkého bratrského svazku všechny, kdo je přijmou. Posláním Pána Ježíše bylo smířit člověka s Bohem, a tím i lidi navzájem. Většina světa je však ovládána satanem, úhlavním nepřítelem Ježíše Krista. Evangelium předkládá lidem zásady života, které se naprosto liší od toho, na co jsou lidé zvyklí a co se jim líbí, a proto mu odporují. Nenávidí čistotu, která odhaluje a odsuzuje jejich hříchy, pronásledují a ničí ty, kdo jim předkládají spravedlivé a svaté požadavky Božího slova. V tomto smyslu - protože představená pravda vyvolává nenávist a odpor - je evangelium nazýváno mečem.

Tajemná Boží prozřetelnost, která dopouští, aby zlí lidé pronásledovali spravedlivé, působí lidem slabé víry velké rozpaky. Někteří z nich mají dokonce sklon přestat důvěřovat Bohu, protože dopouští, aby se nejpodlejším lidem dařilo dobře a navíc aby sužovali a trápili ty nejlepší a nejčistší. Kladou otázku, jak může spravedlivý, milosrdný a všemohoucí Bůh takovou nespravedlnost a násilí trpět? Nemáme právo klást takové otázky. Bůh svou lásku dostatečně dokázal. Nemáme právo pochybovat o jeho dobrotě jen proto, že nejsme schopni pochopit jednání jeho prozřetelnosti. Pán Ježíš předvídal, jaké pochybnosti budou dorážet na srdce jeho učedníků v dobách zkoušek a nejistoty, proto jim řekl: "Vzpomeňte si na slovo, které jsem vám řekl: Sluha není nad svého pána. Jestliže pronásledovali mne, i vás budou pronásledovat." (J 15,20) Pán Ježíš pro nás vytrpěl od zlých lidí více, než kolik může vytrpět kterýkoli z jeho následovníků. Lidé povolaní k tomu, aby zakusili pronásledování a mučednictví, jdou pouze cestou drahého Božího Syna.

"Pán neotálí splnit svá zaslíbení." (2 Petr 3,9). GC 48Nezapomíná na své děti a nezanedbává je. Působí, že zlí lidé odhalí svou pravou povahu, aby žádné Boží dítě nemuselo být zmateno. Stejně tak platí i to, že spravedliví se dostávají do výhně utrpení proto, aby byli očištěni, svým příkladem přesvědčili jiné o pravdivosti víry a zbožnosti a svým důsledným jednáním odsoudili bezbožné a nevěřící.

Bůh dopouští, aby se zlým lidem dařilo dobře a aby projevovali své nepřátelství vůči němu a aby - až naplní míru své nepravosti - mohli všichni lidé sledovat Boží spravedlnost a milost i v tom, až je Bůh bude na konci trestat. Blíží se den Boží odplaty, kdy všichni přestupníci Božího zákona a pronásledovatelé jeho lidu dostanou odplatu za své činy a Pán potrestá každý projev krutosti a nespravedlnosti vůči svým věrným, jako kdyby byl spáchán proti samotnému Kristu.

Pozornost dnešních křesťanů by měla zaujmout ještě další otázka. Apoštol Pavel napsal*: "A všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, zakusí pronásledování."* (2 Tim 3,12) Proč, jak se zdá, pronásledování do značné míry přestalo? Jedinou odpovědí je, že se církev přizpůsobila měřítkům světa, a proto nevzbuzuje nepřátelství. Náboženství, které dnes běžně sledujeme, nevykazuje čistotu a svatost, jakou vykazovala křesťanská víra v době Ježíše Krista a apoštolů. Je to důsledek kompromisů s hříchem, je to důsledek lhostejnosti vůči velkým pravdám zjeveným v Písmu, důsledek nedostatku opravdové zbožnosti mezi křesťany. Proto je dnes křesťanství ve světě zdánlivě tak populární. Kdyby znovu ožila víra a moc prvotní církve, ožil by i odpor, a znovu by se rozhořel oheň pronásledování.

3. Doba duchovního temna

GC 49 Apoštol Pavel ve svém druhém listu Tesalonickým předpověděl velké odpadnutí, které vyústí v nastolení papežské moci. Napsal, že Kristův den nenastane, *"dokud nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti, Syn zatracení. Ten se postaví na odpor a povýší se nade všecko, co má jméno Boží nebo čemu se vzdává božská pocta. Dokonce usedne v chrámu Božím a bude se vydávat za Boha."* Dále apoštol upozorňuje spoluvěřící, že *"ta nepravost již působí"* (2 Te 2,3.4.7). Již ve své době viděl, jak se do církve vkrádají bludy, které připravují půdu pro vznik papežství.

Poznenáhlu, nejprve pokradmu a v tichosti, později už zjevněji, jak nabývalo na síle a získávalo nadvládu nad myšlením lidí, provádělo "tajemství nepravosti" své podvodné a rouhavé dílo. Téměř nepozorovaně vnikaly pohanské zvyky do křesťanské církve. Kruté pronásledování církve od pohanů utlumilo na čas ochotu k ústupkům a přizpůsobování. Když však pronásledování ustalo a křesťanství proniklo na dvory a do paláců králů, vyměnilo skromnou prostotu, kterou se vyznačoval Kristus a jeho apoštolové, za okázalost a pýchu pohanských kněží a vládců. Na místo Božích požadavků postavilo lidské názory a tradice. GC 50 Formální obrácení císaře Konstantina na počátku čtvrtého století křesťané přijali s velkým nadšením. Když svět formálně oděný spravedlností vstoupil do církve, rozklad pak postupoval velmi rychle. Zdánlivě poražené pohanství vlastně zvítězilo. Pohanské myšlení ovládlo církev. Pohanské nauky, obřady a pověry byly zapracovány do věrouky a bohoslužby formálních Kristových následovníků.

Kompromis mezi pohanstvím a křesťanstvím vedl k tomu, že se začal prosazovat "člověk hříchu", o němž proroctví předpovědělo, že se bude stavět proti Bohu a vyvyšovat se nad něj. Obrovská soustava falešného náboženství je mistrovským dílem satanovy moci - pomníkem jeho úsilí dosednout na trůn, aby vládl zemi podle své vůle.

Satan se kdysi pokusil dosáhnout dohody s Kristem. Přišel za Božím Synem na poušť pokušení, ukázal mu všechna království světa a jejich slávu a nabídl mu, že všechno odevzdá do jeho rukou, uzná-li Kristus nadvládu knížete temnoty. Kristus pokáral opovážlivého pokušitele a přinutil ho, aby odešel. Satan však dosahuje větších úspěchů, svádí-li podobným způsobem lidi. Naváděl církev, aby hledala přízeň a podporu u mocných tohoto světa, aby tak získala světské výhody a pocty. Tím církev zavrhla Krista a začala se podřizovat představiteli odpadnutí - římskému biskupovi.

Podle jednoho z hlavních bodů učení římského katolicizmu je papež viditelnou hlavou všeobecné Kristovy církve a je mu svěřena nejvyšší autorita nad biskupy a kněžími na celém světě. Nad to ještě dostal božské tituly. Byl oslovován „Pán Bůh Papež“ a byl prohlášen za neomylného (viz Dodatky č. 1 a 2). Vyžaduje úctu všech lidí. Stejný požadavek, který vyslovil na poušti pokušení, klade satan prostřednictvím římské církve stále, a mnozí lidé jsou ochotni mu tuto poctu vzdávat.

GC 51 Lidé, kteří uctívají a respektují Boha, reagují na tuto rouhavou opovážlivost tak, jako Kristus odpověděl na požadavek lstivého nepřítele: *"Budeš se klanět Hospodinu, svému Bohu, a jeho jediného uctívat."* (Luk 4,8) Bůh ve svém slovu ani v nejmenším nenaznačil, že ustanovuje nějakého člověka hlavou církve. Učení o papežské svrchovanosti je v přímém rozporu s učením Písma. Papež nemůže mít moc nad Kristovou církví, může se jen snažit ji uchvátit.

Římští katolíci obviňují protestanty z kacířství a ze svévolné odluky od pravé církve. Takové obvinění však platí spíše jim. Římská církev odložila Kristovu korouhev a opustila *"víru, jednou provždy odevzdanou Božímu lidu"* (Juda 3).

Satan dobře věděl, že Písmo lidem umožní, aby odhalili jeho podvody a odolali jeho moci. Vždyť i Spasitel světa odrážel jeho útoky slovy Písma. Proti každému útoku Kristus nastavil štít věčné pravdy; bránil se slovy: "Je psáno." Proti každému návrhu protivníka Kristus postavil moudrost a sílu Božího slova. Aby tedy satan udržel svou nadvládu nad lidmi a utvrdil moc

papežského uchvatitele, musel lidi udržovat v neznalosti Písma. Bible vyvyšuje Boha a vymezuje lidem jejich místo, proto musí být jeho svaté pravdy utajeny a potlačeny. Římská církev přijala tento způsob argumentace. Po staletí bránila rozšiřování Bible. Lidem zakázala Bibli číst nebo ji mít doma (viz Dodatek č. 3). Bezzásadoví kněží a preláti vykládali její učení tak, aby podepřeli svá domnělá práva. Tak se papež stal téměř všeobecně uznávaným zástupcem Boha na zemi a osoboval si moc nad církví i státem.

Satan odstranil to, co mohlo odhalit jeho podvod, a pak už mohl jednat, jak se mu zlíbilo. Biblická proroctví předpovídala, že se bude *"snažit změnit doby a zákon"* (Dan 7,25). GC 52 A o to se také pokusil. Aby formálně obráceným pohanům poskytl náhradu za uctívání model, a tím usnadnil, aby přijali křesťanství, zavedl postupně do křesťanské bohoslužby uctívání obrazů a ostatků. Nakonec tento systém modloslužby zavedly svými rozhodnutími všeobecné církevní sněmy (viz Dodatek č. 4). Aby dokonal znesvěcující dílo, opovážil se Řím vymazat z Božího zákona druhé přikázání, zakazující uctívání obrazů a symbolů, a rozdělil desáté přikázání, aby zůstal zachován jejich počet.

Ochota ustupovat pohanství otevřela cestu k ještě většímu přehlížení Boží autority. Prostřednictvím neposvěcených vůdců církve satan pozměnil také čtvrté přikázání a pokusil se odstranit starobylou sobotu, den, který Bůh požehnal a posvětil (1 Moj 2,2.3), a na její místo povýšit svátek zachovávaný pohany jako "ctihodný den slunce". Pokus o tuto změnu nebyl zpočátku otevřený a zřejmý. V prvních staletích zachovávali sobotu všichni křesťané. Rozhodně uctívali Boha a byli přesvědčeni, že Boží zákon je neměnitelný, proto tak úzkostlivě dodržovali jeho předpisy. Satan však chytře působil prostřednictvím svých pomocníků, aby dosáhl svého cíle. Aby se pozornost lidu obrátila k neděli, byl tento den vyhlášen svátkem na počest Kristova vzkříšení. V neděli se pak konaly bohoslužby. Sobota byla dosud pokládána za den odpočinku a byla stále zachovávána jako svatý Boží den.

Ještě před příchodem Pána Ježíše satan navedl Židy, aby sobotu zatížili nejpřísnějšími požadavky, takže se její zachovávání stalo břemenem. Tím si připravil cestu pro to, čeho chtěl dosáhnout. Pak sobotu postavil do nesprávného světla. Lidé se na ni dívali s opovržením jako na židovské nařízení. Neděli považovali křesťané všeobecně za den radosti. GC 53 Satan je přitom vedl k tomu, aby sobotu prožívali jako den postu, jako smutný a ponurý den, aby tak projevili svůj odpor k židovství.

Na počátku čtvrtého století vydal císař Konstantin nařízení, kterým vyhlásil neděli za veřejný svátek po celé Římské říši (viz Dodatek č. 5). Den slunce uctívali jeho pohanští poddaní a zachovávali jej i křesťané. Císař se záměrně snažil spojit protikladné zájmy pohanství a křesťanství. Vymáhali to na něm ctižádostiví a po moci toužící biskupové, kteří pochopili, že budou-li křesťané i pohané světit stejný den, usnadní se pohanům přestup ke křesťanství, a tím vzroste moc a sláva církve. I když mnozí bohabojní křesťané byli postupně vedeni k tomu, že začali považovat neděli za den do jisté míry posvátný, pravou sobotu stále pokládali za Hospodinův svatý den a zachovávali ji podle čtvrtého přikázání.

Velký podvodník tím své dílo neskončil. Rozhodl se, že shromáždí celý křesťanský svět pod svůj prapor a bude jej ovládat prostřednictvím svého pyšného zástupce, který se však prohlašoval za Kristova zástupce. Svého cíle dosáhl za pomoci polovičatě obrácených pohanů a ctižádostivých církevních hodnostářů milujících svět. Čas od času se konaly velké sněmy, na nichž se scházeli církevní hodnostáři z celého křesťanského světa. Téměř na každém sněmu byla Bohem ustanovená sobota o stupínek snížena, zatímco neděle byla úměrně tomu povýšena. Tak se stalo, že nakonec křesťané uctívali pohanský svátek jako Boží nařízení, biblickou sobotu prohlásili za pozůstatek židovství a na ty, kdo ji zachovávali, uvalovali církevní tresty.

Božímu odpůrci se podařilo vyvýšit se *"nade všecko, co má jméno Boží nebo čemu se vzdává božská pocta"* (2 Tes 2,4). Odvážil se změnit to přikázání Božího zákona, které trvale lidstvu připomíná pravého a živého Boha. Čtvrté přikázání představuje Boha jako Stvořitele nebe a země, a tím ho odlišuje od všech nepravých bohů. GC 54 Bůh posvětil a oddělil sedmý den jako den

odpočinku pro člověka právě proto, aby mu připomínal skutečnost stvoření. Měl lidem provždy představovat Boha jako zdroj života, předmět úcty a uctívání. Satan se snaží odvést člověka od věrnosti Bohu a od poslušnosti Božího zákona, proto je jeho úsilí namířeno především proti tomu přikázání, které ukazuje Boha jako Stvořitele.

Protestanté nyní tvrdí, že Kristovo zmrtvýchvstání v neděli učinilo z neděle křesťanskou sobotu. Písmo však pro něco takového neposkytuje žádný důkaz. Ježíš Kristus ani jeho apoštolové tento den nesvětili. Zachovávání neděle jako křesťanského zřízení má svůj původ v oné *"tajemné síle nepravosti"* (2 Tes 2,7), která začala působit již za dnů apoštola Pavla. Kdy a jak uznal Pán tento výplod papežství? Můžeme opravdu odůvodnit změnu, kterou Písmo nezná?

V šestém století bylo papežství již pevně nastoleno. Za své sídlo si zvolilo císařské město a římský biskup se prohlásil za hlavu celé církve. Pohanství ustoupilo a bylo nahrazeno papežstvím. Drak dal šelmě *"svou sílu i trůn i velikou moc"* (Zjev 13,2) (viz Dodatek č. 6). Pak začalo období papežského útlaku trvající 1260 let, jak je předpověděla proroctví knihy Daniel a Zjevení (Dan 7,25; Zjev 13,5-7). Křesťané se museli rozhodnout buď se vzdát své čistoty a přijmout zpohanštělé obřady a bohoslužbu, anebo trávit život ve vězeních, podstoupit smrt na mučidlech, na hranici nebo pod katovou sekerou. Začala se plnit slova Pána Ježíše: *"Zradí vás i vaši rodiče, bratři, příbuzní a přátelé a někteří z vás budou zabiti. A všichni vás budou nenávidět pro mé jméno."* (Luk 21,16.17) Rozhořelo se pronásledování věrných a nabylo větší zběsilosti než pronásledování dřívější. Svět se stal velkým bojištěm. GC 55Po staletí nalézala Kristova církev útočiště v ústraní a ve skrýších. Prorok to předpověděl slovy: *"Žena pak uprchla na poušť, kde jí Bůh připravil útočiště, aby tam o ni bylo postaráno po tisíc dvě stě šedesát dní."* (Zjev 12,6)

Nástup římské církve k moci znamenal počátek doby temna. Nakolik vzrůstala její moc, temnota se zvětšovala. Z Krista, pravého základu, byla víra přenesena na římského papeže. Místo aby lidé věřili v Božího Syna a očekávali od něho odpuštění hříchů a věčnou záchranu, vzhlíželi k papeži, ke kněžím a prelátům, kterým papež udělil určitou moc. Lidé byli učeni, že papež je jejich pozemský prostředník a že k Bohu se mohou přiblížit pouze jeho prostřednictvím. Dále byli učeni, že papež stojí na Božím místě, a proto jej musí bezpodmínečně poslouchat. Neuposlechnutí jeho požadavků bylo dostatečným důvodem, aby na přestupníky byly uvaleny nejpřísnější tělesné i duchovní tresty. Tak byl zájem lidí odvrácen od Boha k omylným, bloudícím a krutým lidem, a ještě hůře, k samému knížeti temnoty, který skrze ně projevoval svou moc. Hřích se zahalil do roucha svatosti. Kdykoli je Písmo zatlačeno do pozadí a člověk začne považovat sebe za nejvyšší autoritu, můžeme očekávat jen podvod, klam a nepravost. S vyvyšováním lidských nařízení a tradic přichází úpadek, který se projevuje vždy, když lidé opomíjejí Boží zákon.

Pro Kristovu církev nastalo velmi nebezpečné období. Skutečně věrných následovníků Pána Ježíše zůstalo málo. I když tu vždycky byli svědkové pravdy, v určitých dobách se zdálo, že bludy a pověry naprosto zvítězí a že pravé náboženství ze světa zmizí. Lidé zapomínali na evangelium, na druhé straně však byli zatěžováni břemenem přísných požadavků a množily se náboženské obřady.

Představitelé církve lidem vštěpovali nejen to, aby vzhlíželi k papeži jako ke svému zástupci před Bohem, ale také aby věřili, že se mohou očistit od hříchu svými vlastními zásluhami. Daleké pouti, kající skutky, uctívání ostatků, budování kostelů, kaplí a oltářů, placení velkých příspěvků církvi – GC 56tyto a mnoho podobných úkolů ukládali lidem a tvrdili, že tak usmíří Boží hněv a získají Boží přízeň - jako by Bůh byl jako člověk, hněval se pro malichernost a dal se usmířit dary nebo kajícími skutky.

I když vládla neřest, a to i mezi představiteli římské církve, zdálo se, že vliv církve stále roste. Koncem osmého století začali zastánci papežství tvrdit, že v prvních staletích měli římští biskupové stejnou duchovní moc, jakou mají nyní. Aby toto tvrzení podepřeli, potřebovali je doložit nějakým autoritativním dokladem. K tomu je navedl "otec lži". Mniši vyhotovili padělky starých spisů. Najednou se objevila usnesení dávných koncilů, která do té doby nikdo nikdy neviděl, a dokládala, že svrchovaná moc papeže trvá již od nejranějších dob. Církev, která odmítla pravdu, ochotně tyto podvrhy uznala (viz Dodatek č. 7).

Malá skupina věrných, kteří *"stavěli na pravém základu"* (1 Kor 3,10.11), byla zmatena, když sledovala, jak smetí falešného učení maří Boží dílo. Někteří z nich - podobně jako stavitelé jeruzalémských hradeb za dnů Nehemiáše - říkali: *"Síla nosičů je podlomena, všude jsou hromady sutin, nejsme schopni hradby dostavět."* (Neh 4,4) Unaveni stálým bojem proti pronásledování, podvodům, zlu a všem ostatním překážkám, které mohl vymyslet jen satan, aby mařil jejich dílo, ztratili někteří z věrných stavitelů odvahu. Aby měli pokoj a zajistili své majetky i životy, odvrátili se od pravého základu. Jiní se však pronásledování nezalekli a nebojácně prohlašovali: *"Nebojte se jich, pamatujte na Panovníka velikého a budícího bázeň."* (Neh 4,8) Pokračovali v díle s mečem po boku (Ef 6,17).

Stejná nenávist a odpor vůči pravdě naplňuje Boží nepřátele v každé době a také od Božích služebníků se vyžaduje stejná bdělost a věrnost. GC 57Slova, která Ježíš Kristus řekl prvním učedníkům, platí i jeho následovníkům na konci času: *"Co vám říkám, říkám všem: Bděte!"* (Mk 13,37)

Zdálo se, že temnota houstne. Uctívání model zevšeobecnilo. Před obrazy byly rozsvěcovány svíčky, lidé se k nim modlili. Šířily se naprosto nesmyslné pověry a zvyky. Pověry ovládly mysl lidí tak, že zdánlivě úplně potlačily zdravý rozum. Také kněží a biskupové začali milovat zábavy, propadli smyslnosti a zkaženosti. Dalo se jen čekat, že lid, který od nich očekával vedení, upadne do nevědomosti a zkázy.

Papežská domýšlivost postoupila o další krok, když v jedenáctém století papež Řehoř VII. vyhlásil dokonalost římské církve. V prohlášení, které vydal, tvrdil, že církev se nikdy nemýlila a nikdy se nezmýlí, jak to údajně slibuje Písmo. Písmo však nic takového netvrdí. Pyšný papež si zároveň osoboval právo sesazovat panovníky a prohlásil, že jeho rozhodnutí nemůže nikdo změnit, on však má právo zvrátit rozhodnutí všech (viz Dodatek č. 8).

Příkladnou ukázkou tyranské povahy tohoto obhájce neomylnosti je jeho jednání s německým císařem Jindřichem IV. Protože se opovážil nerespektovat autoritu Říma, papež prohlásil, že jej vylučuje z církve a sesazuje z trůnu. Jindřich se obával pohrůžek, že bude opuštěn svými knížaty, které povzbuzoval papežův vyslanec ke vzpouře, a cítil, že je nezbytné, aby se s Římem usmířil. V doprovodu své manželky a jednoho věrného sluhy překročil uprostřed zimy Alpy, aby se před papežem pokořil. Když dorazil k zámku, kde se Řehoř usídlil, uvedli ho bez jeho průvodců do vnějšího nádvoří a tam jej, v kruté zimě, s nepokrytou hlavou, bosýma nohama a v chatrných šatech, nechali čekat, až papež svolí, že před něj smí předstoupit. GC 58Teprve když se po tři dny postil a zpovídal, rozhodl se papež, že mu odpustí. Podmínil to ovšem tím, že císař vyčká, dokud mu papež nedovolí převzít vladařské žezlo a začít vládnout. Povzbuzený tímto vítězstvím, začal Řehoř prohlašovat, že je jeho povinností krotit pýchu králů.

V jakém protikladu je pýcha tohoto velekněze s pokorou a laskavostí Pána Ježíše, který stojí u dveří lidského srdce a prosí, aby mohl vstoupit a přinést odpuštění a pokoj, a který učil své učedníky: *"Kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem."* (Mt 20,27)

V následujících staletích docházelo k dalšímu rozmnožování bludů v učení římské církve. Ještě před vznikem papežství vzbuzovalo učení pohanských filozofů pozornost a ovlivňovalo církev. Mnozí domněle obrácení křesťané i nadále lpěli na zásadách pohanské filozofie. Sami ji dále studovali a přesvědčovali ostatní, aby ji používali jako prostředku pro šíření vlivu mezi pohany. Tím se do křesťanské věrouky dostaly závažné bludy. Mezi nimi zaujala přední místo nauka o přirozené nesmrtelnosti člověka a nesmrtelnosti jeho vědomí. Toto falešné pohanské učení se stalo základem, na němž Řím vybudoval vzývání svatých a uctívání Panny Marie. Z něho vzniklo také bludné učení o věčných mukách hříšníků v pekle, které papežství záhy vneslo do věrouky.

Tak byla připravena cesta pro zavedení ještě dalšího pohanského výmyslu, který Řím nazývá očistcem a používá k zastrašování důvěřivých a pověrčivých lidí. Toto bludné učení tvrdí, že existuje jakési místo útrap, kde duše lidí, kteří si nezaslouží věčné zatracení, musí pykat za své hříchy, a odtud budou vpuštěni do nebe, až se od svých hříchů očistí (viz Dodatek č. 9).

GC 59Řím potřeboval ještě další vynález, aby mohl těžit ze strachu a špatností svých přívrženců. Tímto výmyslem bylo učení o odpustcích. Řím sliboval plné odpuštění hříchů, a to minulých, přítomných i budoucích, a osvobození od utrpení a trestů všem, kdo se zúčastní tažení a válek za rozšíření pozemské vlády papeže, když budou trestat jeho nepřátele a hubit všechny, kdo se odvažují upírat mu duchovní nadvládu. Kněží učili lid, že dají-li církvi peníze, mohou se zbavit hříchů a mohou také vysvobodit duše svých zemřelých přátel, které byly odsouzeny k mučení v plamenech. Takto Řím plnil své pokladnice a vydržoval svou nádheru, přepych a neřestný způsob života lidí, kteří o sobě prohlašovali, že jsou zástupci Pána, který neměl kam složit hlavu (viz Dodatek č. 10).

Obřad večeře Páně, který popisuje Písmo svaté, byl nahrazen modloslužebnou obětí při mši. Kněží předstírali, že svým nesmyslným mumláním proměňují obyčejný chléb a víno ve skutečné "tělo a krev Ježíše Krista" (Kardinál Wiseman: Skutečná přítomnost těla a krve našeho Pána Ježíše Krista v požehnané eucharistii, dokázaná z Písem, kap. 8, odd. 3, odst. 26). S rouhavou opovážlivostí veřejně prohlašovali, že mají moc tvořit Boha, Stvořitele všech věcí. Od křesťanů pak pod trestem smrti vyžadovali, aby vyznávali víru v tento blud, který uráží Boha. Mnozí to odmítli, a byli odsouzeni k smrti (viz Dodatek č. 11).

Ve třináctém století byl zřízen nejstrašnější ze všech nástrojů papežství - inkvizice. Představitele církevní hierarchie k tomu navedl sám kníže zla. Při jejich tajných poradách ovládal jejich zkaženou mysl satan a jeho andělé, zatímco neviděn stál uprostřed nich Boží anděl, který zaznamenával jejich hrůzná usnesení a zapisoval strašné činy, o kterých se lidé neměli nikdy dovědět. "Veliký Babylón" byl "opojen krví svatých". Zohavená těla milionů mučedníků volala k Bohu, aby nad touto odpadlickou mocí vykonal pomstu.

GC 60Papežství se stalo krutovládcem světa. Králové a císařové se podrobovali nařízením římského papeže. Zdálo se, že papež rozhoduje o časném i věčném osudu lidí. Po staletí většina křesťanů přijímala učení Říma v plném rozsahu a bez výhrad, uctivě konala jeho obřady a zachovávala jeho svátky, ctila a štědře podporovala jeho kněze. Římská církev nedosáhla nikdy větší důstojnosti, velkoleposti a moci.

Avšak "poledne papežství bylo půlnocí světa" (J. A. Wylie, Dějiny protestantizmu, díl 1, kap. 4). Nejen prostí lidé, ale ani kněží téměř vůbec neznali Boží slovo. Představitelé církve - tak jako kdysi farizeové - nenáviděli světlo, které odhalovalo jejich hříchy. Když odstranili Boží zákon, který je měřítkem spravedlnosti, uplatňovali neomezenou moc a oddávali se neřestem bez hranic. Vládl klam a podvod, hrabivost a prostopášnost. Lidé se neštítili žádného zločinu, aby dosáhli bohatství nebo postavení. Paláce papežů a prelátů byly místem nejohavnějších smilstev. Někteří z papežů se dopustili tak odporných zločinů, že se je světští vládci snažili sesadit jako netvory, jejichž špatnost již nelze trpět. Po staletí nezaznamenala Evropa pokrok ve vědění, umění, ani v rozvoji civilizace. Křesťanstvo bylo ochromeno morálně i intelektuálně.

Stav, v jakém se nacházel svět pod římskou nadvládou, byl strašným naplněním slov proroka Ozeáše: *"Můj lid zajde, protože odmítá poznání. Ty jsi zavrhl poznání a já zavrhnu tebe... Zapomněls na zákon svého Boha; i já zapomenu na tvé syny." "Není věrnost ani milosrdenství ani poznání Boha v zemi. Kletby a přetvářka, vraždy a krádeže a cizoložství se rozmohly, krveprolití stíhá prolitou krev."* (Oz 4,6.1.2) Takové následky přineslo odmítnutí Božího slova.

4. Valdenští

GC 61Temno, které přikrylo zemi během dlouhé doby papežské nadvlády, nemohlo zcela zastřít světlo pravdy. V každé době tu byli lidé, kteří svědčili o Bohu, věřili v Ježíše Krista jako jediného prostředníka mezi Bohem a člověkem, pokládali Bibli za jediné pravidlo života a světili pravou sobotu. Kolik svět vlastně vděčí těmto lidem, se jejich potomci nikdy nedoví. Nepřátelé je upalovali jako kacíře, zpochybňovali jejich pohnutky, očerňovali jejich povahu, ničili nebo překrucovali jejich spisy. Přesto tito svědkové zůstali po dlouhá léta pevní a uchovávali ryzí víru jako svaté dědictví pro další generace.

Dějiny Božího lidu během staletí temna jsou zapsány v nebi, lidské záznamy jim však věnují málo pozornosti. Několik zmínek o věrných Božích následovnících poskytují žaloby jejich pronásledovatelů. Řím se snažil potlačit každý náznak nesouhlasu se svým učením nebo rozhodnutími. Snažil se zničit všechno, co považoval za kacířské, ať šlo o lidi nebo spisy. Projev nedůvěry nebo zapochybování o pravdivosti papežských dogmat stačil k tomu, aby byly mařeny životy bohatých i chudých, vysoce postavených či prostých lidí. Řím se také snažil odstranit záznamy o krutostech, kterých se dopouštěl vůči všem, kdo se mu odvážili odporovat. Koncily nařídily, že musejí být zničeny všechny knihy a spisy, které takové záznamy obsahují. GC 62Před vynalezením tisku existovalo jen málo knih a pokud byly, nedaly se dobře uchovávat. Těžko se dalo Římu zabránit, aby svůj záměr neprovedl.

Žádné společenství věřících v dosahu moci Říma se nemohlo dlouho těšit svobodě svědomí. Jakmile papežství získalo moc, snažilo se potlačit všechny, kdo odmítali uznat jeho nadvládu. Postupně se všichni křesťané poddávali jeho moci.

Ve Velké Británii zapustilo křesťanství kořeny velmi záhy. Evangelium, které Britové přijali v prvních staletích, nebylo nakažené římským odpadlictvím. Jediným darem z Říma pro Brity bylo pronásledování vedené pohanskými císaři, které dolehlo až k těmto vzdáleným břehům. Mnozí křesťané prchali před pronásledováním z Anglie do Skotska, odkud byla pravda přenesena do Irska. Ve všech těchto zemích ji lidé radostně přijímali (viz Dodatek č. 12).

Když Británii obsadili Sasové, převládlo v zemi pohanství. Dobyvatelé nebyli ochotni nechat se poučovat svými otroky. Křesťané museli hledat útočiště v nepřístupných horách a močálech. Světlo - na čas skryté - však nepřestalo svítit. Ve Skotsku zazářilo o století později s takovým jasem, že osvítilo i vzdálené země. Z Irska vyšel zbožný Columba. S několika spolupracovníky shromáždil rozptýlené věřící na osamělém ostrově Iona a učinil z něho středisko svého misijního působení. Mezi jeho evangelisty byl také člověk, který zachovával biblickou sobotu, a tak se pravda o sobotě dostala mezi lid. Na ostrově Iona byla založena škola, ze které vycházeli misionáři nejen do Skotska a Anglie, ale i do Německa, Švýcarska a dokonce i do Itálie.

Řím se však zaměřil na Británii a rozhodl se, že ji dostane pod svou vládu. V šestém století se tam vypravili římští misionáři, aby obrátili pohanské Sasy. GC 63Zpupní barbaři je ochotně přijali a misionářům se podařilo, že tisíce Sasů přijaly římské náboženství. Při své činnosti se vyslanci Říma a obrácení Sasové střetávali s původními křesťany. Zjistili, že se zásadně liší. Původní křesťané byli prostí, skromní, jejich povahy, učení a zvyky odpovídaly Písmu, zatímco misionáři a jejich následovníci věřili pověrám, projevovali okázalost a nadutost. Římský vyslanec požadoval, aby původní křesťanské sbory uznaly svrchovanost římského velekněze. Britové pokojně odpověděli, že chtějí milovat všechny lidi, že však papež není oprávněn vládnout nad církví a že mu mohou prokazovat jen takovou poddanost jako každému jinému Kristovu následovníku. Řím se pokusil ještě několikrát získat jejich poddanost. Tito skromní křesťané, udiveni zpupností římských vyslanců, vždy rozhodně odpověděli, že neznají jiného mistra než Krista. Pak papežství ukázalo svého pravého ducha. Římský vyslanec prohlásil: "Nechcete-li přijmout bratry, kteří vám přinášejí pokoj, setkáte se s nepřáteli, kteří vám přinesou válku. Nechcete-li se spojit s námi, abychom ukázali Sasům cestu života, dostanete od nich smrtelnou ránu." (J. H. Merle D‘ Aubigné, Dějiny

reformace šestnáctého století, sv. 17, kap. 2) Nebyly to plané pohrůžky. Svědkové biblické víry zakusili, co jsou to války, intriky a podvody, dokud nebyly sbory původních křesťanů v Británii zničeny nebo donuceny podřídit se papežské moci.

V zemích, kam nesahala moc Říma, žily po staletí skupiny křesťanů, které zůstaly téměř nedotčeny papežskou zkaženostĺ. Byly však obklopeny pohanstvím a v průběhu staletí je ovlivnily pohanské bludy. Pokládali však stále Bibli za jediné pravidlo víry a zůstávali věrni mnoha jejím pravdám. Věřili v neměnnost Božího zákona a světili sobotu podle čtvrtého přikázání. Křesťanské sbory, které uchovávaly tuto víru a žily podle ní, působily ve střední Africe a mezi Armény v Asii.

GC 64 Mezi těmi, kdo vzdorovali papežské moci nejvíce, vynikli valdenští. Právě v zemi, kde mělo papežství své hlavní sídlo, projevil se nejodhodlanější odpor proti jeho bludům a zkaženosti. Po staletí si sbory v Piemontu udržely svou nezávislost. Nakonec však přišla doba, kdy Řím trval na tom, že se musí podřídit. Po neúspěšných bojích proti římské tyranii uznali vedoucí těchto sborů s nechutí nadvládu moci, které se zdánlivě podrobil celý svět. Někteří z nich se však odmítli podřídit moci papežů nebo prelátů. Byli odhodláni zůstat věrni Bohu a uchovat si ryzost a prostotu víry. Došlo k rozdělení. Ti, kdo se drželi prvotní víry, se oddělili. Někteří z nich opustili rodné Alpy a vztyčili prapor pravdy v jiných zemích. Jiní se uchýlili do odlehlých roklin a do skalních tvrzí v horách a tam svobodně uctívali Boha.

Víra, kterou po staletí uchovávali a šířili valdenští, se podstatně lišila od falešného učení Říma. Jejich náboženské učení vycházelo z Písma, z pravé křesťanské věrouky. Tito chudí zemědělci, žijící v ústraní, odloučení od světa - u svých stád a na svých vinicích, s nimiž byli spjati každodenní těžkou prací - nedospěli k pravdě vlastním zápasem proti bludům odpadlé církve. Neobjevili nějakou novou víru. Jejich víra byla dědictvím po otcích. Zápasili o *"víru, jednou provždy odevzdanou Božímu lidu"* (Juda 3). "Církev na poušti", a nikoli nadutá kněžská hierarchie trůnící v hlavním městě tehdejšího světa, byla pravou Kristovou církví, strážcem pokladu pravdy, který Bůh svěřil svému lidu, aby jej předal světu.

GC 65 K hlavním příčinám, které vedly k odluce pravé církve od Říma, patřila nenávist Říma k biblické sobotě. Papežská moc opovrhla pravdou, jak to předpověděla biblická proroctví. Boží zákon zašlapala do prachu a vyvyšovala lidské tradice a zvyklosti. Církve, které se podřídily papežské nadvládě, byly velmi brzy donuceny, aby uctívaly neděli jako den odpočinku. V záplavě bludů a pověr byli mnozí tak zmateni - a to i praví Boží následovníci -, že sice světili sobotu, ale nepracovali ani v neděli. Řím se s tím ovšem nespokojil. Požadoval nejen, aby světili neděli, ale také aby zneuctívali sobotu. Hrozil nejostřejšími slovy těm, kdo se opováží sobotu uctívat. Pouze únik z moci Říma umožnil některým, že mohli nerušeně plnit požadavky Božího zákona (viz Dodatek č. 13).

Valdenští patřili mezi první skupiny lidí v Evropě, které měly překlad Písma svatého (viz Dodatek č. 14). Staletí před reformací vlastnili v rukopisech překlad Bible ve svém mateřském jazyce. Měli ryzí a nefalšovanou pravdu, a proto se stali terčem nenávisti a pronásledování. Prohlašovali, že římská církev je odpadlým Babylónem z knihy Zjevení a s nasazením vlastních životů čelili její zkaženosti. Pod tlakem dlouhotrvajícího pronásledování učinili někteří ústupky ve víře a postupně upouštěli od zásad, jiní se však pevně drželi pravdy. Ve staletích temna a odpadlictví to byli valdenští, kdo popírali svrchovanost Říma, odmítali uctívání obrazů jako modloslužbu a zachovávali pravou sobotu. Uchovali svou víru i v nejlítějších bouřích pronásledování. Ačkoli byli ohrožováni savojskými zbraněmi a římskými mučícími nástroji, stáli neochvějně za Božím slovem a za Boží ctí.

Za mohutnými horskými valy - útočištěm pronásledovaných a utlačovaných ve všech dobách - našli valdenští úkryt. GC 66 Právě zde udržovali světlo pravdy osvěcující temnotu středověku. Zde svědkové pravdy uchovali po tisíc let starou víru.

Bůh připravil pro svůj lid velkolepý chrám. Jeho mohutnost odpovídá velikosti pravdy, kterou střežili. Hory se staly pro věrné vyhnance symbolem Hospodinovy neměnné spravedlnosti. Ukazovali svým dětem na vrcholy tyčící se nad nimi v neměnné důstojnosti a vyprávěli jim o

Bohu, *"u něhož není proměny ani střídání světla a stínu"* (Jak 1,17) a jehož slovo je trvalé jako neměnné hory. Bůh stvořil hory a dal jim jejich stabilitu. Jen Boží ruka jimi může pohnout z místa. Podobně Bůh ustanovil svůj zákon, základ své vlády na nebi i na zemi. Člověk svou rukou může zasáhnout své bližní a zmařit jejich životy, lidská ruka však nemůže vyrvat hory ze základů a vrhnout je do moře, stejně jako nemůže změnit přikázání Božího zákona nebo zmařit jediný z Božích slibů lidem, kteří plní jeho vůli. Boží služebníci mají tak věrně zachovávat Boží zákon, jak stálé jsou hory.

Hory, lemující hluboká údolí, byly stálými svědky Boží stvořitelské moci a trvalou připomínkou jeho péče a ochrany. Poutníci, kteří v nich našli útočiště, se tyto tiché symboly Hospodinovy přítomnosti naučili milovat. Nestěžovali si na svůj nesnadný úděl, nikdy nebyli na horských samotách osamoceni. Děkovali Bohu, že jim poskytl útulek před hněvem a krutostí lidí a radovali se, že ho mohou svobodně uctívat. Když je nepřátelé pronásledovali, poskytly jim hory často bezpečnou ochranu. Z nejednoho strmého útesu zněly jejich písně, kterými chválili Boha, římská vojska nemohla jejich chvalozpěvy umlčet.

Zbožnost těchto Kristových následovníků byla čistá a prostá. GC 67Pravdy si cenili více než domů a půdy, více než přátel, příbuzných, dokonce více než vlastního života. Tyto zásady se snažili vštípit do srdcí dalších generací. Od nejranějšího věku učili své děti znát Písmo a vedli je, aby úzkostlivě plnily požadavky Božího zákona. Opisy Bible byly vzácností, proto se textům Písma učili nazpaměť. Mnozí z nich uměli zpaměti značné části Starého i Nového zákona. Výroky o Bohu se jim mísily s krásnými přírodními výjevy a s každodenním požehnáním. Malé děti se učily pohlížet vděčně na Boha jako na dárce všeho dobrého.

Rodiče, přestože byli něžní a laskaví, milovali své děti moudře, proto je nezvykali, aby prosazovaly svou vůli. Čekal je život plný zkoušek a těžkostí, možná i mučednická smrt. Od dětství je vychovávali k tomu, aby snášely těžkosti, aby se dovedly podřídit, ale přitom myslely a jednaly samostatně. Od nejútlejšího věku se učily nést odpovědnost, mluvit opatrně, chápat moudrost mlčení. Jediné neprozřetelně pronesené slovo v přítomnosti nepřátel mohlo ohrozit život nejen toho, kdo je pronesl, ale i životy stovek jeho spolubratrů. Vždyť tak jako vlci pronásledují svou kořist, pronásledovali nepřátelé pravdy ty, kdo se opovažovali vyžadovat náboženskou svobodu.

Valdenští obětovali pozemský blahobyt pro pravdu. S vytrvalou trpělivostí si těžce vydělávali na svůj chléb. Pečlivě obdělávali každý kousíček orné půdy mezi horami. Údolí i méně úrodné horské stráně obhospodařovali tak, aby dávaly co nejvyšší výnosy. Šetrnost a přísné odříkání tvořily součást výchovy, jediného dědictví, které předali svým dětem. Naučili se, že život je podle Boží vůle školou kázně a že své potřeby mohou uspokojit jen vlastní prací, prozíravostí, pečlivostí a vírou. Vyžadovalo to mnoho tvrdého úsilí, ale bylo to zdravé a užitečné. Právě takovou školu potřebuje hříšný člověk. Bůh mu ji poskytuje, aby jej vychoval a rozvinul. GC 68I když valdenští vedli mladé lidi k tvrdé práci, nezanedbávali rozvoj jejich intelektuálních schopností. Vštěpovali jim, že všechny jejich síly a schopnosti patří Bohu a že je mají zdokonalovat a rozvíjet pro Boží službu.

Valdenské sbory se čistotou a prostotou podobaly církvi apoštolské doby. Odmítaly nadvládu papeže a prelátů a pokládaly Bibli za jedinou, nejvyšší a neomylnou autoritu. Jejich kazatelé, na rozdíl od panovačných římských kněží, následovali příkladu svého Mistra, který *"nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil"* (Mt 20,28). Pásli Boží stádce, vodili je na zelené pastviny a k živým pramenům svatého Božího slova. Valdenští se neshromažďovali v nádherných chrámech nebo ve velkolepých katedrálách, nýbrž daleko od všech pomníků lidské pýchy a okázalosti - ve stínu hor, v alpských údolích a v dobách nebezpečí v některé ze skalních pevností, aby tam naslouchali slovům pravdy z úst Kristových služebníků. Kazatelé nejen hlásali evangelium, ale navštěvovali také nemocné, vyučovali děti, napomínali zbloudilé a pomáhali urovnávat spory a nastolovat soulad a bratrskou lásku. V dobách míru žili z dobrovolných darů členů. Každý z nich se však podobně jako Pavel, který zhotovoval stany, vyučil nějakému řemeslu nebo povolání, jímž si v případě potřeby vydělával na živobytí.

Kazatelé vyučovali také mládež. Učili ji všem oborům všeobecného vzdělání. Hlavní pozornost však věnovali studiu Bible. Matoušovu a Janovu evangeliu se mládež učila nazpaměť, podobně jako řadě epištol. Mladí lidé také opisovali Bibli. Některé rukopisy obsahovaly celé Písmo, jiné jen výňatky spolu se srozumitelnými výklady textu, které napsal někdo, kdo dovedl vykládat Písmo. Tak se šířily poklady pravdy, které nepřátelé dlouho ukrývali a utajovali, protože se sami chtěli vyvyšovat nad Boha.

GC 69 Trpělivým a neúnavným úsilím, často konaným v hlubokých, tmavých jeskyních za světla pochodní, opisovali Bibli verš po verši, kapitolu po kapitole. Boží dílo tak šlo kupředu a zjevená pravda zářila jako ryzí zlato. Oč jasněji a působivěji právě díky zkouškám a utrpení, které pro ni lidé podstupovali, to si mohli uvědomit pouze ti, kdo byli do díla přímo zapojeni. Tyto věrné pracovníky obklopovali Boží andělé.

Satan podněcoval římské kněze a preláty, aby pohřbili slovo pravdy pod nános smetí bludů, klamů a pověr. Podivuhodným způsobem však slovo pravdy zůstalo zachováno nezkažené po celou dobu temna. Slovo pravdy neneslo pečeť člověka, ale pečeť Boží. Lidé vyvíjejí neúnavné úsilí, aby zatemnili jasný a zřejmý smysl Písma, snaží se je vykládat přesně opačně, než jak bylo vyřčeno. Avšak podobně jako duha nad vzdutými hlubinami, přetrvá Boží slovo bouře, které je chtějí zničit. Podobně jako jsou bohaté žíly zlata a stříbra ukryté pod povrchem a všichni, kdo je chtějí získat, musí usilovně kopat, tak Písmo obsahuje poklady pravdy, které může odhalit pouze usilovný, pokorný a zbožný hledač. Bůh si přál, aby Bible byla učebnicí pro všechny lidi - v dětství, v mladém věku i v dospělosti, aby ji všichni studovali po celý život. Svěřil lidstvu své slovo jako zjevení sama sebe. Každá nově poznaná pravda ukazuje nově povahu jejího Původce. Bůh ustanovil, že se lidé studiem Bible mohou lépe seznámit se svým Tvůrcem a poznat jeho vůli. Bible je prostředkem komunikace mezi Bohem a člověkem.

I když valdenští považovali "bázeň před Hospodinem" za počátek moudrosti, nepřehlíželi význam styku se světem, důležitost poznání lidí i života, a proto stále rozšiřovali své vědomosti a zdokonalovali své poznání. GC 70 Ze svých škol v horách vysílali některé mladé lidi do vzdělávacích ústavů ve městech ve Francii nebo v Itálii, kde získali větší možnost studovat, přemýšlet a pozorovat než v rodných Alpách. Tito mladí lidé byli vystaveni pokušení, viděli různé neřesti, setkali se se lstivými satanovými pomocníky, kteří je sváděli nejnebezpečnějšími klamy a nejrafinovanějšími bludy. V dětství však dostali takovou výchovu, že na to byli připraveni.

Ve školách, do nichž přicházeli, si nesměli udělat z nikoho důvěrníka. Oděv měli upravený tak, aby v něm mohli ukrýt svůj největší poklad - vzácné opisy Písma. Tyto rukopisy, výsledky usilovné práce trvající řadu měsíců, ba roků, nosili stále u sebe, aniž vzbudili podezření. Opatrně svěřovali části těchto opisů lidem, o kterých se domnívali, že jsou ochotni přijmout pravdu. Už na klíně svých matek byli mladí valdenští vychováváni k tomuto cíli, svůj úkol pochopili a věrně plnili. Právě ve vzdělávacích ústavech získávali stoupence pravé víry a často se stalo, že zásady pravé víry pronikly do celé školy. Přitom však stoupenci papežství nemohli ani po nejpečlivějším pátrání zjistit, odkud takzvané "zhoubné kacířství" pochází.

Kristův duch je duch misijní. Prvním přáním obráceného srdce je přivést jiné lidi ke Spasiteli. To byl postoj valdenských křesťanů. Cítili, že Bůh od nich žádá více, než jen aby uchovali čistou pravdu ve svých sborech. Cítili, že mají odpovědnost za šíření světla lidem, kteří žijí ve tmě. Mocí Božího slova se snažili zlomit jho, které na ně uvalil Řím. Valdenští kazatelé byli vychováváni k misijní práci. Od každého, kdo se chtěl stát kazatelem, se očekávalo, že nejdříve získá zkušenosti jako evangelista. Každý musel sloužit tři roky jako misionář, než se mohl ujmout práce ve sboru doma. GC 71 Misijní služba vyžadovala sebezapření a oběti. Byla to vhodná příprava pro kazatelskou práci v době, kdy byl každý člověk podrobován zkouškám. Mladí lidé, kteří byli vysvěceni k duchovenské službě, neměli před sebou vyhlídky na pozemské bohatství nebo slávu. Čekal je život těžké práce a nebezpečí, a snad i úděl mučedníků. Valdenští misionáři chodili vždy ve dvojicích, tak jako Pán Ježíš vyslal své učedníky. S každým mladým mužem obvykle odcházel starší a zkušenější pracovník, vedl jej a odpovídal za jeho další rozvoj. Od mladého pracovníka se

očekávalo, že se bude řídit pokyny staršího. Tito spolupracovníci nebyli stále pospolu, ale často se scházeli, společně se modlili a radili, a tak posilovali jeden druhého ve víře.

Kdyby prozradili účel svého působení, znamenalo by to jejich konec. Proto tak pečlivě tajili, oč jim vlastně jde. Každý kazatel ovládal nějaké řemeslo nebo živnost a pod záminkou časného povolání plnili tito misionáři své pravé poslání. Velmi často vystupovali jako obchodníci nebo kupci. "Prodávali hedvábí, šperky a jiné zboží, které bylo k dostání jen na vzdálených trzích, a byli proto vítaní jako obchodníci tam, kde je jako misionáře nepřijali." (Wylie, díl 1, kap. 7) Přitom však v srdci prosili Boha, aby jim dal moudrost nabízet lidem poklady vzácnější než zlato a drahé kamení. Nosili s sebou dobře ukryté opisy Bible, buď její části nebo celé Písmo a kdykoli se jim naskytla příležitost, upozorňovali své zákazníky na tyto rukopisy. Často tím vzbudili zájem o Boží slovo a rádi zanechali část Písma lidem, kteří po něm zatoužili.

Působení těchto misionářů začalo v rovinách a údolích na úpatí jejich rodných hor, brzy se však rozšířilo mnohem dál. Bosi, v hrubých prostých šatech, v jakých chodil jejich Mistr, procházeli velkými městy a pronikali až do vzdálených zemí. Všude zasévali vzácné semeno pravdy. Kudy prošli, vznikaly sbory a krev mučedníků dosvědčovala pravdu. Kristův den ukáže bohatou žeň spasených lidí, které přineslo působení těchto věrných mužů. GC 72Boží slovo si razilo tiše a nenápadně cestu v křesťanských zemích, lidé je radostně přijímali do svých domovů i srdcí.

Pro valdenské nebylo Písmo jen záznamem o tom, jak Bůh jednal s lidmi v minulosti, a zjevením toho, jakou mají nyní lidé odpovědnost a povinnost, nýbrž také sdělením, jaká nebezpečí i jakou slávu přinese budoucnost. Věřili, že konec všech věcí není daleko. Čím více s modlitbou a slzami zkoumali Bibli, tím více na ně působily její drahocenné výroky, a tím více si uvědomovali svou povinnost sdělovat druhým její zachraňující pravdy. Ze stránek Písma pochopili plán záchrany člověka a ve víře v Pána Ježíše nacházeli útěchu, naději a pokoj. Nakolik Boží světlo osvěcovalo jejich rozum a přinášelo radost do jejich srdcí, natolik toužili osvítit jeho světlem také ostatní lidi, kteří žili v temnotě bludů.

Sledovali, jak se pod vedením papeže a kněží mnozí lidé marně snaží dosáhnout odpuštění tím, že trýzní svá těla za hříchy svých duší. Tito lidé byli zaměřeni na sebe, protože jim kněží vštěpovali, že spasení dosáhnou svými dobrými skutky. Stále mysleli na svou hříšnost, báli se, že neuniknou Božímu hněvu, trápili své duše i svá těla, a přesto nenacházeli úlevu. Řím svým učením takto spoutal lidi s citlivým svědomím. Tisíce takových lidí opouštěly přátele a příbuzné a trávily život v klášterních kobkách. Častými posty a krutým bičováním, nočním bděním a mnohahodinovými modlitbami v kleče na studených, vlhkých kamenech ve svých smutných celách, dlouhými poutěmi, pokořujícími kajícími skutky a strašným mučením se tito lidé marně snažili získat pokoj. Deptáni vědomím hříchu a pronásledováni strachem z Božího hněvu, prožívali muka, dokud se vyčerpáním nezhroutili a bez jediného paprsku světla a naděje neklesli do hrobu.

GC 73Valdenští toužili přinést těmto hladovým duším chléb života, sdělit jim poselství pokoje obsažené v Božích slibech a říci jim, že Ježíš Kristus je jedinou nadějí na záchranu. Učení, že dobré skutky mohou odčinit přestoupení Božího zákona, pokládali za falešné. Spoléhání na lidské zásluhy odporuje učení o nekonečné lásce Pána Ježíše. Kristus zemřel jako oběť za člověka, protože hříšné lidstvo nemůže učinit nic proto, aby se smířilo s Bohem. Zásluhy ukřižovaného a vzkříšeného Spasitele jsou základem křesťanovy víry. Člověk je závislý na Kristu a jeho spojení s ním musí být tak těsné, jak těsně je spojen každý úd s tělem nebo jako je větev spojena s kmenem.

Učení církve vedlo lidi k tomu, že Boha i Ježíše Krista považovali za přísného, zachmuřeného a nepřístupného. Spasitele představovali tak, jako by neměl s hříšným člověkem soucit, a proto je třeba přímluv kněží a svatých. Lidé, jejichž mysl byla osvícena Božím slovem, chtěli představit ostatním Pána Ježíše jako soucitného a milujícího Spasitele, který s otevřenou náručí zve všechny lidi i s jejich břemeny hříchů, s jejich starostmi a obavami. Snažili se odstranit překážky, které satan navršil těmto lidem do cesty, aby nemohli poznat Boží sliby, a nešli přímo ke Kristu, aby mu nevyznávali své hříchy, a nepřijali odpuštění a pokoj.

Valdenští misionáři nadšeně odhalovali zvídavým lidem vzácné pravdy evangelia. Obezřetně rozšiřovali pečlivě opsané části Písma svatého. Jejich největší radostí bylo poskytnout naději takovému hříšníku, který si uvědomoval svou hříšnost a který dosud znal jen Boha pomsty, chystajícího se vykonat spravedlnost. GC 74S chvějícím se hlasem a se slzami v očích, často na kolenou seznamovali své bližní s Božími sliby, v nichž je jediná naděje pro hříšníka. Světlo pravdy tak pronikalo do zatemnělých myslí a odstraňovalo mraky sklíčenosti, až Ježíš Kristus - Slunce spravedlnosti - zazářilo v jejich srdcích a přineslo na svých paprscích uzdravení. Často museli některou část Písma předčítat několikrát, protože si ji posluchač přál slyšet opakovaně, jako by se chtěl ujistit, že slyšel správně. Zvlášť často si posluchači přáli znovu slyšet slova: *"Krev Ježíše Krista, jeho Syna, náš očišťuje od každého hříchu."* (1 Jan 1,7) *"Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný."* (Jan 3,14.15)

Mnozí lidé se nedali oklamat tvrzením Říma. Chápali, jak marné jsou přímluvy lidí nebo andělů za hříšníka. Když pravé světlo proniklo do jejich myslí, radostně volali: "Kristus je mým knězem, jeho krev je mou obětí, jeho oltář je mou zpovědnicí." Spolehli se plně na zásluhy Pána Ježíše a opakovali si slova: *"Bez víry však není možné zalíbit se Bohu."* (Žid 11,6) *"Není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni."* (Sk 4,12)

Některým ztrápeným lidem se ujištění o lásce Spasitele zdálo příliš krásné, než aby mu mohli věřit. Přineslo jim však velkou úlevu, zalila je taková záplava světla, že si připadali jako v nebi. S důvěrou se uchopili Kristovy ruky, jejich nohy stanuly na "Skále věků". Ztratili strach ze smrti. Nyní už byli ochotní jít do vězení nebo na hranici, kdyby tím mohli oslavit jméno svého Vykupitele.

Na tajných místech valdenští misionáři přednášeli a četli Boží slovo, někdy jen jednomu člověku, jindy malé skupince lidí, kteří toužili po světle a pravdě. Mnohdy takovým způsobem trávili celé noci. Úžas a obdiv posluchačů byl často tak velký, že hlasatelé Boží milosti museli přerušit čtení, aby posluchači mohli plně pochopit zvěst o spasení. GC 75Zněla i slova jako: "Přijme Bůh opravdu mou oběť? Usměje se na mne? Odpustí mi?" Jako odpověď mohli slyšet slova Písma: *"Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout."* (Mt 11,28)

Vírou přijali zaslíbení a radostně volali: "Už nemusím konat dlouhé poutě, nemusím chodit na svatá místa. Mohu přijít k Pánu Ježíši takový, jaký jsem, i když jsem hříšný a bídný, a Kristus neodmítne pokornou prosbu. ‚Odpouštějí se ti tvé hříchy. I mně, i mně může být odpuštěno."

Záplava čisté radosti naplňovala lidská srdce. Tito šťastní lidé oslavovali jméno Pána Ježíše chválami a díkůvzdáním. Pak se vraceli do svých domovů, aby přenášeli, jak nejlépe uměli, na jiné světlo a svou novou zkušenost - to, že našli pravou a živou "Cestu". Ze slov Písma zaznívala k srdcím lidí, kteří toužili po pravdě, podivuhodná a posvátná moc. Byl to Boží hlas, který přesvědčoval posluchače.

Hlasatel pravdy pak pokračoval ve své pouti. Jeho skromný zjev, jeho upřímnost, opravdovost a oddanost Bohu vzbuzovaly často pozornost. V mnoha případech se ho posluchači ani neptali, odkud přichází nebo kam jde. Byli tak ohromeni, nejdříve překvapením a později vděčností a radostí, že je ani nenapadlo, aby se ho na to zeptali. Když ho žádali, aby šel s nimi do jejich domovů, odpověděl, že musí navštívit ztracenou ovci. Často si pak kladli otázku: Nebyl to náhodou anděl z nebe?

V mnoha případech už posla pravdy nikdy neviděli. Vypravil se do jiných krajů nebo dožil svůj život v nějakém vězení, možná jeho kosti zbělely na místě, kde vydal svědectví o pravdě. GC 76Slova, která zanechal, však nešlo zničit, působila dál v lidských srdcích a jejich blahodárné výsledky plně poznáme až v den soudu.

Valdenští misionáři vnikali do satanova království a vzbuzovali pozornost mocností temna. Kníže zla sledoval každé úsilí o šíření pravdy a vyvolával strach a obavy svých podřízených. Představitelé římské církve poznali v působení skromných pocestných nebezpečí, které ohrožovalo jejich zájmy. Kdyby dovolili, aby světlo pravdy nerušeně zářilo, smetlo by těžké mraky bludu,

které zastíraly lid. Lidé by se zaměřili jen na Boha, a to by mohlo nakonec podkopat nadvládu Říma.

Už samotná existence lidí, kteří si uchovali víru staré církve, trvale svědčila o odpadlictví Říma, a proto vyvolávala rozhořčenou nenávist a pronásledování. Řím také nemohl strpět urážku, že odmítli vzdát se Písma. Proto se rozhodl, že je zničí. Tak začalo strašné křížové tažení proti Božímu lidu, který našel domov v horách. Inkvizitoři se vydali po jejich stopách a případ nevinného Ábela, který padl vražednou Kainovou rukou, se mnohokrát opakoval.

Znovu a znovu byla pustošena jejich úrodná půda, jejich obydlí a modlitebny bořeny, takže tam, kde kdysi byla kvetoucí pole a domovy bohabojného, pracovitého lidu, zůstala jen poušť. Jako divoká šelma ještě více zdivočí, když ucítí krev, tak běsnění papeženců vzrostlo, když viděli utrpení svých obětí. Mnozí svědkové pravé víry byli pronásledováni po horách a štváni po údolích, skrývali se v hlubokých lesích a ve skalách.

Proti životu pronásledovaných nemohlo být vzneseno ani nejmenší námitky. I jejich nepřátelé o nich prohlašovali, že jsou mírumilovní, pokojní a zbožní. Jejich jediným proviněním bylo, že neuctívali Boha tak, jak si to přála mocná církev. GC 77Za to byli pokořováni, uráženi a vystaveni všem způsobům mučení, jaké si člověk nebo ďábel dokáže vymyslet.

Když se Řím jednou rozhodl, že tuto nenáviděnou sektu vyhladí, vydal papež bulu, která je označila za kacíře a vynesla nad nimi rozsudek smrti (viz Dodatek č. 15). Nebyli obviňováni z toho, že vedou zahálčivý život nebo že jsou nepoctiví či nepořádní, prohlašovalo se však o nich, že jejich zdánlivá zbožnost a svatost svádí "ovce pravého stáda". Proto papež nařídil, aby "tato zhoubná, ohavná sekta škůdců byla rozdrcena jako klubko jedovatých hadů, odmítnou-li se podřídit." (Wylie, sv. 16, kap. 1) Předpokládal tento nadutý mocipán, že se se svými slovy ještě jednou setká? Uvědomoval si, že jsou zaznamenána v nebeských knihách a že se s nimi setká při soudu? *"Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří,"* řekl Pán Ježíš, *"mně jste učinili."* (Mt 25,40)

Zmíněná papežská bula vyzývala všechny členy církve, aby se připojili ke křížovému tažení proti kacířům. Aby přilákala lidi ke krutému dílu, "zprošťovala od všech církevních trestů, obecných i jmenovitých, oprošťovala všechny, kdo se přidají ke křížovému tažení, od jakýchkoli přísah, které snad učinili, dávala jim právo na majetek, kterého snad nezákonně nabyli, a slibovala odpuštění všech hříchů každému, kdo usmrtí nějakého kacíře. Bula rušila všechny smlouvy, které byly výhodné pro valdenské, nařizovala sloužícím, aby od nich odešli, zakazovala všem, aby jim poskytovali jakoukoli pomoc a dávala každému právo zmocnit se jejich majetku." (Wylie, sv. 16, kap. 1.) Tento dokument jasně odhaluje, jaký duch jej inspiroval. Je z něho slyšet řev draka, nikoli Kristův hlas.

Vůdcové římské církve nechtěli přetvořit své povahy podle měřítek Božího zákona. Vytvořili si vlastní měřítka, která jim vyhovovala, a rozhodli se donutit všechny, aby se jimi řídili - protože to Řím přikazuje. Tak vznikly hrozné tragédie. Zkažení a rouhaví kněží a papežové konali dílo, které jim uložil satan. Neznali milosrdenství. GC 78Stejný duch, který ukřižoval Krista a popravil apoštoly, stejný duch, který podnítil krvežíznivého Nerona proti věřícím v jeho době, se nyní snažil sprovodit ze světa ty, kdo byli milí Bohu.

Pronásledování, které trvalo po mnoho staletí, snášeli tito bohabojní lidé s trpělivostí a neochvějností, která oslavovala jejich Vykupitele. Navzdory křížovým tažením a přes nelidské katanství, jemuž byli vystaveni, vysílali dále své misionáře, aby šířili vzácnou pravdu. Byli pronásledováni až k smrti, jejich krev však zavlažovala zaseté semeno a přinášela plody. Tak valdenští nesli svědectví o Bohu staletí před narozením Luthera. Rozptýleni do mnoha zemí, zasévali semeno reformace, které vzklíčilo v době Viklefa, rozrostlo se do šířky a do hloubky v době Luthera a bude hlásáno až do konce světa lidmi, kteří jsou stejně ochotni trpět *"pro slovo Boží a svědectví Ježíšovo"* (Zjev 1,9).

5. Jan Viklef

GC 79V době před reformací existovalo jen velmi málo opisů Bible. Bůh však nedopustil, aby bylo jeho slovo úplně odstraněno. Pravdy jeho slova neměly zůstat ukryty navždy. Bůh mohl právě tak snadno rozšířit slovo života, jako mohl otevřít dveře žalářů a železné brány, aby osvobodil své služebníky. V různých zemích Evropy lidé pod vlivem Božího Ducha hledali pravdu jako skrytý poklad. Boží prozřetelnost je přivedla k Písmu, a oni je studovali s velkým zájmem. Byli ochotni přijmout pravdu bez ohledu na následky. I když jim všechno nebylo jasné, odkryli mnoho dlouho zapomenutých pravd. Jako poslové nebes vycházeli do světa, lámali okovy bludů a pověr a vyzývali ostatní, tak dlouho zotročené, aby povstali a prosadili svou svobodu.

Po staletí bylo Boží slovo uzavřeno v jazycích, které znali pouze vzdělanci. Výjimku představovali jen valdenští. Přišla však doba, kdy bylo třeba Písmo přeložit a předat různým národům v jejich mateřštině. Svět se dostal za půlnoc. Hodiny temna pomalu míjely a v mnoha zemích se objevily příznaky nastávajícího svítání.

GC 80Ve čtrnáctém století v Anglii vzešla "jitřenka reformace". John Viklef se stal hlasatelem reformace nejen v Anglii, ale pro celé křesťanstvo. Jeho rozhodný nesouhlas s Římem nebyl už nikdy zcela umlčen. Viklefův protest zahájil zápas, který vedl k osvobození jednotlivých lidí, církví i celých národů.

Viklef získal důkladné vzdělání, avšak počátkem moudrosti pro něj byla bázeň před Hospodinem. Už jako student vynikal zbožností, obdivuhodným nadáním a mimořádnými znalostmi. Po vzdělání žíznil tak, že se chtěl seznámit se všemi vědními obory. Nastudoval scholastickou filozofii, církevní i občanské právo, zvláště právní řád své vlasti. V jeho pozdější činnosti se projevila hodnota vzdělání získaného v mládí. Důkladná znalost tehdejší filozofie mu umožnila odhalit její bludy, studiem národního a církevního práva se připravil pro velký zápas za občanskou a náboženskou svobodu. Mohl sice používat jen zbraně získané z Božího slova, osvojil si však důslednost v myšlení pěstovanou na školách a obratnost v diskusích s učenci. Síla jeho génia, rozsah a důkladnost jeho znalostí vzbuzovaly úctu jeho přátel i odpůrců. Jeho přívrženci s uspokojením sledovali, že patří mezi přední myslitele národa, jeho nepřátelé nemohli tupit věc reformace tím, že by odhalovali nevědomost nebo slabost jejího obránce.

Bibli začal Viklef číst už jako student. Tehdy Bible existovala jen ve starých jazycích. Cestu ke zdroji pravdy mohli najít pouze vzdělanci, obyčejní lidé takovou možnost neměli. Už tím se Viklef připravoval pro budoucí práci reformátora. GC 81Učenci studovali Boží slovo a našli v něm velkou pravdu o Boží milosti. Toto poznání šířili svými přednáškami a pomohli tak jiným, aby se obrátili k Božímu slovu.

Když se Viklef začal zajímat o Písmo, zkoumal ho se stejnou důkladností, jaká mu umožnila získat mimořádné vzdělání. Do té doby měl pocit, že mu něco schází a tuto potřebu nemohlo uspokojit ani jeho studium ani učení církve. V Božím slovu našel to, co dříve marně hledal. Poznal plán spasení a pochopil, že Ježíš Kristus je jediný obhájce člověka. Odevzdal se do služby Pána Ježíše a rozhodl se, že bude hlásat pravdu, kterou objevil.

Jako později reformátoři, ani Viklef na počátku nepředvídal, kam jej toto dílo dovede. Nepostavil se proti Římu svévolně. Oddanost pravdě ho však nutně musela dovést ke střetu s klamem. Čím jasněji poznával bludy papežství, tím usilovněji a opravdověji hlásal biblickou pravdu. Poznal, že Řím zaměnil Boží slovo za lidské tradice. Nebojácně obvinil kněze, že zavrhli Písmo, a požadoval, aby byla Bible vrácena lidu a aby byla v církvi obnovena její autorita. Byl to schopný učitel a výřečný kazatel. Jeho každodenní život dokládal pravdu, kterou hlásal. Znalost Bible, síla důkazů, čistota života a jeho nezlomná odvaha a bezúhonnost mu získaly všeobecnou úctu a důvěru. Mnozí lidé nebyli spokojeni se svým dosavadním náboženstvím, zvláště když poznali, jaké neřády panují v římské církvi. S neskrývanou radostí přijímali pravdy, které jim

Viklef ukazoval. Představitelé církve však zuřili, když zpozorovali, že reformátor získává větší vliv, než mají oni sami.

GC 82Viklef důsledně odhaloval bludy a neohroženě napadal zlořády, které Řím schvaloval. Když působil jako králův kaplan, postavil se neohroženě proti placení poplatku, který papež požadoval od anglického panovníka, a dokazoval, že papežova snaha vládnout nad světskými panovníky se příčí rozumu a odporuje biblickému zjevení. Papežovy požadavky vyvolaly velké znechucení, tím více však Viklefovo učení ovlivnilo představitele národa. Král spolu se šlechtou odmítli papežovy nároky na světskou moc a odmítli zaplatit požadovaný poplatek. Tím byla papežské svrchovanosti v Anglii zasazena účinná rána.

Dalším zlem, proti kterému reformátor vedl dlouhý a odhodlaný zápas, byly řády žebravých mnichů. Tito mniši zaplavili Anglii a ohrožovali rozvoj a blahobyt národa. Jejich neblahý vliv ohrožoval řemesla, výchovu i mravnost. Mniši, kteří trávili život zahálkou a žebráním, nejen odčerpávali hmotné prostředky národa, ale také způsobili, že si lidé přestali vážit užitečné práce. Nastal úpadek mravů mládeže. Pod vlivem mnichů mnozí mladí lidé vstupovali do klášterů a oddávali se mnišskému životu, a to nejen bez souhlasu rodičů, ale často i bez jejich vědomí nebo přes jejich zákaz. Jeden z otců katolické církve, který kladl požadavky mnišství nad povinnosti dětí vůči rodičům, prohlásil: "I kdyby tvůj otec ležel před tvými dveřmi, plakal a naříkal, i kdyby tvá matka ukazovala tělo, které tě zrodilo, a prsy, které tě živily, nesmíš se k nim sklonit, ale musíš kráčet vpřed přímou cestou ke Kristu." Tato "hrůzná nelidskost", o které Luther později prohlásil, že "připomíná spíše vlka a tyrana než křesťana a člověka", zatvrzovala srdce dětí proti rodičům. (Barnas Sears, Život Lutherův, str. 70.69) GC 83Představitelé římské církve takto svými výmysly znehodnocovali Boží přikázání, podobně jako kdysi farizeové. Tak se vyprazdňovaly domovy a rodiče ztráceli své syny a dcery.

Mniši svými řečmi vábili i studenty univerzit a vyzývali je, aby vstupovali do jejich řádů. Mnozí z nich později tohoto kroku litovali, protože poznali, že si tím zkazili život a zarmoutili své rodiče. Jakmile se však jednou ocitli v poutech, nemohli znovu získat svobodu. Mnozí rodiče odmítali poslat své syny na univerzity, protože se obávali vlivu mnichů. Počet studentů velkých středisek vzdělanosti citelně poklesl. Školy upadaly a rozmáhala se nevzdělanost.

Papež udělil mnichům právo zpovídat a udělovat rozhřešení. To se stalo zdrojem velkého zla. Ziskuchtiví mniši ochotně udělovali rozhřešení, takže je vyhledávali zločinci všeho druhu. To mělo za následek další růst zločinnosti a neřesti. Nemocní a chudí lidé zůstali bez pomoci, protože dary, které mohly zmírnit jejich bídu, dostali mniši. Ti hrozbami vymáhali od lidí almužny a označovali za bezbožné všechny, kdo řádům odmítali dary dávat. Přestože mniši hlásali chudobu, jejich bohatství rostlo, jejich nádherné budovy a plné stoly jen zvýrazňovaly rostoucí chudobu národa. Sami trávili život v přepychu a radovánkách a k lidem posílali nevzdělance, kteří uměli vyprávět jen pohádky, legendy a zábavné historky, aby lid bavili a ještě více ohlupovali. Mniši tak ovládali pověrčivé lidi a přesvědčovali je, že proto, aby si zajistili místo v nebi, stačí, budou-li uznávat svrchovanost papeže, uctívat svaté a dávat dary mnichům.

GC 84Vzdělaní a zbožní muži se marně snažili zjednat nápravu mnišských řádů. Viklef, který měl větší rozhled, zasáhl kořen zla, když prohlásil, že vlastní podstata systému je nesprávná, a proto by mnišství mělo být zrušeno. Tím vzbudil zájem o danou otázku. Když pak mniši procházeli zemí a prodávali papežovy odpustky, vyslovovali mnozí lidé pochybnost, zda je vůbec možné koupit si odpuštění za peníze, a kladli otázku, zda nemají hledat odpuštění spíše u Boha než u papeže. Mnozí lidé byli pobouřeni chamtivostí mnichů, jejich hrabivost jim připadala nenasytná. "Římští mniši a kněží", říkali, "nás vyžírají jako rakovina. Bůh nás musí vysvobodit, jinak lid zahyne." (D‘Aubigné, sv. 17, kap. 7) Aby zakryli svou chamtivost, tvrdili žebraví mniši, že se řídí příkladem Spasitele, a prohlašovali, že Pán Ježíš a jeho učedníci žili také z milodarů lidí. Tímto tvrzením nakonec ovšem uškodili sami sobě, protože mnozí právě proto sáhli po Bibli, aby zjistili, zda je to pravda, a to si Řím přál ze všeho nejméně. Lidé se tak zaměřili na Zdroj pravdy, který jim chtěl Řím utajit.

Viklef začal psát a zveřejňovat pojednání proti mnichům. Nedělal to proto, aby s nimi vedl spor, ale proto, aby obrátil pozornost lidí k učení Bible a k jejímu Původci. Tvrdil, že papež nemá o nic větší pravomoc odpouštět hříchy nebo vylučovat z církve než prostý kněz, a že nikdo nemůže být vyloučen z církve, jestliže před tím na sebe nepřivolal Boží zatracení. Účinněji už nemohl ničit hrůzný systém duchovní a pozemské nadvlády, kterou papež budoval a pomocí níž ovládal duše a těla milionů svých poddaných.

Král povolal Viklefa, aby hájil práva anglické koruny proti zásahům Říma. Jako královský velvyslanec strávil dva roky v Nizozemí vyjednáváním s papežovými pověřenci. GC 85Tam se setkal s duchovními z Francie, Itálie a Španělska, měl možnost nahlédnout do zákulisí a poznat mnoho věcí, které by v Anglii nikdy nepoznal. Naučil se mnohému, co mu posloužilo při jeho dalším působení. V představitelích papežského dvora poznal pravou povahu a cíle římské hierarchie. Po návratu do Anglie hlásal své dřívější názory ještě otevřeněji a horlivěji. Prohlašoval přitom, že hrabivost, pýcha a klam jsou bohové Říma.

V jednom ze svých traktátů napsal o papeži a jeho výběrčích: "Vydírají z naší země živobytí chudých a z královské pokladny každoročně mnoho tisíc marek za svátosti a duchovní služby. Je to zlořečený blud svatokupectví; vedou všechny křesťany, aby toto kacířství schvalovali a pěstovali. Ačkoli naše říše má zajisté velké zásoby zlata a až na výběrčího vyslaného pyšným papežem z něho nikdo nikdy nevzal, musí se tato hora zlata v průběhu doby vyčerpat, neboť stále jen odváží peníze z naší země a neposílá za ně nic než Boží prokletí pro své svatokupectví." (John Lewis, Život a utrpení J. Viklefa, str. 37)

Krátce po návratu do Anglie dostal Viklef od krále faru v Lutterworthu. Král ho tím ujistil, že jeho výroky nevzbudily panovníkovu nelibost. Viklefův vliv působil jak u dvora, kde ovlivňoval rozhodování o dalších opatřeních, tak mezi lidem při utváření jejich víry.

Brzy se však na jeho hlavu sneslo hromobití. Papež do Anglie poslal tři buly - univerzitě, králi a církevním hodnostářům - a v nich nařizoval, aby byl tento učitel kacířství neprodleně a rozhodně umlčen (Augustus Neander, Všeobecné dějiny křesťanského náboženství a církve, díl 6, odd. 2, část 1, odst. 8) Ještě dříve než buly do Anglie dorazily, předvolali biskupové ve své horlivosti Viklefa, aby ho soudili. K soudu ho doprovázeli dva z nejmocnějších šlechticů v království. GC 86Lidé obklopili soudní budovu, tlačili se dovnitř, a tak postrašili soudce, kteří jednání na čas odložili a Viklefovi dovolili v pokoji odejít. Krátce nato zemřel Eduard III., kterého se ke konci jeho života preláti pokoušeli poštvat proti hlasateli pravdy, a správcem království se stal Viklefův dřívější ochránce (viz Dodatek č. 16).

Zanedlouho byly doručeny papežské buly a celé Anglii naléhavě přikazovaly, aby kacíře zatkli a uvěznili. Tato opatření naznačovala, že ho čeká hranice. Zdálo se, že Viklef brzy padne za oběť pomstě Říma. Avšak Pán, který kdysi prohlásil: *"Neboj se, já jsem tvůj štít"* (1 Moj 15, 1), vztáhl opět svou ruku a ochránil svého služebníka. Smrt udeřila, nezasáhla však reformátora, ale papeže, který nařídil jeho zničení. Řehoř XI. zemřel a duchovní, kteří se shromáždili, aby Viklefa soudili, se rozešli.

Boží prozřetelnost řídila běh událostí tak, aby se reformace mohla rozrůst. Po smrti Řehoře byli zvoleni dva papežové, kteří proti sobě bojovali proti sobě. Každý z nich tvrdil, že je neomylný, a vyžadoval poslušnost. Jeden i druhý vyzýval věřící, aby mu pomáhali v boji proti jeho soupeři. Každý se snažil prosadit své požadavky hrozbami odpůrcům, že je stihnou strašná prokletí, zatímco svým přívržencům sliboval odměny v nebi. To značně oslabilo moc papežství. Soupeřící strany se stačily jen vzájemně napadat a Viklef měl na nějaký čas pokoj. Jeden papež dával druhého do klatby, neustále se navzájem obviňovali a potoky krve tekly na podporu jejich protichůdných nároků. Církev zaplavily zločiny a skandály. Reformátor v té době v tichém ústraní fary v Lutterworthu pilně pracoval, aby odvedl lid od soupeřících papežů k Pánu Ježíši, Knížeti pokoje.

Papežské schizma se všemi svými důsledky - rozkolem, sváry a zkázou, připravilo cestu pro reformaci, protože umožnilo lidem, aby poznali, jaké papežství ve skutečnosti je. GC 87V pojednání "O schizmatu papežů" Viklef vyzýval lid, aby přemýšleli o tom, zda tito dva velekněží nemluví

pravdu, když označují jeden druhého za antikrista. Prohlásil: "Bůh déle nestrpí, aby satan vládl v jediném takovém knězi, a ... způsobil rozštěpení mezi dva, aby je lidé ve jménu Kristově mohli snáze přemoci oba." (R. Vaughan; Život a názory Jana Viklefa sv. 2, str. 6)

Viklef, podobně jako jeho Mistr, hlásal evangelium chudým. Nespokojil se tím, že šíří světlo ve skromných domovech své farnosti v Lutterworthu, rozhodl se, že musí být zaneseno do celé Anglie. Aby tento záměr uskutečnil, ustanovil skupinu kazatelů, prostých oddaných mužů, kteří milovali pravdu a nepřáli si nic víc, než aby ji mohli šířit. Tito muži se dostali všude, učili na tržištích, na ulicích velkých měst i na venkovských cestách. Navštěvovali staré lidi, nemocné a chudé, a seznamovali je s dobrou zprávou o Boží milosti.

Později jako profesor teologie v Oxfordu kázal Viklef Boží slovo v přednáškových síních univerzity. Přednášel svým studentům pravdu tak věrně, že mu začali říkat "doktor evangelia". Jeho největším životním dílem však je překlad Písma do angličtiny. V díle "O pravdě a významu Písma" vyslovil svůj úmysl přeložit Bibli, aby každý obyvatel Anglie mohl číst o podivuhodném Božím díle ve svém rodném jazyce.

Jeho dílo však bylo nečekaně zastaveno. I když mu nebylo ještě ani šedesát let, byly jeho síly neustálou námahou, pilnou prací a trvalými útoky nepřátel podlomeny, takže předčasně zestárl. Zachvátila ho nebezpečná choroba. Zpráva o tom způsobila mnichům velkou radost. Mysleli si, že nyní bude hořce litovat všeho, čím uškodil římské církvi. Spěchali do jeho pokoje, aby vyslechli jeho zpověď. U lůžka muže, o němž se domnívali, že umírá, se sešli zástupci čtyř mnišských řádů, doprovázeni čtyřmi úředníky. GC 88"Máš smrt na jazyku," říkali mu, "uznej své chyby a odvolej před námi vše, čím jsi nás urazil." Viklef je v klidu vyslechl, pak vyzval svého opatrovníka, aby ho v lůžku nadzvedl, upřeně pohlédl do očí těm, kdo čekali na jeho odvolání, a pevným a silným hlasem, před nímž se tak často třásli, prohlásil: "Já nezemřu, ale budu žít, a znovu budu ukazovat zlořády mnichů." (D‘Aubigné, sv. 17, kap. 7) Užaslí a vystrašení mniši spěšně místnost opustili.

Viklefova slova se splnila. Zůstal naživu, aby mohl vložit do rukou svých krajanů nejmocnější ze všech zbraní proti Římu - aby jim mohl dát Bibli, Boží nástroj k osvobození, osvícení a obnově lidstva. Musel překonat mnoho překážek, aby dílo mohlo být dokončeno. Viklef - sužován nemocemi - věděl, že mu na práci zbývá jen několik málo let. Uvědomoval si, jakému odporu musí čelit. Povzbuzovala jej však zaslíbení obsažená v Božím slovu. Bez strachu pokračoval ve svém díle. Když byl na vrcholu svých duševních sil, když měl nejvíce zkušeností, Boží prozřetelnost jej zázračně zachovala a připravila pro největší úkol. Zatímco se křesťanský svět zmítal v neklidu, věnoval se Viklef na své faře v Lutterworthu milovanému dílu, a nenechal se znepokojit bouří, která zuřila venku.

Po čase dílo přece jen dokončil - první anglický překlad Bible byl hotov. Boží slovo bylo zpřístupněno všem Angličanům. Nyní se už Viklef nebál žaláře ani hranice. Vložil do rukou lidu světlo, které už nezhasne. Dal svým krajanům Bibli, a učinil tím pro zlomení pout nevědomosti a hříchu i pro osvobození a povznesení své vlasti více, než kolik dokázala nejskvělejší vítězství na válečných polích.

Protože lidé tehdy ještě neznali knihtisk, mohla se Bible rozmnožovat jen pomalým a únavným opisováním. GC 89O Bibli byl tak velký zájem, že se mnozí ochotně dali do opisování - přesto však mohli opisovači jen stěží uspokojit poptávku. Někteří zámožnější zákazníci chtěli celou Bibli, jiní kupovali pouze její části. V mnoha případech se spojilo několik rodin a koupili si společně jeden opis. Tak Viklefova Bible našla záhy cestu do lidských domovů.

Dovolávání se lidského rozumu způsobilo, že se lidé přestali trpně podřizovat papežským dogmatům. Viklef šířil základní učení protestantizmu - spasení skrze víru v Ježíše Krista a neomylnost Písma. Kazatelé, které vysílal, rozšiřovali Bibli spolu s Viklefovými spisy, a to s takovým úspěchem, že novou víru přijala téměř polovina obyvatel Anglie.

Šíření Bible vyvolalo zděšení církevních úřadů. Nyní museli čelit mocnějšímu vlivu, než jaký měl Viklef - činiteli, proti němuž jim jejich zbraně nebyly nic platné. V té době neexistoval v Anglii zákon, který by šíření Bible zakazoval. Nebylo ho potřeba, protože do té doby Bible nebyla

přeložena do jazyka lidu. Později byly takové zákony vydány a jejich poslušnost přísně vynucována. Nyní se však Boží slovo mohlo šířit, a to i přes odpor duchovenstva.

Pak se představitelé římské církve znovu pokusili umlčet Viklefův hlas. Předvolali ho postupně třikrát před soud, avšak bezvýsledně. Nejdříve sněm biskupů prohlásil jeho spisy za kacířské. Biskupové získali na svou stranu mladého krále Richarda II. a přiměli ho, aby vydal královský dekret, podle něhož měli být vsazeni do vězení všichni, kdo budou nadále vyznávat odsouzené učení.

Viklef se odvolal k parlamentu. Nebojácně obžaloval církevní hodnostáře před národní radou a žádal nápravu hrozných zlořádů, které církev schvalovala. Přesvědčivě vylíčil touhu po moci a zkaženost papežství. Své nepřátele tím přivedl do úzkých. GC 90 Viklefovi přátelé a přívrženci byli už předtím násilím donuceni se podrobit, a proto všichni očekávali, že se i starý a osamělý Viklef skloní před spojenou mocí koruny a mitry. Místo toho však zástupci římské církve poznali, že utrpěli porážku. Parlament, pobouřený Viklefovými burcujícími slovy, odvolal dekret o stíhání jeho přívrženců a Viklef byl opět volný.

Potřetí byl pohnán před nejvyšší církevní tribunál v království. Tam nebude slitování s kacířstvím, tam konečně Řím zvítězí, a skončí dílo reformátora, uvažovali zastánci papežství. Kdyby mohli provést svůj úmysl, donutili by Viklefa, aby odvolal své učení, nebo by ho dostali na hranici.

Viklef však neodvolal, nebyl ochoten se přetvařovat. Neohroženě trval na svém učení a odmítl obvinění svých pronásledovatelů. Zapomněl na sebe, na situaci, v jaké se nacházel, i na to, že stojí před soudem, a povolal své posluchače před Boží soud, který zváží jejich výmysly a klamy na váhách věčné pravdy. Všichni v soudní síni pocítili moc Ducha svatého. Poznali, že na ně působí Bůh. Zdálo se, že nemají sílu odejít ze soudní síně. Jako šípy z Božího toulce pronikla reformátorova slova do jejich srdcí. Obvinění z kacířství, které vznesli proti němu, přesvědčivě obrátil proti nim. Jak to, ptal se, že mají odvahu šířit bludy a kupčit s Boží milostí?

"S kým, myslíte, že vedete spor?" zeptal se jich nakonec. "Se starým mužem na pokraji hrobu? Ne. S pravdou. S pravdou, která je silnější než vy, a proto vás porazí." (Wylie, sv. 2, kap. 13) S těmito slovy opustil shromáždění a žádný z jeho odpůrců se nepokusil mu v tom zabránit.

Viklefovo dílo bylo téměř dovršeno. Prapor pravdy, který tak dlouho zvedal, měl zanedlouho vypadnout z jeho rukou. Ještě jednou však měl vydat svědectví o evangeliu. Pravda měla být hlásána ze samé pevnosti království bludu. GC 91 Viklef byl povolán k soudu před papežský tribunál v Římě, který tak často proléval krev svatých. Nebyl slepý, aby neviděl nebezpečí, které mu hrozilo. Přesto by byl uposlechl, kdyby nebyl postižen mrtvicí. To mu znemožnilo vydat se na cestu. I když jeho hlas v Římě nemohl zaznít, mohl své názory vyjádřit písemně. Rozhodl se, že to udělá. Ze své fary poslal papeži dopis. V něm uctivě, v křesťanském duchu, ale otevřeně káral okázalost a pýchu papežského dvora.

Mimo jiné napsal: "Opravdově se raduji, když hlásám a vysvětluji komukoli víru, kterou vyznávám, zvláště pak činím-li tak římskému biskupovi, který - pokud je, jak předpokládám, neklamný a věrný - jistě co nejochotněji potvrdí mou projevenou víru, nebo ji opraví, je-li bludná.

Za prvé se domnívám, že Kristovo evangelium je úplným souhrnem zákona Božího... Mám za to, že římský biskup, pokud je Kristovým zástupcem zde na zemi, je nejvíce ze všech lidí vázán zákonem evangelia. Neboť velikost mezi Kristovými učedníky nespočívala ve světské důstojnosti nebo ve světských poctách, nýbrž v poctivém a přesném následování Krista, jeho života a jeho jednání... Kristus byl v době svého putování po zemi velice chudý a odmítal všechnu světskou vládu a pocty a pohrdal jimi. ...

Žádný věřící člověk by neměl následovat ani samotného papeže, ani nějakého svatého, leda v tom, když následují Pána Ježíše Krista, neboť Petr i synové Zebedeovi zhřešili, když se odchýlili od Kristových šlépějí a zatoužili po světských poctách, proto by v těchto bludech neměli být následováni. ...

Papež by měl přenechat světským panovníkům všechnu časnou správu a vládu a k tomu účinně vést všechno duchovenstvo, neboť tak to činil Kristus zvláště skrze své apoštoly. Mýlím-li se v některém z těchto bodů, podstoupím co nejpokorněji trest, ba přijmu i trest smrti, bude-li to třeba. GC 92Kdybych mohl jednat podle své vůle nebo podle svého přání, jistě bych se osobně dostavil před římského biskupa. Pán mě však navštívil jinak a naučil mě, že je lépe poslouchati Boha než člověka."

V závěru pak Viklef napsal: "Modleme se k našemu Bohu, aby ráčil podnítit našeho papeže Urbana VI. k tomu, aby tak jako na začátku svého úřadu následoval i se svým duchovenstvem Pána Ježíše Krista v jeho životě a díle - a aby působivě učili lid tak, aby činil totéž." (John Foxe, Činy a pomníky, sv. 3, str. 49.50)

Viklef připomněl papeži a jeho kardinálům pokoru a skromnost Ježíše Krista. Ukázal tak nejen jim, ale i celému křesťanstvu, jaký rozdíl je mezi Mistrem a nimi, jeho domnělými zástupci.

Viklef očekával, že za svou věrnost zaplatí životem. Král, papež a biskupové se spojili, aby ho zničili. Zdálo se, že do několika měsíců skončí na hranici. Jeho odvaha však zůstala pevná. Říkával: "Proč hledáte mučednickou korunu někde daleko? Kažte Kristovo evangelium vysokým hodnostářům - a mučednictví vás nemine. To mám žít a mlčet?... Ne. To raději ať přijde rána, očekávám ji." (D'Aubigné, sv. 17, kap. 8)

Boží prozřetelnost však stále chránila věrného služebníka. Muž, který celý svůj život směle vystupoval na obranu pravdy a kterému denně hrozilo nebezpečí smrti, neměl padnout za oběť nenávisti svých nepřátel. Viklef se nikdy nesnažil chránit sám sebe, ochránil ho však Pán. A nyní, když si jeho nepřátelé byli jisti svou kořistí, zasáhl Bůh a uklidil ho z jejich dosahu. Ve svém kostele v Lutterworthu, právě když se chystal rozdělovat Večeři Páně, padl zasažen mrtvicí, a krátce nato zemřel.

Bůh Viklefovi určil jeho dílo. GC 93Vložil slovo pravdy do jeho úst a postavil kolem něho stráže, aby se toto slovo mohlo dostat k lidu. Ochraňoval jeho život a prodlužoval období, v němž mohl působit, dokud nebyly položeny základy pro velké dílo reformace.

Viklef vyšel z šera temného středověku. Neměl předchůdce, podle jehož díla by mohl upravovat svou soustavu reforem. Objevil se jako Jan Křtitel, aby vykonal zvláštní poslání, a stal se ohlašovatelem nového údobí. Přesto však se soustava pravd, jež předkládal, vyznačovala jednotou a úplností. Nepřekonali ji ani reformátoři, kteří přišli po něm. Někteří z nich ji nedosáhli ani o sto let později. Položené základy byly tak široké a hluboké, celá stavba byla tak pevná a spolehlivá, že ji ti, kdo přišli po něm, nemuseli opravovat.

Velké hnutí zahájené Viklefem, které mělo vysvobodit svědomí a rozum lidí a dát svobodu národům tak dlouho porobeným Římem, vycházelo z Bible. Z ní pramenil proud požehnání, který jako voda života protékal věky až od čtrnáctého století. Viklef přijal Písmo bezvýhradnou vírou jako vnuknuté zjevení Boží vůle, jako dostatečné pravidlo víry a života. Byl vychováván k tomu, aby římskou církev považoval za Boží neomylnou moc a aby přijímal s naprostou úctou učení a tradice, jak se vyvinuly během tisíce let. Od toho se však odvrátil, aby poslouchal Boží svaté slovo. Vyzýval lid, aby uznal tuto autoritu. Místo církve mluvící prostřednictvím papeže prohlásil za jedinou pravou autoritu Boží hlas promlouvající prostřednictvím Božího slova. Učil nejen to, že Bible je dokonalým zjevením Boží vůle, ale také, že jejím jediným vykladačem je Duch svatý a každý člověk má osobním studiem Písma poznat, jaké jsou jeho povinnosti. Tím obracel mysl lidí od papeže a římské církve k Božímu slovu.

GC 94Viklef byl jedním z největších reformátorů. Šíří vzdělání, pronikavostí myšlení, neochvějností při vyznávání pravdy a smělostí při její obraně se mu vyrovnal jen málokdo z těch, kdo přišli po něm. Tento první reformátor se vyznačoval čistotou života, neúnavnou pílí při studiu i práci, neochvějnou poctivostí, láskou a věrností, které projevoval ve své službě. A to přesto, že v době, kdy žil, panovala duchovní temnota a mravní zkaženost.

Viklefův charakter je důkazem, že Písmo svaté má výchovnou přetvářející moc. Bible udělala z Viklefa to, čím byl. Snaha pochopit velké pravdy Božího zjevení rozvíjí a posiluje všechny

schopnosti člověka. Rozvíjí rozum, bystří chápavost a zlepšuje úsudek. Studium Bible zušlechťuje myšlení, cítění a tužby lidského srdce více než jakékoli jiné studium. Posiluje cílevědomost, trpělivost, odvahu a sílu, zušlechťuje charakter a posvěcuje srdce. Opravdové, uctivé zkoumání Bible, které umožňuje, aby se mysl člověka - který ji studuje - bezprostředně setkávala s nekonečnou myslí Boha, dá světu muže s mocnějším a činorodějším intelektem, muže vznešenějších zásad, než jaké kdy připravilo to nejlepší vzdělání, které může poskytnout lidská moudrost. *"Kam tvá slova proniknou,"* zvolal žalmista, *"tam vzchází světlo, nezkušení nabývají rozumnosti."* (Žalm 119,130)

Viklefovo učení se šířilo ještě nějakou dobu po jeho smrti. Jeho stoupenci, známí jako viklefovci nebo lolardi, prošli nejen Anglií, ale rozešli se i do dalších zemí a všude přinesli poznání evangelia. Po smrti reformátora působili kazatelé s ještě větší horlivostí než předtím a jejich kázání přicházely poslouchat velké zástupy. Mezi obrácenými byli také někteří šlechtici, dokonce i manželka krále. Na mnoha místech se pronikavě změnily zvyky lidu k lepšímu a z kostelů zmizely modloslužebné symboly. Záhy však vypukla nelítostná bouře pronásledování proti všem, kdo se opovážili přijmout Bibli za svého vůdce. GC 95Angličtí panovníci, kteří chtěli posílit svou moc podporou Říma, neváhali obětovat životy reformátorů. Poprvé v dějinách Anglie byly pro ty, kdo se řídili evangeliem, stavěny hranice. Přibývalo mučedníků. Obhájci pravdy, pronásledováni a mučeni, se mohli dovolávat jen Hospodina zástupů. Pronásledováni jako nepřátelé církve a zrádci království, kázali dále na tajných místech, nacházeli přístřeší v domovech chudých a často se skrývali v jeskyních a doupatech.

Přes zběsilost pronásledování nepřestávaly se po staletí ozývat klidné, upřímné hlasy, které vážně a trpělivě protestovaly proti panující zkaženosti křesťanství. Křesťané tehdejší doby znali pravdu jen zčásti, naučili se však milovat Boží slovo, řídit se jím a ochotně pro ně trpět. Podobně jako věřící v době apoštolů obětovali mnozí z nich pro Kristovu věc svůj pozemský majetek. Ti, kdo mohli dále bydlet ve svých domovech, rádi poskytovali přístřeší svým pronásledovaným bratrům, a když pak byli sami vyhnáni, radostně přijímali úděl vyhnanců. Je také pravda, že se mnozí nechali zastrašit běsněním pronásledovatelů a vykoupili si svobodu tím, že obětovali svou víru. Takoví lidé vycházeli z vězeňských kobek, oblečeni do rouch kajícníků, aby veřejně odvolali své dřívější přesvědčení. Nemálo však bylo těch - a byli mezi nimi jak muži urozeného původu, tak i poddaní a chudí - , kteří neohroženě vydávali svědectví o pravdě ve vězeňských kobkách, v "lolardských věžích", při mučení i v plamenech. Radovali se z toho, že mohou mít "podíl na Kristově utrpení".

Představitelům církve se nepodařilo prosadit své záměry za Viklefova života a jejich nenávist se nemohla nasytit, ani když jeho tělo už klidně odpočívalo v hrobě. Rozhodnutím koncilu v Kostnici - vydaném více než čtyřicet let po jeho smrti - byly jeho kosti vyzdviženy z hrobu, veřejně spáleny a popel z nich vhozen do místního potoka. GC 96"Tento potok," napsal jeden starý spisovatel, "odnesl jeho popel do řeky Avon, řeka Avon do řeky Severn, řeka Severn do moře. A tak Viklefův popel je symbolem jeho učení, které je dnes rozšířeno po celém světě." (T. Fuller; Církevní dějiny Británie, sv. 4, odd. 2, odst. 54) Sotva si jeho nepřátelé uvědomovali symboliku svého pomstychtivého činu.

Viklefovy spisy přivedly v Čechách Jana Husa k tomu, že odmítl mnohé bludy římské církve a začal proces reformace. Ve dvou zemích, od sebe tak vzdálených, bylo tímto způsobem zaseto semeno pravdy. Z Čech se vliv reformace rozšířil do dalších zemí. Lidé se začali zajímat o Boží slovo, které bylo tak dlouho v zapomnění. Boží ruka připravovala cestu pro velkou reformaci.

6. Hus a Jeroným

GC 97Evangelium se do Čech dostalo již v devátém století. Bible byla přeložena do jazyka lidu a v tomto jazyce se konaly také bohoslužby. Nakolik však rostla moc papežů, bylo Boží slovo zatemňováno. Řehoř VII., který si předsevzal, že pokoří pýchu králů, se stejně usilovně snažil porobit si lid, a proto vydal bulu, v níž zakazoval konání bohoslužeb v českém jazyce. Papež prohlásil, že „Všemohoucímu se líbí, aby bohoslužby byly konány v nějakém neznámém jazyku. Mnohé zlo a kacířství povstalo z toho, že se toto pravidlo nedodržovalo.“ (Wylie, sv. 3, kap. 1) Tím Řím nařizoval, aby světlo Božího slova bylo uhašeno a lid aby byl uzamčen v temnotě. Bůh však poskytnul jiné prostředky, aby zachoval Boží lid. Do Čech přišlo několik valdenských a albigenských, které pronásledování vyhnalo z jejich domovů ve Francii a Itálii. Ačkoli se neodvažovali učit veřejně, působili tajně. Tak se po staletí uchovávala pravá víra.

Již před Husem povstávali v Čechách muži, kteří veřejně odsuzovali zkaženost církve a úpadek lidu. Jejich působení vzbudilo velkou pozornost. Vyvolalo však také strach církevních hodnostářů a tak začalo pronásledování učedníků evangelia. GC 98Byli nuceni konat bohoslužby po lesích a horách. Byli pronásledováni a někteří také popraveni. Po nějaké době vyšlo nařízení, aby byli upálení všichni, kdo se odchýlí od římské bohoslužby. Křesťané obětovali své životy s nadějí, že jejich věc zvítězí. Jeden z těch, kdo „učili, že spásu lze najít jen ve víře v ukřižovaného Spasitele , když umíral, prohlásil: „Zběsilost nepřátel pravdy nyní nad námi vítězí, avšak nebude tomu tak vždycky. Z obecného lidu povstane bez meče a bez moci člověk, nad nímž nebudou moci zvítězit.“ (Wylie, sv. 3, kap. 1) Lutherova doba byla ještě otázkou daleké budoucnosti. Vyrůstal však někdo jiný, jehož svědectví proti Římu mělo pohnout národy.

Jan Hus byl prostého původu. Záhy mu zemřel otec. Jeho zbožná matka považovala vzdělání a bohabojnost za nejcennější bohatství. Snažila se zajistit pro svého syna právě toto dědictví. Hus navštěvoval venkovskou školu a pak odešel do Prahy na univerzitu, kde byl přijat jako stipendista. Na cestě do Prahy ho doprovázela jeho matka. Jako chudá vdova nemohla svému synu dát žádné hmotné dary, když se však blížili ku Praze, poklekla vedle mládence, který neměl otce, a vyprošovala pro něj požehnání od Otce na nebesích. Zřejmě si málo uvědomovala, jak Bůh její modlitbu vyslyší.

Na univerzitě na sebe Hus brzy upozornil neúnavnou pílí a rychlým pokrokem. Jeho bezúhonný život a laskavé, přívětivé chování mu získaly všeobecnou vážnost. Byl upřímným členem římské církve a opravdově hledal duchovní požehnání, které církev slibovala. O výročních svátcích chodil ke zpovědi, zaplatil posledních pár mincí ze svého chudého měšce, účastnil se procesí, aby získal slibované odpustky. Když dokončil univerzitní studia, stal se knězem. Rychle postupoval a záhy se dostal ke královskému dvoru. GC 99Stal se také profesorem a později rektorem univerzity, na níž získal vzdělání. Během několika málo let se skromný stipendista stal pýchou své země a jeho jméno bylo známo po celé Evropě.

Hus však zahájil dílo reformace na jiném poli. Několik let po svém vysvěcení na kněze se stal kazatelem Betlémské kaple v Praze. Zakladatel této kaple pokládal za velmi důležité, aby Boží slovo bylo kázáno v jazyce lidu. Přestože se Řím proti tomu stavěl, v Čechách taková kázání nikdy úplně nevymizela. Velká neznalost bible však způsobila, že se mezi lidmi všech stavů rozšířily nejhorší neřesti. Hus tyto zlořády neúnavně káral a přitom se dovolával Božího slova, aby prosadil zásady pravdy a čistoty, které hlásal.

Pražský rodák Jeroným, který se později stal blízkým Husovým spolupracovníkem, přivezl s sebou z Anglie Viklefovy spisy. Anglická královna, která přijala Viklefovo učení, byla českou princeznou a jejím přičiněním se rozšířil vliv anglického reformátora v její rodné zemi. Hus si se zájmem přečetl Viklefovy spisy. Uvěřil, že jejich pisatel je upřímným křesťanem a reformy, které Viklef prosazoval, se mu líbily. Aniž si to uvědomil, nastoupil cestu, která ho zavedla daleko od Říma.

Přibližně ve stejné době přicestovali do Prahy dva cizinci z Anglie, učenci, kteří přijali pravdu a přišli ji šířit v této vzdálené zemi. Zahájili své působení veřejným útokem na papežovu autoritu, ale úřady je brzy umlčely. Protože se nechtěli vzdát svého záměru, museli používat jiné metody. Byli právě tak dobří malíři jako kazatelé a svou dovednost začali využívat. Na veřejném místě namalovali dva obrazy. GC 100 Jeden představoval Ježíše Krista jak vjíždí do Jeruzaléma, *„tichý a sedící na oslici“* (Mat 21,5), provázený svými chudě oděnými a bosými učedníky. Druhý obraz znázorňoval papežský průvod - papeže, oblečeného do drahého roucha, s trojnásobnou korunou, sedícího na nádherně ozdobeném koni, před ním trubači a za ním kardinálové a preláti v nádherných oděvech.

Bylo to kázání, které upoutalo pozornost příslušníků všech stavů. Obrazy si přicházely prohlédnout velké zástupy lidí. Nikdo nemohl přehlédnout jejich morální poselství. Na mnohé hluboce zapůsobil rozdíl mezi tichostí a pokorou Ježíše Krista a pýchou a zpupností papeže, který se vydával za Kristova služebníka. V Praze došlo k velkým nepokojům a cizinci po krátké době poznali, že je nutné, aby v zájmu vlastní bezpečnosti město opustili. Pražané však nezapomněli na naučení, které jim přinesli. Obrazy hluboce zapůsobily také na Husa a přivedly ho k hlubšímu studiu bible a Viklefových spisů. Ačkoli ještě nebyl připraven přijmout všechny reformy prosazované Viklefem, poznával jasněji pravou povahu papežství a s ještě větší horlivostí káral pýchu, ctižádost a zkaženost kněžské vrchnosti.

Z Čech se světlo šířilo do Německa. Nepokoje na univerzitě v Praze způsobily, že z Prahy odešly stovky německých studentů. Mnozí z nich se poprvé seznámili s biblí pod vlivem Jana Husa a po svém návratu šířili evangelium ve své vlasti.

Zprávy o událostech v Praze došly také do Říma a Hus byl zanedlouho vyzván, aby se dostavil před papeže. Uposlechnout pozvání znamenalo vydat se jisté smrti. Český král a královna, univerzita, šlechta a správní úředníci poslali papeži společnou žádost, aby Hus směl zůstat v Praze a zodpovídat se prostřednictvím zástupce. Papež žádosti nevyhověl, nařídil, aby Hus byl souzen a odsouzen a pak vyhlásil nad celou Prahou klatbu.

GC 101 V oněch dobách vyvolal podobný rozsudek všeobecné zděšení. Obřady, kterými byla klatba provázena, měly vyvolat hrůzu a strach mezi lidmi. Lid považoval papeže za zástupce samého Boha, který drží v ruce klíče nebe a pekla a má moc udílet časné i duchovní tresty. Lidé věřili, že zemřelí ze země postižené papežskou klatbou nemohou vejít do věčné blaženosti, protože nebeské brány jsou pro ně uzavřené, dokud se papeži nezlíbí klatbu sejmout. Na znamení této strašné pohromy papež zakázal provádět všechny náboženské obřady. Kostely byly uzavřeny. Svatební obřady se konaly před kostely. Mrtví, kterým byl odepřen pohřeb do svěcené země, byli pochováváni bez pohřebních obřadů v příkopech nebo na polích. Takovými opatřeními, která působila na lidskou představivost, se Řím pokoušel ovládnout svědomí lidí.

V celé Praze nastalo vření. Mnoho lidí odsuzovalo Husa, že je příčinou všeho neštěstí, a žádalo, aby byl vydán Římu k potrestání. Hus na čas z Prahy odešel a uchýlil se do své rodné vsi. V listě přátelům, které zanechal v Praze, napsal: „Uprchl jsem z naučení Kristova, abych nebyl nepřátelům příležitostí věčného zatracení, spravedlivým také příčinou utrpení a strasti; rovněž aby pošetilí díla Božího nestavili. Že bych však od pravdy utíkal, doufám v Boha, že v téže pravdě zemříti mi dá. (Husův list Pražanům z prosince 1412) Hus ve své činnosti však neustal. Procházel krajem a kázal zvědavým zástupům. Opatření, k nimž papež sáhl, aby kázání evangelia zastavil, způsobila, že se ještě více šířilo. *„Vždyť nic nezmůžeme proti pravdě, nýbrž jen ve jménu pravdy.“* (2 Kor 13,8)

GC 102 „Zdálo se, jakoby se v Husově mysli v tomto období jeho života odehrával bolestný zápas. Ačkoli se ho církev snažila zastrašit svým hromobitím, Hus nepopíral její autoritu. Římskou církev stále považoval za Kristovu nevěstu a papeže za představitele a zástupce Boha. Hus varoval před zneužíváním moci, nikoli před vlastním principem. To vyvolalo hrozný rozpor mezi přesvědčením, k němuž dospěl úvahou, a požadavky svého svědomí. Jestliže je církevní moc spravedlivá a neomylná, a tomu věřil, jak je možné, že se cítí nucen ji neuposlechnout? Poznal, že uposlechnutí

by byl hřích. Proč však by poslušnost neomylné církve měla vést k takovému rozporu? To byl problém, který neuměl vyřešit, to byly pochybnosti, které ho mučily dnem i nocí. Nejvíce se mohl k řešení přiblížit, když uvažoval, že znovu nastala situace podobná tomu, co se odehrálo již v době Spasitele. Kněží se stali bezbožnými a zneužívali svou zákonnou moc k nezákonným cílům. Proto přijal pro řešení svého problému zásadu, a v kázáních ji také nabízel jiným lidem, že svědomí se má řídit přikázáními Písma pochopenými rozumem. Jinými slovy, že Bůh, který promlouvá v bibli, a nikoli církev, promlouvající prostřednictvím kněžstva, je jediným neomylným vůdcem. (Wylie, sv. 3, kap. 2)

Když se po nějaké době situace v Praze uklidnila, vrátil se Hus do své Betlémské kaple a kázal Boží slovo dál s ještě větší horlivostí a odvahou. Jeho nepřátelé stále působili a byli silní, ale královna a řada šlechticů a značná část lidu stála na jeho straně. Když porovnávali jeho čisté a povznášející učení a jeho svatý život s dogmaty, jež hlásali představitelé římské církve, a s hrabivostí a prostopášností jejich života, pokládali si mnozí za čest, že jsou jeho přívrženci.

Do té doby byl Hus ve svém díle osamocen. Nyní se však k němu a k jeho reformnímu úsilí přidal Jeroným, který za svého pobytu v Anglii přijal Viklefovo učení. Od té chvíle spojili tito dva muži své životy a ani smrt je nerozdělila. GC 103 Jeroným měl výjimečně bystrého ducha, byl výřečný a učený - měl vlohy, které lidé obdivují. Hus však vykazoval ve větší míře vlastnosti, které tvoří velikost charakteru. Jeho uvážlivá soudnost brzdila impulsivnost Jeronýma, který Husa respektoval a podřizoval se jeho radám. Jejich společnou prací se reforma šířila rychleji.

Bůh dopřál, aby mysl jeho vyvolených nástrojů osvítilo velké světlo a odhalilo jim mnohé z bludů Říma. Nedostali však všechno světlo, které chtěl Bůh světu dát. Prostřednictvím svých služebníků, Bůh vyváděl lidstvo z temnoty římské církve. Stálo jim však v cestě mnoho velkých překážek a Bůh je vedl krok za krokem tak, aby je byli schopni překonat. Nebyli připraveni přijmout celé světlo najednou. Kdyby se jim ho dostalo, nutně by se od světla odvrátili jako lidé, kteří dlouho žili ve tmě a najednou pohlédli do plného jasu poledního slunce. Proto Bůh odhaloval iniciátorům reformace světlo poznenáhlu tak, jak je lidé mohli přijmout. V následujících staletích měli přijít další věrní pracovníci, aby vedli lid dále vpřed po cestě nápravy.

Rozkol v církvi pokračoval dále. O moc soupeřili nyní tři papežové a jejich soupeření vneslo do křesťanstva zmatek a zločinnost. Nezůstali jen u vynášení klateb, sáhli také po světských zbraních. Každý z nich se snažil nakoupit zbraně a získat pro sebe vojáky. K tomu ovšem potřebovali peníze. Aby si je opatřili, prodávali různé výhody, úřady a církevní požehnání. (Viz Dodatek č. 17) Také kněží napodobovali své nadřízené. Aby pokořili své odpůrce a posílili svou vlastní moc, uchylovali se ke svatokupectví a násilí. S odvahou, která každým dnem rostla, káral Hus ohavnosti tolerované ve jménu náboženství. Lidé veřejně obviňoval vedoucí římské církve, že jsou příčinou hrozného stavu, který zachvátil křesťanstvo.

GC 104 Znovu se zdálo, že Praha je na pokraji krvavého sporu. Jako v dávných dobách byl Boží služebník obviněn, *„že uvádí do zkázy Izraele“* (1 Král 18,17). Na město byla znovu uvalena klatba a Hus opět odešel do svého rodiště. Svědectví, jež tak věrně šířil ze své milované Betlémské kaple, bylo umlčeno. Nyní promluví z vyšší kazatelny, a to k celému křesťanstvu, dříve než položí svůj život jako svědek za pravdu.

K nápravě zla, které ničilo Evropu, byl svolán do Kostnice všeobecný církevní sněm. Sněm svolal na přání císaře Zikmunda jeden ze tří soupeřících papežů, Jan XXIII. Žádost o svolání sněmu nebyla papeži Janu příliš po chuti, protože jeho povaha a činnost sotva mohly snést prověřování, i kdyby je vedli preláti s tak uvolněnou mravností, jakými církevní hodnostáři tehdy byli. Neodvážil se však postavit se proti vůli Zikmunda. (Viz Dodatek č. 18)

Hlavními cíli, kterých měl sněm dosáhnout, bylo odstranění rozkolu v církvi a vymýcení kacířství. Proto byli před sněm předvoláni oba vzdoropapežové i hlavní šiřitel nových názorů Jan Hus. Vzdoropapežové z obav o vlastní bezpečnost nepřišli osobně, dali se zastoupit svými vyslanci. Papež Jan byl sice navenek svolavatelem sněmu, přišel však na zasedání s velkou nedůvěrou, podezíral císaře, že má v úmyslu ho sesadit. Obával se, že bude brán k odpovědnosti za neřesti,

jimiž zneuctil papežskou korunu, a za zločiny, které spáchal, aby ji získal. Přesto však přijel do Kostnice s velkou okázalostí, doprovázen nejvyššími církevními hodnostáři a průvodem dvořanů. Všechno duchovenstvo i hodnostáři města s obrovským zástupem měšťanů přišli, aby ho uvítali. Nad hlavou mu nesli zlatý baldachýn čtyři přední konšelé. Před ním nesli hostii. Bohatá roucha kardinálů a šlechticů nabízela velkolepou podívanou.

Mezitím se ke Kostnici blížil další poutník. Hus si byl vědom nebezpečí, které mu hrozilo. GC 105Rozloučil se se svými přáteli, jakoby je už nikdy neměl spatřit, a vydal se na cestu s pocitem, že ho vede na hranici. Přestože dostal od českého krále a císaře Zikmunda listy zaručující jeho ochranu a bezpečí, učinil všechna nutná opatření, protože svou smrt považoval za velmi pravděpodobnou.

V dopisu, který poslal svým přátelům v Praze, napsal: „Moji bratři,... vypravil jsem se na cestu... mezi velmi veliké a velmi mnohé nepřátele. ... Věřím svému milostivému, moudrému a mocnému Spasiteli, že skrze své zaslíbení a skrze vaši věrnou modlitbu dá mi moudrost a statečnost Ducha svatého, abych setrval, a oni aby nemohli mne na křivou stranu uchýliti; ač mi dá pokušení, hanění, vězení neb smrt trpěti, jakož jest sám trpěl, a své nejmilejší sluhy v též poddal, a nám dal příklad, abychom pro něho a pro své spasení trpěli. On Bůh, a my jeho stvoření, on Pán a my sluhové, on všeho světa král a my lidičkové nestateční, on bez hříchu a my hříšní... On také trpěl i proč bychom my netrpěli? Vždyť naše utrpení v milosti jest naše vyčištění od hříchů... Protož, milí bratři a milé sestry, modlete se snažně, ať mi ráčí dáti setrvání, a aby mě ráčil ostříhati od poskvrnění. A jestli k jeho chvále a k vašemu prospěchu má smrt, ať mi ji ráčí dáti beze strachu zlého podstoupiti. Pak-li jest k našemu lepšímu, aby mě vám ráčil navrátiti... abychom ještě spolu v jeho zákoně se poučili, a antikristových sítí něco porušili, a budoucím bratřím po sobě dobrý příklad zůstavili. Již snad v Praze více mě před smrtí neuzříte; pak-li mocný Bůh mě vám ráčí vrátiti, tím se veseleji uzříme; a ovšem když v radosti nebeské spolu se shledáme. (Husův list českým přátelům z 10. října 1414)

V jiném dopisu knězi, který se stal učedníkem evangelia, mluví Hus s hlubokou pokorou o svých vlastních chybách, vyznává, že s potěšením nosil pěkné šaty a že marnil čas zbytečnými zábavami. GC 106A pak přidává tyto důtklivé rady: „Čest Boží, spása duší a práce ať tebou vládnou, ne majetek prasat neb polností. Měj se na pozoru, abys nevzdělával více příbytek než duši svou; hleď, abys byl vzdělavatelem stánku duchovního, jsa nakloněn k chudým a ponížen, a abys neprojídal statky v hodech. Bojím se také, nenapravíš-li života svého, upouštěje od krásných šatů a nadbytečných věcí, že těžce budeš pokárán od Pána, jakož i já nešťastný budu pokárán. ... Proto že`s mé mluvení a hlásání veřejné od mládí svého znamenitě poznal, není mi třeba ti více psáti. Ale prosím tě pro milosrdenství Ježíše Krista, abys mne nenásledoval v žádné lehkomyslnosti, kterou`s na mně spatřil. Na obálce listu připsal: „Prosím tě, abys tohoto listu neotvíral, leč dostaneš-li zprávu o tom, že jsem mrtev. (Husův list Mistru Martínkovi z 10. října 1414)

Cestou Hus všude sledoval známky toho, jak se jeho učení šíří a jak jeho věc lidé příznivě přijímají. Sbíhaly se zástupy lidí, aby ho spatřily a v některých městech ho ulicemi provázeli úředníci města.

Po příchodu do Kostnice byl Hus naprosto svobodný. K císařovu dopisu přidal papež svůj osobní ochranný list. Avšak tato slavnostní a opakovaná prohlášení byla porušena a reformátor byl v krátké době na příkaz papeže a kardinálů zatčen a zavřen do hrozného vězení. Později byl převezen na hrad na druhém břehu Rýna a tam uvězněn. Papež svou věrolomností mnoho nezískal, zanedlouho byl sám vězněn ve stejném vězení. (Bonnechose, sv. 1, str. 247) Zodpovídal se totiž před koncilem z toho, že vedle vraždy, svatokupectví a cizoložstva dopustil nejodpornějších zločinů, „hříchů, které se nesluší ani jmenovat.“ To prohlásil sám koncil a papeže nakonec zbavil tiary a vsadil do žaláře. Koncil také sesadil vzdoropapeže a zvolil papeže nového. (Viz Dodatek č. 19)

GC 107Ačkoli se papež dopouštěl větších zločinů, než z jakých kdy Hus obviňoval kněžstvo a kvůli nimž požadoval nápravu, přesto týž koncil, který později papeže sesadil, udělal všechno proto, aby reformátora zničil. Husovo uvěznění vyvolalo v Čechách velký hněv. Mocní šlechtici

zaslali koncilu protest proti takovému postupu. Císař, nelibě nesl, že jeho záruky byly porušeny a vyslovil nesouhlas s opatřeními proti Husovi. Avšak nepřátelé reformátora byli plní zloby a umínění. Dovolávali se císařova zájmu o církev, snažili se vyvolat jeho předsudky a strach. Předložili dlouhý seznam argumentů, aby dokázali, že „není potřeba dodržovat přísahu danou kacířům, nebo osobám, podezřelým z kacířství, i když dostali záruky bezpečnosti od císařů a králů. (Jacques Lenfant: Dějiny kostnického koncilu, sv. 1, str. 516) Tak se jim podařilo prosadit své záměry.

Oslaben nemocí a vězněním - vlhké a zatuchlé prostředí žaláře mu přivodilo zimnici, které málem podlehl - byl Hus konečně předveden před koncil. V řetězech stál před císařem, který se svou ctí zavázal, že ho ochrání. Během dlouhého procesu zastával Hus pevně pravdu a před shromážděnými církevními a světskými hodnostáři přednesl slavnostní a rozhodný nesouhlas se zkaženostní kněžské vrchnosti. Když mu dali na vybranou, zda odvolá své učení nebo podstoupí smrt, zvolil úděl mučedníka.

Boží milost mu byla oporou. Během týdnů utrpení, než byl nad ním vynesen konečný rozsudek, plnil jeho duši nebeský pokoj. „Psal jsem list tento vám, napsal přátelům, „v žaláři v okovech, čekaje nazítří na smrt odsouzení. ... Kterak se mnou Pán Bůh milostivě činil a se mnou jest v divných pokušeních, poznáte, až se u Boha v radosti z jeho milosti setkáme. (List Husův veškerému národu českému z 10. června 1415)

GC 108V příšeří svého žaláře předvídal Hus vítězství pravé víry. V duchu se vracel do Betlémské kaple v Praze, kde dříve kázal evangelium, a ve snu uviděl papeže a jeho biskupy, jak ničí obrazy Krista, které namaloval na stěny kaple. „Vidění ho zarmoutilo; na druhý den však viděl ve snu mnoho malířů, kteří znovu malovali tyto obrazy ještě krásnější a početnější. Když dokončili své dílo, volali malíři a další lidé: Ať přijdou biskupové a kněží, a zkusí je zničit! Když popisoval svůj sen, Hus napsal: „Doufám, že Kristův život, který slovem jeho v Betlémě malován byl ode mne v lidských srdcích, který zničiti chtěli, ... malován bude od četnějších kazatelů lepších než já. (D'Aubigné, díl 1, kap. 6)

Pak byl Hus předveden před koncil naposledy. Bylo to velké a skvělé shromáždění - císař, říšská knížata, vyslanci králů, kardinálové, biskupové a velký zástup lidí, kteří se přišli podívat na to, co se bude dít. Ze všech končin křesťanského světa se shromáždili svědkové této první velké oběti v dlouhém zápase, kterým měla být vybojována svoboda svědomí.

Když byl naposledy vyzván, aby se rozhodl, Hus prohlásil, že odmítá odvolat. Upřel pronikavý pohled na panovníka, který tak hanebně porušil své slovo a prohlásil: „Rozhodl jsem se z vlastní svobodné vůle přijít před tento koncil s ochranným průvodním listem zde přítomného císaře. (Bonnechose, sv. 2, str. 84) Zikmund ve tváři zrudnul, když se zraky celého shromáždění obrátily na něj.

Jakmile byl vynesen rozsudek, začal obřad, kterým byl Hus zbaven kněžství. Biskupové oblékli vězně do kněžského roucha. Když ho měl Hus na sobě, prohlásil: „Náš Pán Ježíš Kristus byl oblečen do bílého roucha na posměch, když ho dal Herodes předvést před Piláta.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 86) GC 109Když pak byl znovu vyzván, aby odvolal, obrátil se k lidu a odpověděl: „S jakou tváří bych hleděl na nebesa? Jak bych mohl pohledět do tváře těm mnoha lidem, kterým jsem kázal čisté evangelium? Ne, cením si jejich spásy více než tohoto ubohého těla, určeného nyní k smrti. Kus po kuse byl z něho svlékali kněžský oděv, přičemž každý biskup pronesl kletbu, když prováděl svou část obřadu. Nakonec mu na hlavu nasadili čepici z papíru ve tvaru špičaté biskupské mitry, pomalovanou odpornými obrazy ďáblů a s nápisem 'Arcikacíř' na přední straně. „S největší radostí, „ prohlásil Hus, „ponesu tuto korunu hanby pro tebe, Pane Ježíši, jenž jsi pro mne nesl korunu trnovou.“

Když byl takto vystrojen, preláti vyhlásili: „Nyní poroučíme tvou duši ďáblu.“ „A já,“ odpověděl Jan Hus a pozdvihl zrak k nebi, „poroučím svého ducha do tvých rukou, Pane Ježíši, neboť jsi mne vykoupil.“ (Wylie, sv. 3, kap. 7)

Pak byl odevzdán světským úřadům a veden na místo popravy. Za nim kráčel obrovský zástup, stovky ozbrojenců, kněží a biskupové ve svých drahocenných hávech a občané Kostnice. Když byl přivázán ke kůlu a když bylo všechno připraveno k zapálení hranice, ještě jednou jej vyzývali, aby se zachránil tím, že odvolá své bludy. „Jaké bludy," ohradil se Hus, „mám odvolat? Nejsem si vědom žádného bludu. Volám Boha za svědka, že všechno, co jsem psal a kázal, sledovalo záchranu duší před hříchem a zatracením. A proto s největší radostí chci pravdu, kterou jsem psal a hlásal, stvrditi svou krví." (Wylie, sv. 3, kap. 7) Když vzplály kolem něho plameny, začal zpívat: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou" a zpíval, dokud jeho hlas nebyl umlčen navždy.

I jeho nepřátelé byli překvapeni jeho hrdinským chováním. Jeden z horlivých zastánců papežství popsal mučednictví Husa a Jeronýma, který zemřel krátce potom, slovy: GC 110„Oba byli pevné mysli, když se přiblížila jejich poslední hodina. Chystali se na hranici, jako by šli na svatební hostinu. Nevydali ze sebe jediný výkřik bolesti. Když plameny vzplály, začali zpívat žalmy, hluk ohně mohl stěží přehlušit jejich zpěv." (Wylie, sv. 3, kap. 7)

Když oheň zcela strávil Husovo tělo, byl popel i se zemí, na které ležel, sebrán a vhozen do Rýna a s vodami Rýna odplaven do moře. Husovi pronásledovatelé se darmo domnívali, že tím vymýtili pravdu, kterou hlásal. Sotva mohli tušit, že popel odplavený toho dne do moře, bude jako semeno roznesen do všech zemí světa a že v zemích dosud neznámých vydá bohatou žeň v podobě lidí, kteří budou svědčit o pravdě. Hlas, který zazněl na kostnického sněmu, vyvolal ozvěny, které bude slyšet celá další staletí. Hus už nebyl, ale pravda, pro kterou zemřel, nemůže nikdy zahnout. Jeho příklad víry a pevnosti povzbudil další, aby stáli neochvějně za pravdou i tváří v tvář mučení a smrti. Jeho poprava ukázala celému světu věrolomnost a krutost Říma. Nepřátelé pravdy, ač si to neuvědomovali, napomohli vlastně věci, kterou se marně snažili zničit.

V Kostnici však byla postavena ještě jedna hranice. Ještě jeden svědek musel svou krví svědčit pro pravdu. Když se Jeroným loučil s Husem před jeho odjezdem na koncil do Kostnice, povzbuzoval ho ke statečnosti a pevnosti a slíbil, že octne-li se v nějakém nebezpečí, přispěchá mu na pomoc. Když uslyšel, že byl Hus uvězněn, snažil se věrný učedník ihned splnit svůj slib. Bez ochranného listu se vypravil jen s jedním průvodcem do Kostnice. Když tam dorazil, zjistil, že se jen sám vystavuje nebezpečí, aniž může něco udělat pro Husovo vysvobození. Utekl z města, ale na cestě domů byl zajat a dopraven zpět v poutech a v doprovodu vojenského oddílu. GC 111Když se objevil poprvé před koncilem a pokusil se odpovědět na vznášené žaloby, uvítaly ho výkřiky: „Do ohně s ním! Do ohně!" (Bonnechose, sv. 1, str. 234) Uvěznili ho, spoutali řetězy v poloze, která mu působila veliké utrpení, a dávali mu jen chléb a vodu. Po několika měsících krutého vězení Jeroným onemocněl a jeho život byl ohrožen. Proto jeho nepřátelé z obavy, že by jim mohl zemřít, s ním nenakládali tak krutě, i když jej drželi ve vězení ještě celý další rok.

Husova smrt nepřinesla takové výsledky, jaké přívrženci papežství očekávali. Porušení ochrany, kterou Husovi zaručoval doprovodný list, vyvolalo bouři rozhořčení, proto se sněm rozhodl, že bude lepší Jeronýma neupalovat, ale pokud to bude možné, přinutit ho, aby odvolal. Jeroným byl předveden před koncil, kde byl postaven před volbu, buď odvolat nebo zemřít na hranici. Na počátku jeho věznění by smrt byla bývala dobrodiním v porovnání se strašným utrpením, které musel podstoupit. Nyní však, oslaben nemocí, útrapami pobytu v žaláři a ztrápený úzkostmi a nejistotou, odloučen od přátel a zarmoucen nad Husovou smrtí, byl Jeroným zlomený a podrobil se koncilu. Zavázal se, že bude vyznávat katolickou víru, a přijal rozhodnutí koncilu odsuzující Viklefovo a Husovo učení s výjimkou svatých pravd, které učili. (Bonnechose, sv. 2, str. 141)

Touto výjimkou se Jeroným pokoušel uchlácholit hlas svědomí a uniknout tvrdému údělu. V samotě vězení však pochopil jasněji, co vlastně udělal. Přemýšlel o Husově odvaze a věrnosti, myslel přitom také na to, jak sám pravdu zapřel. Myslel na nebeského Mistra, kterému se zavázal sloužit a který pro něho zemřel na kříži. Před tím, než odvolal, nacházel v utrpení útěchu v jistotě, že je mu Bůh nakloněn. Nyní ho však mučily výčitky a pochybnosti. Uvědomoval si, že bude muset učinit ještě další odvolání, než bude moci dosáhnout smíru s Římem. GC 112Cesta, na niž vstoupil,

mohla skončit jen úplným odpadnutím. Proto se rozhodl: Nezapře svého Pána, aby tím unikl krátkému utrpení.

Zanedlouho byl znovu předveden před koncil. Jeho odvolání soudce neuspokojilo. Jejich krvežíznivost, podrážděná prolitou Husovou krví, volala po nových obětech. Jeroným mohl zachránit svůj život jen tím, že se pravdy vzdá bez jakýchkoli výhrad. Rozhodl se však, že vyzná svou víru a bude následovat svého bratra spolumučedníka do plamenů hranice.

Vzal zpět své dřívější odvolání a jako člověk odsouzený k smrti, požádal, aby mu byla poskytnuta příležitost se hájit. Preláti se obávali jeho slov a proto trvali na tom, aby buď jen potvrdil, nebo popřel pravdivost obvinění, která proti němu byla vznášená. Jeroným se ohradil proti takové krutosti a nespravedlnosti: „Držíte mě zavřeného tři sta čtyřicet dní ve strašném vězení, ve špíně, v odporném puchu, v krajním nedostatku všeho; a teď mě přivádíte sem a odmítáte mě vyslechnout, a přitom poskytujete sluchu mým úhlavním nepřátelům. ... Jste-li opravdu moudří, jste-li opravdu světlem světa, dbejte, abyste nehřešili proti spravedlnosti. Co se mne týče, jsem jen slabý smrtelník. Můj život má jen nepatrný význam. A napomínám-li vás, abyste nevynášeli nespravedlivý rozsudek, říkám to spíše ve vašem zájmu než ve svém.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 146,147)

Nakonec jeho žádosti vyhověli. Před svými soudci Jeroným poklekl a modlil se, aby Boží Duch vedl jeho myšlenky i slova, aby nepromluvil nic, co by neodpovídalo pravdě nebo co by bylo nehodné jeho Mistra. Vyplnilo se na něm toho dne zaslíbení, které Pán dal prvním učedníkům: *„Budou vás vodit před vládce a krále kvůli mně. ... A když vás obžalují, nedělejte si starosti, jak a co budete mluvit; neboť v tu hodinu vám bude dáno, co máte mluvit. Nejste to vy, kdo mluvíte, ale mluví ve vás Duch vašeho Otce.“* (Mt 10,18-20)

Jeronýmova slova vyvolala úžas a obdiv i jeho nepřátel. Po celý rok byl zavřen v žaláři, kde nebylo možno číst, ba ani vidět, a kde prožíval velké tělesné útrapy a velká duševní muka. GC 113Přesto se důkazy, které předložil, vyznačovaly takovou logikou a pádností, jako kdyby byl měl možnost je nerušeně studovat. Připomněl svým posluchačům dlouhou řadu svatých mužů, kteří byli odsouzeni nespravedlivými soudci. Téměř v každé generaci se vyskytují jedinci, kteří se snaží povznést lid své doby a jsou za to tupeni a odsuzováni. Později se však ukáže, že si zasluhují úctu. Sám Kristus byl odsouzen jako zlosyn nespravedlivým soudem.

Když Jeroným dříve odvolával své názory, vyslovil souhlas, že rozsudek odsuzující Husa je spravedlivý. Nyní však prohlásil, že toho lituje a podal svědectví o nevině a svatosti tohoto mučedníka: „Znal jsem ho od dětství. Byl to mimořádně znamenitý muž, spravedlivý a svatý; byl odsouzen přesto, že byl nevinen. ... Také já jsem hotov zemřít. Nezaleknu se muk, která mi připravují moji nepřátelé, nezaleknu se falešných svědků, kteří se jednou budou muset odpovídat za své lži před velkým Bohem, jehož nic nemůže oklamat.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 151)

Jeroným se sám pokáral za to, že zapřel pravdu: „Ze všech hříchů, které jsem spáchal od svého mládí, žádný tak netíží mou duši a nevyvolává tak ostré výčitky jako ten, který jsem spáchal na tomto osudném místě, když jsem schválil nespravedlivý rozsudek vynesený nad Viklefem a nad svatým mučedníkem Janem Husem, mým učitelem a přítelem. Ano. Doznávám a prohlašuji s hrůzou, že jsem hanebně ztratil odvahu, když jsem ze strachu před smrtí zatratil jejich učení. Proto prosím Všemohoucího Boha, aby mi ráčil odpustit mé hříchy, obzvláště pak tento, nejohavnější ze všech.“ Ukázal na své soudce a rozhodně řekl: „Odsoudili jste Viklefa a Jana Husa ne proto, že otřásali učením církve, ale prostě proto, že pranýřovali hanebnosti páchané duchovenstvem - jeho okázalost, nadutost a všechny neřesti prelátů a kněží. GC 114To, co tvrdili a co nelze. vyvrátit, tvrdím a hlásám i já.“

Jeho řeč byla přerušena. Preláti, třesoucí se vztekem, volali: „Což je zapotřebí dalšího důkazu? Zde vidíme na vlastní oči nejzatvrzelejšího z kacířů!“

Jeroným si nevšímal vřavy a zvolal: „Jakže? Myslíte si, že se bojím zemřít? Drželi jste mě celý rok ve strašném vězení, hroznějším než sama smrt. Zacházeli jste se mnou krutěji než Turek, Žid nebo pohan, takže maso mi doslova uhnívá zaživa a odpadá od kostí; a přesto si nestěžuji, neboť

naříkání nesluší zmužilému. Musím však vyslovit svůj úžas nad tak velkým barbarstvím vůči křesťanu.“ (Bonnechose, sv. 2, str. 151-153)

Znovu vypukla bouře vzteku a Jeroným byl rychle odvlečen do vězení. Ve shromáždění však bylo několik lidí, na něž Jeronýmova slova hluboce zapůsobila a kteří by ho rádi zachránili před smrtí. Tito církevní hodnostáři navštívili Jeronýma a naléhali na něho, aby se podřídil koncilu. Představili mu nejskvělejší vyhlídky, jako odměnu za to, že se zřekne svého postoje proti Římu. Avšak Jeroným zůstal neoblomný jako jeho Mistr, když mu byla nabízena sláva celého světa.

Odpovídal: „Dokažte mi z Písma svatého, že se mýlím, a já odvolám.“

„Písmo svaté!“ zvolal jeden z těch, kdo jej přišli přesvědčovat. „Což se dá všechno dokázat z Písma? Kdo mu může porozumět, dokud je církev nevyloží?“

Jeroným odpověděl: „Zaslouží si lidské tradice, abychom jim věřili více než evangeliu našeho Spasitele? Apoštol Pavel nevybízel ty, jimž psal, aby poslouchali výmysly lidí, ale vyzval je: ‚Zkoumejte Písmo.‘ “

„Jsi kacíř!“ Odpověděl mu jeho protivník. „Lituji, že jsem se s tebou tak dlouho přel. Vidím, že tě ovládá ďábel.“ (Wylie, sv. 3, kap. 10)

Brzy nato byl nad Jeronýmem vynesen rozsudek. Byl vyveden na totéž místo, na němž skončil svůj život Jan Hus. GC 115Cestou si zpíval a jeho tvář zářila radostí a pokojem. Jeho pohled byl upřen na Krista a ztratil strach ze smrti. Když se kat chystal zapálit hranici, stoupl si za něho, Jeroným však na něj zavolal: „Jen přistup směle přede mne a zapal oheň před mým zrakem. Kdybych byl měl strach, nebyl bych tady.“

Poslední slova, která pronesl, když už kolem něho šlehaly plameny, byla modlitba: „Pane, Všemohoucí Otče, slituj se nade mnou a odpusť mi mé hříchy, neboť ty víš, že jsem vždy miloval tvou pravdu. (Bonnechose, sv. 2, str. 168) Jeho hlas přestal znít, ale jeho rty se dále pohybovaly v modlitbě. Když oheň dokonal své dílo, byl popel i se zemí sebrán a jako popel Husův byl vhozen do Rýna.

Tak zemřeli věrní šiřitelé světla. Avšak světlo pravdy, kterou hlásali - světlo jejich hrdinského příkladu - nemohlo být uhašeno. Se stejným úspěchem by se lidé mohli pokusit obrátit slunce na jeho dráze, s jakým mohli zabránit příchodu onoho dne, který právě tehdy vzcházel pro svět.

Upálení Jana Husa vyvolalo v Čechách rozhořčení a odpor. Celý národ cítil, že se Hus stal obětí zloby kněží a věrolomnosti císaře. Říkali o něm, že byl věrným učitelem pravdy, a koncil, který ho odsoudil k smrti, obviňovali z vraždy. Husovo učení budilo nyní větší pozornost než kdy předtím. Papežským výnosem byly Viklefovy spisy odsouzeny k spálení. Některé však unikly zničení a ty byly nyní vytahovány z úkrytů a lidé je zkoumali spolu s biblí nebo alespoň s těmi částmi bible, které mohli získat. Mnohé to přivedlo k čisté víře.

Husovi vrazi však nesledovali postup Husova učení se založenýma rukama. Papež a císař se spojili, aby husitské hnutí rozdrtili, a Zikmundova vojska napadla Čechy.

GC 116Povstal však vysvoboditel. Do čela husitů se postavil Jan Žižka, který krátce po začátku války oslepl na obě oči, ale který přesto byl jedním z nejschopnějších vojevůdců své doby. Husité odolávali mnohem početnějším vojskům, která se proti nim stavěla, protože věřili v Boží pomoc a byli přesvědčeni, že jejich věc je spravedlivá. Znovu a znovu sbíral císař nová vojska a napadal Čechy. Jeho vojska však byla vždy potupně odražena. Husité neznali strach ze smrti a nikdo se jim nemohl postavit. Chrabrý Žižka zemřel několik let po vypuknutí války. Jeho místo však zaujal Prokop, který byl právě tak statečný a zdatný vojevůdce jako Žižka a v určitých ohledech byl dokonce i schopnější.

Když se nepřátelé Čechů dověděli, že slepý vojevůdce zemřel, domnívali se, že nastala příznivá chvíle, aby dobyli zpět všechno, co dříve ztratili. Papež vyhlásil křižácké tažení proti husitům a do Čech vrhlo obrovské vojsko. Utrpělo však hroznou porážku. Bylo vyhlášeno nové křižácké tažení. Všechny země Evropy podléhající papeži, dodávaly vojáky, peníze i zbraně. Pod papežův prapor se sebralo nesmírné vojsko, přesvědčené, že konečně husitské kacíře vyhladí. Jisté svým vítězstvím, vstoupilo obrovské vojsko do Čech. Národ se semkl, aby je zahnal. Dvě nepřátelská vojska se

blížila k sobě, až byla mezi nimi pouze řeka. „Křižácká vojska byla mnohem silnější, ale místo aby vyrazila přes řeku a střetla se v boji s husity, za kterými tak daleko pochodovala, strnula a němě zírala na husitské bojovníky. (Wylie, sv. 3, kap. 17) Pak náhle dolehla na všechno vojsko tajemná hrůza. Aniž padla rána, obrovská vojenská síla se zhroutila, jakoby rozehnána neviditelnou mocí. Husitská vojska pobila mnoho nepřátelských vojáků a začala pronásledovat uprchlíky. Do rukou vítězů padla velká kořist, a tak válka, která měla Čechy zbídačit, je spíše obohatila.

O několik let později byla za nového papeže uspořádána ještě jedna křížová výprava. GC 117 Jako předtím i tentokrát dodaly vojsko i prostředky všechny evropské země podléhající papeži. Všem, kdo se zúčastní tohoto nebezpečného podniku, papež slíbil velkou odměnu. Každému křižáku slíbil úplné odpuštění i nejhorších zločinů. Všem, kdo ve válce padnou, slíbil bohatou odměnu v nebi. Ti, kdo přežijí, měli sklidit pocty a bohatství na bitevním poli. Papež znovu svolal obrovské vojsko, překročilo hranice a vtrhlo do Čech. Husitská vojska před ním ustupovala, a lákala vetřelce, kteří pokládali své vítězství za jisté, dál a dál do vnitrozemí. Nakonec se Prokopovo vojsko zastavilo, obrátilo se čelem k nepříteli a připravilo se k bitvě. Křižáci, kteří nyní pochopili svůj omyl, očekávali ve svém táboře husitský útok. Když uslyšeli hluk blížícího se vojska, ještě než se husité vůbec objevili, padla na křižáky hrůza. Knížata, velitelé i prostí vojáci odhazovali zbraně a prchali na všechny strany. Marně se papežský legát, který tažení vedl, snažil znovu zorganizovat vystrašené a rozprchlé vojsko. Přestože se o to snažil ze všech sil, byl nakonec sám stržen proudem prchajících. Celé vojsko se zmateně rozprchlo a do rukou vítězů padla opět velká kořist.

Obrovské vojsko, vyslané nejsilnějšími národy Evropy, vojsko statečných válečníků, vycvičených a vybavených k boji, tak po druhé uprchlo bez jediné rány před obránci malého a do té doby slabého národa. Byl to projev Boží moci. Vetřelce zachvátila nadpřirozená hrůza. Bůh, který porazil faraónova vojska u Rudého moře a obrátil na útěk Midjánská vojska před Gedeonem a jeho třemi sty muži, který jedné noci přemohl vojska pyšné Asýrie, napřáhl opět svou ruku, aby zmařil moc utlačovatele. *„Třást se budou strachem, strachem, jaký ještě nebyl. Kosti toho, kdo tě oblehl, Bůh rozmetá, zahanbíš je, protože je Bůh zavrhl.“* (Žalm 53,6)

GC 118 Představitelé papežství ztratili naději, že zvítězí silou, proto se nakonec uchýlili k diplomacii. Dosáhli kompromisu. Veřejně prohlašovali, že Čechům dávají svobodu svědomí, ve skutečnosti je však zradili a dostali pod moc Říma. Češi si jako podmínku usmíření s Římem kladli uznání čtyř požadavků: svobodné hlásání Božího slova, právo přijímat chléb i víno pro celou církev a používání mateřského jazyka při bohoslužbě, vyloučení duchovenstva ze všech světských úřadů, podřízení duchovenstva pravomoci civilních soudů. Papežské úřady nakonec „souhlasily s tím, že tyto čtyři artikule Husitů přijímají, avšak že právo jejich výkladu, tj. přesného určení jejich obsahu, náleží sněmu, čili jinými slovy papeži a císaři. (Wylie, sv. 3, kap. 18) Na tomto základě byla uzavřena smlouva. Řím tak dosáhl předstíráním a podvodem toho, co se mu nepodařilo získat bojem, protože prosazením vlastního výkladu husitských artikulí i bible samé mohl převrátit jejich smysl tak, aby se hodily jeho cílům.

Značná část Čechů poznala, že byli připraveni o svou svobodu, a nemohli se smlouvou souhlasit. Vznikly spory, které vedly k bojům a krveprolití. Za těchto bojů padl ušlechtilý Prokop a Čechy ztratily svou svobodu.

Zikmund, který zradil Husa a Jeronýma, se stal vládcem Čech. Nedbal na své sliby, že bude zastávat práva Čechů, ihned začal zavádět a upevňovat v zemi papežskou nadvládu. Jeho podřízenost Římu mu však přinesla málo prospěchu. Celých dvacet let jeho života vyplnily starosti a válečné útrapy. Jeho vojska byla porážena a ničena, jeho pokladna vyčerpávána dlouhými a neplodnými válkami. Zemřel po roce vlády, zanechal své království na pokraji občanské války a odkázal svým potomkům zneuctěné jméno.

Spory, boje a krveprolévání pokračovaly. Cizí vojska opět napadla Čechy a vnitřní rozkol dál rozvracel národ. GC 119 Lidé, kteří zůstali věrni evangeliu, byli vystaveni krvavému pronásledování.

Když jejich dřívější bratři, kteří uzavřeli dohodu s Římem, přijali bludy Říma, vytvořili ti, kdo usilovali o prvotní víru, novou církev, kterou nazvali „Jednota bratrská“. Tím vyvolali proti sobě

nepřátelství všech vrstev národa. Jejich pevnost však zůstala neotřesena. Byli nuceni uchylovat se do lesů a jeskyň, přesto se stále shromažďovali ke čtení Božího slova a k bohoslužbám.

Od poslů, které tajně vyslali do různých zemí, se dozvěděli, že tu a tam jsou „jednotliví vyznavači pravdy, několik v tom městě, několik v jiném, kteří jsou právě tak jako oni vystaveni pronásledování, a že v Alpách je starobylá církev, která je založena na Písmu svatém a bojuje proti modlářské zkaženosti Říma. (Wylie, sv. 3, kap. 19) Tuto zprávu přijali s velkou radostí a navázali hned s valdenskými křesťany písemný styk.

Čechové zůstali věrni evangeliu, a byli proto krutě pronásledováni. I v nejtemnější hodině vyhlíželi k obzoru jako lidé, kteří očekávají nové jitro. „Prožívali zlé časy, avšak ... nezapomínali na slova, která kdysi pronesl Hus a která pak opakoval Jeroným, že totiž ještě musejí uplynout staletí, než nastane nový den. Tato slova znamenala pro tábority (husity) totéž, co pro kmeny Izraele v zemi otroctví znamenala slova Josefova: „Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví.“ (Wylie, sv. 3, kap. 19) Koncem patnáctého století nastal sice pomalý, ale jistý růst bratrských sborů. Ačkoli se zdaleka netěšili plné svobodě, prožívali období poměrného klidu. Na počátku šestnáctého století bylo v Čechách a na Moravě asi dvě stě jejich sborů.“ (Ezra Hall Gillett: Život a doba Jana Husa, díl 2, str. 570) „Tak početný byl zbytek těch, kdo unikli ničivému běsnění ohně a meče a jimž bylo dopřáno, aby spatřili úsvit nového dne, který předpověděl Jan Hus.“ (Wylie, sv. 3, kap. 19)

7. Lutherův rozchod s Římem

GC 120Martin Luther stojí na předním místě mezi lidmi, kteří byli povoláni, aby vyvedli církev ze tmy středověkého papežství do světla čistší víry. Luther byl horlivý, nadšený a zanícený, bál se jedině Boha a uznával jediný základ pro víru, a to Písmo svaté. Byl to muž, kterého jeho doba potřebovala. Jeho prostřednictvím Bůh vykonal veliké dílo pro obnovu církve a šíření světla ve světě.

Podobně jako první hlasatelé evangelia také Luther vyšel z chudých poměrů. Dětství prožil ve skromné rodině německého venkovana. Prací v dolech jeho otec vydělával peníze na jeho výchovu. Chtěl z něho mít právníka. Bůh však chtěl, aby se z něho stal stavitel velkého chrámu, který byl budován postupně v průběhu mnoha staletí. Věčná moudrost připravovala Luthera pro jeho důležité životní poslání ve škole nesnází, odříkání a přísné kázně.

Lutherův otec byl muž velkého a bystrého ducha a výrazné povahy, čestný, rozhodný a přímočarý. Měl správný smysl pro povinnosti. Plnil je bez ohledu na možné následky. Jeho zdravý selský rozum ho vedl k tomu, že se díval na mnišské řády s nedůvěrou. Proto velmi nelibě nesl, když Martin Luther bez jeho svolení vstoupil do kláštera. Trvalo to dva roky, než se se synem znovu smířil, ale ani pak svůj názor nezměnil.

GC 121Lutherovi rodiče věnovali výchově a vzdělání svých dětí velkou pozornost. Snažili se jim poskytnout poznání Boha a vštípit jim křesťanské ctnosti. Syn často slyšel, jak se jeho otec modlí, aby si děti vštípily do paměti Hospodinovo jméno a jednoho dne mohly přispět k rozšíření Boží pravdy. Rodiče využívali každou příležitost, kterou jim život plný tvrdé práce mohl poskytnout, aby přispěli ke zvýšení mravní úrovně a k rozvoji rozumových schopností svých dětí. Opravdově a vytrvale se snažili připravit své děti pro zbožný a užitečný život. Byli důslední a neoblomní a jejich výchova byla někdy až příliš přísná. Avšak syn sám, i když si uvědomoval, že v některých věcech chybovali, nacházel v této přísné výchově více kladných než záporných stránek.

Ve škole, kam byl poslán v raném mládí, nakládali s Lutherem drsně až krutě. Jeho rodiče byli tak chudí, že když se odstěhoval z domova a chodil do školy v jiném městě, musel si vydělávat na stravu zpěvem po domech a přitom často trpěl hladem. Tehdejší ponuré a pověrami prostoupené náboženské představy v něm budily strach. Večer uléhal utrápený, měl strach z temné budoucnosti a hrůzu při pomyšlení na Boha, kterého znal spíše jako přísného, neúprosného soudce a krutého tyrana než jako laskavého nebeského Otce.

I za tak nepříznivých okolností směřoval Luther odhodlaně k vysoké mravní i rozumové úrovni, která jej přitahovala. Toužil po vědění. Jeho vážná a praktická povaha ho vedla k tomu, že toužil spíše po věcech trvalých a užitečných než po něčem okázalém a povrchním.

Když ve věku osmnácti let vstoupil na univerzitu v Erfurtu, bylo jeho postavení příznivější a jeho vyhlídky lepší než v předchozích letech. Jeho rodiče se šetrností a úsilím dopracovali k určitému majetku a mohli ho hmotně podporovat. GC 122Vliv jeho rozumných přátel poněkud potlačil neblahé účinky jeho dřívější výchovy. Studoval knihy nejlepších spisovatelů, pilně shromažďoval jejich nejzávažnější myšlenky a osvojoval si moudrost moudrých. Navzdory přísné výchově prvních učitelů se u něho záhy projevily známky nadání a za příznivých okolností se jeho mysl rychle rozvíjela. Dobrá paměť, živá představivost, bystrý úsudek a neúnavná píle ho záhy vynesly na první místo mezi jeho spolužáky. Duševní kázeň zlepšovala jeho bystrost a vnímavost. Byla to příprava pro zápasy, které ho v životě čekaly.

Luther měl v srdci úctu k Bohu, a ta mu umožnila, že zůstal vytrvalý ve svých záměrech a vedla ho k hluboké pokoře před Bohem. Trvale si uvědomoval svou závislost na Boží pomoci a nikdy nezapomněl začít den modlitbou. Jeho srdce stále vysílalo prosby o radu a vedení. Často říkával: „Upřímná modlitba je tou lepší polovinou studia. (D‘Aubigné, Dějiny reformace XVI. století, sv. 2, kap. 2)

Když jednou prohlížel knihy v univerzitní knihovně, objevil latinskou bibli. Takovou knihu předtím nikdy neviděl. Nevěděl ani, že taková kniha vůbec existuje. Slýchával části z evangelií a epištol, které byly čteny lidu při bohoslužbách, a domníval se, že je to celá bible. Nyní měl poprvé v rukou celé Boží slovo. Se smíšenými pocity posvátné úcty a úžasu listoval jejími stránkami. Se zrychleným tepem a tlukoucím srdcem četl slova života, co chvíli se zastavoval a volal: „Kéž by Bůh dal, abych takovou knihu vlastnil. (D'Aubigné, sv. 2, kap. 2) Po jeho boku stáli nebeští andělé a paprsky světla od Božího trůnu odhalovaly jeho rozumu poklady pravdy. Vždy se bál urazit Boha, nyní se ho však zmocnilo nebývale hluboké přesvědčení o tom, jak je hříšný.

GC 123 Opravdová touha po osvobození od hříchu a po míru s Bohem, ho nakonec přivedla k tomu, že vstoupil do kláštera a stal se mnichem. Tam od něj vyžadovali, aby vykonával nejhrubší práce a aby žebral po domech. Luther byl právě ve věku, kdy člověk nejvíce touží po úctě a uznání a tyto ponižující úkony hluboce zasahovaly jeho cítění. Trpělivě však snášel pokořování. Domníval se, že musí trpět za své hříchy.

Každou volnou chvilku, která mu zbyla po splnění všech denních povinností, věnoval studiu, vzdával se spánku a odpíral si i čas vymezený pro skrovnou stravu. Ze všeho nejraději studoval Boží slovo. Našel bibli přikovanou řetězem ke klášterní zdi a k ní se často obracel. Čím více sílilo jeho přesvědčení o tom, jak je hříšný, tím více se snažil vlastními skutky získat odpuštění a pokoj. Vedl velice přísný život. Pomocí postů, nočních bdění a bičování se snažil potlačit své přirozené žádosti, kterých ho mnišský život nezbavil. Nezastavil se před žádnou obětí, která by mu dopomohla k takové čistotě srdce, aby se mohl postavit bez obav před Boha. Později říkával: „Byl jsem opravdu zbožným mnichem a zachovával jsem pravidla svého řádu přísněji, než mohu vylíčit. GC 124 Může-li se mnich dostat do nebe díky svým mnišským skutkům, pak bych na to měl jistě nárok. ... Kdyby to bylo pokračovalo dále, určitě bych si umrtvováním přivodil smrt." (D'Aubigné, sv. 2, kap. 4) Bolestivé umrtvování mělo za následek, že zeslábl a upadal do mdlob, toho se už nikdy zcela nezbavil. Přesto, že se snažil ze všech sil, jeho nitro nenacházelo pokoj. Nakonec se dostal až na pokraj zoufalství.

Když se už Lutherovi zdálo, že je všechno ztraceno, poslal mu Bůh přítele a pomocníka. Byl to zbožný Staupitz. Otevřel Lutherovi Boží slovo a vedl ho, aby přestal myslet na sebe a hloubat o věčném trestu za přestoupení Božího zákona a aby hleděl na Ježíše Krista, svého Spasitele, který odpouští hříchy. „Netrap se nad svými hříchy, ale raději se vrhni do náruče Vykupitele. Doufej v něho, ve spravedlnost jeho života, ve výkupnou moc jeho smrti. ... Poslouchej Božího Syna. Stal se člověkem, aby ti dal důkaz Boží lásky. Miluj Krista, který tě miloval jako první." (D'Aubigné, sv. 2, kap. 4) Byla to slova posla milosti. Na Luthera hluboce zapůsobila. Po mnoha bojích s bludy, které tak dlouho zastával, mohl se chopit pravdy a jeho soužené nitro naplnil pokoj.

Luther byl vysvěcen na kněze a povolán z kláštera na univerzitu ve Wittenberku jako profesor. Tam se věnoval studiu bible v původních jazycích. Začal přednášet o bibli, vykládal knihu žalmů, evangelia a epištoly zástupům nadšených posluchačů. Staupitz, jeho přítel a představený, na něj naléhal, aby vystoupil na kazatelnu a kázal Boží slovo. Luther váhal, cítil se nehodný mluvit k lidu na Kristově místě. Teprve po dlouhém zápasu se podvolil naléhání přátel. Tehdy již velmi dobře znal Písmo a spočívala na něm Boží milost. Posluchače uchvacovala jeho výřečnost. Jasnost a pádnost, s níž předkládal pravdy, je přesvědčovala a jeho vroucnost ovlivňovala jejich srdce.

Luther byl stále věrným synem římské církve a ani ho nenapadlo, že by mohl být někým jiným. Boží prozřetelnost ho vedla, aby navštívil Řím. Šel pěšky, cestou nocoval v klášterech. V jednom italském klášteře jej udivilo bohatství, nádhera a přepych, který tam našel. Mniši zajištěni knížecími příjmy žili v překrásných komnatách, oblékali se do nákladných a drahocenných šatů a hodovali u přeplněných stolů. S trapnými pocity srovnával Luther tuto podívanou s odříkáním a tvrdostí svého vlastního života. Byl zmaten.

Konečně v dálce uviděl město na sedmi pahorcích. V hlubokém pohnutí padl na zem a volal: „Svatý Říme, buď pozdraven." (D'Aubigné, sv. 2, kap. 6) GC 125 Pak vešel do města, navštěvoval kostely, naslouchal podivným bajkám, které vyprávěli kněží a mniši, a konal všechny požadované

obřady. Všude ale narážel na výjevy, které ho plnily úžasem a hrůzou. Poznal, že ve všech vrstvách duchovenstva vládne špatnost. Slyšel, jak preláti neslušně žertují a zděsil se, když zaslechl, že se tak chovají dokonce i při mši. Když pak hovořil s mnichy a prostými lidmi, setkával se s nevázaností a zhýralostí. Ať se obrátil kamkoli, všude místo svatosti nacházel jen znesvěcování. Napsal: „Nikdo si neumí představit jaké hříchy a jaké hanebnosti se v Římě dějí. Je třeba to vidět a slyšet, aby se tomu dalo věřit. Obyvatelé Říma říkají: Existuje-li nějaké peklo, pak je Řím postaven na něm. Řím je propastí, z níž se šíří všechny druhy hříchu.“ (D‘Aubigné, sv. 2, kap. 6)

Krátce předtím papež vydal výnos, kterým sliboval odpustky všem, kdo po kolenou vystoupí po „Pilátových schodech“, o nichž se tvrdilo, že prý po nich sestupoval náš Spasitel, když opouštěl Pilátovu soudní síň, a které byly údajně zázračným způsobem přeneseny z Jeruzaléma do Říma, Luther jednoho dne zbožně vylézal tyto schody po kolenou, když se mu náhle zdálo, že slyší hlas podobný hromu, který mu říká: *„Spravedlivý bude žít z víry.“* (Řím 1,17) Luther rychle vyskočil, postavil se na nohy a pospíchal pryč z tohoto místa hanby a hrůzy. Slova, která tehdy slyšel, na něj nikdy nepřestala silně působit. Od té doby chápal jasněji než kdykoli dříve, jak je nesmyslné věřit, že si člověk může spasení zasloužit svými skutky, a jak je důležité věřit v zásluhy Ježíše Krista. Otevřely se mu oči, aby poznal klam papežství, a zůstaly už otevřeny stále. Když pak opustil Řím, odvrátil se od něho také svým srdcem. Od té doby se rozchod zvětšoval, až nakonec Luther veškeré styky s římskou církví přerušil.

Po návratu z Říma, dosáhl Luther na wittenberkské univerzitě hodnosti doktora teologie. Nyní měl možnost jako nikdy před tím věnovat se studiu Písma, které tolik miloval. GC 126Učinil slavnostní slib, že bude po všechny dny svého života pilně studovat a věrně kázat Boží slovo, a nikoli výroky a učení římské církve. Už nebyl pouhým mnichem nebo profesorem, ale pověřeným hlasatelem bible. Byl povolán, aby jako pastýř sytil Boží lid, který hladoví a žízní po pravdě. S přesvědčením hlásal, že křesťané mají přijímat jen takové učení, které se zakládá na autoritě Písma svatého. Tato slova otřásala samými základy papežské moci. Je v nich obsažena hlavní zásada reformace.

Luther pochopil, jaké nebezpečí představuje vyvyšování lidmi vymyšleného učení nad Boží slovo. Neohroženě napadal nevěru učenců a stavěl se proti filozofii a teologii, které svým vlivem tak dlouho ovládaly lid. Odsuzoval takové učení nejen jako bezcenné, ale také jako zhoubné a snažil se odvrátit mysl svých posluchačů od výmyslů filozofů a teologů k věčným pravdám, které hlásali proroci a apoštolové.

Přinášel drahocenné poselství dychtivým zástupům lidí, kteří ochotně přijímali jeho slova. Nikdy dříve neslyšeli podobné učení. Radostná zvěst o lásce Spasitele, ujištění o odpuštění a usmíření skrze prolitou krev Ježíše Krista potěšovalo jejich srdce a vzbuzovalo v nich nesmrtelnou naději. Ve Wittenberku se rozzářilo světlo, jehož paprsky pronikly až do nejzazších končin světa a jehož jas poroste až do konce času.

Světlo a tma se však nemohou snášet. Mezi pravdou a bludem je nepřekonatelný rozpor. Zachovávat a bránit jedno znamená napadat a vyvracet druhé. Náš Spasitel sám prohlásil: *„Nepřišel jsem uvést pokoj, ale meč.“* (Mat 10,34) A Luther, několik let po zahájení reformace, prohlásil: „Bůh mě nevede, ale tlačí vpřed. Unáší mě. Nejsem svým pánem. Chtěl bych žít v klidu, avšak jsem vrhán do bouří a převratů.“ (D‘Aubigné, sv. 5, kap. 2) GC 127Zanedlouho se měl stát účastníkem velkého sporu.

Římská církev učinila z Boží milosti zboží na prodej. Stoly penězoměnců (viz Mat 21,12) stály vedle oltářů a v chrámech zněly výkřiky prodávajících a kupujících. Pod záminkou opatřování prostředků na stavbu chrámu svatého Petra v Římě byly jménem papeže veřejně nabízeny ke koupi odpustky za hříchy. Za cenu takových zločinů měl být postaven chrám k Boží poctě, jeho úhelný kámen měl být položen za mzdu nepravosti. Avšak právě prostředek, který si Řím vybral, aby se povznesl k dalšímu rozmachu, způsobil smrtelnou ránu jeho moci a velikosti. Vzbudil

nejrozhodnější a nejobratnější odpůrce papežství a vedl k boji, který otřásl papežským trůnem s trojitou korunou.

Úředník pověřený prodejem odpustků v Německu, Tetzel, byl usvědčen z nejhorších zločinů proti společnosti a proti Božímu zákonu. Unikl však trestu, který si za své zločiny zasloužil, a nechal se najmout, aby prosazoval zištné a bezohledné plány papeže. Nestoudně odříkával největší lži a vyprávěl bajky, aby oklamal neinformované, důvěřivé a pověrčivé lidi. Kdyby lidé znali Boží slovo, nebyli by tak klamáni. Církev jim zakázala přístup k bibli, aby zůstali pod nadvládou papežství a ještě více zvětšovali moc a bohatství ctižádostivých představitelů církve. (Viz John C. L. Gieseler: Přehled církevních dějin, díl 4, odd. 1, odst. 5.)

Když Tetzel vcházel do města, šel před ním posel a oznamoval: „Milost Boží a svatý otec vcházejí do vašich bran.“ (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 1) Lid vítal rouhavého podvodníka, jakoby k nim sestoupil s nebe sám Bůh. Hanebný obchod se konal v kostele, kde Tetzel z kazatelny vychvaloval odpustky, jako nejcennější Boží dar. GC 128Prohlašoval, že jeho potvrzenky o odpuštění mají moc odpustit i hříchy, které bude kupující chtít spáchat v budoucnosti, a že nebude muset ani činit pokání. (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 1) Navíc své posluchače přesvědčoval, že odpustky mají moc zachránit nejen živé, ale i mrtvé, a že v tom okamžiku, kdy peníze dopadnou na dno jeho pokladny, opustí duše, za niž bylo zaplaceno, očistec a dostane se do nebe. (Viz K. R. Hagenbach: Dějiny reformace, díl 1, str. 96.)

Když Šimon Kouzelník nabízel apoštolům peníze, aby mu prodali moc konat zázraky, Petr mu odpověděl: *„Tvé peníze ať jsou zatraceny i s tebou: Myslel sis, že se Boží dar dá získat za peníze.“* (Skut 8,20) Tetzelovu nabídku ovšem ochotně přijímaly tisíce lidí. Do jeho pokladny proudilo zlato i stříbro. Spasení, které lze koupit za peníze, bylo možno získat snáze než spasení, které vyžaduje pokání, víru a trvalé úsilí odolávat hříchu a přemáhat ho. (Viz Dodatek č. 20)

Proti učení o odpustcích se postavili učení a zbožní členové římské církve. Mnozí tomu, co se o odpustcích říkalo nevěřili, protože to odporovalo zdravému rozumu i Božímu slovu. Proti tomuto hříšnému obchodu se však neodvážil pozvednout svůj hlas žádný prelát. Mnozí lidé byli znepokojeni a kladli si otázku, zda Bůh nějakým způsobem svou církev neočistí.

Luther, přestože byl stále horlivým přívržencem papežství, se otřásal hrůzou, když slyšel rouhavé výroky prodavačů odpustků. Odpustky si koupilo také mnoho členů jeho sboru a brzy začali přicházet ke svému duchovnímu, zpovídali se mu z různých hříchů a očekávali rozhřešení ne proto, že svých hříchů litovali a chtěli se napravit, nýbrž proto, že si koupili odpustky. Luther jim rozhřešení odepřel a upozorňoval je, že bez pokání a nápravy života musejí zahynout ve svých hříších. GC 129Bezradně se obrátili na Tetzela se stížností, že jejich zpovědník neuznává jeho potvrzenky o odpustcích. Někteří dokonce žádali, aby jim vrátil jejich peníze. Tetzel se rozzuřil. Hrozně klel, na náměstích dal zapálit ohně a prohlašoval, že „dostal od papeže příkaz upálit všechny kacíře, kteří se opováží postavit se proti jeho nejsvětějším odpustkům.“ (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 4)

Nyní Luther směle zahájil své dílo jako bojovník za pravdu. Začal lidi varovat z kazatelny. Vysvětloval jim odpornost hříchu a učil je, že člověk nemůže svými skutky zmírnit svou vinu nebo se vyhnout trestu. Pouze lítost před Bohem a víra v Ježíše Krista mohou hříšníka zachránit. Kristovu milost nelze koupit, je to nezasloužený dar. Luther lidem radil, aby nekupovali odpustky, ale aby ve víře vzhlíželi k ukřižovanému Vykupiteli. Vyprávěl jim svou vlastní bolestnou zkušenost, jak se marně snažil pokořováním a kajícími skutky zasloužit si spasení, a ujišťoval posluchače, že teprve tehdy, když se přestal zabývat sám sebou a začal věřil v Ježíše Krista, našel pokoj a radost.

Protože Tetzel dále prodával odpustky a hlásal svá bezbožná tvrzení, Luther se rozhodl, že proti těmto křiklavým zlořádům bude protestovat účinněji. Brzy se k tomu naskytla vhodná příležitost. V zámeckém kostele ve Wittenberku uchovávali mnoho ostatků a o některých svátcích je ukazovali lidu. Všichni, kdo v takové dny navštívili kostel a vyzpovídali se, dostali ujištění, že jim byly odpuštěny všechny hříchy. Proto v těchto dnech přicházelo do kostela mnoho lidí. Právě se blížil

svátek Všech svatých, jeden z nejvýznamnějších svátků, kdy byly relikvie vystavovány. Den před tím se Luther připojil k zástupům, které již proudily do kostela, a přibil na dveře chrámu listinu, obsahující 95 tezí proti učení o odpustcích. GC 130Prohlásil přitom, že je ochotný obhájit tyto teze příštího dne na univerzitě proti všem, kdo si myslí, že je mohou vyvrátit.

Jeho teze vzbudily všeobecnou pozornost. Lidé je četli znovu a znovu, všude se o nich mluvilo. Vyvolaly velké vzrušení na univerzitě a v celém městě. Články dokazovaly, že moc odpouštět hříchy nebo promíjet trest za ně nebyla nikdy dána ani papeži, ani žádnému jinému člověku. Celá věc odpustků je podvod - klam jak vylákat z pověrčivých lidí peníze - satanův plán, jak ničit lidi, kteří uvěří lživým slibům. Dokazovaly také, že Kristovo evangelium je nejcennějším pokladem církve a že Boží milost, která je v něm zjevena, je zdarma udělována všem, kdo ji pokáním a vírou přijímají.

Lutherovy teze vyzývaly k diskusi. Nikdo se však neodvažoval výzvu přijmout. Otázky, které Luther nadhodil, se v několika málo dnech rozšířily po celém Německu a v několika týdnech zněly v celém křesťanském světě. Mnozí oddaní katolíci, kteří věděli o hrozných zlořádech v církvi a bědovali nad nimi, avšak nevěděli, jak zastavit jejich postup, četli teze s velkou radostí a poznávali v nich Boží hlas. Cítili, že Pán milostivě vztáhl ruku, aby zastavil rychle se šířící záplavu zkázy, vycházející z Říma. Knížata a světská vrchnost se tajně radovali, že bude konečně zastavena domýšlivá síla, která neuznává právo odvolat se proti jejím rozhodnutím.

Lidé pověrčiví a milující hřích se však děsili, když viděli jak se rozplývají výmysly, které zaháněly jejich strach. Vychytralí duchovní, které Luther vyrušil při schvalování zločinů a kteří viděli, že jsou ohroženy jejich zisky, běsnili vztekem a spojili se, aby zachovali zdroje svých příjmů. Reformátor musel čelit rozhořčeným žalobcům. Někteří ho obviňovali, že jednal unáhleně, bez rozmyslu. Jiní ho obviňovali z opovážlivostí a prohlašovali, že není veden Bohem, ale že jedná z domýšlivosti a touhy prosazovat sebe. GC 131Luther odpovídal: „Kdo neví, že člověk jen zřídka přichází s novými myšlenkami, aniž přitom vzbuzuje dojem domýšlivosti a aniž je obviňován, že vyvolává spory? ... Proč byl Kristus a všichni mučedníci vydáni na smrt? Protože se zdálo, že jsou domýšliví a pohrdají moudrostí své doby, a protože prosazovali nové, aniž se nejdříve skromně poradili se starými názory.“

Jindy prohlásil: „Cokoli činím, děje se nikoli jako projev lidské moudrosti, nýbrž z Božího pověření. Je-li to Boží dílo, kdo je zastaví? Není-li, kdo je dokáže prosadit? Ani má vůle, ani jejich, ani naše; ale ať se stane tvá vůle, svatý Otče, jenž jsi na nebesích. (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 6)

I když Duch svatý vedl Luthera, aby zahájil dílo obnovy, nemohl je konat bez vážných sporů. Nepřátelé ho pomlouvali, překrucovali jeho úmysly, nespravedlivě a zlomyslně se vyjadřovali o jeho povaze a pohnutkách, to vše se na něho nahrnulo jako povodeň a nezůstalo bez následků. Luther si byl jist, že vůdcové lidu jak v církvi, tak na školách se k němu ochotně připojí v úsilí o nápravu. Slova povzbuzení z úst vysoce postavených lidí jej plnila radostí a nadějí. V duchu již viděl, jak církvi vzchází jasnější den. Povzbuzování se však změnilo ve výtky a odsuzování. Mnozí hodnostáři, církevní i světští, byli sice přesvědčeni, že jeho teze jsou pravdivé, brzy však pochopili, že přijetí těchto pravd by vyvolalo velké změny. Osvícení a reforma lidu by nutně vedly k podlomení moci Říma, zastavily by tisíce proudů vtékajících nyní do jeho pokladny, a tím by byl značně omezen přepych a výjimečnost papežského dvora. Naučit lid, aby myslel a jednal jako myslí a jednají odpovědné bytosti, a aby očekával spasení jen od Ježíše Krista, by znamenalo pád papežova trůnu a posléze také pád jejich vlastní moci. Z těchto důvodu odmítli poznání, které jim Bůh nabízel. GC 132Spojili se proti Kristu a proti pravdě tím, že se postavili proti muži, kterého poslal Bůh, aby je osvítil.

Luther se chvěl, když viděl, že stojí sám proti nejmocnějším silám země. Někdy zapochyboval, zda ho opravdu vedl Bůh, aby se postavil proti autoritě církve. Napsal: „Kdo jsem byl, abych se postavil proti moci papeže, před kterým ... se třesou králové země a celý svět? ... Nikdo nemůže vědět, co jsem v těchto prvních dvou letech v srdci vytrpěl a do jaké malomyslnosti, ba mohu říci zoufalství jsem upadal.“ (D‘Aubigné, sv. 3. kap. 6) Nebyl však ponechán, aby úplně zmalomyslněl.

Když jej nepodpořili lidé, vzhlížel k samému Bohu a poznal, že se může s naprostou jistotou opřít o jeho všemocnou ruku.
Příteli, který byl reformaci nakloněn, Luther napsal: „K porozumění Písma se nemůžeme dopracovat ani studiem ani moudrostí. Přední musíme začít modlitbou. Pros Pána, aby ti ze své veliké milosti dopřál správně pochopit svá slova. Nikdo jiný nemůže vyložit Boží slovo, než Původce tohoto slova, jak o tom sám řekl: ‚A budou všichni učeni od Boha.‘ Nic si neslibuj od své vlastní práce a od svého vlastního rozumu. Spoléhej jen na Boha a na vliv Ducha Božího. Věř svědectví muže, který má zkušenost.“ (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 6) V uvedených slovech je nesmírně důležité poučení pro ty, kdo cítí, že je Bůh povolává, aby seznámili jiné s aktuálními pravdami pro tuto dobu. Tyto pravdy vyvolají nepřátelství satana a lidí, kteří si oblíbili satanem vymyšlené bajky. V boji s mocnostmi zla je třeba více než sílu rozumu a lidského vědění.

Když se nepřátelé odvolávali na zvyklosti a tradice nebo na výroky a autoritu papeže, čelil jim Luther jen a jen biblí. Takové důkazy nedokázali vyvrátit. Tito otroci formalizmu a pověr volali po jeho krvi, stejně jako Židé kdysi volali po krvi Ježíše Krista. „Je to kacíř,“ volali katoličtí horlivci. GC 133 „Nechat žít ještě jedinou hodinu takového kacíře je velezrada proti církvi. Dejte pro něho okamžitě postavit šibenici.“ (D‘Aubigné, sv. 3, kap. 9) Luther se však nestal obětí jejich zuřivosti. Bůh měl pro něho úkol, který bylo třeba vykonat. Poslal anděly, aby ho chránili. Mnozí lidé však přijali světlo od Luthera, a se stali obětmi satanova hněvu a pro věc pravdy nebojácně podstupovali mučení i smrt.

Lutherovo učení přitahovalo pozornost přemýšlivých lidí v celém Německu. Z jeho kázání a spisů zářily paprsky světla, které probouzely a osvěcovaly tisíce lidí. Místo mrtvého formalismu, v němž byla církev tak dlouho udržována, nastupovala živá víra. Lid postupně přestával věřit pověrám římské církve. Bořily se přehrady předsudků. Boží slovo, kterým Luther prověřoval každé učení a každý výrok, si jako dvojsečný meč prosekávalo cestu k srdcím lidí. Všude se probouzela touha po duchovním pokroku. Všude byl takový hlad a žízeň po pravdě, jaký se neprojevil po celá staletí. Pozornost lidí tak dlouho zaměřená na obřady vytvořené člověkem a na pozemské prostředníky, se nyní obracela s pokáním a vírou ke Kristu, a to Kristu ukřižovanému.

Všeobecný zájem vyvolával stále větší obavy církevní vrchnosti. Luther dostal pozvání, aby se dostavil do Říma a odpovídal se z nařčení, že šíří kacířství. Tento příkaz vyvolal u jeho přátel hrůzu. Velmi dobře si uvědomovali jaké nebezpečí by mu hrozilo v tomto zkaženém městě, opitém krví mučedníků pro Ježíše Krista. Nesouhlasili s tím, aby jel do Říma a žádali, aby byl vyslýchán v Německu.

Nakonec to také tak dopadlo. Papež jmenoval vyslance, který měl případ vyšetřit. V písemných pokynech mu dal jasně na srozuměnou, že Luthera již prohlásil za kacíře, a vyslanci uložil, „aby ho bez jakéhokoli otálení stíhal a trestal“. GC 136 Kdyby Luther zůstal neoblomný a kdyby se vyslanci nepodařilo ho zajmout, byl zmocněn „prohlásit ho za psance po celém Německu, vyhnat, proklít a vyobcovat všechny, kdo se k němu připojili.“ (D‘Aubigné, sv. 4, kap. 2) Dále papež svému vyslanci nařídil, aby vyhubil „kacířskou nákazu tím, že vyobcuje z církve s výjimkou císaře všechny, bez ohledu na jejich postavení v církvi nebo ve státě, kdo nebudou ochotni Luthera a jeho přívržence zatknout a předat Římu k potrestání.

V tom se projevil skutečný duch papežství. V celém dokumentu není ani náznak křesťanských postojů, dokonce ani prosté spravedlnosti. Luther žil daleko od Říma, neměl možnost vysvětlit a hájit své stanovisko. Dříve než byl jeho případ řádně vyšetřen, byl již prohlášen za kacíře a najednou obviněn, souzen a odsouzen, a to samozvaným „svatým otcem“, jedinou, nejvyšší, neomylnou autoritou v církvi a v říši.

V této době, kdy Luther tolik potřeboval nějakého přítele, který by jej povzbudil a radil mu, poslala Boží prozřetelnost do Wittenberka Filipa Melanchtona. Byl to mladý, skromný a ostýchavý muž. Zdravým úsudkem, rozsáhlými vědomostmi a působivou výřečností, povahovou ryzostí a spravedlností si však získal všeobecný obdiv a úctu. Výjimečnost jeho nadání se zcela vyrovnala jeho přirozené laskavosti. Záhy se stal opravdovým učedníkem evangelia a Lutherovým

nejvěrnějším přítelem a nejužitečnějším příznivcem. Jeho laskavost, opatrnost a přesnost doplňovaly Lutherovu odvahu a činorodost. Jejich spolupráce posílila reformaci a pro Luthera se stala zdrojem velkého povzbuzení.

Jako místo církevního soudu byl vybrán Augsburk a reformátor se připravoval, že se tam vydá pěšky. Jeho přátele se však o něj báli. Zcela otevřeně totiž zněly vyhrůžky, že bude cestou zajat a zavražděn. Přátelé ho prosili, aby se na cestu nevydával. Naléhavě ho žádali, aby načas odjel z Wittenberka a ukryl se do bezpečí u lidí, kteří ho rádi ochrání. Luther však nechtěl opustit místo, kam ho postavil Bůh. Musí se dál věrně zastávat pravdy bez ohledu na bouře, které na něho dorážejí. Prohlašoval: „Jsem jako Jeremijáš, muž sporů a bojů, čím více však stoupají jejich hrozby, tím větší mám radost. ... Znevážili mou čest a dobré jméno. Zbývá ještě jedno, a to je mé ubohé tělo, ať si je vezmou, zkrátí tak můj život o několik hodin. Co se však týče mé duše, tu si vzít nemohou. Kdo chce hlásat světu Kristovo slovo, musí počítat v každém okamžiku se smrtí.“ (D‘Aubigné, sv. 4, kap. 4)

Zpráva o tom, že se Luther dostavil do Augsburku, papežského vyslance velice uspokojila. Zdálo se, že nepříjemný kacíř, který vzbuzoval pozornost celého světa, je nyní v moci Říma, a vyslanec si umínil, že ho nesmí nechat uniknout. Reformátor neměl s sebou ochranný list. Jeho přátelé ho prosili, aby před vyslance bez takového listu nepředstupoval a sami takový list od císaře vyžádali. Papežský vyslanec měl v úmyslu přinutit Luthera, pokud to bude možné, aby odvolal, a kdyby se to nepodařilo, dát ho dopravit do Říma, aby ho tam postihl stejný úděl jako Husa a Jeronýma. Proto se prostřednictvím svých agentů snažil Luthera přimět, aby ho navštívil bez ochranného listu a svěřil se jeho milosrdenství. Luther to však rozhodně odmítl. S listinou, slibující mu císařovu ochranu v rukou, se vydal za papežovým vyslancem.

Zástupci papeže se rozhodli, že budou nejdříve jednat laskavě a pokusí se tím Luthera získat. Vyslanec proto projevoval v rozhovorech s Lutherem velké přátelství, požadoval však, aby se Luther bez výhrad podrobil autoritě církve a aby odvolal všechny své články bez dokazování nebo vysvětlování. Nesprávně odhadl povahu muže, kterého měl před sebou. GC 136Luther ve své odpovědi vyjádřil sice úctu k církvi, svou touhu po pravdě, svou ochotu odpovědět na všechny námitky proti svému učení a předložit své nauky k posouzení předním univerzitám, současně však vyslovil nesouhlas s kardinálovým požadavkem, aby své názory odvolal, aniž bude usvědčen z bludu.

Jedinou odpovědí na to bylo: „Odvolej, odvolej!“ Luther dokázal, že jeho stanovisko je opřeno o Písmo, a pevně prohlásil, že se nemůže zříci pravdy. Vyslanec, který nebyl s to vyvrátit Lutherovy důkazy, ho zahrnul záplavou výtek, posměšků a pošklebků, promíšenými tradičními citáty a výroky Otců, a nedopřál Lutherovi vůbec možnost, aby promluvil. Když viděl, že další rozmluva by byla zbytečná, získal Luther nakonec od vyslance po jistém zdráhání povolení, aby svou odpověď mohl podat písemně.

„Učinil jsem tak, napsal Luther příteli, „protože je to pro mne jako utlačeného dvojnásob výhodné. Za prvé, co je psáno, je možno předložit k posouzení druhým, a za druhé, mám lepší možnost zapůsobit na rozvahu nebo dokonce na svědomí nadutého a žvanivého despoty, který by jinak zásluhou svého panovačného jazyka vyhrál.“ (Martyn: Život Lutherův a jeho doba, str. 271, 272)

Při další rozmluvě předložil Luther jasný, stručný a přesvědčivý výklad svých názorů, dobře podepřený mnoha citáty z Písma. Přečetl listinu nahlas a odevzdal ji kardinálovi. Ten ji však s opovržením odhodil a prohlásil, že je to jen spousta prázdných slov a bezvýznamných citátů. To Luthera pobouřilo a donutilo k tomu, že se utkal se zpupným prelátem na jeho vlastní půdě v disputaci o tradici a učení církve a naprosto vyvrátil jeho výroky.

Když vyslanec poznal, že Lutherovy důkazy jsou nevyvratitelné, přestal se ovládat a vztekle křičel: GC 137„Odvolej, nebo tě pošlu do Říma před soudce, kteří jsou příslušní rozhodnout o tvé věci. Exkomunikují z církve tebe a všechny tvé přívržence a každého, kdo tě kdy bude podporovat. A nakonec zpupně a vztekle dodal: „Odvolej, nebo se už nevracej.“ (D‘Abigné, sv. 4, kap. 8)

Luther se svými přáteli okamžitě odešel a tak dal jasně najevo, že nelze očekávat, že by odvolal. Situace se vyvinula jinak, než kardinál zamýšlel. Namlouval si, že Luthera dokáže zastrašit násilím, aby se podrobil. Když zůstal sám se svými pomocníky, díval se z jednoho na druhého a byl úplně vyveden z míry nečekaným nezdarem svých plánů.

Lutherovo úsilí při jednání s papežovým vyslancem přineslo dobré plody. Jednání se účastnilo mnoho lidí a ti měli příležitost porovnat oba muže a udělat si úsudek o duchu, který projevovali, o síle a pravdivosti jejich argumentů. Jak pronikavě se lišili. Hlasatel reformace, prostý, skromný, avšak pevný, tu stál v Boží síle a měl na své straně pravdu. Zástupce papeže, domýšlivý, panovačný, nadutý a unáhlený, nepředložil jediný důkaz z Písma, avšak ze všech sil volal: „Odvolej, nebo budeš poslán do Říma a budeš potrestán."

Přestože Luther měl ochranný list císaře, přemýšleli papeženci, jak ho zatknout a uvěznit. Přátelé jej prosili, aby se okamžitě vrátil do Wittenberka, protože jeho další pobyt v Augsburku je již zbytečný, a aby záměr odejít, co nejpečlivěji utajil. Luther tuto radu uposlechl a odjel z Augsburku před svítáním na koni, doprovázen pouze stráží, kterou mu dal na cestu městský úřad. S obavami projel tajně temnými a tichými ulicemi města. Jeho krutí nepřátelé ho stále sledovali a připravovali jeho záhubu. Podaří se mu uniknout nástrahám, které na něho nachystali? Byly to pro něj chvíle úzkosti a opravdových modliteb. Dorazil k malé brance v městské hradbě. Branka se otevřela a Luther projel i se svou stráží bez překážky. [GC 138]Jakmile bezpečně vyšli z města, zrychlili uprchlíci jízdu a dříve než se papežův vyslanec dozvěděl o Lutherově odjezdu, byl Luther již mimo dosah pronásledovatelů. Satan a jeho náhončí byli poraženi. Muž, o němž si mysleli, že je v jejich moci, unikl jako pták z klece.

Papežský vyslanec byl překvapením a vztekem bez sebe, když se dověděl, že Luther utekl. Očekával, že získá velké pocty za moudrost a rozhodnost, s jakou jednal s tímto „rušitelem církve." Jeho naděje však byly zmařeny. Svůj hněv si vylil v dopisu sasskému kurfiřtu Bedřichovi, ve kterém si na Luthera stěžoval a žádal, aby ho Bedřich poslal do Říma, nebo ho vypověděl ze Saska.

Na svou obhajobu Luther žádal, aby mu papežský vyslanec nebo papež dokázali jeho bludy z Písma, a slavnostně se zavázal, že své učení odvolá, dokáží-li mu, že je v rozporu s Božím slovem. Vyslovil také vděčnost Bohu za to, že byl uznán za hodného trpět za svatou věc.

Do té doby věděl kurfiřt o reformačním učení jen málo. Hluboce však na něho zapůsobila otevřenost, síla a jasnost Lutherových slov. Bedřich se rozhodl, že bude Luthera chránit, dokud se nedokáže, že se mýlí. Na vyslancovu žádost odpověděl dopisem, v němž napsal: „Mělo by vám stačit, že k vám dr. Martin Luther přijel do Augsburku. Nečekali jsme, že se budete snažit přimět ho, aby odvolal, aniž ho přesvědčíte o jeho bludech. Žádný z učenců našeho knížectví mi neoznámil, že Lutherovo učení je bezbožné, protikřesťanské nebo kacířské." Kurfiřt odmítl poslat Luthera do Říma nebo ho vypovědět ze své země. (D'Aubigné, sv. 4, kap. 10)

Kurfiřt si uvědomoval, že nastal všeobecný úpadek mravních zásad ve společnosti a že je potřebné provést zásadní reformu. Nebylo by třeba složitých a nákladných opatření k zastavení a postihům zločinnosti, kdyby lidé uznali Boží požadavky a příkazy osvíceného svědomí a řídili se jimi. [GC 139]Věděl, že Lutherova činnost sleduje tento cíl, a vskrytu se radoval, že se její vliv začíná projevovat v církvi.

Věděl také, že jako univerzitní profesor je Luther mimořádně úspěšný. Ode dne, kdy Luther přibil své články na dveře zámeckého kostela, uplynul sice pouhý rok, avšak už bylo znát, jak silně poklesl počet poutníků, kteří navštěvovali tento kostel o svátku Všech svatých. Řím tak byl připraven o ctitele a o jejich dary. Jejich místo však zaujali jiní lidé, kteří přicházeli do Wittenberka. Nebyli to poutníci, aby ve Wittenberku uctívali ostatky, ale studenti, kteří plnili univerzitní posluchárny. Lutherovy spisy vzbuzovaly všude nový zájem o Písmo a na univerzitu ve Wittenberku proudili studenti nejen ze všech částí Německa, ale i z jiných zemí. Mladí muži, když poprvé přicházeli k Wittenberku, „zvedali ruce k nebesům a děkovali Bohu, že dal zazářit světlu

pravdy z tohoto města jako kdysi dávno ze Siona a že se odtud světlo šíří do nejvzdálenějších zemí.“ (D‘Aubigné, sv. 4, kap. 10).

Do té doby Luther jen částečně opustil bludy římské církve. Když však srovnával Písmo svaté s papežskými dekrety a ustanoveními, žasl. Příležitostně napsal: „Právě čtu papežova nařízení a... nevím, je-li papež sám antikrist nebo jeho apoštol, tak velice je v nich Kristus zkreslován a křižován. (D'Aubigné, sv. 5, kap. 1) V té době však Luther byl ještě stále stoupencem římské církve a ani nepomyslil na to, že se kdy od ní odloučí.

Lutherovy spisy a jeho učení se šířily do všech křesťanských zemí. Jeho vliv se rozšířil do Švýcarska a Holandska. Opisy jeho prací se dostaly do Francie a Španělska. V Anglii bylo jeho učení přijato jako slovo života. Pravda se rozšířila také do Belgie a Itálie. Tisíce lidí se probudily ze smrtelné strnulosti k radosti a naději života víry.

GC 140 Řím byl stále podrážděnější Lutherovými útoky. Někteří jeho fanatičtí odpůrci, a byli to i doktoři katolických univerzit, prohlašovali, že ten, kdo zabije tohoto vzpurného mnicha, nebude mít hřích. Jednou přistoupil k Lutherovi neznámý muž s pistolí ukrytou pod kabátem a ptal se ho, proč jde tak sám. „Jsem v Božích rukou,“ odpověděl Luther. „Bůh je má síla a můj štít. Co mi může udělat člověk?“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 2) Když neznámý uslyšel tato slova, zbledl a utekl, jako kdyby se setkal s andělem.

Řím se snažil Luthera zničit, Bůh jej však chránil. Jeho učení znělo všude - „v chalupách i v klášterech, ... v zámcích šlechticů, na univerzitách i v královských palácích, a všude povstávali ušlechtilí mužové, aby podpořili jeho úsilí.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 2)

Právě v té době Luther četl spisy Jana Husa a objevil, že velkou pravdu o ospravedlnění z víry, kterou se sám snažil hájit a učit, zastával již tento český reformátor. Prohlásil: „My všichni, Pavel, Augustin a já, jsme husité, aniž o tom víme!“ Dále řekl: „Bůh jistě potrestá svět za to, že světu byla hlásána pravda už před sto lety a byla upálena.“ (Wylie, sv. 6, kap. 1)

Ve výzvě císaři a německé šlechtě k reformě křesťanství, Luther o papeži napsal: „Je hrozné sledovat muže, který sám sebe vydává za Kristova zástupce, ale žije v přepychu, v jakém se mu nemůže rovnat žádný císař. Podobá se chudému Ježíši nebo skromnému Petru? Tvrdí se o něm, že je pánem světa! Avšak Kristus, za jehož náměstka se vydává, prohlásil: ‚Mé království není z tohoto světa.‘ Může panství náměstka převyšovat panství jeho pána?“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 3)

Univerzitám Luther napsal: GC 141 „Velice se obávám, že univerzity se stanou velkými branami do pekla, nebudou-li pečlivě studovat Písmo svaté a vštěpovat je do srdcí mladých lidí. Neradím nikomu, aby dával své dítě tam, kde na nejpřednějším místě není Písmo svaté. Každá instituce, kde se lidé trvale nezabývají Božím slovem, se nutně zvrhne.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 3)

Tato výzva se rychle rozšířila po celém Německu a měla na lid obrovský vliv. Celý národ se octl ve varu a zástupy se stavěly pod prapor reformace. Lutherovi odpůrci, kteří hořeli touhou po pomstě, naléhali na papeže, aby proti němu rázně zakročil. Řím vydal nařízení, že jeho učení má být okamžitě odmítnuto. Luther a jeho přívrženci dostali šedesát dnů na rozmyšlenou. Jestliže neodvolají, budou všichni z církve vyloučeni.

Pro reformaci nastala rozhodná chvíle. Po staletí naháněla hrozba exkomunikace z církve hrůzu i mocným panovníkům a velké říše dokázala naplnit strachem a nejistotou. Na lidi, které postihla kletba Říma, se ostatní dívali s odporem a hrůzou. Nesměli se stýkat se svými blízkými, byli postaveni mimo zákon, byli štváni až k smrti. Luther nebyl slepý, aby neviděl, že se nad ním hrozivě stahuje bouře. Zůstal však pevný a věřil, že Kristus je jeho oporou a záštitou. S vírou a odvahou mučedníka napsal: „Nevím, co se stane a ani se o to nestarám... Nechť rána padne kam padne, nebojím se. Vždyť ani jediný lístek nespadne bez vůle našeho Otce. Oč více se postará o nás. Je snadné zemřít za Slovo, neboť Slovo, které se stalo tělem, samo podstoupilo smrt. Zemřeme- li s ním, budeme s ním žít, a podstoupíme-li to, co podstoupil Kristus před námi, budeme tam, kde je on a budeme s ním žít věčně.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 9)

Když se Luther dozvěděl o papežské bule, prohlásil: „Odmítám ji a jsem proti ní, protože je bezbožná a nesprávná. ... V ní je odsouzen sám Kristus. ... GC 142Raduji se, že takové zlo snáším pro to nejlepší na světě. Nyní cítím ve svém srdci větší volnost, protože konečně vím, že papež je antikrist, že jeho trůn je trůnem samého satana.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 9)

Dokument vydaný Římem však nezůstal bez účinku. Vězení, mučení a popravčí meč byly zbraně schopné vynutit si poslušnost. Slabí a pověrčiví se třásli před papežovým nařízením. A tak zatímco se Luther těšil všeobecné oblibě, cítili mnozí, že život je příliš drahý, než aby se dával v sázku pro věc reformace. Všechno zdánlivě nasvědčovalo tomu, že Lutherovo dílo brzy skončí.

Luther však zůstal nebojácný. Řím vytasil proti němu své klatby a svět přihlížel a neměl nejmenší pochyby, že Luther zahyne nebo bude přinucen se podvolit. Luther však odpověděl Římu na odsouzení stejně rozhodně a veřejně prohlásil, že se rozhodl navždy se s ním rozejít. Před zástupem univerzitních studentů, učitelů a občanů ze všech společenských vrstev spálil papežovu bulu spolu s církevními zákony, dekretáliemi (tj. papežskými listy o právních otázkách) a několika spisy podporujícími papežskou autoritu. Prohlásil: „Moji nepřátelé mohou spálením mých knih poškodit věc pravdy v myslích prostých lidí a přivést jejich duše do zkázy. Z toho důvodu pálím na oplátku jejich knihy. Právě začal skutečný boj. Dosud jsem si s papežem jen hrál. Začal jsem toto dílo ve Božím jménu. Skončí beze mne, ale s Boží mocí.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 10)

Na urážky nepřátel, kteří se mu vysmívali, že jeho věc nemá dostatek zastánců, Luther odpovídal: „Kdo ví, zda si mne Bůh nevyvolil a nepovolal a zda se oni nemají obávat toho, že když pohrdají mnou, pohrdají samým Bohem? Mojžíš byl samotný při odchodu z Egypta. Eliáš byl sám za vlády krále Achaba, Izajáš byl sám v Jeruzalémě a Ezechiel byl sám v Babylóně. ... Bůh nikdy nevyvolil za proroka velekněze nebo nějakou jinou velkou osobnost. Obvykle volil prosté muže, jimiž ostatní lidé pohrdají, jednou dokonce pastýře Amose. GC 143V každé době museli svatí lidé kárat velké tohoto světa, krále, knížata, kněze a moudré, a ohrožovali tím své životy. ... Neříkám, že jsem prorok. Říkám však, že by se měli bát právě proto, že já jsem sám a jich je mnoho. Jsem si jist, že Boží slovo je se mnou a ne s nimi.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 10)

Luther se rozhodl pro konečný rozchod s římskou církví až po těžkém vnitřním zápasu. V té době napsal: „Každý den stále více cítím, jak je těžké zbavit se předsudků získaných v dětství. Kolik bolesti mi způsobilo, ač jsem měl na své straně Písmo, abych ospravedlnil sám před sebou, že se opovažuji postavit se sám proti papeži a považovat ho za antikrista. Jak jsem se v nitru soužil. Kolikrát jsem s hořkostí sám sobě kladl otázku, kterou tak často vyslovovali obhájci papežství: Což jsi moudrý jen ty? Je možné, aby se všichni ostatní mýlili? Co když se mýlíš ty a zatahuješ do svého bludu tolik lidí, kteří pak budou na věky zatraceni? Tak jsem bojoval sám se sebou a se satanem, až Kristus svým neomylným slovem posílil mé srdce proti těmto pochybnostem.“ (Martyn, str. 372, 373)

Papež hrozil Lutherovi exkomunikací, jestliže neodvolá - a nyní se hrozba splnila. Vydal novou bulu, kterou ohlásil, že Luther byl vyloučen z římské církve, označil ho za nebem prokletého a rozšířil klatbu také na všechny, kdo přijmou jeho učení. Tím začal velký zápas.

Odpor jiných lidí je údělem všech hlasatelů, kterým Bůh uložil zvěstovat pravdu pro jejich dobu. Pro Lutherovu dobu existovala dobová pravda, která měla v tehdy zvláštní význam. Existuje také dobové poselství pro dnešní církev. GC 144Pán, který koná všechno podle své vůle, uvádí lidi do různých situací a ukládá jim povinnosti vhodné pro dobu, v níž žijí, a pro podmínky, kterým jsou vystaveni. Budou-li si vážit světla, které obdrželi, otevře se před nimi širší pohled na pravdu. Dnes však většina lidí netouží po pravdě, stejně jako po ní netoužili přívrženci papežství, kteří stáli proti Lutherovi. Dnes jsou lidé právě tak nakloněni přijímat názory a tradice vytvořené lidmi místo Božího slova, jako dříve. Lidé, kteří hlásají přítomnou pravdu pro tuto dobu, nemohou očekávat, že budou přijímáni s větší přízní než dřívější reformátoři. Nakolik se blíží konec dějin tohoto světa, nabývá na intenzitě velký spor mezi pravdou a bludem, mezi Kristem a satanem.

Pán Ježíš svým učedníkům řekl: *„Kdybyste náleželi světu, svět by miloval to, co je jeho. Protože však nejste ze světa, ale já jsem vás ze světa vyvolil, proto vás svět nenávidí. Vzpomeňte si na slovo, které jsem vám řekl: Sluha není nad svého pána. Jestliže pronásledovali mne, i vás budou pronásledovat - jestliže mé slovo zachovali, i vaše zachovají.“* (Jan 15,19.20) A na druhé straně náš Pán jasně prohlásil: *„Běda, když vás budou všichni lidé chválit; vždyť stejně se chovali jejich otcové k falešným prorokům.“* (Luk 6,26) Duch světa není dnes ve větším souladu s Kristovým duchem, než jak tomu bylo v dřívějších dobách a lidé, kteří hlásají čisté Boží slovo, nejsou dnes přijímáni o nic příznivěji než kdysi jejich předchůdci. Formy odporu vůči pravdě se mohou měnit, nepřátelství se může projevovat mnohem zastřeněji, protože je rafinovanější. Rozpor je však stále stejný a bude se projevovat až do konce času.

8. Luther před sněmem

GC 145Na německý trůn nastoupil nový císař, Karel V. z Říma ihned spěchali vyslanci, aby panovníkovi blahopřáli a přiměli ho, aby svou mocí zakročil proti reformaci. Saský kurfiřt, jemuž Karel do značné míry vděčil za svou korunu, ho však žádal, aby proti Lutherovi nic nepodnikal, dokud ho nevyslechne. Císař se tak dostal do rozpaků a do nepříjemné situace. Zastánci papežství se nespokojí s ničím jiným než s císařským výnosem, který Luthera odsoudí k smrti. Kurfiřt však důrazně prohlásil, že „ani jeho císařská výsost ani nikdo jiný neprokázal, že by Lutherovy spisy jsou nepravdivé“, a proto žádal o „ochranný list pro dr. Luthera, aby mohl předstoupit před tribunál vzdělaných, zbožných a nestranných soudců.“ (D‘Aubigné, sv. 6, kap. 11)

V té době byla pozornost všech upřena na sněm německých států, který se sešel ve Wormsu krátce po nastoupení Karla na trůn. Tento národní sněm měl posoudit důležité politické otázky a státní zájmy. Po prvé se měla německá knížata sejít se svým mladým panovníkem na poradním shromáždění. Ze všech částí říše přišli církevní a státní hodnostáři. GC 146Ve Wormsu se shromáždili světští šlechtici, urození, mocní a žárlivě střežící svá dědičná práva, církevní knížata dávající najevo svou nadřazenost v postavení i moci, rytíři a jejich ozbrojené průvody, vyslanci cizích a vzdálených zemí. Největšímu zájmu tohoto shromáždění se však těšil případ saského reformátora.

Císař Karel předtím nařídil kurfiřtovi, aby přivedl Luthera s sebou na sněm, zaručil mu ochranu a slíbil mu, že bude moci vést otevřeně rozpravu o sporných otázkách s povolanými osobami. Luther si velice přál předstoupit před císaře. V té době bylo jeho zdraví silně podlomeno, přesto kurfiřtovi napsal: „Nemohu-li jít do Wormsu v dobrém zdraví, budu tam tedy dovezen nemocný. Jestliže mě volá císař, nemohu pochybovat, že je to volání samého Boha. Chtějí-li použít proti mně násilí, což je velmi pravděpodobné (vždyť to není z jejich hlavy, když mi nařídili, abych přišel), kladu svou při do Božích rukou. Ten, kdo zachránil život tří mládenců v ohnivé peci, stále žije a panuje. Jestliže mě nezachrání, má pro mne život malý význam. Zabraňme jen tomu, aby se evangelium stalo předmětem posměchu bezbožných, a prolijme svou krev za to, aby nezvítězili. Mně nepřísluší rozhodovat, zda můj život nebo má smrt přispěje ke spáse všech. ... Můžete ode mne očekávat všechno, ... jen ne útěk nebo odvolání. Utíkat nemohu, tím méně odvolat.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 1)

Když se po Wormsu rozkřiklo, že Luther předstoupí před sněm, vyvolalo to všeobecné vzrušení. Aleander, papežský vyslanec, kterému byl případ svěřen, byl rozčilený a vzteklý. Viděl, že případ skončí pro papeže pohromou. Zahajovat vyšetřování případu, v němž papež už vynesl rozsudek, znamenalo vlastně odmítnout svrchovanou autoritou papeže. Navíc se obával, že výmluvné a pádné důkazy tohoto muže by mohly mnohé z knížat odvrátit od papeže. GC 147Proto u císaře Karla co nejnaléhavěji protestoval proti Lutherovu příjezdu do Wormsu. V té době byla uveřejněna papežská bula, která ohlašovala Lutherovu exkomunikaci z církve. To spolu s protestem papežského vyslance, přimělo císaře, aby ustoupil. Napsal kurfiřtovi, že pokud Luther neodvolá, musí zůstat ve Wittenberku.

Aleander se tímto vítězstvím nespokojil a vynakládal všechny své schopnosti a lstivost, aby byl Luther odsouzen. S vytrvalostí hodnou lepší věci zaměstnával případem knížata, preláty a ostatní členy sněmu, obviňoval reformátora ze „svádění a vzpoury, bezbožnosti a rouhání“. Avšak úsilí a vášnivost, s jakou vystupoval, prozrazovala příliš otevřeně ducha, který ho ovládal. „Žene ho nenávist a pomstychtivost,“ soudilo se všeobecně, „více než horlivost a zbožnost.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 1) Většina členů sněmu byla ještě více než před tím nakloněna posuzovat Lutherův případ příznivě.

GC 148S dvojnásobnou horlivostí naléhal Aleander na císaře, že je jeho povinností provádět papežovy příkazy. Podle německých zákonů se to však nemohlo stát bez souhlasu knížat. Císař nakonec přemožený legátovou neodbytností ho vyzval, aby případ předložil sněmu. „Pro nuncia to

byl slavný den. Sněm byl významný, případ ještě významnější. Aleander bude na něm zastupovat Řím, ... matku a paní všech církví. Měl obhájit Petrovu vládu před shromážděnými křesťanskými knížaty. „Měl dar výřečnosti a cítil, že na velikost události stačí. Prozřetelnost to zařídila tak, aby Řím byl zastupován nejschopnějším ze svých řečníků před nejvznešenějším soudem, dříve než bude sám odsouzen.“ (Wylie, sv. 6, kap. 4) Lutherovi příznivci očekávali s jistými obavami, jaký účinek bude mít Aleandrův projev. Saský kurfiřt se sněmování nezúčastnil, avšak z jeho příkazu bylo na sněmu přítomno několik jeho rádců, aby nunciovu řeč zaznamenali.

Aleander nasadil všechnu sílu své učenosti a výřečnosti, aby pravdu porazil. Vznášel proti Lutherovi jedno obvinění za druhým, označil ho za nepřítele církve a státu, živých i mrtvých, duchovenstva i světského stavu, členů rad i prostých křesťanů. „V Lutherových bludech je toho dost,“ prohlásil, „aby to ospravedlnilo upálení sta tisíců kacířů“.

V závěru se snažil představit vyznavače reformace jako lidi opovrženíhodné: „Kdo jsou všichni ti luteráni? Je to skupina drzých učitelů, zkažených kněží, zběhlých mnichů, prostomyslných právníků, zchudlých šlechticů a chudých lidí, které svedli a zmátli. Oč je převyšuje katolická strana v počtu členů, v síle a moci. Jednomyslné usnesení tohoto slavného shromáždění osvítí nevědomé, bude varovat nerozvážné, dopomůže k rozhodnutí kolísavým a dá sílu slabým.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 3)

Takovými zbraněmi jsou zastánci pravdy napadáni v každé době. Stále stejné argumenty zaznívají proti všem, kdo se opovažují prosadit proti zavedeným bludům jasné učení Božího slova. „Kdo jsou ti kazatelé nového učení? volají obhájci populárního náboženství. „Jsou to nevzdělanci, příslušníci chudých vrstev, a je jich málo. Přesto tvrdí, že mají pravdu a že jsou vyvoleným Božím lidem. Jsou to oklamaní lidé, kteří nic neznají. Oč početnější a vlivnější je naše církev. Kolik velikých a učených mužů je mezi námi. Oč více moci je na naší straně! To jsou argumenty, které ovlivňují svět. Nejsou však dnes o nic pravdivější, než byly v době Luthera.

Reformace neskončila Lutherem, jak se mnozí domnívají. Bude pokračovat až do konce dějin tohoto světa. Luther měl vykonat velké dílo. Měl dalším lidem předat světlo, kterým ho Pán ozářil. GC 149Neobdržel však všechno světlo, které má být dáno světu. Od té doby do dneška září na Písmo svaté neustále nové světlo a lidé stále objevují nové pravdy.

Vyslancův projev zapůsobil na sněm hlubokým dojmem. Nevystoupil tam žádný Luther, aby jasnými a přesvědčivými pravdami Božího slova překonal zastánce papežství. Nikdo se ani nepokusil Luthera hájit. Projevila se všeobecná nálada nejen Luthera a jeho učení odsoudit, ale pokud možno také vykořenit kacířství. Řím dobře využil vhodnou příležitost k obhajobě své věci. Všechno, co mohl pronést na své ospravedlnění, bylo řečeno. Avšak zdánlivé vítězství bylo předzvěstí porážky. Napříště bude jasněji vidět rozdíl mezi pravdou a bludem, jakoby se střetly na bojišti v otevřené válce. Od toho dne už Řím nebude stát tak jistě, jako stál tehdy.

Ačkoli většina členů sněmu by neváhala Luthera vydat, aby jej Řím potrestal, byli mezi nimi také mnozí, kteří viděli a odmítali zkaženost v církvi a přáli si, aby byly odstraněny zlořády, kterými trpěl německý lid, protož církevní vrchnost byla zkažená a hrabivá. Vyslanec vylíčil papežskou vládu v co nejpříznivějším světle. Avšak Pán zapůsobil na jednoho z členů sněmu, aby přesně popsal následky papežské tyranie. V shromáždění knížat povstal saský vévoda Jiří, který s ohromnou přesností vypočítal klamy a zločiny papežství a jejich hrozné následky. V závěru své řeči prohlásil:

„To jsou některé ze zlořádů, které volají proti Římu. Všechen stud šel stranou, jeho jediným cílem jsou ... peníze, peníze, peníze, ... takže kazatelé, kteří mají učit pravdě, nešíří nic jiného než lži, a jsou nejen trpěni, ale jsou za to odměňováni, protože čím více lžou, tím větší jsou jejich zisky. Právě z tohoto zkaženého pramene vytékají nakažené vody. Prostopášnost si podává ruku s lakomstvím. ... Běda, pohoršení působené duchovenstvem vrhá mnoho ubohých duší do věčného zatracení. Musí být provedena všeobecná náprava.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 4)

GC 150Přiléhavější a pádnější odsouzení papežských zlořádů by nepodal ani samotný Luther. Skutečnost, že řečník patřil mezi rozhodné Lutherovy nepřátele, jen posílila účinek jeho slov.

Kdyby se oči shromážděných otevřely, uviděli by ve svém středu Boží anděly, jak pomocí paprsků světla prozařují tmu bludu a otevírají mysli a srdce pro přijetí pravdy. Síla Boží pravdy a moudrosti ovládla i odpůrce reformace, a tak připravila cestu pro velké dílo, které bylo třeba vykonat. Martin Luther sice při tom nebyl, ve shromáždění však zazněl hlas někoho ještě většího.

Sněm ustanovil hned výbor, který měl za úkol připravit seznam toho, čím papežství tak těžce utlačuje německý lid. Seznam obsahoval nakonec sto jednu položku a byl císaři předložen s žádostí, aby neprodleně učinil opatření pro nápravu těchto zlořádů. „Jakou ztrátu křesťanských duší, stálo v žádosti, „jaké loupení a vydírání má na svědomí pohoršení, jímž je obklopena duchovní hlava křesťanstva. Je naší povinností zabránit zkáze a zneuctění našeho lidu. Z toho důvodu vás co nejpokorněji avšak přitom co nejnaléhavěji žádáme, abyste nařídil všeobecnou nápravu a zajistil její provedení.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 4)

Nyní členové sněmu požadovali, aby se na sněm dostavil Luther. Přes prosby, protesty i hrozby Aleandra dal k tomu císař nakonec souhlas, a tak byl Luther pozván, aby předstoupil před sněm. S pozvánkou obdržel i ochranný list, který Lutherovi zajišťoval návrat na bezpečné místo. Pozvánku a ochranný list doručil do Wittenberka posel, který měl za úkol doprovodit Luthera do Wormsu.

Lutherovi přátelé byli zděšeni. Věděli o odporu a nepřátelství, obávali se, že ani na jeho ochranný list nebude brán ohled. Proto Luthera prosili, aby neohrožoval svůj život. Luther jim odpověděl: „Papeženci nechtějí, abych přišel do Wormsu, chtějí pouze mé odsouzení a mou smrt. Na tom nezáleží. GC 151Modlete se ne za mne, ale za Boží slovo. ... Kristus mi dá svého Ducha, abych přemohl služebníky bludu. Pohrdám jimi celým svým životem. Zvítězím nad nimi svou smrtí. Budou se ve Wormsu snažit, aby mě přiměli odvolat; a já odvolám toto: řekl jsem dříve, že papež je Kristovým zástupcem. Nyní prohlašuji, že je odpůrcem našeho Pána a satanovým apoštolem.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 6)

Na nebezpečnou cestu se Luther nevydal sám. Tři jeho nejvěrnější přátelé se rozhodli, že ho budou doprovázet spolu s císařským poslem. Melanchton si opravdově přál jít s nimi. Byl srdcem spojen s Lutherem a chtěl ho následovat, bude-li to třeba, i do vězení nebo na smrt. Luther však jeho prosbu odmítnul. Kdyby zahynul, upřely by se naděje reformace na jeho mladého spolupracovníka. Když se loučil s Melanchtonem, řekl: „Nevrátím-li se, a pošlou-li mě moji nepřátelé na smrt, uč dále a stůj dále pevně v pravdě. Pracuj na mém místě. ... Budeš-li ty žít, nebude mít moje smrt rušivé následky.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 7) Studenti a občané, kteří se shromáždili při Lutherově odjezdu, byli hluboce dojati. Zástupy lidí, jejichž srdcí se dotklo evangelium, se loučily s Lutherem s pláčem. Pak se reformátor a jeho průvodci vydali na cestu z Wittenberka.

Cestou viděli, že lidi trápí chmurné obavy. V některých městech jim neprokazovali žádné pocty. Když se v jednom městě zastavili na noc, vyjádřil jistý kněz své obavy tím, že postavil před Luthera podobiznu jednoho italského reformátora, který zemřel mučednickou smrtí. Následujícího dne se dozvěděli, že ve Wormsu byly odsouzeny Lutherovy spisy. Říšští poslové vyhlašovali císařův výnos a vyzývali lid, aby přinášel zapovězené spisy na městský úřad. Posel, který Luthera provázel, se obával o Lutherovu bezpečnost na sněmu a myslel si, že Lutherova rozhodnost je již asi otřesena. Proto se ho zeptal, zda si ještě přeje pokračovat v cestě. Luther odpověděl: „Ačkoli je nade mnou vynesena klatba v každém městě, půjdu dále.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 7)

GC 152V Erfurtu Luthera přijali s poctami. Obklopen zástupy lidí, kráčel ulicemi, jimiž tak často procházel se svou žebráckou mošnou. Navštívil svou bývalou klášterní celu a přemýšlel o tom, jak jeho nitro osvítilo světlo, které nyní svítí pro celé Německo. Vyzvali ho, aby promluvil. Luther to měl zakázáno, avšak posel, jenž ho provázel, mu dal svolení a mnich, který byl kdysi otrokem kláštera, vystoupil nyní na kazatelnu.

Velké shromáždění oslovil Kristovým pozdravem: „Pokoj vám,“ a pak pokračoval: „Filozofové, doktoři a spisovatelé se snaží naučit lidi způsobu, jak dosáhnout věčného života, a nedaří se jim to. Já vám jej nyní sdělím: ... Bůh vzkřísil z mrtvých Člověka, Pána Ježíše Krista, aby zničil smrt, odstranil hřích a zavřel brány pekla. To je dílo spasení. ... Kristus zvítězil. To je radostná zvěst.

Jsme spaseni tím, co vykonal on, ne svými skutky. Náš Pán Ježíš Kristus řekl: Pokoj vám; hleďte na mé ruce. To znamená: Pohleď, člověče, já jsem z tebe sejmul hřích a vykoupil tě, nyní máš pokoj.

Dále ve své řeči ukázal, že pravá víra se projeví svatým životem. „Protože nám Bůh dává spásu, hleďme, aby naše skutky byly takové, aby našly u něho zalíbení. Jsi bohatý? Nechť tvé bohatství slouží potřebám chudých. Jsi chudý? Nechť tvé služby najdou uplatnění u bohatých. Je-li tvá práce užitečná jen tobě samému, pak služba, kterou se snažíš vykonávat pro Boha, je lží.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Lid naslouchal jako fascinovaný. Hladové duše přijímaly chléb života. Kristus byl před nimi vyvyšován nad papeže, legáty, císaře a krále. Luther se ani v nejmenším nezmínil o tom, v jak nebezpečném postavení sám je. Nesnažil se, aby o něm všichni mluvili nebo ho litovali. Když přemýšlel o Kristu, zapomínal na sebe. Ztratil se za Mužem z Golgoty a snažil se ukazovat jen na Pána Ježíše jako na Zachránce hříšníků.

GC 153 Cestou se Luther všude setkával s velkým zájmem. Všude se kolem něj shromažďovaly zvědavé zástupy a přátelské hlasy ho upozorňovaly na záměry papeženců. „Upálí tě,“ říkali někteří, „promění tvé tělo v popel, jak to udělali s Janem Husem.ů Luther jim však odpovídal: „I kdyby po celé cestě z Wormsu do Wittenberka zapálili oheň, jehož plameny by dosahovaly až k nebi, projdu jím ve jménu Páně. Přijdu na sněm, vstoupím do tlamy toho netvora a vylámu mu zuby, protože vyznám Pána Ježíše Krista.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Zpráva o tom, že se blíží k Wormsu, vzbudila velký rozruch. Jeho přátelé se obávali o jeho bezpečí, jeho nepřátelé měli strach, že se jim jejich záměr nezdaří. S velkým úsilím se jej snažili přimět, aby do města nevstupoval. Zastánci papeže jej vyzvali, aby se odešel na zámek jednoho rytíře, který mu byl příznivě nakloněn, kde se údajně měly všechny rozpory vyřešit v přátelském duchu. Jeho přátelé se pokusili vyvolat v něm strach tím, že mu líčili nebezpečí, která mu hrozí. Neuspěli však. Luther bez strachu prohlásil: „I kdyby bylo ve Wormsu tolik ďáblů jako tašek na střechách domů, i tak bych tam šel.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 7)

Když dorazil do Wormsu, čekal ho u brány obrovský zástup lidí, aby ho přivítali. Tak velký dav se nesešel, ani když vítali císaře. Zavládlo velké vzrušení. Ze zástupu se ozval pronikavý, naříkavý hlas zpívající pohřební žalozpěv, jakoby chtěl Luthera varovat před údělem, který ho očekává. „Bůh bude mou ochranou,“ prohlásil Luther, když vystoupil z vozu.

Zastánci papeže nevěřili, že se Luther opravdu odváží přijít do Wormsu, a proto byli jeho příjezdem zděšeni. Císař ihned svolal své rádce, aby uvážili, jaká opatření podniknout. Jeden z biskupů, horlivý obhájce papežství, prohlásil: „Dlouho jsme se už o tom radili. Nechť se vaše císařská milost zbaví tohoto člověka co nejrychleji. Což nedal Zikmund upálit Jana Husa? Nejsme povinni vydávat ochranné listy kacířům, ani nejsme povinni takové listy dodržovat.“ GC 154 „Nikoli,“ odpověděl císař, „musíme svůj slib dodržet.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8) Proto bylo rozhodnuto, že Luther má být slyšen.

Celé město chtělo vidět tohoto podivuhodného muže, a tak zástup návštěvníků brzy naplnil pokoje, ve kterých se ubytoval. Luther se sotva zotavil po své nedávné nemoci, byl unaven putováním, které trvalo plné dva týdny, musel se připravit na zítřejší závažné události a k tomu potřeboval klid a odpočinek. Avšak přání lidí uvidět ho bylo tak velké, že si mohl dopřát jen několik hodin odpočinku a už se kolem něho shromáždili šlechtici, rytíři, kněží i měšťané. Mezi nimi bylo mnoho šlechticů, kteří odvážně požadovali na císaři nápravu zlořádů v církvi a kteří - jak prohlásil Luther - „byli všichni vysvobozeni mým evangeliem“. (Martyn, str. 393) Přátelé, ale i nepřátelé přicházeli, aby se podívali neohroženého mnicha. Přijímal všechny s neochvějným klidem a všem odpovídal důstojně a moudře. Vystupoval rozhodně a odvážně. Jeho bledá, hubená tvář, poznamenaná stopami nedávné nemoci a vyčerpání, měla laskavý, ba radostný výraz. Slavnostnost a hluboká opravdovost jeho slov mu dodávala sílu, které nemohli odolávat ani jeho nepřátelé. Jak jeho přátelé, tak nepřátelé žasli. Někteří byli přesvědčeni, že je naplněn Boží mocí, jiní prohlašovali, jako kdysi farizeové o Kristu: „Je posedlý ďáblem.“

Následujícího dne byl Luther vyzván, aby se dostavil na sněm. Určený císařský úředník jej měl přivést do sálu. Podařilo se mu to však jen s velkými obtížemi. Všechny ulice zaplnili diváci dychtiví vidět mnicha, který se odvážil odporovat moci papeže.

Právě když se chystal předstoupit před své soudce, oslovil ho laskavě stařičký generál, hrdina mnoha bitev: „Ubohý mnichu, ubohý mnichu, nyní vstupuješ na vznešenější stanoviště, než jaké jsem já nebo kterýkoli jiný velitel kdy zaujímal v nejkrvavější z našich bitev. Je-li však tvá věc spravedlivá a máš-li jistotu, kráčej vpřed v Božím jménu a ničeho se neboj. Bůh tě neopustí.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

GC 155 Konečně stál Luther před sněmem. Císař zasedl na trůn. Kolem něho stály nejvýznamnější osobnosti říše. Ještě nikdy nikdo nestál před významnějším shromážděním, aby se odpovídal ze své víry, než před jakým stál Martin Luther. „Předvolání před sněm už samo o sobě předznamenalo vítězství nad papežstvím. Papež už vynesl rozsudek nad tímto člověkem a ten se nyní dostavil před soudní dvůr, který se už jen tím vyvýšil nad papeže. Papež uvalil na tohoto člověka klatbu a tím ho vyloučil z lidské společnosti. Ale nyní byl odsouzenec zdvořile pozván před nejvznešenější shromáždění na světě a pozvání přijal. Papež ho odsoudil k věčnému mlčení, ale on nyní promluví k tisícům pozorných posluchačů, svolaných z nejvzdálenějších končin křesťanstva. Tak se prostřednictvím Luthera uskutečňovala obrovská revoluce. Řím již sestupoval se svého trůnu a byl to hlas mnicha, který ho tak pokořil.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Před slavným a vznešeným shromážděním vypadal neurozený reformátor bázlivě a rozpačitě. Několik knížat si všimlo jeho pocitů, přistoupilo k němu a jeden z nich mu pošeptal: „Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou. Jiný mu řekl: *„Budou vás vodit před vládce a krále kvůli mně, ... bude vám dáno, co máte mluvit. Nejste to vy, kdo mluvíte, ale mluví ve vás Duch vašeho Otce.“* (Mat 10:28,18-20) Velcí muži světa tak pomocí Kristových slov posílili Božího služebníka v hodině zkoušky.

GC 156 Luther byl přiveden na místo přímo před císařovým trůnem. V přeplněném sále zavládlo hluboké ticho. Pak povstal císařský úředník, ukázal na hromadu Lutherových spisů a žádal, aby Luther odpověděl na dvě otázky: Zda se k nim hlásí jako ke svým spisům a zda je ochoten odvolat názory, které v nich hlásal. Když byly přečteny názvy knih, Luther odpověděl na první otázku a potvrdil, že je autorem zmíněných knih. Pak pokračoval: „Pokud jde o druhou otázku, ta se týká víry a spásy duší a jde v ní o Boží slovo, největší a nejvzácnější poklad na nebi i na zemi. Jednal bych neuváženě, kdybych odpověděl bez rozmýšlení. Mohl bych toho říci méně, než vyžadují okolnosti, nebo více, než žádá pravda, a tak bych se mohl prohřešit proti slovům Kristovým: Kdo mě však zapře před lidmi, toho i já zapřu před svým Otcem v nebi. (Mat 10:33) Proto žádám vaše císařské Veličenstvo ve vší pokoře, aby mi dopřálo času, abych mohl odpovědět, aniž se prohřeším proti Božímu slovu. (D'Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Luther si počínal moudře, když přednesl takovou žádost. Jeho postup přesvědčil shromáždění, že nejedná unáhleně a bez rozvahy. Taková rozvážnost a takové sebeovládání, nečekané u člověka, který se dříve projevil tak směle a neústupně, přispěly k jeho síle a umožnily mu později odpovídat uvážlivě, moudře, rozhodně a důstojně, což překvapilo a zklamalo jeho protivníky a bylo výčitkou jejich nestoudnosti a pýše.

Následujícího dne se měl dostavit, aby podal konečnou odpověď. Zastavovalo se v něm chvílemi srdce, když pomyslel na to, jaké síly se spojily proti pravdě. Víra ho opouštěla, zmocňoval se ho strach. Nebezpečí před ním rostlo, zdálo se mu, že nepřátelé nad ním již vítězí a že mocnosti temna nabývají převahy. Stahovala se nad ním mračna a zdálo se mu, že ho oddělují od Boha. Toužil po ujištění, že Pán zástupů bude s ním. V úzkosti ducha se vrhl na zem a vyrážel ze sebe kusé, srdceryvné výkřiky, kterým mohl porozumět jen Bůh.

„Všemohoucí a věčný Bože,“ volal, „jak strašný je tento svět! Hle, otvírá svou tlamu, aby mě sežral, a já tak málo věřím v tebe ... jestliže musím vkládat svou důvěru jen v sílu tohoto světa, pak je vše ztraceno. ... GC 157 Přišla má poslední hodinka, můj rozsudek byl již vynesen. ... Bože, pomoz mi proti celé moudrosti světa. Pomoz mi, ... jen ty tak můžeš učinit; ... neboť tu nejde o mé dílo, ale

o tvé. Já tu nemám co dělat, nemám zač bojovat s mocnými tohoto světa. ... Ale jde o tvou věc ... a je to spravedlivá a věčná věc. Pane, pomoz mi! Věrný a nezměnitelný Bože, neskládám svou důvěru v žádného člověka. Vše, co se zakládá na člověku, je nejisté; vše, co vychází z člověka, selhává... Ty jsi mne vyvolil pro toto dílo. ... Stůj při mně, pro tvého milovaného Ježíše Krista, který je mou ochranou, mou záštitou a mým pevným hradem.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Moudrá prozřetelnost dopustila, aby si Luther uvědomil, co mu hrozí, aby nespoléhal na vlastní síly a nepouštěl se neuváženě do nebezpečí. Nebyly to však obavy z tělesného a duševního utrpení, nebyl to strach z mučení nebo smrti, co ho plnilo hrůzou. Dostal se do krajní situace a cítil, že není schopen v ní obstát. Věc pravdy by mohla utrpět jeho slabostí. Zápasil s Bohem ne o vlastní záchranu, ale o vítězství evangelia. Trpěl úzkostí jako Izrael oné noci, když zápasil u opuštěného potoka. A podobně jako Izrael také zvítězil. Ve své krajní bezmocnosti se vírou upnul ke Kristu, mocnému Vysvoboditeli. Posílilo ho ujištění, že nebude stát před sněmem sám. Do srdce se mu vrátil klid a začal se radovat, že mu bylo dopřáno vyvyšovat Boží slovo před vládci národů.

Luther se připravoval na nastávající zápas s myslí soustředěnou na Boha. Přemýšlel o tom, jak odpoví, zkoumal statě svých vlastních spisů a vypisoval si z bible důkazy, jimiž by podepřel svá tvrzení. GC 158Nakonec položil levou ruku na otevřené Písmo svaté, které leželo před ním, pravou ruku pozvedl k nebi a přísahal, že „zůstane věrný evangeliu a bude otevřeně vyznávat svou víru, i kdyby měl své svědectví zpečetit vlastní krví“. (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Když jej znovu předvedli před sněm, nebylo na jeho tváři ani stopy po strachu nebo rozpacích. Klidně a pokojně, přitom však statečně a důstojně stál jako Boží svědek před mocnými světa. Císařský úředník od něj nyní žádal, aby oznámil, zda chce odvolat své učení. Luther na to odpověděl mírně a pokorně, bez unáhlenosti a citového vzplanutí. Choval se ostýchavě a uctivě, při tom ale projevoval odvahu a radost, což shromáždění překvapilo.

„Nejjasnější císaři, vznešená knížata, milostiví pánové,“ začal Luther, „stojím dnes před vámi podle příkazu, který mi byl včera doručen. Milosrdenstvím Božím zapřísahám vaše Veličenstvo a vaše vznešené výsosti, abyste milostivě vyslechli obranu věci, o níž jsem přesvědčen, že je spravedlivá a pravdivá. Prosím, abyste mi odpustili, jestliže se z nevědomosti prohřeším proti dvorním zvyklostem a řádům, protože jsem nebyl vychován v královských palácích, ale v ústraní kláštera.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Pak přistoupil k položené otázce a prohlásil, že jeho uveřejněné spisy nejsou všechny stejného druhu. Některé pojednávají o víře a dobrých skutcích a i jeho nepřátelé o nich prohlašují, že jsou nejen neškodné, nýbrž prospěšné. Odvolat tyto spisy by znamenalo odsoudit pravdy, jež vyznávají všichni. Druhou skupinu tvoří knihy, které odhalují zkaženost a zlořády papežství. Odvolat tyto spisy by posílilo krutovládu Říma a doširoka by otevřelo dveře mnoha velkým nepravostem. Třetí skupina spisů napadá ty, kdo hájí panující zlořády. O těchto spisech ochotně uznal, že v nich byl tvrdší, než příslušelo. Netvrdil, že je neomylný, avšak ani tyto knihy nemohl odvolat, protože by to povzbudilo nepřátele pravdy, kteří by pak utlačovali Boží lid ještě krutěji.

GC 159„Jsem však jen člověk, ne Bůh,“ pokračoval Luther dále, „proto se budu hájit, jako se hájil Kristus: Řekl-li jsem něco špatného, prokaž, že je to špatné. ... Pro Boží milosrdenství zapřísahám vás, nejjasnější císaři, a vás, nejvznešenější knížata, a všechny příslušníky všech stavů, abyste dokázali ze spisů proroků a apoštolů, že jsem se mýlil. Jakmile o tom budu přesvědčen, odvolám každý blud a budu prvním, kdo vezme knihy, které jsem napsal, a hodí je do ohně.“

„Co jsem právě řekl, doufám, jasně ukazuje, že jsem pečlivě promyslel a zvážil nebezpečí, jemuž se vystavuji. To mi však strach nenahání, naopak, raduji se, když vidím, že evangelium je dnes, stejně jako v dřívějších dobách, příčinou sporů a zápasů. To je podstata a úděl Božího slova. Pán Ježíš Kristus řekl: Nepřišel jsem uvést na zemi pokoj, ale meč. (Mat 10,34) Boží rozhodnutí jsou podivuhodná i nahánějí hrůzu. Střežte se, abyste ve snaze potlačit spory nepronásledovali svaté Boží slovo a nepřivodili tím na sebe hrozný příval nepřekonatelných nebezpečí, časných neštěstí a věčné záhuby. ... Mohl bych uvést mnoho příkladů z Božího slova. Mohl bych mluvit o faraónech, o králích Babylóna a o králích Izraele, kteří si působili zkázu zdánlivě nejmoudřejšími

činy, kterými se snažili posílit své panství. Bůh přenáší hory, než by se kdo nadál.“ (Job 9,5) (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Luther mluvil německy. Když domluvil, byl požádán, aby přednesl totéž latinsky. Ačkoli byl vyčerpán předcházející námahou, vyhověl žádosti a pronesl svou řeč znovu s stejně jasně a se stejnou silou jako poprvé. Boží prozřetelnost to takto vedla. Myšlení mnoha knížat bylo totiž tak zatemněno bludem a pověrami, že při prvním přednesu nepoznali závažnost Lutherových argumentů. Opakování jim však umožnilo jasně pochopit předložené body.

GC 160 Lidé, kteří tvrdošíjně zavírali oči před světlem, rozhodnuti nedát se přesvědčit pravdou, byli rozzlobeni silou Lutherových slov. Když skončil svůj projev, řekl mu mluvčí sněmu zlostně: „Neodpověděl jsi na otázku, která ti byla položena. ... Žádá se od tebe, abys dal jasnou a přesnou odpověď. ... Odvoláš nebo neodvoláš?“

Luther odpověděl: „Jelikož nejjasnější Veličenstvo a urozené panstvo žádá ode mne jasnou, prostou a přesnou odpověď, dám vám ji a zní takto: Nemohu podřídit svou víru ani papeži ani sněmům, protože je nad slunce jasné, že se často mýlí a navzájem si protiřečí. Proto tedy dokud nebudu přesvědčen důkazy z Písma svatého nebo zdravým rozumem, dokud nebudu přesvědčen těmi statěmi, jež jsem uváděl, a dokud se tím neuvolní mé svědomí vázané Božím slovem, nemohu odvolat a neodvolám, neboť se nesluší křesťanu, aby mluvil proti svému svědomí. Zde stojím a nemohu jinak. Bůh mi pomáhej. Amen.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Tento spravedlivý muž stál na pevném základě Božího slova. Nebeské světlo ozařovalo jeho tvář. Všichni poznali jeho velikost a povahovou ryzost, jeho vnitřní pokoj a radost, když mluvil proti bludu a o nadřazenosti víry, která přemáhá svět.

Celé shromáždění na chvíli oněmělo úžasem. Při svém prvním slyšení totiž Luther mluvil tiše a jeho jednání bylo uctivé a pokorné. Zastánci papežství si to vykládali jako znamení, že začíná ztrácet odvahu. Pokládali jeho žádost o odročení za předehru k odvolání. GC 161 Sám císař Karel si všiml mnichovy tělesné sešlosti, jeho chudého oděvu a prostého vystupování a napůl opovržlivě prohlásil: „Tento mnich ze mne nikdy neudělá kacíře.“ Odvaha a pevnost, jakou nyní Luther projevil, stejně jako pádnost a srozumitelnost jeho argumentů všechny posluchače překvapila. Císař s obdivem zvolal: „Tento mnich mluví srdnatě a s neochvějnou odvahou.“ Mnozí němečtí šlechtici sledovali s pýchou a obdivem tohoto představitele svého národa.

Přívrženci Říma byli zahnáni do úzkých. Jejich věc se dostala do nepříznivého světla. Pokusili se udržet své postavení ne tím, že by se odvolali na Písmo, ale tím, že se uchýlili k osvědčenému prostředku Říma - k vyhrůžkám. Mluvčí sněmu prohlásil: „Jestliže neodvoláš, císař a říšští stavové uváží, jak zakročí proti nenapravitelnému kacíři.“

Lutherovi přátelé, kteří s velkým potěšením naslouchali jeho skvělé obraně, se při těchto slovech zachvěli, avšak Luther klidně odpověděl: „Bůh buď mým pomocníkem, protože nemohu nic odvolat.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 8)

Dostal pokyn, aby opustil sněm, aby se knížata mohla poradit. Každý cítil, že nastala rozhodná chvíle. Lutherovo tvrdošíjné odmítání podrobit se může ovlivnit dějiny církve na celá staletí. Sněm rozhodl, že mu poskytne ještě jednu příležitost, aby odvolal. Znovu a naposledy byl přiveden do shromáždění. Znovu mu byla položena otázka, zda chce odvolat své učení. „Nemohu odpovědět jinak, prohlásil, „než jak jsem již odpověděl.“ Bylo zřejmé, že se ani sliby ani hrozbami nedá přimět k tomu, aby se podvolil příkazům Říma.

Obhájci papežství cítili zklamání, že jejich moc, před níž se třásli králové a šlechtici, byla takto zlehčena prostým mnichem. Rádi by mu dali pocítit svůj hněv a umučili ho k smrti. Luther chápal, jaké nebezpečí mu hrozí, proto mluvil ke všem s křesťanskou důstojností a klidem. V jeho slovech nezněla pýcha, vášně a předstírání. Přestal myslet na sebe i na vrchnost, před kterou stojí, a cítil jen, že je v přítomnosti někoho, kdo je nekonečně větší než papež, preláti, králové a císaři. Lutherovými ústy promluvil Kristus tak mocně a důstojně, že v té chvíli naplnila jak přátele tak nepřátele posvátná úcta a úžas. GC 162 Na sněmu byl přítomen Duch Svatý a zapůsobil na srdce nejvyšších

mužů říše. Někteří z knížat odvážně uznali, že Lutherova věc je spravedlivá. Mnozí byli přesvědčeni, kde je pravda, někteří na to však brzy zapomněli. Byla tam i skupina lidí, kteří tehdy neprojevili své přesvědčení, ale později sami studovali Písmo svaté a stali se neohroženými přívrženci reformace.

Kurfiřt Bedřich očekával Lutherovo vystoupení před sněmem s obavami, s hluboce pohnutím pak poslouchal jeho projev. S potěšením a pýchou sledoval Lutherovu odvahu, jeho pevnost a sebeovládání a rozhodl se, že jej bude bránit ještě důrazněji. Poznal rozdíl mezi oběma stranami. Pochopil, že moc Boží pravdy porazila moudrost papežů, králů a prelátů. Papežství utrpělo porážku, kterou bude cítit mezi všemi národy a ve všech dobách.

Když papežský legát poznal, jaký účinek měla Lutherova řeč, začal se ještě více obávat o osud Říma a rozhodl se, že použije všechny dosažitelné prostředky, aby Luthera zničil. Vynaložil celou svou výřečnost a diplomatický um, kterými byl tak známý, aby mladičkého císaře přesvědčil, jak bláhové a nebezpečné by bylo obětovat pro věc bezvýznamného mnicha přátelství a podporu mocného papeže.

Jeho slova nezůstala bez účinku. Den po Lutherově projevu dal císař Karel předložit sněmu poselství, v němž oznámil své odhodlání pokračovat v politice svých předchůdců zachovat a chránit křesťanství. Protože Luther odmítl zříci se svých „bludů“, budou použita nejpřísnější opatření proti němu a proti kacířství, které učil. „Prostý mnich, svedený svou vlastní pošetilostí, se postavil proti křesťanské víře. Abych zadržel šíření takové bezbožnosti, obětuji své království, své poklady, své přátele, své tělo, svou krev, svou duši i svůj život. GC 163Hodlám propustit Martina Luthera z úřadu a zakázat mu, aby vyvolával v národě nepořádky. Zakročím pak proti němu a proti jeho přívržencům jako proti zatvrzelým kacířům. Exkomunikuji je, dám je do klatby, abych je vyhubil. Vyzývám příslušníky stavů, aby jednali jako věrní křesťané.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 9) Přesto císař prohlásil, že Lutherův ochranný list musí být nadále respektován a že než budou proti němu zahájena opatření, musí mu být dovoleno vrátit se bezpečně domů.

Členové sněmu zastávali protichůdné názory. Vyslanci a zástupci papeže znovu požadovali, aby nebyl brán ohled na ochranný list. Prohlašovali: „Jeho popel by měl být vhozen do Rýna, jako byl do něho vhozen před stoletím popel Jana Husa.“ (D'Aubigné, sv. 7, kap. 9) Avšak němečtí šlechtici, ač sami zastávali papeže a stavěli se k Lutherovi nepřátelsky, nesouhlasili s porušením veřejné záruky, která by poskvrnila čest národa. Připomínali pohromy, které přišly po Husově smrti, a prohlásili, že se neodváží přivolat na Německo a na hlavu svého mladičkého císaře podobné hrůzy.

Císař Karel na tento proradný návrh odpověděl: „I kdyby čest a víra vymizely z celého světa, musí trvale zůstat v srdcích knížat. (D'Aubigné, sv. 7. kap. 9) Když na něho nejzarytější Lutherovi odpůrci dále naléhali, aby s Lutherem naložil tak, jako Zikmund naložil s Husem, totiž aby ho vydal do rukou církve, vzpomněl si na výjev, kdy Hus na sněmu veřejně poukázal na své řetězy a připomněl císaři daný slib. A při této vzpomínce Karel V. prohlásil: „Nechtěl bych se červenat jako Zikmund.“ (Lenfant, díl 1, str. 422)

Karel vědomě odmítl pravdy hlásané Lutherem. „Jsem pevně odhodlán řídit se příkladem svých předků, napsal tento panovník.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 9) Rozhodl se, že nesejde z vyšlapané cesty zvyků, i když by místo toho mohl kráčet po cestě pravdy a spravedlnosti. GC 164Protože tak jednali jeho předci, bude také on podporovat papežství s celou jeho krutostí a převráceností. Takové stanovisko zaujal. Odmítl přijmout více světla, než přijali jeho otcové, a vzít na sebe jakoukoli další povinnost, než jaké na sebe vzali oni.

I dnes mnoho lidí podobně lpí na zvycích a tradicích svých předků. Když jim Pán posílá další poznání, odmítají je přijmout s tím, že co nebylo poskytnuto jejich otcům, nepřijmou ani oni. Nejsme ve stejné situaci jako naši otcové, proto také nemáme stejné povinnosti a odpovědnost jako oni. Nevzbudíme Boží přízeň, budeme-li měřit své povinnosti příkladem otců, místo abychom sami studovali Boží slovo. Máme větší odpovědnost než naši předkové. Jsme odpovědni za světlo, které přijali oni a které nám předali jako dědictví, a jsme odpovědni také za světlo, které nám září z Božího slova nyní.

Nevěřícím Židům Kristus řekl: *„Kdybych byl nepřišel a nemluvil k nim, byli by bez hříchu. Nyní však nemají výmluvu pro svůj hřích.“* (Jan 15,22) Stejná Boží moc oslovila prostřednictvím Luthera císaře a německá knížata. Když zazářilo světlo z Božího slova, přesvědčoval Boží Duch mnohé členy sněmu naposled v jejich životě. Podobně jako před staletími Pilát dovolil, aby pýcha a touha po oblibě uzavřely jeho srdce pro Vykupitele světa, jako třesoucí se Felix kdysi vyzval posla pravdy: *„Pro dnešek můžeš jít, až budu mít čas, dám si tě zase zavolat“* (Skut 24,25), jako pyšný Agrippa kdysi přiznal: *„Málem bys mě přesvědčil, abych se stal křesťanem“* (Skut 26,28), ale přesto odmítl Bohem seslané poselství, tak se nyní také Karel V. podřídil požadavkům světské pýchy a světského rozumu a rozhodl se odmítnout světlo pravdy.

Zprávy o tom, co se proti Lutherovi chystá, se záhy roznesly a vyvolaly v městě velké vzrušení. GC 165 Reformátor si získal mnoho přátel, kteří si dobře uvědomovali proradnost a krutost Říma vůči všem, kdo se odvážili odhalit jeho zkaženost. Tito přátele si umínili, že Luther mu nesmí padnout za oběť. Stovky šlechticů se zavázaly, že ho budou chránit. Nebylo málo těch, kdo otevřeně označovali královo poselství za projev slabošské poddanosti moci Říma. Na vratech domů a na veřejných prostranstvích se objevily plakáty, některé Luthera odsuzovaly, jiné ho podporovaly. Na jednom z nich byla napsána pouze tato slova biblického mudrce: *„Běda tobě, země, když král tvůj dítě jest.“* (Kaz 10,16) Nadšení lidu pro Lutherovu věc po celém Německu přesvědčilo císaře i sněm, že jakákoli nespravedlnost vůči němu, by ohrozila pokoj v říši a možná i pevnost trůnu.

Bedřich Saský se záměrně choval zdrženlivě, pečlivě skrýval své skutečné pocity vůči reformátorovi. Pozorně ho hlídal, sledoval každý jeho pohyb a zároveň každý čin jeho nepřátel. Mnozí se však nesnažili tajit svou náklonnost k Lutherovi. Luthera navštěvovali knížata, hrabata, baroni a další významné osobnosti církevní i laické. „Místnůstka doktora Luthera, napsal Spalatin, „nemohla pojmout všechny návštěvníky, kteří přicházeli.“ (Martyn, díl 1, str. 404) Lidé se na něho dívali, jako by byl něco víc než pouhý člověk. I lidé, kteří nepřijali jeho učení, museli obdivovat jeho čestnost a poctivost, která ho vedla k tomu, že raději chtěl zemřít, než by znásilnil své svědomí.

Mnozí lidé se usilovně snažili Luthera přesvědčit, aby přijal určitý kompromis s Římem. Někteří šlechtici ho varovali, že bude-li tvrdošíjně zastávat svůj názor proti názoru církve a koncilu, bude v krátké době vykázán z říše a nenajde zastání. Na to Luther odpověděl: „Kristovo evangelium nemůže být hlásáno, aniž vzbudí odpor. ... Proč by mě měl strach z nebezpečí odloučit od Pána a od Božího slova, jež jediné je pravdou? Ne, raději se vzdám svého těla, své krve a svého života.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 10)

GC 166 Znovu jej vyzvali, aby se podřídil názoru císaře, že se pak nebude muset ničeho obávat. „Z celého svého srdce souhlasím s tím“ odpověděl, „že císař, knížata, ba i nejposlednější křesťan by měl prozkoumat a posoudit má díla, avšak jen za podmínky, že je budou měřit Božím slovem. Člověk nepotřebuje nic jiného, než poslouchat Boží slovo. Neznásilňujte mé svědomí, které je vázáno a spoutáno s Písmem svatým.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 10)

Na jiné varování odpověděl: „Jsem ochoten zříci se svého ochranného listu. Svěřím do rukou císaře sebe a svůj život, Boží slovo však nikdy!“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 10) Vyjádřil svou ochotu podřídit se rozhodnutí všeobecného koncilu, avšak jen za podmínky, že koncil bude rozhodovat na základě Písma svatého. „Pokud jde o Boží slovo a víru,“ prohlásil dále, „je každý křesťan právě tak dobrým soudcem jako papež, i kdyby měl podporu miliónu koncilů.“ (Martyn, díl 1, str. 410) Nakonec dospěli přátelé i nepřátelé k přesvědčení, že další snahy o usmíření jsou zbytečné.

Kdyby se Luther podvolil jen v jediném bodě, satan a jeho pomahači by zvítězili. Jeho neochvějná pevnost byla však prostředkem k osvobození církve a počátkem nových a lepších časů. Vliv jediného muže, který se opovážil myslet a jednat o náboženských věcech samostatně, ovlivnil církev i celý svět, a to nejen své doby, ale i pozdějších generací. Jeho pevnost a věrnost bude posilovat až do konce času všechny, kdo budou prožívat podobné situace. Boží moc a svrchovanost triumfovala nad moudrostí lidí a nad silou satana.

Brzy nato Luther obdržel císařské nařízení, aby se vrátil domů. Luther dobře věděl, že záhy bude následovat jeho odsouzení. Nad jeho životem se začaly stahovat hrozivé mraky. Z Wormsu však odcházel naplněn radostí a vděčností vůči Bohu. Prohlásil: „Sám ďábel střežil papežovu tvrz. Kristus však do ní učinil široký průlom a satan byl donucen uznat, že Pán je mocnější než on.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 11)

GC 167 Luther nechtěl, aby jeho neochvějnost byla chápána jako vzpoura, a proto po svém odjezdu napsal císaři dopis. Mimo jiné v něm stálo: „Bůh, jenž zkoumá srdce, je mým svědkem, že jsem hotov co nejochotněji uposlechnout Vaši Výsost ač poctěn, či zneuctěn, ať živý, či umírající, ve všem bez výjimky, až na Boží slovo, kterým člověk žije. Ve všech věcech pozemského života Vám budu neotřesitelně věrný, neboť ztratit či získat něco tady na zemi nemá žádný význam pro spasení. Jde-li však o věčné zájmy, Bůh si nepřeje, aby se člověk podřizoval člověku, neboť takové podřizování v duchovních věcech je vlastně uctívání, a to přísluší jedině Stvořiteli.“ (D‘Aubigné, sv. 7, kap. 11)

Cestou z Wormsu byl Luther přijímán ještě s většími poctami, než když jel tam. Církevní hodnostáři vítali exkomunikovaného mnicha a světští vládcové prokazovali pocty muži, kterého císař odsoudil. Prosili ho, aby kázal, a přesto, že to měl zakázáno, vystupoval za kazatelnu se slovy: „Neslíbil jsem, že spoutám Boží slovo, a ani to neučiním.“ (Martyn, díl 1, str. 420)

Nedlouho po jeho odjezdu z Wormsu vymohli obhájci papežství na císaři, aby vydal proti Lutherovi edikt. V ediktu byl Luther označen za „samého satana v lidské podobě oblečeného v mnišské kutně“. (D'Aubigné, sv. 7, kap. 11) GC 168 Edikt nařizoval, aby, jakmile přestane platit ochranný list, byly podniknuty kroky k zastavení jeho působení. Listina zakazovala, aby mu kdokoli poskytl přístřeší, dal mu najíst nebo napít, aby mu poskytl pomoc slovem nebo činem, veřejně či tajně. Měl být zajat, ať se zdržuje kdekoli, a vydán úřadům. Také jeho přívrženci měli být uvězněni a jejich majetky zabaveny. Jeho spisy měly být zničeny a konečně všichni, kdo by se opovážili jednat proti tomuto nařízení, měli být rovněž prokleti. Saský kurfiřt a knížata, která se k Lutherovi chovala nejpřátelštěji, opustili Worms krátce po Lutherově odjezdu, a tak císařovo nařízení získalo souhlas sněmu. Zastánci papežství jásali. Domnívali se, že osud reformace je tím zpečetěný.

Bůh se postaral, aby jeho služebník byl zachráněn i v této hodině nebezpečí. Bdělé oko sledovalo každý pohyb Luthera a věrné a šlechetné srdce se rozhodlo jej zachránit. Bylo jasné, že se Řím uspokojí pouze jeho smrtí, proto jen bezpečný úkryt ho mohl zachránit před lví tlamou. Bůh vnukl Bedřichu Saskému nápad, jak reformátora zachránit. Věrní přátelé kurfiřtův záměr provedli a Luther byl ukryt tak dobře, že o něm nevěděli ani přátelé ani nepřátelé. Cestou domů, byl přepaden, zajat, odtržen od svých průvodců a rychle dopraven přes lesy na hrad Wartburg, osamělou tvrz v horách. Jeho únos i úkryt byly zahaleny tajemstvím, takže ani Bedřich sám dlouho nevěděl, kam byl Luther odveden. Toto utajení mělo svůj smysl. Pokud kurfiřt nevěděl, kde se Luther zdržuje, nemohl nic vyzradit. Spokojil se ujištěním, že reformátor je v bezpečí, a to mu stačilo.

Minulo jaro, uplynulo léto a podzim, přišla zima a Luther byl stále vězněn. Aleander a jeho přívrženci jásali, domnívali se, že světlo evangelia brzy zhasne. Místo toho však reformátor doplňoval svou lampu ze zásobárny pravdy a její světlo zanedlouho zazáří ještě jasněji a skvěleji.

V bezpečí a přátelském ovzduší na Wartburgu se Luther po nějakou dobu zotavoval z napětí zápasů. Avšak v klidu a odpočinku nemohl najít uspokojení natrvalo. Byl navyklý na život plný činorodosti a tuhých zápasů, proto těžce snášel nečinnost. Ve dnech osamělosti mu vyvstával před očima stav církve a Luther zoufale volal: „Běda! Není nikoho, kdo by se v těchto dnech Božího hněvu postavil jako zeď před Pánem a zachránil Izraele!“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 2) GC 169 Znovu se v myšlenkách zabýval sám sebou a začal se obávat, že by mohl být obviněn ze zbabělosti, protože utekl z boje. Vyčítal si lhostejnost a pohodlnost. Přitom však v té době vykonal za den více práce, než se zdálo, že může jeden člověk vykonat. Jeho pero nezahálelo. A tak jeho nepřátelé, kteří si namlouvali, že byl umlčen, byli překvapeni a zmateni, když dostali jasný důkaz, že v činnosti neustává. Po celém Německu se šířilo mnoho traktátů pocházejících z jeho pera. Prokázal také

neobyčejně důležitou službu svým krajanům, když přeložil do němčiny Nový zákon. Ze svého skalnatého Patmosu bez přestání téměř celý rok hlásal evangelium a káral hřích a bludy své doby.

Bůh ukryl svého služebníka z dějiště veřejného života nejen proto, aby ho zachránil před hněvem jeho nepřátel nebo aby mu dopřál období klidu pro důležitou práci. Šlo o něco ještě důležitějšího. V samotě a v ústraní horské pevnosti byl Luther odloučen od podpory světa a chráněn před lidskou chválou. Tím byl chráněn před pýchou a sebejistotou, které jsou tak často plodem úspěchu. Utrpením a pokořováním byl připravován na to, aby znovu zanedlouho bezpečně vystoupil na závratné výšiny.

Když se lidé těší svobodě, kterou jim přináší pravda, rádi oslavují ty, které Bůh vyvolil, aby rozlomili okovy bludu a pověry. Satan se snaží odvrátit myšlení a city lidí od Boha a zaměřit je na lidi. Vede je, aby uctívali nástroje a zapomínali na ruku, která prozřetelně všechno řídí. Náboženští vůdcové, kteří jsou oslavováni a ctěni lidmi, velmi často zapomínají na svou závislost na Bohu a začínají spoléhat na sebe. GC 170 Pak se snaží ovládat myšlení a svědomí lidí, kteří jsou ochotni nechat se jimi vést, místo toho, aby hledali vedení v Božím slově. Dílo nápravy je často brzděno právě tímto jevem. Před takovým nebezpečím chtěl Bůh ochránit reformaci. Přál si, aby toto dílo neslo pečeť Boha nikoli člověka. Lidé se dívali na Luthera jako na tlumočníka pravdy. Proto musel být odsunut do ústraní, aby se pohled všech mohl zaměřit na věčného Původce pravdy.

9. Švýcarský reformátor

GC 171Bůh vybíral pro reformaci církve své nástroje stejným způsobem, jako při počátečním budování církve. Nebeský učitel pominul velikány světa, muže bohaté a mocné, kteří byli navyklí přijímat chválu a pocty jako vůdcové lidu. Projevovali pýchu, sebejistotu a zakládali si na své nadřazenosti tak, že je Bůh nemohl přetvořit, aby soucítili se svými bližními a stali se spolupracovníky pokorného Ježíše z Nazareta. Pozvání: „*Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí*“, (Mat 4,19) dostali prostí, nevzdělaní galilejští rybáři. Byli to skromní a učenliví následovníci. Čím méně je ovlivnilo tehdejší falešné učení, tím lépe je mohl Kristus vyučit a vychovat pro svou službu. Podobně tomu bylo i v době velké reformace. Hlavní představitelé reformace pocházeli ze skromných poměrů, byli to lidé nejvíce vzdálení od pýchy na postavení, od vlivu fanatizmu a klerikalizmu. Bůh záměrně používá skromné nástroje k uskutečnění velkých cílů. Pak lidé neoslavují člověka, ale Pána, který působí, že lidé chtějí a konají to, co si přeje on.

Několik týdnů poté, co se v chatrném hornickém domku v Sasku narodil Luther, narodil se v chatrči pastevce v Alpách Ulrych Zwingli. Prostředí, ve kterém žil jako dítě, a jeho výchova v dětství jej dobře připravily pro budoucí poslání. GC 172Vyrůstal uprostřed krásné a vznešené přírody, a to mu do mysli vtisklo vědomí velikosti, moci a svrchovanosti Boha. Vyprávění o statečných činech, které se odehrály v jeho rodných horách, rozněcovala jeho mladické touhy. Zbožná babička mu vyprávěla několik krásných biblických příběhů, které vybrala ze spousty legend a pověstí církve. Nedočkavě poslouchal vyprávění o velkých činech patriarchů a proroků, o pastýřích, kteří pásli svá stáda na pahorcích Palestiny, kde k nim mluvili andělé, o dítěti z Betléma a o muži Golgoty.

Podobně jako Lutherův otec, také otec Zwingliho chtěl dát svému synkovi vzdělání, a proto musel chlapec záhy opustil rodné údolí. Rozumově se velmi rychle rozvíjel a brzy vyvstala otázka, kde najít učitele, kteří by ho mohli něčemu naučit. Když mu bylo třináct let odešel do Bernu, kde byla tehdy nejlepší škola ve Švýcarsku. Zde však byl vystaven nebezpečí, které ohrožovalo všechno, co mohl v životě vykonat. Mniši totiž velmi snažili, aby ho zlákali ke vstupu do kláštera. Dominikáni a františkáni soupeřili o oblibu lidu. Snažili se lidi přilákat honosně zdobenými kostely, okázalými obřady, prostřednictvím slavných ostatků svatých a zázračných obrazů.

Bernští dominikáni pochopili, že když získají tohoto mladého nadaného studenta, přinese jim to užitek a přispěje to k jejich slávě. Jeho mládí, jeho vrozené řečnické a spisovatelské schopnosti, jeho hudební a básnické nadání by účinněji než všechna okázalost a nádhera přitahovaly lidi na jejich obřady a rozmnožily by příjmy jejich řádu. Různými úskoky a lichotkami se pokoušeli Zwingliho zlákat, aby vstoupil do jejich kláštera. Luther se jako student pohřbil do klášterní kobky a zůstal by pro svět ztracen, kdyby ho Boží prozřetelnost nevysvobodila. Zwingli nemusel prožít stejné nebezpečí. GC 173Jeho otec se naštěstí dověděl o záměrech mnichů. Nemínil dopustit, aby jeho syn vedl zahálčivý a nesmyslný mnišský život. Pochopil, že je ohrožena jeho budoucí užitečnost, a proto mu nařídil, aby se okamžitě vrátil domů.

Syn uposlechl, ale v rodném údolí se nemohl trvale cítit spokojený. Po čase odešel do Basileje, kde pokračoval ve studiu. Tam také Zwingli poprvé slyšel evangelium o nezasloužené Boží milosti. Učitel klasických jazyků Wittenbach se při studiu řečtiny a hebrejštiny dostal k Písmu svatému a ve svých přednáškách přenášel paprsky Božího světla do mysli svých žáků. Prohlašoval, že existuje pravda starší a mnohem hodnotnější než nauky, kterým učí teologové a filozofové. Je to stará pravda o tom, že smrt Ježíše Krista je pro hříšníka jediným výkupným. Pro Zwingliho to byly první paprsky světla, které předchází úsvit.

Zanedlouho byl Zwingli z Basileje povolán, aby nastoupil svou životní dráhu. Jeho prvním působištěm byla farnost v Alpách, nepříliš vzdálená od jeho rodného údolí. Když byl ustanoven za kněze, jak napsal jeden z jeho pozdějších spolupracovníků, „věnoval se celou svou duší studiu Boží pravdy, protože si uvědomoval, kolik toho musí znát člověk, kterému bylo svěřeno Kristovo

stádce.“ (Wylie, díl 8, kap. 5) Čím více zkoumal Písmo, tím jasněji poznával rozdíl mezi jeho pravdami a bludy Říma. Podřídil se bibli jako Božímu slovu, jedinému, dostatečnému a neomylnému pravidlu. Poznal, že Písmo musí vykládat samo sebe. Neopovážil se vysvětlovat Písmo tak, aby to podpíralo předem vykonstruované učení. Považoval za svou povinnost poznat jeho původní a zřejmý smysl. Snažil se využít všechno, co mu mohlo pomoci plně a přesně poznat jeho smysl, prosil o pomoc Ducha svatého, který - jak Pán Ježíš slíbil - zjeví pravdu všem, kdo ji hledají upřímně a s modlitbou.

GC 174Zwingli prohlásil: „Písmo pochází od Boha, ne od člověka, a sám Bůh, který osvěcuje, ti umožní pochopit, že pochází od něj. Boží slovo ... nemůže selhat; je jasné, samo učí, samo se vykládá, osvěcuje duši celou spásou a milostí, utěšuje ji v Bohu, pokořuje ji, takže se sama ztrácí až propadá, aby přijala Boha.“ Pravdu těchto slov dokázal Zwingli vlastním životem. O tom, co v té době prožíval, později napsal: „Když ... jsem se začal plně věnovat Písmu svatému, tu mne filozofie a teologie stále naváděly, abych se s nimi přel. Nakonec jsem dospěl k závěru: Musíš nechat všech lží a poznat jaký je Bůh jen z jeho vlastního slova. Pak jsem začal prosit Boha o jeho světlo a začal jsem Písmo chápat mnohem jasněji.“ (Wylie, díl 8, kap. 6)

Učení, které Zwingli hlásal, nepřevzal od Luthera. Bylo to učení Kristovo. Švýcarský reformátor prohlásil: „Káže-li Luther Krista, činí to, co činím já. Přivedl ke Kristu více lidí než jsem jich přivedl já. To ale není důležité. Neponesu jméno nikoho jiného než Ježíše Krista, jsem jeho vojákem a on je můj jediný vůdce. Nikdy jsem Lutherovi nenapsal jediné slovo a Luther nenapsal mně. A proč? ... Aby se mohlo projevit, jak je Boží Duch jednotný, protože oba, aniž jsme se spolu domluvili, učíme o Kristu naprosto shodně.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 9)

V roce 1516 Zwingli dostal nabídku, aby přijal místo kazatele v klášteře v Einsiedelnu. Tam měl možnost poznat ještě blíže zkaženost Říma a odtud mohl působit jako reformátor daleko za hranice svých rodných Alp. Do Einsiedelnu přitahoval lidi nejvíce obraz Panny Marie, o které se tvrdilo, že má zázračnou moc. Nad vstupem do kláštera bylo napsáno: „Zde lze získat úplné odpuštění hříchů.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 5) GC 175Po celý rok přicházeli poutníci k oltáři Panny Marie, o velkém výročním svátku Panny Marie sem přicházely obrovské zástupy lidí ze všech částí Švýcarska a dokonce i z Francie a Německa. Zwingliho tento pohled velmi rmoutil, využil proto danou příležitost, aby těmto otrokům pověr zvěstoval svobodu evangelia.

„Nemyslete si,“ prohlásil, „že Bůh přebývá v tomto chrámě víc než v kterékoli jiné části světa, který stvořil. Ať žijete v kterékoli zemi, Bůh je všude okolo vás a slyší vás. ... Mohou vám neužitečné skutky, dlouhé pouti, oběti, obrazy, vzývání Panny Marie nebo svatých získat Boží milost? ... K čemu je dobré množství slov, do nichž odíváme své modlitby? Jaký smysl má nablýskaná kápě, dohola ostříhaná hlava, dlouhá vlající kutna nebo zlatem vyšívané střevíce? ... Bůh hledí na srdce, a naše srdce jsou od něho na hony vzdálena. Kristus, kdysi obětovaný na kříži, je dostatečnou obětí a odplatou za hříchy věřících po celou věčnost.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 5)

Mnoha posluchačům se toto učení nelíbilo. Byli zklamáni, když slyšeli, že jejich úmorná pouť je vlastně k ničemu. Nemohli pochopit, že se jim v Ježíši Kristu nabízí nezasloužené odpuštění. Více se jim líbil starý způsob jak získat nebe, který jim vyznačil Řím. Zalekli se složitosti toho, že by měli hledat něco lepšího. Pro ně bylo jednodušší svěřit své spasení farářům a papeži, než usilovat o čistotu srdce.

Jiní však radostně přijali zvěst o vykoupení v Ježíši Kristu. Obřady předepisované Římem jim nepřinášely pokoj. Vírou přijímali krev Spasitele jako prostředek smíření a odpuštění. Tito lidé se vrátili do svých domovů a předávali dalším drahocenné světlo, které přijali. Tak se pravda šířila od vesničky k vesničce, od města k městu a počet poutníků k oltáři Panny Marie se citelně zmenšoval. Ubývalo obětí a darů, a v důsledku toho se zmenšoval i plat Zwingliho, který byl na nich závislý. GC 176To mu však působilo jen radost, protože mohl sledovat, jak se zmenšuje vliv fanatizmu a pověr.

Církevní úřady nebyly slepé, aby neviděly dílo, které Zwingli koná, prozatím se však obávaly zakročit. Stále ještě doufaly, že ho získají pro svou věc a snažily se zapůsobit na něho lichocením. Mezitím si však pravda získávala lidská srdce.

Působení v Einsiedelnu připravilo Zwingliho pro práci ve větším měřítku, kterou měl brzy začít. Po třech letech působení v Einsiedelnu byl povolán jako kazatel do katedrály v Curychu. Curych byl tehdy nejvýznamnějším městem Švýcarské konfederace, odsud mohl jeho vliv zasahovat velmi daleko. Církevní představitelé, kteří ho do Curychu pozvali, chtěli zamezit jakýmkoli novotám a podle toho ho informovali, jaké jsou jeho povinnosti.

Poučovali ho: „Budeš vynakládat všechno úsilí, abys zajišťoval příjmy kapituly, a budeš brát ohled i na ty nejmenší. Budeš povzbuzovat a napomínat věrné, a to z kazatelny i ve zpovědnici, aby platili všechny desátky a poplatky a aby svými obětmi prokazovali oddanost církvi. Horlivě budeš usilovat o zvyšování příjmů ze služby nemocným, ze mší a vůbec z každého duchovního úkonu.“ Dále mu kněží, kteří ho uváděli do jeho nové práce vysvětlovali: „Pokud jde o podávání svátostí, kázání a duchovenskou péči, to také patří k povinnostem kaplana. Můžeš si však na to obstarat zástupce, zvláště pokud jde o kázání. Svátosti budeš podávat jen významným osobám a jen když o to budeš požádán, nesmíš tak činit komukoli bez rozlišování.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6)

Zwingli beze slova vyslechl poučení, poděkoval za čest, kterou mu prokázali povoláním na toto význačné místo, a potom začal vysvětlovat způsob, který chtěl zavést: GC 177 „Kristův život byl lidem příliš dlouho skrytý. Budu o jeho životě kázat z evangelia svatého Matouše, ... budu čerpat jen z pramene Písma svatého, zkoumat jeho hloubky, porovnávat jednu stať s druhou a snažit se jim porozumět prostřednictvím vytrvalých a opravdových modliteb. Svou službu zasvětím Boží slávě, chvále jeho jediného Syna, skutečné spáse duší a jejich vzdělávání v pravé víře.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6) I když někteří kněží nesouhlasili s jeho plánem a pokoušeli se mu ho rozmluvit, zůstal Zwingli neoblomný. Prohlásil, že nehodlá zavádět žádné nové způsoby, nýbrž starý způsob používaný církví v dřívějších dobách.

Zájem o pravdy, které kázal, byl již vzbuzen. Lidé začali přicházet na jeho kázání ve velkém počtu. Mezi jeho posluchači byli mnozí, kteří už dávno přestali chodit na bohoslužby. Zwingli začínal svá kázání tím, že otevřel evangelium, a pak četl a vysvětloval svým posluchačům inspirovaný záznam života, učení a smrti Ježíše Krista. Podobně jako v Einsiedelnu představoval i zde Boží slovo jako jedinou neomylnou autoritu a Kristovu smrt jako jedinou dokonalou oběť. Prohlašoval: „Chci vás přivést ke Kristu, k pravému zdroji záchrany.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6) Kolem kazatele se shromažďovali lidé všech vrstev, od veřejných činitelů a učenců po řemeslníky a rolníky. S hlubokým zájmem naslouchali jeho slovům. Zwingli nejen představoval nabídku nezaslouženého spasení, ale také nebojácně káral zlořády a zkaženost své doby. Mnozí lidé po návratu z chrámu chválili Boha. Říkali: „Tento muž je kazatelem pravdy. Bude naším Mojžíšem, aby nás vyvedl z této egyptské temnoty.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6)

Zpočátku bylo jeho působení přijímáno s velkým nadšením, časem se však projevilo také nepřátelství. Mniši začali odsuzovat jeho učení a mařit jeho dílo. Někteří ho začali zesměšňovat a snižovat, jiní se uchýlili k osočování a výhrůžkám. GC 178 Zwingli všechno trpělivě snášel a říkal: „Chceme-li získat bezbožné pro Ježíše Krista, musíme nad mnoha věcmi zamhouřit oči.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6)

V té době se objevila nová pomoc, která měla napomoci dílu reformace. Do Curychu přišel jakýsi Lucian s některými Lutherovými spisy. Poslal ho tam jeden přítel reformace z Basileje. Měl za to, že prodej těchto knih by mohl být účinným prostředkem šíření světla. Zwinglimu napsal: „Zjisti, zda je to člověk dostatečně opatrný a obratný, a je-li takový, nech ho roznášet mezi Švýcary, od města k městu, od městečka k městečku, od vesnice k vesnici a dokonce od domu k domu Lutherovy spisy, zvláště jeho výklad modlitby Páně, psaný pro křesťany laiky. Čím více se o nich bude vědět, tím více je budou lidé kupovat.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 6) Tak se světlu podařilo proniknout.

Když se Bůh chystal zlomit okovy nevědomosti a pověr, snažil se také satan ze všech sil, aby lidi zahalil tmou a spoutal jejich křídla ještě pevněji. Zatímco v různých zemích povstávali mužové a ukazovali lidem, že odpuštění a ospravedlnění lze získat jen díky oběti Ježíše Krista, Řím s obnoveným úsilím otevíral ve všech křesťanských zemích trh a nabízel odpuštění za peníze.

Církev stanovila za každý hřích poplatek a dovolovala lidem svobodně páchat zločiny, jen když církevní pokladna byla stále plná. Oba směry uplatňovaly stále větší vliv - jeden nabízel odpuštění hříchu za peníze, druhý odpuštění v Ježíši Kristu. Řím podporoval hřích a udělal si z něho zdroj příjmů, reformátoři hřích odsuzovali a poukazovali na Krista jako na smiřující oběť a vysvoboditele.

V Německu svěřili prodej odpustků dominikánským mnichům a řídil jej neslavně proslulý Tetzel. Ve Švýcarsku dostali obchod s odpustky do rukou františkáni a dohlížel na něj italský mnich Samson. GC 179Samson již vykonal pro církev dobrou službu, když zajistil pro papežskou pokladnu obrovské finanční částky z Německa a Švýcarska. Nyní projížděl křížem krážem Švýcarsko a vábil k sobě velké zástupy lidí. Obíral chudé rolníky o jejich skromné výdělky a vymáhal od zámožných bohaté dary. Vliv reformace se však již projevil. Obchod sice nešlo zastavit, vynášel však podstatně méně. Zwingli působil ještě v Einsiedelnu, když Samson krátce po svém příchodu do Švýcarska dorazil se svým zbožím do sousedního města. Když se Zwingli dozvěděl o jeho poslání, vystoupil okamžitě proti němu. Nikdy se nepotkali, ale Zwingli odhalil Samsonovy záměry tak, že mnich musel odjet a začít obchodovat jinde.

V Curychu Zwingli kázal proti kramářům s odpustky tak horlivě, že když se pak Samson blížil k Curychu, vyslala k němu církevní rada posla se vzkazem, aby se městu vyhnul. Samson se nakonec do města dostal lstí, neprodal tam však ani jediný odpustek a krátce nato opustil Švýcarsko nadobro.

V roce 1519 se přes Švýcarsko přehnal mor neboli „velká smrt . Reformaci to ještě více posílilo. Lidé se octli tváří v tvář smrti a mnozí pochopili, jak marné a bezcenné jsou odpustky, které si krátce předtím koupili, a zatoužili po pevnějším základu pro svou víru. Zwingli žil v Curychu a ani jemu se mor nevyhnul. Nemoc ho tak zeslabila, že ztrácel naději na uzdravení. Začaly se šířit zprávy, že zemřel. I v této hodině zkoušky zůstala jeho naděje a odvaha neotřesena. Vzhlížel vírou ke golgotskému kříži a věřil v plné usmíření za hřích. Když se pak vrátil od bran smrti, hlásal evangelium ještě horlivěji než předtím a jeho slova působila nezvyklou mocí. Lidé uvítali s radostí svého milovaného kazatele, který se k nim vrátil z pokraje hrobu. GC 180Sami přicházeli od lůžek nemocných a umírajících a cítili více než dosud, jakou hodnotu má evangelium.

Zwingli dospěl k jasnějšímu pochopení pravd evangelia a sám na sobě plněji pocítil jeho obnovující sílu. Zabýval se nyní dvěma náměty: pádem člověka do hříchu a plánem vykoupení. Hlásal: „V Adamovi jsme všichni mrtví, propadlí zkáze a odsouzení.“ (Wylie, díl 8, kap. 9) „Kristus ... však za nás zaplatil nekonečné vysvobození. ... Jeho utrpení ... je věčná oběť, má trvale uzdravující moc, činí navždy zadost Boží spravedlnosti pro všechny, kdo na ni spoléhají pevnou a neochvějnou vírou. Přitom učil, že lidé nesmějí s odvoláním na nezaslouženou Kristovu milost pokračovat v hříchu. „Kde je víra v Boha, tam je Bůh, a kde přebývá Bůh, tam je horlivost, která vede a nutí lidi k dobrým skutkům.“ (D‘Aubigné, sv. 8, kap. 9)

Zájem o Zwingliho kázání byl takový, že chrám naplňovaly zástupy posluchačů až k prasknutí. Postupně, jak to mohli snést, odhaloval jim pravdu. Pečlivě dbal na to, aby zpočátku neuváděl články, které by je ohromily a vyvolaly předsudky. Jeho úkolem bylo získat jejich srdce pro Kristovo učení, proměnit je Kristovou láskou a ukázat jim Kristův příklad. Přijmou-li zásady evangelia, nutně zmizí jejich pověrčivé názory a zvyky.

Reformace v Curychu postupovala krok za krokem. Zděšení nepřátelé se vzchopili k aktivnímu odporu. Rok předtím prohlásil mnich z Wittenberka své „ne papeži a císaři ve Wormsu a nyní se zdálo, že se podobný odpor vůči papežským požadavkům projeví také v Curychu. Opakovaně na Zwingliho útočili. V kantonech věrných papeži byli čas od času upalováni přívrženci evangelia. To však nestačilo. Měl být umlčen učitel kacířství. Kostnický biskup proto poslal tři vyslance k

městské radě v Curychu a obvinil Zwingliho, že učí lid přestupovat církevní zákony, a tím ohrožuje pokoj a řád společnosti. GC 181Jestliže nebude respektována autorita církve, tvrdil, nastane všeobecná anarchie. Zwingli odpověděl, že už čtyři roky káže evangelium v Curychu, „který je klidnější a pokojnější než kterékoli jiné město švýcarské konfederace. Pak se ptal: „Není právě křesťanství nejlepší ochranou obecného pořádku?“ (Wylie, díl 8, kap. 11)

Vyslanci naléhali na členy městské rady, aby zůstali věrni církvi, mimo níž, jak tvrdili, není spásy. Zwingli odpověděl: „Nedejte se zviklat tímto obviňováním. Základem církve je táž Skála, týž Kristus, který dal Petrovi jeho jméno, protože ho Petr věrně vyznal. Každý, kdo celým srdcem věří v Pána Ježíše, ať je z kteréhokoli národa, je Bohu milý a Bůh ho přijímá. To je vpravdě církev, mimo níž nikdo nemůže být zachráněn.“ (D‘Aubigné, londýnské vydání, sv. 8, kap. 11) Výsledkem zasedání rady bylo to, že jeden z biskupových vyslanců přijal reformovanou víru.

Městská rada odmítla podniknout proti Zwinglimu jakékoli opatření, proto se Řím chystal k novému útoku. Když se reformátor dozvěděl o úkladech svých nepřátel, zvolal: „Jen ať přijdou. Mám z nich takový strach, jako skalní útes z vln, které se vzdouvají u jeho paty.“ (Wylie, díl 8, kap. 11) Snahy kněží jen podpořily věc, kterou chtěli zničit. Pravda se šířila dále. Její přívrženci v Německu, zklamáni Lutherovým zmizením, se vzchopili, když viděli, jakého pokroku dosahuje evangelium ve Švýcarsku.

Když reformace zapustila v Curychu kořeny, projevily se její plody v tom, že začalo ubývat neřestí a začal růst pořádek a soulad. „V našem městě se usídlil pokoj, napsal Zwingli, „není tu sporů, nevyskytuje se tu pokrytectví, závist a řevnivost. Z čeho pramení taková jednomyslnost, z čeho pramení naše učení, které nás plní pokojem a zbožností, ne-li od Pána?“ (Wylie, díl 8, kap. 15)

Vítězství, kterých reformace dosáhla, podněcovala zastánce papežství, aby se ji snažili ještě odhodlaněji zničit. GC 182Viděli, jak malé výsledky přineslo pronásledování, kterým se snažili potlačit Lutherovo dílo v Německu, a proto se rozhodli, že reformaci zničí jejími vlastními zbraněmi. Uspořádají s Zwinglim učenou rozpravu a protože budou jejími pořadateli, zajistí si vítězství tím, že určí nejen místo, kde se bude rozprava konat, ale i rozhodčí, kteří posoudí, kdo zvítězil. Dostanou-li jednou Zwingliho do své moci, dají si dobrý pozor, aby jim neunikl. Bude- li vůdce umlčen, bude celé hnutí rychle potlačeno. Své plány ovšem pečlivě tajili.

Rozhodli, že se disputace bude konat ve městě Baden. Zwingli se však nedostavil. Městská rada v Curychu podezírala přívržence papežství z úkladů, a poučena hranicemi zapálenými v kantonech věrných papeži pro vyznavače evangelia, nedovolila svému kazateli, aby se sám vystavoval takovému nebezpečí. Zwingli byl ochoten setkat se s kýmkoli, koho Řím vyšle do Curychu. Jít však do Baden, kde už tekla krev mučedníků pro pravdu, znamenalo jít na jistou smrt. Reformátora měli zastupovat Ecolampadius a Haller, zástupcem Říma byl proslulý dr. Eck, doprovázený zástupem učených doktorů a prelátů.

I když se Zwingli rozpravy neúčastnil, jeho vliv byl patrný. Všechny zapisovatele vybrali obhájci papežství a ostatním pod trestem smrti zakázali psát si poznámky. Přesto Zwingli dostával každý den přesnou zprávu o tom, co bylo v Baden řečeno. Disputace se totiž zúčastnil jeden student, který každý večer zapsal argumenty, které byly toho dne předloženy. Jiní dva studenti dodávali tyto záznamy každý den Zwinglimu do Curychu spolu s dopisy od Ecolampadia. Reformátor každý den odpovídal, podával rady a návrhy. Dopisy psal v noci a studenti se s nimi vraceli do Baden ráno. Aby unikli pozornosti stráží u městské brány, nosili tito poslové na hlavách koše s drůbeží, takže mohli procházet bez obtíží.

Tak Zwingli bojoval se svými lstivými protivníky. GC 183Myconius napsal: „Vykonal více svým přemýšlením, probdělými nocemi a radami, které posílal do Baden, než by byl mohl vykonat tím, že by se rozpravy se svými nepřáteli účastnil osobně“. (D‘Aubigné, sv. 11, kap. 13)

Obhájci papežství se předem radovali z předpokládaného vítězství, proto přišli do Baden v nejdražších šatech a ozdobili se šperky. Pořádali slavnostní hody, jejich stoly se prohýbaly pod nejvzácnějšími lahůdkami a nejvybranějšími víny. Břemeno svých duchovních povinností si

ulehčovali radovánkami a hýřením. Zastánci reformace se od nich zásadně lišili. Pro obyčejné lidi to byla skupina jen o něco lepší než žebráci. Jejich skromné prostředky jim umožňovaly jen nejstřídmější živobytí. Majitel domu, v němž bydlel Ecolampadius, sledoval příležitostně svého nájemníka v jeho bytě a vždy ho našel buď při studiu nebo při modlitbě. Velmi se tomu podivoval a sdělovat, že kacíř je přinejmenším „velmi zbožný“.

Při rozpravě „vystoupil Eck nadutě za nádherně vyzdobený řečnický pult, zatímco skromný a prostě oblečený Ecolampadius se musel posadit před svým protivníkem na hrubě vyřezanou židli“. (D‘Aubigné, sv. 11, kap. 13) Eckův pronikavý hlas neselhával a jeho bezmezná jistota ho neopouštěla. Jeho horlivost povzbuzovala naděje na odplatu a na slávu, protože obránce víry měl dostat slušnou odměnu. Když neuspěl se svými argumenty, uchyloval se k urážkám a k zapřísahání.

Ecolampadius, skromný a ostýchavý, se bál boje. Rozpravu zahájil slavnostním prohlášením: „Neuznávám žádné jiné kritérium než Boží slovo.“ (D‘Aubigné, sv. 11, kap. 13) Ačkoli se choval jemně a zdvořile, prokázal, že je schopný a nezdolný. Zatímco obhájci papežství se podle svého zvyku dovolávali jako autority církevních zvyků, držel se reformátor pevně Písma svatého. Prohlásil: „Obyčeje v našem Švýcarsku neplatí, pokud nejsou v souladu s ústavou. Ve věcech víry je však naší ústavou bible. (D'Aubigné, sv. 11, kap. 13)

Rozdíl mezi oběma diskutujícími nezůstal bez účinku. GC 184Klidné a jasné argumenty reformátora, přednášené skromně a laskavě, zapůsobily na mysl přítomných, takže se znechuceně odvraceli od Eckova hlučného naparování.

Rozprava trvala osmnáct dní. Když skončila, zastánci papežství si mysleli, že zvítězili. Většina poslanců podpořila Řím, sněm označil reformátory za poražené a prohlásil, že jsou spolu se svým vůdcem Zwinglim vyobcováni z církve. Plody, které rozprava přinesla, však ukázaly, které straně prospěla. Rozprava významně posílila věc protestantismu, netrvalo dlouho a pro reformaci se vyslovila významná města Bern a Basilej.

10. Postup reformace v Německu

GC 185Lutherovo tajuplné zmizení vyvolalo ohromení v celém Německu. Všude zaznívaly dotazy, co s ním je. Šířily se nejpodivnější pověsti a mnoho lidí se domnívalo, že byl zavražděn. Mnozí naříkali, a nebyli to jen jeho oddaní přátelé, ale i tisíce lidí, kteří se k reformaci veřejně nepřihlásili. Mnozí lidé přísahali, že jeho smrt pomstí.

Představitelé římské církve s obavami sledovali, jak se nálady zvedají proti nim. Nejprve nad domnělou Lutherovou smrtí jásali, ale brzy by se nejraději schovali před hněvem lidu. Ani jeho nejodvážnější činy nezpůsobily jeho nepřátelům takové starosti jako jeho zmizení. Lidé, kteří ve své nenávisti chtěli zničit smělého reformátora, dostali nyní, když se stal bezmocným zajatcem, strach. Jeden z nich prohlásil: „Jediné, co nám zbývá, abychom se zachránili, je zapálit pochodně a prohledat celý svět, abychom Luthera našli a vrátili ho národu, který po něm volá.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 1) Ukázalo se, že císařův výnos vyzněl naprázdno. Papežští legáti zuřili, když poznali, že se lidé o něj zajímají mnohem méně než o Lutherův osud.

Zprávy o tom, že je v bezpečí, i když jako vězeň, uklidnily obavy lidu a ještě více povzbudily jeho nadšení pro Luthera. Lidé četli Lutherovy spisy ještě horlivěji než před tím. GC 186Stále víc a více lidí se přidávalo k věci hrdiny, který hájil Boží slovo proti obrovské přesile. Reformace stále nabývala na síle. Semeno, které Luther zasel, klíčilo všude. Jeho nepřítomnost dokonala dílo, které by jeho přítomnost vykonat nedokázala. Ostatní pracovníci, když jejich vůdce byl v ústraní, cítili větší odpovědnost. S novou vírou a horlivostí se snažili konat vše, co bylo v jejich silách, aby se dílo, tak šlechetně započaté, nezastavilo.

Satan však nezahálel. Pokusil se o to, o co se pokoušel v každém jiném reformním hnutí - oklamat a ničit lidi tím, že jim podstrčí padělek, který vydává za originál. Tak jako povstávali falešní Kristové v prvním století křesťanské církve, tak vystupovali také falešní proroci v šestnáctém století.4

Několik mužů, které hluboce zasáhlo náboženské vzrušení, se domnívalo, že dostali zvláštní zjevení z nebe. Tvrdili, že je Bůh pověřil, aby dokončili reformaci, kterou - jak prohlašovali - Luther pouze skromně zahájil. Ve skutečnosti však mařili dílo, které Luther vykonal. Odmítali velkou zásadu, která je základem reformace - totiž že Boží slovo je jediným a dostatečným pravidlem víry a života. Na místo tohoto neomylného měřítka stavěli své nestálé a nejisté pocity a dojmy. Tím, že dali stranou Písmo svaté, které odhaluje blud a klam, otevřeli satanovi cestu, aby ovládal myšlení lidí.

Jeden z takových proroků tvrdil, že dostal pokyny od anděla Gabriela. Jistý student, který se k němu přidal, zanechal studií a prohlašoval, že mu Bůh dal moudrost k výkladu jeho slov. K nim se pak připojili další lidé, kteří svou povahou tíhli k fanatizmu. Vystupování těchto blouznivců vyvolalo velké vzrušení. GC 187Lutherova kázání vyburcovala lid, všichni cítili potřebu nápravy. Nyní však tvrzení falešných proroků svedla na scestí řadu skutečně čestných a poctivých lidí.

Vůdcové tohoto hnutí se dostavili do Wittenberka a uplatňovali proti Melanchtonovi a jeho spolupracovníkům své domnělé nároky. Prohlašovali: „Bůh nás poslal, abychom učili lid. Měli jsme s Pánem důvěrné rozmluvy. Víme, co se stane; zkrátka, jsme apoštolové a proroci a obracíme se na doktora Luthera.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7)

Reformátoři byli překvapení a bezradní. To bylo něco, s čím se dříve nesetkali, a nevěděli, jak se zachovat. Melanchton prohlásil: „V těchto lidech je opravdu mimořádný duch, ale jaký to je duch? ... Varujme se, abychom na jedné straně neuhašovali Božího Ducha, na druhé straně abychom nebyli svedeni satanovým duchem.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7)

Brzy se ukázaly výsledky nového učení. Lidé začali zanedbávat bibli nebo ji úplně odložili. Na školách nastal zmatek. Studenti přestali zachovávat řád, opouštěli svá studia a odcházeli z univerzit. Lidem, kteří si mysleli, že jsou schopni oživit a řídit reformaci, se vlastně podařilo přivést ji na

pokraj zničení. Přívrženci papežství získali znovu sebedůvěru a volali s jásotem: „Ještě jeden, poslední zápas a všechno bude naše.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7)

Když se Luther na Wartburgu dověděl, co se děje, dělal si velké starosti: „Čekal jsem, že satan na nás takový mor pošle.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7) Poznal pravou povahu těchto domnělých proroků a viděl nebezpečí, které ohrožovalo věc pravdy. Ani nepřátelství papeže a císaře mu nedělalo tak velkou starost, jakou cítil nyní. Z lidí, kteří se vydávali za příznivce reformace, se stali její nejhorší nepřátelé. GC 188Právě ty pravdy, které mu přinesly tolik radosti a útěchy, použili k tomu, aby vyvolali spory a zmatek v církvi.

Luthera inspiroval k reformaci Duch svatý a vedl ho dál, než si Luther sám přál. Neměl v úmyslu zaujímat taková stanoviska, jaká zaujal, nebo dělat tak zásadní změny, jaké činil. Byl pouze nástrojem v rukou Nekonečné moci. Přesto se často chvěl o výsledek své práce. Jednou řekl: „Kdybych věděl, že mé učení škodí člověku, jednomu jedinému člověku, třeba tomu nejnižšímu a nejubožejšímu - což nemůže, protože je to evangelium - chtěl bych raději desetkrát zemřít než neodvolat.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7)

I samotný Wittenberk, středisko reformace, se rychle dostával pod vliv fanatizmu a anarchie. Tento hrozný stav nebyl důsledkem Lutherova učení. Avšak nepřátelé po celém Německu z něj obviňovali Luthera. S hořkostí v srdci si Luther někdy kladl otázku: „Je možné, aby takto skončilo velké reformační dílo?“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7) A pak znovu, když zápasil s Bohem v modlitbě, naplňoval jeho nitro pokoj. Prohlásil: „Není to moje dílo, ale tvé. Nestrpíš přece, aby se zkazilo pověrčivostí nebo fanatizmem. Pomyšlení, že by měl v tak těžké chvíli zůstat stranou zápasů, se pro něj stalo nesnesitelným. Rozhodl se, že se vrátí do Wittenberka.

Bez meškání se vydal na nebezpečnou cestu. Stále pro něj platila říšská klatba. Nepřátelé ho mohli připravit o život. Přátelům bylo zakázáno poskytnout mu pomoc nebo přístřeší. Císařská vláda přijala nejpřísnější opatření proti jeho přívržencům. Luther však viděl, že dílo evangelia je ohroženo, a v Božím jménu vyrazil nebojácně do boje za pravdu.

V dopisu saskému kurfiřtovi, v němž oznámil úmysl odejít z Wartburgu, Luther napsal: „Budiž známo Vaší Výsosti, že odcházím do Wittenberka pod ochranou, jež je daleko vyšší než ochrana knížat a kurfiřtů. Nemám v úmyslu žádat podporu Vaší Výsosti, vůbec netoužím po vaší ochraně, spíše budu chránit já vás. GC 189Kdybych věděl, že Vaše Výsost mě může nebo chce ochránit, nešel bych do Wittenberka vůbec. Není meče, který by mohl podpořit tuto věc. Bůh sám musí učinit vše, bez pomoci a součinnosti člověka. Ten, kdo má největší víru, ten může nejvíce ochránit.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Ve druhém dopisu, napsaném cestou do Wittenberka, Luther doplnil: „Vím, že vzbudím nelibost Vaší Výsosti a hněv celého světa. Avšak, což nejsou Wittenberští mé stádo? Což mi je Bůh nesvěřil? A což bych se pro ně neměl v případě nutnosti vystavit nebezpečí smrti? Ostatně se obávám, že v Německu nastane strašný výbuch, kterým Bůh potrestá náš národ.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 7)

S velkou opatrností a pokorou, ale rozhodně a pevně zahájil Luther své dílo. Jak prohlásil: „Slovem musíme svrhnout a zničit to, co bylo ustaveno násilím. Nepoužiji sílu proti pověrčivým a nevěřícím. ... Nikdo nesmí být donucován. Pravou podstatou víry je svoboda.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Brzy se po Wittenberku rozkřiklo, že se Luther vrátil a že bude kázat. Posluchači přišli ze všech stran a kostel se naplnil k prasknutí. Luther vystoupil na kazatelnu a s velkou moudrostí a laskavostí učil, napomínal a káral. Když mluvil o jednání lidí, kteří se snažili násilně zrušit mše, pravil:

„Mše je věc nedobrá. Bůh s ní nesouhlasí. Měla by být zrušena, a přál bych si, aby byla na celém světě nahrazena Večeří Páně. Nikdo však nesmí být od ní odtržen násilím. Musíme tuto věc nechat v Božích rukou. Musí jednat Boží slovo, ne my. Proč tomu tak má být? Protože nemáme srdce lidí ve svých rukou, jako má hrnčíř v rukou jíl. Máme právo mluvit, nemáme však právo konat. Modleme se, ostatní je už na Bohu. Kdybych použil násilí, co bych získal? Předstírání,

formálnost, napodobování, náboženské úkony vymyšlené člověkem a pokrytectví. ... Nebude však v tom ani upřímnost srdce, ani víra, ani láska. GC 190Kde chybějí tyto tři věci, chybí všechno, a za takový výsledek bych nedal zlámanou grešli. ... Bůh učiní pouhým slovem více než vy a já a než celý svět spojenými silami. Bůh se zmocňuje srdce. A je-li zasaženo srdce, je získáno všechno. ...

Budu kázat, vést rozpravy a psát. Nebudu však nikoho nutit, protože víra je svobodný projev člověka. Víte, co jsem udělal. Povstal jsem proti papeži, odpustkům a obhájcům papežství, ale bez násilí, a nevyvolával jsem rozruch. Prosazoval jsem Boží slovo. Kázal jsem a psal, a to je všechno, co jsem dělal. A přece, zatím co jsem psal - slovo, které jsem kázal, svrhlo papežství. Žádné kníže ani císař mu tak neuškodili. A přece jsem já neučinil nic. Pouhé slovo učinilo vše. Kdybych býval chtěl použít sílu, bylo by snad celé Německo zalito krví. Co by to však přineslo? Zkázu a zpustošení těla i duše. Proto jsem byl tiše a nechal jsem slovo, aby samo prošlo světem.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 8)

Po celý týden kázal Luther každý den pozorným zástupům. Boží slovo rozptýlilo ovzduší fanatického vzrušení. Moc evangelia přivedla svedené opět na cestu pravdy.

Luther netoužil setkat se s fanatiky, jejichž jednání přineslo tolik zla. Věděl, že jsou to lidé nesprávně myslící a neukáznění, kteří tvrdí, že dostali z nebe zvláštní osvícení, přitom ale nesnesou nejmenší odpor ani nejmírnější pokárání nebo radu. Osobují si nejvyšší autoritu a od každého vyžadují, aby bez námitek uznal jejich nároky. Protože však žádali, aby s nimi hovořil, souhlasil. Přitom tak jasně odhalil zhoubnost jejich tvrzení, že tito domnělí proroci ihned opustili Wittenberk.

Fanatizmus byl načas zastaven. O několik let později však vypukl s ještě větší silou a s ještě hroznějšími následky. O vůdcích tohoto hnutí Luther řekl: GC 191„Pro ně bylo Písmo svaté jen mrtvou literou, všichni hned volali: ‚Duch, Duch!‘ Zcela jistě nepůjdu tam, kam je vede jejich duch. Kéž mě Bůh ve svém milosrdenství uchrání před církví, v níž jsou jen samí ‚svatí‘. Chci žít s pokornými, slabými, bezmocnými, kteří vědí o svých hříších a kteří stále volají k Bohu z hloubi svých srdcí, aby od něho získali útěchu a pomoc.“ (D‘Aubigné, sv. 10, kap. 10)

Tomáš Münzer, nejhorlivější z fanatiků, byl velmi schopný. Kdyby své schopnosti nechal správně usměrnit, mohl vykonat mnoho dobra. Münzer však nepřijal hlavní zásady pravého náboženství. „Byl posedlý touhou zreformovat svět a zapomínal na to, na co zapomínají všichni podobní pošetilci, že totiž s reformací musí začít u sebe. (D'Aubigné, sv. 9, kap. 8) Toužil po tom, aby získal postavení a vliv. Nebyl ochotný být druhý, ani po Lutherovi. Tvrdil, že reformátoři místo papeže postavili autoritu Písma, a tím vlastně vytvořili jiné papežství. Prohlašoval o sobě, že ho Bůh pověřil, aby zavedl skutečnou reformaci. Münzer tvrdil: „Kdo má tohoto ducha, má pravou víru, i kdyby nikdy v životě bibli ani neviděl.“ (D'Aubigné, sv. 10, kap. 10)

Fanatičtí učitelé se poddávali svým dojmům a pokládali každý svůj pocit za Boží hlas. Proto zacházeli do extrémů. Někteří dokonce pálili své bible a prohlašovali: „Litera zabíjí, ale Duch oživuje.“ GC 192Münzerovo učení odpovídalo touze lidí po zázracích a přitom uspokojovalo jejich pýchu, protože lidské názory a představy kladlo nad Boží slovo. Jeho učení přijaly tisíce lidí. Zanedlouho Münzer veřejně při bohoslužbách odmítl jakýkoli společenský pořádek a prohlásil, že poslouchat vrchnost je totéž jako pokoušet se sloužit současně Bohu i satanu.

Lidé, kteří již začínali svrhávat jho papežství, se stávali netrpěliví a nejraději by se zbavili také světské vlády. Münzerovo revoluční učení, podle jeho tvrzení Bohem posvěcené, je svádělo k tomu, aby odmítli jakýkoli řád a popustili uzdu svým představám a vášním. Následovaly hrozné vzpoury a boje, německá pole nasákla krví.

Vnitřní muka, která Luther prožíval kdysi v Erfurtu, jej nyní, když viděl, že takové plody fanatizmu jsou připisovány reformaci, zasáhla znovu a s dvojnásobnou silou. Papeži nakloněná šlechta prohlašovala - a mnozí byli ochotni uvěřit jejímu tvrzení - že vzpoury jsou zákonitým důsledkem Lutherova učení. I když toto obvinění nemělo nejmenšího podkladu, způsobilo reformátorovi velký zármutek. Nemohl unést, že věc pravdy zneuctili tím, že ji srovnávali s nejhrubším fanatizmem. Na druhé straně také vůdcové vzpoury nenáviděli Luthera, protože nejen

odmítal jejich učení a upíral jim božské vnuknutí, ale označoval je za povstalce proti státní správě. Na oplátku ho nařkli, že je sprostý lhář. Zdálo se, že vyvolal proti sobě nepřátelství šlechty i lidu.

Katolíci jásali a těšili se, že brzy uvidí konec reformace. Obviňovali Luthera z bludů, které se sám co nejopravdověji snažil vymýtit. Skupině fanatiků, kteří lživě tvrdili, že se s nimi jedná velmi nespravedlivě, se podařilo získat sympatie značného množství lidí, a jak se tak často stává v případě lidí, kteří sejdou na scestí, pokládali je za mučedníky. Lidé, kteří se všemožně stavěli proti reformaci, byli litováni a oslavováni jako oběti krutosti a útlaku. Byla to práce satana, vyvolaná stejným duchem vzpoury, který se poprvé projevil v nebi.

Satan se soustavně snaží klamat lidi a vést je k tomu, aby hřích nazývali spravedlností a spravedlnost hříchem. A jak se mu dílo daří! Jak často jsou věrní Boží služebníci kritizováni a hanobeni, protože odvážně stojí za pravdou! GC 193Zatímco lidé, kteří konají satanovo dílo, jsou oslavováni a chváleni a dokonce pokládáni za mučedníky, ti, kteří si zaslouží úctu a podporu za svou věrnost Bohu, jsou opouštěni, podezíráni a nevěří se jim.

Napodobeniny svatosti, nepravé, předstírané posvěcení stále matou lidi. V různých podobách se projevuje stále stejný duch jako v době Luthera, který odvádí mysl lidí od Písma svatého a svádí je, aby se řídili vlastními pocity a dojmy místo toho, aby poslouchali Boží zákon. Je to jeden z nejúspěšnějších nástrojů, jimiž satan hanobí čistotu a pravdu.

Luther neohroženě bránil evangelium proti útokům, které přicházely ze všech stran. Boží slovo se samo osvědčovalo jako mocná zbraň v každém boji. Tímto slovem bojoval Luther proti moci, kterou si přivlastňoval papež, proti racionalistické filozofii vzdělanců a stál pevně jako skála proti fanatizmu, který se snažil přidružit k reformaci.

Všichni tito protivníci reformace ignorovali svým způsobem Písmo a povyšovali lidskou moudrost na zdroj náboženské pravdy a poznání. Racionalizmus zbožšťoval lidský rozum a považoval ho za měřítko náboženství. Římská církev tvrdila, že její nejvyšší kněz má nejvyšší autoritu díky přímé posloupnosti od apoštolů, a tím otevřela dokořán dveře pro všechny výstřednosti a špatnosti, které lze skrytě páchat pod rouškou svatosti apoštolského poslání. Münzer a jeho stoupenci tvrdili, že dostali vnuknutí, jejich vnuknutí však nebylo ničím jiným než jejich vlastní představy, svým vlivem podkopával jakoukoli lidskou i Boží autoritu. Pravé křesťanství přijímá Boží slovo jako velkou pokladnici zjevené pravdy a jako měřítko pro posouzení všech vnuknutí.

Po návratu z Wartburgu dokončil Luther překlad Nového zákona a krátce nato německý lid dostal evangelia ve své mateřštině. Překlad přijali s velkou radostí všichni, kdo milovali pravdu. GC 194Opovržlivě jej však odmítli lidé, kteří dali přednost lidským výmyslům a lidským přikázáním.

Kněze děsilo pomyšlení, že prostí lidé budou nyní moci s nimi diskutovat o požadavcích Božího slova, a že tak vyjde najevo jejich vlastní nevědomost. Zbraně jejich světské argumentace byly bezmocné proti meči Ducha. Řím se pokusil celou svou autoritou zabránit šíření Písma, avšak dekrety, klatby a mučení nebyly nic platné. Čím více Řím odsuzoval a zakazoval bibli, tím více lidé toužili poznat, čemu vlastně bible učí. Všichni, kdo uměli číst, toužili seznámit se s Božím slovem. Nosili bibli s sebou, četli ji znovu a znovu a nespokojili se, dokud neuměli celé části zpaměti. Když Luther viděl, jak byl přijat Nový zákon, začal ihned překládat Starý zákon a uveřejňoval jej po částech, jakmile některou z jeho knih dokončil.

Lutherovy spisy radostně vítali ve městech i na venkově. „Co Luther a jeho přátelé sepisovali, to druzí rozšiřovali. Někteří mniši přesvědčeni o nesprávnosti klášterních slibů a toužili vyměnit jednotvárný zahálčivý život za život činorodý. Neuměli však hlásat Boží slovo a tak procházeli zemi, navštěvovali vesnice a osady a prodávali knihy, které napsal Luther a jeho přátelé. Záhy se Německo hemžilo lidmi, kteří odvážně šířili knihy.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 11)

Knihy studovali s opravdovým zájmem bohatí i chudí, učení i prostí. Vesničtí učitelé je po nocích předčítali skupinám lidí, kteří se shromáždili u krbu. Na základě velkého úsilí se někteří posluchači přesvědčili o pravdě, přijali zvěst evangelia s radostí a zvěstovali ji pak dalším.

„Kam tvá slova proniknou, tam vzchází světlo, nezkušení nabývají rozumnosti.“ (Žalm 119,130) GC 195Skutečnost ověřila pravdivost těchto slov inspirovaných Duchem svatým. Studium Písma způsobilo pronikavou změnu v myslích a v srdcích lidí. Církevní vláda nasadila poddaným papeže železné jho, které je udržovalo v nevědomosti a ponížení. Úzkostlivě je vedla k pověrčivému dodržování obřadů a vnějších forem. Jejich srdce a rozum se takové služby téměř neúčastnily. Lutherovo kázání srozumitelně ukazovalo pravdy Božího slova, a pak slovo samo, když se dostalo do rukou prostého lidu, probudilo v nich dřímající síly, protože Boží slovo nejen očišťuje a zušlechťuje ducha, ale dává také novou sílu a účinnost rozumu.

Lidé všech tříd a postavení hájili s biblí v rukou učení reformace. Zastánci papežství, kteří ponechali studium Písma kněžím a mnichům, je nyní volali, aby vyvrátili nové učení. Avšak kněží a mniši, kteří neznali ani Písmo ani Boží moc, byli těmi, které označovali za nevzdělance a kacíře, naprostou poráženi. Jeden katolický spisovatel napsal: „Luther naneštěstí přesvědčil své stoupence, aby nevěřili ničemu jinému než Písmu svatému.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 11) Zástupy se shromažďovaly, aby poslouchaly pravdu, přednášenou muži, kteří sice neměli velké vzdělání, ale kteří dokázali oponovat učeným a výřečným teologům. Ostudná nevědomost význačných osobností se projevila, když se jejich argumenty střetly s prostým učením Božího slova. Dělníci, vojáci, ženy, ba i děti znali učení bible lépe než kněží a učení doktoři.

Rozdíl mezi zastánci evangelia a zastánci papežských pověr byl v řadách vzdělaných patrný stejně jako mezi prostým lidem. GC 196„Proti starým představitelům církevní hierarchie, kteří přestali studovat jazyky a pěstovat literaturu ... stála ušlechtile smýšlející mládež, která se zasvětila studiu, zkoumala Písma a seznamovala se s mistrovským dílem starověku. Tito mladí lidé, kteří měli bystrý rozum, ušlechtilou mysl a nebojácné srdce, získali záhy takové znalosti, že se s nimi dlouho nikdo nemohl měřit. ... Pochopitelně, pokaždé, když se tito mladí obránci reformace setkali na nějakém shromáždění s katolickými doktory teologie, útočili na ně s takovou lehkostí a jistotou, že tito nevzdělaní doktoři tím byli zaskočeni, bezradní a lidé jimi zaslouženě opovrhovali.“ (D‘Aubigné, sv. 9, kap. 11)

Když katoličtí duchovní viděli, že se tenčí řady jejich posluchačů, zavolali na pomoc světské úřady a všemi dostupnými způsoby se snažili přivést své ovečky zpět. Lid však našel v novém učení to, co uspokojovalo potřeby jejich duší, a odvracel se od duchovních, kteří je tak dlouho krmili bezcennými slupkami pověrečných obřadů a lidských tradic.

Když se proti hlasatelům pravdy rozhořelo pronásledování, řídili se pronásledovaní Kristovými slovy: *„Když vás budou pronásledovat v jednom městě, prchněte do jiného.“* (Mat 10,23) Světlo pronikalo všude. Kde našli uprchlíci pohostinně otevřené dveře, zůstali tam a kázali Krista - někdy v kostele - a pokud jim to bylo odepřeno, pak v soukromých domech nebo pod širým nebem. Všude, kde našli posluchače, byl zasvěcený chrám. Pravda hlásaná s takovým úsilím a jistotou, se šířila s neodolatelnou silou.

Marně byly církevní a státní úřady vyzývány, aby kacířství vyhubily. Marně se pokoušely věznit, mučit, upalovat na hranicích a popravovat mečem. Tisíce věřících zpečetily svou víru krví, a přesto se dílo šířilo dál. Pronásledování jen pomohlo pravda rozšířit, a fanatizmus, který chtěl nepřítel do ní přimíchat, způsobil jen to, že se jasněji projevil rozdíl mezi působením satana a Božím dílem.

11. Protest knížat

GC 197Jedním z nejskvělejších svědectví, která kdy zazněla ve prospěch reformace, byl protest německých křesťanských knížat na sněmu ve Špýru roku 1529. Odvaha, víra a pevnost těchto Božích mužů vydobyly pro následující staletí svobodu myšlení a svědomí. Jejich protest dal reformační církvi název protestantská. Základní myšlenky jejich protestu tvoří „nejvlastnější podstatu protestantizmu“. (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Pro reformaci nastalo chmurné, hrozivé období. Přes wormský edikt, který postavil Luthera mimo zákon a zakazoval šířit jeho učení nebo mu věřit, vládla v německé říši dosud náboženská snášenlivost. Boží prozřetelnost zadržovala síly, které se stavěly proti pravdě. Karel V. chtěl reformaci rozdrtit, ale pokaždé, když se rozpřáhl, aby udeřil, byl nucen úder zadržet. Znovu a znovu se již zdálo, že nevyhnutelně přichází konec pro všechny, kdo se opovážili postavit se proti Římu, ale v rozhodný okamžik se na východní hranici objevila turecká vojska, podruhé vyhlásil německému císaři válku francouzský král nebo dokonce sám papež, žárlivý na jeho rostoucí vliv. Zatímco zuřily šarvátky a rozbroje mezi národy, mohla reformace sílit a šířit se.

Nakonec však katoličtí panovníci urovnali své spory, aby mohli proti reformátorům zakročit společně. Sněm ve Špýru, konaný v roce 1526 poskytl každému státu plnou svobodu ve věcech náboženských až do svolání všeobecného koncilu. GC 198Jakmile však pominula nebezpečí, která vedla k tomuto ústupku, svolal císař v roce 1529 do Špýru druhý sněm, který měl kacířství vyhladit. Na něm měla být knížata pokud možno pokojným způsobem přivedena k tomu, aby se postavila proti reformaci. Kdyby se to nepodařilo, byl Karel připraven sáhnout po meči.

Zastánci papeže jásali. Přišli do Špýru ve velkém počtu a veřejně projevovali své nepřátelství vůči reformátorům a všem, kdo stáli na jejich straně. Melanchton o tom řekl: „Jsme vyvrheli a smetí světa. Kristus však shlédne na svůj ubohý lid a zachrání ho.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5) Evangelická knížata, která se sněmu účastnila, nesměla nechat kázat evangelium ani ve svých domovech. Obyvatelé Špýru však toužili po Božím slově a přes zákaz se v tisících shromažďovali k bohoslužbám, které se konaly v kapli saského kurfiřta.

To uspíšilo příchod rozhodné chvíle. Císař poslal sněmu poselství, v němž ho žádal, aby zrušil usnesení zaručující svobodu svědomí, protože toto usnesení přineslo velké nepořádky. Tento svévolný počin císaře pobouřil evangelíky a vzbudil v nich obavy. Jeden z nich řekl: „Kristus znovu upadl do rukou Kaifáše a Piláta.“ Obhájci papežství se rozzuřili. Jeden fanatický katolík prohlásil: „Turci jsou lepší než luteráni, protože Turci dodržují postní dny, kdežto luteráni je nezachovávají. Budeme-li muset volit mezi Písmem svatým a starými církevními bludy, zavrhneme raději Písmo svaté.“ Melanchton k tomu poznamenal: „Každý den zde na sněmu hodí Faber po nás, evangelících, nějaký nový kámen.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Náboženská tolerance byla zaručena zákonem a evangelické státy byly odhodlány postavit se proti porušování svých práv. Luther, pro něhož ještě stále platila klatba wormského ediktu, se nesměl sněmu ve Špýru zúčastnit. Jeho místo však zaujali jeho spolupracovníci a šlechtici, které Bůh povolal, aby hájili Boží věc v tak nebezpečné době. GC 199Šlechetný Bedřich Saský, bývalý Lutherův ochránce, zemřel, avšak vévoda Jan, jeho bratr a nástupce, uvítal reformaci s radostí. I když chtěl mít klid a pokoj, projevil velkou rozhodnost a odvahu ve všem, co se týkalo víry.

Kněží požadovali, aby se státy, které přijaly reformaci, bezpodmínečně podrobily římské pravomoci. Reformátoři naproti tomu žádali svobodu, která jim byla předtím zaručena. Nemohli souhlasit s tím, že by Řím měl znovu vládnout nad státy, které tak radostně přijaly Boží slovo.

Nakonec byl podán kompromisní návrh, aby v těch zemích, kde se reformace ještě neprosadila, byl přísně dodržován wormský edikt a „v těch státech, kde se lid od něho odchýlil a kde nelze vynutit jeho dodržování bez nebezpečí vzpoury, aby nezaváděli žádné nové reformy, nedotýkali se sporných bodů, nestavěli se proti sloužení mše a nepřipustili, aby římští katolíci přijímali

luteránství.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5) Tato opatření sněm schválil k velké radosti katolických kněží a prelátů.

Kdyby dodržování tohoto ediktu bylo vynuceno, „nemohla by se reformace ani šířit tam, kde je dosud neznáma, ani by se nemohla upevnit na dobrých základech tam, kde se již rozšířila.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5) Svoboda projevu by byla potlačena. Nebylo by dovoleno přestoupit na jinou víru. A od přívrženců reformace se žádalo, aby se těmto omezením a zákazům ihned podřídili. Zdálo se, že svět bude brzy připraven o jakoukoli naději. „Znovuzavedení nadvlády Říma... by nezbytně znamenalo návrat starých zlořádů a pak už by se jistě našla příležitost, „aby se dokončila zkáza díla, ostatně již silně otřeseného fanatizmem a rozkolem.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Když se evangelíci sešli, aby se radili, díval se jeden na druhého se strachem a obavami v očích. Jeden se ptal druhého: „Co máme dělat?“ Šlo o otázky důležité pro celý svět. „Mají se vůdci reformace podřídit a přijmout edikt? GC 200Jak snadno mohli v tak těžké a rozhodné chvíli sklouznout na nesprávnou cestu. Kolik přijatelných záminek, výmluv a důvodů mohli najít pro to, že je nutné se podrobit. Luteránská šlechta měla zaručenu svobodu vyznání. Stejné právo měli i všichni jejich poddaní, kteří ještě před vydáním tohoto dekretu přijali reformační víru. Copak se s tím nemohli spokojit? Kolika nebezpečím by se mohli vyhnout, kdyby se podrobili. Do kolika neznámých nebezpečí a sporů je neochota poslechnout přivede? Kdo ví, jaké možnosti přinese budoucnost? Proto přijměme olivovou ratolest míru, kterou Řím podává a zacelme rány Německa. Podobnými argumenty mohli reformátoři ospravedlnit svůj souhlas s postupem, který by jistě v krátké době vedl k porážce jejich věci.

„Naštěstí rozeznali, z jakého principu vychází navrhované řešení, a jednali na základě své víry. O jaký princip šlo? O právo Říma znásilňovat svědomí a zakazovat svobodné studium. Což se jim a jejich protestantským poddaným nenabízela náboženská svoboda? Ano, ale jen jako zvláštní výhoda vyjádřená daným ujednáním, nikoli jako právo. Pro všechny ostatní, kteří nebyli do ujednání zahrnuti, měla platit velká zásada moci - pro svědomí není místa, Řím je neomylným soudcem a je nutné jej poslouchat. Přijetí navrhované dohody by znamenalo, že náboženská svoboda se bude vztahovat jen na reformované Sasko, a v celém ostatním křesťanském světě bude studium Písma a vyznávání reformační víry zločinem a bude trestáno vězením a smrtí na hranici. Mohou souhlasit, aby náboženská svoboda platila jen někde? Mohou souhlasit s prohlášením, že reformace už nesmí získat žádného přívržence, a připustit, že tam, kde Řím vládne v této chvíli, bude vládnout na věky? Mohli by pak reformátoři tvrdit, že jsou nevinní krví stovek a tisíců lidí, kteří v důsledku tohoto ujednání přijdou o život v papežem ovládaných zemích? GC 201Znamenalo by to zradu věci evangelia a svobod křesťanstva v nejrozhodnějším okamžiku.“ (Wylie sv. 9, kap. 15) „Rozhodli se raději obětovat všechno, i své státy, své koruny a své životy“. (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Knížata se dohodla: „Odmítneme toto nařízení, v otázkách svědomí nerozhoduje většina.„ Prohlásili: Za klid a pokoj, kterým se těší říše, vděčíme nařízení z roku 1526. Jeho zrušení by v Německu způsobilo rozbroje a rozkol. Sněm nemá právo zrušit náboženské svobody, dokud se nesejde koncil.“ (D'Aubigné, sv. 13, kap. 5) Povinností státu je chránit svobodu svědomí a tam také končí jeho pravomoc v náboženských otázkách. Každá vláda, která se pokouší usměrňovat nebo vynucovat náboženské přesvědčení mocí, opouští zásadu, za níž tak šlechetně bojovali evangeličtí křesťané.

Zastánci papežství se rozhodli, že potlačí to, co nazývali „nebezpečnou tvrdošíjností“. Nejdříve se pokusili způsobit rozkol mezi přívrženci reformace a zastrašit všechny, kdo se pro ni dosud otevřeně nevyslovili. Nakonec byli před sněm pozváni zástupci svobodných měst a měli prohlásit, zda přistoupí na podmínky návrhu. Žádali o odklad, avšak nadarmo. Když měli přísahat, téměř polovina se jich postavila na stranu reformátorů. Lidé, kteří odmítli obětovat svobodu svědomí a právo samostatně myslet, dobře věděli, že se tímto svým postojem vystavují budoucí kritice,

odsouzení a pronásledování. Jeden z delegátů řekl: „Musíme buď zapřít Boží slovo, nebo se nechat upálit.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5.)

Král Ferdinand, který zastupoval na sněmu císaře, viděl, že nařízení by vyvolalo vážné neshody, nebude-li možné přimět knížata, aby je přijala a podporovala. Pokusil se je přesvědčit, dobře totiž věděl, že použití násilí proti takovým mužům by jen stupňovalo jejich odhodlanost. GC 202„Prosil knížata, aby přijala nařízení, a ujišťoval je, že císař s nimi bude spokojen.“ Tito věrní mužové však uznávali moc, která převyšuje všechny pozemské vládce. Klidně odpověděli: „Uposlechneme císaře ve všem, co může přispět k zachování pokoje a ke cti Boží.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Nakonec král oznámil před sněmem kurfiřtovi a jeho přátelům, že edikt „bude vydán formou císařského nařízení“ a že „jim nezbývá nic jiného než se podřídit většině“. Po tomto vyhlášení král opustil shromáždění, aniž poskytl zastáncům reformace příležitost, aby o něm mohli jednat nebo na ně odpovědět. „Nadarmo vyslali poselstvo ke králi s prosbou, aby se vrátil.“ Na jejich námitky král jen odpověděl: „Je to hotová věc. Nezbývá, než se podrobit.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 5)

Císařská strana byla přesvědčena, že evangelická knížata se budou držet Písma svatého jako nadřazeného nad lidské nauky a požadavky. Věděli, že kdekoli přijmou tuto zásadu, tam bude papežství nakonec svrženo. Avšak jako tisíce lidí, kteří přišli po nich, viděli jen „to, co je možno vidět očima“, a namlouvali si, že věc císaře a papeže stojí dobře, kdežto věc reformátorů je na tom špatně. Kdyby zastánci reformace spoléhali na lidskou pomoc, byli by opravdu bezmocní, jak si to jejich nepřátelé mysleli. I když byli početně slabí a odporovali Římu, byli silní. Odvolali se „od sněmu k Božímu slovu, a od císaře Karla k Ježíši Kristu, Králi králů a Pánu pánů.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Když Ferdinand odmítl brát ohled na jejich přesvědčení v otázce svědomí, rozhodla se knížata, že nebudou dbát jeho nepřítomnosti a předloží neprodleně svůj protest národnímu sněmu. Sepsali slavnostní prohlášení a předložili ho sněmu. Prohlášení znělo:

„Protestujeme tímto před Bohem, naším jediným Stvořitelem, Ochráncem, Vykupitelem a Spasitelem, jenž bude jednoho dne naším Soudcem, a před všemi lidmi a před veškerým stvořením, že my, za sebe i za svůj lid, v žádném případě nesouhlasíme s navrhovaným nařízením a nepřipojíme se k ničemu, co se jakkoli příčí Bohu, svatému Božímu slovu, našemu pravému svědomí, spáse našich duší.“

GC 203„Neschvalujeme vyhlášené nařízení! Jsme si jisti, že když všemohoucí Bůh povolá nějakého člověka, aby poznal Boha, přesto tento člověk nemůže Boha poznat! Bezpečné učení je jen to, které se shoduje s Božím slovem. ... Pán zakazuje hlásání každého jiného učení. ... Písmo svaté má být vykládáno jinými, jasnějšími texty bible; ... tato svatá kniha je pro křesťana nezbytná, je snadná k pochopení a jejím posláním je odstraňovat temnotu. Jsme rozhodnuti z Boží milosti zachovávat ryzí a výlučné hlásání jen Božího slova, tak jak je obsaženo v biblických knihách Starého a Nového zákona, a nepřipustit, aby se k němu cokoli přidávalo, co by mu mohlo odporovat. Toto slovo je jediná pravda. Je bezpečným měřítkem veškerého učení a života a nemůže selhat nebo nás zklamat. Kdo staví na tomto základě, odolá všem pekelným mocnostem a všechna lidská marnost, která se proti němu postaví, padne před Boží tváří.“

„Z toho důvodu odmítáme jho, jež se na nás vkládá.“ „Současně očekáváme, že Jeho císařská Milost se vůči nám zachová jako křesťanský vlád
ce, který miluje Boha nade vše. Prohlašujeme, že budeme ochotně projevovat jemu i vám, milostiví páni, lásku a poslušnost, jak je naší spravedlivou a pravou povinností.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Protest zapůsobil na sněm hlubokým dojmem. Většina členů sněmu žasla nad smělostí protestujících a naplnily je obavy. Budoucnost se jim jevila jako bouřlivá a nejistá. Rozkol, nesváry a krveprolévání se zdály neodvratitelné. Avšak zastánci reformace, jisti si spravedlností své věci a spoléhající na ruku Všemohoucího, byli „plni odvahy a odhodlání“.

„Zásady obsažené v tomto proslulém protestu ... jsou nejvlastnější podstatou protestantizmu. Tento protest se staví proti dvojímu lidskému zneužívání moci ve věcech víry: prvním je zasahování státních úřadů do náboženských otázek a druhým je samozvaná moc církve. GC 204Na

místo těchto zlořádů klade protestantizmus právo svědomí nad moc úřadů a autoritu Božího slova nad moc církve. Především odmítá světskou moc v duchovních věcech a odvolává se na slova apoštolů: ‚*Lépe je poslouchat Boha než lidí.*‘ Nad korunu Karla V. vyvýšilo korunu Ježíše Krista. Šlo však ještě dále: vyhlásilo zásadu, že všechno lidské učení má být podřízeno Božímu slovu.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6) Kromě toho vyhlásili protestující své právo svobodně vyslovit své přesvědčení o pravdě. Budou nejen věřit Božímu slovu a poslouchat je, ale budou i učit tomu, co Boží slovo říká, a neuznávají právo kněží nebo úřadu proti tomu zasahovat. Špýrský protest je slavnostním vystoupením proti náboženskému útlaku a požadavkem na právo všech lidí uctívat Boha podle vlastního svědomí.

Protest byl veřejně vyhlášen. Vepsal se do paměti tisíců lidí a zaznamenaly ho nebeské knihy, odkud ho nemůže nikdo vymazat. Celé evangelické Německo přijalo protest jako vyjádření své víry. Všude lidé chápali toto prohlášení jako příslib nové a lepší doby. Jeden ze šlechticů řekl špýrským protestantům: „Kéž Všemohoucí, který vám dal milost vyznat se tak důrazně, svobodně a neohroženě, vás zachová v této křesťanské pevnosti až po věčnost.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Kdyby si reformace po dosažení prvního úspěchu dovolila vyčkávat, až získá přízeň světa, zpronevěřila by se Bohu i sobě, a tím by si připravila vlastní zkázu. To, co tehdy prožili reformátoři, je poučením pro všechny následující věky. Satan působí proti Bohu a proti Božímu slovu stále stejným způsobem. Stejně jako v šestnáctém století staví se i dnes proti tomu, aby se Písmo svaté stalo měřítkem života. V naší době lidé odešli daleko od jeho učení a příkazů, a je třeba, aby se vrátili k vlastnímu základu protestantizmu - k bibli jako k jedinému pravidlu víry a života. GC 205Satan stále působí všemi svými prostředky, aby omezil náboženskou svobodu. Antikristovská mocnost, proti které vystoupili protestanté ve Špýru, se nyní pokouší s obnovenou silou znovu získat ztracenou vládu. Stejně neochvějná věrnost Božímu slovu, která se projevila v reformaci během tak kritické chvíle, je jedinou nadějí pro nápravu dnes.

Určitá znamení naznačovala, že protestantům hrozí nebezpečí. Jiná znamení však ukazovala, že Boží ruka ochrání věrné. V té době „Melanchton ve spěchu provázel ulicemi Špýru směrem k Rýnu svého přítele Šimona Grynaea a naléhal na něho, aby prchl za řeku. Grynaeus byl tímto spěchem udiven a Melanchton mu na vysvětlenou řekl: ‚Ukázal se mi jakýsi stařec, kterého jsem neznal, vážného a slavnostního vzezření, a řekl mi, že Ferdinand pošle za chvíli strážníky, aby Grynaea zatkli.‘ “

Toho dne totiž Faber, přední obhájce papežství, ve svém kázání napadl Grynaea. Grynaeus se proti osočení ohradil a nakonec Faberovi vytkl, že hájí „ohavné bludy“. „Faber potlačil svůj hněv, ale ihned šel ke králi a získal od něho zatykač na nepohodlného heidelberského profesora. Melanchton nepochyboval o tom, že jeho přítele zachránil Bůh tím, že poslal jednoho ze svých andělů, aby ho varoval.“

„Na břehu Rýna pak nehybně čekal, dokud proud řeky nezachrání Grynaea před jeho pronásledovateli. ‚Konečně‘, zvolal Melanchton, když ho uviděl na protějším břehu, ‚konečně je vytržen z krutých spárů lidí, kteří touží po nevinné krvi.‘ Když se Melanchton vrátil domů, dozvěděl se, že biřici, kteří pátrali po Grynaeovi, prohledali dům od půdy až po sklep.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 6)

Reformace však měla ještě více zazářit před mocnými tohoto světa. Král Ferdinand odmítl evangelická knížata přijmout. GC 206Místo toho dostali příležitost předložit svou věc císaři a shromážděným církevním a státním hodnostářům. Císař Karel V. chtěl totiž urovnat spory, které zachvátily říši po vyhlášení protestu ve Špýru, a proto svolal do Augsburku sněm, kterému hodlal podle svého oznámení sám předsedat. Na tento sněm pozval představitele protestantů.

Reformaci hrozilo velké nebezpečí. Její přívrženci však svěřili svou věc Bohu a slíbili, že zůstanou evangeliu věrni. Saského kurfiřta jeho rádci varovali, aby na sněm nechodil. Tvrdili, že císař vyžaduje účast protestantských knížat, aby je vlákal do pasti. „Jít a dát se zavřít do hradeb města a vydat se tak do rukou mocného nepřítele, to přece znamená riskovat všechno?“ Jiní však velkodušně prohlašovali: „Ať se jen knížata chovají odvážně a Boží věc bude zachráněna.“ „Bůh je

věrný, neopustí nás“, prohlásil Luther. (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 2.) Kurfiřt se vypravil do Augsburku i se svým doprovodem. Všichni byli seznámeni s nebezpečím, které jim hrozí. Mnozí se vydali na cestu s chmurami na čele a s obavami v duši. Luther, který je doprovázel až do Koburgu, povzbuzoval jejich slábnoucí víru tím, že jim zpíval chorál, který složil na tuto cestu: „Hrad přepevný je náš Bůh.“ Povzbudivá píseň zahnala mnoho úzkostných předtuch, povzbudila mnohá skleslá srdce.

Evangelická knížata si přála předložit sněmu své názory systematicky seřazené a doložené důkazy z Písma. Přípravu dokumentu svěřili Lutherovi, Melanchtonovi a jejich spolupracovníkům. Takto vzniklé Vyznání přijali protestanté jako projev své víry a pak se sešli, aby tento významný dokument podepsali. Byla to slavnostní i nebezpečná chvíle. Reformátoři se obávali, aby věc reformace nebyla směšována s politickými otázkami. Měli za to, že reformace by měla působit jen vlivem, který vychází z Božího slova. GC 207Když chtěli Vyznání podepsat protestantští šlechtici, postavil se Melanchton proti tomu s odůvodněním: „To je záležitost teologů a kněží, aby navrhovali tyto věci. Autoritu mocných země zachovejme pro jiné věci.“ Jan Saský se ohradil: „Chraň Bůh, abyste z toho vylučovali mne. Jsem rozhodnut učinit to, co je správné, i kdyby mě to mělo stát korunu. Chci vyznávat Pána. Kurfiřtský klobouk a hermelín mi nejsou tak drahé jako kříž Ježíše Krista.“ Po tomto prohlášení vzal pero a podepsal se pod Vyznání. Jiný ze šlechticů vzal do ruky pero a řekl: „Vyžaduje- li toho čest mého Pána Ježíše Krista, jsem ochoten ... opustit statky a položit svůj život.“ A pak pokračoval: „Spíše bych se vzdal svých poddaných a svých území a odešel ze země svých otců s holí v ruce, než bych přijal jiné učení, než které je obsaženo v tomto vyznání.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 6) Takovou víru a odvahu měli tito Boží mužové.

Nadešla stanovená chvíle, kdy měli předstoupit před císaře. Karel V. přijal evangelické reformátory v sedě na svém trůnu a obklopený kurfiřty a knížaty. Evangelíci přečetli vyznání své víry. Před tak vznešeným shromážděním jasně vyložili pravdy evangelia a označili bludy katolické církve. Právem se tento den označuje za „největší den reformace a jeden z nejslavnějších dnů v dějinách křesťanstva a lidstva.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 7)

Jen několik let uplynulo od chvíle, kdy mnich z Wittenberka stál ve Wormsu sám před národní radou. Nyní stáli na jeho místě nejvznešenější a nejmocnější knížata říše. Lutherovi bylo zakázáno jet do Augsburku, byl tam však přítomen svými slovy a modlitbami. „Jsem přešťastný,“ napsal, „že jsem se dožil této hodiny, v níž byl Kristus veřejně vyvýšen tak vynikajícími vyznavači a v tak slavném shromáždění.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 7) Tak se naplnila slova Písma: „*O tvých svědectvích před králi budu mluvit.*“ (Žalm 119,46)

GC 208Za života apoštola Pavla se evangelium, pro které byl vězněn, dostalo právě Pavlovým uvězněním před knížata a šlechtu císařského města. Podobně i tehdy zněla v palácích zvěst, kterou císař zakázal hlásat z kazatelen. To, co mnozí pokládali za nevhodné, aby se říkalo poddaným, poslouchali nyní užaslí vládci a panstvo říše. Králové a šlechtici tvořili posluchačstvo, korunovaná knížata byla kazateli a předmětem kázání byla královská Boží pravda. „Od apoštolských dob,“ poznamenal dobový spisovatel, „se nepřihodilo nic většího, ani nezaznělo velkolepější vyznání.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 7)

„Všechno, co luteráni říkají, je pravda, to nemůžeme popřít,“ prohlásil jeden katolický biskup. „Můžete rozumovými důkazy vyvrátit Vyznání, které přednesl kurfiřt a jeho druhové?“ zeptal se někdo doktora Ecka. „Pomocí spisů apoštolů a proroků nikoli,“ zněla odpověď, „avšak pomocí spisů církevních otců a vyjádření rad ano!“ Tazatel ovšem pokračoval: „Rozumím, luteráni vycházejí podle vás z Písma, kdežto my stojíme mimo Písmo.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 8)
Některá další německá knížata se rozhodla pro reformovanou víru. Sám císař prohlásil, že články protestantů jsou ryzí pravda. Vyznání bylo přeloženo do mnoha jazyků a rozšířeno po celé Evropě. V dalších generacích je přijaly milióny lidí jako vyjádření své víry.

Věrní Boží služebníci však nemuseli pracovat sami. Když se proti nim spojovaly mocnosti a zlí duchové, Pán nezapomínal na svůj lid. Kdyby mohli vidět duchovním zrakem, viděli by jasné

důkazy Boží přítomnosti a pomoci, jako prorok v pradávných dobách. Když Elizeův služebník upozorňoval svého pána na nepřátelské vojsko, které obklíčilo město a odřízlo jim všechny ústupové cesty, prorok se modlil: „*Hospodine, otevři mu prosím oči, aby viděl.*“ (2 Král. 6,17) Najednou sluha viděl, že stráň je plná vozů a ohnivých koní. Nebeské vojsko stálo připraveno ochránit Božího muže. Tak andělé chrání ty, kdo pracují pro obnovu církve.

Luther důsledně prosazoval mimo jiné zásadu, že reformace nesmí žádat o podporu světskou moc a že nesmí být bráněná pomocí zbraní. Radoval se z toho, že evangelium vyznávají říšská knížata, když však knížata navrhovala vytvoření obranného svazu, prohlásil, že „učení evangelia má hájit sám Bůh. ... Čím méně se bude do díla mísit člověk, tím mocněji zasáhne Bůh. Podle jeho názoru byla všechna navrhovaná politická opatření projevem nedůstojného strachu a hříšné nedůvěry“. (D‘Aubigné, sv. 10, kap. 14)

GC 209 Když se mocní nepřátelé spojovali, aby reformaci zničili, a když se zdálo, že se proti ní pozvedne tisíce mečů, Luther napsal: „Satan stupňuje svou zuřivost. Bezbožní velekněží spřádají úklady, hrozí nám válka. Vybídněte lid, aby statečně bojoval před Božím trůnem vírou a modlitbou, tak aby naši nepřátelé, přemoženi Božím Duchem, byli přinuceni přistoupit na mír. Co hlavně potřebujeme, co hlavně musíme dělat, je modlit se. Oznamte lidem, že jsou nyní vystaveni ostří meče a satanově zlobě, a řekněte jim, ať se modlí.“ (D‘Aubigné, sv. 10, kap. 14)

O něco později se Luther ještě jednou zmínil o svazu, který zamýšlela založit evangelická knížata, a prohlásil, že jedinou zbraní, kterou bychom měli používat, je „meč Ducha“. V listě saskému kurfiřtovi napsal: „Nemůžeme s dobrým svědomím schvalovat navrhovaný obranný svaz. Raději bychom desetkrát zemřeli, než abychom viděli, že pro věc evangelia byla prolita jediná kapka krve. Musíme být jako ‚ovce vedené na zabití‘. Musíme nést Kristův kříž. Vaše Výsost může být bez obav. Dosáhneme svými modlitbami více než všichni naši nepřátelé svým vychloubáním. Jen nepošpiňte své ruce krví svých bratrů. Jestliže císař žádá, abychom byli vydáni jeho soudům, jsme připraveni před ně předstoupit. Nemůžete bránit naši víru. Každý pro svou víru podstupuje vlastní nebezpečí.“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 1)

GC 210 Ze skrytých modliteb vyšla síla, která v době velké reformace otřásla světem. V posvátném tichu vstupovali Boží služebníci na skálu Božích zaslíbení. V době zápasů v Augsburku „se Luther každý den nejméně tři hodiny modlil a byly to právě hodiny nejvhodnější pro studium.“ Ve své soukromé světnici otevíral svou duši před Bohem slovy plnými úcty, strachu a naděje, jako když se mluví s přítelem“. Říkal: „Vím, že jsi náš Otec a náš Bůh, a že zaženeš pronásledovatele svých synů, protože s námi jsi ohrožen i ty. Celá tato věc je tvá a jen z tvého donucení se jí účastníme. Braň nás tedy, Otče!“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 6)

Melanchtonovi, kterého drtily obavy a úzkost, Luther napsal: „Milost a pokoj v Kristu - v Kristu, říkám, ne na světě. Amen. Velice nenávidím ty nesmírné starosti, které tě stravují. Jde- li o nespravedlivou věc, opusť ji, jde-li však o věc spravedlivou, proč nevěříš slibům Pána, který nám přikazuje, abychom spali beze strachu? ... Kristus neopustí dílo spravedlnosti a pravdy. Kristus žije, Kristus vládne, jakýpak strach tedy můžeme mít?“ (D‘Aubigné, sv. 14, kap. 6)

Bůh vyslyšel volání svých služebníků. Dal knížatům a duchovním milost a odvahu, aby zastávali pravdu proti vládcům tmy tohoto světa. Pán prohlásil: „*Hle, kladu na Siónu kámen vyvolený, úhelný, vzácný; kdo v něj věří, nebude zahanben.*“ (1 Petr 2,6) Protestantští reformátoři stavěli na Kristu a brány pekla je nemohly přemoci.

12. Francouzská reformace

GC 211Po špýrském protestu a augsburském vyznání, které znamenaly vítězství reformace v Německu, nastala léta sporů a temna. Zdálo se, že protestantizmus, oslabený rozkolem svých přívrženců a napadaný mocnými nepřáteli, je odsouzen k úplnému zániku. Tisíce lidí zpečetilo své svědectví vlastní krví. Vypukla občanská válka. Někteří z dřívějších předních zastánců věc reformace zradili. Nejušlechtilejší z knížat, kteří se přidali k reformaci, padli do rukou císaře a byli vláčeni jako zajatci od města k městu. Ve chvíli zdánlivého vítězství, stihla císaře porážka. Musel se dívat, jak mu kořist uniká z rukou, a nakonec musel zákonem zaručit svobodu pro učení, jehož zničení si předsevzal jako životní cíl. Dal v sázku své království, poklady i vlastní život, aby kacířství zničil. Dožil se jen toho, že viděl svá vojska zničená v bojích, vyprázdněnou pokladnu, mnohá jeho území ohrožovaly vzpoury, zatímco víra, kterou se marně snažil potlačit, se šířila. Karel V. bojoval proti všemohoucí síle. Bůh prohlásil: „Buď světlo," avšak císař se pokoušel uchovat neporušenou tmu. Své záměry nedokázal uskutečnit. Předčasně zestárlý, vyčerpaný dlouhým bojem, vzdal se nakonec trůnu a uchýlil se do samoty kláštera.

Ve Švýcarsku nastaly pro reformaci černé dny jako v Německu. Mnoho kantonů přijalo reformaci, jiné se však se slepou umíněností držely učení Říma. GC 212V katolických kantonech pronásledovali ty, kdo toužili poznat pravdu, a to vedlo nakonec k občanské válce. Zwingli a mnozí jeho spolupracovníci padli v krvavé bitvě u Kappelu. Ecolampadius zdrcený hroznými katastrofami zanedlouho zemřel. Řím slavil vítězství a na mnoha místech se zdálo, že znovu získá všechno, co ztratil. Avšak Pán, jehož rady jsou od věčnosti, neopustil svou věc, a nezapomněl na své následovníky. Jeho ruka vysvobodí jeho lid. V dalších zemích povolal pracovníky, aby reformaci šířili.

Ve Francii začal svítat nový den ještě dříve, než tam zaznělo jméno Martina Luthera jako reformátora. Mezí první, kdo zahlédli světlo, patřil stařičký Lefévre, velmi vzdělaný profesor na pařížské univerzitě, upřímný a horlivý zastánce papežství. Při studiu staré literatury upoutala jeho pozornost bible a Lefévre zavedl její studium mezi svými studenty.

Lefévre byl nadšeným ctitelem svatých a připravoval dějin světců a mučedníků, jak o nich hovoří církevní legendy. Dílo vyžadovalo mnoho práce, když však už měl značnou část knihy zpracovanou, napadlo ho, že by mu v práci mohla pomoci bible a začal ji s tímto záměrem studovat. Objevil, že se v ní opravdu píše o svatých, ale jinak než v římském kalendáři. Jeho mysl ozářil proud Božího světla. Překvapený a znechucený přestal pracovat na úkolu, který si předsevzal, a věnoval se Božímu slovu. Brzy začal učit drahocenné pravdy, které v něm objevil.

V roce 1512, tedy ještě předtím, než Luther nebo Zwingli zahájili reformační dílo, Lefévre napsal: „Bůh nám prostřednictvím víry dává spravedlnost, která nám jedině díky jeho milosti dává právo na věčný život." (Wylie, sv. 13, kap. 1) Když přemýšlel o tajemství vykoupení, zvolal: GC 213„Jak nevýslovně velká je to proměna - Bezhříšný je odsouzen a hříšník je vysvobozen - Požehnaný snáší zlořečení a zlořečený dostává požehnání - Život umírá a mrtvý žije - Sláva je překonána tmou a člověk, který neznal nic než tápání, je oděn slávou." (D'Aubigné, sv. 12, kap. 2)

Učil, že sláva za spasení patří jen Bohu, ale také, že člověk má povinnost poslouchat. Prohlásil: „Jsi-li členem Kristovy církve, jsi částí Kristova těla, patříš-li ke Kristovu tělu, máš Boží přirozenost. ... Kdyby jen lidé dokázali pochopit tuto výsadu, jak čistě, svatě a bezhříšně by žili a s jakým opovržením by posuzovali všechnu slávu tohoto světa, když by ji porovnali se slávou, kterou dostali - se slávou, kterou lidské oko nedokáže vnímat." (D'Aubigné, sv. 12, kap. 2)

Někteří Lefévrovi žáci nadšeně naslouchali jeho slovům a později dále hlásali pravdu, i když hlas učitele umlknul. Patřil mezi ně také Vilém Farel, syn zbožných rodičů, vychovaný k tomu, aby s bezvýhradnou vírou přijímal učení církve. Mohl o sobě prohlásit jako kdysi apoštol Pavel: „*Žil jsem podle nejpřísnějšího směru našeho náboženství jako farizeus.*" (Skut. 26,5) Jako horlivý

římský katolík by nejraději zničil každého, kdo by se opovážil postavit se proti církvi. Později, když vzpomínal na toto období svého života, napsal: „Skřípal jsem zuby jako vzteklý vlk, když jsem slyšel někoho mluvit proti papeži.“ (Wylie, sv. 13, kap. 2) Neúnavně uctíval svaté, spolu s Lefévrem obcházel pařížské kostely, modlil se u oltářů a zdobil je svými dary. Tyto obřady však nepřinesly mír jeho nitru. Svíralo jej vědomí vlastních hříchů, které všechny kajícné skutky nedokázaly odstranit. Jako hlas z nebe vnímal slova reformátora: „Spasení je z milosti. Nevinný je odsouzen a provinilý propuštěn. GC 214Jen Kristův kříž otvírá brány nebes a zavírá brány pekla.“ (D‘Aubigné, sv. 13, kap. 2)

Farel radostně přijal pravdu. Prožil podobné obrácení jako apoštol Pavel, odvrátil se od otroctví tradicím ke svobodě Božích synů. Jak sám řekl, „místo hltavého vlka s vražedným srdcem“ se stal „pokojný jako tichý a neškodný beránek, jehož srdce už nepatřilo papeži, ale Ježíši Kristu.“ (D‘Aubigné, sv. 12, kap. 3)

Zatímco Lefévre dál šířil světlo mezi svými studenty, vydal se Farel, který horlil pro věc Ježíše Krista stejně jako byl předtím pro papežství, hlásat pravdu veřejně. Zanedlouho se k nim přidal významný církevní hodnostář, biskup z Meaux. Pak se k hlásání evangelia přidali další učitelé, kteří vynikli svými schopnostmi a svým vzděláním. Evangelium získávalo stoupence ve všech vrstvách společnosti, v domech řemeslníků a rolníků i v královském paláci. Sestra Františka I., který tehdy vládl, přijala reformovanou víru. Zdálo se, že i sám král a královna matka jsou evangeliu příznivě nakloněni, a reformátoři s největšími nadějemi očekávali, že celá Francie přijme evangelium.

Jejich naděje se však nesplnily. Kristovy následovníky čekaly zkoušky a pronásledování. Budoucnost však byla jejich očím milosrdně zastřena. Nastala doba míru, během níž mohli načerpat sílu, aby pak obstáli v bouři, a reformace postupovala rychle kupředu. Biskup z Meaux působil horlivě ve své vlastní diecézi, učil duchovenstvo i lid. Propouštěl nevzdělané a nemravné kněze a na jejich místo, pokud to jen bylo možné, přijímal vzdělané a zbožné muže. Biskup velmi toužil po tom, aby jeho lid měl přístup k Božímu slovu, a brzy toho dosáhl. Lefévre přeložil Nový zákon. Ve stejné době, kdy vycházela Lutherova německá bible z tiskárny ve Wittenberku, byl vydáván v Meaux francouzský překlad Nového zákona. Biskup nešetřil námahou ani penězi, aby se bible rozšířila po jeho farnostech a zakrátko měli rolníci z Meaux Písmo svaté.

GC 215Jako poutníci umírající žízní vítají radostně pramen životodárné vody, tak přijímali tito lidé Boží poselství. Rolníci na polích, řemeslníci v dílnách se navzájem povzbuzovali při své každodenní dřině tím, že spolu mluvili o drahocenných pravdách bible. Po večerech se už nescházeli jako dříve v krčmě u vína, ale shromažďovali se v bytech, společně četli Boží slovo, modlili se a oslavovali Boha. Brzy se projevila velká změna. I když patřili k nejnižší vrstvě společnosti - byli to nevzdělaní a těžce pracující zemědělci - projevila se v jejich životě obnovující a povznášející moc Boží milosti. Tito skromní, laskaví a svatí lidé byli důkazem toho, co může evangelium vykonat pro lidi, kteří je upřímně přijmou.

Světlo, které se rozzářilo v Meaux, proniklo svými paprsky široko daleko. Každý den rostl počet obrácených. Hněv církevní hierarchie po nějakou dobu brzdil král, který nenáviděl úzkoprsou bigotnost mnichů. Nakonec však zvítězili zastánci papežští a postavili hranice. Biskup z Meaux si musel vybrat mezi upálením a odvoláním. Rozhodl se pro snazší cestu. Přestože vůdce odpadl, stádce zůstalo pevné. Mnozí podali svědectví o pravdě uprostřed plamenů. Svou odvahou a věrností na hranici promluvili tito prostí křesťané k tisícům lidí, kteří nezaslechli jejich svědectví v době pokoje.

Nebyli to však jen prostí a chudí lidé, kteří se v utrpení a za posměchu odvážili svědčit pro Krista. I v panských komnatách zámků a paláců žili ušlechtilí lidé, kteří pravdu cenili více než bohatství, postavení i vlastní život. Ve šlechtickém brnění chodil silnější a pevnější duch, než jaký chodil v biskupském rouchu a mitře. Louis de Berquin byl šlechtického původu. Byl to udatný, dvorní rytíř, zajímající se o studium a vědění, uhlazeného chování a mravně bezúhonný. Dobový spisovatel o něm řekl: „Byl to nadšený vykonavatel papežských usnesení, pilně se účastnil mší a

kázání; ... nad všechny ostatní své ctnosti vynikal mimořádnou nenávisti vůči luteránství.“ GC 216Boží prozřetelnost jej však, podobně jako mnoho dalších, přivedla k bibli, aby v ní ke svému úžasu našel „nikoli učení Říma, ale učení Lutherovo“. (Wylie, sv. 13, kap. 9) Od té doby se plně dal do služeb evangelia.

Schopnosti a výřečnost tohoto „nejvzdělanějšího z francouzských šlechticů“, jeho nezdolná odvaha a hrdinská horlivost, jeho vliv u dvora - byl totiž královým oblíbencem - způsobily, že ho mnozí pokládali za člověka předurčeného stát se reformátorem své země. Beza o něm řekl: „Berquin by se byl stal druhým Lutherem, kdyby byl našel ve Františku I. druhého kurfiřta.“ „Je horší než Luther“, volali papeženci. (Wylie, sv. 13, kap. 9) Francouzští katolíci se ho opravdu báli. Uvěznili ho jako kacíře, ale král ho propustil na svobodu. Boj trval léta. František kolísal mezi Římem a reformací, střídavě snášel zuřivost mnichů a jindy ji zase tlumil. Papežské úřady Berquina třikrát uvěznily, ale panovník jej vždy opět propustil na svobodu, obdivoval totiž jeho génia a ušlechtilou povahu a odmítl ho obětovat zlobě církevní hierarchie.

Berquin byl několikrát upozorněn na nebezpečí, které mu ve Francii hrozí. Přátelé ho prosili, aby se jako jiní zachránil dobrovolným odchodem ze země. Bojácný a přizpůsobivý Erasmus, který přes své jedinečné vzdělání neměl onu mravní velikost, která podřizuje život a čest pravdě, Berquinovi napsal: „Požádej, aby tě poslali jako vyslance do některé cizí země. Jdi a cestuj po Německu. Znáš Bedeho a jemu podobné - je to tisícihlavý netvor, chrlí jed na všechny strany. Tvých nepřátel jsou pluky. I kdyby tvé učení bylo lepší než učení Ježíše Krista, nenechají tě na pokoji, dokud tě potupně nezahubí. Nevěř příliš králově ochraně. V žádném případě mě neuváděj v podezření v souvislosti s náboženskými otázkami.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Jak rostlo nebezpečí, sílila i Berquinova horlivost. Odmítl radu Erasma, aby začal chytračit a uhýbat. GC 217Rozhodl se, že vystoupí ještě směleji, bude nejen bránit pravdu, ale bude také napadat bludy. Obvinění z kacířství, které se papeženci stále snaží vznést proti němu, vznese sám proti nim. Jeho nejhorlivějšími a nejrozhořčenějšími odpůrci byli učení profesoři a mniši z teologické fakulty pařížské univerzity, jedné z nejvyšších církevních autorit ve městě i celé zemi. Ze spisů těchto profesorů Berquin vybral dvanáct tvrzení a veřejně prohlásil, že „odporují bibli a jsou kacířská“. Pak vyzval krále, aby rozsoudil jejich spor.

Panovník byl ochoten uspořádat měření sil obou stran. Těšil se, že bude mít příležitost pokořit pýchu nadutých mnichů, a přikázal zastáncům papežství, aby svou věc obhájili pomocí bible. Dobře věděli, že jim tato zbraň nepomůže. Daleko lépe uměli používat jiné zbraně - vězení, mučení, upalování na hranicích. Nyní se karty obrátily a katolíci poznali, že padají sami do jámy, kterou kopali pro Berquina. Zděšeni hledali možnost úniku.

„V té době kdosi poškodil sochu Panny Marie na rohu jedné z ulic.“ Celé město bylo ve varu. K místu se sběhly zástupy lidí a projevovaly zármutek a rozhořčení. Také krále se to hluboce dotklo. Mnichům se tak naskytla jedinečná příležitost, kterou také pohotově využili. Začali volat: „To jsou plody Berquinova učení. Toto luteránské spiknutí brzy zničí všechno - náboženství, zákony i samotný trůn.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Znovu Berquina zatkli. Král odjel z Paříže a mniši proto mohli jednat podle své vůle. Postavili reformátora před soud a odsoudili ho k smrti. Aby král nemohl zasáhnout a osvobodit jej, ještě téhož dne rozsudek vykonali. GC 218V poledne byl Berquin veden na popraviště. Shromáždil se obrovský dav lidí, kteří chtěli popravu vidět. Mnozí si uvědomovali s úžasem a nevolí, že oběť patří k nejlepší a nejstatečnější z francouzských šlechtických rodin. Tváře lidí v davu se chmuřily zděšením, rozhořčením, pohrdáním a nenávistí, jen jediná tvář zůstala klidná. Mučedník byl ve svých myšlenkách daleko odtud, uvědomoval si jedině přítomnost svého Pána.

Nevšímal si rozlámané káry, na které ho vezli, nevšímal si zamračených tváří svých katů, nebál se ani hrozné popravy, ke které se blížil. Po boku mu stál Pán, který zemřel, ale žije a bude živ navěky, a má klíče smrti a pekla. Berquinova tvář vyzařovala nebeské světlo a pokoj. Oblékl se do krásných šatů, měl na sobě „sametový plášť, kabát ze saténu a damašku a zlatem prošívané punčochy“. (D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 16) Dosvědčí

svou víru před Králem králů a před celým vesmírem, proto ani náznak smutku nesmí zkalit jeho radost.

Když průvod pomalu projížděl přeplněnými ulicemi, sledovali lidé s údivem naprostý klid, radost a pocit vítězství v jeho pohledu a chování. Říkali: „Vypadá jako někdo, kdo sedí v chrámě a přemýšlí o svatých věcech. (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Když přijeli až k hranici, pokusil se Berquin říci lidu několik slov, ale mniši, protože se báli následků, začali hlučet, vojáci začali řinčet zbraněmi, aby přehlušili hlas mučedníka. Tímto jednáním v roce 1529 dala nejvyšší církevní moc kulturní Paříže „obyvatelstvu, které bude žít v roce 1793, hanebný příklad, jak umlčet na popravišti poslední slova umírajícího“. (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Berquin byl uškrcen a jeho tělo spáleno. Zpráva o jeho smrti zarmoutila příznivce reformace v celé Francii. Jeho příklad však nebyl zbytečný. GC 219 „Také my jsme připraveni,“ říkali zastánci pravdy, „podstoupit smrt s radostí, s pohledem upřeným na život, který nás čeká.“ (D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 6)

Za pronásledování v Meaux odebrali zastánci papežství učitelům reformovaného vyznání povolení kázat, a proto museli přijmout jiná zaměstnání. Lefévre odešel po nějaké době do Německa. Farel se vrátil do svého rodného města ve východní Francii, aby šířil světlo tam, kde strávil své dětství. Zprávy o tom, co se stalo v Meaux, se donesly i tam, a pravda, kterou směle a horlivě hlásal, nacházela i zde posluchače. Nepřátelé brzy požádali úřady, aby ho umlčely, a Farel byl vykázán z města. I když pak už nemohl působit veřejně, chodil po vesnicích a učil v soukromých bytech nebo na loukách a sám se skrýval v lesích a v jeskyních, které bývaly místem jeho dětských her. Bůh ho připravoval na větší zkoušky. Jak sám napsal: „Zkoušky, pronásledování a satanovy útoky, na které jsem byl předem upozorněn, se také dostavily, a byly krutější, než jsem dokázal snášet. Avšak Bůh je můj Otec, dal mi a vždy mi dá sílu, kterou potřebuji.“ (D‘Aubigné, Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 12, kap. 9)

Podobně jako v době apoštolů pronásledování sloužilo „*spíše k prospěchu evangelia*“ (Fil. 1,12). Vyhnaní z Paříže a z Meaux, „*lidé, kteří se rozprchli, začali kázat evangelium všude, kam přišli*“. (Skut. 8,4) A tak světlo našlo cestu do mnoha zapadlých končin Francie.

Bůh i dále připravoval pracovníky, kteří budou šířit jeho dílo. V jedné pařížské škole tehdy studoval přemýšlivý, tichý mládenec, který prokázal silný a pronikavý úsudek. Vynikal bezúhonností života právě tak jako inteligencí a náboženskou horlivostí. Svým nadáním a pílí se stal brzy chloubou celé školy, a všeobecně se očekávalo, že se tento mladý muž, jménem Jan Kalvín, stane jedním z nejschopnějších a nejváženějších obhájců církve. GC 220 Avšak paprsek Božího světla pronikl i za hradby filozofické scholastiky a pověr, které Kalvína obklopovaly. Když slyšel o novém učení třásl se hrůzou a nepochyboval, že kacíři zaslouží smrt na hranici. Náhodně se však setkal s kacířstvím a musel změřit sílu římské teologie s protestantským učením.

V Paříži žil jeden z Kalvínových bratranců, který se přidal k reformátorům. Kalvín se s ním často setkával a hovořil o otázkách vzrušujících křesťanstvo. Olivetan, který přijal protestantizmus tvrdil: „Na světě existují jen dva druhy náboženství. První skupinu tvoří náboženství vymyšlená člověkem. Podle nich se člověk může zachránit sám pomocí obřadů a dobrých skutků. Ve druhé skupině je jediné náboženství, zjevené v bibli, a vede člověka, aby spasení hledal pouze v nezasloužené Boží milosti.“

Kalvín zvolal: „Nechci žádné z tvých nových učení, myslíš si, že jsem žil celý život v bludu?“ (Wylie, sv. 13, kap. 7)

V hlavě se mu však objevily myšlenky, kterých se nedokázal zbavit. Když zůstal v pokoji sám, musel přemýšlet o slovech svého bratrance. Vědomí hříchu ho svazovalo. Představoval si, jak stojí bez přímluvce před svatým a spravedlivým Soudcem. Přímluvy svatých, dobré skutky, církevní obřady nemohly odčinit hřích. Před sebou viděl jen tmu věčného zoufalství. Marně se mu snažili pomoci učitelé teologie, ani zpověď a pokání nepomáhaly, nemohly smířit jeho duši s Bohem.

V době, kdy takto vnitřně bez úspěchu zápasil, dostal se jednoho dne náhodou na veřejné prostranství a stal se svědkem upálení kacíře. Žasl nad tím, jaký pokoj vyzařoval z tváře mučedníka. V utrpení hrozné smrti a ještě hroznější církevní klatby projevoval víru a odvahu. GC 221Mladý student ji bolestně srovnával s beznadějí a temnotou, kterou prožíval, přestože co nejpřísněji poslouchal církev. Věděl, že kacíři odvozují svou víru z bible. Rozhodl se, že ji bude studovat a že odhalí, pokud to dokáže, tajemství jejich radosti.

V bibli našel Krista. Zvolal: „Otče, Kristova oběť usmiřuje tvůj hněv. Jeho krev smývá mou nečistotu. Jeho kříž snímá mé hříchy. Jeho smrt odčinila moji vinu. Vymysleli jsme si mnoho zbytečných pošetilostí, ty jsi však přede mne postavil své slovo jako pochodeň a dotýkáš se mého srdce, abych mohl odmítnout všechny zásluhy kromě zásluh Ježíše Krista.“ (Martyn, díl 3, kap. 13)

Kalvín se připravoval pro kněžství. Už v dvanácti letech byl ustanoven kaplanem malého kostela a biskup mu ostříhal hlavu podle církevních předpisů. Nebyl vysvěcen, ani neplnil povinnosti kněze, počítali ho však k duchovenstvu, měl oficiální titul a dostával plat.

Protože cítil, že se nemůže stát knězem, věnoval se nějaký čas studiu práv, nakonec se však tohoto úmyslu vzdal a rozhodl se zasvětit svůj život evangeliu. Váhal ale, zda se má stát učitelem. Byl přirozeně plachý a ostýchavý a tížil ho pocit odpovědnosti, spojené s tímto povoláním. Navíc se chtěl dále věnovat studiu. Nakonec však dal na naléhání svých přátel. Prohlásil: „Je podivuhodné, že člověk tak nízkého původu může být povýšen do tak vysokého postavení.“ (Wylie, sv. 13, kap. 9)

Kalvín začal své dílo tiše, ale jeho slova působila jako rosa osvěžující zemi. Odešel z Paříže a usídlil se v malém městě, které chránila kněžna Markéta. Oblíbila si evangelium a poskytovala ochranu i jeho učedníkům. Kalvín byl tehdy mladý muž, laskavého a skromného chování. GC 222Své působení začal tím, že navštěvoval lidi v jejich domovech. Když se kolem něho shromáždila celá rodina, četl jim z bible a vysvětloval pravdu o spasení. Lidé, kteří slyšeli toto poselství, je předávali dalším, a tak zanedlouho rozšířil své působení z města do okolních městeček a vesnic. Navštěvoval zámky i chudé chaloupky a budoval základy pro sbory, které měly později neohroženě svědčit o pravdě.

Po několika měsících se vrátil do Paříže. Mezi učenci vládlo nezvyklé vření. Studium starých jazyků je přivedlo k bibli a mnozí, které její pravdy dosud nezasáhly, o nich horlivě diskutovali a dokonce se přeli se stoupenci římské církve. Kalvín, i když byl schopný bojovník v oblasti teologických sporů, měl splnit vyšší poslání než se účastnit hlučných rozprav učenců. Mysl lidí byla probuzena a nastal čas, kdy jim měl někdo ukázat pravdu. A tak zatímco v univerzitních halách zněly rušné teologické rozpravy, chodil Kalvín dům od domu, ukazoval lidem bibli a vyprávěl jim o ukřižovaném Kristu.

Boží prozřetelnost dala Paříži další příležitost, aby přijala evangelium. Lefévrovo a Farelovo volání lidé odmítli, poselství však měli nyní znovu vyslechnout obyvatelé všech tříd tohoto velkého města. Král ovlivňovaný politickými hledisky, se ještě nepostavil plně na stranu Říma proti reformaci. Markéta stále doufala, že ve Francii zvítězí protestantizmus. Rozhodla, že v Paříži bude hlásáno reformované křesťanství. Když král nebyl přítomen, přikázala evangelickému knězi, aby kázal v pařížských kostelech. Protože to ale katoličtí hodnostáři zakázali, dala kněžna k dispozici palác. Jednu místnost paláce nechala upravit na kapli a dala oznámit, že každý den v určenou hodinu se zde bude konat kázání a že jsou zváni lidé všech stavů a postavení. GC 223Na bohoslužby přicházely zástupy lidí, zaplňovaly nejen kapli, ale i předsíně a chodby. Každý den přicházely tisíce posluchačů - šlechtici, státníci, právníci, obchodníci a řemeslníci. Král, místo aby tato shromáždění zakázal, nařídil, aby pro ně byly v Paříži vyhrazeny dva kostely. Ještě nikdy nebylo město tak vyburcováno Božím slovem. Zdálo se, že na obyvatelstvo působí Boží Duch. Místo opilství, prostopášností, řevnivosti a zahálky se začala projevovat střídmost, cudnost, pořádek a píle.

Církevní vrchnost však nelenila. Protože král nechtěl zasáhnout a zakázat kázání, obrátili se církevní hodnostáři na lid. Všemi prostředky se snažili vyvolat strach, předsudky a fanatizmus nevědomých a pověrčivých davů. Paříž poslouchala slepě představitele církve jako kdysi Jeruzalém

a „nepoznala, co vede ku pokoji“. Dva roky bylo v hlavním městě hlásáno Boží slovo, mnoho lidí sice evangelium přijalo, ale většina je odmítla. František projevoval náboženskou snášenlivost, jen aby tím posloužil vlastním záměrům, a katolíkům se podařilo získat opět převahu. Kostely byly znovu zavřeny a znovu vzplály hranice.

Kalvín se v té době v Paříži připravoval studiem, přemýšlením a modlitbami na své budoucí působení a dále šířil světlo. Nakonec však upadl do podezření. Úřady rozhodly, že má být upálen. Domníval se, že je v ústraní a v bezpečí, a netušil jaké mu hrozí nebezpečí, když do jeho bytu přiběhli přátelé se zprávou, že strážníci jsou již na cestě, aby ho zatkli. V tom okamžiku někdo silně klepal na domovní dveře. Nemohl ztrácet ani vteřinu. Zatímco někteří přátelé zdrželi strážníky u dveří, jiní mu pomohli, aby se dostal z domu oknem a rychle zmizel na předměstí. Našel úkryt v domku jednoho dělníka, který přijal reformaci, převlékl se do šatů svého hostitele a s motykou na rameni se vydal na cestu. GC 224Šel na jih, až našel opět útočiště na panství Markéty. (viz D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 2, kap. 30)

Prožil tam několik měsíců v bezpečí pod ochranou mocných přátel a jako dříve se věnoval studiu. Myslel však stále na evangelizaci Francie, a nedokázal zůstat dlouho nečinný. Jakmile bouře trochu polevila, hledal si nové působiště v Poitiers, kde byla univerzita a kde se nové názory již setkaly s příznivou odezvou. Lidé všech vrstev ochotně a rádi naslouchali evangeliu. Kázání se nekonala na veřejnosti. Kalvín otevíral slovo věčného života ochotným poslouchačům v domě vysokého městského hodnostáře nebo ve veřejných zahradách. Když se počet posluchačů zvětšil, došli k názoru, že bude bezpečnější scházet se za městem. Jako místo shromáždění byla vybrána jeskyně, do níž se vcházelo z hlubokého a úzkého průsmyku, zakrytého stromy a převislými skalními výčnělky. Tam přicházely malé skupiny lidí, které odcházely z města různými cestami. Na tomto odlehlém místě nahlas předčítal bibli a pak ji vykládal. Zde slavili francouzští protestanté poprvé večeři Páně. Tento malý sbor vyslal také několik věrných evangelistů.

Kalvín se do Paříže vrátil ještě jednou. Nemohl se vzdát naděje, že Francie jako národ přijme reformaci. Našel však téměř všechny dveře pro svou činnost uzavřeny. Hlásat evangelium znamenalo jít přímo na hranici, proto se nakonec rozhodl, že odejde do Německa. Jen co opustil Francii, rozpoutala se proti protestantům bouře, která by jistě smetla i jej, kdyby tam zůstal.

Francouzští zastánci reformace chtěli, aby jejich země držela krok s Německem a Švýcarskem, proto se rozhodli zasadit římským pověrám pádnou ránu, která by vyburcovala celý národ. Jedné noci byly po celé Francii vylepeny plakáty napadající mši. GC 225Tento horlivý, ale neuvážený čin nepřispěl k pokroku evangelia, naopak přinesl zkázu nejen lidem, kteří plakáty vylepili, ale všem přívržencům reformace v celé Francii. Poskytl totiž římským katolíkům to, po čem dlouho toužili - záminku, aby mohli požadovat úplné vyhubení kacířů jako agitátorů, kteří ohrožují bezpečnost trůnu a míru v národě.

Něčí ruka - nikdy se nezjistilo, zda to byla ruka nerozvážného přítele nebo ruka úskočného nepřítele - přilepila jeden takový plakát na dveře králova pokoje. Panovník se zděsil. List papíru hrubě napadal pověry, které lidé po celé věky uznávali a ctili. Bezpříkladná smělost vnutit králi tyto vývody vzbudila jeho hněv. Král zůstal chvíli stát beze slova a třásl se vztekem. Pak svou zlost vyjádřil strašnými slovy: „Zatkněte bez rozdílu všechny, kdo jsou podezřelí z luteránského kacířství. Všechny je zničím.“ (D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 10) Stalo se, král se přidal plně na stranu Říma.

Všichni luteráni v Paříži měli být okamžitě zatčeni. Nejdříve zatkli jednoho chudého řemeslníka, přívržence reformace, který obvykle vodil věřící na tajná shromáždění. Pod hrozbou, že bude ihned upálen, musel uposlechnout rozkaz a vodit papežského pověřence po bytech protestantů v městě. Nejprve se hrůzou nad tak podlým rozkazem zhroutil, nakonec však podlehl strachu a svolil, že své bratry zradí. Doprovázeni zástupem lidí, kněžími, nosiči kadidla, mnichy a vojáky, procházeli zrádce a královský detektiv Morin pomalu a tiše ulicemi města. Průvod měl být okázalým projevem úcty k „svátosti oltářní“, projevem pokání za to, jak protestanté urazili mši. Divadlo však mělo zakrýt pomstychtivý záměr. GC 226Když přišli před dům, kde bydlel luterán,

udělal zrádce beze slova znamení. Průvod se zastavil, do domu vstoupila stráž, vyvlekla celou rodinu ven a spoutala ji, pak se hrozný průvod vydal za další obětí. „Nevynechali jediný dům, velký ani malý, nezapomněli ani na kolej pařížské univerzity. ... Díky Morinovi se celé město roztřáslo. ... Nastala hrůzovláda. (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 10)

Zajatci byli krutě mučeni a popravováni. Podle zvláštního nařízení musely hranice hořet jen slabým ohněm, aby odsouzenci trpěli co nejdéle. Ti však umírali jako vítězové. Zůstávali pevní a klidní. Jejich pronásledovatelé s nimi nedokázali pohnout a cítili se poraženi. „Ve všech pařížských čtvrtích stály šibenice, každý den plály ohně hranic, postupné popravy měly ještě více šířit hrůzu z kacířství. Nakonec to však prospělo jen evangeliu. Celá Paříž mohla vidět, jaké muže vytváří nové učení. Mučednický kůl se stal nejúčinnější kazatelnou. Klid a radost vyzařující z tváří odsouzených, když kráčeli ... na popraviště, hrdinství, které projevovali uprostřed plamenů, laskavost, s jakou odpouštěli urážky, proměnily v mnoha případech hněv v lítost, nenávist v lásku a výmluvně promluvily ve prospěch evangelia." (Wylie, sv. 13, kap. 20)

Kněží, ve snaze udržovat v lidech hrůzu a děs, rozšiřovali o protestantech nejstrašnější obvinění. Nařkli je, že připravovali vyhlazení katolíků, svržení vlády a zavraždění krále. Svá tvrzení nemohli doložit sebemenším důkazem. Přesto se jejich tvrzení měla jednou splnit jako neblahá předpověď. Stalo se to ovšem za naprosto jiných okolností a z úplně opačných příčin. Krutosti, které katolíci páchali na nevinných protestantech, měly jednou přinést odplatu. O několik staletí později se stalo to, co předpovídali králi, jeho vládě i poddaným. Krutosti i potom páchali lidé nevěřící a sami přívrženci papežství. GC 227Nikoli šíření, ale potlačování protestantizmu přineslo o tři staletí později ve Francii jmenované pohromy.

Ve všech vrstvách společnosti zavládlo podezírání, nedůvěra a strach. Přes všeobecné vzrušení bylo zřejmé, jak hluboce zasáhlo Lutherovo učení ty, kdo dosáhli nejvyššího vzdělání, měli největší vliv a projevili nejšlechetnější charakter, protože nejvyšší funkce zůstaly najednou neobsazené. Odcházeli řemeslníci, tiskaři, učenci, univerzitní profesoři, spisovatelé i dvořané. Paříž opouštěly stovky lidí, dobrovolně odcházeli z rodné země, v mnoha případech tím dali poprvé najevo, že jsou stoupenci reformace. Papeženci žasli, když si uvědomili, kolik mezi sebou trpěli kacířů, aniž to tušili. Zlost si pak vylévali na obětech, které zůstaly v dosahu jejich moci. Vězení se naplnila a zdálo se, že vzduch ztmavnul kouřem hranic, zapálených pro vyznavače evangelia.

František I. se proslavil podporou velkého hnutí za obnovu vědeckého bádání, kterým se vyznačoval začátek šestnáctého století. Rád shromažďoval u svého dvora vzdělané muže ze všech zemí. Protože měl rád vzdělanost a pohrdal nevědomostí a pověrčivostí mnichů, reformaci do určité míry toleroval. Snaha zničit kacířství však vedla tohoto příznivce vzdělanosti až k tomu, že zakázal v celé Francii tisk knih. František I. je jedním z mnoha příkladů, které dokazují, že intelektuální úroveň neochrání před náboženskou nesnášenlivostí a pronásledováním.

Francie se měla veřejně slavnostně zavázat, že protestantizmus zničí. Kněží požadovali, aby urážka nebes, způsobená zesměšněním mše, byla odčiněna krví a aby král v zájmu svého národa veřejně hrozné dílo schválil.

GC 228Určili, že hrůzný obřad se bude konat 21. ledna 1535. V celém národě rozdmýchali pověrečný strach a fanatickou nenávist. Pařížské ulice naplnily zástupy lidí, kteří přišli ze všech okolních krajů. Obřad měl začít ráno okázalým průvodem. „Domy, kolem nichž průvod procházel zdobily smuteční prapory a na určených místech stály oltáře." Přede dveřmi každého domu plála pochodeň na počest „svátosti". Průvod se seřadil před svítáním u královského paláce. „V čele nesli prapory a kříže z několika farností, pak šli ve dvojicích měšťané s pochodněmi." Potom následovali příslušníci čtyř mnišských řádů ve svých hábitech. Za nimi nesli velkou sbírku slavných ostatků. Za ostatky jeli církevní hodnostáři v purpurových rouchách, ozdobených drahými kameny. Byla to jedinečná a zářivá podívaná.

„Hostii nesl pařížský biskup pod nádherným baldachýnem, který drželi čtyři šlechtici. ... Za hostií kráčel král ... František I., na hlavě neměl korunu, ani nebyl oblečený do královských šatů. S

„nepokrytou hlavou, s očima sklopenýma k zemi, se zapálenou svící v ruce“ kráčel král Francie „jako kajícník“. (Wylie, sv. 13, kap. 21) Před každým oltářem se pokorně sklonil, ne za vlastní hříchy ani za nevinnou krev, kterou si poskvrnil ruce, ale za smrtelný hřích poddaných, kteří se opovážili zavrhnout mši. Za ním kráčela královna a ostatní hodnostáři, vždy ve dvojici, každý s zapálenou svící.

Součástí obřadu byl také panovníkův projev k vysokým hodnostářům království ve velkém sále biskupského paláce. Vystoupil před ně se zarmoucenou tváří a pohnutými slovy naříkal nad „zločiny, rouháním, nad dnem žalu a hanby“, který přišel na národ. Vyzval každého věrného poddaného, aby pomáhal vyhladit „mor kacířství“, který hrozí Francii zkázou. Prohlásil: „Jakože jsem, pánové, vaším králem, kdybych věděl, že jeden z mých údů je poskvrněn nebo nakažen touto hnusnou hnilobou, požádal bych vás, abyste jej uťali. ... GC 229Ba více, kdybych viděl, že jedno z mých dětí je tím poskvrněno, neušetřil bych je. ... Sám bych se ho vzdal a obětoval bych ho Bohu.“ Slzy přerušily jeho projev. Celé shromáždění naříkalo a jedním hlasem volalo: „Dáme život za katolické náboženství!“ (D'Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 12)

Nad národem, který pohrdnul světlem pravdy, zavládla strašná temnota. Projevila se milost, „která přináší spásu“, a Francie viděla její moc a svatost, obyvatele oslovila její krása, města i vesnice osvítila její záře, ale Francie ji odmítla a dala přednost tmě před světlem. Odmítla nabízený nebeský dar. Nazvala zlo dobrem a dobro zlem, až se stala obětí vlastního sebeklamu. I když se Francouzi mohli domnívat, že slouží Bohu, když pronásledují jeho lid, jejich upřímnost ve zlu je nezbavila viny. Vědomě odmítli světlo, které je mohlo ochránit před klamem a zabránit, aby se nepošpinili krví nevinných lidí.

Slavnostní přísaha o vymýcení kacířství se konala ve velké katedrále, v níž o tři staletí později nastolil na trůn bohyni rozumu národ, který zapomněl na živého Boha. Pak se průvod znovu seřadil a představitelé Francie se dali do díla, ke kterému se přísahou zavázali. „V krátkých vzdálenostech od sebe byly postaveny hranice, na nichž měli být zaživa upáleni protestanté. Hranice měly být zapalovány v okamžiku, kdy se přiblíží král s průvodem a bude přihlížet popravě.“ (Wylie, sv. 13, kap. 21) Utrpení těchto svědků Ježíše Krista, se nedá ani vylíčit. Oběti však nezakolísaly. Když byl vyzván, aby odvolal, odpověděl jeden z mučedníků: „Věřím jen tomu, co dříve hlásali proroci a apoštolové a čemu věřili všichni svatí. GC 230Má víra je zakotvena v Bohu a odolá všem pekelným mocnostem.“ (D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 4, kap. 12)

Znovu a znovu se průvod zastavoval na místech, kde byli umučeni protestanté. Když dorazil zpátky ke královskému paláci, dav se rozešel, a král a preláti se odebrali do svých komnat spokojeni s tím, co se toho dne odehrálo. Ubezpečovali se navzájem, že započaté dílo bude pokračovat až do úplného vykořenění kacířství.

Evangelium pokoje, které Francie odmítla, bude vykořeněno, přinese to však strašlivé následky. 21. ledna 1793, dvě stě padesát osm let po té, co Francie začala pronásledovat zastánce reformace, procházel ulicemi Paříže jiný průvod se zcela jiným záměrem. „Hlavní postavou byl opět král. Opět nastala vřava a opět se ozývaly výkřiky. Opět bylo slyšet volání po dalších obětech. Opět byly postaveny černé šibenice a opět den skončil hroznými popravami. Ludvík XVI. se rval se svými vězniteli a katy. Násilím ho dovlékli ke špalku a přinutili pokleknout, pak dopadla sekera a jeho hlava se skutálela na pódium.“ (Wylie, sv. 13, kap. 21) Král nebyl jedinou obětí, nedaleko od jeho popraviště zemřelo během doby hrůzovlády pod gilotinou dva tisíce osm set lidí.

Reformace otevřela světu bibli, rozpečetila předpisy zákona Božího a ukázala, jaké požadavky klade na svědomí člověka. Nekonečná láska odhalila lidem Boží zákony a zásady. Bůh radil: „*Bedlivě je dodržujte. To bude vaše moudrost a rozumnost před zraky každého jiného lidu. Když uslyší všechna tato nařízení, řeknou: Jak moudrý a rozumný lid je tento veliký národ.*“ (5 Moj. 4,6) Francie odmítla Boží dar, a tím zasela semena anarchie a sebezničení. Jako nevyhnutelný následek přišla revoluce a hrůzovláda.

GC 231Ještě před tím, než plakáty proti mši vyvolaly pronásledování, musel odvážný a horlivý Farel uprchnout ze své rodné země. Odešel do Švýcarska. Svým působením podpořil práci

Zwingliho a pomohl reformaci, že získala oblibu. I když další léta strávil ve Švýcarsku, nadále rozhodujícím způsobem ovlivňoval reformační hnutí ve Francii. V prvních letech vyhnanství usiloval o to, aby se v jeho rodné zemi šířilo evangelium. Značnou část svého času trávil tím, že kázal svým krajanům žijícím blízko hranic. Neúnavně sledoval, co se ve Francii děje, pomáhal radami a povzbuzoval. Spolu s dalšími exulanty přeložil spisy německých reformátorů do francouzštiny a nechal je vytisknout ve velkých nákladech podobně jako francouzský překlad bible. Kolportéři roznesli tyto knihy po celé Francii. Dostávali je za velmi nízké ceny a zisk z prodeje jim umožňoval pokračovat v práci.

Farel zahájil své dílo ve Švýcarsku jako skromný učitel. Odešel do odlehlé farnosti a věnoval se výchově dětí. Učil je obvyklým předmětům, přitom je však opatrně seznamoval s pravdami bible a doufal, že prostřednictvím dětí naváže styk s rodiči. Někteří uvěřili, ale kněží okamžitě zasáhli, aby dílo překazili. Zburcovali pověrčivý venkovský lid, aby se postavil proti němu. Tvrdili: „To nemůže být Kristovo evangelium, protože jeho hlásání nepřináší pokoj, ale válku.“ (Wylie, sv. 14, kap. 3) Podobně jako první učedníci když byli pronásledování v jednom městě, odešel i Farel do jiného města. Chodil pěšky od vesnice k vesnici, od města k městu, snášel hlad, zimu a únavu, všude byl jeho život ohrožen. Kázal na tržištích, v kostelech, někdy i z kazatelen chrámů. Někdy našel kostel prázdný, bez posluchačů. Někdy bylo jeho kázání přerušováno výkřiky a posměšky. Někdy byl dokonce násilím odveden z kazatelny. Nejednou ho přepadla lůza a zbila ho téměř k smrti. Přesto pokračoval ve své práci dál. GC 232I když se často setkával s odmítáním, nastupoval znovu a znovu s neumdlévající vytrvalostí k útoku. Mohl však sledovat, jak města a městečka, která byla dříve baštou papežství, jedno po druhém otevírají své brány evangeliu. Malá farnost, kde zahájil své působení, přijala brzy reformovanou víru. Také města Morat a Neuchatel se zřekla římských obřadů a odstranila ze svých kostelů modloslužebné obrazy a sochy.

Farel dlouho toužil zasít protestantství v Ženevě. Kdyby mohlo být získáno toto město, stalo by se střediskem reformace pro Francii, Švýcarsko a Itálii. S tímto předsevzetím pokračoval v práci a získal mnoho okolních měst a vesnic. Pak spolu s jedním spolupracovníkem odjel do Ženevy. Bylo mu však povoleno přednést pouze dvě kázání. Kněží, kteří se marně snažili, aby ho odsoudily státní úřady, jej pozvali před církevní radu, na kterou si přinesli zbraně ukryté pod kabáty, a byli odhodláni připravit ho o život. Před vchodem do síně se shromáždil rozvášněný dav s klacky a meči, aby ho sprovodil ze světa, kdyby se mu podařilo uniknout z rady. Zachránila ho přítomnost státních úředníků a vojáků. Druhého dne časně ráno jej i jeho druha převezli na druhou stranu jezera na bezpečné místo. Tak skončil jeho první pokus evangelizovat Ženevu.

Pro další pokus byl vybrán prostší nástroj - mladý muž jménem Froment, tak skromný a nenápadný, že i přátelé reformace s ním jednali chladně. Čeho ale dosáhne tam, kde odmítli Farela? Jak mladík bez odvahy a zkušenosti odolá bouři, před kterou musel utéct i nejsilnější a nejodvážnější muž? „*Ne mocí ani silou, nýbrž mým duchem, praví Hospodin.*“ (Zach. 4,6) „*Co je slabé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné.*“ „*Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé.*“ (1 Kor. 1,27.25)

Froment začal pracovat jako učitel. Pravdy, kterým učil děti ve škole, opakovaly děti doma. GC 233Zanedlouho přicházeli rodiče, aby si poslechli výklad bible a brzy školní třídu zaplnili pozorní posluchači. Rozdával zdarma výtisky Nového zákona a různých traktátů. Dostaly se do rukou mnoha dalších, kteří neměli odvahu přijít veřejně, aby si poslechli nové učení. Po nějaké době musel i on utéct, ale pravdy, kterým učil, zakořenily v myslích lidí. Reformace zapustila kořeny, rostla a šířila se dále. Kazatelé se vrátili a nakonec v Ženevě zavedli protestantské bohoslužby.

Když do ženevských bran po dlouhém putování a mnoha útrapách vstoupil Kalvín, město se už přihlásilo k reformaci. Vracel se z poslední návštěvy svého rodiště do Basileje, ale zjistil, že přímá cesta je obsazena vojsky Karla V. a byl nucen jít oklikou přes Ženevu.

Farel v této návštěvě rozpoznal Boží vedení. Ženeva sice přijala reformaci, ale bylo třeba vykonat ještě mnoho práce. Lidé se k Bohu obracejí jako jednotlivci, nikoli jako skupiny. Proces obnovy může uskutečnit v srdcích a svědomí lidí Duch svatý, nikoli úřední rozhodnutí. Obyvatelé

Ženevy sice odmítli nadvládu Říma, nebyli však už tak ochotni vzdát se nepravostí, které kvetly za jeho vlády. Zavést skutečné zásady evangelia a připravit lidi, aby plnili poslání, ke kterému je povolala prozřetelnost, to nebyl snadný úkol.

Farel si byl jistý, že v Kalvínovi našel člověka, se kterým může spolupracovat při realizaci tohoto díla. V Božím jménu důrazně vyzval mladého evangelistu, aby v Ženevě zůstal a pracoval. Kalvín se polekal. Byl ostýchavý a miloval klid, bál se smělých, nezávislých až prudkých ženevanů. Měl křehké zdraví a rád se věnoval studiu, proto vyhledával spíše ústraní. Věřil, že reformaci může nejlépe posloužit svým perem. Toužil najít tiché místo, odkud by prostřednictvím tisku mohl učit a budovat sbory. GC 234 Farelovu slavnostní výzvu považoval za Boží povolání, proto se ji neodvážil odmítnout. Jak sám prohlásil, měl pocit „jako by se z nebe vztáhla Boží ruka, aby ho uchopila a postavila neodvolatelně na místo, odkud chtěl odejít“. (D‘Aubigné, Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, sv. 9, kap. 17)

V té době hrozilo reformaci velké nebezpečí. Papež hřímal proti Ženevě klatbami a velké národy jí vyhrožovaly zničením. Jak mohlo malé město odolat moci, která tak často donutila krále a císaře, aby se podrobili? Jak se mohlo postavit vojskům velkých dobyvatelů?

V celém křesťanském světě ohrožovali reformaci mocní nepřátelé. První úspěchy reformace skončily. Řím sbíral nové síly a doufal, že reformaci zničí. V té době byl založen jezuitský řád, nejkrutější, nejbezohlednější a nejmocnější ze všech bojovníků za papežství. Odříznuti od všech pozemských svazků a lidských zájmů, zbaveni přirozených citů, s dokonale umlčeným rozumem a svědomím neznali jezuité žádnou vládu, žádný svazek, kromě vlády svého řádu, neznali jinou povinnost kromě povinnosti rozšiřovat jeho moc. (Viz Dodatek č. 21) Kristovo evangelium uschopňovalo lidi, kteří v ně věřili, aby obstáli v nebezpečí, snášeli utrpení, aby se nelekali zimy, hladu, námahy ani bídy, aby nesli prapor pravdy a nedbali hořících hranic, vězení a mučení. Aby překonali tyto síly, vyzbrojili jezuité své přívržence fanatizmem, který jim umožnil obstát v nebezpečích a postavit proti moci pravdy všechny zbraně klamu a podvodu. Neštítili se sebevětšího zločinu, používali nejpodlejší klamy, jakoukoli přetvářku. Slibovali sice věčnou chudobu a pokoru, cílevědomě však usilovali o bohatství a moc. Oddali se plně záměru vymýtit protestantizmus a znovu nastolit papežskou vládu.

GC 235 Členové řádu se navenek chovali jako svatí. Navštěvovali věznice a nemocnice, sloužili nemocným a chudým, předstírali, že se zřekli světa a nosí svaté jméno Pána Ježíše, který chodil po světě, aby konal dobro. Pod bezvadným zevnějškem se často skrývaly nejzločinnější a nejhorší úmysly. Řád se řídil hlavní zásadou, že účel světí prostředky. Podle této zásady považovali lži, krádeže, křivopřísežnictví a vraždy nejen za přípustné a omluvitelné, ale přímo hodné doporučení, pokud sloužily zájmům církve. Různě maskovaní jezuité se vkrádali do státních úřadů, stávali se poradci králů a usměrňovali politiku národů. Stávali se sluhy, aby mohli sledovat jednání svých pánů. Zřizovali lycea pro syny knížat a šlechticů a školy pro prostý lid. Nutili děti protestantských rodičů účastnit se římskokatolických obřadů. Vnější okázalost a přepych římské bohoslužby měly zmást mysl lidí, oslnit a zaujmout představivost. A tak se stávalo, že synové zrazovali svobodu, o niž bojovali a pro niž krváceli jejich otcové. Jezuité se rychle rozšířili po celé Evropě a všude, kam přišli, znovu ožil vliv papežství.

Aby měli větší moc, vydal papež bulu, kterou obnovil inkvizici. (Viz Dodatek č. 22) Přestože inkvizice vzbuzovala všeobecný odpor i v katolických zemích, zastánci papežství znovu zavedli tento hrozný soud a v jeho tajných žalářních kobkách se znovu odehrávaly krutosti příliš strašné, než aby mohly snést denní světlo. V mnoha zemích popravili nebo přinutili odejít do exilu tisíce lidí. Obvykle to byl výkvět národa, nejryzejší a nejušlechtilejší, nejučenější a nejvzdělanější lidé, zbožní a věrní kazatele, pilní a vlastenečtí občané, vynikající učenci, nadaní umělci a zruční řemeslníci.

Takovými prostředky se Řím snažil uhasit světlo reformace, vyrvat lidem bibli a znovu nastolil nevědomost a pověrčivost doby temna. GC 236 Avšak díky Božímu požehnání a působení ušlechtilých mužů, které Bůh povolal, aby pokračovali v díle započatém Lutherem, nebyl protestantizmus

zničen. Za svou sílu nevděčil přízni knížat ani jejich zbraním. Jeho pevnostmi se staly nejmenší země, nejskromnější a nejméně mocné národy. Byla to malá Ženeva mezi mocnými nepřáteli usilujícími o její zničení, Holandsko na březích Severního moře, které bojovalo proti tyranii Španělska, tehdy největšího a nejbohatšího království, ponuré a chudé Švédsko, které dobylo vítězství pro reformaci.

Kalvín působil v Ženevě téměř třicet let. Nejprve tam založil církev, která se řídila mravními zásadami bible, a pak odtud řídil šíření reformace po celé Evropě. Jako veřejný činitel se dopustil řady chyb, ani jeho učení nebylo bez nedostatků. Stal se však nástrojem pro hlásání pravd, které byly zvlášť důležité v jeho době, aby zůstaly uchovány zásady reformace proti novému náporu papežství, pro šíření životní prostoty a ryzosti v evangelických sborech místo pýchy a zkaženosti živené učením Říma.

Ze Ženevy vycházeli učitelé i knihy a šířili reformační učení. Sem se obraceli o radu, poučení a povzbuzení pronásledovaní lidé ze všech zemí. Kalvínovo město se stalo útočištěm pro pronásledované z celé západní Evropy. Na útěku před strašnou bouří, která trvala staletí, přicházeli uprchlíci k branám Ženevy. Hladovějící, zkrvavení, oloupení o domovy a rodiny byli vřele vítáni a dostali potřebnou péči. Našli tu nový domov a jejich zručnost, učenost a zbožnost přinesly městu, které je přijalo, požehnání. Mnozí z lidí, kteří tu našli útočiště, se později vrátili do svých rodných zemí, aby tam bojovali proti tyranii Říma. Jan Knox, statečný reformátor Skotska, mnoho anglických puritánů, protestanté z Holandska a ze Španělska, ale také francouzští hugenoti - ti všichni odnášeli ze Ženevy pochodeň pravdy, aby osvítili temnotu svých rodných zemí.

13. Holandsko a Skandinávie

GC 237V Holandsku vyvolala papežská krutovláda velmi záhy rozhodný odpor. Sedm set let před Lutherem odhalili podstatu římského papežství dva stateční biskupové, kteří byli posláni do Říma jako vyslanci a poznali skutečnou podstatu „svaté stolice“. Obvinili ho slovy: Bůh „učinil svou církev, svou královnu a choť, vznešeným a věčným opatřením pro její dítky, dal jí věno, které nepomíjí ani se nekazí, dal jí věčnou korunu a žezlo; ... z toho všeho tyjete jako chycený zloděj. Usadil jste se v Božím chrámě, stal jste se vlkem ovcím, místo abyste jim byl pastýřem; ... chcete, abychom uvěřili, že jste nejvyšším knězem, chováte se však spíše jako tyran. ... Místo co byste měl být služebníkem služebníků, jak se sám nazýváte, usilujete stát se pánem pánů. ... Kvůli vám lidé opovrhují Božími přikázáními. ... Duch svatý buduje všechny církve na celé zemi. ... Město našeho Boha, jehož jsme občany, sahá do všech končin nebes, a je větší než město, nazvané svatými proroky Babylón, které tvrdí, že je Boží, vyvyšuje se až do nebe a chvástá se, že jeho moudrost je nesmrtelná, a bez odůvodnění prohlašuje, že se nikdy nezmýlilo a ani zmýlit nemůže.“ (Gerhard Brandt: Dějiny reformace v Nizozemí a v okolních zemích, sv. 1, str. 6)

GC 238V následujících staletích povstávali další lidé a opakovali stejný protest. První učitelé, kteří procházeli různými zeměmi pod různými jmény jako kdysi valdenští misionáři a všude šířili známost evangelia, přišli také do Holandska. Jejich učení se rychle šířilo. Přeložili valdenskou bibli ve verších do holandštiny. Prohlašovali, že „má velkou přednost - nejsou v ní smyšlenky, klamy, podvody, nýbrž jen slova pravdy, ledacos je v ní tu a tam sice řečeno tvrdě, snadno se však v ní dá nalézt jádro toho, co je dobré a svaté“. (Gerhard Brandt: Dějiny reformace v Nizozemí a v okolních zemích, sv. 1, str. 14) Tak popisovali její působení přátelé staré víry ve dvanáctém století.

Pak začalo pronásledování. Ale přes mučení a hranice počet věřících stále rostl. Prohlašovali, že bible je jedinou neomylnou autoritou v náboženských záležitostech a že „nikdo nesmí být k víře nucen, ale má být pro víru získáván kázáním“. (Martyn, sv. 2, str. 87)

Lutherovo učení našlo v Holandsku příznivou půdu. Povstávali upřímní a věrní muži a hlásali evangelium. Z jednoho kraje Holandska přišel Menno Simons. I když byl vychován jako římský katolík a vysvěcen na kněze, bibli vůbec neznal a nechtěl ji číst ze strachu, aby ho nesvedla ke kacířství. Když v něm začaly klíčit pochybnosti zda je pravdivé učení o proměňování vína a chleba, považoval je za pokušení od satana. Modlitbou a pokáním se pokoušel pochybností zbavit, ale marně. Snažil se umlčet hlas svědomí tím, že se účastnil různých zábav a radovánek, aby přišel na jiné myšlenky, avšak bez účinku. Po nějakém čase byl přiveden ke studiu Nového zákona. Po přečtení Nového zákona a Lutherových spisů přijal reformovanou víru. Krátce nato viděl, jak v sousední vesnici sťali muže jen proto, že se dal znovu pokřtít. Začal proto studovat, co se v bibli píše o křtu dětí. Nemohl pro to najít v Písmu jediný důkaz, naopak poznal, že bible požaduje pokání a víru jako podmínku křtu.

GC 239Menno vystoupil z římské církve a zasvětil svůj život vyučování toho, co přijal. V Německu i v Holandsku se objevili fanatici, kteří hlásali nesmyslné a buřičské učení, které podkopávalo pořádek a slušnost a vedlo k násilnostem a vzpourám. Menno pochopil k jak strašným následkům by tato hnutí nevyhnutelně vedla, proto se horlivě se stavěl proti bludnému učení a ztřeštěným názorům fanatiků. Mnoho lidí, kteří byli těmito fanatiky svedeni, se zřeklo jejich zhoubného učení. V Holandsku zůstalo také mnoho potomků původních křesťanů, lidí, kteří přijali valdenské učení. Mezi nimi Menno horlivě a úspěšně pracoval.

Celých dvacet pět let cestoval i se svou manželkou a dětmi, prožíval velké těžkosti a strádání, často byl vystaven nebezpečí života. Prošel Holandsko a severní Německo, působil hlavně mezi prostými lidmi. Měl však dalekosáhlý vliv. I když získal jen omezené vzdělání, byl přirozeně výmluvný, neochvějně poctivý, skromný a laskavý, upřímně a opravdově zbožný. Vlastním životem dával příklad jak plnit zásady, kterým učil, a tím vzbuzoval v lidech důvěru. Jeho

následovníci byli rozehnáni a pronásledováni. Trpěli tím, že je zaměňovali s fanatickými münsterovci. Přesto byl jeho působením obrácen velký počet lidí.

Nikde nebylo reformační učení přijímáno tak všeobecně jako v Holandsku. A jen v málo zemích byli jeho přívrženci tak strašně pronásledováni. V Německu zakázal reformaci Karel V., který by nejraději poslal všechny její přívržence na hranici, avšak knížata se postavila proti této tyranii jako hradba. V Holandsku měl však větší moc a jedno nařízení o pronásledování protestantů stíhalo druhé. Číst bibli, poslouchat ji nebo kázat o ní nebo dokonce jen mluvit o ní znamenalo vystavovat se nebezpečí trestu smrti upálením. GC 240Modlit se k Bohu tajně, přestat se klanět obrazům a sochám nebo zazpívat žalm bylo rovněž trestáno smrtí. I ti, kdo se zřekli svých „bludů“, byli odsouzeni k smrti stětím, pokud šlo o muže, nebo pohřbením za živa, pokud šlo o ženu. Za vlády Karla V. a Filipa II. takto zahynuly tisíce lidí.

Jednou byla před inkvizitory přivlečena celá rodina obviněná z toho, že se neúčastní mše v kostele a uctívá Boha doma. Když byli vyslýcháni jak uctívají Boha, nejmladší syn odpověděl: „Poklekneme na kolena a modlíme se, aby Bůh osvítil naši mysl a odpustil nám naše hříchy. Modlíme se za našeho panovníka, aby jeho vláda byla úspěšná a jeho život šťastný, modlíme se za vrchnost, aby ji Bůh zachoval.“ (Wylie, sv. 18, kap. 6) Někteří soudci tím byli hluboce dojati, přesto však byl otec a jeden z jeho synů odsouzen k upálení.

Zběsilost pronásledovatelů byla tak veliká jako víra mučedníků. Nejen muži, ale i ženy a mladé dívky projevovaly neochvějnou odvahu. „Ženy stávaly při svých mužích, když je upalovali a když trpěli žárem ohně, šeptaly jim slova útěchy nebo jim zpívaly žalmy, aby je potěšily.“ „Mladé dívky se ukládaly do svých hrobů, v nichž je pochovávali zaživa, jakoby se ukládaly k spánku ve svých ložnicích, nebo vstupovaly na popraviště a na hranici oblečeny do nejlepších šatů, jakoby šly na svou svatbu.“ (Wylie, sv. 18, kap. 6)

Jako v době, kdy se pohanství snažilo zničit evangelium, stala se krev křesťanů semenem. (Viz Tertullianus: Apologie, odst. 50) Pronásledování mělo za následek jen to, že počet svědků pravdy rostl. Panovník rozzuřený nezdolnou odhodlaností lidu, neustával ve svém krutém díle, ale nadarmo. Pod vedením ušlechtilého Viléma Oranžského přinesla revoluce nakonec Holandsku náboženskou svobodu.

V horách Piemontu, na francouzských rovinách a na pobřeží Holandska poznamenala pokrok evangelia krev mučedníků. GC 241Naopak severské země přijaly evangelium v klidu. Studenti přinesli z Wittenberka při návratu domů reformační víru do Skandinávie. Také vydání Lutherových spisů napomáhalo šíření světla. Prostý, tvrdý lid Severu se odvracel od zkaženosti, přepychu a pověr Říma a vítal čistotu, prostotu a životodárné pravdy bible.

Tausen, „reformátor Dánska,“ byl synem rolníka. Už jako malý chlapec prokázal bystrý rozum. Toužil po vzdělání, ale majetkové poměry rodičů mu to neumožnily, proto vstoupil do kláštera. Čistotou svého života, pílí a věrností si získal přízeň představeného. Při zkouškách se ukázalo, že má nadání, které by církvi mohlo prokázat v budoucnu dobré služby. Představení rozhodli, že mu poskytnou vzdělání na některé německé nebo holandské univerzitě. Mladý student si mohl vybrat školu sám s jedinou výhradou, že to nesmí být Wittenberk. Stipendista církve nesmí být ohrožován jedem kacířství, tvrdili mniši.

Tausen si vybral Kolín nad Rýnem, který byl tehdy stejně jako dnes jednou z bašt katolictví. Tady ho ovšem záhy znechutila mystika vzdělanců. Tehdy se mu dostaly do rukou Lutherovy spisy. Přečetl je s údivem a s nadšením a velice zatoužil, aby mohl na vlastní uši slyšet učení z úst reformátora. Tím by ovšem mohl pobouřit svého představeného v klášteře a ztratit jeho podporu. Přesto se však rozhodl a zakrátko byl zapsán jako student ve Wittenberku.

Když se vrátil do Dánska, vstoupil opět do svého kláštera. Nikdo ho do té chvíle nepodezříval z luteránství. Sám si nechával své tajemství pro sebe, snažil se však vést své druhy k čistší víře a svatějšímu životu, aniž by v nich vzbudil nějaké předsudky. Otvíral bibli a vysvětloval její pravý význam a nakonec jim kázal Krista jako jedinou spravedlnost pro hříšníka a jedinou naději na spasení. GC 242Představený kláštera, který do něho vkládal velké naděje jako do statečného obránce

církve, se na něj velmi rozzlobil. Okamžitě ho poslal do jiného kláštera, kde ho zavřeli do cely a drželi pod přísným dohledem.

Jeho strážci se zděsili, když se několik mnichů po krátké době přihlásilo k protestantství. Přes mříže své cely hlásal Tausen svým druhům pravdu. Kdyby se dánští církevní otcové vyznali v tom, jak církev potírá kacířství, okamžitě by Tausenův hlas umlčeli. Místo toho, aby ho zavřeli do kobky v nějakém podzemním vězení, vyhnali ho jen z kláštera. Nic jiného ani udělat nemohli. Král totiž právě vydal výnos, kterým poskytoval ochranu učitelům nového učení. Tausen začal kázat. Měl přístup do kostelů a lid se hrnul, aby poslouchal jeho kázání. Nebyl sám, kdo hlásal Boží slovo. Do dánštiny byl přeložen Nový zákon a byl rozšířen v mnoha výtiscích. Katolíci se snažili toto dílo mařit, nemohli však zabránit jeho šíření. Zanedlouho se Dánsko prohlásilo k reformaci.

Do Švédska přinesli vodu života také mladí lidé, kteří se napili ze studnice ve Wittenberku. Dva z vůdců švédské reformace, Olaf a Laurentius Petriovi, synové kováře v Orebro, studovali pod vedením Luthera a Melanchtona. Pravdy, které poznali, horlivě šířili. Olaf strhával lid jako velký reformátor svou horlivostí a výřečností, zatímco Laurentius povahou podobný Melanchtonovi, byl spíše přemýšlivý, hloubavý a rozvážný. Oba horlivě zbožní, měli hluboké teologické vzdělání a neochvějnou odvahu šířit pravdu. Katolíci ovšem jejich dílo mařili. Duchovní podněcovali nevědomý a pověrčivý lid. Olaf Petri byl často napadán lůzou a v několika případech se na poslední chvíli zachránil útěkem. Přitom reformátory podporoval a chránil král.

GC 243 Za vlády římské církve upadl lid do chudoby a byl utlačovaný. Církev ho připravila o Písmo, nechala mu náboženství tvořené jen symboly a obřady, které nerozvíjely mysl, ale vracely lid k pověrám a pohanským zvykům předků. Národ se rozdělil na soupeřící tábory. Jejichž neustálé třenice jen zvyšovaly bídu všech. Král se rozhodl, že provede reformu ve státě i v církvi, a vítal schopné pomocníky v boji proti Římu.

Olaf Petri přesvědčivě obhájil reformační učení proti zástupcům Říma před panovníkem a předními činiteli Švédska. Prohlásil, že učení církevních otců je možno přijmout jen tehdy, je-li v souladu s Písmem. Prohlásil, že podstata nauky o víře je vyložena v bibli jasně a prostě, takže všichni ji mohou pochopit. Kristus řekl: „*Mé učení není mé, ale toho, kdo mě poslal.*“ (Jan 7,16) A Pavel prohlásil, že kdyby hlásal evangelium odchylné od toho, které přijal, nechť je proklet. (Gal 1,8) Reformátor prohlásil: „Jak tedy, se mohou jiní odvažovat vydávat dogmata podle své libovůle a vnucovat je jako věci nutné ke spáse?“ (Wylie, sv. 10, kap. 4) Dokázal, že církevní dekrety nemají platnost, jestliže odporují Božím přikázáním, a hlásal velkou protestantskou zásadu, že „jedině Písmo je měřítkem víry a života.

Tento zápas, ač se odehrával poměrně v ústraní, ukazuje, „jací lidé tvořili řady a šiky vojska reformátorů. Nebyli to lidé nevzdělaní, sektáři, hluční diskutéři, vyhledávající spory. Toho byli vzdáleni. Byli to lidé, kteří zkoumali Boží slovo a věděli jak zacházet se zbraněmi z biblické zbrojnice. V učenosti předstihli svou dobu. GC 244 Vezmeme-li v úvahu tak skvělá střediska, jako byl Wittenberk a Curych, a tak slavná jména, jako je Luther a Melanchton, Zwingli a Ecolampadius, o nichž víme, že to byli vůdcové hnutí, budeme přirozeně očekávat, že měli neobyčejnou sílu a dosahovali velkých úspěchů. Jejich žáci se jim samozřejmě nemohli vyrovnat. Podíváme-li se však na odlehlé Švédsko a vezmeme-li v úvahu neznámá jména jako Olaf a Laurentius Petri, učedníky mistrů, co uvidíme? Učence a bohoslovce, kteří dokonale ovládli celou soustavu pravd evangelia a kteří snadno zvítězili nad učiteli katolických škol a hodnostáři církve.“ (Wylie, sv. 10, kap. 4)

Výsledkem rozprav bylo to, že švédský král přijal protestantskou víru a o něco později se pro ni vyslovilo i národní shromáždění. Olaf Petri přeložil do švédštiny Nový zákon a na přání krále začali oba bratři překládat celou bibli. Tak dostal švédský lid poprvé Boží slovo v rodném jazyce. Sněmovna nařídila, aby kazatelé v celém království vysvětlovali Písmo a aby se děti ve škole učily číst bibli.

Požehnané světlo evangelia postupně a jistě zahánělo tmu nevědomosti a pověrčivosti. Osvobozen od římského útlaku, dosáhl národ takovou sílu a velikost jako nikdy předtím. Švédsko se stalo jednou z pevností protestantismu. O sto let později, v době největšího ohrožení, se tento

malý a do té doby slabý národ - a to jako jediný v Evropě - odvážil podat pomocnou ruku, aby vysvobodil Německo z hrozného sevření třicetileté války. Zdálo se, že celá severní Evropa se zakrátko dostane znovu pod krutovládu Říma. Švédská vojska však pomohla Německu zastavit nápor katolických vojsk, dobýt svobodu protestantům - kalvinistům i luteránům - a obnovit svobodu svědomí pro ty země, které přijaly reformaci.

14. Pozdější angličtí reformátoři

GC 245Zatímco Luther otvíral neznámou bibli lidem v Německu, vedl Duch svatý Tyndala, aby totéž vykonal pro Anglii. Viklef přeložil bibli z latinského textu, který obsahoval mnoho chyb. Tato bible nebyla nikdy vytištěna a ruční opis měl tak vysokou cenu, že si jej mohlo opatřit jen několik bohatých a urozených lidí. Byla poměrně málo rozšířena také proto, že ji církev přísně zakázala. Roku 1516, rok před tím, než Luther vyhlásil své články, vydal Erasmus řecký a latinský text Nového zákona. Boží slovo tak bylo poprvé vytištěno v původním jazyku. V tomto díle opravil mnohé chyby předchozích rukopisů, smysl textu byl srozumitelnější. Mnoha vzdělaným lidem to pomohlo k lepšímu poznání pravdy a povzbudilo je to v díle reformace. Většina prostých lidí však i nadále k Božímu slovu neměla přístup. Tyndale měl pokračovat ve Viklefově díle tím, že dá svým krajanům bibli v jejich jazyku.

Tyndale pilně studoval a usilovně hledal pravdu. Evangelium pochopil z řeckého Erasmova znění Nového zákona. Neohroženě hovořil o svém přesvědčení a žádal, aby každé učení bylo prověřováno Písmem. Na námitku katolíků, že bibli vydala církev a že jen církev ji může vykládat, Tyndale odpověděl: „Víte, kdo naučil orly hledat si kořist? GC 246A tentýž Bůh učí své hladovějící děti, aby hledaly svého Otce v jeho slově. Vy jste nám Písmo nedali, naopak, vy jste je před námi ukryli. Upalujete ty, kdo je hlásají a učí mu, a kdybyste mohli, upálili byste i Písmo.“ (D‘Aubigné: Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Tyndalova kázání vzbudila velký zájem. Mnoho lidí přijalo pravdu. Kněží však sledovali situaci a jakmile se Tyndale vzdálil, snažili se hrozbami a překrucováním zmařit jeho dílo. V mnoha případech se jim to dařilo. Tyndale o tom řekl: „Co mohu dělat. Zatímco já zasévám, nepřítel pustoší pole, které jsem opustil. Nemohu být všude. Kdyby jen křesťané měli Písmo svaté ve vlastním jazyku, sami by odolali těmto chytrákům. Bez bible laikové nemohou být utvrzeni v pravdě.“ (D‘Aubigné: Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Začal se zabývat novou myšlenkou. Říkal si: „V Hospodinově chrámě byly žalmy zpívány v jazyku Izraele, nemělo by tedy být evangelium hlásáno mezi námi v angličtině? ... Má mít církev méně světla v poledne, než měla ráno? ... Křesťané musí číst Nový zákon ve své mateřštině.“ Církevní učitelé a učenci se mnohdy liší ve svých názorech. Jen bible může člověka přivést k poznání pravdy. Jeden teolog hlásá to, druhý ono. ... Oba dva pak odporují ostatním. Jak můžeme poznat, kdo mluví pravdu a kdo hlásá lež? ... Jak? ... Opravdu jen podle Božího slova.“(D‘Aubigné, Dějiny reformace šestnáctého století, sv. 18, kap. 4)

Krátce nato jeden katolický teolog ve sporu s Tyndalem prohlásil: „Snadněji se obejdeme bez Božích zákonů než bez papežových.“ Tyndale mu odpověděl: „Odmítám papeže i se všemi jeho zákony a dopřeje-li mi Bůh života, přičiním se o to - a nepotrvá to dlouho - aby každý zemědělský nádeník znal Písmo lépe než vy.“ (Anderson, Letopisy anglické bible, str. 19)

Myšlenka dát lidem Písmo svaté, Nový zákon v rodném jazyce, se kterou si do té doby jen pohrával, se nyní stala pevným rozhodnutím a Tyndale se hned pustil do práce. GC 247Když ho pronásledování vyhnalo z domova, odešel do Londýna a tam po nějakou dobu nerušeně pokračoval v práci. Zloba obhájců papežství ho však znovu donutila utíkat. Měl pocit, že celá Anglie stojí proti němu, a proto se rozhodl hledat útočiště v Německu. Tam také začal s tiskem anglického překladu Nového zákona. Dvakrát musel práci přerušit. Když mu zakázali tisknout v jednom městě, odešel do jiného. Nakonec se dostal do Wormsu, kde o několik let dříve hájil Luther evangelium před sněmem. V tomto starobylém městě žilo mnoho přátel reformace a Tyndale tam pokračoval ve svém díle bez dalších potíží. Brzy byly vytištěny tři tisíce Nových zákonů a ještě téhož roku následovalo další vydání.

Tyndale pokračoval v práci svědomitě a vytrvale. Přestože anglické úřady velmi pečlivě hlídaly přístavy, dostávalo se Boží slovo různými tajnými cestami do Londýna a odtud se šířilo po celé

zemi. Zastánci papežství se pokoušeli potlačit pravdu, ale marně. Durhamský biskup koupil od jednoho knihkupce, Tyndalova přítele, celou zásilku biblí, aby je zničil, v naději, že tím do značné míry překazí celou věc. Dosáhl však pravého opaku. Takto získané peníze umožnily nákup materiálu pro nové a lepší vydání, ke kterému by jinak nemohlo dojít. Když byl Tyndale později uvězněn, nabídli mu svobodu za podmínky, že prozradí jména lidí, kteří mu pomáhali financovat tisk jeho biblí. Odpověděl jim, že durhamský biskup udělal pro to víc než všichni ostatní. Tím, že zaplatil velkou částku za celou zásilku knih, umožnil, že Tyndale mohl pokračovat v činnosti ještě odvážněji.

Tyndale se dostal do rukou svých nepřátel zradou a po mnoho měsíců trpěl ve vězení. Nakonec zaplatil svou víru mučednickou smrtí. Avšak zbraně, které připravil, umožnily jiným bojovníkům, že mohli zápasit po další staletí až do dnešní doby.

GC 248 Latimer hlásal z kazatelny, že se bible má číst v jazyce lidu. Původcem Písma svatého, jak tvrdil, „je sám Bůh," a proto má Písmo také něco z moci a věčnosti svého Původce. „Všichni - král, císař, úředník i správce, ... jsou povinni poslouchat ... svaté Boží slovo." „Nechoďme oklikami, řiďme se Božím slovem. Nekráčejme cestami ... našich předků, nedělejme to, co dělali, ale to, co měli dělat." (Hugh Latimer: První kázání před králem Edvardem VI.)

Barnes a Frith, věrní Tyndalovi přátelé, vystoupili na obranu pravdy. Po nich přišli Ridleyové a Cranmer. Tito představitelé anglické reformace byli lidé vzdělaní a namnoze v katolických kruzích velice vážení pro svou zbožnost. Postavili se proti papežství, protože poznali bludy „svaté stolice". Protože znali tajemství „Babylóna" mělo jejich svědectví o to větší sílu.

„Nyní vám položím podivnou otázku," prohlásil Latimer, „kdo je nejpilnějším biskupem a prelátem v celé Anglii? ... Vidím, že posloucháte a očekáváte, že ho budu jmenovat. ... Řeknu vám to: je to ďábel. ... Nikdy neopouští svou diecézi. Zavolejte ho kdykoli, vždycky je doma. Je stále u svého pluhu ... Nikdy ho nepřistihnete při zahálce. O tom vás mohu ujistit. ... Tam, kde se zabydlí ďábel, tam mizí knihy a objevují se svíčky, mizí bible a objevují se růžence, tam mizí světlo evangelia a nahrazuje ho světlo svíček, a to i v poledne. Tam se ztrácí Kristův kříž a objevuje se prodej odpustků, přestává odívání nahých, sycení chudých a pomoc bezmocným a nastává uctívání rytin a obrazů, zdobení dřeva a kamene, vyzdvihují se výmysly člověka a jeho zákony a odmítají se Boží přikázání a nejsvětější Boží slovo. ... Kéž by naši preláti stejně přičinlivě zasévali semeno dobrého učení, jako je satan pilný v zasévání koukolu a plevele!" (Hugh Latimer: Kázání)

GC 249 Tito reformátoři vyznávali velkou zásadu - stejnou zásadu, jakou uznávali valdenští, Viklef, Jan Hus, Luther, Zwingli a jejich spolupracovníci - že Písmo svaté je neomylným měřítkem víry a života. Odmítali domnělé právo papežů, sněmů, církevních otců a králů ovládat svědomí lidí ve věcech víry. Uznávali svrchovanou autoritu bible a všechno učení a všechny názory posuzovali jejím učením. Víra v Boha a jeho slovo podpírala tyto svaté muže, když obětovali své životy na hranicích. Když plameny začaly umlčovat jejich hlas, obrátil se Latimer na svého druha v utrpení se slovy: „Buď dobré mysli, ještě dnes zažehneme v Anglii z Boží milosti takovou svíci, která, doufám, nikdy nedohoří." (Dílo Hugha Latimera, díl 1, str. XIII)

Semeno pravdy, které zasel ve Skotsku Columba a jeho spolupracovníci, nebylo nikdy úplně zničeno. Staletí po tom, co se anglické sbory podrobily Římu, udržovaly si sbory ve Skotsku svou svobodu. Ve dvanáctém století tam však papežství získalo moc a řádilo tak neomezeně jako v žádné jiné zemi. Nikde nepanovala větší temnota. Ale i tam se dostaly paprsky světla, pronikly tmou a slibovaly příchod nového dne. Lolardi sem z Anglie přinesli Viklefovu bibli a jeho učení. Vykonali mnoho pro to, aby evangelium neupadlo v zapomnění. Každé století mělo své svědky pravdy a své mučedníky.

Počátek velké reformace přinesl Lutherovy spisy a pak Tyndalův anglický Nový zákon. Tito hlasatelé tiše překračovali hory a údolí, aniž si toho všimla církevní vrchnost, a znovu zapalovali pochodeň pravdy, která ve Skotsku téměř uhasla, a napravovali to, co Řím napáchal za čtyři staletí útlaku.

Krev mučedníků podnítila rozvoj reformačního hnutí. Představitelé římské církve si najednou uvědomili nebezpečí, které jim hrozilo, a přivedli na hranici některé z nejušlechtilejších a nejváženějších synů Skotska. [GC 250]Tím však jen postavili kazatelnu, z níž zněla po celé zemi slova umírajících svědků, která rozechvívala srdce posluchačů a naplňovala je pevnou touhou svrhnout okovy Říma.

Hamilton a Wishart, šlechtici povahou i rodem, kteří vychovali mnoho oddaných učedníků, položili své životy na hranici. Wishartova hranice však probudila muže, kterého plameny neumlčí a který pod Božím vedením odzvoní papežství ve Skotsku umíráčkem.

John Knox zavrhl církevní tradici a mystiku a začal se sytit pravdou Božího slova. Wishartovo učení ho utvrdilo v odhodlání rozejít se s Římem a přidat se k pronásledovaným reformátorům.

Jeho druhové na něj naléhali, aby přijal kazatelský úřad. Knox se třásl před takovou odpovědností. Teprve po dnech přemýšlení o samotě a po těžkém vnitřním zápase souhlasil. Jakmile však jednou úkol přijal, plnil jej s vytrvalou odhodlaností a s nezkrotnou odvahou po celý svůj život. Tento upřímný reformátor se nebál lidí. Mučednické hranice, které hořely kolem něj, jen posilovaly jeho horlivost. I když nad jeho hlavou výhrůžně visela sekyra pronásledovatelů, stál pevně a silnými ranami na všechny strany ničil modlářství.

Když ho předvedli před skotskou královnu, v jejíž přítomnosti ochladla horlivost nejednoho představitele protestantů, podal John Knox přímé svědectví o pravdě. Nedal se získat lichotkami, nezalekl se hrozeb a necouvl před nimi. Královna ho obvinila z kacířství. Prohlásila, že navádí lid, aby přijal náboženství zakázané státem, a tím přestoupil Boží přikázání, které nařizuje, aby poddaní poslouchali svou vrchnost. Knox rozhodně odpověděl:

„Protože pravé náboženství neodvozuje svou sílu ani moc od světských knížat, ale jen od věčného Boha, nejsou poddaní povinni přizpůsobovat své náboženství podle své vrchnosti. [GC 251]Knížata často vědí o pravém náboženství méně než kdokoli jiný. ... Kdyby všichni Abrahámovi potomci přijali náboženství faraóna, kterému byli tak dlouho poddáni, řekněte, Vaše Veličenstvo, jaké náboženství by nyní na světě bylo? Nebo kdyby všichni lidé v době apoštolů přijali stejné náboženství jako římští císařové, jaké náboženství by nyní bylo na zemi? ... Z toho je možno, Vaše Veličenstvo, vidět, že poddaní nejsou povinni vyznávat náboženství své vrchnosti, i když ji mají poslouchat.“

Královna Marie řekla: „Vy vykládáte Písmo tak a oni (římskokatoličtí učitelé) jinak. Komu mám věřit a kdo to rozsoudí?“

„Máte věřit Bohu, který mluví jasně ve svém slovu,“ odpověděl reformátor. „A nad to, co Vás učí Boží slovo, nemáte věřit ani tomu ani onomu. Boží slovo je jasné a srozumitelné. Objeví-li se na některém místě nejasnost, vysvětluje Duch svatý, který si nikdy neodporuje, tutéž věc srozumitelněji na jiných místech, takže nemůže zůstat žádná pochybnost, s výjimkou lidí, kteří chtějí mermomocí zůstat v nevědomosti.“ (David Laing: Sebrané spisy Johna Knoxe, díl 2, str. 281,284)

Tuto pravdu přednesl neohrožený reformátor s nebezpečím ztráty života před královnou. Se stejně neochvějnou odvahou konal svůj záměr, modlil se a bojoval Boží boj, dokud Skotsko nebylo osvobozeno od papežství.

Pronásledování se v Anglii zavedením protestantství jako státního náboženství sice zmírnilo, úplně však neustalo. Anglikánská církev zavrhla mnoho z učení Říma, nemálo věcí si však ponechala. Odstranila sice nadvládu papeže, ale na jeho místo se dostal panovník jako hlava církve. Její bohoslužba se ještě stále značně odchylovala od čistoty a prostoty evangelia. Nepochopila velkou zásadu náboženské svobody. [GC 252]Protestantští králové se jen výjimečně uchylovali ke krutostem, kterými Řím bojoval proti kacířství, neuznávali však právo každého člověka uctívat Boha podle hlasu svého vlastního svědomí. Od všech vyžadovali, aby přijali učení a zachovávali bohoslužebné formy předepsané státní církví. Po staletí byli lidé, kteří měli jiný názor, ve větší nebo menší míře pronásledováni.

V sedmnáctém století vyhnali nepřátelé tisíce kazatelů z jejich domovů. Pod hrozbou těžkých pokut, vězení nebo vyhnanství zakazovali lidem účastnit se jakýchkoli náboženských shromáždění, která církev neschválila. Věrní lidé, kteří chtěli i nadále společně uctívat Boha, se museli shromažďovat v tmavých chodbách, na půdách a někdy i v noci po lesích. V hlubokém lese, v tomto Božím chrámu, se scházely pronásledované Boží děti, aby se modlily a oslavovaly Boha zpěvem. Přes všechnu opatrnost mnozí z nich trpěli pro víru. Plnila se vězení, rozpadaly se rodiny. Mnozí museli odejít do vyhnanství. Bůh však byl se svým lidem a jeho svědectví nemohlo umlčet žádné pronásledování. Mnoho lidí muselo odejít za moře do Ameriky, kde položili základy občanské a náboženské svobody, které tvoří bezpečí a slávu této země.

Podobně jako v době apoštolů, pronásledování jen podpořilo šíření evangelia. V odporném vězení naplněném zločinci, prožíval Jan Bunyan nebeskou atmosféru. Tam také napsal své podivuhodné dílo, alegorii o cestě poutníka ze země zkázy do nebeského města. Po tři staletí promlouvá tento hlas z bedfordského vězení a posiluje lidská srdce. Bunyanovy spisy „Cesta poutníka“ a „Milost dostatečná i pro největšího z hříšníků“ přivedly mnohé lidi na cestu života.

Baxter, Flavel, Alleine a další nadaní a hluboce vzdělaní lidé s velkou křesťanskou zkušeností vystoupili, aby statečně hájili víru, která byla jednou provždy dána svatým. GC 253Dílo, které tito muži vykonali, nemůže být nikdy zničeno, i když je vládci tohoto světa pronásledují a stavějí mimo zákon. Flavelovy knihy „Pramen života“ a „Metody milosti“ naučily tisíce lidí, jak se přibližovat ke Kristu. Baxterův spis „Protestantský pastor“ se stal požehnáním pro mnohé, kteří toužili po oživení Božího díla. Jeho kniha „Věčný odpočinek vykoupených“ splnila své poslání a přivedla mnohé věřící k „odpočinku“, který má Boží lid ještě stále před sebou.

O sto let později, v době velké duchovní temnoty, vystoupili jako šiřitelé Božího světla Whitefield a bratři Wesleyové. Státní církev přivedla anglický lid do stavu náboženského úpadku, který se příliš nelišil od pohanství. Duchovní velice rádi studovali přirozené náboženství, což tvořilo hlavní část jejich teologie. Příslušníci vyšších společenských tříd se posmívali zbožnosti a chlubili se, že jsou povzneseni nad tím, co nazývali náboženským fanatizmem. Nižší vrstvy byly nevzdělané, propadaly neřestem, a církev neměla odvahu ani víru, aby bojovala za ztracenou věc pravdy.

Téměř úplně se zapomnělo na důležité učení o ospravedlnění z víry, kterému tak srozumitelně učil Luther. Jeho místo zaujala římská zásada spoléhat na to, že spasení lze získat dobrými skutky. Whitefield a Wesleyové byli příslušníky státní církve, upřímně však hledali Boží přízeň. Byli poučeni, že ji dosáhnou ctnostným životem a plněním náboženských předpisů.

Když Charles Wesley jednou onemocněl a cítil, že se blíží smrt, dostal otázku, z čeho odvozuje naději na věčný život. Jeho odpověď zněla: „Snažím se co nejlépe sloužit Bohu.“ Přítel, který mu otázku položil, nebyl s jeho odpovědí očividně vůbec spokojený. Wesley si pomyslil: „Jakže! Moje snaha není dostatečným důvodem k naději? Chce mi snad upřít moje úsilí? Vždyť na nic jiného spoléhat nemohu.“ (John Whitehead: Život kazatele Charlese Wesleyho, str. 102) GC 254Tak velké temno zahalilo církev a zastřelo učení o usmíření, oloupilo Krista o jeho slávu a odvrátilo pozornost lidí od jejich jediné naděje na spasení - od krve ukřižovaného Vykupitele.

Wesley a jeho přátelé dospěli k poznání, že pravé náboženství vychází ze srdce a že Božímu zákonu podléhají myšlenky právě tak jako slova a činy. Byli přesvědčeni, že je nutná svatost srdce právě tak jako bezúhonné chování, proto začali žít opravdu novým životem. Opravdově a s modlitbou se snažili potlačit přirozené zlé sklony lidského srdce. Žili nesobeckým, obětavým životem, v lásce a pokoře. Přísně dodržovali všechno, o čem se domnívali, že by jim mohlo pomoci dosáhnout to, po čem nejvíce toužili - svatost, která jim zaručí přízeň u Boha. Vytčeného cíle však nedosáhli. Marně se snažili osvobodit se od vlivu hříchu nebo zlomit jeho moc. Bojovali stejně jako kdysi Luther v klášterní cele v Erfurtu. Trápila je stejná otázka – „*Což může člověk být před Bohem spravedlivý?*“ (Job 9,2)

Oheň Boží pravdy, který téměř vyhasnul na protestantském oltáři, měly být znovu zapálen ohněm staré pochodně, kterou po staletí udržovali čeští křesťané - Jednotou bratrskou. Po reformaci

katolická církev v Čechách protestantismus udusila. Všichni, kdo se nechtěli vzdát pravdy, museli uprchnout. Někteří vyhnanci našli útočiště v Sasku a udrželi si starou víru. Potomci těchto křesťanů přinesli světlo Wesleymu a jeho přátelům.

John a Charles Wesleyové byli po svém vysvěcení ke kněžství posláni na misijní cestu do Ameriky. Stejnou lodí cestovala také skupina Moravanů (českých bratří). Plavbu provázely silné bouře a John Wesley tváří v tvář smrti poznal, že nemá jistotu smíření s Bohem. Moravané naproti tomu projevovali klid a důvěru, které on neznal.

GC 255 Později napsal: „Mnohem dříve jsem si všiml, jak vážně a opravdově jednají. Trvale projevovali pokoru, sloužili ostatním cestujícím tak, jak by to žádný Angličan nedělal. Za své služby nepožadovali a ani by nepřijali odměnu. Tvrdili, že je to užitečné pro jejich pyšné srdce a že jejich milovaný Spasitel pro ně vykonal mnohem více. Každý den měli příležitost projevit tichost, kterou nedokázala překonat žádná urážka. Když je ostatní odstrkovali, odháněli nebo sráželi, vstali a odešli, ale nestěžovali si. Pak měli možnost prokázat, zda jsou oproštěni strachu, právě tak jako pýchy, hněvu a pomstychtivosti. Při zpěvu žalmu na počátku jejich bohoslužby se rozbouřilo moře, hlavní plachta se roztrhla na kusy, voda zaplavila loď a vnikla do podpalubí, jako kdyby nás už pohlcovala hlubina. Angličané začali strachy křičet. Moravané však zpívali klidně dál. Ptal jsem se později jednoho z nich: „Neměl jste strach?“ Odpověděl: „Díky Bohu, nikoli.“ Zeptal jsem se: „Nebály se však vaše ženy a děti?“ Odpověděl klidně: „Ne, naše ženy a děti se nebojí smrti.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 10)

Když se dostal do města Savannah, žil Wesley nějaký čas s Moravany a jejich křesťanský život na něj hluboce zapůsobil. O jejich bohoslužbě, která se tak lišila od bezduchého formalizmu anglikánské církve, napsal: „Když jsem viděl tu neobyčejnou prostotu a slavnostnost, zapomněl jsem téměř na to, že už uplynulo sedmnáct staletí, a představil jsem si, že jsem v jednom z oněch shromáždění bez obřadů a okázalosti, které vedl apoštol Pavel, výrobce stanů, nebo rybář Petr, ve kterých se však projevoval Boží duch a moc.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 11,12)

Po návratu do Anglie Wesley pod vedením kazatele jednoty bratrské poznal jasněji biblickou víru. Pochopil, že chce-li být spasen, nesmí spoléhat na vlastní skutky, ale musí plně důvěřovat „Božímu Beránku, který snímá hříchy světa“. GC 256 Na shromáždění Jednoty bratrské v Londýně četli Lutherův článek o změně, kterou Duch Boží působí v srdci věřícího. Wesley vyslechl Lutherův článek a v jeho srdci se probudila víra. Popsal to slovy: „Pocítil jsem v srdci zvláštní teplo. Cítil jsem, že věřím v Krista, jen v Krista, jako ve zdroj spasení. Získal jsem jistotu, že Kristus sňal mé hříchy a vysvobodil mě od zákona hříchu a smrti.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 52)

Po dlouhá léta únavného bezútěšného snažení - po léta přísného odříkání, pokání a pokořování - sledoval Wesley vytrvale svůj cíl nalézt Boha. Nyní ho našel a poznal, že milost, kterou si chtěl zasloužit modlitbami a posty, almužnami a odříkáním, je dar, „který si nelze koupit nebo zasloužit“.

Když plně přijal víru v Krista, celá jeho bytost zahořela touhou šířit všude známost evangelia o Boží milosti. „Celý svět chápu jako svou farnost,“ prohlásil, „ať jsem v kterékoli části světa, pokládám za vhodné, správné a za svou svatou povinnost hlásat všem, kdo jsou ochotni poslouchat, radostnou zvěst o spasení.“ (Whitehead: Život kazatele Johna Wesleyho, str. 74)

Žil dále přísným, odříkavým životem, nyní však už ne proto, aby si něco zasloužil, ale jako důsledek víry. Nebyla to podmínka ale ovoce svatosti. Boží milost v Kristu je základem křesťanské naděje, tato milost však vede k poslušnosti. Wesley zasvětil svůj život hlásání velkých pravd, které poznal - ospravedlnění z víry v očisťující krev Pána Ježíše a proměňující moc Ducha svatého v lidském srdci. Tato moc přináší v životě člověka ovoce a vede jej, aby se řídil příkladem Ježíše Krista.

Whitefield a Wesleyové byli ke svému dílu připraveni tím, že po dlouhou dobu žili v přesvědčení jak jsou ztraceni a jak je jejich stav beznadějný. Aby mohli snášet těžkosti jako dobří

bojovníci Ježíše Krista, byli vystaveni krutým zkouškám opovržení, výsměchu a pronásledování jak na univerzitě tak ve své kazatelské práci. GC 257Jejich bezbožní spolužáci na univerzitě je a několik dalších opovržlivě nazývali „metodisté“, tedy jménem, které jedna z největších náboženských společností v Anglii a v Americe považuje dnes za hodné úcty.

Jako členové anglikánské církve lpěli na tradičních formách bohoslužby, Pán jim však ve svém slově ukázal lepší formy. Duch svatý je vyzýval, aby kázali ukřižovaného Krista. Jejich snahu provázela Boží moc. Přivedli tisíce lidí k poznání pravdy a opravdovému obrácení. Tyto ovce bylo třeba chránit před dravými vlky. Wesley neměl v úmyslu založit novou náboženskou společnost, zorganizoval je však do útvaru, který nazval Jednota metodistů.

Tito kazatelé naráželi na skryté i otevřené nepřátelství státní církve, Bůh však ve své moudrosti způsobil, že právě díky tomu obnova začala působit v samotné anglikánské církvi. Kdyby reformační hnutí vzniklo zcela mimo církev, neproniklo by tam, kde ho bylo tak potřeba. Protože oživenečtí kazatelé byli členy církve a působili jako kazatelé v řadách církve, kde k tomu jen našli příležitost, našla si pravda vstup tam, kde by jinak zůstaly zavřené dveře. Někteří další duchovní se probrali z mravní otupělosti a začali horlivě kázat ve svých farnostech. Sbory, které ustrnuly ve formalizmu, se probudily k životu.

V době Wesleyů, podobně jako ve všech obdobích církve, vykonali lidé s různými dary dílo, ke kterému je Bůh povolal. Neshodovali se v každém bodu učení, všechny však vedl Boží Duch a všechny spojoval cíl získávat lidi pro Krista. V určité době hrozily názorové rozdíly mezi Whitefieldem a Wesleyovými, že zapříčiní jejich odcizení, protože se však naučili v Kristově škole tichosti, usmířila je vzájemná snášenlivost a láska. Neměli čas se přít, vždyť všude okolo vládly bludy a nepravosti a hříšníci spěli ke zkáze.

Boží služebníci kráčeli po úzké cestě. Proti nim se postavili vlivní a vzdělaní muži. Po nějaké době někteří kněží zaujali vůči nim rozhodný nepřátelský postoj a zavřeli dveře kostelů před ryzí vírou a před těmi, kdo ji hlásali. Jednání duchovních, kteří je odsuzovali z kazatelen, vedlo k nevědomosti, temnotě a nepravosti. John Wesley opakovaně unikal smrti jen díky Boží milosti. Když vůči němu začal dav projevovat nenávist a když se už zdálo, že neunikne, objevil se po jeho boku anděl v lidské podobě, lůza se zalekla a Boží služebník odešel bez úhony.

Po jednom takovém vysvobození před rozzuřeným davem Wesley napsal: „Mnozí se mě pokoušeli srazit na zem, když jsme sestupovali s kopce po strmé, kluzké stezce do města. Dobře věděli, že octnu-li se na zemi, těžko se znovu postavím na nohy. Já jsem však neklopýtl, ani neuklouzl, dokud jsem nebyl zcela z jejich dosahu. .... Mnozí se mě snažili chytit za límec nebo za šaty, aby mě mohli srazit, ale nemohli mě uchopit. Jen jediný zachytil kapsu mého kabátu a za chvíli mu zůstala v rukou, druhá kapsa, v níž jsem měl jednu bankovku, zůstala jen natržena. ... Jeden zuřivec, který stál těsně za mnou, mával velkou dubovou holí. Kdyby zasáhl můj zátylek, zbavil by mě všech dalších nesnází. Pokaždé však, když se rozpřáhl, šla jeho rána vedle. Nevím, jak je to možné, protože jsem nemohl uhnout ani napravo ani nalevo. ... Jiný se protlačil kupředu a zvedl ruku, aby mě udeřil, náhle však jeho ruka zvolna klesla, takže mě jen pohladil po hlavě a řekl: ‚Jaké má hebké vlasy!‘ ... Celé město znalo tyto muže jako největší výtržníky, vždycky stáli v čele lůzy. Jeden z nich dokonce vyhrál v zápase s medvědem. ...“

GC 259„Jak laskavě a poznenáhlu nás Bůh připravuje, abychom plnili jeho vůli. Před dvěma lety zasáhl kus cihly mé rameno. Rok nato jsem dostal kamenem mezi oči. Před měsícem jsem dostal ránu, dnes večer dvě, jednu než jsme vešli do města, druhou když jsme odcházeli. Necítil jsem však ani jednu. Jeden muž mě udeřil silně do prsou, druhý do úst tak prudce, že mi hned vytryskla krev. Necítil jsem však ani takovou bolest, jako kdyby se mne dotkli stéblem.“ (John Wesley: Dílo, díl 3, str. 297, 298)

První metodisté, prostý lid i kazatelé, se stali terčem posměchu. Pronásledovali je jak členové anglikánské církve, tak i nevěřící lidé, které poštvalo zkreslené líčení jejich učení. Vláčeli je před soudy, které prosazovaly spravedlnost jen podle jména, spravedlnost byla tehdy u soudu vzácným hostem. Pronásledovatelé se na nich často dopouštěli násilí. Lůza pronikala do jejich domů, ničila

jim nábytek a zařízení, kradla, co se jí zlíbilo, a týrala muže, ženy i děti. V několika případech se objevily plakáty a vyzývaly všechny, kdo se chtějí zúčastnit rozbíjení oken a rabování domů metodistů, aby se shromáždili v určenou dobu na určeném místě. Úřady trpěly a mlčky schvalovaly toto veřejné porušování lidských i Božích zákonů. Lidé, jejichž jediných přestupkem bylo to, že se snažili vést kroky hříšníků z cesty zkázy na cestu svatosti, byli soustavně pronásledováni.

John Wesley o obviněních vznesených proti němu a jeho přátelům prohlásil: „Někteří lidé tvrdí, že učení těchto mužů je falešné, bludné a fanatické, že je nové a dosud neslýchané, že je to quakerství, fanatizmus a papeženství. Všechna tato obvinění byla již vyvrácena a bylo podrobně dokázáno, že každý bod tohoto učení, jak je vykládá naše církev, vychází z Písma. GC 260 Proto nemůže být ani falešné, ani bludné, přijímáme-li Písmo jako pravdivé.“ „Jiní tvrdí: ‚Jejich učení je příliš přísné, příliš zužují cestu do nebe.‘ To je opravdu první námitka (a byla to téměř jediná námitka po nějakou dobu) a skrývá se za tisíci dalších námitek, které mají nejrůznější podobu. Opravdu dělá cestu do nebe užší, než jak ji představil náš Pán a jeho apoštolové? Je opravdu jejich učení přísnější než učení bible? Zamysleme se jen nad několika jasnými texty: „*Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.*“ „*Z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu.*“ „Ať tedy jíte či pijete či cokoli jiného děláte, všecko čiňte k slávě Boží. (5 Moj. 6,5; Mat. 12,36; 1 Kor. 10,31)

„Je-li jejich učení přísnější než toto, zaslouží si výtku. Vy však dobře víte, že tomu tak není. A kdo může být byť o puntík méně přísný, aniž by porušil Boží slovo? Mohl by být služebník Božích tajemství považován za věrného, kdyby změnil nějakou část svatého pokladu? Nikoli. Nemůže nic zmírnit, nemůže nic zeslabit, musí hlásat všem lidem: ‚Nesmím podřizovat Písmo vašemu vkusu. Vy se mu musíte podřídit, jinak zahynete.‘ Z toho vychází celý povyk, že tito lidé jsou ‚přísní a nemilosrdní‘. Opravdu jsou přísní a nemilosrdní? V jakém smyslu? Copak nesytí hladové a neoblékají nahé? ‚Ne; v tom to není: v tom jsou přičinliví, jsou však přísní a neúprosní v posuzování druhých lidí. Myslí si, že spaseni budou jen lidé, kteří to dělají jako oni.“ (John Wesley: Dílo, díl 3, str. 152,153)

Duchovní úpadek, který se projevil v Anglii krátce před tím, než vystoupil Wesley, byl do značné míry důsledkem učení bojujícího proti Božímu zákonu. Mnozí tehdy tvrdili, že Kristus zrušil mravní zákon a že křesťan ho už nemusí zachovávat, že věřící člověk nemusí konat dobré skutky. GC 261 Jiní sice připouštěli, že zákon je věčný, avšak prohlašovali, že není třeba, aby kazatelé vedli lid k poslušnosti přikázání, protože ty, které Bůh vyvolil k spasení, „Boží milost neodolatelně vede k zbožnému a ctnostnému životu“, zatímco lidé předurčeni k věčnému zatracení, „nemají sílu plnit požadavky Božího zákona“.

Ještě jiní, kteří tvrdili, že „vyvolený nemůže odpadnout od milosti nebo pozbýt Boží přízeň“, dospěli k ještě hrůznějšímu závěru, že totiž „bezbožné činy, které páchají, nejsou ve skutečnosti hříšné, že je nelze pokládat za přestupování Božího zákona a že tedy nemusejí ze svých hříchu činit pokání.“ (McClintock and Strong: Encyklopedie, heslo Antinomie) Tvrdili: „Proto ani ten nejodpornější hřích, považovaný všeobecně za přestoupení Božího zákona, není v Božích očích hříchem, jestliže se ho dopustí někdo z vyvolených, „protože jednou z podstatných a význačných vlastností vyvolených je, že nemohou činit nic, co by se nelíbilo Bohu nebo co by zakazoval jeho zákon.“

Toto hrozné učení se v podstatě shoduje s pozdějším učením lidových vychovatelů a teologů, kteří hlásali, že vlastně neexistuje neměnný Boží zákon jako měřítko pravdy, ale že měřítka mravnosti si určuje společnost sama a že je stále mění. Všechna tato učení vymýšlí a podněcuje týž mistrný duch. Už mezi bezhříšnými obyvateli nebes zahájil kdysi své dílo, které si klade za cíl odstranit spravedlivé požadavky Božího zákona.

Takový pohled na Boží nařízení, která měla zušlechtit povahu lidí, vedl mnohé k tomu, že zavrhli Boží zákon úplně. Wesley rozhodně vystupoval proti bludům hlasatelů učení odstraňujících Boží zákon a dokazoval, že učení, které pošlapává Boží zákon, odporuje Písmu. „*Ukázala se Boží milost, která přináší spásu všem lidem.*“ GC 262 „*To je dobré a vítané u našeho Spasitele Boha, který*

chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu. Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, který dal sám sebe jako výkupné za všechny.“ (Titovi 2,11; 1 Timoteova 2,3-6) Pán uděluje štědře svého Ducha všem lidem, kteří přijímají jeho nabídku spasení. Tak Kristus, „*pravé světlo*,“ „*osvěcuje každého člověka*“ (Jan 1,9). Lidé ztrácejí spasení tím, že svévolně odmítají dar života.

Na tvrzení, že smrt Ježíše Krista odstranila zákon o obřadech stejně jako přikázání desatera, Wesley odpověděl: „Mravní zákon, obsažený v desateru a potvrzený proroky, Kristus nezrušil. Účelem Kristova příchodu nebylo odvolat nějakou jeho část. Mravní zákon nemůže být nikdy zrušen, stojí pevně jako věrný svědek v nebi. ... Tak tomu bylo na počátku světa, kdy zákon ještě nebyl vytesán do kamenných desek, ale při stvoření byl vepsán do srdcí lidí. I když zákon, který kdysi napsala Boží ruka, je nyní do značné míry znetvořen hříchem, přesto nemůže být úplně vymazán, protože bychom nevěděli nic o dobru a zlu. Každá součást tohoto zákona musí platit pro všechny lidi ve všech dobách, zákon není závislý na čase ani na místě, ani na jiných okolnostech podléhajících změnám, ale jen na podstatě Boha a na přirozenosti člověka a na jejich vzájemném neměnném vztahu.

„ ‚Nepřišel jsem rušit, ale naplnit‘ ... Není sporu, že tímto výrokem Ježíš Kristus myslí (shodně se vším, co předcházelo, a s tím, co bude následovat): Přicházím, abych nastolil zákon v jeho plnosti a odstranil všechno, co k němu přidali lidé. Přicházím, abych objasnil, co je v něm zatemněného a nejasného. Přicházím, abych ukázal pravý a plný význam každé jeho části; abych ukázal délku a šířku a celý dosah každého přikázání, které zákon obsahuje, výšku a hloubku a nevýslovnou čistotu a duchovnost zákona ve všech jeho částech.“ (Wesley, kázání 25)

GC 263 Wesley prohlásil, že zákon je v dokonalém souladu s evangeliem. „Zákon a evangelium pojí nejužší možný vztah. Na jedné straně zákon neustále připravuje cestu pro evangelium a odkazuje nás k němu. Na druhé straně nás evangelium trvale vede k důslednějšímu plnění zákona. Zákon například požaduje, abychom milovali Boha, abychom milovali svého bližního, abychom byli pokorní, tiší a svatí. Cítíme, že na to nestačíme, že ‚pro člověka je to nemožné‘. Bůh nám však slíbil, že nám takovou lásku, pokoru, tichost a svatost dá. Přijímáme toto evangelium, tuto radostnou zvěst, a ono se v nás uskutečňuje na základě naší víry. ‚Spravedlnost zákona‘ se v nás naplňuje ... vírou, jež je v Kristu Ježíši. ...“

Wesley také napsal: „V prvních řadách nepřátel Kristova evangelia stojí lidé, kteří otevřeně a výslovně odmítají Boží zákon a pomlouvají jej, lidé, kteří učí ostatní, aby přestupovali ne jedno, ať už nejmenší nebo největší, ale všechna přikázání najednou. ... Nejpřekvapivější na tom je to, že lidé, kteří přijali tento hrozný blud, opravdu věří, že uctívají Krista, když odmítají jeho zákon, a že oslavují Boha, když ruší Boží učení. Uctívají Krista právě tak, jako ho poctil Jidáš, když řekl: „Buď zdráv, Mistře“, a políbil ho. A Kristus může zrovna tak právem říci každému z nich: „Zrazuješ Syna člověka políbením?“ Vždyť to není nic jiného než zrazování Krista polibkem, když někdo mluví o jeho krvi a bere mu jeho korunu, když někdo zlehčuje některou část jeho zákona pod záminkou, že pomáhá dílu evangelia. Odpovědnosti se nezbaví nikdo, kdo hlásá víru takovým způsobem, že přímo nebo nepřímo navádí k neposlušnosti, kdo káže Krista tak, že ruší nebo oslabuje třeba jen nejmenší z Božích přikázání.“ (Wesley, kázání 25)

GC 264 Lidem, kteří tvrdili, že „hlásání evangelia naplňuje všechny požadavky zákona“, Wesley odpověděl: „To naprosto odmítáme. Odporuje to prvotnímu požadavku zákona, totiž usvědčovat lidi z hříchu a probouzet ty, kdo dosud spí na pokraji záhuby.“ Apoštol Pavel napsal, že „*ze zákona pochází poznání hříchu*“ (Řím. 3,20) a že dokud člověk nepozná svůj hřích, nepocítí potřebu smiřující Kristovy krve. ... Pán Ježíš řekl: “Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní.“ „Je proto nesmyslné nabízet lékaře lidem zdravým nebo lidem, kteří jsou přesvědčeni o svém zdraví. Nejdříve je musíme přesvědčit, že jsou nemocní, jinak vám za vaši nabídku ani nepoděkují. Stejně nesmyslné je nabízet Ježíše Krista lidem, kteří mají pocit, že jsou dokonalí a nikdy neprožili lítost nad sebou.“ (Wesley, kázání 35)

Wesley podobně jako kdysi jeho Mistr hlásal evangelium o Boží milosti a přitom se snažil vyvýšit a „*zvelebit Boží zákon*“. (Iz. 42,21b) Věrně plnil Bohem svěřený úkol a dožil se velkých výsledků. Na sklonku jeho dlouhého života - dožil se více než osmdesáti let a více než půl století prožil na cestách jako kazatel - hlásilo se k jeho učení přes půl miliónu věřících. Počet lidí, které jeho působení pozvedlo ze zkázy a otroctví hříchu k vyššímu a čistšímu životu, a počet lidí, kteří díky jeho učení prožili hlubší a plnější zkušenost s Bohem, se dovíme, až se celá rodina vykoupených shromáždí jednou v Božím království. Wesleyův život poskytuje každému křesťanu velmi cenné poučení. Kéž by se víra a pokora, neúnavná horlivost, obětavost a oddanost tohoto Kristova služebníka projevovala i v dnešních církvích!

15. Bible a francouzská revoluce

GC 265V šestnáctém století se snažila proniknout do všech zemí Evropy reformace, která nabízela lidem bibli. Některé národy ji radostně přijaly jako posla z nebes. V jiných zemích papežská moc do značné míry zabránila jejímu vstupu a téměř zcela znemožnila, aby lidé poznali biblické poselství a jeho povznášející vliv. Do jedné země sice světlo pronikalo, panující temnota však neumožnila, aby ho lidé pochopili. Po staletí tam pravda a blud zápolily o moc. Nakonec zvítězilo zlo a Boží pravda byla potlačena. „*Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo.*“ (Jan 3,19) Onen národ musel sklidit plody toho, pro co se sám rozhodl. Duch svatý přestal klást omezení národu, který pohrdl darem Boží milosti. Zlo mohlo dozrát. A celý svět pak mohl sledovat, jaké ovoce to přináší, když lidé odmítnou světlo.

Boj proti bibli, který probíhal ve Francii po několik staletí, vyvrcholil v hrůzách revoluce. Tento strašlivý výbuch byl jen zákonitým důsledkem toho, jak Řím ve Francii potlačoval bibli. (Viz Dodatek č. 23) Je to nejpřesvědčivější ukázka důsledků papežské politiky, jakou kdy svět viděl, ukázka toho, kam vedlo po více než tisíc let učení římské církve.

GC 266Bibličtí proroci předpověděli, že v době papežské nadvlády bude Písmo potlačováno. Apoštol Jan v knize Zjevení také ukazuje strašné následky, které přinese zvláště ve Francii vláda „muže hříchu“.

Boží anděl prohlásil: „*Budou pustošit svaté město po dvaačtyřicet měsíců. A povolám své dva svědky, oblečeni v smuteční šat budou prorokovat tisíc dvě stě šedesát dní. ... Až ukončí své svědectví, vynoří se z propasti dravá šelma, svede s nimi bitvu, přemůže je a usmrtí. Jejich těla zůstanou ležet na náměstí toho velikého města, které se obrazně nazývá Sodoma a Egypt, kde byl také ukřižován jejich Pán. ... Obyvatelé země budou z toho mít radost, budou jásat a navzájem si posílat dary, protože tito dva proroci jim nedopřáli klidu. Ale po třech a půl dnech vstoupil do nich duch života přicházející od Boha, postavili se na nohy a hrůza padla na ty, kdo to viděli.*“ (Zjev. 11,2-11)

Období, o kterých se tu mluví - „*dvaačtyřicet měsíců*“ a „tisíc dvě stě šedesát dnů“ - jsou totožná a představují dobu, po kterou Řím utlačoval Kristovu církev. Papežská nadvláda, trvající 1260 let, začala v roce 538 a skončila v roce 1798. V tomto roce vstoupila francouzská armáda do Říma a zajala papeže, který potom zemřel ve vyhnanství. I když brzy nato byl zvolen nový papež, nedokázalo už papežství nikdy plně obnovit svou dřívější moc.

Pronásledování církve netrvalo celých 1260 let. Bůh z milosrdenství ke svému lidu zkrátil dobu jeho krutých zkoušek. GC 267Když předpovídal „velkou tíseň“, která přijde na církev, Spasitel řekl: „*Kdyby nebyly ty dny zkráceny, nebyl by spasen žádný člověk; ale kvůli vyvoleným budou ty dny zkráceny.*“ (Mat. 24,22) Vliv reformace ukončil pronásledování už před rokem 1798.

O dvou svědcích prorok dále napsal: „*To jsou ty dvě olivy a ty dva svícny, které stojí před Pánem země.*“ Žalmista vysvětluje: „*Světlem pro mé nohy, je tvé slovo, osvěcuje moji stezku.*“ (Zjev. 11, 4; Žalm 119,105) Dva svědkové znázorňují Písmo Starého a Nového zákona. Oba podávají důležité svědectví o původu a věčném trvání Božího zákona. Oba také svědčí o plánu záchrany člověka. Předobrazy, oběti a proroctví Starého zákona ukazují na budoucího Spasitele. Evangelia a epištoly Nového zákona vyprávějí o Spasiteli, který přišel přesně tak, jak to předpověděly předobrazy a proroctví.

„Oblečeni v smuteční šat budou prorokovat tisíc dvě stě šedesát dní. Po většinu této doby zůstávali Boží svědkové v skrytu. Papežská moc se snažila skrýt před lidmi slovo pravdy a dát jim falešné svědectví, které je v rozporu s pravdou. (Viz Dodatek č. 24) Věrní svědkové prorokovali

tehdy, když bibli zakazovaly církevní i světské úřady, když nepřátelé překrucovali její svědectví, když vynakládali všechno úsilí, aby lidé na ni nemysleli, když pronásledovali, zrazovali, mučili, zavírali do tmavých kobek, týrali pro jejich víru nebo vyháněli do hor a jeskyň každého, kdo se opovážil hlásat její svaté pravdy. Svědčili po celé období 1260 let. I v nejtemnějších dobách žili věrní lidé, kteří milovali Boží slovo a horlivě obhajovali Boží čest. GC 268Tito věrní Boží sluhové dostali moudrost, moc a autoritu, aby mohli hlásat Boží pravdu po celé uvedené období.

„*Kdyby jim chtěl někdo ublížit, vyšlehne oheň z jejich úst a sežehne jejich nepřátele; takto zahyne každý, kdo by jim chtěl ublížit.*“ (Zjev. 11,5) Lidé nemohou beztrestně pošlapávat Boží slovo. Toto vážné varování vysvětluje závěrečná kapitola Zjevení: „*Já dosvědčuji každému, kdo slyší slova proroctví této knihy: Kdo k nim něco přidá, tomu přidá Bůh ran popsaných v této knize. A jestliže kdo ubere ze slov knihy tohoto proroctví, tomu Bůh odejme podíl na stromu života a místo ve svatém městě, jak se o nich píše v této knize.*“ (Zj 22,18.19)

Takovými výstrahami Bůh varuje člověka, aby jakkoli měnil to, co Bůh zjevil nebo nařídil. Varování platí pro všechny, kdo svým vlivem vedou jiné, aby nebrali Boží zákon vážně. Měla způsobit, aby se báli a třásli lidé, kteří lehkomyslně prohlašují, že není důležité, zda respektujeme Boží zákon. Strašnou odpovědnost berou na sebe všichni, kdo kladou své vlastní názory nad Boží zjevení, kdo by chtěli měnit smysl Písma tak, jak se jim to hodí nebo aby vyhovoval světu. Psané slovo, Boží zákon, posuzuje povahu každého člověka a odsoudí všechny, které tato spravedlivá zkouška prohlásí za nedostatečné.

„Až ukončí své svědectví ...“ Období, ve kterém oba svědkové prorokovali oblečeni do smutečního šatu, skončilo v roce 1798. Když se blížil konec jejich skrytého působení, rozpoutala proti nim válku mocnost, znázorněná v Písmu jako „dravá šelma“, která vystoupila z propasti. V mnoha evropských zemích řídil satan prostřednictvím papežství po celá staletí státní i církevní vládu. GC 269Zde se však satanská moc projevuje novým způsobem.

Řím z předstírané úcty uzavřel bibli v neznámém jazyku a skryl ji před lidmi. Za jeho vlády svědkové prorokovali „oblečeni do smutečního šatu“. Měla však povstat další mocnost - šelma vystupující z propasti - a vyhlásit otevřenou válku proti Božímu slovu.

„Veliké město“, v jehož ulicích jsou svědkové zabíjeni a kde leží jejich mrtvá těla, je „duchovní“ Egypt. Ze všech národů, o nichž se zmiňují biblické dějiny, Egypt nejtroufaleji popíral existenci živého Boha a odmítal jeho nařízení. Žádný panovník se nikdy neodvážil postavit se otevřeněji a nadutěji proti Boží moci než egyptský vládce. Když mu Mojžíš přednesl poselství ve jménu Hospodina, faraón pyšně odpověděl: „*Kdo je Hospodin, že bych ho měl uposlechnout a propustit Izraele? Hospodina neznám a Izraele nepropustím!*“ (2 Moj. 5,2) To je ateizmus a národ představovaný Egyptem měl podobně popírat požadavky živého Boha a projevit podobnou nevíru a vzdor. „Veliké město“ se také přirovnává v duchovním smyslu k Sodomě. Zkaženost Sodomy, její přestupování Božího zákona se projevovalo zvlášť v nemravnosti. Stejný hřích se měl také projevovat v národě, který naplní uvedené biblické proroctví.

Podle proroctví měla krátce před rokem 1798 povstat nějaká moc satanského původu a rázu, která povede tažení proti bibli. V zemi, kde byl hlas dvou Božích svědků umlčen, se měla projevit nevíra faraóna a nemravnost Sodomy.

Uvedené proroctví se s nápadnou přesností naplnilo v dějinách Francie. GC 270Za revoluce, v roce 1793, „svět poprvé uslyšel, jak shromáždění mužů, kteří se narodili a byli vychováni v civilizovaném světě a přisvojili si právo vládnout jednomu z nejušlechtilejších evropských národů, zvedlo svůj hlas, aby jednomyslně popřelo základní pravdu, kterou člověk obdržel, a jednomyslně odmítlo víru a uctívání Boha“. (Sir Walter Scott: Život Napoleonův, díl 1, kap. 17) „Francie je jediným národem na světě, který se zapsal do dějin tím, že jako národ pozvedl ruku ve zjevné vzpouře proti Stvořiteli vesmíru. Bylo a stále je mnoho rouhačů, mnoho nevěřících v Anglii, Německu, Španělsku a jinde, avšak Francie vystupuje v dějinách světa jako jediný stát, který výnosem svého Ústavodárného shromáždění prohlásil, že Bůh není, a jehož obyvatelé v hlavním

městě i jinde, muži i ženy, tančili a zpívali radostí, když uslyšeli toto prohlášení.“ (Blackwood`s Magazine, listopad 1870)

Francie vykázala příznačné rysy, kterými se vyznačovala Sodoma. Za revoluce se projevila mravní zvrhlost a zkaženost podobná stavu, který přivodil zkázu měst v Jordánské nížině. Dějepisec spojuje ateizmus Francie s její nemravností, podobně jak je to uvedeno v proroctví: „Na zákony týkající se náboženství, těsně navazovaly další zákony, které snižovaly manželský svazek - nejsvětější svazek, který mohou lidské bytosti navázat, a jehož stálost nejsilněji přispívá k upevnění pořádku ve společnosti - na úroveň dočasné občanské smlouvy, kterou mohou lidé snadno uzavřít a také kdykoli zrušit. ... Kdyby se nepřátelé snažili najít způsob, jak nejúčinněji zničit všechno, co je v rodinném životě úctyhodné, krásné a trvalé, a současně zajistit, aby se zkáza, kterou se snaží docílit, přecházela z pokolení na pokolení, nemohli vymyslit účinnější plán než snížit manželství. ... GC 271Sophie Arnoultová, herečka proslulá svými duchaplnými výroky, označila republikánské manželství za ‚svátost cizoložství‘. (Scott, díl 1, kap. 17)

„*Kde byl také ukřižován jejich Pán.*“ (Zjev. 11,8) Tuto část proroctví Francie také naplnila. V žádné jiné zemi se tak nápadně neprojevilo nepřátelství vůči Kristu. V žádné jiné zemi se pravda nesetkala s tak rozhořčeným a krutým odporem. Pronásledováním vyznavačů evangelia přibíjela Francie na kříž Krista v osobě jeho následovníků.

Století za stoletím tekla krev mučedníků. Zatímco v horách Piemontu umírali valdenští „pro Boží slovo a svědectví Ježíše Krista“, přinášeli ve Francii podobné svědectví pro pravdu jejich bratři, albigenští. Později byli stoupenci reformace krutým způsobem mučeni a ubíjeni. Král, šlechta, urozené dámy i křehké slečny, pýcha a výkvět národa, se bavili pohledem na smrtelný zápas mučedníků. Stateční hugenoti, kteří bojovali za nejposvátnější lidská práva, prolévali svou krev na mnoha bojištích. Protestanté byli pokládáni za psance, na jejich hlavy byly vypisovány odměny a byli štváni jako divá zvěř.

„Církev na poušti“, hrstka potomků prvotních křesťanů, která ve Francii žila v osmnáctém století, se skrývala v horách na jihu. Stále vyznávali víru svých otců. Když se odvážili scházet se v noci v horách nebo na pustých vřesovištích, pronásledovalo je vojsko a odvlékalo je do doživotního otroctví na galejích. Nejšlechetnější, nejvzdělanější a nejinteligentnější z Francouzů trpěli v okovech spolu s lupiči a vrahy. (Viz Wylie, sv. 22, kap. 6) S jinými jednali „milosrdněji“ - chladnokrevně je zastřelili, když neozbrojeni a bezmocní klesli na kolena, aby se modlili. GC 272Stovky starců, bezbranných žen a nevinných dětí zůstaly bez života ležet na místě, kde se shromáždili k bohoslužbě. V horách nebo lesích, kde se obvykle shromažďovali, mohl tehdy návštěvník najít „na každém čtvrtém kroku mrtvá těla ležící v trávě nebo těla oběšená na stromech“. Jejich země, zpustošená mečem a sekerou, „se stala jedinou obrovskou pouští“. „Tato zvěrstva se neodehrávala. ... v temném dávnověku, nýbrž za skvělé éry Ludvíka XIV. Tehdy se pěstovala věda, kvetla literatura a duchovními u dvora a v hlavním městě byli vzdělaní a výřeční muži, kteří rádi vystavovali na odiv svou laskavost a šlechetnost.“ (Wylie, sv. 22, kap. 7)

Avšak nejčernější na seznamu zločinů, nejstrašnější z ďábelských počinů všech staletí, je bartolomějská noc. Svět si stále s hrůzou připomíná výjevy tohoto nejzbabělejšího a nejkrutějšího vyvražďování. Francouzský král dal na naléhání představitelů římské církve k tomuto hroznému zločinu svůj souhlas. Zvon, vyzvánějící v noci umíráčkem, byl povelem k vraždění. Protestanté, kteří klidně spali ve svých domovech, protože důvěřovali slibu svého krále, byli chladnokrevně vražděni po tisících.

Tak jako Kristus neviditelně vedl svůj lid z egyptského otroctví, satan neviditelně vedl své poddané v tomto strašném díle masového vraždění. Po sedm dní trvalo v Paříži vraždění, první tři dny se vyznačovaly nepochopitelnou zuřivostí. Vraždění se neomezilo jen na Paříž, zvláštní královský rozkaz je rozšířil do všech krajů a měst, kde protestanté žili. Nebral se ohled na věk ani pohlaví. Nešetřil ani nevinné dítě, ani šedovlasého starce. Šlechtic i sedlák, starý i mladý, matka i dítě, všichni byli společně popraveni. Vraždění po celé Francii pokračovalo dva měsíce. Zahynulo sedmdesát tisíc lidí, kteří představovali skutečný výkvět národa.

„Když zpráva o masakru došla do Říma, radost kněžstva neznala mezí. GC 273Kardinál z Lorraine odměnil posla tisíci korunami; z děla andělského hradu byla vypálena slavnostní salva, z každé věže zněly zvony, slavnostní hranice proměnily noc v den. Papež Řehoř XIII. se v doprovodu kardinálů a dalších církevních hodnostářů odebral v dlouhém průvodu do chrámu sv. Ludvíka, kde kardinál z Lorraine zazpíval *Te Deum*. ... Na památku masakru byla vyražena medaile a ve Vatikánu je možno stále vidět tři fresky Vasariho, které zobrazují útok na admirála a krále jak s radou připravuje masakr a samotné vraždění protestantů. Řehoř poslal císaři Karlovi Zlatou růži. A čtyři měsíce po masakru ... s uspokojením vyslechl kázání francouzského kněze, ... který mluvil o onom dni plném štěstí a radosti, kdy největšímu otci došla o tom zpráva a kdy se odebral v slavnostním průvodu, aby vzdal díky Bohu a svatému Ludvíkovi.“ (Henry White: Bartolomějská noc, kap. 14, odst. 34)

Duch, který vedl k bartolomějské noci, vedl také ke krutostem revoluce. Ježíš Kristus byl prohlášen za podvodníka a francouzští ateisté svorně volali: „Pryč s bídákem“, a mysleli tím Krista. Opovážlivé rouhání vůči Bohu šlo ruku v ruce s nejpodlejší zločinností. Lidé páchající největší krutosti a neřesti se dostávali na přední místa. Tím vším vzdávali satanovi nejvyšší poctu. Krista znovu přibíjeli na kříž tím, že pošlapávali pravdu, čistotu a nesobeckou lásku.

„Vynoří se z propasti dravá šelma, svede s nimi bitvu, přemůže je a usmrtí.“ Ateistická moc, která vládla ve Francii za revoluce a za hrůzovlády, se opovážila vést proti Bohu a Božímu slovu válku, jakou svět nikdy před tím neviděl. Národní shromáždění zrušilo uctívání Boha. Nechali sbírat bible a s posměchem je veřejně pálit. Pošlapávali Boží zákon. GC 274Odmítli biblická ustanovení. Zrušili den odpočinku jednou v týdnu a místo něho ustanovili každý desátý den jako den radovánek a rouhání. Zakázali konání křtů a večeře Páně. Oznámení vylepená na hřbitovech hlásala, že smrt je věčný spánek.

Tvrdili, že úcta k Bohu je tak vzdálena začátku moudrosti, že je vlastně začátkem hlouposti. Zakázali jakékoli náboženské uctívání kromě uctívání svobody a vlasti. „Povolali pařížského biskupa, aby sehrál hlavní roli v nejostudnější frašce, před národním shromážděním. ... Přišel s celým průvodem, aby před sněmem prohlásil, že náboženství, kterému mnoho let učil, je v každém bodě výmyslem kněží a že nevyplývá z dějin, ani ze svatých pravd. Slavnostně popřel existenci Boha, k jehož uctívání byl vysvěcen, a zavázal se, že nadále bude uctívat jen svobodu, rovnost, ctnost a mravnost. Potom položil na stůl odznaky své biskupské hodnosti a předseda sněmovny ho bratrsky objal. Několik odpadlých kněží jednalo podle příkladu tohoto preláta.“ (Scott: Život Napoleonův, díl 1, kap. 17)

„Obyvatelé země budou z toho mít radost, budou jásat a navzájem si posílat dary; protože tito dva proroci jim nedopřáli klidu.“ Nevěrná Francie umlčela kárající hlas dvou Božích svědků. Slovo pravdy leželo mrtvé v jejích ulicích a ti, kdo nenáviděli omezení a požadavky Božího zákona, jásali. Lidé se veřejně stavěli proti nebeskému vládci. Jako hříšníci v dávných dobách volali: „*Což se to Bůh dozví? Cožpak to Nejvyšší pozná?*“ (Žalm 73,11)

Jeden z kněží nového řádu prohlásil téměř s neuvěřitelnou troufalostí: „Bože, jestliže existuješ, pomsti své uražené jméno. Vyzývám tě k boji. Ty mlčíš, neodvažuješ se vyslat své hromy. Kdo uvěří, že existuješ?“ (Lacretelle: Dějiny, díl 11, str. 309; Archibald Alison: Dějiny Evropy, díl 1, kap. 10) GC 275Je to jen ozvěna faraónovy otázky: „*Kdo je Hospodin, že bych ho měl uposlechnout ...? Hospodina neznám.*“ (2 Moj. 5,2)

„*Bloud si v srdci říká: Bůh tu není.*“ (Žalm 14,1) Bůh však o lidech, kteří převracejí pravdu, říká: „*Jejich zaslepenost bude všem stejně zjevná.*“ (2 Timot. 3,9) Jakmile Francie odmítla uctívání živého Boha, „Velkého a Vznešeného, který žije ve věčnosti“, netrvalo dlouho a klesla do ponižujícího modlářství. Začala uctívat bohyni rozumu v podobě nemravné ženy, a to ve shromáždění poslanců národa, nejvyššími občanskými a zákonodárnými představiteli. Dějepisec poznamenal: „Jeden z obřadů této šílené doby vyniká svou nesmyslností a bezbožností. Dveře sněmovny se doširoka otevřely a vstoupila skupina hudebníků. Následoval je slavnostní průvod členů městské rady zpívajících hymnu na oslavu svobody. Jako předmět svého budoucího kultu

vedli ženu v závoji, kterou nazývali „bohyně rozumu“. Když ji přivedli na pódium, sňali jí obřadně závoj s tváře a posadili ji po pravici předsedy sněmu. Všichni v ní poznali baletku z opery. ... Této osobě, jako nejvhodnější představitelce onoho rozumu, který uctívali, vzdalo národní shromáždění Francie veřejný hold.“

„Tato bezbožná a směšná maškaráda se stala jakýmsi vzorem. Uvedení 'bohyně rozumu' se pak konalo na mnoha místech po celé zemi, kde obyvatelé chtěli napodobit představitele revoluce. (Scott, díl 1, kap. 17)

Řečník, který uváděl uctívání rozumu, prohlásil: „Zákonodárci! Fanatizmus ustupuje rozumu. Jeho zakalené oči nemohly snést jasnou zář světla. Dnes pod těmito gotickými klenbami, pod kterými se shromáždil obrovský zástup, poprvé zazněla pravda. [GC 276]Francouzi tu projevují jedinou oprávněnou úctu - uctívají svobodu a rozum. Tady jsme vyslovili přání, aby se republice dobře vedlo. Tady jsme odmítli neživé modly a přijali rozum, živé božstvo, mistrovský a vrcholný výtvor přírody.“ (M. A. Thiers: Dějiny francouzské revoluce, díl 2, str. 370, 371)

Když byla do sněmovny přivedena bohyně rozumu, vzal ji řečník za ruku, obrátil se ke shromáždění a prohlásil: „Smrtelníci, přestaňte se třást před bezmocnými hromy Boha, kterého stvořil váš strach. Od této chvíle neuznávejte žádné božstvo, jedině rozum. Nabízím vám jeho nejkrásnější a nejryzejší symbol, chcete- li mít nějaké božstvo, obětujte jenom takovému. ... Skloňte se před vznešeným senátem svobody! Ať žije rozum!“

„Předseda senátu bohyni objal, a pak ji posadili do nádherného vozu a vezli za doprovodu obrovského zástupu lidí do katedrály Notre Dame, aby tam nahradila Boha. Tam ji posadili na oltář a všichni přítomní ji projevili úctu.“ (Alison, díl 1, kap. 10)

Zanedlouho pak došlo k veřejnému pálení biblí. Jednoho dne vešli členové Společnosti Národního muzea do sálu městské rady a provolávali „Ať žije rozum!“ Na dlouhé žerdi nesli napíchnuté ohořelé zbytky několika knih, mezi nimi breviáře, misály a Starý a Nový zákon, které „odpykaly v ohni“, jak prohlásil předseda, „za všechna bláznovství, ke kterým vedly lidstvo.“ (Pařížské noviny, 1793, č. 318)

Papežství zahájilo proces, který skončil otevřeným ateizmem. Politika Říma vytvořila takové sociální, politické a náboženské poměry, které vehnaly Francii do této situace. Spisovatelé, kteří popisovali hrůzy revoluce, tvrdili, že tuto situaci přivolali panovníci a církev. (Viz Dodatek č. 25) Po pravdě řečeno, zavinila je církev. [GC 277]Papežství otrávilo mysl králů a poštvalo je proti reformaci jako nepříteli koruny, zdroji nepokojů, který ohrožuje mír a soulad v národě. Tímto způsobem Řím inspiroval panovníky k největším krutostem a nejhoršímu útlaku.

S biblí přicházela svoboda. Všude, kde lidé přijali evangelium, probudil se v nich rozum. Začali lámat okovy, které je držely v otroctví nevědomosti, nemravnosti a pověr. Začali myslet a jednat jako lidé. Když to panovníci viděli, začali se bát o svůj trůn.

Řím se urychleně snažil vyvolávat v panovnících obavy. Papež napsal v roce 1525 francouzskému regentu: „Tato mánie (čímž myslel protestantství) nejen znehodnotí a zničí náboženství, ale zničí také všechnu vrchnost, šlechtu, zákony, pořádek a řád.“ (G. de Félice: Dějiny protestantů ve Francii, díl 1, kap. 2, odst. 8) O několik let později přesvědčoval papežský nuncius krále: „Veličenstvo, nemylte se. Protestanté převrátí všechen občanský pořádek právě tak jako pořádek náboženský. ... Trůn je ohrožen právě tak jako oltář. ... Zavedení nového náboženství musí nutně vést k zavedení nové vlády.“ (D‘Aubigné: Dějiny reformace v Evropě v době Kalvínově, díl 2, kap. 36) Teologové působili na předsudky lidí. Prohlašovali totiž, že protestantské učení „obrací lidi k novinkám a k pošetilostem, olupuje krále o oddanou lásku jeho poddaných a přivádí do záhuby jak církev tak stát.“ Tak se Římu podařilo poštvat Francii proti reformaci. „Meč, který stíhal protestanty, byl poprvé tasen ve Francii, aby bránil trůn, zachránil šlechtu a zachoval zákony.“ (Wylie, díl 13, kap. 4)

Vládci země mohli stěží předvídat, kam tato osudná politika povede. Učení bible by vštěpovalo do myslí a srdcí lidí zásady spravedlnosti, střídmosti, pravdy, rovnosti a lásky, které jsou základními kameny prospěchu národa. „*Spravedlnost vyvyšuje pronárody.*“ „*Spravedlnost upevňuje*

trůn.“ (Přísl. 14:34; 16,12) GC 278„*Spravedlnost vytvoří pokoj;*“ a jeho ovoce bude „*klid a bezpečí navěky.*“ (Iz. 32,17) Člověk, který poslouchá Boží zákon, bude také věrně ctít a poslouchat zákony své země. Kdo se bojí Boha, respektuje také krále a jeho spravedlivou a zákonnou moc. Francie však zakázala bibli a vyhnala její učedníky. Čestní, mravně silní a bystří lidé, kteří měli odvahu přiznat se k svému přesvědčení a trpět za pravdu, byli po staletí posíláni do otroctví na galeje, hynuli na hranicích nebo pomalu umírali ve vězeňských kobkách. Tisíce z nich hledaly záchranu v útěku. Tak to pokračovalo ještě dvě stě padesát let po zahájení reformace.

„Po celé dlouhé období, mohla každá generace Francouzů sledovat, jak učedníci evangelia prchají před zběsilostí pronásledovatelů a odnášejí s sebou vzdělanost, řemeslnický um, píli a pořádkumilovnost, v nichž zpravidla vynikali, aby jimi obohatili země, ve kterých našli azyl. A nakolik obohacovali svým přínosem jiné země, chudla jejich původní vlast. Kdyby všechno, co vyhnali, zůstalo ve Francii, kdyby píle a um vyhnanců po celých těch tři sta let obdělávaly její půdu, kdyby jejich umělecké nadání po celá tři staletí zdokonalovalo její řemeslnou výrobu, kdyby jejich tvůrčí nadání a bystrý úsudek obohacovaly její literaturu a její vědu, kdyby jejich moudrost řídila její záležitosti, kdyby se jejich statečnost projevovala v bitvách, které Francie vedla, kdyby jejich smysl pro právo utvářel její zákony a kdyby se k tomu přidalo náboženství bible, které posiluje rozum a řídí svědomí lidí, jakou slávu by to Francii přineslo. Jakou velkolepou, úspěšnou a šťastnou zemí - vzorem pro národy - mohla být.

GC 179„Slepý a neúprosný fanatizmus však vyhnal z její půdy každého učitele ctnosti, každého zastánce pořádku, každého čestného obránce trůnu. Mužům, kteří mohli udělat ze své země ‚věhlas a slávu‘ světa, dal na vybranou - hranici nebo vyhnanství. Nakonec dokonal zkázu státu. Nezůstalo svědomí, které by se dalo zatratit, náboženství, které by šlo dovléct na hranici, vlastenectví, které by šlo vyhnat ze země.“ (Wylie, díl 13, kap. 20) A revoluce se všemi svými hrůzami přišla jako zákonitý následek.

„S odchodem hugenotů nastal ve Francii všeobecný úpadek. Kvetoucí průmyslová města začala chátrat, úrodné oblasti se změnily v původní divočinu. Období nezvyklého pokroku vystřídalo období intelektuální tuposti a mravního úpadku. Paříž se stala jedním velkým chudobincem. Odhaduje se, že těsně před výbuchem revoluce dostávalo dvě stě tisíc chudých almužnu od dvora. Jedině jezuitům se dařilo v upadajícím národě, tyransky řídili kostely a školy, vězení a galeje.“

Evangelium by Francii přineslo řešení politických a sociálních problémů, které vyvstávaly před jejím duchovenstvem, králem a zákonodárci a které nakonec přivedly národ do anarchie a zkázy. Pod nadvládou Říma lid nepoznal Spasitelovo blahodárné učení o sebeobětování a o nesobecké lásce. Neseznámil se s projevy sebezapření pro blaho druhých. Církev nekárala bohaté za to, že utlačovali chudé, chudí nenacházeli pomoc ve svém útlaku a ponížení. Sobectví bohatých a mocných bylo stále otevřenější a krutější. Hrabivost a rozmařilost šlechty trvající staletí vyústila v nelidské vydírání rolníků. Bohatí utlačovali chudé a chudí bohaté nenáviděli.

V mnoha oblastech vlastnila zemědělské usedlosti šlechta. Lidé, kteří v zemědělství pracovali, byli pouze nájemci, odkázáni na milost svých pánů, museli se podřizovat jejich přemrštěným požadavkům. GC 280Břemeno vydržování církve a státu leželo na ramenou středních a nižších tříd, kterým úřady a církev ukládaly těžké daně. „Názory šlechty byly pokládány za nejvyšší zákon. Zemědělci a rolníci mohli třeba hladovět, o to se jejich utlačovatelé pramálo starali. ... Lidé byli nuceni při každém svém kroku dbát na zájmy svého pána. Život zemědělských dělníků byl životem nepřetržité práce a nekončící bídy. Jejich stížnosti, pokud si vůbec troufali stěžovat, byly odmítány s naprostým pohrdáním. Soudy se vždy vyslovovaly ve prospěch šlechty proti poddaným. Soudci běžně přijímali úplatky a pouhý rozmar aristokrata platil jako zákon v systému, kde vládlo všeobecné úplatkářství. Z daní, vyždímaných z prostých lidí světskými vládci na jedné straně a duchovenstvem na straně druhé, se do královské nebo církevní pokladny nikdy nedostala ani polovina. Všechno ostatní se ztratilo v rozmařilých radovánkách. Ti, kdo ožebračovali své poddané, byli sami osvobozeni od placení daní a podle zákona nebo podle zvyklostí jim patřily všechny

úřady ve státě. Příslušníků privilegovaných tříd bylo sto padesát tisíc, a aby uspokojili všechny jejich rozmary, byly milióny lidí odsouzeny k bídnému životu bez naděje.“ (Viz Dodatek č. 26)

Královský dvůr propadl přepychu a rozmařilosti. Lid a králové si vzájemně nedůvěřovali. Lid považoval všechny opatření vlády za podezřelá a sobecká. Více než půl století před vypuknutím revoluce seděl na trůnu Ludvík XV., který i v oněch zlých časech proslul jako líný, smyslný panovník nevázaných mravů. Stát se zvrhlou a krutou aristokracií a se zbídačenými a nevědomými nižšími vrstvami obyvatelstva se ocitl v těžké finanční situaci. Lid ztratil naději a trpělivost. Nebylo třeba prorockého jasnozření, aby bylo jasné, že situace spěje ke strašnému výbuchu. GC 281 Na varovné hlasy svých rádců král odpovídal: „Snažte se, aby všechno šlo tak dlouho, pokud budu žít, po mé smrti ať se děje cokoli.“ Nemělo smysl stále mu opakovat, že je třeba provést reformy. Král viděl všeobecné rozšíření zla, neměl však odvahu ani sílu, aby je odstranil. Úděl, který čekal Francii, až příliš dobře vyjadřovalo jeho nestoudné a sobecké heslo: „Po nás potopa!“

Řím podněcoval pýchu králů a vládnoucích tříd a vedl je, aby drželi lid v otroctví. Dobře věděl, že právě tím stát oslabí a bude si moci tím více k sobě připoutat vládce i lid. Řím jednal chytře, dobře chápal, že mají-li být lidé opravdu zotročeni, musí být spoutány a zotročeny jejich duše. Nejjistější způsob, jak jim zabránit, aby se zbavili otroctví, je vychovat je tak, aby nebyli schopni těšit se ze svobody. Tisíckrát hroznější než tělesné utrpení, které přinášela politika Říma, byla mravní zkáza. Lid, kterému vzali bibli a který vychovávali učením plným fanatizmu a sobectví, byl vydán napospas nevědomosti a pověrčivosti, upadl do neřestí a naprosto nebyl schopný vládnout si sám.

Konečný výsledek se však podstatně lišil od toho, co si Řím přál. Nedokázal udržet lidové masy ve slepé poslušnosti svých dogmat, vychoval z nich nevěrce a revolucionáře, kteří viděli v římském katolicizmu jen opovržení hodné kněžské intriky. Duchovenstvo chápali jako součást svého útlaku. Jediný bůh, kterého znali, byl bůh Říma. Učení Říma bylo jejich jediným náboženstvím. Hrabivost a krutost Říma považovali za zákonité ovoce bible, a s tím nechtěli nic mít.

Řím nesprávně představoval Boží povahu a převrátil Boží požadavky a lidé nyní odmítli bibli i jejího původce. Řím vyžadoval slepou víru ve svá dogmata a přitom se dovolával bible. Voltaire a jeho spojenci na to reagovali tím, že úplně odmítli Boží slovo a začali šířit jed nevíry. Řím srazil lid k zemi svou železnou patou, a nyní se tento ponižovaný a znásilňovaný lid, začal nejen zbavovat tyranie Říma, ale odhodil také všechny zábrany. GC 282 Natolik se rozzuřil proti podvodnému pozlátku, které tak dlouho uctíval, že pak spolu s bludem odmítl i pravdu; otroci neřesti zaměnili volnost za nevázanost a jásali nad svou domnělou svobodou.

Na počátku revoluce král udělal ústupek a poskytl lidu větší zastoupení, než byl počet zástupců šlechty a duchovenstva dohromady. Jazýček na vahách moci dostal do rukou lid, který však nebyl připraven jej moudře a prozíravě využít. V touze odčinit bezpráví, kterým trpěl, rozhodl se lid, že společnost přebuduje. Pokořovaný lid, který vzpomínal jen na dlouhou dobu křivd, se rozhodl, že revolucí změní svou nesnesitelnou bídu a že se pomstí těm, které považoval za původce svého utrpení. Utlačovaní pak dělali to, čemu se naučili za útlaku, a stali se utlačovateli těch, kdo je dříve utlačovali.

Nešťastná Francie sklízela krvavou žeň své setby. Podrobení se nadvládě Říma přineslo strašné následky. Na místě, kde Francie pod vlivem římského katolicismu založila na počátku reformace první hranici, tam revoluce vztyčila svou první gilotinu. Na stejném místě, kde byli v šestnáctém století upáleni první protestantští mučedníci, byly v osmnáctém století sťati gilotinou první oběti. Tím, že vyhnala evangelium, které by ji uzdravilo, otevřela Francie dveře nevíře a zkáze. Tam, kde lidé odmítli zábrany vyplývající z Božího zákona, se ukázalo, že lidmi vydané zákony nestačí zadržet příval uvolněných vášní. Národ se vydal na cestu revoluce a anarchie. Boj proti bibli zahájil období, které je v dějinách označována jako „hrůzovláda“. Mír a štěstí zmizelo z lidských domovů i srdcí. Nikdo si nebyl ničím jistý. Ten, kdo se dnes radoval z vítězství, propadl následujícího dne podezření a odsouzení. Vládlo násilí a lidské vášně.

GC 283Král, kněží a šlechta se museli podrobit nesmyslným požadavkům zfanatizovaných davů. Poprava krále jen podnítila touhu lidu po pomstě. Lidé, kteří jej odsoudili, ho brzy sami následovali na popraviště. Popraveni měli být všichni domnělí a podezřelí nepřátelé revoluce. Zaplnila se vězení. Jednu dobu v nich bylo více než dvě stě tisíc vězňů. Ve městech po celém království se odehrávaly hrůzné výjevy. Část revolucionářů se postavila proti jiné skupině a Francie se stala velkým bojištěm znepřátelených skupin, ovládaných nespoutanými vášněmi. „V Paříži docházelo k jedné bouři za druhou, občané se rozdělili do různých stran a skupin, které - jak se zdálo - usilovaly jen o to, aby se navzájem vyhubily.“ Všeobecnou bídu zvyšovalo ještě to, že se Francie zapletla do dlouhé a ničivé války s evropskými velmocemi. „Země dospěla na pokraj zkázy, vojska se domáhala žoldu, Pařížané hladověli, venkov pustošili lupiči a civilizace téměř zanikala v anarchii a nevázanosti.“

Lid si příliš dobře osvojil krutost a násilí, jak ho to svědomitě učil Řím. Konečně nastal den odplaty. Tentokrát už to ale nebyli následovníci Ježíše Krista, kdo byli vlečeni do vězení a na hranice. Ti už dávno vymřeli nebo byli vyhnáni do ciziny. Nemilosrdný Řím začal nyní pociťovat smrtící sílu lidí, které vychovával, aby si libovali v krvavém násilí. „Příklad pronásledování, který francouzské duchovenstvo tak dlouhou dobu předvádělo, se nyní obrátil s ještě větší silou proti nim. Popraviště rudla krví kněží. Galeje a vězení, kdysi plná hugenotů, se nyní zaplnila jejich pronásledovateli. Přikováni ke galejní lavici museli tvrdě veslovat, nyní římskokatoličtí kněží zakoušeli utrpení, které jejich církev tak štědře rozdávala šlechetným kacířům.“ (Viz Dodatek č. 27)

GC 284„Pak přišly dny, kdy nejbarbarštější tribunály vydávaly nejbarbarštější zákony, kdy nikdo se nemohl pozdravit se sousedy, ani se pomodlit, aniž by riskoval, že se tím dopustí smrtelného zločinu, kdy špiclové nahlíželi do všech koutů, kdy každé ráno pracovala gilotina, kdy byla vězení přeplněná jako podpalubí otrokářské lodi, kdy krev proudila kanály do Sény. ... Vozy plné obětí projížděly denně ulicemi Paříže ke svému cíli a prokonzulové, které státní výbor vyslal do krajů, projevovali takovou krutost, jakou nepoznala ani Paříž. Jejich vražedné horlivosti ani gilotina nestačila. Dlouhé řady odsouzenců kosily kartáčové střely z děla. Do lodí naplněných lidmi dělali díry, aby se potopily. Lyon se změnil v pustinu. V Arrasu zajatcům odepřeli i milost rychlé smrti. Podél řeky Loiry, od Saumuru až k moři, se slétala velká hejna vran a dravých ptáků, aby hodovali na nahých tělech propletených v příšerném objetí. Popravčí nebrali zřetel ani na pohlaví ani na věk. Tato hanebná vláda nechala popravit mnoho stovek chlapců a děvčat, kteří nedosáhli ještě sedmnácti let. Nemluvňata vyrvaná ženám z náručí nabodávali jakobíni na hroty svých pík.“ (Viz Dodatek č. 28) V krátké době deseti let zahynulo nesmírné množství lidí.

Všechno se vyvíjelo podle satanova přání. Po celá staletí o to usiloval. Celé jeho působení je od počátku do konce založeno na podvodu a stále se snaží přivádět lidi do bídy a úpadku, znetvořovat a kazit Boží dílo, mařit působení jeho milosrdenství a lásky a působit tím v nebi zármutek. Svým uměním oslepuje mysl lidí a vede je, aby svůj nezdar sváděli na Boha, jakoby všechna bída byla důsledkem plánu Stvořitele. GC 285Když pak lidé, které ponižoval a znásilňoval svou krutou mocí, získají svobodu, vede je, aby páchali výstřednosti a násilí. Případy takové nevázanosti používají pak tyrani a utlačovatelé, aby ukazovali, kam vede svoboda.

Když lidé prohlédnou klam v jedné podobě, oblékne ho satan do jiného šatu a lidé jej přijímají stejně nadšeně, jak jej přijali poprvé. Když lidé poznali, že římské katolictví je klam a když je už satan nemohl tímto nástrojem vést, aby přestupovali Boží zákon, sváděl je k tomu, aby viděli v každém náboženství podvod a aby bibli pokládali za bajku. Zavrhli Boží ustanovení a oddali se nekontrolovanému zlu.

Obyvatelé Francie nepochopili velkou pravdu, že skutečná svoboda spočívá v dodržování požadavků Božího zákona. Tento osudný omyl jim přinesl tolik bídy. „*Jen kdybys dal pozor na má přikázání, byl by tvůj pokoj jako řeka a tvá spravedlnost jako mořské vlny.*“ „*Nemají pokoj*

svévolníci, praví Hospodin.“ „*Ale kdo mě poslouchá, v bezpečí bude bydlet a bude žít klidně beze strachu z něčeho zlého.*“ (Iz. 48:18.22; Přísl. 1:33)

Ateisté, lidé nevěrní a odpadlí neuznávají a odmítají Boží zákon. Důsledky jejich vlivu však ukazují, že prospěch člověka závisí na poslušnosti Božího řádu. Kdo se nechce poučit z Boží knihy, může se přesvědčit z dějin národů.

Když satan prostřednictvím římskokatolické církve vedl lidi k neposlušnosti, působil tak skrytě a nenápadně, že lidé v ponížení a bídě, které přišly jako následek neposlušnosti, nepoznali plody přestoupení Božích zákonů. Duch svatý natolik působil proti satanově moci, že zabránil, aby satan mohl plně uskutečnit své úmysly. Lidé neobjevili skutečnou příčinou svého stavu a neodhalili zdroj svého utrpení. GC 286Za revoluce národní rada veřejně zavrhla Boží zákon. Za hrůzovlády, která následovala, mohli pak všichni poznat zákon příčiny a následku.

Když Francie veřejně zavrhla Boha a odmítla bibli, začali bezbožní lidé a duchové temnoty jásat proto, že dosáhli cíle, po kterém tak dlouho toužili - království, v němž neplatí meze stanovené Božím zákonem. Protože trest za zlo nepřichází okamžitě, je srdce lidí nakloněno tomu, „*aby činili zlé věci*“. (Kaz. 8:11) Přestupování správného a spravedlivého zákona musí nevyhnutelně skončit bídou a zkázou. Ačkoli lidskou hříšnost nepostihl okamžitě trest, připravovala si zákonitě svůj úděl. Staletí odpadlictví a zločinu hromadila hněv pro den odplaty. Když se míra jejich nepravost naplnila, ti, kdo pohrdli Bohem, poznali příliš pozdě, jak strašné je překročit hranici Boží trpělivosti. Boží Duch, který krotil krutou satanovu moc, přestal působit, a ďábel, jehož jedinou rozkoší je hříšnost člověka, mohl konat, co se mu zlíbilo. Satanovi sluhové mohli sklízet ovoce vzpoury, až zemi naplnily hrozné zločiny, které nelze ani popsat. Ze zpustošených krajů a pobořených měst zněl hrůzostrašný pláč - pláč vyvěrající z největší úzkosti. Francie se otřásla jakoby zemětřesením. Náboženství, zákon, společenský řád, rodinu, stát i církev - všechno smetly bezbožné ruce, které se pozvedly proti Božímu zákonu. Starozákonní mudrc řekl pravdu: „*Svévolník svou svévolí padne.*“ „*Přestože hříšník páchá zlo stokrát a lhůta se mu prodlužuje, já vím, že dobře bude těm, kdo se bojí Boha, těm, kdo se bojí jeho tváře. Avšak svévolníkovi se dobře nepovede.*“ (Přísl. 11:5; Kaz. 8:12.13) „*Protože měli poznání v nenávisti a bázeň před Hospodinem si nezvolili... budou jíst plody své cesty, přesytí se svými plány.*“ (Přísl. 1:29.31)

GC 287Věrní Boží svědkové, které zabila rouhačská moc vystupující „z propasti , neměli být umlčeni nadlouho. „*Po třech a půl dnech vstoupil do nich duch života přicházející od Boha, postavili se na nohy a hrůza padla na ty, kdo to viděli.*“ (Zjev. 11:11) V roce 1793 přijalo francouzské Národní shromáždění dekret, kterým zrušilo křesťanské náboženství a odmítlo bibli. O tři a půl roku později stejné shromáždění tento dekret zrušilo a opět povolilo šíření biblí. Svět se zděsil velikosti zla, které přišlo jako důsledek odmítnutí Písma, a lidé poznali, jak důležitá je víra v Boha a v Boží slovo jako základ ctnosti a mravnosti. Pán řekl: „*Koho jsi haněl a hanobil? Proti komu jsi povýšil hlas a oči pyšně vzhůru zvedl? Proti Svatému Izraele.*“ (Iz. 37,23) „*Proto hle, já jim dám poznat, tentokrát jim dám poznat svou moc a bohatýrskou sílu, poznají, že moje jméno je Hospodin.*“ (Jer. 16,21)

O dvou svědcích prorok dále řekl: „*Tu uslyšeli ti dva proroci mocný hlas z nebe: Vstupte sem! A vstoupili do nebe v oblaku, a jejich nepřátelé na to hleděli.*“ (Zjev. 11:12) Od doby, kdy Francie rozpoutala válku proti dvěma Božím svědkům, dostalo se jim takových poct jako nikdy předtím. V roce 1804 byla založena Britská a Zahraniční biblická společnost. Nato začaly vznikat podobné společnosti s četnými pobočkami na evropské pevnině. V roce 1816 byla založena Americká biblická společnost. V době založení Britské společnosti byla bible přeložena již do 50 jazyků a v nich tištěna a rozšiřována. Od té doby byla přeložena do mnoha set jazyků a dialektů. (Viz Dodatek č. 29)

Padesát let před rokem 1792 nikdo vlastně nevěnoval pozornost práci misií v zahraničí. Nebyly zakládány žádné nové společnosti a jen několik církvi usilovalo o šíření křesťanství v pohanských zemích. GC 288Koncem osmnáctého století však došlo k velké změně. Výsledky racionalizmu lidi

neuspokojily. Uvědomovali si, jak potřebné je Boží zjevení a náboženství. Od té doby dosáhla činnost misií v cizích zemích nebývalého rozmachu. (Viz Dodatek č. 30)

Zdokonalení tisku podnítilo zvýšené rozšiřování biblí. Zlepšené možnosti kontaktu mezi různými zeměmi, stržení starých přehrad předsudků a národní výlučnosti a ztráta světské moci římského papeže otevřely cestu pro postup Božího slova. Po několik let se bible prodávala bez omezení na římských ulicích a dnes je bible šířena do všech částí světa.

Nevěřící Voltaire jednou chvástavě prohlásil: „Už mě unavuje poslouchat lidi, jak stále opakují, že křesťanství založilo dvanáct mužů. Dokážu, že stačí jeden muž, aby je překonal.“ Od jeho smrti žilo na světě už mnoho generací. Milióny lidí se zúčastnily tažení proti bibli. Bible však není zdaleka poražena. Tam, kde byly v době Voltaira stovky, jsou dnes desetitisíce, ba statisíce výtisků Boží knihy. Jeden z prvních reformátorů o křesťanské církvi prohlásil: „Bible je kovadlina, o níž se zničilo nejedno kladivo.“ Pán říká: „*Žádná zbraň vyrobená proti tobě se nesetká se zdarem, každý jazyk, jenž proti tobě povstane na soudu, usvědčíš ze svévole.*“ (Iz. 54,17)

„Slovo Boha našeho je stálé navěky.“ „Všechna jeho ustanovení jsou věrná, spolehlivá navěky a navždy, pravdou a přímostí vytvořená.“ (Iz. 40:8; Žalm 111:7.8) Cokoli je postaveno na moci člověka, bude svrženo, avšak to, co je založeno na skále neměnného Božího slova, potrvá navěky.

16. Otcové Poutníci

GC 289 Angličtí reformátoři se sice zřekli učení římského katolicizmu, ponechali si však mnohé jeho formy. I když odmítli vyznání víry a autoritu Říma, přejali do bohoslužeb anglikánské církve nemálo římskokatolických zvyků a obřadů. Tvrdili, že se dané věci netýkají svědomí. Nejen, že je Písmo nepožaduje, a proto nejsou důležité, ale také je ani nezakazuje, a proto nejsou ani špatné. Zachovávání těchto zvyků a obřadů mělo zmenšit propast mezi reformovanými církvemi a Římem. Tvrdili, že tím usnadní katolíkům přijetí protestantské víry.

Lidé konzervativní a lidé ochotní ke kompromisům považovali tyto argumenty za naprosto přesvědčivé. Někteří však měli jiný názor. Právě to, že obřady a zvyky „zmenšovaly rozdíl mezi Římem a protestantizmem“ (Martyn, díl 5, str. 22), považovali za dostatečný argument proto, aby je odmítli. Považovali je za znamení otroctví, z něhož se osvobodili a do něhož neměli chuť se vrátit. Byli přesvědčeni, že Bůh stanovil ve svém slovu pravidla, kterými se má bohoslužba řídit, a lidé k tomu nemají nic přidávat ani z toho ubírat. Velké odpadnutí začalo tehdy, když se lidé pokusili nahradit Boží autoritu autoritou církve. GC 290 Řím začal tím, že přikazoval to, co Bůh nezakázal, a skončil tím, že zakazoval to, co Bůh výslovně nařídil.

Mnozí lidé si opravdově přáli vrátit se k čistotě a prostotě, kterou se vyznačovala prvotní církev. Mnohé z obřadů anglikánské církve považovali za pozůstatky modlářství a svědomí jim nedovolovalo se jich účastnit. Avšak církev, podporovaná světskými úřady, nepřipouštěla, aby někdo nesouhlasil s jejími formami. Zákon přikazoval účast na bohoslužbách a zakazoval jakákoli náboženská shromáždění bez úředního povolení pod trestem vězení, vyhnanství nebo smrti.
Začátkem sedmnáctého století prohlásil panovník, který právě nastoupil na anglický trůn, že je odhodlán přimět puritány, „aby se podřídili, ... nebo je vyhnat za země nebo ještě něco horšího.“ (George Bancroft, Dějiny Spojených států amerických, část 1, kap. 12, odst. 6) Zavrhovaní, pronásledovaní a věznění - bez naděje na budoucí zlepšení - dospěli mnozí z nich k přesvědčení, že pro lidi, kteří chtějí sloužit Bohu podle vlastního svědomí, „přestala být Anglie navždy vhodným domovem“ (J. G. Palfrey, Dějiny Nové Anglie, kap. 3, odst. 43). Někteří se nakonec rozhodli, že budou hledat útočiště v Holandsku. Prožívali mnoho potíží, přicházeli o majetek, dostávali se do vězení. Ostatní často překrucovali jejich úmysly, zrazovali a vydávali je do rukou nepřátel. Jejich pevnost a vytrvalost nakonec zvítězily. Ve spřáteleném Holandsku našli útočiště.

Při útěku opouštěli domovy, majetek i zdroje obživy. Stali se cizinci v neznámé zemi, museli žít mezi lidmi, kteří mluvili jiným jazykem a dodržovali jiné zvyky. Aby se uživili, museli vykonavat práce, které neuměli. Muži, kteří strávili celý život obděláváním půdy, se nyní museli učit řemeslům. Přijali to však radostně a nemarnili čas lenošením nebo naříkáním. GC 291 I když je často sužovala chudoba, děkovali Bohu za požehnání, která obdrželi, a radovali se z toho, že mohou vést nerušený duchovní život. „Chápali, že jsou poutníky, proto nehleděli na bídu, ale pozvedali oči k nebesům, ke své nejdražší vlasti, a získávali pokoj srdce.“ (Bancroft, část 1, kap. 12, odst. 15)

Ve vyhnanství a v těžkostech sílila jejich láska a víra. Věřili Božím slibům a Bůh je v době nouze nezklamal. Boží andělé stáli při nich, povzbuzovali je a pomáhali jim. A když se zdálo, že Boží ruka jim ukazuje cestu přes oceán, do země, kde by mohli najít pro sebe vlast a zanechat svým dětem drahocenné dědictví náboženské svobody, bez váhání se vydali na cestu, kterou jim ukazovala Boží prozřetelnost.

Bůh dopustil na svůj lid zkoušky, a tím jej připravil, aby mohl splnit milostivé záměry, které s ním měl. Ponížil svou církev, aby ji mohl povýšit. Bůh se chystal zasáhnout v její prospěch a projevit svou moc, aby dal světu další důkaz, že nezapomíná na lidi, kteří mu důvěřují. Změnil běh událostí tak, že nakonec satanův hněv a úklady bezbožných lidí jen zvýraznily Boží slávu a dovedly Boží lid na bezpečné místo. Pronásledování a vyhnanství otevřelo cestu ke svobodě.

Když byli puritáni poprvé donuceni oddělit se od anglikánské církve, zavázali se slavnostním slibem, že budou jako svobodný Boží lid „společně chodit po všech Božích cestách, které znají nebo v budoucnu poznají“ (J. Brown, Otcové Poutníci, str. 74). Projevili pravého ducha reformace, hlavní zásadu protestantizmu. Poutníci z Holandska odcházeli s úmyslem najít domov v Novém světě. Jejich kazatel John Robinson, kterému prozřetelnost nedovolila, aby je doprovázel, ve svém proslovu na rozloučenou s vystěhovalci řekl:

„Bratři, na krátkou chvíli se spolu rozloučíme a jen Pán ví, zda vás ještě někdy uvidím. Ať to Pán dovolí nebo ne, vyzývám vás před Bohem a jeho svatými anděly, abyste mne následovali jen tam, kam já následuji Krista. [GC 292]Jestliže vám Bůh něco zjeví prostřednictvím jiného nástroje, přijměte to právě tak ochotně, jako jste ochotně přijímali každou pravdu ode mne. Jsem si naprosto jist, že Bůh nám ještě odhalí další pravdy a dá více světla, které je obsaženo v jeho svatém slovu.“ (Martyn, díl 5, str. 70)

„Nenalézám slov, jimiž bych dostatečně vyjádřil své politování nad stavem reformovaných církví, které dospěly ve svém náboženském vývoji do určitého stavu, a nepostupují dále, než kam se dostali reformátoři. Luteráni se nemohou dostat dále, než kam dospěl Luther; ... a kalvinisté, jak víte, ustrnuli tam, kam je dovedl velký Boží muž, který ovšem nepoznal všechno. To je bída, nad kterou je třeba naříkat, vždyť reformátoři ve své době hořeli a šířili světlo, nepoznali však dokonale celou Boží pravdu. Kdyby byli dnes naživu, přijali by právě tak ochotně další poznání, jak ochotně přijali první světlo." (D. Neal, Dějiny puritánů, díl 1, str. 269)

„Pamatujte na svůj církevní slib, kterým jste se zavázali, že budete chodit po všech cestách Páně, které znáte nebo v budoucnu poznáte. Pamatujte na svůj slib a smlouvu s Bohem i mezi sebou navzájem, že přijmete každé světlo a každou pravdu, která vysvitne z psaného Božího slova. Zapřísahám vás však, kdykoli budete přijímat nějakou pravdu, porovnávejte ji a poměřujte s ostatními pravdami Písma, dříve než ji přijmete. Vždyť není možné, aby křesťanský svět vyšel tak brzy z tak husté protikřesťanské temnoty a aby náhle dospěl k naprosto dokonalé znalosti.“ (Martyn, díl 5, str. 70.71)

Touha po svobodě svědomí dala „poutníkům“ sílu, aby statečně snášeli riziko dlouhé cesty přes moře i nesnáze a nebezpečí v nové zemi a aby s Božím požehnáním mohli v Americe položit základy pro velký národ. [GC 293]Přes svou upřímnost a zbožnost, Poutníci nepochopili plně velkou zásadu náboženské svobody. Svobodu, pro kterou tolik obětovali, nebyli ochotni poskytnout druhým. „Jen velmi málo lidí, i nejpřednějších myslitelů a moralistů sedmnáctého století, správně chápalo velkou zásadu, vyplývající z Nového zákona, že jedině Bůh má právo posuzovat lidskou víru.“ (Martyn, díl 5, str. 297) Nauka, že Bůh pověřil církev dozorem nad svědomím a dal jí právo určovat, co je kacířství a trestat je, je jedním z nejhlouběji zakořeněných papežských bludů. Reformátoři sice zavrhovali učení Říma, nezbavili se však úplně jeho nesnášenlivosti. Hustá temnota, do níž papežství za dlouhou dobu své vlády zahalilo celé křesťanstvo, nebyla ještě úplně odstraněna. Jeden z předních kazatelů osady v Massachusettském zálivu prohlásil: „Právě tolerance udělala svět protikřesťanským. Trestání kacířů církvi neuškodilo.“ (Martyn, díl 5, str. 335) Osadníci přijali zásadu, že při volbách do samosprávy mají hlasovací právo jen členové církve. Založili jakýsi nový druh státní církve a od všech požadovali, aby podporovali duchovní. Úřady měly právo potlačovat kacířství. Světská moc se tak dostala do rukou církve. Tato opatření zanedlouho vedla k nevyhnutelnému následku - k pronásledování jiných.

Jedenáct let po založení první osady přijel do Nového světa Roger Williams. Podobně jako první Poutníci přišel proto, aby mohl prožívat náboženskou svobodu. Na rozdíl od nich však pochopil, co tehdy pochopili jen nemnozí - že totiž svoboda je nezcizitelným právem všech, bez ohledu na jejich

náboženské přesvědčení. Opravdově hledal pravdu a stejně jako Robinson předpokládal, že ještě nepřijali všechno světlo z Božího slova. Williams „jako první v moderním křesťanstvu ustanovil světskou správu založenou na zásadě svobody svědomí a rovnosti názorů před zákonem.“ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 16) Tvrdil, že státní správa má za úkol potlačovat zločiny, nikoli však znásilňovat svědomí. Prohlašoval: „Veřejnost nebo úřady mohou rozhodovat, co je povinnost člověka vůči člověku, jestliže se však pokouší předepisovat povinnosti člověka vůči Bohu, překračují svou pravomoc a vytváří nebezpečné prostředí. Je totiž jasné, že má-li státní správa takovou moc, může dnes nařídit určité názory nebo víru, a zítra zase jiné. Tak se v Anglii chovali různí králové a královny a v římské církvi papežové a koncily. Tak by z víry vznikl zmatek.“ (Martyn, díl 5, str. 340)

Účast na bohoslužbách státní církev vyžadovala pod hrozbou pokuty nebo vězení. „Williams se proti tomuto zákonu postavil a kritizoval jej. Nejhorším ustanovením anglického zákoníku bylo, že nařizoval příslušnost ke státní církvi. Nutit lidi, aby se sdružovali s lidmi odlišné víry, pokládal Williams za zjevné porušování jejich přirozených práv. Nutit násilím nevěřící a ty, kterým se nechce, k účasti na bohoslužbách je totéž jako vyžadovat od nich pokrytectví. ... Tvrdil: ‚Nikdo nemá být nucen účastnit se bohoslužeb proti své vůli.‘ Jeho protivníci, ohromeni jeho učením, volali: ‚Cože, není snad dělník hoden své mzdy?‘ ‚Ano,‘ odpovídal, ‚je hoden mzdy, ale od těch, kdo ho najímají.‘ “ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 2)

Současníci si Rogera Williamse vážili a milovali jej jako věrného Božího služebníka, muže výjimečného nadání, mimořádně čestného a opravdově laskavého. Nemohli však tolerovat, že vytrvale upíral státní správě právo vládnout nad církví a prosazoval požadavky náboženské svobody. Tvrdili, že kdyby se toto nové učení zavedlo v praxi, „zničilo by základy státu a vlády v zemi.“ (Bancroft, část 1, kap. 15, odst. 10) Nakonec Williamse odsoudili k vyhnanství z osad. Aby ho neuvěznili, musel uprchnout uprostřed mrazivé zimy do divokých lesů.

„Čtrnáct týdnů jsem prožil v drsné přírodě, neměl jsem co jíst a kde spát,“ napsal později. "Krkavci mě živili v pustinách,“ a dutiny stromů mu sloužily jako přístřeší. (Martyn, díl 5, str. 349.350) [GC 295]Tak pokračoval jeho namáhavý útěk sněhem a divokým lesem, až našel útočiště u jednoho kmene Indiánů, jejichž důvěru a náklonnost si získal tím, že jim zvěstoval evangelium.

Když se konečně po měsících putování dostal k břehům Narragensettského zálivu, položil tam základy prvního novodobého státu, který v plném rozsahu uznával právo na náboženskou svobodu. Základní zásadou osady Rogera Williamse bylo, „že každý smí uctívat Boha podle vlastního svědomí.“ (Martyn, díl 5, str. 354) Jeho malý stát, Rhode Island, se stal útočištěm pronásledovaných a utlačovaných. Rostl a prospíval, až se jeho zásady - občanská a náboženská svoboda - staly nejdůležitějšími zásadami Americké republiky.

Ve slavném starém dokumentu, který naši předkové vydali jako svou chartu práv - v Prohlášení nezávislosti - se říká: „Pokládáme za samozřejmé, že všichni lidé byli stvořeni jako sobě rovni a Stvořitel jim dal nezcizitelná práva, mezi něž patří právo na život, svobodu a úsilí o štěstí.“ Ústava zaručuje nedotknutelnost a neporušitelnost svědomí naprosto jasnými slovy: „Jako kvalifikace pro jakýkoli veřejný úřad ve Spojených státech nesmí být nikdy vyžadována náboženská příslušnost.“ „Kongres nesmí vydat zákon, který by ustanovoval nějaké náboženství nebo omezoval svobodné vyznávání náboženství.“

„Tvůrci ústavy uznávali věčnou zásadu, že vztah člověka k Bohu je mimo rámec lidského zákonodárství a že jeho právo na svobodu svědomí je nezadatelné. Tuto pravdu není nutné dokazovat, vyplývá z podstaty naší bytosti. Právě toto vědomí dalo mnoha lidem sílu postavit se proti lidským zákonům a nepovolit ani v plamenech hranic. Pochopili, že jejich odpovědnost vůči Bohu je nadřazena nad lidská nařízení a jiní lidé nemají právo ovládat jejich svědomí. [GC 296]Je to přirozená zásada, která nemůže být ničím odstraněna.“ (Kongresové dokumenty USA, série 200, dokument č. 271)

Když se po Evropě rozšířily zprávy o zemi, kde každý může užívat plodů své práce a žít podle hlasu svého svědomí, vydaly se k břehům Nového světa tisíce lidí. Počet osad rychle narůstal. „Stát

Massachusetts vydal zvláštní zákon, který poskytoval volný vstup a pomoc z veřejných prostředků křesťanům jakékoli národnosti, kteří utíkali za Atlantický oceán před válkami, hladem nebo před útlakem pronásledovatelů.“ Tak se uprchlíci a utlačovaní stali podle ustanovení zákona hosty státu." (Martyn, díl 5, str. 417) Během dvaceti let od prvního přistání v Plymouthu se v Nové Anglii usadily tisíce „poutníků“.

Pro dosažení cíle, po kterém toužili, „se spokojili s tím, že uhájili holou existenci skromným životem v pilné práci. Nepožadovali od půdy nic víc než úrodu úměrnou vynaložené práci. Neutěšovali se klamnými představami o zářivé budoucnosti. ... Byli spokojeni s pozvolným, ale stálým pokrokem svého společenského řádu. Trpělivě snášeli útrapy a odříkání života v divočině, svými slzami a svým potem zavlažovali strom svobody, až hluboko zakořenil.“

Bibli pokládali za základ víry, zdroj moudrosti a chartu svobody. Její zásady pilně učili v rodinách, ve školách a v kostelech. Důsledky se projevily v dobrém hospodaření, moudrosti, poctivosti a střídmosti. Člověk mohl v osadě puritánů žít léta, „aniž spatřil opilce, uslyšel proklínání nebo potkal žebráka.“ (Bancroft, část 1, kap. 19, odst. 25) Prokázalo se, že zásady Bible jsou nejjistější zárukou národní velikosti. Slabé a izolované osady vyrostly v konfederaci silných států a svět s údivem sledoval „církev bez papeže a stát bez krále“, jak žije v pokoji a prosperitě.

Břehy Ameriky však také lákaly stále větší počet přistěhovalců, kteří sem přicházeli ze zcela jiných pohnutek, než jaké sem přivedly první „poutníky“. [GC 297]Ačkoli jejich prostá víra a čistota měly velkou, přetvářející sílu, jejich vliv se nyní stále zmenšoval, úměrně stoupajícímu počtu obyvatel, kteří hledali jen hmotné výhody.

Zásada, přijatá prvními osadníky, že jen členové církve mohou volit nebo být voleni do státní správy, vedla k hrozným koncům. První osadníci ji původně přijali proto, aby uchovali čistotu státu, v důsledku však přivodila rozklad církve. Protože členství v církvi bylo podmínkou účasti při volbách i podmínkou k získání úřadu, připojili se k církvi mnozí, kteří neprožili změnu srdce a ovládaly je pouze světské pohnutky. Tak se církve postupně měnily; do značné míry je tvořili neobrácení lidé. Dokonce i kazateli se stávali lidé, kteří nejen učili bludy, ale ani neznali přetvářející moc Ducha svatého. Tím se znovu potvrdilo, co se už tolikrát projevilo v dějinách církve od doby Konstantina až do dnešních dnů, totiž jak neblahé následky přináší každý pokus budovat církev pomocí státu, snaha prosadit světskou mocí evangelium Ježíše Krista, který prohlásil: „*Moje království není z tohoto světa.*“ (Jan 18,36) Jakékoli spojení církve se státem, byť jen nepatrné, nepřibližuje svět církvi, i když se to tak může jevit, ale ve skutečnosti vždy přibližuje církev světu.

Další generace téměř úplně zapomněla na velkou zásadu hlásanou Robinsonem a Rogerem Williamsem, že poznání pravdy postupně roste a že věřící mají ochotně přijímat všechno světlo, které vyzařuje z Božího slova. Protestantské církve v Americe - právě tak jako v Evropě - , které přijaly bohatá požehnání reformace, nepokračovaly v započaté cestě. Ačkoli čas od času povstávali věrní muži, kteří odhalovali staré bludy, většina lidí se - jako Židé v době Pána Ježíše nebo jako zastánci papežství v době Luthera - spokojila s tím, že věřila tomu, čemu věřili jejich otcové a žila tak, jak žili oni. [GC 298]Proto náboženství znovu upadlo do formalizmu. Projevovaly se v něm bludy a pověry, které by církev odmítla, kdyby šla dále ve světle Božího slova. Duch vzbuzený reformací se postupně vytrácel, až vznikla téměř tak velká potřeba reformace v protestantských církvích, jaká byla v římskokatolické církvi v době Lutherově. Projevovalo se v nich právě tolik světskosti a duchovní otupělosti, stejný obdiv lidských názorů a nahrazování zásad Božího slova lidskými výmysly.

Rozšiřování Bible na počátku devatenáctého století a velké světlo takto šířené po světě nepřineslo odpovídající pokrok v poznání zjevené pravdy a prakticky prožívaného náboženství. Satan už nemohl zatajovat před lidem Boží slovo, jak to dělal v dřívějších dobách, protože k Božímu slovu měli přístup všichni. Svého cíle však dosahoval tím, že vedl mnohé k tomu, aby nebrali Boží slovo vážně. Lidé přestali studovat Písmo a dále přijímali nesprávné výklady a učení, které nevycházejí z Bible.

Když satan poznal, že se mu nedaří ničit pravdu pronásledováním, znovu použil metodu kompromisů, která již dříve vedla k velkému odpadnutí a vzniku římské církve. Vedl křesťany, aby se spojili, tentokrát nikoli s pohany, ale s lidmi, kteří se lpěním na světských věcech projevovali jako skuteční modláři, stejně jako kdysi ctitelé soch. Výsledek tohoto spojení byl neméně zhoubný než výsledek obdobného spojení v dobách minulých. Pýcha a výstřednosti se projevovaly pod rouškou náboženství a církve se rozkládaly. Satan dále převracel učení Bible. Tradice, které ničí miliony lidí, zapouštěly hluboké kořeny. Církev podporovala a obhajovala tradice, místo aby usilovala „o víru, jednou provždy odevzdanou Božímu lidu“. Tak odložila zásady, pro které tolik vykonali a vytrpěli reformátoři.

17. Ohlašovatelé nového jitra

GC 299 Jednou z nejvznešenějších a nejslavnějších pravd zjevených v Bibli je zpráva o tom, že Ježíš Kristus přijde po druhé, aby dokončil velké dílo záchrany člověka. Boží lid, který musí tak dlouho putovat „údolím stínu smrti“, dostává radostnou naději v zaslíbení o příchodu Pána, který je „vzkříšení a život“ a který přijde, aby „přivedl vyhnance domů“. Učení o druhém příchodu Ježíše Krista je základní myšlenka Písma svatého. Ode dne, kdy první lidé museli smutní odejít z ráje, čekají věřící na příchod slíbeného zachránce, který zlomí moc jejich odpůrce a uvede je znovu do ztraceného ráje. Věřící lidé v dávných dobách očekávali slavný příchod Mesiáše - jako naplnění své naděje. Enochovi, který patřil k sedmé generaci potomků obyvatel ráje a který po tři sta let chodil tady na zemi s Bohem, Pán dovolil, aby z dálky spatřil příchod Vysvoboditele. Prohlásil: „*Hle, přichází Pán s desetitisíci svých svatých, aby vykonal soud nade všemi.*“ (Juda 1:14.15) Praotec Job zvolal ve svém utrpení s neochvějnou důvěrou: „*Já vím, že můj Vykupitel je živ a jako poslední se postaví nad (mým) prachem. ... Uzřím Boha, já ho uzřím, pro mne tu bude, mé oči ho uvidí, ne někdo cizí.*“ (Job 19:25.27)

GC 300 Příchod Ježíše Krista, který nastolí vládu spravedlnosti, inspiroval pisatele Bible k překrásným i plamenným výrokům. Bibličtí básníci a proroci o něm psali slovy planoucími nebeským ohněm. Žalmista zpíval o moci a slávě krále Izraele: „*Ze Sijónu, místa dokonalé krásy, zaskvěl se Bůh, přichází Bůh náš a nehodlá mlčet. ... Nebesa shůry i zemi volá, povede při se svým lidem.*“ (Žalm 50:2-4) „*Nebesa se zaradují, rozjásá se země ... vstříc Hospodinu, že přichází, že přichází soudit zemi. On bude soudit svět spravedlivě a národy podle své pravdy.*“ (Žalm 96:11-13)

Prorok Izaiáš napsal: „*Probuďte se, plesejte, kdo přebýváte v prachu! Vždyť tvá rosa je rosou světel, porazíš i zemi stínů.*“ „*Tvoji mrtví obživnou, má mrtvá těla vstanou!*“ „*Panovník Hospodin provždy odstraní smrt a setře slzu z každé tváře, sejme potupu svého lidu z celé země; tak promluvil Hospodin. V onen den se bude říkat: ‚Hle, to je náš Bůh. Je to Hospodin, v něhož jsme skládali naději, budeme jásat a radovat se, že nás spasil.‘*“ (Iz. 26:19; 25:8.9)

Abakuk sledoval ve vidění Kristův příchod: „*Z Témanu přichází Bůh, z hory Páranu Svatý. Nebesa přikrývá jeho velebnost, země je plná chvalozpěvů. Září jako světlo.*“ „*Stanul, a měří zemi, pohlédl, a zatřásl pronárody; pukají odvěká horstva, pahorky pravěké se hroutí; cesta věčnosti patří jemu.*“ „*Jedeš na svých ořích, tvoje vozy přivážejí spásu.*“ „*Spatřily tě hory a chvějí se ... propastná tůň do křiku se dala, vysoko vzpíná své ruce. Do svého obydlí se stáhlo slunce i měsíc, utekly před světlem tvých šípů, před září tvého blyštivého kopí.*“ GC 301 „*Vyšel jsi spasit svůj lid, spasit pomazaného svého.*“ (Abakuk 3:3.4.6.8.10.11.13)

Když se Spasitel chystal k odchodu od svých učedníků, utěšoval je ujištěním, že znovu přijde: „*Vaše srdce ať se nechvěje. ... V domě mého Otce je mnoho příbytků. ... Jdu, abych vám připravil místo. A odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě.*“ (Jan 14,1-3) „*Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy; a budou před něho shromážděny všechny národy.*“ (Mat. 25:31.32)

Andělé, kteří se ukázali nad Olivovou horou po Kristově nanebevstoupení, opakovali učedníkům slib o Kristově návratu: „Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.“ (Skut. 1:11) A apoštol Pavel, který mluvil pod vlivem Ducha

svatého, dosvědčil: „*Zazní povel, hlas archanděla a zvuk Boží polnice, sám Pán sestoupí z nebe.*“ (1 Tes. 4:16) Prorok na ostrově Patmos praví: „*Hle, přichází v oblacích! Uzří ho každé oko.*“ (Zjev. 1:7)

S příchodem Krista se spojuje sláva „*chvíle, kdy bude všechno nové, jak o tom Bůh od věků mluvil ústy svých svatých proroků.*“ (Skut. 3:21). Tehdy bude zlomena dlouhotrvající vláda zla. „*Vlády nad světem*“ se ujme „*Hospodin a jeho Mesiáš; a bude kralovat na věky věků.*“ (Zjev. 11:15) „*I zjeví se Hospodinova sláva a všechno tvorstvo společně spatří, že promluvila Hospodinova ústa.*“ „*Panovník Hospodin dá vzklíčit spravedlnosti a chvále přede všemi pronárody.*“ „*V onen den se Hospodin zástupů stane ozdobnou korunou a nádherným věncem pozůstatku svého lidu.*“ (Iz. 40:5; 61:11; 28:5)

GC 302Tehdy bude všude nastoleno dlouho očekávané Mesiášovo království míru. „*Hospodin potěší Sijón, potěší všechna jeho místa, jež jsou v troskách. Jeho poušť změní, bude jako Eden, jeho pustina jako zahrada Hospodinova.*“ „*Bude jí dána sláva Libanónu, nádhera Karmelu a Šáronu.*“ „*Už nikdy o tobě neřeknou: „Opuštěná“. A nikdy o tvé zemi neřeknou: „Zpustošená“. Budou tě nazývat: „Oblíbená“ a tvou zemi: „Vdaná.“ „Jako se ženich veselí z nevěsty, tak se tvůj Bůh bude veselit z tebe.*“ (Iz. 51:3; 35:2; 62:4.5)

Příchod Pána pánů byl ve všech dobách nadějí jeho věrných následovníků. Slib, že opět přijde, který Spasitel dal při loučení na Olivové hoře, ozařoval budoucnost jeho učedníků. Naplňoval jejich srdce radostí a nadějí, kterou nemohly uhasit nebo zkalit žádné útrapy a zkoušky. V utrpení a během pronásledování byl „*příchod velkého Boha a našeho Spasitele blaženou nadějí.*“ Když zarmoucení křesťané v Tesalonice pochovávali své milované, kteří doufali, že se dožijí příchodu Pána Ježíše, připomínal jim jejich učitel, apoštol Pavel, zmrtvýchvstání, ke kterému dojde při příchodu Spasitele. Tehdy mrtví v Kristu vstanou a spolu s živými budou uchváceni, aby se potkali s Pánem v oblacích. „*A pak už navždy budeme s Pánem. Těmito slovy se vzájemně potěšujte.*“ (1 Tes. 4,16-18)

Na ostrově Patmos slyšel milovaný učedník Pána Ježíše slib: „Ano, přijdu brzy,“ a jeho toužebná odpověď vyjádřila to, zač se modlí církev během celé své pouti: „*Amen, přijď, Pane Ježíši!*“ (Zjev. 22,20)

Ze žalářů, z hranic a popravišť, kde praví věřící a mučedníci svědčili pro pravdu, zní po staletí hlas jejich víry a naděje. Protože „byli přesvědčeni o tom, že Kristus vstal z mrtvých, a že tudíž i sami vstanou z mrtvých, až Kristus přijde, pohrdali smrtí,“ jak napsal jeden z těchto křesťanů, „a byli nad ni povzneseni.“ (Daniel T. Taylor, Kristova vláda na zemi čili Hlas církve ve všech dobách, str. 33) GC 303Ochotně sestupovali do hrobu, aby z něho mohli „svobodně vstát“. (Tamtéž, str. 54) Toužili setkat se s Pánem, „který přijde z nebe v oblacích a se slávou svého Otce“, „aby přinesl spravedlivým království“. Valdenští vyznávali tutéž víru. (Tamtéž, str. 129-132) Viklef očekával příchod Vykupitele jako naději církve. (Tamtéž str. 132-134)

Luther prohlásil: „Jsem opravdu přesvědčen, že nebude trvat ani tři sta let a dostaví se den soudu. Bůh nebude a nemůže již déle strpět tento bezbožný svět.“ „Blíží se velký den, v němž bude svrženo království zla.“ (Tamtéž, str. 158.134)

„Tento starý svět není daleko od svého konce,“ prohlásil Melanchthon. Kalvín vyzval křesťany, „aby si bez váhání přáli příchod Kristova dne jako událost ze všech nejžádoucnější“. Jindy prohlásil, že „na tento den bude stále myslet celá rodina věřících“. „Musíme toužit po Kristu, musíme ho hledat a přemýšlet o něm, až do úsvitu toho velkého dne, kdy náš Pán plně zjeví slávu svého království.“ (Tamtéž, str. 158.134)

„Nevzal snad Pán Ježíš lidské tělo s sebou do nebe?“ prohlásil skotský reformátor J. Knox. „Cožpak se nevrátí? Víme, že se vrátí, a to brzy.“ Ridley a Latimer, kteří položili své životy za pravdu, vyhlíželi ve víře příchod Pána. Ridley napsal: „Svět se nepochybně blíží ke svému konci - v to věřím, a proto to říkám. Volejme s Janem, služebníkem Páně, ve svých srdcích k našemu Spasiteli Kristu: „Přijď, Pane Ježíši, přijď.“ (Tamtéž, str. 151.145)

„Pomyšlení na příchod Pána," napsal Baxter, „je pro mne nejmilejší a nejradostnější." (Richard Baxter, Dílo, díl 17, str. 555) „Výsledkem víry a charakteristikou pravých věřících je očekávat Kristův příchod a radovat se z této blažené naděje." „Je-li smrt posledním nepřítelem, který má být zničen při zmrtvýchvstání, pak až se prosadí toto konečné vítězství, zřejmě pochopíme, jak opravdově věřící měli toužit a modlit se za druhý příchod Ježíše Krista." (Tamtéž, díl 17, str. 500) GC 304 „To je ten den, po něm mají všichni věřící toužit, v něj mají doufat a na něj mají čekat jako na dokončení svého vykoupení a splnění všech přání a tužeb své duše." „Urychli, Pane, tento blažený den." (Tamtéž, díl 17, str. 182.183) To byla naděje apoštolské církve, „církve na poušti" i reformátorů.

Proroctví předpovídá nejen způsob a účel druhého příchodu Ježíše Krista, ale udává také znamení, podle kterých lidé poznají, že se blíží. Pán Ježíš řekl: „*Budou znamení na slunci, měsíci a hvězdách.*" (Luk. 21:25) „*Zatmí se slunce a měsíc ztratí svou záři, hvězdy budou padat z nebe a mocnosti, které jsou v nebesích, se zachvějí. A tehdy uzří Syna člověka přicházet v oblacích s velikou mocí a slávou.*" (Mar. 13:24-26) Jan v knize Zjevení popisuje první ze znamení, která budou předcházet druhý příchod, takto: „*Nastalo veliké zemětřesení, slunce zčernalo jako smuteční šat, měsíc úplně zkrvavěl.*" (Zjev. 6:12)

Tato znamení se ukázala před začátkem devatenáctého století. V roce 1755 se toto proroctví splnilo do té doby nejstrašnějším známým zemětřesení. Všeobecně se o něm hovoří jako o lisabonském zemětřesení, i když zasáhlo velkou část Evropy, Afriky i Ameriky. Otřesy byly pozorovatelné i v Grónsku, v Západní Indii, na ostrově Madeira, v Norsku a ve Švédsku, ve Velké Británii a v Irsku. Zemětřesení zasáhlo území nejméně deseti milionů čtverečních kilometrů. V Africe se zemětřesení projevilo téměř stejně silně jako v Evropě. Zničena byla velká část Alžírska. Nedaleko hranic s Marokem zmizela celá vesnice s osmi nebo deseti tisíci obyvatel. Obrovská přílivová vlna zasáhla pobřeží Španělska a Afriky, zaplavovala města a působila hroznou zkázu.

Nejsilněji se zemětřesení projevilo ve Španělsku a Portugalsku. Město Kádiz zasáhla přílivová vlna vysoká téměř dvacet metrů. GC 305 Třásly se hory, „některé z největších v Portugalsku otevřely své vrcholky, podivuhodným způsobem pukly, rozpadaly se na kusy a obrovské skalní masivy se valily do údolí. Očití svědkové tvrdili, že z některých hor šlehaly plameny." (Sir Charles Lyell, Základy geologie, str. 495)

V Lisabonu „bylo z hlubin země slyšet jakoby dunění hromu. Vzápětí zpustošil velkou část města prudký otřes. Během šesti minut zahynulo na šedesát tisíc lidí. Moře nejprve ustoupilo, obnažilo široký pruh písčitého pobřeží. Za chvíli se však přiřítilo zpátky. Přílivová vlna vystoupila patnáct i více metrů nad obvyklou úroveň hladiny." „Mezi neobyčejné události, ke kterým v Lisabonu za této katastrofy došlo, patří také zmizení nové přístavní hráze, vybudované s obrovskými náklady z mramoru. Na tuto hráz se seběhl velký zástup lidí v domnění, že tam jsou v bezpečí před padajícími zříceninami domů. Přístavní hráz se však najednou propadla se všemi lidmi, kteří na ní byli, do moře, ani jediné mrtvé tělo nevyplavalo na hladinu." (Tamtéž, str. 495)

V důsledku zemětřesení se zhroutily všechny kostely a kláštery, většina velkých veřejných budov a více než čtvrtina obytných domů. Asi dvě hodiny po zemětřesení vypukly v různých částech města požáry a zuřily téměř tři dny s takovou prudkostí, že město úplně zničily. K zemětřesení došlo ve svátek, kdy byly kostely a kláštery plné lidí, jen málokdo se zachránil." (Encyclopedia Americana, heslo Lisabon) „Zděšení lidí se nedá popsat. Nikdo neplakal, nebylo slz. Ti, kdo přežili, šílení hrůzou pobíhali sem a tam, bili se do tváří i prsou a volali: ‚Slitování, to je konec světa!' Matky zapomínaly na své děti a utíkaly pro obrazy nebo sochy Ukřižovaného. Mnozí lidé utíkali do kostelů, aby tam našli ochranu. Nadarmo však vystavovali Ukřižovaného, nadarmo objímali oltáře. Obrazy, sochy, kněží i návštěvníci kostelů byli společně pohřbeni v jedné zřícenině." Odhaduje se, že onoho osudného dne přišlo o život celkem devadesát tisíc lidí. (Viz Dodatek č. 31)

GC 306 O dvacet pět let později se ukázalo další znamení, o kterém se zmiňuje proroctví - zatmění slunce a měsíce. Zvláštní bylo to, že proroctví přesně předpovědělo čas jeho naplnění. Když

Spasitel mluvil se svými učedníky na Olivové hoře, popsal dlouhé období zkoušek církve - tj. 1260 roků papežského pronásledování, které mělo být podle Kristova slibu zkráceno, a potom vyprávěl o některých jevech, které budou předcházet jeho příchod. Vymezil rovněž dobu, kdy se ukáže první z nich: „Ale v těch dnech po onom soužení zatmí se slunce, měsíc ztratí svou záři.“ (Mar. 13:24) Období 1260 prorockých dnů, neboli let, skončilo v roce 1798. O čtvrt století dříve téměř přestalo jakékoli pronásledování. Po skončení pronásledování mělo podle slov Ježíše Krista nastat zatmění slunce. Dne 19. května 1780 se toto proroctví splnilo.

„Temný den 19. května 1780 je, ne-li naprosto ojedinělý, pak jistě nejtajuplnější úkaz svého druhu. Bylo to naprosto nepředvídatelné a nejzáhadnější zatmění celé viditelné oblohy v Nové Anglii.“ (R. M. Devens, Naše první století, str. 89)

Očitý svědek, který žil ve státě Massachusetts, popisuje událost takto: „Ráno vyšlo jasné slunce, brzy se však schovalo. Nebe se zakabonilo, mraky potemněly a záhy začaly z černých a hrozivých mračen šlehat blesky, ozývalo se hromové dunění a začalo drobně pršet. K deváté hodině mraky prořídly a zbarvily se do žlutočervena. Země, skály, stromy, budovy, voda i lidé změnili v tomto divném, nezemském světle svou podobu. Po několika minutách se po celé obloze až na úzký proužek na obzoru rozestřel těžký černý mrak a nastala taková tma, jaká je obyčejně v létě v devět hodin večer.“

„Lidi postupně zachvacoval strach, úzkost a posvátná bázeň. Ženy stály ve dveřích a rozhlížely se po ztemnělé krajině. Muži se vraceli z práce na polích, tesaři odložili nástroje, kováři opustili kovadliny, obchodníci pulty. GC 307Ve školách přerušili vyučování a ustrašené děti se rozeběhly do svých domovů. Pocestní se uchylovali do nejbližších usedlostí. Každý se ptal, co se bude dít. Vypadalo to, jako by se krajem měl přehnat uragán nebo jako by přicházel konec světa.“

„Lidé zapalovali svíčky a oheň v krbech jako za bezměsíčného večera na podzim. ... Slepice zalezly do kurníků a šly spát, dobytek na pastvě se shromažďoval u ohrad a bučel, žáby kvákaly, ptáci zpívali večerní písně a začali poletovat netopýři. Lidé však věděli, že to nepřichází noc. ...“

„Dr. Nathanael Whittaker, kazatel v Salemu, zorganizoval v modlitebně shromáždění a ve svém kázání tvrdil, že se jedná o nadpřirozenou tmu. Na mnoha dalších místech se konala shromáždění. Kazatelé spontánně mluvili o tom, že tma je zřejmě naplněním biblického proroctví. ... Kolem jedenácté hodiny byla tma největší.“ (The Essex Antiquarian, duben 1899, roč. 3, č. 4, str. 53. 54) „Na většině území Nové Anglie byla ve dne taková tma, že lidé nemohli bez svíček poznat, kolik je vlastně hodin, nemohli obědvat ani konat domácí práce. ...“

„Tma zasáhla neobyčejně velkou oblast. Na východě zasáhla až do Falmouthu. Na západě zahrnovala nejvzdálenější části státu Connecticut a město Albany. Na jihu dosáhla až k mořském pobřeží a na severu až tam, kam sahají americké osady.“ (William Gordon, Dějiny boje za nezávislost USA, díl 3, str. 57)

Po naprosté tmě, která trvala téměř celý den, se hodinu nebo dvě před příchodem večera obloha zčásti vyjasnila a objevilo se slunce, zahalené stále ještě tmavou, hustou mlhou. „Po západu slunce se znovu utvořily mraky a velmi rychle se setmělo.“ GC 308„I noční tma však byla neobyčejná a naháněla hrůzu jako tma během dne. Přestože byl téměř úplněk, nedaly se bez umělého světla rozpoznat žádné předměty. Zdálo se, že ani umělé světlo ze sousedních domů nebo ze vzdálenějších míst nemůže proniknout hustou temnotou; jako by to byla egyptská tma.“ (Isaiah Thomas v časopisu Massachusetts Spy, roč. 10, č. 472 z 25. května 1780) Očitý svědek vyprávěl: „Napadlo mě, že tma by nemohla být větší, ani kdyby byla všechna světelná tělesa ve vesmíru zahalena neproniknutelným závojem nebo kdyby přestala existovat." (list. dr. Samuela Tenneye z Exeteru, New Hampshire, z prosince 1785, uveřejněný v Massachusetts Historical Society Collections, 1792, sv. I, díl 1, str. 97) Ačkoli v devět hodin večer nastal úplněk, ani v nejmenším to nezměnilo tmu.“ Teprve po půlnoci tma zmizela a poprvé se ukázal měsíc, měl krvavou barvu.

Dějiny zaznamenaly 19. květen 1790 jako „temný den“. Od doby Mojžíše nebylo zaznamenáno tak husté, rozsáhlé a dlouhotrvající zatmění. Popis této události, jak jej podal očitý svědek, je

ozvěnou Božího výroku, který zaznamenal prorok Joel dvacet pět staletí před jejich naplněním: „*Slunce se zastře tmou a měsíc krví, dříve než přijde den Hospodinův, veliký a hrozný.*“ (Joel 2:31)

Ježíš Kristus vyzýval své následovníky, aby sledovali znamení jeho návratu a radovali se, až uvidí příznaky, že jejich Král přichází. „*Když se toto začne dít, napřimte se a zvedněte hlavy, neboť vaše vykoupení je blízko.*“ Poukázal svým následovníkům na pučící stromy na jaře a řekl: „*Když se už zelenají, sami víte, že léto je blízko. Tak i vy, až uvidíte, že se toto děje, vězte, že je blízko království Boží.*“ (Luk. 21:28.30.31)

GC 309 Nakolik však pýcha a formalizmus nahradily v církvi skromnost a lásku, ochladla láska ke Kristu a víra v jeho příchod. Lidi, kteří se hlásí ke křesťanství, naplnil tak zájem o tento svět a touha po radovánkách, že přestali myslet na Spasitelovu výzvu, aby sledovali znamení jeho příchodu. Učení o jeho druhém příchodu dali stranou. Písmo, které o něm hovoří, zatemnili falešným výkladem, až na něj do značné míry zapomněli. Zvláště to platí o církvích v Americe. Svoboda a blahobyt, kterým se těšily všechny vrstvy společnosti, ctižádostivá touha po bohatství a přepychu, snaha vydělat co nejvíce peněz, touha po popularitě a moci, ke kterým měli zdánlivě přístup všichni, vedly lidi k tomu, že se soustředili na zájmy a naděje tohoto života a odsunovali do daleké budoucnosti slavný den, kdy pomine dnešní řád věcí.

Když Spasitel představoval svým následovníkům znamení svého návratu, předpověděl, že právě před jeho druhým příchodem nastane odpadnutí. Jako v době Noeho lidi plně zaujme světská činnost a touha po zábavě - budou kupovat a prodávat, sázet a stavět, ženit se a vdávat - a nikdo nebude myslet na Boha a budoucí život. Pro ty, kdo budou v té době žít, platí Kristovo napomenutí: „*Mějte se na pozoru, aby vaše srdce nebyla zatížena nestřídmostí, opilstvím a starostmi o živobytí a aby vás onen den nepřekvapil jako past.*“ „*Buďte bdělí a proste v každý čas, abyste měli sílu uniknout všemu tomu, co se bude dít, a mohli stanout před Synem člověka.*“ (Luk. 21:34.36)

Stav církve v uvedené době popisují slova Pána Ježíše zaznamenána v knize Zjevení: „*Podle jména jsi živ, ale jsi mrtev.*“ GC 310 Na adresu lidí, kteří se nechtějí dát vyrušit ze svého bezstarostného klidu, vyslovil vážné varování: „*Nebudeš-li bdít, přijdu tak, jako přichází zloděj, a nebudeš vědět, v kterou hodinu na tebe přijdu.*“ (Zjev. 3:1.3)

Bylo nezbytné lidi vyburcovat, aby si uvědomili, že jim hrozí nebezpečí a aby se připravili na závažné události, které budou označovat konec doby milosti. Boží prorok vyhlásil: „*Hospodinův den je veliký a přehrozný! Kdo mu odolá?*“ Kdo obstojí, až se zjeví Pán, jehož „*oči jsou čisté, nemohou se dívat na zlo a hledět na trápení*“? (Joel 2,11; Abakuk 1,13) Pro lidi, kteří volají „Bože, my se k tobě hlásíme“, a přitom přestupují Boží smlouvu a běhají za cizími bohy, ve svých srdcích ukrývají nepravost a mají rádi cesty nepravosti, bude den Kristova návratu „*tmou, a ne světlem, temnotou bez jasu.*" (Oz. 8:2.1; Žalm 16:4; Amos 5:20) Pán prohlásil: „*V té době prohledám Jeruzalém se svítilnami, ztrestám muže, kteří jsou jako zkysalé víno nad svým kalem, kteří si v srdci říkají: Hospodin neudělá nic dobrého ani zlého.*“ (Sof. 1:12) „*A budu stíhat zlobu světa a nepravost svévolníků. Učiním přítrž pýše opovážlivců, ponížím troufalost ukrutníků.*“ (Iz. 13,11) „*Jejich stříbro ani zlato je nedokáže vysvobodit, ... v plen bude vydán jejich blahobyt a jejich domovy ve zpustošení.*“ (Sof. 1:18.13)

Prorok Jeremiáš prorockým zrakem sledoval tuto dobu a zvolal: „*Srdce se mi svírá, srdce mi buší, nemohu mlčet. Slyšíš, má duše, hlas polnice, válečný ryk? Zkáza za zkázou se hlásí.*“ (Jer. 4:19.20)

„*Onen den bude dnem prchlivosti, dnem soužení a tísně, dnem ničení a zkázy, dnem tmy a temnot, dnem oblaku a mrákoty, dnem polnice a válečného ryku.*“ (Sof. 1:15.16) GC 311 „Hle, přichází den Hospodinův ..., aby zemi změnil v poušť a vymýtil z ní její hříchy.“ (Iz. 13:9)

Popisem onoho velikého dne vyzývá Boží slovo nejvážnějším a nejpůsobivějším způsobem Boží lid, aby se probral ze své duchovní strnulosti a hledal s lítostí a pokorou Boží tvář: „*Trubte na polnici na Sijónu, křičte na poplach na mé svaté hoře, ať se třesou všichni obyvatelé země, neboť přichází den Hospodinův. Je blízko.*“ „*Uložte půst, svolejte slavnostní shromáždění! Shromážděte lid, posvěťte sbor, sezvěte starce, shromážděte pacholátka ..., ať vyjde ženich ze svého pokojíku a*

nevěsta ze své komůrky. Ať mezi chrámovou předsíní a oltářem pláčou kněží.“ „*Navraťte se ke mně celým srdcem, v postu, pláči a nářku. Roztrhněte svá srdce, ne oděv, navraťte se k Hospodinu, svému Bohu, neboť je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvýš milosrdný.*“ (Joel 2:1.15-17.12.13)

Aby lidé mohli obstát v Boží den, muselo být vykonáno velké dílo duchovní obnovy. Bůh viděl, že mnozí z jeho vyznavačů nebudují pro věčnost. Ve své milosti jim chtěl poslat varovné poselství, aby je vyburcoval z jejich otupělosti a připravil je na příchod Pána Ježíše.

Toto výstražné poselství je obsaženo ve 14. kapitole knihy Zjevení. Popisuje se zde trojnásobné poselství, které symbolicky vyhlašují nebeské bytosti. Pak následuje popis návratu Ježíše Krista, který přichází, aby sklidil „žeň světa“. První z těchto varovných poselství ohlašuje začátek Božího soudu. Apoštol Jan viděl anděla letícího „*středem nebeské klenby, aby zvěstoval věčné evangelium obyvatelům země, každé rase, kmeni, jazyku i národu. Volal mocným hlasem: Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu; poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.*“ (Zjev 14:6.7)

GC 312 Bible uvádí, že toto poselství je součástí „věčného evangelia“. Bůh nesvěřil hlásání evangelia andělům, ale lidem. Boží andělé mají řídit toto dílo, mají na starosti velká hnutí pro záchranu lidí; skutečné hlásání evangelia však uskutečňují Kristovi služebníci na zemi.

Věrní lidé, kteří se řídili hlasem Božího Ducha a učením Božího slova, měli hlásat varovné poselství světu. Byli to lidé, kteří přijali pevné „prorocké slovo“ a stáli „*jako svíce, svítící v temném místě, dokud se nerozbřeskne den a jitřenka vám nevzejde v srdci.*“ (2 Petr 1:19) Usilovali o poznání Boha více než o všechny poklady světa. Byli přesvědčeni, že „*získat ho je lepší nežli nabýt stříbra, jeho výnos je nad ryzí zlato.*“ (Př. 3:14) A Pán jim zjevil velké věci svého království. „*Hospodinovo tajemství patří těm, kdo se ho bojí, ve známost jim uvádí svou smlouvu.*“ (Žalm 25:14)

Nebyli to učení teologové, kdo porozuměli této pravdě a pak ji hlásali. Kdyby byli věrnými strážci, kdyby usilovně a s modlitbou studovali Písmo, poznali by, že přichází noc. Proroctví by jim odhalila události, ke kterým mělo brzy dojít. Nebyli takoví, a proto poselství světu ohlásili mnohem skromnější lidé. Pán Ježíš řekl: „*Dokud máte světlo, neustávejte v cestě, aby vás nepřekvapila tma.*“ (Jan 12:35) Lidé, kteří odmítají Bohem nabízené světlo, nebo lidé, kteří se je nesnaží hledat, i když je mají na dosah, zůstávají ve tmě. Spasitel však prohlásil: „*Kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.*“ (Jan 8:12) Kdo se upřímně snaží konat Boží vůli a řídí se přesně světlem, které už obdržel, dostane větší světlo. Takovému člověku Bůh pošle "hvězdu nebeské záře", aby ho uvedla do celé pravdy.

GC 313 V době prvního Kristova příchodu mohli jeruzalémští kněží a zákoníci, kteří měli k dispozici Písmo, poznat znamení doby a ohlásit příchod slíbeného Mesiáše. Micheášovo proroctví uvádí jeho rodiště, kniha Daniel určuje dobu jeho příchodu. (Micheáš 5:2; Daniel 9:25) Bůh svěřil tato proroctví židovským vůdcům. Ničím nemohou omluvit to, že nevěděli a neoznámili lidu blížící se příchod Mesiáše. Jejich nevědomost byla důsledkem hříšné netečnosti. Stavěli pomníky popraveným Božím prorokům, ale nerespektováním velkých Božích mužů uctívali vlastně služebníky satana. Pohlceni svými ambicemi a bojem o pozice a moc nad lidmi, zapomněli na Boží pocty, které jim nabízel Král nebes.

Vedoucí izraelského národa měli s hlubokým zájmem a úctou studovat, kdy, kde a za jakých okolností dojde k největší události v dějinách světa - příchodu Božího Syna, který měl přijít, aby zachránil člověka. Všichni ho měli očekávat a vyhlížet, aby mohli jako první uvítat Vykupitele světa. Avšak běda, Betlémem prošli dva unavení poutníci z Nazareta - celou úzkou uličkou až na východní konec města - a marně hledali místo k odpočinku a přístřeší pro přenocování. Neotevřely se žádné dveře, aby je přijaly. Nakonec našli útulek v chatrném chlévě, připraveném pro dobytek. Tam se také narodil Spasitel světa.

Andělé znali slávu, kterou sdílel Boží Syn s Otcem, dříve než byl stvořen svět. S velkým zájmem sledovali, jak se Pán Ježíš objeví na zemi a jak tato událost vyvolá u všech lidí největší

radost. Někteří andělé byli určeni, aby donesli radostnou zvěst lidem, kteří byli ochotni ji přijmout a radostně sdělit ostatním obyvatelům světa. GC 314Kristus sestoupil z nebe, aby přijal lidskou přirozenost. Vzal na sebe nekonečné břemeno zla, aby svůj život vydal jako oběť za hřích. Andělé si však přáli, aby se Syn Nejvyššího i ve svém ponížení představil lidem s důstojností a slávou, jaká odpovídá jeho podstatě. Shromáždí se v hlavním městě Izraele velikáni světa, aby uvítali jeho příchod? Představí ho zástupy andělů čekajícím davům lidí?

Jeden anděl navštívil zemi, aby se přesvědčil, kdo je připraven uvítat Pána Ježíše. Nikde nenašel známky toho, že Mesiáše někdo očekává. Nezaslechl žádné chvalozpěvy a fanfáry, že nadešel čas Mesiášova příchodu. Nějakou dobu zůstal nad vyvoleným městem a nad chrámem, kde se po staletí projevovala Boží přítomnost, ale i tady pozoroval stejnou lhostejnost. Okázalí a pyšní kněží obětovali v chrámě poskvrněné oběti. Farizeové mluvili k lidu a modlili se na nárožích ulic. V palácích králů, ve shromážděních filozofů, ve školách rabínů se nikdo nezabýval mimořádnou událostí, která naplňovala celá nebesa radostí a chválou, že na zem přijde Vykupitel lidí.

Nikde nenašel důkaz, že Mesiáše očekávají, nikde neviděl přípravy na uvítání Knížete života. Překvapený Boží posel se chtěl vrátit do nebe, ale objevil několik pastýřů hlídajících v noci stáda. Pozorovali hvězdnou oblohu, přemýšleli o proroctvích, která předpovídala příchod Mesiáše na zem, a toužili, aby Vykupitel světa už přišel. Byla to malá skupinka lidí připravených přijmout nebeské poselství. Náhle se jim ukázal Boží anděl a oznámil jim tu radostnou dobrou zprávu. Nebeská sláva ozářila celou rovinu, ukázal se nespočetný zástup andělů a jako by to pro jednoho posla byla příliš velká radost, množství hlasů propuklo v chvalozpěv, který budou jednou zpívat zástupy spasených lidí: „*Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi.*“ (Luk. 2:14)

Jaké poučení nabízí tato zvláštní událost z Betléma! GC 315Jak se v ní ukazuje také naše nevěra, naše pýcha i naše samolibost. Varuje nás, abychom trestuhodnou lhostejností nepřehlíželi znamení doby, a nepropásli den, kdy se k nám Bůh skloní.

Andělé našli jedince, kteří čekali na Mesiášův příchod, nejen na judských kopcích, nejen mezi prostými pastýři. Také v pohanské zemi žili lidé, kteří očekávali Zachránce. Byli to mudrci, bohatí a urození - filozofové Východu. Protože zkoumali přírodu, poznali tito mudrci Boha z jeho díla. Z hebrejských Písem se dověděli o hvězdě, která má vzejít z Jákoba, a napjatě očekávali příchod toho, kdo má být nejen „*potěšením Izraele*“, ale také „*světlo, jež bude zjevením pohanům*“ a spásou „*až na sám konec země.*“ (Luk. 2:25.32; Skut. 13:47) Hledali světlo, a světlo z Božího trůnu osvětlovalo cestu, po níž kráčeli. Zatímco jeruzalémští kněží a rabíni, ustanovení strážci a vykladači pravdy, tonuli ve tmě, vedla tyto cizince hvězda seslaná nebem k místu, kde se právě narodil Král.

Kristus se „*po druhé zjeví ne už kvůli hříchu, ale ke spáse těm, kdo ho očekávají.*“ (Žid. 9:28) Podobně jako zvěst o narození Spasitele nebylo ani poselství o druhém příchodu Ježíše Krista svěřeno náboženským vůdcům. Ti totiž přestali udržovat spojení s Bohem a odmítli Boží světlo. Proto nebyli zahrnuti mezi lidi, o nichž apoštol Pavel napsal: „*Vy však, bratří, nejste ve tmě, aby vás ten den mohl překvapit jako zloděj. Vy všichni jste synové světla a synové dne. Nepatříme noci ani temnotě.*“ (1 Tes. 5:4.5)

Strážci na hradbách Božího města měli být první, kdo zaslechnou zvěst o druhém příchodu Spasitele; měli být první, kdo pozvedne hlas a oznámí, že se blíží; měli být první, kdo upozorní lid, aby se připravil na jeho příchod. Byli však pohodlní, snili o pokoji a jistotě, zatímco lid „spal“ ve svých hříších. GC 316Pán Ježíš viděl svou církev jako neplodný fíkovník, pokrytý sice okázalým listovím, ale bez hodnotného ovoce. Dodržují se okázalé náboženské formy a obřady, schází však skutečná pokora, pokání a víra, díky nímž by jedině mohly být bohoslužby pro Boha přijatelné. Místo plodů Ducha se projevují pýcha, formalizmus, okázalost, sobectví a útlak. Upadající církev zavírá oči před znameními doby. Bůh na ni však nezapomněl, ani nepřestal být věrný. Křesťané se však vzdálili od Boha a odloučili se od jeho lásky. Protože odmítli plnit podmínky, nenaplnily se na nich ani Boží sliby.

To je neodvratný následek toho, když si člověk neváží a nepřijímá světlo a výsady, které mu Bůh dává. Jestliže církev nebude plnit záměr, který Bůh sledoval jejím založením, nepřijme-li každý paprsek světla a přestane plnit všechny povinnosti, které jí Bůh uložil, zákonitě se celá její bohoslužba zvrhne v pouhé zachovávání forem a vytratí se skutečná zbožnost. Dějiny křesťanské církve tuto pravdu několikrát doložily názornými příklady. Bůh vyžaduje od svého lidu projevy víry a poslušnosti - úměrné požehnáním a výsadám, které jim svěřil. Poslušnost vyžaduje oběť a je v ní obsažen kříž. Proto tolik Kristových následovníků odmítlo přijmout Boží světlo, a jako kdysi Židé nepoznali „*čas, kdy se Bůh k nim sklonil.*“ (Luk. 19,44) Pán je pominul, protože byli pyšní a nevěřili, a zjevil svou pravdu lidem, kteří podobně jako betlémští pastýři a mudrci z Východu brali vážně světla, které jim Bůh seslal.

18. Americký reformátor

GC 317William Miller, poctivý a čestný farmář, původně pochyboval o Boží autoritě Písma, upřímně však toužil poznat pravdu. Bůh jej vybral, aby hlásal druhý Kristův příchod. Podobně jako mnoho jiných reformátorů potýkal se William Miller v mládí s chudobou, a tak se naučil pracovat a snášet nedostatek. Pocházel z rodiny, jejíž členové se vyznačovali nezávislostí a svobodomyslností, vytrvalostí a horlivým vlastenectvím - tedy vlastnostmi, které se výrazně projevily i v jeho povaze. Jeho otec byl kapitánem v revoluční armádě a skromné poměry, které provázely Millerovo dětství, byly dány obětmi a strádáním oné bouřlivé doby. (viz Dodatek č. 32)

Miller byl tělesně velmi zdatný a od dětství také projevoval nadprůměrnou inteligenci. Čím byl starší, tím to bylo výraznější. Měl bystrého ducha a velkou touhu po poznání. Ačkoli neměl možnost studovat na vysoké škole, díky lásce k poznání a návyku všechno pečlivě promýšlet a kriticky zkoumat se z něho stal člověk se zdravým úsudkem a velkým rozhledem. Vykazoval bezúhonný charakter a těšil se záviděníhodné pověsti. Lidé si ho všeobecně vážili pro jeho poctivost, hospodárnost a dobročinnost. GC 318Osobním úsilím a pilnou prací získal záhy dobré postavení, přitom se však dále vzdělával. Úspěšně zastával několik civilních i vojenských úřadů a zdálo se, že se před ním doširoka otevírá cesta k bohatství a slávě.

Jeho matka byla velmi zbožná, proto byl v dětství vystaven náboženskému vlivu. V raném mládí se však dostal do společnosti deistů, kteří na něj měli velký vliv, byli to totiž převážně vážení občané a muži ušlechtilých vlastností. Protože žili v křesťanském prostředí, byli křesťanstvím do určité míry ovlivněni. Bibli mohli vděčit za vynikající povahové vlastnosti, které jim získaly uznání a důvěru ostatních. Přesto však těmito vlastnostmi působili proti Božímu slovu. Miller se s takovými lidmi stýkal a postupně přijal jejich názory. Tehdy běžný výklad Bible představoval problémy, které se mu zdály nepřekonatelné. Jeho nová víra, která dala Bibli dala stranou, mu však místo ní nenabídla nic lepšího a zdaleka ho neuspokojovala. Přesto se jí držel asi dvacet let. Když dosáhl věku třiceti čtyř let, oslovil ho Duch svatý, takže si uvědomil svou hříšnost. Jeho dosavadní přesvědčení mu nepřineslo jistotu, co bude po smrti. Budoucnost se mu zdála temná a chmurná. Později o svých tehdejších pocitech napsal:

„Pomyšlení na smrt mě mrazilo; jestliže budou lidé vydávat počet ze svého života, bude znamenat záhubu pro všechny. Nebe nad mou hlavou mi připadalo jako z bronzu a země pod mýma nohama jako železo. Věčnost - co to je? A smrt - proč je? Čím více jsem o tom uvažoval, tím méně jsem tomu rozuměl. Čím více jsem na to myslel, docházel jsem ke stále zmatenějším závěrům. Pokoušel jsem se přestat o tom přemýšlet, ale nedokázal jsem své myšlenky ovládnout. Byl jsem opravdu zoufalý, ale nemohl jsem pochopit, čím to je. Nadával jsem a stěžoval si, ale nevěděl jsem na koho. Věděl jsem, že se mýlím, nevěděl jsem ale, jak nebo kde najít pravdu. Byl jsem smutný, bez naděje.“

V takovém stavu žil několik měsíců. GC 319A pak, jak napsal: „Najednou jsem začal velmi intenzivně přemýšlet o povaze Spasitele. Uvědomoval jsem si, že by opravdu mohla existovat bytost tak dobrá a soucitná, která by se obětovala za naše hříchy, a tím nás zachránila před trestem za hřích. Okamžitě jsem pocítil, jak laskavá by musela taková bytost být, a představoval jsem si, jak bych se schoval do její náruče a důvěřoval jejímu milosrdenství. Napadlo mě však: Jak však lze

dokázat, že taková bytost existuje? Dospěl jsem k přesvědčení, že kromě Bible nemám jediný důkaz o existenci takového Spasitele, ani o tom, co přijde v budoucnu. ...“

„Poznal jsem, že Bible představuje právě takového Spasitele, jakého jsem potřeboval. Nemohl jsem pochopit jak to, že obyčejná kniha obsahuje zásady tak dokonale přizpůsobené potřebám hříšného světa. Musel jsem připustit, že Písmo je zjevení od Boha. Oblíbil jsem si je a v Pánu Ježíši jsem našel přítele. Spasitel se pro mne stal nejpřednějším mezi desetitisíci. Bible, o které jsem si dříve myslel, že je nesrozumitelná a že si odporuje, se nyní stala ‚světlem pro mé nohy ... a osvěcuje mou stezku‘. Vnitřně jsem se uklidnil a uspokojil. Poznal jsem, že Pán Bůh je pevnou Skálou uprostřed oceánu života. Bible se stala hlavním předmětem mého studia a mohu popravdě říci, že jsem ji studoval s velkým potěšením. Pochopil jsem, že jsem z ní neznal ani polovinu. Divil jsem se, proč jsem předtím neviděl její krásu a vznešenost, a žasl jsem, že jsem ji kdy mohl zavrhovat. Nacházel jsem v ní odpověď na všechno, po čem toužilo mé srdce, lék pro každou nemoc duše. Ztratil jsem chuť číst cokoli jiného a jen jsem toužil získat moudrost od Boha.“ (S. Bliss, Paměti Willama Millera, str. 65-67)

Miller začal veřejně vyznávat svou víru v náboženství, které dříve zavrhoval. Jeho minulí přátele však okamžitě začali přinášet důkazy, které také on dříve uváděl, aby dokázal, že Bible není inspirována Bohem. Tehdy jim nebyl schopen odpovědět. Uvažoval však: Je-li Bible zjevením od Boha, musí tvořit nedílný celek a její jednotlivé části si nesmějí navzájem odporovat. Jestliže byla dána pro poučení lidí, musí být pro lidi srozumitelná. GC 320Rozhodl se, že Písmo prozkoumá a zjistí, zda lze najít řešení pro všechny zdánlivé rozpory.

Rozhodl se, že nebude brát v úvahu tehdy všeobecně přijímané názory a nebude používat ani současné komentáře k Bibli, ale že bude porovnávat jednu část Písma s druhou pomocí odvolávek uvedených na spodním okraji stánek bible a konkordance. Ve svém studiu postupoval systematicky a metodicky, začal první knihou Mojžíšovou, četl verš po verši a nepostoupil dále, dokud mu smysl několika přečtených vět nebyl úplně jasný. Kdykoli narazil na něco nejasného, podle svého zvyku porovnal nejasné místo se všemi ostatními místy, o kterých se domníval, že řeší stejnou otázku. Připouštěl, že každé slovo v textu má význam. Když měl pocit, že studovaný text zapadá do rámce všech ostatních obdobných textů, považoval problém za vyřešený. Kdykoli tedy narazil na těžce srozumitelnou stať, našel vysvětlení v některé jiné části Písma. Protože se při zkoumání Písma opravdově modlil, aby ho Pán osvítil, objasnilo se mu všechno, co dříve považoval za nesrozumitelné. Ověřil si pravdivost slov žalmisty: „*Kam tvá slova proniknou, tam vzchází světlo, nezkušení nabývají rozumnosti.*“ (Žalm 119,130)

S velkým zájmem studoval knihy Daniel a Zjevení a používal pro jejich výklad stejnou zásadu jako při výkladu ostatních částí Bible. Ke své velké radosti zjistil, že prorockým symbolům lze možno porozumět. Poznal, že proroctví - pokud se již splnila - se naplnila do posledního písmene, a že všechny obrazy, symboly, různá přirovnání a podobně vysvětluje buď samotný oddíl nebo je vysvětlují jiné části Bible, a lze jim porozumět. Později napsal: „Tak jsem se přesvědčil, že Bible je soustava zjevených pravd, podaných tak jasně a jednoduše, že ani prostý člověk v nich nemusí zabloudit.“ (Bliss, str. 70) GC 321Článek po článku v řetězu pravdy se mu ukazoval jako odměna za úsilí, když krok za krokem zkoumal biblická proroctví. Andělé ovlivňovali jeho mysl a zpřístupňovali Písmo jeho chápání.

Způsob, jakým se proroctví splnila v minulosti, vzal za měřítko, jímž posuzoval splnění všech proroctví, jež se teprve mají naplnit v budoucnu. Došel k přesvědčení, že tehdy obecný názor na duchovní vládu Ježíše Krista - tisícileté království tady na zemi před koncem světa - nemá biblické opodstatnění. Nauka, že před osobním příchodem Pána Ježíše bude na zemi tisíc let spravedlnosti a pokoje, odsouvá do vzdálené budoucnosti naléhavost Božího dne. I když se lidem může líbit, odporuje učení Ježíše Krista a jeho apoštolů, kteří tvrdili, že pšenice a plevel mají růst spolu až do žní, tedy do konce světa, „*se zlými lidmi a podvodníky to půjde stále k horšímu*“ a „*v posledních dnech nastanou zlé časy*.“ Království temnoty potrvá až do příchodu Pána Ježíše a bude zničeno

„*dechem Kristových úst a zahubeno zjevením jeho příchodu.*“ (Mat. 13,30.38-41; 2 Tim. 3,13.1; 2 Tes. 2,8)

Prvokřesťanská církev neučila, že se celý svět obrátí a Pán Ježíš bude vládnout na této zemi. Toto učení přijala většina křesťanů až počátkem osmnáctého století. Přineslo nedobré následky, ostatně jako přijetí každého jiného bludu. Příchod Ježíše Krista odsouvalo do daleké budoucnosti a vedlo lidi k tomu, aby nebrali vážně znamení, která ohlašují, že se blíží. Dávalo lidem falešný pocity jistoty a bezpečí, a mnohé vedlo k tomu, že naprosto zanedbávali přípravu na setkání s Pánem.

Miller poznal, že Bible hovoří jednoznačně o osobním příchodu Ježíše Krista. Apoštol Pavel napsal: „*Zazní povel, hlas archanděla a zvuk Boží polnice, sám Pán sestoupí z nebe.*“ (1 Tes. 4,16) GC 322Spasitel řekl: „*Uzří Syna člověka přicházet na oblacích nebeských s velkou mocí a slávou.*“ „*Neboť jako blesk ozáří oblohu od východu až na západ, takový bude příchod Syna člověka.*“ (Mat. 24,30.27) Budou jej doprovázet všechny nebeské zástupy. „*Přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním.*“ (Mat. 25,31) „*On vyšle své anděly s mohutným zvukem polnice a ti shromáždí jeho vyvolené.*“ (Mat. 24,31)

Při jeho příchodu budou spravedliví mrtví vzkříšeni a spravedliví živí budou proměněni. Apoštol Pavel napsal: „*Ne všichni zemřeme, ale všichni budeme proměněni, naráz, v okamžiku, až se naposled ozve polnice. Až zazní, mrtví budou vzkříšeni k nepomíjitelnosti a my živí proměněni. Pomíjitelné tělo musí totiž obléci nepomíjitelnost a smrtelné nesmrtelnost.*“ (1 Kor. 15,51-53) Ve svém listu Tesalonickým, když vylíčil příchod Páně, napsal: „*Ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve, potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchváceni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem.*“ (1 Tim. 4,16.17)

Teprve až Ježíš Kristus přijde osobně, může jeho lid obdržet království. Spasitel řekl: „*Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy; a budou před něho shromážděny všechny národy. I oddělí jedny od druhých, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, ovce postaví po pravici a kozly po levici. Tehdy řekne král těm po pravici: Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa.*“ (Mat. 25,31-34) Z citovaného textu vyplývá, že až Syn člověka přijde, mrtví vstanou „k nepomíjitelnosti“ a živí budou proměněni. Touto velkou změnou budou připraveni přijmout království. GC 323Apoštol Pavel napsal: „*Člověk, jak je, nemůže mít podíl na království Božím a pomíjitelné nemůže mít podíl na nepomíjitelném.*“ (1 Kor 15,50) Člověk ve svém dnešním stavu je smrtelný, pomíjející, Boží království je ale nepomíjející, potrvá navždy. Proto člověk ve svém současném stavu nemůže vstoupit do Božího království. Až Pán Ježíš přijde, dá svému lidu nesmrtelnost a pak jej povolá, aby přijal království, jehož byl dosud jen dědicem.

Tyto a další části Bible Millerovi jasně ukázaly, že události, které podle všeobecného očekávání měly nastat před příchodem Ježíše Krista - jako je celosvětová vláda pokoje a nastolení Božího království na zemi - , nastanou až po druhém příchodu Pána Ježíše. Dále poznal, že znamení doby a poměry na světě odpovídají prorockému popisu posledních dnů. Miller musel dospět k závěru, a to jen na základě studia Písma, že doba, vyhrazená pro existenci země v jejím současném stavu, se chýlí k závěru.

„Jiný důkaz, který mě zásadně ovlivnil,“ napsal Miller, „byly časové údaje uvedené v Písmu. ... Zjistil jsem, že předpovězené události, které v minulosti nastaly, se často udály v určeném čase. Sto dvacet let do potopy (1 Moj. 6,3), sedm dní, jež ji budou předcházet, a čtyřicet dní předpovězeného deště (1 Moj. 7,4), čtyři sta let, které stráví Abrahámovo potomstvo v cizí zemi (1 Moj. 15,13), tři dny, o nichž se zdálo ve snu číšníkovi a pekaři (1 Moj. 40, 12-20), sedm faraónových let (1 Moj. 41,28-54), čtyřicet let na poušti (4 Moj. 14,34), tři a půl roku hladu (1 Král. 17,1; viz Luk. 4,25), ... sedmdesát let zajetí (Jer. 25,11), sedm let Nebúkadnesara (Daniel 4,13) a sedm týdnů, šedesát dva týdnů a jeden týden, celkem sedmdesát týdnů oddělených pro Židy (Daniel 9,24-27) - všechny tyto předpovězené události se splnily v udaných lhůtách." (Bliss, str. 74.75)

GC 324Když tedy při studiu bible narazil na různé časové údaje, které se podle jeho chápání vztahovaly k druhému příchodu Ježíše Krista, považoval je za „časy předem stanovené“, které Bůh ukázal svým služebníkům. Mojžíš napsal: „Skryté věci patří Hospodinu, našemu Bohu, zjevné však patří navěky nám a našim synům.“ Prostřednictvím proroka Ámosa nám Pán sdělil, že Hospodin „nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům.“ (5 Moj. 29,29; Amos 3, 7) Ti, kdo zkoumají Boží slovo, mohou pak s důvěrou očekávat, že nejúžasnější událost, ke které dojde v dějinách lidstva, je jasně oznámena v Písmu.

„Protože jsem byl plně přesvědčen,“ napsal Miller, „že veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré (2 Tim. 3,16), že nikdy nevzniklo z lidské iniciativy, ale bylo napsáno z popudu Ducha svatého (2 Petr 1,21) pro naše poučení, abychom z trpělivosti a z povzbuzení, které nám dává Písmo, čerpali naději (Řím. 15,4), musel jsem pokládat časové údaje obsažené v Bibli za právě tak důležitou součást Božího slova, jako kteroukoli jinou část Písma, kterou je nutno vážně zkoumat. Proto jsem cítil, že snažím-li se pochopit, co nám Bůh ve své milosti zjevil, nemám právo, abych přešel bez povšimnutí časová období udaná v proroctvích." (Bliss, str. 75)

Proroctví, které podle jeho názoru nejjasněji určovalo čas druhého příchodu Ježíše Krista, je proroctví z knihy Daniel 8,14: „*Až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde svatyně spravedlnosti (očištění).*“ Podle pravidla, které přijal, že Písmo se musí vysvětlovat jen Písmem, Miller zjistil, že den v symbolických proroctvích představuje rok. (4 Moj. 14,34; Ezechiel 4,6) Pochopil, že období 2300 prorockých dnů neboli skutečných let sahá daleko za konec židovského období, a nemůže se tedy týkat židovské svatyně. GC 325Miller převzal všeobecně rozšířený názor, že v křesťanské době je svatyní celá země, a proto proroctví porozuměl tak, že očištění svatyně předpovězené v knize Daniel 8,14 znamená očištění země ohněm při druhém příchodu Ježíše Krista. Důsledně pak vyvodil, že kdyby mohl být přesně určen výchozí bod pro období 2300 prorockých dnů, mohla by být přesně stanovena doba druhého příchodu Pána Ježíše. Tak by se zjistila doba velkého závěru, čas, kdy současný stav ‚se vší svou pýchou a mocí, okázalostí a marností, zkažeností a útlakem skončí,‘ kdy bude ze země odňata kletba, smrt zahubena a kdy Pán odmění své služebníky proroky a všechny, kdo jsou svatí a mají úctu k Božímu jménu, a kdy zahubí ty, kdo hubili zemi.“ (Bliss, str. 76)

Miller pokračoval ve studiu proroctví s novou a ještě větší opravdovostí. Celé dny i noci se věnoval studiu toho, co nyní považoval za tak nesmírně důležité a zajímavé. V osmé kapitole knihy Daniel nenašel klíč k tomu, odkdy počítat 2300 prorockých dnů. Anděl Gabriel, který dostal příkaz, aby objasnil Danielovi vidění, mu k tomu poskytl jen částečné vysvětlení. Když prorok ve vidění sledoval strašné pronásledování, které zasáhne církev, opustily ho síly. Více už nedokázal snést a anděl ho na chvíli opustil. Daniel zůstal bez sebe a byl „těžce nemocen po řadu dní.“ Jak napsal: „*Žasl jsem nad tím viděním, ale nikdo to nechápal.*“ (Dan. 8,27)

Bůh pak vybídl svého posla: „*Vysvětli mu to vidění.*“ Tento příkaz musel být splněn. Proto se anděl po nějaké době vrátil k Danielovi a řekl: „*Nyní jsem vyšel, abych ti posloužil k poučení,*“ „*pochop to slovo a rozuměj vidění.*“ (Dan. 8,16; 9,22.23) Ve vidění popsaném v osmé kapitole zůstal nevysvětlen jeden důležitý bod týkající se uvedeného údobí 2300 dnů, proto se anděl při svém dalším vysvětlování zabýval hlavně otázkou času.

GC 326„*Sedmdesát týdnů let je stanoveno tvému lidu a tvému svatému městu. ... Věz a pochop! Od vyjití slova o navrácení a vybudování Jeruzaléma až do Mesiáše vévody uplyne sedm týdnů, potom šedesát dva týdnů, když bude opět vybudováno prostranství i příkop. Ale budou to svízelné doby. Po uplynutí šedesáti a dvou týdnů bude Mesiáš zabit, ale jemu to neuškodí. ... Upevní svou smlouvu s mnohými v posledním týdnu, v polovině toho týdne zastaví obětní hod i oběť přídavnou.*“ (Dan 9,24-27)

Anděl přišel k Danielovi proto, aby mu vysvětlil, čemu Daniel neporozuměl ve vidění popsaném v osmé kapitole, totiž časový údaj – „až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde k očištění svatyně“. Nejdříve vybídl Daniela, aby „pochopil a porozuměl vidění,“ jeho další slova pak zněla: „Sedmdesát týdnů let je stanoveno tvému lidu a tvému svatému městu.“ Slovo „stanoveno“

doslova znamená „odseknuto“. Sedmdesát prorockých týdnů, tedy doslovných 490 let, je podle prohlášení anděla odečteno Židům. Od čeho však mají být odečteny? Protože údobí 2300 prorockých dnů je jediným časovým údajem, který uvádí osmá kapitola, musí to tedy být doba, od níž se odečítá zmíněných sedmdesát týdnů. Sedmdesát týdnů je tedy součástí 2300 dnů, a obě období musí mít společný začátek. Anděl prohlásil, že období sedmdesáti týdnů začíná vydáním příkazu k obnově Jeruzaléma. Dá-li se zjistit, kdy byl takový příkaz vydán, bude tím stanoven výchozí bod pro velké období 2300 prorockých dnů.

O příkazu k obnově Jeruzaléma se mluví v sedmé kapitole knihy Ezdráše. (Ezdráš 7,12-26) Nejúplnější takový příkaz vydal perský král Artaxerxes v roce 457 př. Kr. Kniha Ezdráš 6,14 ovšem uvádí, že Židé stavěli Boží dům v Jeruzalémě „podle rozkazu Kýra, Dareia a Artaxerxa, králů perských." GC 327Tito tři králové vydali, potvrdili nebo doplnili příkaz, až splňoval požadavky proroctví, aby se podle něho mohl počítat začátek období 2300 let. přijmeme-li rok 457 př. Kr. - tedy rok, kdy byl příkaz rozšířen také na stavbu celého města - jako rok vydání příkazu, zjistíme, že každý údaj proroctví, který se měl stát v sedmdesáti týdnech, se přesně vyplnil.

„Od vyjití slova o navrácení a vybudování Jeruzaléma až do Mesiáše vévody uplyne sedm týdnů, potom šedesát dva týdnů“ - celkem tedy šedesát devět týdnů neboli 483 let. Artaxerxův výnos vstoupil v platnost na podzim roku 457 př. Kr. Počítáme-li od toho roku 483 let dostaneme se k podzimu roku 27 po Kr. (viz Dodatek č. 33). V tom roce se proroctví splnilo. Slovo „Mesiáš“ znamená „Pomazaný“. Na podzim roku 27 po Kr. byl Kristus pokřtěn Janem Křtitelem a byl „pomazán“ Duchem svatým. Apoštol Petr dosvědčuje, že „*Bůh obdařil Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí.*“ (Skut. 10,38). A Spasitel sám prohlásil: „*Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mě pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst.*“ (Luk. 4,18) Po svém křtu Pán Ježíš odešel do Galileje „*a kázal Boží evangelium: Naplnil se čas.*“ (Mar. 1,14.15)

„*Upevní svou smlouvu s mnohými v posledním týdnu.*“ (Dan. 9, 27) „Poslední týden“, o kterém se tu hovoří, je posledním ze sedmdesáti týdnů. Je to posledních sedm let z období určeného Židům. V této době, která trvala od roku 27 do roku 34 po Kr., hlásal Pán Ježíš evangelium zvláště Židům, nejprve osobně a později prostřednictvím svých učedníků. Když se apoštolové vydali na cestu s radostnou zvěstí o království, dostali od Spasitele rozkaz: „*Na cestu k pohanům nevstupujte, do samařské obce nechoďte; jděte raději ke ztraceným ovcím z lidu izraelského.*“ (Mat. 10,5.6)

„*V polovině toho týdne zastaví obětní hod i oběť přídavnou.*“ (Dan. 9,27) V roce 31 po Kr., tři a půl roku po svém křtu, byl náš Pán ukřižován. GC 328Velkou obětí na Golgotě skončil obětní systém, který po čtyři tisíce let ukazoval na Božího Beránka. Symbol došel naplnění, které představoval, a všechny zápalné a suché oběti podle obřadního systému mohly být zrušeny.

Sedmdesát týdnů neboli 490 let, určených zvláště Židům, skončilo, jak jsme poznali, v roce 34 po Kr. Tehdy zpečetil židovský národ rozhodnutím velerady své odmítnutí evangelia tím, že umučil Štěpána a začal pronásledovat Kristovy následníky. Poselství o záchraně se pak přestalo omezovat na vyvolený národ a začalo se šířit do celého světu. Pronásledování donutilo učedníky uprchnout z Jeruzaléma, a „*začali kázat evangelium všude, kam přišli*“. „*Filip odešel do města Samaří a zvěstoval tam Krista.*“ Petr vedený Duchem zvěstoval evangelium bohabojnému Kornéliovi, římskému setníkovi v Cezareji, a horlivý Pavel, který přijal víru v Ježíše Krista, dostal příkaz, aby nesl radostnou zvěst „*daleko k pohanům.*“ (Skut. 8,4.5; 22,21)

Tím se beze zbytku vyplnily všechny údaje proroctví a začátek období sedmdesáti týdnů je možno s naprostou jistotou stanovit na rok 457 př. Kr. a jeho konec na rok 34 po Kr. Známe-li výchozí bod, je velmi snadné vypočítat, kdy období 2300 prorockých dnů skončí. Odečteme-li sedmdesát týdnů, tj. 490 dní od 2300 dní, zbývá 1810 dní. Od roku 34 po Kr. uplyne 1810 let v roce 1844. Po vypršení této velké prorocké lhůty podle výroku anděla „dojde svatyně svého očištění“. Tak Miller přesně určil dobu očištění svatyně, o níž se tehdy téměř všeobecně věřilo, že nastane při druhém příchodu Ježíše Krista.

Miller a jeho přátelé se nejdříve domnívali, že období 2300 dnů skončí na jaře roku 1844. Proroctví však odkazovalo na podzim toho roku. GC 329Toto nepochopení přineslo zklamání a

rozčarování lidem, kteří stanovili dřívější datum příchodu Pána Ježíše. Ani v nejmenším však nezpochybnilo, že období 2300 dní skončí v roce 1844 a že tehdy dojde k velké události znázorněné očištěním svatyně.

Když Miller začal studovat Písmo, aby dokázal, že je Božím zjevením, ani v nejmenším nepředpokládal, že dojde k takovému závěru. Sám dokázal jen stěží věřit výsledkům svého studia. Biblické důkazy však byly příliš jednoznačné a přesvědčující, než aby je mohl odložit.

Dva roky věnoval studiu Bible, až v roce 1818 došel k pevnému přesvědčení, že přibližně za dvacet pět let Kristus přijde, aby vykoupil svůj lid. Miller o tom napsal: „Nemohu ani vypovědět, jaká radost naplnila moje srdce, když jsem pomyslel na tu skvělou naději, a jak opravdově jsem zatoužil, abych mohl prožívat radost vykoupených. Bible se pro mne stala novou knihou. Představovala hody pro můj rozum. Všechno, co v jejím učení bylo pro mne nejasné, tajemné nebo neznámé, se v mé mysli rozplynulo před jasným světlem, které nyní zazářilo z jejích svatých stránek. Pravda mi připadala jasná a slavná. Všechny rozpory a nesrovnalosti, které jsem dříve v Božím slově nacházel, nyní zmizely a přestože jsem ještě nebyl spokojen s tím, jak jsem chápal řadu míst, vyzařovalo nyní z Bible pro mne tolik světla a osvěcovalo mou dosud zatemněnou mysl, že jsem při studiu Písma prožíval uspokojení, o jakém bych nikdy před tím nepředpokládal, že může plynout ze studia Bible.“ (Bliss, str. 76,77)

„Byl jsem opravdově přesvědčen, že nejzávažnější událost předpovězená v Písmu se brzy splní, a silně jsem pocítil odpovědnost vůči světu, že o tom musím říci ostatním.“ (Bliss, str. 81) GC 330Nemohl se zbavit pocitu odpovědnosti, že musí předat dalším lidem světlo, které přijal. Očekával, že narazí na odpor nevěřících lidí, očekával však také, že všichni křesťané se budou radovat z naděje, že se brzy setkají se Spasitelem, kterého, jak tvrdili, milují. Obával se jen toho, že díky velké radosti z naděje na slavné vysvobození, které přijde tak brzy, mnozí lidé přijmou toto učení, aniž budou dostatečně studovat Písmo, aby se o pravdě přesvědčili. Váhal, zda má o svém objevu hovořit, kdyby se snad dopustil omylu, aby nepřivedl jiné lidi k pádu. Proto znovu prověřil všechny důvody, z nichž vyvodil své závěry, a pečlivě zvažoval všechny námitky, které ho napadly. Dospěl k závěru, že všechny námitky ve světle Božího slova mizí jako mlha před slunečními paprsky. Po pěti letech dalšího studia dospěl ke skálopevnému přesvědčení o správnosti svého stanoviska.

Pak na něj znovu s novou silou dolehl pocit odpovědnosti oznámit druhým, co bylo podle jeho přesvědčení jasným učením Písma. Jak napsal: „Když jsem pracoval, znělo mi stále v uších: ‚Jdi a pověz světu, jaké mu hrozí nebezpečí.‘ Stále se mi vracel výrok: ‚*Řeknu-li o svévolníkovi: Svévolníku, zemřeš, a ty bys nepromluvil a nevaroval ho před jeho cestou, ten svévolník zemře za svou nepravost, ale za jeho krev budu volat k odpovědnosti tebe. Jestliže budeš svévolníka varovat před jeho cestou, aby se od ní odvrátil, ale on se od své cesty neodvrátí, zemře pro svou nepravost, ale ty jsi svou duši vysvobodil.*‘ (Ez. 33,8.9) Měl jsem pocit, že kdyby bezbožní lidé byli účinně varováni, činili by mnozí pokání, a že kdyby nebyli upozorněni, budu volán k odpovědnosti." (Bliss, str. 92)

Začal své názory šířit soukromě, kdykoli se k tomu naskytla vhodná příležitost, a modlil se, aby některý kazatel uznal jejich přesvědčivost a začal je hlásat. Nemohl se však zbavit přesvědčení, že je osobně povinen varovat ostatní. GC 331Stále mu v mysli zněla slova: „Jdi a pověz světu; … za jeho krev budu volat k odpovědnosti tebe.“ Čekal devět let, ale svědomí ho tak tížilo, že v roce 1831 poprvé veřejně vysvětloval a zdůvodňoval své přesvědčení.

Podobně jako byl prorok Elizeus povolán, aby opustil své voly na poli a přijal plášť, který jej zasvěcoval k prorockému úřadu, tak byl William Miller povolán, aby opustil svůj pluh a ukazoval lidem tajemství Božího království. S obavami přistoupil k úkolu vést posluchače krok za krokem prorockými údobími až k druhému příchodu Ježíše Krista. Pokusil se o to, a když viděl, jak velký zájem vzbuzují jeho slova, rostla jeho síla a odvaha.

Jen na naléhání svých spoluvěřících, v jejichž slovech rozpoznal Boží volání, se Miller nechal přimět, aby vyložil své názory veřejně. Bylo mu tehdy padesát let, nebyl zvyklý mluvit a

vystupovat na veřejnosti. Tížil ho pocit, že se nehodí pro dílo, které je třeba vykonat. Od samého počátku však Bůh žehnal jeho působení; vedlo lidi mimořádným způsobem k záchraně. Jeho první vystoupení vyvolalo náboženské probuzení, při němž se obrátili s výjimkou dvou osob všichni členové třinácti rodin. Okamžitě dostal pozvání, aby promluvil na jiných místech a téměř všude přispěla jeho vystoupení k rozvoji a oživení Božího díla. Hříšní lidé se obraceli, křesťané se probouzeli k většímu posvěcení, deisté a bezvěrci přijímali Písmo a křesťanské náboženství. Lidé, mezi nimiž působil, potvrzovali: „Získal mnohé, na něž jiní nezapůsobili.“ (Bliss, str. 138) Ve svých kázáních se snažil vést lidi k velkým pravdám křesťanství a zastavit růst bezbožnosti a poživačnosti oné doby.

Téměř v každém městě byly desítky, v některých i stovky lidí, které přivedl k obrácení. GC 332Na mnoha místech se mu otevíraly protestantské kostely skoro všech vyznání, aby v nich kázal, a pozvání přicházela obvykle od kazatelů několika sborů najednou. Přijal zásadu, že bude mluvit jen tam, kam ho pozvou. Brzy však zjistil, že nemůže vyhovět ani polovině pozvání. Mnozí lidé, kteří nepřijali jeho výpočet přesného data druhého příchodu, dospěli k přesvědčení, že Kristův příchod se blíží a je třeba se na něj připravit. V některých velkých městech zanechalo jeho působení velký vliv. Obchodníci s lihovinami přestávali prodávat alkohol a proměňovali výčepy na shromažďovací místnosti a rušili hazardní herny, bezvěrci, deisté, univerzalisté, dokonce i lidé bez jakýchkoli zásad, z nichž někteří nenavštívili celá léta žádný kostel, měnili svůj způsob života. Některé církve konaly modlitební shromáždění v různých čtvrtích téměř každou hodinu, pracující lidé se shromažďovali v poledne, aby se modlili a oslavovali Boha. Nedošlo k nějakému mimořádnému vzrušení, ale v myslích lidí panovala téměř všeobecně vážnost a slavnostnost. Millerovo působení - podobně jako činnost dřívějších reformátorů - se snažilo přesvědčit lidi, vyburcovat jejich svědomí, nikoli vzbuzovat nějaké citové vzrušení.

V roce 1833 dostal Miller povolení kázat od baptistické církve, jejímž byl členem. Mnoho kazatelů tohoto vyznání schvalovalo jeho činnost, s jejich souhlasem pokračoval Miller ve svém působení. Bez ustání cestoval a kázal, i když jeho osobní práce se zaměřovala především na Novou Anglii a státy Středozápadu. Po několik let hradil všechny náklady sám a ani později nepřijal nikdy tolik, aby to plně pokrylo náklady spojené s cestou na místo, kam byl pozván. Veřejná činnost tedy silně zatěžovala jeho rozpočet, takže v tomto období života jeho majetek postupně mizel. Měl početnou rodinu, a jen díky tomu, že všichni byli skromní a pracovití, stačila jeho farma uživit jeho i ostatní členy rodiny.

GC 333Roku 1833, tedy dva roky poté, co začal veřejně předkládat důkazy o brzkém příchodu Ježíše Krista, objevilo se poslední ze znamení, které mělo podle slov Spasitele ohlásit druhý příchod. Pán Ježíš řekl: „*Hvězdy budou padat z nebe.*“ (Mat 24,29) A Jan v knize Zjevení napsal, když ve vidění sledoval výjevy, které budou ohlašovat Boží den: „*Nebeské hvězdy začaly padat na zem, jako když fík zmítaný vichrem shazuje své pozdní plody.*“ (Zjev. 6,13) Toto proroctví se překvapujícím a jasným způsobem splnilo 13. listopadu 1833, kdy došlo k velkému meteorickému dešti. Bylo to největší a nejpodivuhodnější „padání hvězd“, jaké kdy dějiny zaznamenaly: „Celá obloha nad územím Spojených států byla řadu hodin v pohybu. Od chvíle, kdy tuto zemi osídlili první lidé, neukázal se na obloze podobný úkaz, který by jedni sledovali s tak velkým obdivem a druzí s takovou hrůzou a zděšením.“ „Velkolepost úkazu a jeho děsivá krása se zapsaly mnohým do paměti a nikdy z ní nevymizí. ... Nikdy nepadal déšť hustěji jako tehdy meteority. Na východě, západě, na severu i jihu - všude mohli lidé pozorovat stejný úkaz. Zdálo se, že se pohybuje celé nebe. ... Úkaz, jak jej popsal ve svém Deníku profesor Silliman, pozorovali obyvatelé na celém území Spojených států. ... Od dvou hodin v noci až do rozednění se na celé obloze, která byla úplně jasná a bezmračná, odehrával skvělý úkaz, nepřetržitá hra oslnivě zářících světel.“ (R. M. Devens, Americký pokrok neboli Velké události největšího století, kap. 28, odst. 1-5)

„Lidský jazyk nedokáže vylíčit nádheru této velkolepé podívané; ... kdo ji neviděl, nedokáže si vytvořit ani přibližnou představu o té nádheře. Vypadalo to, jako by se celé hvězdné nebe soustřeďovalo v jednom místě u středu oblohy a současně odtud rychlostí světla vystřelovalo na

všechny strany. Tisíce záblesků stíhaly v rychlém sledu další tisíce, a přesto jim nebylo konce, jako by byly pro tuto příležitost stvořeny.“ (F. Reed v listu Christian Advocate and Journal, z 13. prosince 1833) GC 334„Není možné si představit přesnější zobrazení symbolu fíkového stromu, který shazuje své plody, když jím zatřese silný vítr.“ (Portlandský list Evening Advertiser z 26. listopadu 1833)

Newyorské noviny Journal of Commerce z 14. listopadu 1833 otiskly obsáhlý článek o tomto podivuhodném úkazu. Uvádí se v něm: „Myslím, že žádný filozof nebo učenec dosud nepopsal a nezaznamenal událost, jaká se stala včera ráno. Přesně ji předpověděl prorok před osmnácti sty lety. Kdybychom snad nechtěli pochopit, že padání hvězd je opravdu padáním hvězd ..., pak včerejší úkaz doslovně odpovídá významu jeho slov.“

Tak se ukázalo poslední ze znamení příchodu Pána, o nichž Ježíš Kristus řekl svým učedníkům: „*Až toto všecko uvidíte, vězte, že ten čas je blízko, přede dveřmi.*“ (Mat. 24,33) Po těchto znameních uviděl apoštol Jan ve vidění další velkou událost - nebe se rozestoupilo jako rozvinutá kniha, nastalo silné zemětřesení, každá hora a každý ostrov se pohnul ze svého místa a bezbožní se v hrůze pokoušeli prchnout a skrýt před Synem člověka. (Zjev. 6,12-17)

Mnozí lidé, kteří padání hvězd viděli na vlastní oči, je považovali za předzvěst přicházejícího soudu, „strašný symbol, nezvratný náznak, milostivé znamení onoho velkého a hrozného dne.“ (Portlandský list Evening Advertiser z 26. listopadu 1833) Tak se lidé začali zajímat o splnění proroctví a mnozí začali brát vážně upozornění na blízký druhý příchod Ježíše Krista.

V roce 1840 vzbudilo zájem široké veřejnosti další podivuhodné naplnění proroctví. O dva roky dříve uveřejnil Josiah Litch, jeden z hlavních kazatelů, kteří hlásali druhý příchod Ježíše Krista, výklad deváté kapitoly knihy Zjevení a předpověděl v něm pád osmanské říše. Podle jeho výpočtů měla být tato mocnost poražena „v roce 1840, někdy v měsíci srpnu“. Jen několik dnů před uvedeným datem napsal: „Vycházíme-li z toho, že první údobí 150 let skončilo přesně tehdy, když nastoupil na trůn se souhlasem Turků Konstantin XI., a období 391 let a 15 dnů začalo po skončení prvního údobí, pak prorocké období skončí 11. srpna 1840, kdy se rozpadne osmanská říše, která má hlavní město v Konstantinopoli. GC 335A to se také, jak věřím, stane.“ (Josiah Litch v časopisu Signs of the Times z 1. srpna 1840)

Přesně v určené době přijalo Turecko prostřednictvím svých vyslanců ochranu spojeneckých velmocí Evropy, a tím se podrobilo křesťanským národům. Tato událost přesně naplnila předpověď (viz Dodatek č. 34). Když se tato zpráva rozšířila v Americe, mnoho lidí to přesvědčilo, že zásady vypracované Millerem a jeho společníky pro výklad biblických proroctví jsou správné a přesné. Adventní hnutí dostalo nový impulz. K Millerovi se přidali vzdělaní a vlivní lidé, kteří hlásali a zveřejňovali jeho názory. Od roku 1840 do roku 1844 se toto hnutí rychle šířilo.

William Miller projevoval velkou sílu ducha, vycvičenou myšlením a studiem. Přidal k ní nebeskou moudrost, protože se spojil se zdrojem moudrosti. Byl to muž ryzí povahy, budil úctu a vážnost všude, kde si cenili poctivosti a mravní bezúhonnosti. Spojoval opravdovou laskavost srdce s křesťanskou pokorou a sebeovládáním. Byl pozorný a vlídný ke všem, vždy ochotný vyslechnout názory druhých a zvážit jejich argumenty. Bez předpojatosti a rozčilování posuzoval všechny názory a každé učení Božím slovem. Jeho zdravý úsudek a dokonalá znalost Písem mu umožňovaly odmítnout bludy a odhalit klam.

Přesto i jeho působení naráželo na rozhořčený odpor. Podobně jako v případě dřívějších reformátorů, nesetkaly se pravdy, které hlásal, s příznivým ohlasem u populárních náboženských učitelů. Protože nemohli doložit své názory Písmem, uchylovali se k výrokům lidí a k tradicím otců. Hlasatelé adventní pravdy přijímali pouze důkazy z Božího slova. „Jedině Písmo“ - znělo jejich heslo. Odpůrci nahrazovali nedostatek důkazů z Písma zesměšňováním a pošklebky. GC 336Věnovali svůj čas, prostředky i důvtip, jen aby škodili lidem, kteří se provinili pouze tím, že radostně očekávali návrat svého Pána, snažili se žít čistým životem a vybízet druhé, aby se připravili na Kristův druhý příchod.

Nepřátelé vynakládali velké úsilí, aby lidi odvedli od myšlenek na druhý příchod Pána Ježíše. Tvrdili, že studovat proroctví, která se vztahují k příchodu Ježíše Krista a konci světa, je hřích a něco, zač by se lidé měli stydět. Tím podkopávali víru v Boží slovo. Tak duchovní různých církví způsobili, že se lidé odvraceli od víry, a mnozí z nich se oddali hříchu a vydali se na cestu špatnosti. Tyto důsledky pak jejich původci svalovali na adventisty.
I když Millerova kázání přitahovala zástupy inteligentních a pozorných posluchačů, objevovalo se Millerovo jméno jen výjimečně na stránkách náboženského tisku, a jen jako předmět posměchu a odsuzování. Lehkomyslní a bezbožní lidé, kterým názory představitelů církví dodávaly odvahy, zesměšňovali jej i jeho působení hanlivými přívlastky, nemravnými a rouhavými vtipy. Šedovlasého muže, který opustil pohodlí domova a cestoval na vlastní náklady od města k městu, od vesnice k vesnici, který bez odpočinku pracoval, aby svět upozornil na blížící se soud, posměšně nazývali bláznem, lhářem a vypočítavým podvodníkem.

Zesměšňování, lži a nadávky používané proti Millerovi vyvolaly rozhořčený odpor, a to i světského tisku. „Chovat se k předmětu tak neobyčejné vznešenosti, který má tak strašné následky," lehkomyslně a sprostě, psalo se v tisku, „znamená nejen se vysmívat citům lidí, kteří o něm káží a zastávají jej," ale „tropit si žerty ze dne soudu, vysmívat se samému Bohu a zlehčovat závažnost Božího soudu." (Bliss, str. 183)

Původce všeho zla se snažil nejen mařit vliv adventního poselství, ale také zničit hlasatele poselství. Když Miller přednášel svým posluchačům pravdy Písma, káral jejich hříchy a rušil jejich sebeuspokojení, vzbudila jeho přísná a otevřená slova jejich nepřátelství. GC 337Odpor, který projevovali k jeho poselství členové církví, povzbuzoval spodinu společnosti, aby si troufala ještě více. Jeho nepřátelé se rozhodli, že ho zabijí, až bude odcházet ze shromáždění. Andělé však stáli na stráži a jeden z nich v podobě muže vzal Božího služebníka za ruku a vyvedl ho z rozzuřeného davu do bezpečí. Své dílo ještě nedokončil, a tak satan a jeho pomahači zažili jen zklamání, když se jim nepodařilo provést, co měli v úmyslu.

Navzdory všemu odporu zájem o adventní hnutí stále rostl. Počet přívrženců vzrostl z desítek a stovek na mnoho tisíc. Různé církve zaznamenaly velký přírůstek členstva. Po krátké době se však začal projevovat odpor i proti těm nově obráceným a církve začaly proti členům, kteří přijali Millerovy názory, zavádět kázeňská opatření. Miller na to reagoval písemným provoláním ke křesťanům všech vyznání. Požadoval v něm, aby mu dokázali z Písma, v čem se mýlí.

Miller napsal: „Cožpak věříme něčemu, co nepřikazuje Písmo, které vy sami prohlašujete za jediné pravidlo víry a života? Co jsme provedli, že se na nás sypou zlomyslná odsouzení z kazatelen i ze stránek novin a jsme vylučováni z vašich církví a společenství?" „Nemáme-li pravdu, ukažte nám, prosím, v čem se mýlíme. Dokažte nám z Božího slova, že zastáváme bludy. Zakusili jsme dost posměchu, nemůže nás však přesvědčit, že se mýlíme. Jedině Boží slovo může změnit naše názory. Dospěli jsme k svým závěrům po zralé úvaze a modlitbách, když jsme našli důkazy v Písmu." (Bliss, str. 250.252)

Varování, která Bůh posílá světu prostřednictvím svých služebníků, jsou někdy přijímána se stejnou nedůvěrou. GC 338Když zkaženost lidí před potopou přiměla Boha, aby seslal na zemi potopu, oznámil nejprve lidem svůj záměr, aby jim poskytl příležitost odvrátit se od zla. Po sto dvacet let slýchali varování, aby činili pokání, jinak že se projeví Boží trest a oni zahynou. Poselství však považovali za nesmyslnou báchorku, nevěřili mu. Utvrzeni ve své bezbožnosti, posmívali se Božímu poslu, tropili si posměch z jeho proseb a dokonce ho obvinili z nafoukanosti. Jak se může jeden člověk stavět proti všem velikánům světa? Kdyby poselství Noeho bylo pravdivé, proč je nepřijal celý svět, proč mu neuvěřil? Tvrzení jednoho člověka proti moudrosti tisíců! Proto varování nepřijali a nehledali úkryt v arše.

Odpůrci ukazovali na přírodu - na neměnné střídání ročních období, na modrou oblohu, ze které ještě nikdy nepršelo, na zelená pole, osvěžovaná noční rosou - a volali: „Nemluví snad v podobenstvích?" A s opovržením prohlašovali, že hlasatel pravdy je naprostý pomatenec a ještě více se oddávali svým radovánkám, nevzdávali se svých zlých činů. Jejich nevěra nezabránila

tomu, aby se předpověděná událost nestala. Bůh dlouho snášel jejich bezbožnost a dal jim mnoho příležitostí k pokání. Ve stanovený čas však lidi, kteří odmítli jeho milost, postihl trest.

Ježíš Kristus prohlásil, že podobně lidé nebudou věřit v jeho druhý příchod. Jako současníci Noeho „*nic nepoznali, až přišla potopa a zachvátila všecky - takový bude i příchod Syna člověka.*“ (Mat. 24,39) Až se lidé, kteří se považují za Boží lid, začnou směšovat se světem, žít tak jak žije svět a účastnit se zapovězených zábav, až se rozmařilost světa stane rozmařilostí církve, až budou znít svatební zvony a všichni se budou radovat, že je čeká na zemi mnoho let blahobytu - tehdy, náhle - jako blesk z nebe - přijde konec jejich slibných vidin a klamných nadějí.

GC 339 Tak jako Bůh poslal svého služebníka, aby upozornil svět na přicházející potopu, tak také poslal vyvolené posly, aby ohlásili, že se již blíží poslední soud. A jako se Noemovi současníci posmívali předpovědím hlasatele pravdy, tak se v Millerově době vysmívali mnozí lidé - a to i členové křesťanských církví - varovným slovům.

Proč se učení i hlásání o druhém příchodu Ježíše Krista církvím nelíbilo? Zatímco pro bezbožné lidi znamená druhý příchod Ježíše Krista hrozbu a záhubu, pro věřící je radostí a nadějí. Tato velká pravda povzbuzovala Boží věrné následovníky ve všech dobách. Proč se tedy stala - podobně jako sám Ježíš Kristus – „kamenem úrazu“ a „skálou pohoršení“ pro Boží lid? Náš Pán slíbil svým učedníkům: „*Odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě.*“ (Jan 14,3) Laskavý a soucitný Spasitel předvídal, jak budou jeho následovníci osamělí a zarmoucení, proto přikázal andělům, aby je potěšili ujištěním, že se vrátí tak, jak odešel do nebe. Když učedníci pozorně hleděli vzhůru, aby zachytili poslední pohled na Pána, kterého milovali, slyšeli tato slova: „*Muži z Galileje, co tu stojíte a hledíte k nebi? Tento Ježíš, který byl od vás vzat do nebe, znovu přijde právě tak, jak jste ho viděli odcházet.*“ (Skut. 1,11) Poselství andělů v nich vzbudilo novou naději. Učedníci „*se s velikou radostí navrátili do Jeruzaléma, byli stále v chrámě a chválili Boha.*“ (L 24,52.53). Neradovali se proto, že Pán Ježíš od nich odešel, a tedy zůstali sami, aby bojovali se zkouškami a pokušeními světa, ale proto, že je andělé ujistili, že se Pán Ježíš opět vrátí.

Zvěst o návratu Ježíše Krista by měla být i dnes, podobně jako v Betlémě, když ji andělé oznámili pastýřům - dobrou zprávou, která přináší velkou radost. GC 340 Lidé, kteří opravdu milují svého Spasitele, musí s radostí uvítat zprávu vycházející z Božího slova, že Pán, k němuž se upínají jejich naděje na věčný život - znovu přichází, ne proto, aby snášel urážky, posměch a opovržení - jak tomu bylo při jeho prvním příchodu - ale v moci a slávě, aby vysvobodil svůj lid. Pouze lidé, kteří nemají rádi Spasitele, si přejí, aby se nevrátil. Neexistuje jasnější důkaz, že se církve odklonily od Boha, než podráždění a odpor, který v nich vyvolává toto Bohem seslané poselství.

Věřící, kteří přijali učení o brzkém příchodu Ježíše Krista, si uvědomili nutnost pokání a pokory před Bohem. Mnozí dlouho váhali mezi Kristem a světem, nyní však cítili, že nastal čas, aby se rozhodli. „Věčnost se pro ně stala nezvyklou skutečností. Nebe se přiblížilo, začali cítit svou vinu před Bohem.“ (Bliss, str. 146) Křesťané se probouzeli k novému duchovnímu životu. Uvědomovali si, že zbývá málo času a že to, co mají vykonat pro své bližní, musí vykonat rychle. Svět ustupoval do pozadí, zdálo se jim, že se před nimi otevírá věčnost. Cítili, že život se vším, co patří k jeho trvalému blahu nebo záhubě, zastiňuje všechno časné. Spočinul na nich Boží Duch a dodal sílu jejich vážným výzvám, když se obraceli na své bratry i hříšníky, aby se připravili na Boží den. Svědectví beze slov, které dávali svým každodenním životem, představovalo trvalou výčitku neposvěceným členům církví, kteří ustrnuli na formalitách. Ti si nepřáli, aby je někdo rušil z jejich radovánek, honby za penězi a úsilí po světských poctách. Odtud pramenilo nepřátelství a odpor proti víře v příchod Ježíše Krista i proti těm, kdo ho hlásali.

Když odpůrci poznali, že důkazy z proroctví nelze vyvrátit, pokoušeli se odrazovat lidi od dalšího studia tvrzením, že proroctví jsou zapečetěna. Tím se protestanté vydali cestou římských katolíků. Zatímco papežství Bibli lidem zakazovalo (viz Dodatek č. 35), protestantské církve tvrdily, že důležitým částem Božího slova - a to částem, které odhalují pravdy zvlášť důležité pro dnešní dobu - nelze rozumět.

GC 341Kazatelé i členové církví prohlašovali, že proroctví z knihy Daniel a Zjevení jsou nesrozumitelná tajemství. Pán Ježíš však upozorňoval své následovníky na výroky z knihy proroka Daniela, které se uskuteční v určené době. Řekl: „*Kdo čteš, rozuměj!*“ (Mat. 24,15) Tvrzení, že kniha Zjevení je tajemstvím, kterému nelze rozumět, odporuje samotnému názvu této knihy. Kniha Zjevení začíná slovy: „*Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu, aby ukázal svým služebníkům, co se má brzo stát. ... Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví, a blaze těm, kdo slyší a zachovávají, co je tu napsáno, neboť čas je blízko.*“ (Zjev. 1,1-3)

Prorok napsal: „Blaze tomu, kdo předčítá.“ Někteří lidé tedy nebudou chtít číst, pro ně požehnání neplatí. „Blaze těm, kdo slyší“ - jiní lidé odmítají poslouchat cokoli, co se týká proroctví, pro ně požehnání také neplatí. „A zachovávají, co je tu napsáno“ - mnozí lidé odmítají dbát na upozornění a pokyny obsažené v knize Zjevení. Žádný z nich nemůže počítat se slíbeným požehnáním. Všichni lidé, kteří zesměšňují proroctví a zlehčují vážně míněné prorocké symboly, všichni, kdo odmítají změnit svůj život a připravit se na příchod Božího Syna, zůstanou bez požehnání.

Jak mohou přes toto svědectví Písma tvrdit, že kniha Zjevení je tajemství, které člověk nemůže pochopit? Kniha Zjevení je odhalené tajemství, otevřená kniha. Její studium vede mysl k proroctví Daniela a obě tyto prorocké knihy poskytují nejdůležitější Boží pokyny ohledně událostí, ke kterým dojde v závěru dějin tohoto světa.

Pán Janovi ve vidění ukázal pozoruhodné a zajímavé události z dějin církve. Jan viděl stav Božího lidu, hrozící nebezpečí, zápasy i jeho konečné vysvobození lidu. GC 342Zaznamenal závěrečná poselství, která povedou k dozrání žně světa buď do snopů pro nebeskou sýpku, nebo do otepí pro oheň zkázy. Jan viděl nesmírně důležité skutečnosti - zvláště pro církev posledních dnů - aby lidé, kteří se odvrátí od bludu k pravdě, mohli vědět o nebezpečích a bojích, jež je čekají. Nikdo nemusí žít v nejistotě, co přijde na tento svět.

Proč tedy lidé tak málo vědí o tak důležité části Písma svatého? Proč se projevuje tak všeobecná nechuť studovat její poselství? Je to výsledek záměrného úsilí knížete temnoty zatajovat před lidmi to, co odhaluje jeho podvody a klamy. Proto Ježíš Kristus, který Janovi zjevil budoucnost - protože předvídal odpor proti studiu knihy Zjevení - , slíbil požehnání všem, kdo budou číst, poslouchat a zachovávat slova tohoto proroctví.

19. Světlo proniká tmou

GC 343Ve všech dobách i velkých reformačních nebo náboženských hnutích na této zemi působil Bůh nápadně stejným způsobem. V jednání s lidmi se řídí stále stejnými zásadami. Dnešní významná hnutí mají obdobu v minulosti, a to, co církev prožila kdysi, skýtá cenné naučení pro naši dobu.

Bible jasně učí, že Bůh prostřednictvím Ducha svatého zvláštním způsobem vede své služebníky na zemi, aby pomocí velkých hnutí dovedl k závěru dílo záchrany. Lidé jsou nástroji v Božích rukou. Pán je povolává, aby jejich prostřednictvím uskutečnil záměry své milosti a svého milosrdenství. Každý člověk má určitý úkol. Pán dává každému tolik poznání, kolik potřebuje pro svou dobu, aby mohl splnit úkol, který mu Bůh svěřil. Žádný člověk - bez ohledu na to, jak jej Bůh poctil - nikdy plně nepochopil velký plán záchrany lidstva ani dokonale nedocenil Boží záměr, který se měl uskutečnit v jeho době. Lidé plně nerozumí, čeho chce Bůh dosáhnout prostřednictvím úkolu, který jim svěřil. Nechápou dokonale všechny důsledky poselství, které v Božím jménu hlásají.

„*Dokážeš vystihnout Boha či obsáhnout dokonalost Všemohoucího?*“ „*Mé úmysly nejsou úmysly vaše a vaše cesty nejsou cesty moje, je výrok Hospodinův. Jako jsou nebesa vyšší než země, tak převyšují cesty mé cesty vaše a úmysly mé úmysly vaše.*“ GC 344„*Já jsem Bůh a jiného už není, jsem Bůh a nic není jako já. Od počátku oznamuji, co se v budoucnu stane, od pradávna, co se ještě nestalo.*“ (Job 11,7; Iz. 55,8.9; Iz. 46,9.10)

Ani proroci, které Duch svatý osvítil mimořádným způsobem, plně neporozuměli důsledkům zjevení, které obdrželi. Význam jednotlivých poselství měl být odhalován postupně, nakolik bude Boží lid potřebovat naučení, která jsou v nich obsažena.

Apoštol Petr, když psal o záchraně, s níž se lidé seznamují prostřednictvím evangelia, prohlásil: „*Toto spasení hledali, a po něm se ptali proroci, kteří prorokovali o milosti, která je vám připravena; zkoumali, na který čas a na jaké okolnosti ukazuje Duch Kristův v nich přítomný, když předem svědčí o utrpeních, jež má Kristus vytrpět, i o veliké slávě, která potom přijde. Bylo jim zjeveno, že tím neslouží sami sobě, nýbrž vám.*“ (1 Petr 1,10-12)

I když Bůh nedopřál prorokům plně porozumět tomu, co jim zjevil, tito Boží muži se usilovně snažili pochopit, co Bůh ve své milosti jejich prostřednictvím lidem sdělil. Proroci „zkoumali a ptali se“, „zkoumali, na který čas a na jaké okolnosti ukazuje Duch Kristův v nich přítomný“. Jaké naučení z toho vyplývá pro Boží lid křesťanské éry, kterému Pán poslal prostřednictvím svých služebníků dané proroctví? „Bylo jim zjeveno, že tím neslouží sami sobě, nýbrž vám.“ Všimněme si, že tito svatí Boží muži „zkoumali“ poselství, která Pán poslal teprve budoucím generacím. Porovnejme jejich zápal s netečností a nezájmem pozdějších „šťastnějších“ generací k tomuto daru nebes. Je to odsudek lhostejnosti, která miluje pohodlí a tento svět, a spokojí se s prohlášením, že proroctvím nelze porozumět.

GC 345I když rozum omozeného člověka nemůže proniknout do myšlení nekonečného Boha, ani plně pochopit jeho záměry, velice často nejsou lidé schopni porozumět Božímu poselství proto že se dopouštějí nějaké chyby nebo něco přehlížejí. Často je myšlení lidí a dokonce i Božích

služebníků tak zaslepeno lidskými názory, tradicí a nesprávnými naukami, že dokáže jen částečně pochopit velké pravdy zjevené v Božím slovu. Podobně na tom byli také učedníci Ježíše Krista v době, kdy s nimi Pán Ježíš osobně žil. Přejali lidovou představu mesiáše jako pozemského vládce, který povýší Izrael na světovládný trůn, tak že nebyli schopni rozumět jeho slovům, když předpovídal své utrpení a smrt.

Ježíš Kristus je vyslal s poselstvím: „*Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží. Čiňte pokání a věřte evangeliu.*“ (Mar. 1,15) Toto poselství bylo založeno na proroctví z knihy Daniel, deváté kapitoly. Anděl prohlásil, že po šedesáti devíti prorockých týdnech přijde „Pomazaný vévoda“. Apoštolové tedy s velkými nadějemi a s radostným očekávání vyhlíželi, kdy už bude nastoleno v Jeruzalémě království mesiáše, které bude vládnout nad celým světem.

Hlásali poselství, které jim Kristus svěřil, i když mu sami správně nerozuměli. Jejich poselství sice vycházelo z textu Daniel 9,25, nechápali však smysl následujícího verše téže kapitoly, který předpovídá, že „Pomazaný bude zahlazen,“ jemu to však neublíží. Od nejútlejšího dětství byla jejich srdce naladěna na očekávání slávy pozemské říše, a to je tak zaslepilo, že nepochopili ani smysl proroctví, ani význam Kristových slov.

Splnili svou povinnost tím, že židovskému národu tlumočili nabídku milosti. Ale pak - když čekali, že uvidí svého Pána nastupovat na Davidův trůn - zděšeně sledovali jeho zatčení, bičování, zesměšňování, odsouzení a nakonec ukřižování. GC 346 Jaká beznaděj a jaké zklamání naplňovalo jejich srdce, zatímco jejich Pán odpočíval v hrobě!

Kristus přišel přesně tehdy a tak, jak to předpověděla proroctví. Svou službou do podrobnosti naplnil biblické záznamy. Kázal poselství o spasení a „jeho slovo bylo mocné“. Jeho posluchači ve svých srdcích pocítili, že toto poselství pochází z nebe. Písmo a Duch svatý dosvědčovali, že Boží Syn splnil Boží poslání.

Učedníci milovali svého drahého Mistra opravdově, přesto jejich mysl zatemňovaly pochybnosti a nejistota. V zármutku si pak ani nevzpomněli, že Pán Ježíš své utrpení a smrt předpovídal. Mohli by prožívat takový zármutek a zklamání, kdyby Ježíš z Nazareta byl opravdu mesiášem? Tato otázka je trýznila během dlouhých beznadějných hodin oné soboty mezi jeho smrtí a vzkříšením, zatímco Spasitel odpočíval v hrobce.

I když tyto Kristovy následovníky zahalovala temná noc zármutku, přece nebyli opuštěni. Prorok napsal: „*Sedím-li ve tmě, mým světlem je Hospodin. ... Vyvede mě na světlo a uzřím jeho spravedlnost.*“ „*Žádná tma pro tebe není temná: noc jako den svítí, temnota je jako světlo.*“ Bůh prohlásil: „*Ve tmách vzchází přímým světlo.*“ „*Slepé povedu cestou, již neznají, stezkami, o nichž nic nevědí, je budu vodit. Tmu před nimi změním v světlo, pahorkatiny v rovinu. Toto jsou věci, jež učiním, od toho neupustím.*“ (Mich. 7,8.9; Žalm 139,12; 112,4; Iz. 42,16)

Poselství, které učedníci hlásali v Kristově jménu, bylo v každé podrobnosti správné a předpovězené události se skutečně odehrály. „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží," hlásali. GC 347 Po uplynutí „času“ - šedesáti devíti týdnů podle proroctví knihy Daniel, deváté kapitoly, kdy měl vystoupit „Pomazaný“, tedy Mesiáš - byl Pán Ježíš skutečně pomazán Duchem svatým, když ho Jan pokřtil v Jordánu. „Boží království“, které se přiblížilo, jak hlásali, bylo nastoleno smrtí Ježíše Krista. Toto království nebylo pozemskou říší, jak se tomu tehdy všeobecně věřilo a učilo. Nebude jí ani to budoucí, věčné Kristovo království, které bude nastoleno až „království, vladařská moc a velikost všech království pod celým nebem budou dány lidu svatých Nejvyššího,“ v němž „*všechny vladařské moci ho budou uctívat a poslouchat.*“ (Dan. 7,27) Bible označuje slovním spojením „Boží království“ jak království milosti, tak i království slávy. O království milosti psal apoštol Pavel v listu Židům. Nejdříve ukázal Krista, laskavého Přímluvce, který je schopen „mít soucit s našimi slabostmi“, a pak prohlásil: „*Přistupme tedy směle k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a nalezli milost a pomoc v pravý čas.*“ (Žid. 4,15.16) Trůn milosti představuje království milosti, protože existence trůnu předpokládá existenci království. Také v mnoha svých podobenstvích Pán Ježíš představoval „Boží království“ a popisoval působení Boží milosti na lidská srdce.

Podobně trůn slávy představuje království slávy. O tom království Pán Ježíš řekl: „*Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůn své slávy; a budou před něho shromážděny všechny národy.*“ (Mat. 25,31.32) Toto království patří ještě budoucnosti. Bude nastoleno až při druhém příchodu Ježíše Krista.

Království milosti bylo zřízeno hned po pádu prvních lidí do hříchu, když byl vypracován plán pro záchranu hříšného lidstva. Tehdy toto království existovalo jako Boží úmysl a slib, a přesto se lidé mohli už tehdy vírou stát jeho občany. Skutečně je nastolila smrt Ježíše Krista. GC 348I když Spasitel už začal svou pozemskou službu, mohl unavený umíněností a nevděkem lidí odmítnout smrt na golgotském kříži. V zahradě Getsemane se kalich hořkosti v jeho rukou chvěl. Ještě i tehdy mohl setřít z čela krůpěje krvavého potu a nechat hříšné lidstvo, aby zahynulo ve svých vinách. Kdyby to byl udělal, nebyla by pro hříšníky možnost záchrany. Když však Spasitel obětoval svůj život a posledním dechem zvolal: „Je dokonáno,“ zajistil uskutečnění plánu záchrany člověka. Zabezpečil tak uskutečnění slibu záchrany, který Bůh dal prvním lidem po pádu do hříchu. Boží království milosti, které do té doby existovalo jako Boží slib, bylo nyní skutečně nastoleno.
Tak se Kristova smrt - událost, v níž učedníci viděli konec svých nadějí - stala věčnou zárukou pravé naděje. I když jim přinesla kruté zklamání, představovala vrcholný důkaz správnosti jejich víry. Událost, která je naplnila zármutkem a zoufalstvím, otevřela dveře naděje pro každého Adamova potomka. Na ní závisí budoucí život a věčné štěstí věrných Božích následovníků všech věků.

Uskutečnily se záměry nekonečné milosti, i když apoštolům přinesly zklamání. Přestože jejich srdce uchvátila Boží milost a síla jeho učení - vždyť učil „jako ten, kdo má moc“ - , do ryzího zlata jejich lásky ke Kristu se přimíchala bezcenná struska světské pýchy a sobecké ctižádosti. Dokonce ještě ve slavnostní chvíli při velikonoční večeři, kdy Pán Ježíš vstupoval do temnoty Getsemane, „*vznikl mezi nimi spor, kdo z nich je asi největší.*“ (Luk. 22,24) Mysleli jen na trůn, na korunu a na slávu, zatímco před nimi stálo pohanění a utrpení v zahradě, soudní dvorana a golgotský kříž. GC 349Pýcha a touha po světské slávě zapříčinily, že se tak křečovitě drželi nauk své doby, a nepochopili, co jim Spasitel vyprávěl o podstatě svého království, o svém utrpení a smrti. Tyto omyly jim přinesly utrpení - tvrdé, ale nezbytné - , aby našli správný směr. I když učedníci nepochopili smysl poselství, které hlásali, a nedočkali se splnění svých nadějí, kázali varovné poselství, které jim Bůh svěřil, a Pán odmění jejich víru a poslušnost. Oni pak směli hlásat slavnou zvěst o zmrtvýchvstalém Spasiteli všem národům. Proto - aby byli připraveni pro tento úkol - Pán dopustil, aby prožili zklamáni, které jim připadalo tak hořké.

Po svém zmrtvýchvstání se Pán Ježíš zjevil dvěma učedníkům na cestě do Emaus a „*začal od Mojžíše a všech proroků a vykládal jim to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma.*“ (Luk. 24,27) Srdce učedníků zahořela. Jejich víra znovu vzplála. „*Nově se narodili k živé naději*“ (1 Petr 1,3) - dokonce ještě dříve, než se jim Pán Ježíš nechal poznat. Chtěl osvítit jejich mysl a upevnit jejich víru v pevné „prorocké slovo“. Přál si, aby pravda pevně zakořenila v jejich myslích, a to nejen proto, že se s ním osobně setkali, ale spíše na základě nepochybných důkazů, které představuje Písmo - na základě symbolů a předobrazů Starého zákona a na základě proroctví. Následovníci Pána Ježíše potřebovali víru založenou na rozumových důvodech, a to nejen pro sebe, ale proto, aby mohli zvěst o Kristu nést celému světu. Aby takovou víru získali, vedl je Pán Ježíš tak, že „začal od Mojžíše a všech proroků“. Takovým způsobem doložil zmrtvýchvstalý Spasitel hodnotu a důležitost Starého zákona.

Jakou proměnu učedníci prožili, když měli možnost znovu pohlédnout do milované tváře svého Mistra! (Luk. 24,32). GC 350Mnohem plněji a dokonaleji než dříve „nalezli toho, o němž psal Mojžíš v zákoně i proroci.“ Nejistotu, pochybnosti, beznaději vystřídala dokonalá jistota, neochvějná víra. Není divu, že po jeho nanebevstoupení „*byli stále v chrámě a velebili Boha.*“ (Luk. 24,53) Lidé, kteří věděli o potupné smrti jejich Pána, očekávali, že uvidí v jejich tvářích výraz zármutku, bezradnosti a porážky, viděli však radost a vítězství. To byla příprava učedníků pro jejich další úkol. Prošli nejtěžší zkouškou, jakou jen mohli snést, a zakusili, jak se Boží slovo vítězně naplnilo,

i když podle lidského úsudku bylo již všechno ztraceno. Co mohlo později ohrozit jejich víru nebo zeslabit vřelost jejich lásky? I v největším zármutku měli „mocné povzbuzení“ a naději, v níž byli „*pevně a bezpečně zakotveni.*“ (Žd 6,18.19) Byli svědky Boží moudrosti a moci a měli jistotu, „*že ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu.*“ Vyznávali: „*Ale v tom všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval.*“ (Řím. 8,38.39.37) „Slovo Hospodinovo zůstává na věky.“ (1 Petr 1,24) „*Kdo je odsoudí? Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel a který byl vzkříšen, je na pravici Boží a přimlouvá se za nás!*“ (Řím. 8,34)

Pán prohlašuje: „*Můj lid nebude zahanben na věky.*“ (Joel 2,26) „*Večer se uhostí pláč, ale ráno všechno plesá.*“ (Žalm 30,6) GC 351Když se v den vzkříšení učedníci setkali s Pánem a jejich srdce hořelo; když na cestě do Emaus naslouchali jeho slovům; když se dívali na jeho hlavu, ruce a nohy, které nesly stopy ran; když je před svým nanebevstoupením zavedl k Betánii, pozvedl ruce, požehnal jim a vyzval je: „*Jděte do celého světa, kažte evangelium*“ a dodal: „*já jsem s vámi po všecky dny až do skonání tohoto věku*“ (Mar. 16,15; Mat. 28,20); když o letnicích přišel slíbený Utěšitel, učedníci obdrželi Boží moc a získali jistotu, že jejich Pán, který vystoupil na nebesa, je s nimi - nebyli by ochotni vyměnit službu evangelia jeho milosti spolu s „korunou spravedlnosti“, kterou obdrží v den jeho druhého příchodu - i kdyby je tato služba vedla cestou oběti a mučednictví - za slávu světských trůnů, na které se zpočátku tak těšili. Pán, který „může učinit neskonale víc, než zač prosíme a co si dovedeme představit,“ jim poskytl možnost účastnit se jeho utrpení a také sdílet jeho radost - radost „*přivést mnoho synu k slávě*“, nevýslovnou radost „*přenesmírné váhy věčné slávy*“, s níž se, „*toto krátké a lehké soužení*“ jak píše apoštol Pavel „*nedá srovnat.*“ (Ef. 3,20; Žid. 2,10; 2 Kor. 4,17; Řím. 8,18)

Prožitek učedníků, kteří hlásali „evangelium o království“ při prvním příchodu Pána Ježíše, se podobá zkušenosti lidí, kteří hlásali zvěst o jeho druhém příchodu. Tak jako apoštolové vyšli a začali kázat: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží,“ vyšel i Miller a jeho spolupracovníci a hlásali, že se brzy naplní nejdelší časové proroctví Bible, že se blíží soud a brzy bude nastoleno Boží věčné království. Kázání apoštolů vycházelo z časového údaje o sedmdesáti týdnech z proroctví knihy Daniel, deváté kapitoly. Poselství Millera a jeho spolupracovníků upozorňovala na ukončení období 2300 večerů a jiter z knihy Daniel 8,14. Součástí tohoto údobí je i zmíněných sedmdesát týdnů. Obojí kázání bylo založeno na splnění různých částí téhož velkého prorockého údobí.

Podobně jako apoštolové ani Miller a jeho spolupracovníci plně nepochopili význam poselství, které hlásali. Bludy, tak dlouho zakořeněné v církvi, jim nedovolily správně pochopit důležité prvky proroctví. GC 352I když kázali poselství, které měli z Božího pověření oznámit světu, nepochopili správně jeho význam, a proto zažili zklamání.

Při výkladu proroctví Daniela 8,14: „*Až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde svatyně spravedlnosti (očištění),*“ přijal Miller, jak již bylo řečeno, tehdy všeobecně rozšířený názor, že svatyní je tato země. Domníval se, že očištění svatyně znamená očištění země ohněm při druhém příchodu Ježíše Krista. Když došel k závěru, že konec údobí 2300 večerů a jiter lze přesně určit, domníval se, že tím je nám oznámena doba druhého příchodu Ježíše Krista. Mýlil se, protože přijal obecně rozšířený názor na to, co v Bibli představuje svatyně.

V předobrazném systému, který znázorňoval oběť a kněžskou službu Pána Ježíše, bylo očištění svatyně poslední službou, kterou velekněz konal podle ročního liturgického kalendáře. Byl to poslední akt procesu smíření - jím byly odstraněny nebo přeneseny hříchy Izraele. Tento svátek obrazně představoval závěrečné dílo našeho velekněze v nebi, odstraňování hříchů Božího lidu z nebeských záznamů. Tato služba zahrnuje vyšetřování, soud, a bezprostředně předchází příchod Pána Ježíše na nebeských oblacích s velkou slávou a mocí. Když bude Pán přicházet, bude už o každém člověku rozhodnuto. Pán Ježíš prohlásil: „*Hle, přijdu brzo, a má odplata se mnou; odplatím každému podle toho, jak jednal.*“ (Zjev. 22,12) První část soudu bude bezprostředně

předcházet druhý příchod Pána Ježíše, jak to zvěstuje poselství prvního anděla ze Zjevení 14,7: „*Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu.*“

Lidé, kteří hlásali toto varování, kázali pravé poselství v pravý čas. GC 353Podobně jako apoštolové, kteří zvěstovali: „Naplnil se čas a přiblížilo se království Boží“ na základě proroctví z knihy Daniel deváté kapitoly, ale přitom nepochopili, že tato část Písma předpovídá smrt Mesiáše, hlásal Miller a jeho spolupracovníci poselství založené na proroctví z knihy Daniel 8,14 a Zjevení 14,7, a nepochopili, že ve Zjevení čtrnácté kapitole jsou ještě další proroctví, která je třeba také lidem oznámit před druhým příchodem Pána Ježíše. Tak jako se apoštolové mýlili v otázce království, které má být nastoleno na konci sedmdesáti týdnů, tak se první adventisté mýlili v tom, k jaké události dojde po uplynutí 2300 večerů a jiter. V obou případech myšlení lidí zatemnily tehdy běžné názory nebo spíše lpění na nich. V obou případech lidé splnili Boží vůli a hlásali poselství, které jim Pán svěřil, ale v obou případech zažili zklamání, protože své poselství správně nepochopili.

Přesto Pán uskutečnil svůj milostivý záměr. Zaznělo varování, že se blíží soud. Velký den se přiblížil a Pán ve své prozřetelnosti vyzkoušel lidi tím, že jim nechal oznámit určitý čas, aby se ukázalo, co je v jejich srdcích. Poselství mělo vyzkoušet a očistit křesťanskou církev. Mělo ukázat, zda členové církve milují tento svět, nebo svého nebeského Pána. Vyznávali, že milují svého Spasitele - nyní měli svou lásku dokázat. Budou ochotni vzdát se světských nadějí a ambicí a radostně přijmout zvěst o druhém příchodu svého Pána? Poselství jim mělo umožnit poznat skutečný vlastní duchovní stav. Bylo jim posláno z milosti, mělo je vyburcovat, aby v pokání a pokoře hledali svého Pána.

Také zklamání - i když bylo výsledkem jejich nesprávného chápání poselství - jim mělo přinést užitek. Vyzkoušelo pohnutky lidí, kteří tvrdili, že varovné poselství přijali. Zavrhnou po zklamání všechno, co prožili, a přestanou důvěřovat Božímu slovu, nebo se pokorně a s modlitbou budou snažit poznat, v čem se dopustili chyby a budou se snažit pochopit smysl daného proroctví? GC 354Kolik z nich jednalo jen ze strachu, z chvilkového popudu nebo vzrušení? Kolik z nich vlastně věřilo jen polovičatě nebo vůbec? Mnoho lidí tvrdilo, že se těší na příchod Pána Ježíše, když však měli snášet posměch a odmítání ostatních, když byli vystaveni zkoušce - protože Pán nepřišel a oni zažili zklamání - , opustí to, čemu uvěřili? Zavrhnou pravdu doloženou jasným svědectvím Božího slova proto, že okamžitě nepochopí, proč Pán jedná tak, jak jedná?

Zklamání také ukázalo skutečnou sílu lidí, kteří s opravdovou vírou uposlechli to, o čem byli přesvědčeni, že je učení Božího slova a Ducha svatého. Naučili se, čemu může lidi naučit jen podobná zkušenost - totiž jak je nebezpečné přijímat názory a výklady lidí místo toho, abychom dovolili Bibli, aby se vykládala sama. Zklamání a zármutek, který byl výsledkem jejich vlastního omylu, vedl pravé věřící k nápravě. Vedl je k důkladnějšímu studiu biblických proroctví. Vedl je k tomu, že začali ověřovat základy své víry a odmítli všechno, co sice ostatní křesťané obecně uznávali, ale co se nezakládalo na Písmu.

To, co se zdálo těmto věřícím - podobně jako kdysi apoštolům - zdálo v hodině zkoušky těžko pochopitelné, bylo jim později jasné. Když pak viděli, „*k čemu je Pán nakonec přivedl*“ (Jak. 5,11), pochopili, že se v jejich případě splnil Boží laskavý záměr, i když prožili zklamání, které bylo důsledkem jejich omylu. Na základě vlastní zkušenosti poznali, že Pán je lítostivý a milostivý a že „*všechny stezky Hospodinovy jsou milosrdenství a věrnost pro ty, kteří dodržují jeho smlouvu a svědectví.*“ (Žalm 25,10)

20. Velké náboženské probuzení

GC 355Poselství prvního anděla ze čtrnácté kapitoly knihy Zjevení předpovídá velké náboženské probuzení, ke kterému dojde po hlásání brzkého příchodu Ježíše Krista. Jan viděl anděla letícího „prostředkem nebe, majícího věčné evangelium, aby je zvěstoval obyvatelům země, každému národu a kmeni, jazyku a lidu.“ Volal mocným hlasem: „*Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu; poklekněte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.*“ (Zjev. 16,6.7)

Významné je to, že podle Bible je hlasatelem uvedeného poselství anděl. Boží moudrosti se zalíbilo znázornit čistotou, slávou a mocí nebeského posla vznešenost díla, které má toto poselství vykonat, a zároveň moc a slávu, jež je budou provázet. Andělův let „prostředkem nebe“, „mocný hlas“, který poselství zvěstuje, a hlásání poselství všem „obyvatelům země“ – „každému národu a kmeni, jazyku i lidu“ - naznačují, jak rychle se hnutí bude šířit i jeho celosvětový rozsah.

Poselství samo naznačuje dobu, kdy má hnutí nastat. Uvádí, že hnutí je součástí „věčného evangelia“ a ohlašuje začátek soudu. GC 356Poselství o záchraně člověka bylo hlásáno ve všech dobách, uvedené poselství je však část evangelia, která má být hlásána až v době konce, protože jen tehdy bude platit, že nastala hodina soudu. Proroctví ukazují řadu událostí, které budou předcházet zahájení soudu. To platí zvláště o biblické knize Daniel. Pán však proroka Daniela vyzval, aby tu část proroctví, která se vztahuje na dobu konce, zavřel a zapečetil „*až do doby konce.*“ (Dan. 12, 4). Teprve tehdy - až dospějeme do určené doby - může být hlásáno poselství o soudu, založené na splnění předchozích proroctví. V době konce, jak napsal prorok, „*mnozí budou zmateně pobíhat, ale poznání se rozmnoží.*“ (Dan. 12,4)

Apoštol Pavel varoval církev, aby neočekávala příchod Ježíše Krista za jeho života. Ten den „*nenastane*“, napsal, „*dokud nedojde ke vzpouře proti Bohu a neobjeví se člověk nepravosti.*“ (2 Tes. 2,3) Teprve po velkém odpadnutí a dlouhém období vlády „člověka nepravosti“ můžeme očekávat příchod Pána. „Člověk nepravosti“, nazývaný také „tajemství nepravosti“, „syn zatracení“ a „ten hříšný“, představuje papežství, které - jak předpověděla proroctví - mělo vládnout 1260 let. Toto období skončilo v roce 1798. Druhý příchod Ježíše Krista nemohl tedy nastat před uvedeným rokem. Pavlovo varování platí pro celé křesťanské období až do roku 1798. Teprve po tomto datu má být hlásáno poselství o druhém příchodu Ježíše Krista.

Uvedené poselství nemělo být zvěstováno v předcházejících staletích. Apoštol Pavel, jak víme, toto poselství nehlásal. Pokud šlo o druhý příchod Pána Ježíše, odkazoval své bratry do tehdy vzdálené budoucnosti. Ani reformátoři nehlásali druhý příchod Ježíše Krista. Martin Luther očekával, že soud nenastane ani za tři sta let po něm. Po roce 1798 byla však biblická kniha Daniel „odpečetěna“, někteří lidé proroctví pochopili a začali hlásat poselství o blízkém soudu.

GC 357Podobně jako velká reformace v 16. století, začalo i adventní hnutí současně v různých zemích. V Evropě i v Americe studovali věrní a zbožní lidé proroctví, zkoumali Duchem svatým inspirované texty a nacházeli v nich přesvědčující důkazy, že se přiblížil konec světa. V různých zemích se nezávisle na sobě objevily skupiny křesťanů, kteří výhradně studiem Písma dospěli k přesvědčení, že se blíží příchod Spasitele.

V roce 1821, tři roky poté, co Miller dospěl studiem proroctví k přesvědčení, že se přiblížila doba soudu, začal o blízkém příchodu Ježíše Krista kázat dr. Josef Wolff, „misionář celého světa“. Wolff se narodil v Německu v židovské rodině, jeho otec byl rabín. Už jako velmi mladý byl přesvědčen o pravdivosti křesťanství. Čiperný a zvídavý chlapec pozorně naslouchal rozhovorům zbožných Židů, kteří se každý den scházeli v domě jeho otce a hovořili o nadějích a očekávání národa, o slávě přicházejícího Mesiáše a o obnově Izraele. Jednou zaslechl jméno Ježíše z Nazareta a začal se zajímat, kdo to je. „Byl to neobyčejně nadaný Žid, když se však vydával za Mesiáše, odsoudil ho židovský soud k smrti,“ zněla odpověď. Zvídavý chlapec se však ptal: „Proč je Jeruzalém rozbořen a my v zajetí?“ Otec odpověděl: „Žel, žel, protože Židé vraždili proroky,“ odpověděl mu otec. Chlapci navždy utkvěla myšlenka: „Co když byl také Ježíš prorokem a Židé ho usmrtili, i když byl nevinný.“ (Cesty a dobrodružství Josefa Wolffa, sv. 1, str. 6) Ten pocit byl tak silný, že se často zastavil před křesťanským kostelem, do něhož mu bylo zakázáno vstupovat, a poslouchal kázání.

Když mu bylo sedm let, chlubil se před jedním starším křesťanským sousedem, jak Izrael zvítězí, až jednou přijde Mesiáš. Starý pán na to vlídně odpověděl: „Milý chlapče, řeknu ti, kdo byl skutečný Mesiáš: Byl to Ježíš z Nazareta ..., kterého tvoji předkové ukřižovali, podobně jako předtím zabíjeli proroky. GC 358 Jdi domů a přečti si padesátou třetí kapitolu z knihy proroka Izaiáše, a přesvědčíš se, že Ježíš Kristus je Syn Boží.“ (Tamtéž, díl 1, str. 7) Chlapce to přesvědčilo okamžitě. Šel domů, přečetl si udanou část Písma a s údivem zjistil, jak dokonale se předpověď splnila na Ježíši z Nazareta. Mají křesťané pravdu? Chlapec požádal otce, aby mu proroctví vysvětlil, ten však reagoval zarytým mlčením, takže se ho už neodvážil zeptat na to podruhé. To jen posílilo jeho touhu dovědět se o křesťanství více.

Informace, které hledal, byly před ním v jeho židovském domově pečlivě utajovány. Když mu bylo pouhých jedenáct let, opustil rodičovský dům a vydal se do světa, aby sám získal vzdělání a vybral si náboženství a životní povolání. Načas našel domov u příbuzných, brzy ho však jako odpadlíka vyhnali. Zůstal bez prostředků mezi cizími lidmi a musel se o sebe postarat sám. Stěhoval se z místa na místo, pilně studoval a vydělával si na živobytí vyučováním hebrejštiny. Vlivem jednoho katolického učitele se stal katolíkem a rozhodl se, že bude působit jako misionář mezi Židy. S tímto záměrem odešel o několik let později do Říma, aby pokračoval ve svých studiích v katolickém Ústavu pro šíření víry. I tam byl díky svému zvyku myslet nezávisle a mluvit otevřeně nařčen z kacířství. Otevřeně napadal zlořády v církvi a zdůrazňoval potřebu nápravy. I když mu byli katoličtí hodnostáři zpočátku velmi nakloněni, musel po nějaké době Řím opustit. Pod dohledem církve prošel různá místa, až bylo nakonec všem jasné, že se nikdy nepodřídí autoritě římské církve. Prohlásili ho za nepolepšitelného a nechali ho odejít, kam chtěl. Odešel do Anglie, přijal protestantství a přestoupil do anglikánské církve. Po dvou letech pilného studia zahájil v roce 1821 své veřejné působení.

GC 359 Když Wolff přijal velkou pravdu o prvním příchodu Pána Ježíše, jako „muže bolesti, který zkusil nemoci,“ poznal, že proroctví stejně zřetelně předpovídají také jeho druhý příchod v moci a slávě. A tak se snažil přivést svůj národ k Ježíši z Nazareta jako k slíbenému Mesiáši a poukazoval na jeho první příchod v pokoře jako oběť za hříchy lidí, a současně je učil, že přijde podruhé jako král a vysvoboditel.

„Ježíš z Nazareta, pravý Mesiáš,“ hlásal, „jehož ruce a nohy byly probity, vedený jako beránek na porážku, muž bolesti, který zkusil nemoci, přišel poprvé, když Judovi bylo odňato žezlo a zákonná moc, přijde podruhé v nebeských oblacích za zvuku trouby archanděla“ (Josef Wolff: Bádání a misijní činnost, str. 62), „postaví se na Olivové hoře a přijme panství nad tvorstvem, udělené a promrhané kdysi Adamem. (1 Moj. 1,26; 3,17) Ježíš Kristus bude králem nad celým světem. Pláč a nářek stvoření ustane, zaznějí písně chvály a díkůvzdání. ... Až Ježíš přijde v slávě svého Otce, se svatými anděly..., vstanou nejprve mrtví věřící. (1 Tes 4, 16; 1 Kor 15,32) My, křesťané, to nazýváme prvním zmrtvýchvstáním. Pak změní říše zvířat svou povahu (Iz 11,6-9) a

podřídí se Pánu Ježíši (Žalm 8). Zavládne všeobecný mír.“ (Wolff: Deník, str. 378.379) „Pán opět pohlédne na zemi a prohlásí: Hle, všechno je velmi dobré.“ (Tamtéž, str. 294)

Wolff věřil, že příchod Ježíše Krista je blízko. Jeho výklad proroctví o posledních událostech se jen o několik let lišil od Millerova výkladu. Lidem, kteří mu na základě textu Písma „O onom dni nebo hodině neví nikdo“ tvrdili, že lidé nikdy nebudou znát čas Kristova příchodu, Wolff odpovídal: „Řekl nám Pán, že onen den a hodinu lidé nikdy nebudou znát? GC 360Neoznámil nám znamení doby, abychom mohli přinejmenším poznat, že se jeho příchod blíží, podobně jako člověk poznává příchod léta, když fíkovník vyráží listy? (Mat. 24,32) Nemáme snad nikdy poznat onu dobu, i když nás sám vybízí, abychom proroctví knihy Daniel nejen četli, ale také abychom mu rozuměli? A právě v knize Daniel je napsáno, že její slova budou ‚zapečetěna‘ až do času konce (což platilo v jeho době) a že mnozí budou chodit sem a tam (to je hebrejský výraz pro uvažování a zkoumání o času) a že se rozmnoží lidské poznání (to znamená poznání o uvedeném času) - (Dan. 12,4). Náš Pán tím nechtěl říci, že nebudeme vědět, o jeho blížícím se příchodu, ale že nikdo nebude znát přesný den a přesnou hodinu jeho návratu. Řekl, že znamení doby by měla stačit, aby nás pohnula k přípravě na jeho příchod, jako se Noe připravoval tím, že stavěl koráb.“ (Wolff, Bádání a misijní činnost, str. 404.405)

O tehdy běžném výkladu Písma nebo spíše o jeho nesprávném výkladu Wolff napsal: „Většina křesťanů opustila jasný smysl Písma svatého a přijala buddhistický způsob hledání jakéhosi tajemného smyslu jednotlivých pojmů: věří, že budoucí štěstí vykoupených spočívá v jakémsi poletování ve vzduchu, když slyší slovo Židé, rozumí tím pohany, když slyší o Jeruzalémě, rozumí tím církev, když se v Bibli píše o zemi, domnívají se, že se mluví o nebi a když je řeč o příchodu Ježíše Krista, rozumějí tím pokrok misijních společností, výraz „jít na Boží horu“ chápou jako „velké shromáždění metodistů.“ (Wolff, Deník, str. 96)

Během dvaceti čtyř let, od roku 1821 do roku 1845, procestoval Wolff mnoho zemí. V Africe navštívil Egypt a Etiopii, v Asii Palestinu, Sýrii, Persii, Bucharu a Indii. Navštívil také Spojené státy a cestou se zastavil na Ostrově svaté Heleny, kde kázal. Do New Yorku přijel v srpnu 1837. Nejdříve kázal tam, později také ve Philadelphii a Baltimore. Nakonec navštívil Washington. GC 361Jak napsal: „Zde mi udělila jedna ze sněmoven kongresu na návrh bývalého prezidenta Johna Quincy Adamse jednomyslně povolení použít kongresový sál ke konání přednášky, kterou jsem měl v sobotu před všemi členy kongresu, před biskupem z Virginie a před duchovními a obyvateli Washingtonu. Tutéž poctu mi prokázali členové vlády v New Jersey a v Pensylvánii. Přednášel jsem jim o svých cestách po Asii, ale také o království Ježíše Krista." (Tamtéž, str. 398.399)

Dr. Wolff cestoval po nejméně civilizovaných zemích bez ochrany nějaké evropské vlády. Prožil mnoho nesnází a musel čelit nesčetným nebezpečím. Trpěl hladem, bili ho, byl prodán do otroctví a třikrát byl odsouzen k smrti. Několikrát ho přepadli lupiči a několikrát téměř zemřel žízní. Jednou byl oloupen o všechno, co měl, a musel putovat stovky kilometrů pěšky přes hory, sníh mu šlehal do tváře a jeho bosé nohy ztuhly, jak šel po zmrzlé zemi.

Když ho varovali, aby neozbrojen nechodil k divokým a nepřátelským kmenům, prohlašoval, že je ozbrojen – „modlitbou, horlivostí pro Krista a vírou v jeho pomoc“. Jak říkal: „Jsem také zásoben láskou k Bohu a láskou k bližním a mám v rukou Bibli.“ (W. H. D. Adams, Často v nebezpečí, str. 192) Ať šel kamkoli, vždy měl s sebou Bibli v hebrejštině a v angličtině. O jedné ze svých pozdějších cest napsal: „Držel jsem v ruce otevřenou Bibli. Cítil jsem, že v této knize je má síla a že její moc mi dává sílu.“ (Tamtéž, str. 201)

Ve své práci pokračoval, až se poselství o Božím soudu rozšířilo do velké části obydleného světa. Mezi Židy, Turky, Pársy, Hindy a mnoha jinými národy a kmeny šířil Boží slovo v různých jazycích a všude hlásal, že se blíží království Mesiáše.

Na cestách se setkal u jednoho izolovaného kmene s učením o brzkém příchodu Pána. GC 362Napsal také, že „jemenští Arabové mají knihu, zvanou Seera, která podává zprávu o druhém příchodu Ježíše Krista a o jeho vládě ve slávě. Očekávají, že v roce 1840 dojde k velkým událostem.“ (Wolff, Deník, str. 377) „V Jemenu... jsem strávil šest dní u rechabitů. Ti nepijí víno,

nepěstují vinice, nesejí, žijí ve stanech a drží se slov Jonadaba, syna Rechabova. Našel jsem mezi nimi také Izraelce z kmene Dan ..., kteří spolu s rechabity očekávají brzký příchod Mesiáše na nebeských oblacích.“ (Tamtéž, str. 389)

Podobnou víru našel jiný misionář u Tatarů. Jeden tatarský kněz položil misionáři otázku, kdy přijde Kristus podruhé. Když mu misionář odpověděl, že o tom nic neví, byl kněz velice překvapen takovou neznalostí člověka, který o sobě tvrdí, že je učitel Bible, a vysvětlil své přesvědčení založené na proroctvích, že Ježíš Kristus přijde asi v roce 1844.

Již od roku 1826 znělo adventní poselství v Anglii. Hnutí tady nemělo tak výraznou podobu jako v Americe, neučilo přesné datum Kristova druhého příchodu, přesto však hlásalo velkou pravdu o brzkém příchodu Ježíše Krista v moci a slávě, a to nejen mezi příslušníky anglikánské církve. Mourant Brock, anglický spisovatel, uvádí, že asi sedm set kazatelů anglikánské církve zvěstovalo „evangelium o království.“ Ve Velké Británii ovšem také zaznělo poselství, že Pán Ježíš přijde v roce 1844. Ze Spojených států sem přicházely tiskoviny o adventním hnutí. V Anglii byly také tištěny podobné knihy a časopisy. V roce 1842 se vrátil do své vlasti Robert Winter, rodilý Angličan, který přijal adventní víru v Americe, aby v Anglii hlásal blízký příchod Pána Ježíše. Přidali se k němu mnozí další a poselství o soudu znělo v různých částech Anglie.

GC 363 V Jižní Americe, kde panovala naprostá nevědomost a kde vládli katoličtí kněží, se dostal k Písmu španělský jezuita Lacunza a vlastním studiem poznal pravdu o brzkém příchodu Ježíše Krista. Cítil nutnost sdělit své poznatky dalším lidem, nechtěl se však vystavovat nebezpečí, že ho Řím postihne církevním trestem, proto své poznatky zveřejnil pod pseudonymem „Rabbi Ben-Ezra“ a představil se jako obrácený Žid. Lacunza žil v 18. století a jeho kniha se přesto dostala do Anglie. Do angličtiny byla přeložena až v roce 1825. Její vydání přispělo k prohloubení zájmu o druhý příchod Ježíše Krista, který se v Anglii již tehdy probudil.

V Německu hlásal toto učení v osmnáctém století duchovní luterské církve Bengel, proslulý znalec Bible a kritik. Když dokončil své školní vzdělání, věnoval se Bengel „studiu teologie, k níž ho přitahovala jeho vrozená vážná povaha a náboženské zaměření, umocněné jeho výchovou a vzděláním v mládí. Jako jiní hloubaví mladí lidé, kteří žili před ním i po něm, musel bojovat s náboženskými pochybnostmi a těžkostmi. Bengel s dojetím vzpomínal na mnohé šípy, které probodávaly jeho ubohé srdce a ztěžovaly mu jeho mládí.“ (Encyclopaedia Britanica, heslo Bengel) Když se stal členem württemberské konzistoře (zemského církevní úřadu), zasazoval se o náboženskou svobodu. „Hájil práva a výsady církve, a současně se zasazoval o to, aby byla zaručena plná svoboda lidem, kteří cítí, že musí z přesvědčení vystoupit ze své církve.“ Blahodárné účinky jeho působení lze dosud pociťovat v kraji, odkud pocházel.

Když si Bengel jednou připravoval kázání pro adventní neděli ze Zjevení dvacáté první kapitoly, najednou pochopil pravdu o druhém příchodu Ježíše Krista. Proroctví z knihy Zjevení začal chápat jasně jako nikdy předtím. Přemožen vědomím nesmírné důležitosti a nepřekonatelné slávy výjevů předpověděných prorokem, musel na chvíli zanechat uvažování. Když však vystoupil na kazatelnu, vnucovala se mu celá otázka znovu v celé živosti a síle. GC 364 Od té chvíle se věnoval studiu proroctví, zvláště proroctví v knize Zjevení. Brzy dospěl k přesvědčení, že poukazují na blížící se příchod Ježíše Krista. Datum, které stanovil jako dobu druhého Kristova příchodu, se jen o několik roků lišilo od data, které později vypočítal Miller.

Bengelovy spisy se rozšířily mezi všemi křesťany. V jeho vlasti - ve Württemberku - a do jisté míry i v ostatních částech Německa lidé jeho výklady proroctví přijímali. Hnutí pokračovalo po jeho smrti a adventní poselství se šířilo v Německu ve stejné době, kdy znělo také v jiných zemích. V té době odešli někteří věřící z Německa do Ruska a založili tam kolonie. Víra v brzký příchod Pána Ježíše se v německých sborech v Rusku dlouho udržovala.

Světlo zazářilo také ve Francii a ve Švýcarsku. V Ženevě, kde Farel a Kalvín šířili pravdu reformace, kázal Gaussen poselství o druhém příchodu Ježíše Krista. Jako student přijal Gaussen racionalizmus, který zachvátil celou Evropu v druhé polovině osmnáctého a začátkem devatenáctého století. Když nastoupil kazatelský úřad, nejen že nevěděl nic o pravé víře, ale měl

sklon spíše ke skepticizmu. Jako mladý se začal zajímat o proroctví. Když si přečetl Rollinovy „Dějiny starověku“, upoutala ho druhá kapitola knihy Daniel. Udivilo jej, s jak obdivuhodnou přesností se proroctví splnilo, jak vyplývalo ze zprávy dějepisce. To byl pro něj důkaz Boží inspirace Písma, který mu v pozdějších letech posloužil ve chvílích nebezpečí jako kotva. Racionalizmus jej přestal uspokojovat. Studium Bible a hledání většího poznání ho po určité době přivedly k pevné víře.

Během dalšího studia proroctví dospěl k přesvědčení, že příchod Pána Ježíše je blízko. GC 365Uvědomil si vážnost a význam této velké pravdy a chtěl ji sdělit lidem. Avšak obecně rozšířené přesvědčení, že proroctví knihy Daniel jsou tajemství, kterým nelze porozumět, se pro něj stalo vážnou překážkou. Nakonec se rozhodl - jak to před ním udělal Farel, když kázal v Ženevě evangelium - začít s dětmi a doufal, že jejich prostřednictvím vzbudí zájem rodičů.

Jak později řekl o smyslu svého úsilí: „Chtěl bych, aby bylo jasné, že tuto otázku předkládám v této formě a obracím se s ní k dětem ne proto, že jde o bezvýznamnou věc, nýbrž právě naopak, protože jde o věc velice závažnou. Chtěl jsem, aby mě lidé slyšeli, a obával jsem se, že bych nevzbudil pozornost, kdybych se obrátil nejprve k dospělým. Rozhodl jsem se proto, že získám ty nejmladší. Shromáždil jsem kolem sebe skupinu dětí. Až se skupina rozroste, až se uvidí, že poslouchají, řečené se jim líbí a rozumějí mu, zajímají se o ně a umějí je samy vysvětlit, pak se jistě brzy utvoří druhá skupina posluchačů a dospělí uvidí, že se vyplatí věnovat tomu čas a studium. Až se to stane, bude vyhráno.“ (L. Gaussen, Prorok Daniel, sv. 2, úvod)

Gaussenova námaha přinesla úspěch. Když mluvil k dětem, přicházeli starší, aby poslouchali. Ochozy jeho kostela se plnily pozornými posluchači. Byli mezi nimi vážení a vzdělaní lidé i cizinci, kteří byli v Ženevě na návštěvě. Tak se poselství dostalo do jiných oblastí.

Povzbuzen tímto úspěchem, uveřejnil Gaussen své učení a doufal, že tím podpoří studium prorockých knih ve francouzsky mluvících sborech. Gaussen prohlásil: „Uveřejněním výkladu přednášeného dětem se obracíme k dospělým, kteří často takové knihy zanedbávají pod falešnou záminkou, že jsou nesrozumitelné. Jak mohou být nesrozumitelné, když jim rozumějí vaše děti? Velice jsem si přál rozšířit pokud možno známost proroctví v našich sborech. Neexistuje jiný předmět studia, který by podle mého soudu odpovídal lépe potřebám doby. Tím se musíme připravit na nastávající tříbení, být bdělí a očekávat Ježíše Krista.“

GC 366I když Gaussen patřil mezi nejvýznačnější a nejoblíbenější francouzsky mluvící kazatele, byl po nějaké době zbaven úřadu hlavně proto, že místo katechizmu, nudné a racionalistické učebnice, ve které zůstalo pramálo skutečné víry, používal při vyučování mládeže Bibli. Později se stal učitelem na teologické škole a o nedělích pokračoval v práci s dětmi - učil je znát Bibli. Jeho publikace o proroctví vzbudily velký zájem. Z profesorské katedry, v tisku i ve svém oblíbeném zaměstnání učitele dětí mohl dlouhá léta účinně působit na velký počet posluchačů a zaměřovat pozornost mnoha z nich na studium proroctví, která ukazují, že příchod Pána Ježíše je blízko.

Také ve Skandinávii zaznělo adventní poselství a vzbudilo velký zájem. Mnozí lidé se probudili z bezstarostné jistoty, vyznávali a opouštěli své hříchy a hledali u Krista odpuštění. Faráři státní církve se však postavili proti tomuto hnutí a díky nim se někteří hlasatelé poselství dostali do vězení. Na mnoha místech, kde byli hlasatelé brzkého příchodu Pána Ježíše tímto způsobem umlčeni, považoval Bůh za vhodné oznámit poselství zázračným způsobem - prostřednictvím malých dětí. Protože nebyly plnoleté, nešlo proti nim uplatnit zákon a směly nerušeně mluvit.

Toto hnutí se ujalo zvláště v lidových vrstvách. Lidé se shromažďovali v prostých bytech dělníků, aby vyslechli varovné poselství. Také dětští kazatelé pocházeli většinou z chudých obydlí. Některým nebylo více než šest nebo osm let. Svým životem dokazovali, že milují Spasitele a snaží se žít podle jeho svatých požadavků. Obyčejně neprojevovali více inteligence a schopností než ostatní děti jejich věku. Když se však postavili před posluchače, bylo zřejmé, že je vede síla, která přesahuje jejich vrozené schopnosti. Jejich hlas i celý jejich vzhled se změnil. GC 367Důrazně a naléhavě ohlašovali přicházející soud. Citovali přitom slova Písma: „*Bojte se Boha a dejte mu čest, neboť přišla hodina jeho soudu.*“ (Zjev. 14,7) Kárali hříchy lidí, odsuzovali nemravnost a neřesti,

vytýkali světský život a odpadlictví, napomínali své posluchače, aby si pospíšili a zachránili se před přicházejícím hněvem.

Posluchači se chvěli. Jejich srdce přesvědčivě oslovoval Boží Duch. Mnohé přivedl ke studiu Písma s novým a hlubším zájmem. Alkoholici a nemravní lidé začali měnit své životy, jiní se vzdali nečestného způsobu života. Výsledky byly tak zřejmé, že i duchovní státní církve museli uznat, že je to Boží dílo.

Bůh si přál, aby se zpráva o druhém příchodu Spasitele rozšířila do skandinávských zemí. Když byly umlčeny hlasy Božích služebníků, vložil svého Ducha na děti, aby se dílo uskutečnilo. Když se Pán Ježíš blížil k Jeruzalému v doprovodu nadšených zástupů, kteří ho za jásotu a mávání palmovými ratolestmi provolávali Synem Davidovým, vyzvali ho žárliví farizeové, aby je umlčel. Pán Ježíš jim však odpověděl, že se tím plní proroctví a kdyby lidé mlčeli, křičelo by kamení. Když vešli do jeruzalémských bran přestali dospělí zastrašeni pohrůžkami kněží a vládců radostně provolávat, ale na nádvoří začaly zpívat a mávat palmovými ratolestmi děti a volaly: „*Hosana synu Davidovu!*“ (Mat. 21,8-16) Nazlobení farizeové namítali: „Slyšíš, co to říkají?“ Pán Ježíš jim odpověděl: „*Ovšem. Nikdy jste nečetli: Z úst nemluvňátek a kojenců připravil sis chválu?*“ (Mat. 21,16) [GC 368]Tak jako Bůh působil prostřednictvím děti v době prvního příchodu Ježíše Krista, tak jejich prostřednictvím působil při zvěstování jeho druhého příchodu. Musí se naplnit Boží výrok, že zprávu o druhém příchodu Spasitele uslyší celé lidstvo, všechny národy, kmeny a jazyky.

William Miller a jeho spolupracovníci měli hlásat varovné poselství v Americe. Tato země se stala střediskem velkého adventního hnutí. V ní se vyplnilo proroctví z poselství prvního anděla. Spisy Millera a jeho spolupracovníků se šířily do vzdálených zemí. Všude, kam pronikli misionáři, zazněla také radostná zvěst o brzkém příchodu Ježíše Krista. Poselství věčného evangelia: „Bojte se Boha a dejte mu čest, neboť přišla hodina jeho soudu“ se rozšířilo velmi daleko.

Výklad proroctví, který ukazoval, že příchod Ježíše Krista se uskuteční na jaře roku 1844, na lidi velice zapůsobil. Když se poselství šířilo do jednotlivých států unie, všude vzbuzovalo velký zájem. Mnozí lidé přijali výklad prorockých období za správný, překonali vlastní pýchu a s radostí přijali pravdu. Někteří kazatelé se zřekli svých sektářských názorů a pocitů, vzdali se svých placených míst, opustili své sbory a začali hlásat příchod Pána Ježíše. Kazatelů, kteří poselství přijali, bylo poměrně málo, proto je většinou hlásali prostí laici. Farmáři opouštěli svá pole, řemeslníci své dílny, obchodníci své obchody, zaměstnanci svá zaměstnání, přesto však byl počet pracovníků malý v porovnání s úkolem, který měli splnit. Stav zesvětáčtělé církve a hříšného světa tížil mysl věrných strážců, kteří s radostí snášeli námahu, strádání a utrpení, jen aby přivedli lidi k pokání a záchraně. I když se satan stavěl proti nim, dílo vytrvale postupovalo a pravdu o příchodu Pána přijalo mnoho lidí.

[GC 369]Všude znělo poselství upozorňující hříšníky - jak nevěřící, tak členy církví - aby se zachránili před přicházejícím hněvem. Podobně jako Jan Křtitel, předchůdce Ježíše Krista, přikládali tito kazatelé „sekeru ke kořeni stromu“ a vyzývali všechny, aby přinášeli ovoce hodné pokání. Jejich naléhavé volání tvořilo naprostý protiklad k ujišťování, že je klid a bezpečí, které znělo z kazatelen. Kdekoli poselství zaznělo, zasáhlo posluchače. Prosté, přímé svědectví Písma, které mocí Ducha svatého pronikalo do srdcí, mělo tak přesvědčující sílu, že mu dokázalo odolat jen málo lidí. Formální křesťany vyburcovalo z falešné jistoty. Začali si uvědomovat své odpadlictví, zesvětáčtělost a nevěru, svou pýchu a své sobectví. Mnozí lidé hledali Boha s lítostí a pokorou. Zájem, který tak dlouho zaměřovali na pozemské věci, upnuli nyní k nebi. Sestoupil na ně Duch svatý a oni se s rozcitlivělým a pokorným srdcem přidávali k volání: „Bojte se Boha a dejte mu čest, neboť přišla hodina jeho soudu.“

Nejeden hříšník se s pláčem ptal: „*Co mám dělat, abych byl zachráněn?*“ (Sk. 16,30) Lidé, kteří v minulosti nejednali čestně, se snažili odčinit spáchané křivdy. Všichni, kdo našli v Kristu pokoj, toužili, aby stejné požehnání zakusili také ostatní. Srdce rodičů se obracela k dětem a srdce dětí se obracela k rodičům. Mizely bariéry, které vytváří pýcha a nezájem. Lidé upřímně vyznávali své nedostatky a členové rodin usilovali o záchranu svých nebližších a nejdražších. Často zněly

přímluvné modlitby. Všude lidé opravdově volali k Bohu. Někteří zápasili celou noc v modlitbě o ujištění, že jim Pán odpustil hříchy nebo za obrácení příbuzných či známých.

Na shromáždění adventistů přicházely zástupy lidí všech vrstev. Bohatí i chudí, lidé vysoce postavení i prostí chtěli z různých důvodů sami slyšet učení o druhém příchodu. Pán zadržoval projevy nepřátelství, když jeho služebníci vysvětlovali důvody své víry. GC 370Často to byly slabé nástroje, ale Boží Duch dodal pravdě sílu. Shromáždění návštěvníci cítili přítomnost andělů a počet věřících každý den rostl. Velké zástupy posluchačů s napětím a bez dechu sledovaly důkazy o brzkém příchodu Ježíše Krista. Zdálo se, že se nebe přiblížilo k zemi. Boží působení vnímali mladí i staří. Lidé se vraceli do svých domovů a nahlas chválili Boha. Jejich šťastné hlasy zněly tichem noci. Kdo se zúčastnil těchto shromáždění, nedokázal na to nikdy zapomenout.

Hlásání přesného data Kristova příchodu narazilo na velký odpor u mnoha lidí ze všech vrstev, od duchovních až po nejtroufalejší hříšníky. Splnila se slova proroctví: „*Ke konci dnů přijdou posměvači, kteří žijí, jak se jim zachce, a budou se posmívat: Kde je ten jeho zaslíbený příchod? Od té doby, co zesnuli otcové, všecko zůstává tak, jak to bylo od počátku stvoření.*“ (2. Petr. 3,3.4) Mnozí křesťané, kteří prohlašovali, že milují Spasitele, tvrdili, že nejsou proti učení o druhém příchodu, že jsou jen proti stanovení data. Bůh však viděl, co je v jejich srdci. Nechtěli slyšet o tom, že Kristus přijde, aby spravedlivě soudil. Byli to nevěrní sluhové, jejich činy nemohly obstát před zkoumavým Božím pohledem. Měli strach setkat se se svým Pánem. Stejně jako Židé v době Kristova prvního příchodu nebyli ani oni připraveni uvítat Pána Ježíše. Nejen že nechtěli slyšet jasné důkazy z Písma, ale navíc se vysmívali lidem, kteří Pána čekali. Satan a padlí andělé jásali a posmívali se Kristu a jeho andělům, že lidé, kteří si říkají Boží lid, ho miluje tak málo, že po jeho návratu netouží.

„Nikdo nezná den ani hodinu,“ zněla nejčastější námitka lidí, kteří odmítli adventní poselství. Písmo říká: „*O onom dni a hodině však neví nikdo, ani andělé v nebi, ani Syn; jenom Otec sám.*" (Mat. 24,36) GC 371Lidé, kteří očekávali svého Pána, tento text vysvětlovali prostě a přiléhavě, dokládali, že si je jejich odpůrci nesprávně vykládají. Uváděli slova, která Pán Ježíš pronesl během památné rozmluvy se svými učedníky na Olivové hoře, když odešel naposledy z chrámu. Učedníci se tehdy ptali: „*Pověz nám, kdy to nastane a jaké bude znamení tvého příchodu a skonání věku?*“ Pán Ježíš jim představil znamení a řekl: „*Až toto všecko uvidíte, vězte, že ten čas je blízko, přede dveřmi.*“ (Mat. 24,3.33) Jeden výrok Spasitele nesmíme vykládat tak, aby odporoval jinému výroku. I když nikdo nezná den a hodinu Kristova příchodu, Pán nás poučuje a vyzývá, abychom poznali, kdy se určená doba blíží. Písmo nás dále učí, že nebrat vážně Kristovo upozornění a odmítat nebo ignorovat, že se blíží doba jeho příchodu, by pro nás bylo stejně tragické, jako bylo tragické pro současníky Noeho, že nevěděli, kdy nastane potopa. Podobenství, které srovnává věrného a nevěrného služebníka, uvádí, jak dopadne ten, který si v srdci říká: „Můj pán dlouho nejde.“ Ukazuje, jak bude Ježíš Kristus posuzovat a odměňovat ty, kdo jsou bdělí a hlásají jeho příchod, i ty, kdo jej popírají. „*Bděte tedy!*“ řekl. „*Blaze tomu služebníku, kterého pán při svém příchodu nalezne, že tak činí.*“ (Mat. 24,42.46) „*Nebudeš-li bdít, přijdu tak, jako přichází zloděj, a nebudeš vědět, v kterou hodinu na tebe přijdu.*“ (Zjev. 3,3)

Apoštol Pavel mluví o lidech, pro které příchod Pána Ježíše nastane neočekávaně. „Den Páně přijde jako přichází zloděj v noci. Až budou říkat: ‚je pokoj, nic nehrozí‘, tu je náhle přepadne zhouba ... a neuniknou.“ Pro ty, kdo berou Kristovo varování vážně, dodává: „*Vy však, bratří, nejste ve tmě, aby vás ten den mohl překvapit jako zloděj. Vy všichni jste synové světla a synové dne. Nepatříme noci ani temnotě.*“ (1. Tes. 5,2-5)

GC 372Ukazovali, že Písmo neomlouvá lidskou nevědomost, že příchod Pána Ježíše je blízko. Kdo však hledal jen důvod, aby mohl pravdu odmítnout, ten si zacpával uši, aby vysvětlení neslyšel. Výrok: „Nikdo nezná dne ani hodiny“ opakovali dále otevření posměvači, ale i domnělí Kristovi služebníci. Když se lidé probudili a začali se ptát na cestu k záchraně, postavili se představitelé církví mezi ně a pravdu a pokoušeli se uklidnit jejich obavy nesprávným výkladem Božího slova. Nevěrní „strážní“ se tak připojili k největšímu podvodníkovi a volali: „Klid, pokoj“,

když Bůh nemluví o pokoji. Jako farizeové v době Pána Ježíše odmítali mnozí vejít do nebeského království a bránili jiným, kteří tam vejít chtěli. Bůh bude brát tyto lidi k odpovědnosti za ty, kteří zahynou.

Jako první obvykle přijali poselství ti nejpokornější a nejvíce odevzdaní Bohu. Lidé, kteří zkoumali Bibli, museli nutně poznat, že obecné názory na proroctví odporují Písmu a že lidem, kteří nepodléhají vlivu duchovenstva a sami zkoumají Boží slovo, stačí, aby porovnali adventní poselství s Písmem a poznají, že pochází od Boha.

Mnohé pronásledovali jejich nevěřící bratři. Aby neztratili postavení ve sboru, nechávali si někteří lidé své přesvědčení pro sebe. Jiní ovšem cítili, že jim věrnost Bohu nedovoluje, aby tajili pravdu, kterou jim Bůh svěřil. Mnoho lidí bylo z církví vyloučeno jen proto, že přiznali svou víru v druhý příchod Ježíše Krista. Lidé, kteří prošli takovou zkouškou víry, si vážili slov proroka: „*Říkávají vaši bratři, kteří vás nenávidí, kteří vás vypovídají pro mé jméno: ‚Ať se Hospodin oslaví, ať vidíme vaši radost!‘ Ale budou zahanbeni.*“ (Iz. 66,5)

Andělé s hlubokým zájmem sledovali, jaký výsledek přinese hlásání varovného poselství. GC 373Když církve všeobecně poselství odmítaly, andělé se smutně odvraceli. Mnozí lidé však neměli příležitost projevit svůj postoj k adventnímu poselství. Mnohé svedli jejich manželé, manželky, rodiče nebo děti, aby uvěřili, že už poslouchat takové kacířství, jakému učí adventisté, je hřích. Andělé dostali příkaz, aby takové jedince věrně sledovali, mělo je ozářit ještě další světlo od Božího trůnu.

Lidé, kteří poselství přijali, toužebně očekávali příchod svého Spasitele. Doba, kdy očekávali, že se s ním setkají, byla blízko. Blížili se k určenému času se slavnostním klidem. Žili ve společenství s Bohem, v předchuti pokoje, který budou prožívat během nádherné budoucnosti. Žádný, kdo prožil tuto naději a víru, nezapomene na nádherné hodiny čekání. Už několik týdnů před stanovenou dobou dala většina věřících stranou veškerou světskou činnost. Upřímní věřící pečlivě zkoumali každou myšlenku a každý pocit, jako by leželi na smrtelné posteli a měli v několika málo hodinách naposledy zavřít oči. Nevyráběli si žádné „šaty pro nanebevzetí“ (viz Dodatek č. 36). Všichni ovšem cítili potřebu vnitřní jistoty, že jsou připraveni setkat se s Pánem Ježíšem. Za bílý šat považovali čistotu duše, povahu očištěnou od hříchu krví Ježíše Krista. Kéž by Boží lid projevoval stejnou upřímnost a opravdovou víru i dnes. Kdyby se stále tak pokořoval před Pánem a vysílal své prosby k trůnu milosti, měl by nyní mnohem bohatší zkušenosti, než má. Boží lid se málo modlí, málo si uvědomuje své hříchy a projevuje nedostatek živé víry. Proto mnozí přijímají tak málo milosti, kterou tak štědře nabízí náš Vykupitel.

Bůh chtěl vyzkoušet svůj lid. Jeho ruka zakryla chybu, která vznikla při výpočtu prorockých období. GC 374Adventisté chybu neobjevili, neobjevili ji ani nejučenější z jejich odpůrců. I oni přiznávali: „Váš výpočet prorockých období je správný. Dojde k nějaké velké události, nebude to však ta, kterou předpovídá pan Miller, jedná se o obrácení celého světa a ne o druhý příchod Kristův.“ (viz Dodatek č. 37)

Očekávaná doba minula a Kristus nepřišel, aby vysvobodil svůj lid. Lidé, kteří s upřímnou vírou a láskou očekávali svého Spasitele, zažili trpké zklamání. Boží záměr se však splnil. Bůh vyzkoušel srdce těch, kdo tvrdili, že čekají na Kristův návrat. Mnohé z nich nevedly jiné pohnutky než strach. Víra, kterou vyznávali, nezasáhla jejich srdce ani nepřinesla změnu jejich života. Když očekávaná událost nenastala, prohlašovali, že nejsou zklamáni, že nikdy nevěřili, že Kristus přijde. Byli mezi prvními, kteří se posmívali bolesti opravdově věřících.

Pán Ježíš a zástupy nebešťanů sledovali s láskou a soucitem zkoušené a zklamané věřící. Kdyby mohl být odhalen závoj, který odděluje viditelný svět od neviditelného, lidé by viděli anděly, jak chrání tyto věrné jedince před satanovými útoky.

21. Odmítnuté varování

GC 375William Miller a jeho spolupracovníci kázáním o druhém příchodu Ježíše Krista sledovali jediný cíl - chtěli vyburcovat lidi, aby se připravili na soud. Snažili se, aby formální věřící přijali pravou naději církve a poznali, že potřebují křesťanství plněji prožívat. Neobrácené lidi se snažili přesvědčit, že potřebují prožít okamžitě pokání a obrátit se k Bohu. „Nesnažili se přivést někoho k určité církvi nebo náboženské organizaci. Působili ve všech církvích a společenstvích věřících a nezasahovali do jejich organizace nebo řádů."

Miller prohlásil: „Nikdy jsem neměl přání nebo zájem založit nějakou samostatnou organizaci vedle stávajících církví, nedával jsem přednost některé církvi na úkor ostatních. Snažil jsem se být prospěšný všem. Měl jsem za to, že se z naděje na příchod Ježíše Krista budou radovat všichni křesťané a že lidé, kteří se mnou nebudou souhlasit, nebudou mít méně rádi ty, kdo toto učení přijmou. Netušil jsem, že někdy bude třeba konat samostatná shromáždění. Měl jsem jediný cíl - obracet lidi k Bohu, oznamovat světu, že přichází soud, a přesvědčovat své bližní, že se musí připravit, aby se mohli setkat s Bohem v míru. Velká většina lidí, které jsem přivedl k obrácení, vstoupila do stávajících církví." (Bliss, Paměti Williama Millera, str. 328)

Protože Millerova činnost podporovala růst církví, církve ji po určitou dobu vítaly. GC 376Když se však kazatelé a představitelé církví rozhodli zakročit proti adventnímu učení a potlačit všechny diskuze na toto téma, začali vystupovat proti adventnímu hnutí nejen z kazatelen, ale zakazovali také členům svých církví, aby chodili na shromáždění, kde se kázalo o druhém příchodu Pána Ježíše. Dokonce jim zakazovali mluvit o této naději během církevních shromáždění. Tím se věřící ocitli v těžkém postavení. Měli rádi své sbory, a nechtěli se od nich odloučit. Když však viděli, jak církve odmítají svědectví Božího slova a jak jim upírají právo studovat proroctví, poznali, že jim věrnost k Bohu nedovoluje, aby se podvolili. Nemohli považovat za Kristovu církev, za „*sloup a pevnost pravdy*" (1. Tim. 3,15) takové lidi, kteří zavrhli svědectví Božího slova. Proto považovali za správné odejít ze svých dosavadních církví. V létě roku 1844 vystoupilo z různých církví asi padesát tisíc členů.

V té době bylo možno pozorovat nápadnou změnu ve většině církví ve Spojených státech. Po mnoho let se církve pomalu ale jistě stále více přizpůsobovaly světským způsobům a zvyklostem, proto se v nich projevil úpadek opravdového duchovního života. V uvedeném roce se však téměř ve všech církvích ukázaly příznaky náhlého a výrazného úpadku. Hodně se o tom psalo v tisku, hovořilo z kazatelen, ale - jak se zdálo - nikdo tento jev neuměl vysvětlit.

Na jednom shromáždění presbyteriánské církve ve Philadelphii prohlásil pan Barnes, pastor jednoho z největších sborů ve městě a autor známého komentáře k Bibli, že „působí jako duchovní už dvacet let a s výjimkou posledního případu dosud nezažil slavnost večeře Páně, při které by nebyl do církve přijat větší či menší počet nových členů. Nyní se však neprojevuje žádné probouzení, žádné obrácení, není vidět, že by věřící rostli v milosti, nikdo nepřichází do mé pracovny, aby se mnou mluvil o svém spasení. GC 377S růstem podnikání, se stoupajícími vyhlídkami na rozkvět obchodu a průmyslu jde ruku v ruce i růst zájmu o tento svět. Tak je tomu ve všech církvích." (Congregational Journal, 23. května 1844)

V únoru téhož roku prohlásil profesor Finney z Oberlin College: „Můžeme konstatovat, že protestantské církve v naší zemi jsou všeobecně lhostejné nebo se stavějí proti jakýmkoli mravním reformám této doby. Existují dílčí výjimky, není jich však dost na to, aby změnily všeobecnou situaci. Máme ještě jiný přesvědčivý důkaz: v církvích všeobecně nepůsobí probuzenecký vliv. Téměř všechno zachvátila hrozivě hluboká duchovní otupělost, potvrzuje to náboženský tisk celé země. ... Členové církví se do značné míry oddávají dnešní módě, spolu s nevěřícími se účastní různých nevázaných večírků, tanečních zábav, oslav atd. ... Není třeba tento smutný jev dále rozvádět. Máme o tom dostatek důkazů a velice nás tíží, že církve všeobecně upadají. Odešly daleko od Pána a Pán se vzdálil od nich.“

Jiný pisatel v časopisu Religious Telescope podává následující svědectví: „Nikdy jsme nezažili tak všeobecný úpadek náboženství, jaký nyní prožíváme. Církev by se měla probudit a hledat příčinu tohoto stavu, protože každý, kdo miluje Boží církev, musí daný stav pokládat za neštěstí. Když sledujeme, jak málo lidí se skutečně obrací k Bohu, a pozorujeme bezpříkladnou nevázanost a zatvrzelost hříšníků, musíme mimoděk zvolat: Přestal snad Bůh být milostivý? Zavřely se snad už dveře milosti?“

Příčiny takového stavu musíme vždy hledat také v samotné církvi. Duchovní temnota, která postihuje národy, církve i jednotlivce, není způsobena tím, že by Bůh svévolně odňal svou milost, ale tím, že lidé odmítají nebo neberou vážně Boží poselství. [GC 378]Nápadný příklad této pravdy můžeme sledovat v dějinách Židů v době Ježíše Krista. Protože se zabývali pouze záležitostmi tohoto světa a zapomínali na Boha a jeho slovo, zatemnilo se jejich chápání a jejich srdce se zaměřila jen na svět a smyslnost. Proto nevěděli o příchodu Mesiáše a ve své pýše a nevěře Spasitele zavrhli. Ale ani tehdy Bůh nevzal židovskému národu možnost poznat záchranu nebo mít na ní podíl. Ovšem lidé, kteří pravdu zavrhli, ztratili jakoukoli touhu po Božím daru. Považovali „*tmu za světlo a světlo za tmu*“ (Iz. 5,20), až se světlo v nich změnilo v tmu, a byla to velká temnota.

Satanovým záměrům vyhovuje, když lidé zachovávají náboženské formy, jen když jim chybí opravdová živá zbožnost. Po odmítnutí evangelia Židé dále horlivě dodržovali staré obřady, přísně hlídali svou národní jedinečnost, museli však doznat, že se mezi nimi už neprojevuje Boží přítomnost. Danielovo proroctví ukazovalo na dobu příchodu Mesiáše tak přesně a předvídalo jeho smrt tak jednoznačně, že rabíni lidi odrazovali od studia této knihy a nakonec vyhlásili klatbu nad každým, kdo by se pokoušel vypočítat dobu příchodu Mesiáše. Další staletí prožili Židé v slepotě a zatvrzelosti, stavěli se lhostejně k milostivé nabídce záchrany, přehlíželi požehnání evangelia, slavnostní i vážné varování před nebezpečím, že odmítají to, co jim nabízí Bůh.

Stejné příčiny přinášejí všude stejné následky. Kdo úmyslně potlačuje vědomí povinnosti, protože to odporuje jeho sklonům, ztratí nakonec schopnost rozlišovat mezi pravdou a bludem. Jeho rozum se zatemní, svědomí otupí, srdce se zatvrdí a duše se odloučí od Boha. Tam, kde lidé zlehčují nebo pohrdají poselstvím Boží pravdy, tam církev zahalí temnota, víra a láska ochladnou, projeví se odcizení a rozkol. [GC 379]Členové církve věnují svůj zájem a své síly záležitostem tohoto světa a hříšníci se ještě více zatvrdí ve svém odporu vůči Bohu.

Poselství prvního anděla ze Zjevení čtrnácté kapitoly, které oznamuje příchod Božího soudu a vyzývá lidi, aby vzdávali úctu a poctu Bohu, mělo oddělit pravý Boží lid od zhoubného vlivu světa a probudit ho, aby poznal svůj zesvětáčtělý a odpadlý stav. Tímto poselstvím Bůh církve varoval. Kdyby poselství přijaly, mohlo vést k nápravě špatností, které je od něho oddělovaly. Kdyby členové církví přijali Boží poselství, pokořili se před Pánem a upřímně se snažili se připravit, aby mohli obstát v Boží přítomnosti, projevil by se mezi nimi Boží Duch a Boží moc. Církev by znovu dospěla k jednotě víry a lásky, v jaké byla za dnů apoštolů, kdy věřící „*byli jedné mysli a jednoho srdce*“ a „*s odvahou mluvili Boží slovo*“, kdy „*Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.*" (Skut. 4,32.31 ; 2,47).

Kdyby formální následovníci Ježíše Krista přijali zvěst, která vychází z Božího slova, dosáhli by jednoty, o niž se modlil Pán Ježíš a kterou apoštol označil za „*jednotu Ducha ve svazku pokoje*“.

„*Jedno tělo a jeden Duch*,“ jak řekl, „*k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest.*“ (Ef 4,3-5)

Takové požehnání přineslo adventní poselství lidem, kteří je přijali. Tito věřící přišli z různých náboženských organizací, ale konfesijníní přehrady padly, dali stranou, co je dělilo; přestali věřit v tisíciletou říši pokoje na zemi, protože to odporuje Písmu, opravovali své nesprávné názory na druhý příchod Pána Ježíše, zmizela pýcha a přizpůsobování se světu, napravovali křivdy a vytvářeli nejniternější společenství - vládla mezi nimi láska a radost. Jestliže toto učení vykonalo tolik pro těch několik lidí, kteří je přijali, vykonalo by totéž pro všechny, kdyby je přijali.

GC 380Církve však většinou poselství nepřijaly. Jejich duchovní, kteří jako strážci „Izraelského domu“ měli jako první poznat znamení příchodu Ježíše Krista, nerozpoznali pravdu ani z proroctví ani ze znamení doby. Protože jejich srdce naplnily světské tužby a ambice, ochladla jejich láska k Bohu a víra v jeho slovo. Když zaslechli adventní učení, vzbudilo v nich jen předsudky a nevěru. Skutečnost, že poselství hlásali většinou laikové, uváděli kritikové jako důkaz proti němu. Jako kdysi vyvolávalo i nyní svědectví Božího slova otázku: „*Uvěřil v něj někdo z předních mužů či farizeů?*“ (Jan 7,48) Když zjistili, že není snadné vyvrátit důkazy o časových údajích z proroctví, odrazovali jiné, aby proroctví nestudovali, protože - jak tvrdili - prorocké knihy jsou zapečetěné a lidé jim nemají rozumět. Mnoho lidí slepě věřilo svým farářům a odmítlo vyslechnout poselství. Jiní - i když se přesvědčili, co je pravda - se to neodvážili přiznat ze strachu, „*aby nebyli vyloučeni ze synagogy*“ (Jan 12,42). Poselství, které Bůh poslal, aby vyzkoušel a očistil církev, jasně ukázalo, kolik lidí miluje spíše tento svět než Krista. Pouta, která je vázala k zemi, byla silnější než pouta k nebeskému domovu. Rozhodli se řídit raději světskou moudrostí a odmítli poselství, které ukazuje, co je v srdci.

Odmítnutím poselství prvního anděla zavrhli prostředky, které jim Bůh dal pro jejich nápravu. Nepřijali posla, který mohl napravit bludy, jež je odloučily od Boha, a ještě více usilovali o přízeň světa. To byla příčina zesvětáčtění, odpadlictví a duchovní smrti v církvích v roce 1844.

GC 381Podle čtrnácté kapitoly knihy Zjevení následuje prvního anděla druhý a volá: „*Padl, padl veliký Babylón, který opojil všechny národy svým smilstvem a dal jim pít z poháru hněvu.*“ (Zjev. 14,8) Slovo Babylón je odvozeno od slova „Bábel“ a znamená zmatek. Písmo tímto termínem označuje různé formy falešného nebo odpadlého náboženství. Zjevení sedmnáctá kapitola přirovnává Babylón k ženě - žena totiž v Bibli symbolizuje církev, ctnostná žena představuje pravou církev, hříšná žena církev odpadlou.

Svatý a trvalý vztah mezi Kristem a jeho církví znázorňuje Bible manželským svazkem. Pán připoutal svůj lid k sobě slavnostní smlouvou, v níž slíbil, že bude jeho Bohem, a v níž se lidé zavázali, že budou patřit jenom jemu. Pán řekl: „*Zasnoubím si tě navěky, zasnoubím si tě spravedlností a právem, milosrdenstvím a slitováním.*“ (Oz. 2,21) A jindy prohlásil: „*Já jsem váš manžel.*“ (Jer. 3,14) Apoštol Pavel pak používá v Novém zákoně stejný obraz, když říká: „Zasnoubil jsem vás jedinému muži, abych vás jako čistou pannu odevzdal Kristu.“ (2. Kor. 11,2)

Církev se dopouští nevěry vůči Kristu, když dovoluje, aby se její důvěra a láska od něho odvrátily a srdce ovládla láska k světským věcem. Bible to přirovnává k porušení manželského slibu. Také hřích, kterého se Izrael dopustil tím, že odešel od svého Boha, je znázorněn stejným obrazem. Obdivuhodná Boží láska, kterou odmítli, je popsána tak dojemně: „*Přísahal jsem ti a vešel s tebou v smlouvu, je výrok Panovníka Hospodina, a stala ses mou.“ „Stala ses nesmírně krásnou a dosáhla jsi královských poct. Tvé jméno proniklo mezi pronárody pro tvou krásu; byla dokonalá pro důstojnost, kterou jsem na tebe vložil. ... Ty jsi však spoléhala na svou krásu a zhanobila jsi své jméno smilstvem.*“ GC 382„*Jako žena věrolomně opouští svého druha, tak věrolomně jste se zachovali vůči mně, dome izraelský, je výrok Hospodinův.*“ „Jako cizoložná manželka brala sis cizí místo svého muže." (Ez. 16,8.13-15.32 ; Jer. 3,20)

Nový Zákon promlouvá podobnými slovy k vyznavačům křesťanství, kteří touží po přízni světa více než po přízni Boha. Apoštol Jakub napsal: „*Proradná stvoření! Což nevíte, že přátelství se*

světem je nepřátelství s Bohem? Kdo tedy chce být přítelem světa, stává se nepřítelem Božím.“ (Jak. 4,4)

Babylón, žena ze Zjevení sedmnácté kapitoly, je vylíčen jako žena „*oděná purpurem a šarlatem a ozdobená zlatem, drahokamy a perlami; v ruce držela zlatý pohár, plný ohavností a nečistoty ... a na čele měla napsáno jméno - je v něm tajemství: Babylón veliký, Matka všeho smilstva a všech ohavností na zemi.*“ Prorok dále popisuje: „*Viděl jsem tu ženu, zpitou krví svatých a krví Ježíšových svědků.*“ O Babylónu se také říká, že je to „*veliké město, panující nad králi země.*“ (Zjev. 17,4-6.18) Moc, která po dlouhá staletí neomezeně vládla nad křesťanskými panovníky, je Řím. Purpur a šarlat, zlato, drahé kamení a perly živě zobrazují velkolepost a více než královskou okázalost, kterou stavěl na odiv pyšný Řím. O žádné jiné mocnosti než o římské církvi, která tak krutě pronásledovala Kristovy následovníky, se nedalo právem říci, že je „opilá krví svatých“. Babylónu se také vytýká nezákonné spojení „s králi země“. Tím, že se odloučila od Pána a spojila se s pohany, stala se nevěstkou židovská církev. Podobně upadla a zaslouží si stejný odsudek také římská církev, protože hledala oporu světských mocností.

O Babylónu se říká, že je to "matka všeho smilstva". Jako její dcery jsou označeny církve, které přijaly její učení, její tradice a řídí se jejím příkladem tím, že obětují pravdu i Boží přízeň, aby mohly vytvořit protizákonné spojenectví se světem. GC 383Poselství ze Zjevení čtrnácté kapitoly, které ohlašuje pád Babylóna, musí označovat ty náboženské organizace, které byly kdysi čisté, ale které se zvrhly. Protože toto poselství následuje po upozornění na soud, bude hlásáno až v posledních dnech. Nemůže tedy označovat pouze římskou církev, protože ta odpadla od Boha už před mnoha staletími. Navíc, osmnáctá kapitola knihy Zjevení vyzývá Boží lid, aby „vyšel z Babylóna“. To znamená, že velká část Božího lidu je ještě stále v Babylónu. Ve kterých církvích můžeme dnes najít většinu Kristových následovníků? Nepochybně v různých protestantských církvích. V době svého vzniku se tyto církve postavily čestně k Bohu a k pravdě, proto je provázelo Boží požehnání. I nevěřící svět musel uznat, že přijetí zásad evangelia přináší blahodárné výsledky, jak to prorok slíbil Izraeli: „*Tvé jméno proniklo mezi pronárody pro tvou krásu; byla dokonalá pro důstojnost, kterou jsem na tebe vložil, je výrok Panovníka Hospodina.*“ Ztratily se však jako důsledek snahy napodobovat nevěřící a získat jejich přízeň, ty se staly kletbou a zhoubou Izraele. „*Ty jsi však spoléhala na svou krásu a zhanobila jsi své jméno smilstvem.*“ (Ez. 16,14.15)

Mnohé protestantské církve napodobují příklad Říma v hříšném spojenectví s „králi země“ - státní církve spojenectvím se světskými vládami, jiné církve úsilím o přízeň světa. Označení „Babylón“ - zmatek - můžeme právem použít pro církve, které sice tvrdí, že své učení vyvozují z Bible, přesto se však rozštěpily na nespočet skupin a zásadně se liší svým vyznání víry a svým učením.

Kromě hříšného spojení se světem vykazují církve, které se oddělily od Říma, také další rysy římské církve.

GC 384Jistá římskokatolická kniha tvrdí: „Kdyby se římská církev uctíváním svatých dopouštěla modloslužebnictví, pak se její dcera, anglikánská církev, dopouští téhož, protože na deset kostelů zasvěcených Panně Marii připadá jen jeden zasvěcený Kristu.“ (Richard Challoner v "The Catholic Christian Instructed, úvod, str. 21.22)

A dr. Hopkins prohlašuje ve svém pojednání o tisíciletém království: „Není důvodu tvrdit, že antikristovské postoje a zvyky projevuje pouze římská církev. Protestantské církve mají v sobě mnoho antikristovského a jsou na hony vzdáleny tomu, aby se o nich mohlo říci, že jsou opravdu oproštěné od ... zkaženosti a bezbožnosti.“ (Samuel Hopkins, Dílo, díl 2, str. 328)

O odluce presbyteriánské církve od Říma dr. Guthrie napsal: „Před třemi sty lety opustila naše církev s otevřenou Biblí na svém praporu a s heslem ‚Zkoumejte Písmo‘ brány Říma.“ A pak klade důležitou otázku: „Vyšla čistá z bran Babylóna?“ (Thomas Guthrie, The Gospel in Ezekiel, str. 237)

Jak řekl Ch. Spurgeon: „Anglikánská církev je, jak se zdá, úplně prosáklá učením, že spasení záleží na svátostech. Ovšem lidé, kteří se od této církve odlučují, jsou téměř vždy naplněni

filozofickou nevěrou. Lidé, od nichž bychom očekávali lepší postoje, se jeden po druhém odvracejí od základů víry. Obávám se, že srdce Anglie je skrznaskrz prostoupeno zhoubnou nevěrou, která se navíc odvažuje vystupovat na kazatelnu a nazývat se křesťanskou vírou."

Z čeho pramení takové odpadlictví? Jak církev na počátku opustila čistotu evangelia? Tím, že přijala pohanské zvyky, aby usnadnila pohanům přijmout křesťanství. Apoštol Pavel prohlásil už ve své době: „*Ta nepravost již působí.*" (2. Tes. 2,7) Pokud žili apoštolové, církev zůstala poměrně čistá. „Koncem druhého století však většina sborů přijala novou podobu. Když zemřeli staří učedníci, jejich potomci spolu s nově obrácenými ... přijali nové formy a způsoby." (Robert Robinson, Ecclesiastical Researches, kap. 6, odst. 17, str. 51) GC 385Aby získali nové členy, nevyžadovali dodržování vznešených křesťanských zásad. Následkem toho proudila do církve „pohanská krev a přinášela s sebou pohanské zvyky, názory a modly." (Gavazzi, Lectures, str. 278) Pokud si křesťanské náboženství získalo přízeň a podporu světských vládců, přicházely formálně do církve velké zástupy lidí. Byli to však křesťané jen navenek, ve skutečnosti mnozí z nich „zůstali v podstatě pohany, a dále tajně uctívali své bohy." (Tamtéž, str. 278)

Neopakuje se totéž téměř v každé církvi, která se nazývá protestantskou? Když zemřeli zakladatelé prodchnutí pravým duchem nápravy, nastoupila další generace a začala církev přetvářet. Potomci reformátorů obvykle slepě lpí na věrouce otců a odmítají uznat cokoli, co jejich otcové nepřijali, přitom se však rozcházejí s jejich příkladem pokory, sebezapření a odmítání světa. Tak „se vytrácí původní prostota". Do církve pak proniká záplava světa a „přináší s sebou světské zvyky, názory a modly".

Žel, domnělí následovníci Ježíše Krista dnes do značné míry usilují o přátelství se světem, které je „nepřátelstvím vůči Bohu". (Jak. 4,4) Jak daleko odešla většina křesťanských církví od biblického vzoru pokory, sebezapření, prostoty a zbožnosti. John Wesley jednou o správném používání peněz řekl: „Neplýtvejte ani nejmenší částí této hřivny, jen abyste uspokojili žádost oka zbytečným nebo drahým oblečením nebo nepotřebnou ozdobou. Nepromrhejte prostředky na výzdobu svých domů zbytečným nebo nákladným nábytkem, drahými obrazy, malbami, zlacením. ... Nevynakládejte peníze, abyste ukojili svou pýchu a dosáhli toho, aby vás lidé obdivovali nebo vychvalovali. ... GC 386Pokud se budeš oblékat do purpuru a jemného prádla, každý den žít v přepychu a zábavách, budou mnozí lidé jistě chválit tvůj vybraný vkus, tvou štědrost a pohostinnost. Nekupuj si však jejich potlesk tak draze, spokoj se raději s poctou, kterou dává Bůh." (Wesley, Dílo, kázání 50, Užívání peněz) V mnoha církvích se však dnes takové učení nebere vážně.

Ve světě se stalo populárním hlásit se k nějakému náboženství. Vládci, politici, právníci, lékaři, obchodníci vstupují do církví, aby získali společenskou vážnost a důvěru, a tak podpořili své zájmy. Křesťanským vyznáním se snaží zakrýt nečestné jednání. Různé náboženské organizace, podporované dary a vlivem takových lidí, dělají všechno možné, aby získaly popularitu a příznivce. Stavějí co nejnápadněji vyzdobené kostely na hlavních ulicích. Návštěvníci přicházejí oblečeni v drahých módních oděvech. Vyplácejí vysoké mzdy obratným kazatelům, aby lidi zaujali a pobavili. Kázání se nesmí dotýkat rozšířených hříchů, ale musí znít uším posluchačů příjemně a chlácholivě. Hříšníci pak vstupují do církve, protože je to módní, jejich hříchy pak kryje pláštík zbožnosti.

Přední americký časopis napsal o současném postoji amerických křesťanů ke světu: „Církev se nepozorovaně podrobila duchu doby a přizpůsobila bohoslužebné formy moderním požadavkům." „Využívá opravdu všechny dostupné prostředky, aby se náboženství stalo přitažlivým." Autor jednoho článku v newyorkském časopisu Independent napsal, jaký je metodizmus: „Dělící čára mezi věřícími a bezbožnými vybledla do jakéhosi polostínu a horlivci na obou stranách se snaží smazat všechny rozdíly mezi jejich způsobem života a zábavy." „Obliba náboženství přispívá k tomu, že přibývá lidí, kteří chtějí získat požehnání, aniž by přijali nějaké povinnosti."

GC 387Howard Crosby prohlásil: „Je na pováženou, že Kristova církev tak málo plní záměry svého Pána. Právě tak jako kdysi staří Židé přátelskými svazky s pohanskými národy odvraceli svá srdce od Boha, tak i dnes Kristova církev nesprávným spojováním s nevěřícím světem opouští Boží

směrnice správného života a přijímá škodlivé - i když často zdánlivě správné - zvyky nekřesťanské společnosti. Používá při tom argumenty a dospívá k názorům, které jsou cizí Božímu zjevení a neslučitelné s růstem v milosti.“ (Howard Crosby, The Healthy Christian, An Appeal to the Church, str. 141.142)

V tomto přílivu světskosti a honby za požitky se téměř ztrácí sebezapření a sebeobětování pro věc Ježíše Krista. „Mnozí dnešní členové našich církví byli v dětství vychováni, aby přinášeli oběti a pro Krista něco vykonali.“ I když má dnes „církev nedostatek prostředků, ... nesmí nikoho vyzývat, aby něco dal. To se údajně nesmí! Je třeba konat burzy, výstavy, prodej starožitností nebo společenská setkání, prostě něco, aby se lidé bavili.“

Guvernér Washburn z Wisconsinu ve svém novoročním poselství z 9. ledna 1873 řekl: „Zdá se, že je třeba vydat zákon, aby se mohly uzavřít školy, kde se vychovávají hazardní hráči. Nacházím to všude. I církve (jistě nevědomky) někdy konají ďáblovo dílo. Pořádají dobročinné koncerty, tomboly, loterie, soutěže o ceny - často pro náboženské nebo dobročinné účely, ale někdy také pro méně ušlechtilé cíle. To jsou všechno akce, které mají získat peníze, aniž se za ně poskytují odpovídající hodnoty. Nic není tak demoralizujícího, tak jedovatého - zvláště pro mladé - jako získávání peněz nebo majetku bez práce. Když se úctyhodní lidé angažují v takových vlastně hazardních podnicích, uklidňují své svědomí tím, že získané peníze poslouží dobrým účelům. Nelze se pak divit, že mládež tak snadno propadá vzrušení, které přinášejí hazardní hry.“

GC 388Sklon přizpůsobovat se světu prostupuje všechny církve. Robert Atkins vykreslil v jednom svém kázání v Londýně ponurý obraz duchovního úpadku, který zavládl v Anglii: „Opravdu spravedliví lidé se ztrácejí a nikdo si s tím nedělá starosti. Dnešní křesťané - ať patří k jakékoli církvi - milují svět, přizpůsobují se mu, usilují o osobní pohodlí a touží po tom, aby měli úctu a vážnost. Pán je povolal, aby trpěli s Kristem, oni se však hroutí, už když slyší urážku. ... Odpadlictví, odpadlictví, odpadlictví je vytesáno nad vchodem do každého kostela. Kdyby si to uvědomovali, kdyby to cítili, byla by ještě naděje, ale běda, oni jen volají: Jsme bohatí, máme všeho dost a nic nepotřebujeme.“ (Robert Atkins, Second Advent Library, traktát č. 39)

Velký hřích, který Písmo vytýká Babylónu, spočívá v tom, že „*opojil všechny národy svým smilstvem*“. (Zjev. 14,8) Opojný pohár nabízený světu představuje falešné učení, které církev přijala jako důsledek svého nesprávného spojení s mocnými tohoto světa. Přátelství se světem znehodnocuje víru věřících a na druhé straně má zhoubný vliv na svět, protože šíří učení, které odporuje jasným výrokům Písma.

Řím vzal lidem Bibli a vyžadoval ode všech, aby přijali jeho učení. Úkolem reformace bylo vrátit lidem Boží slovo. Přesto však církve naší doby lidi učí, aby zakládali svou víru na vyznání a na učení své církve spíše než na Písmu. Charles Beecher o protestantských církvích prohlásil: "Děsí se každého tvrdšího slova proti své věrouce, stejně jako se svatí otcové děsili každého tvrdšího slova proti rostoucímu uctívání svatých a mučedníků, které zaváděli... Protestantské evangelické církve si tak svázaly navzájem i každá sobě ruce, že se u nich nemůže stát kazatelem nikdo, kdo kromě Bible neuzná také jejich další knihy. ... GC 389Nepřeháním, řeknu-li, že moc církevních vyznání je tak velká, že začíná zakazovat Bibli, jako to dělal Řím, i když to dělá mnohem chytřeji." (Charles Beecher, kázání „Bible je dostatečnou věroukou“, přednesené ve Fort Wayne, ve státě Indiana, 22. února 1846).

Když věrní učitelé vykládají Boží slovo, povstávají vzdělanci a kazatelé, kteří tvrdí, že rozumějí Písmu, a označují správné učení za kacířství, a odrazují tak lidi, kteří hledají pravdu. Kdyby svět nebyl beznadějně opilý vínem Babylóna, pravdy Božího slova by přesvědčily a přivedly k obrácení mnoho lidí. Křesťanská věrouka se však jeví tak zmatená a rozporná, že lidé nevědí, čemu mají vlastně věřit. Vina za to, že svět se neobrací k Bohu, spočívá na církvích.

Poselství druhého anděla ze Zjevení čtrnácté kapitoly bylo poprvé kázáno v létě roku 1844. Tehdy se nejvíce hodilo na církve ve Spojených státech. Tam znělo nejvíce poselství o blížícím se soudu, církve ho také nejvíce zavrhovaly a nejrychleji se zde projevil úpadek církví. Poselství druhého anděla se v roce 1844 nenaplnilo úplně. Tehdy církve zažily mravní úpadek jako důsledek

toho, že odmítly adventní poselství. Úpadek však nebyl úplný. Když pak dále zavrhovaly jednotlivé pravdy potřebné pro tuto dobu, klesaly stále hlouběji a hlouběji. Ani potom se však nedalo říci beze zbytku, že „padl Babylón, který opojil všecky národy svým smilstvem“. Ještě k tomu nesvedl všechny národy. Snaha přizpůsobit se světu a lhostejnosti k aktuálním pravdám pro naší dobu stále vládne a získává další půdu v protestantských církvích ve všech zemích. Těmto církvím platí obvinění druhého anděla z knihy Zjevení, i když jejich odpadnutí ještě nedosáhlo vrcholu.

GC 390 Bible varuje, že před příchodem Pána Ježíše bude satan konat „*kdejaký mocný čin, klamná znamení a zázraky a všemožnou nepravostí bude svádět ty, kdo ... nepřijali a nemilovali pravdu, která by je zachránila. Proto je Bůh vydá do moci klamu, aby uvěřili lži.*“ (2. Tes. 2,9-11) Teprve až nastane takový stav a až se křesťanské církve plně spojí se světem, bude pád Babylóna úplný. Církve k tomu spějí, ale proroctví z knihy Zjevení 14,8 se naplní teprve v budoucnosti.

I když v církvích, které jsou znázorněny Babylónem, vládne duchovní temnota a odcizení od Boha, žije v nich stále ještě většina pravých Kristových následovníků. Mnozí z nich ještě neslyšeli zvláštní pravdy pro tuto dobu. Mnoho z nich není spokojeno se svým stavem a touží po hlubším poznání. Marně hledají podobu Ježíše Krista v církvích, ke kterým patří. Nakolik se tyto církve stále více uchylují od pravdy a přibližují světu, zvětšuje se rozdíl mezi oběma skupinami, až nakonec skončí rozchodem. Přijde doba, kdy lidé, kteří milují Boha nade všechno, nebudou moci zůstat pospolu s lidmi, kteří „*budou mít raději rozkoš než Boha; budou se tvářit jako zbožní, ale svým jednáním to budou popírat*“. (2. Tim. 3,4.5)

Osmnáctá kapitola zjevení ukazuje dobu, kdy po odmítnutí trojího varovného poselství ze Zjevení 14,6-12 upadnou církve do stavu, jak jej předpověděl druhý anděl, kdy Boží lid, který bude ještě stále v Babylónu, bude vyzván, aby se od těchto církví oddělil. Bude to poslední poselství pro tento svět a svůj úkol splní. Až lidé, kteří „*neuvěřili pravdě, ale nalezli zalíbení v nepravosti*“ (2. Tes 2,12), budou ponecháni vlivu klamů a uvěří lži, pak světlo pravdy zazáří všem, jejichž srdce jsou otevřena ji přijmout, a všechny Boží děti, které zůstaly v Babylónu, uposlechnou výzvu: „*Vyjdi, lide můj, z toho města.*“ (Zjev. 18,4)

22. Splněná proroctví

GC 391 Když na jaře roku 1844 uplynulo první určené datum pro příchod Pána Ježíše, věřící, kteří na jeho příchod čekali, prožívali určité období pochybností a nejistoty. I když se ostatní lidé na ně dívali jako na naprosto poražené a jejich zklamáni považovali za důkaz, že se živili jen iluzemi, oni sami nacházeli stálý zdroj útěchy v Božím slově. Mnozí nich dále hledali v Písmu, znovu prověřovali důvody pro svou víru a pečlivě studovali proroctví, aby získali další poznání. Zdálo se jim, že Bible jasně a jednoznačně potvrzuje jejich stanovisko. Znamení, která nebylo možné přehlížet, neklamně poukazovala, že příchod Ježíše Krista je blízko. Mimořádné Boží požehnání, které se projevilo obrácením hříšníků a oživením duchovního života mezi křesťany, svědčilo o nebeském původu poselství. I když věřící neuměli vysvětlit, proč došlo k jejich zklamání, cítili, že je v minulosti vedl Bůh.

Proroctví, o nichž se domnívali, že se vztahují na druhý příchod Ježíše Krista, obsahovala také naučení, která zvláštním způsobem promlouvala do jejich situace nejistoty a pochybností a povzbuvola je, aby trpělivě čekali ve víře, dokud v pravý čas nepochopí to, čemu nyní nerozuměli.

GC 392 Mezi taková proroctví patřil také výrok proroka Abakuka 2,1-4: „*Postavím se na své strážné stanoviště, budu stát na hlásce a vyhlížet, abych seznal, co ke mně promluví a jakou odpověď dostanu na svoji stížnost. Hospodin mi odpověděl, řekl: Zapiš to vidění, zaznamenej je na tabulky, aby si je čtenář mohl snadno přečíst. Vidění už ukazuje k určitému času, míří neomylně k cíli; prodlévá-li, vyčkej, neboť přijde zcela jistě, zadržet se nedá. Pozor na opovážlivce; není v něm duše přímá. Spravedlivý bude žít pro svou věrnost.*“

Již v roce 1842 na základě výzvy proroctví „Zapiš to vidění, zaznamenej je na tabulky, aby si je čtenář mohl snadno přečíst,“ dostal Charles Fitch nápad sestavit „mapu prorockých symbolů“ z knih Daniel a Zjevení Jana. Uveřejnění této tabulky tiskem pokládali mnozí za splnění příkazu daného Abakukem. Nikdo si však tehdy nevšiml, že citované proroctví otevřeně hovoří o odkladu splnění prorocké předpovědi. Po zklamání dostala tato část Písma pro věřící velký význam: „Vidění už ukazuje k určitému času, míří neomylně k cíli; prodlévá-li, vyčkej, neboť přijde zcela jistě, zadržet se nedá. ... Spravedlivý bude žít pro svou věrnost.“

Zdrojem síly a útěchy věřícím se stala také stať z knihy proroka Ezechiela: „*I stalo se ke mně slovo Hospodinovo: Lidský synu, copak to máte za pořekadlo o izraelské zemi: ‚Dny uběhnou a každé vidění selže‘? Proto jim řekni: Toto praví Panovník Hospodin: ... Blízko jsou dny, kdy se splní všechna vidění... Když já Hospodin promluvím, mluvím slovo, které se splní bez odkladu.*“ „*Izraelský dům říká: Vidění, které on vidí, se splní za mnoho dnů; on prorokuje pro vzdálené časy. Proto jim řekni: Toto praví Panovník Hospodin: Už nebude odloženo žádné mé slovo. Promluvím slovo a ono se splní.*“ (Ez. 12,21-25.27.28)

GC 393 Čekatelé na příchod Pána Ježíše se radovali z těchto slov a věřili, že Pán, jenž zná konec od počátku, viděl do budoucích staletí, viděl jejich zklamání a nechal jim napsat slova povzbuzení a naděje. Bez takových částí Písma, které je vyzývaly, aby trpělivě čekali a nepřestali věřit v Boží slovo, by zřejmě jejich víra v těžké zkoušce selhala.

Také podobenství o deseti družičkách z Matouše 25. kapitoly znázorňuje prožitek adventistů. V 24. kapitole Matoušova evangelia v odpovědi na otázku učedníků, kdy nastane zničení Jeruzaléma a jaká znamení tomu budou předcházet, Pán Ježíš předpověděl některé z nejdůležitějších událostí v dějinách světa a církve, které se měly odehrát v době mezi jeho prvním a druhým příchodem: Zničení Jeruzaléma, velké zatmění slunce i měsíce a padání hvězd. Potom vyprávěl o příchodu svého království formou podobenství o dvou služebnících, kteří očekávají příchod svého Pána. Následující 25. kapitola pak začíná slovy: „*Tehdy bude království nebeské, jako když deset družiček vzalo lampy a vyšlo naproti ženichovi. Pět z nich bylo pošetilých a pět rozumných. Pošetilé vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej. Rozumné si vzaly s lampami i olej v nádobkách. Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly. Uprostřed noci se rozlehl křik: Ženich je tu, jděte mu naproti!*“

Příchod Ježíše Krista, který podle jejich chápání ohlašovalo poselství prvního anděla z knihy Zjevení, chápali jako příchod ženicha z tohoto podobenství. GC 394Velké náboženské probuzení provázející zvěstování brzkého příchodu Ježíše Krista chápali jako dobu, kdy podle podobenství deset družiček vyšlo naproti ženichovi. Toto podobenství - stejně jako 24. kapitola Matoušova evangelia - představuje dvě různé skupiny lidí. Všechny družičky si vzaly lampy, to znamená Bibli, a s jejím světlem vyšly naproti ženichovi. Zatímco „pošetilé vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej, rozumné si vzaly s lampami i olej v nádobkách“. Druhá skupina tedy přijala Boží milost, občerstvující, osvěcující moc Ducha svatého, která z Bible dělá světlo pro naše nohy a osvěcuje naši stezku. Bibli studovali s úctou k Bohu, aby poznali pravdu a opravdově usilovali o čistotu srdce a života. Tito lidé prožili osobní zkušenost. Jejich víru v Boha a jeho slovo nemohlo zlomit žádné zklamání ani odklady. Lidé znázorňující první skupinu družiček - jež „vzaly lampy, ale nevzaly si s sebou olej“ - jednali z chvilkového popudu. Varovné poselství v nich vyvolalo strach, byli závislí na víře svých bratrů a spokojili se s blikavým světlem dobrých pocitů, aniž dobře porozuměli pravdě nebo působení Boží milosti na lidská srdce. Vyšli Pánu naproti v naději, že za to budou okamžitě odměněni. Naprosto však nebyli připraveni na odklad nebo na zklamání. Když přišly zkoušky, zakolísali ve víře a jejich světlo pohaslo.

„Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly.“ To, že ženich dlouho nešel, znázorňuje, že doba, kdy očekávali Pána, uplynula, věřící prožívali zklamání a měli pocit, že se Pán opozdil. V této době nejistoty ochabl zájem povrchních a malověrných lidí, přestali se snažit. Naopak lidé, jejichž víra vycházela z osobního poznání Bible, stáli na skále, kterou nemohla strhnout vlna zklamání. „Na všechny přišla ospalost a usnuly.“ GC 395Jedny družičky zlhostejněly, druhé trpělivě čekaly, až se jim věc vyjasní. V noci zkoušky se však zdálo, že i ty druhé do určité míry ztratily horlivost a oddanost. Malověrní a povrchní lidé se už nemohli opírat o víru svých spoluvěřících. Každý se musel postavit na vlastní nohy.

Tehdy se začal objevovat také fanatizmus. Někteří lidé, kteří se vydávali za nadšené zastánce poselství, zavrhli Boží slovo jako jedinou neomylnou autoritu. Tvrdili, že je vede Duch svatý, ale přitom se řídili svými pocity, dojmy a představami. Někteří z nich projevovali slepou, fanatickou horlivost a odsuzovali všechny, kdo s nimi nesouhlasili. Většina adventistů jejich blouznivé nápady a jednání nepřijala. Dělali však pravdě špatnou pověst.

Satan se tímto způsobem snažil mařit a ničit Boží dílo. Adventní hnutí vyburcovalo mnoho lidí, přivedlo k obrácení tisíce hříšníků, věrní lidé hlásali poselství, i když Pán nepřišel tehdy, když jej očekávali. Vládce zla ztrácel poddané. Aby Boží dílo zdiskreditoval, snažil se některé věřící svést k extrémům. Jeho pomocníci pak využili každý omyl, každý chybný krok, každý nesprávný čin a přehnaně ho zvýraznili, aby lidem zošklivili adventisty i jejich víru. Podařilo se mu přivést značný počet lidí k tomu, že sice ústy vyznávali víru v druhý příchod Pána Ježíše, jejich srdce však ovládal satan. Další výhody získal tím, že soustřeďoval pozornost na ně jako na představitele všech věřících.

Satan je „žalobce svých bratří“. Vede lidi, aby sledovali chyby a nedostatky Božího lidu, aby o nich hovořili a aby přehlíželi všechny jejich dobré činy. Když Bůh působí pro záchranu lidí,

projevuje aktivitu také satan. Když Boží synové předstupují před Pána, přichází s nimi i satan. GC 396Do každého oživeneckého hnutí přivádí lidi neposvěceného srdce a nevyrovnané mysli. Když takoví lidé přijmou některé body pravdy a získají si místo mezi věřícími, působí satan skrze ně, aby šířil učení, které oklame nerozvážné. Nikdo se nestane dobrým křesťanem tím, že se zdržuje ve společnosti Božích dětí, v Božím domě nebo dokonce u stolu Páně. Satan se často účastní i nejslavnostnějších příležitostí v podobě lidí, které může použít jako své nástroje.

Vládce zla bojuje o každou píď území, na kterém Boží lid pokročí na své cestě k Božímu království. V celých dějinách křesťanské církve nenajdeme jedinou reformaci, která by se nepotýkala s vážnými překážkami. Tak tomu bylo i v době apoštola Pavla. Kdekoli založil sbor, našlo se v něm několik lidí, kteří zdánlivě přijali víru, vnášeli však do sboru bludné učení, které - kdyby je lidé přijali - by nakonec vytlačilo lásku k pravdě. Luthera velmi trápilo a znepokojovalo jednání fanatiků, kteří tvrdili, že Bůh mluví přímo jejich prostřednictvím, a své vlastní myšlenky a názory kladli nad učení Písma. Mnozí lidé, kterým scházela víra i zkušenost, si zato dostatečně zakládali na sobě, rádi poslouchali a vyprávěli něco nového, byli okouzleni tvrzeními nových učitelů. Přidali se k satanovým pomahačům, aby mařili to, co Luther na základě Božího pověření vybudoval. Bratři Wesleyové a další, kteří svým vlivem, a vírou přinesli světu požehnání, na každém kroku naráželi na nástrahy satana, který vháněl přepjaté, nevyrovnané a neposvěcené lidi do kdejakých forem fanatizmu.

William Miller nepřál vlivům, které vedly k fanatizmu. Prohlašoval podobně jako Luther, že „každý duch“ má být prověřen Božím slovem. Miller prohlásil: „Satan v dnešní době ovládá myšlení mnoha lidí. GC 397Jak poznáme, který duch je ovládá? Bible odpovídá: „*Po jejich ovoci je poznáte...*“ (Mat. 7,16), „neboť mnoho falešných proroků vyšlo do světa“ (1 Jan. 4,1) a my je máme zkoušet. Duch, který nás nevede, abychom v tomto světě žili skromně, spravedlivě a zbožně, není Kristův Duch. Jsem stále víc a více přesvědčen o tom, že v těchto divokých hnutích má své prsty satan... Mnozí mezi námi předstírají úplné posvěcení, řídí se však lidskými tradicemi a zdá se, že vědí o pravdě právě tak málo jako jiní, kteří nic nepředstírají.“ (Bliss, Paměti Williama Millera, str. 236.237) „Duch bludu nás odvádí od pravdy, ale Duch Boží nás uvádí do pravdy; přesto říkáte, že člověk může být v bludu, a přitom si myslet, že je v pravdě. Jak to řešit? Odpovídáme: Boží Duch a Boží slovo se shodují. Jestliže člověk posuzuje sám sebe Božím slovem a neshledá rozpor, může věřit, že má pravdu. Jestliže však zjistí, že duch, který ho vede, se plně neshoduje se smyslem Božího zákona nebo celého Božího slova, ať jedná velmi opatrně, aby neuvízl v satanově léčce.“ (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 8, č.23 z 15. ledna 1845) „Vidím více důkazů o vnitřní zbožnosti v slzách, které kanou z očí, ve zvlhlé tváři, ve slově proneseném tlumeným hlasem, než v celém hluku, který zní v křesťanstvu.“ (Bliss, str. 282)

V době reformace připisovali nepřátelé reformace vinu za všechny projevy fanatizmu lidem, kteří proti fanatizmu nejvíce bojovali. Podobně jednali odpůrci adventního hnutí. Nespokojili se jen s tím, že šířili přehnané zprávy o bludech extrémistů a fanatiků, ale rozšiřovali také pomluvy, které se ani v nejmenším nezakládaly na pravdě. Tito lidé jednali z pozice předsudků a nenávisti. Zvěst o blízkém příchodu Ježíše Krista je vyrušila z jejich klidu. Obávali se, že by to mohla být pravda. Doufali však, že tomu tak není, a to byla příčina jejich nepřátelského postoje vůči adventistům a jejich víře.

GC 398Skutečnost, že mezi adventisty proniklo několik fanatiků, je právě tak málo důvodem k tvrzení, že toto hnutí není od Boha, jako nebyla přítomnost fanatiků a podvodníků v církvi v době apoštola Pavla nebo Luthera důkazem, že jejich dílo je odsouzeníhodné. Jakmile se Boží lid probudí ze spánku a začne opravdově konat dílo pokání a obnovy, začne studovat Boží slovo, aby poznal pravdu, která je v Pánu Ježíši, a plně se odevzdá Bohu, okamžitě se ukáže, že také satan je stále aktivní a je stále na stráži. Svou moc projeví všemožným klamem a přivolá si na pomoc všechny padlé anděly.

Zdrojem fanatizmu a rozkolu nebylo poselství o druhém příchodu Ježíše Krista. Tyto jevy se projevily v létě 1844, kdy adventisté znejistěli a zapochybovali, zda zastávají správné stanovisko.

Hlásání poselství prvního anděla a „půlnočního volání“ potlačovalo fanatizmus a rozkolnictví. Lidé, kteří se zapojili do tohoto hnutí, byli jednotní, jejich srdce naplňovala vzájemná láska a láska ke Kristu, jehož příchod očekávali. Tato jediná víra, tato jediná blahoslavená naděje je pozvedla nad všechny lidské vlivy a chránila je před satanovými útoky.

„*Když ženich nepřicházel, na všechny přišla ospalost a usnuly. Uprostřed noci se rozlehl křik: Ženich je tu, jděte mu naproti! Všechny družičky procitly a dávaly do pořádku své lampy.*“ (Mat. 25, 5-7) V létě roku 1844 - tedy v době mezi datem, kdy mělo podle původních výpočtů skončit období 2300 prorockých dnů, a podzimem téhož roku, který byl později pokládán za dobu konce - hlásali poselství vyjádřené slovy Písma: „Ženich přichází!“

Toto hnutí vyvolalo zjištění, že Artaxerxův výnos o obnově Jeruzaléma, který je výchozím bodem k výpočtu období 2300 prorockých dnů, začal platit od podzimu roku 457 př. Kr. a nikoli od počátku toho roku, jak se předtím věřilo. GC 399Začneme-li počítat od podzimu roku 457 př. Kr., skončí období 2300 roků na podzim roku 1844 (viz Dodatky).

Také symbolika starozákonní chrámové bohoslužby naznačuje, že událost znázorněná „očištěním svatyně“ by se měla odehrát na podzim. To se velmi zřetelně ukázalo, když začali věnovat pozornost tomu, jak se splnily předobrazy a symboly prvního příchodu Ježíše Krista.

Zabití velikonočního beránka bylo symbolem smrti Pána Ježíše. Apoštol Pavel napsal: „*Byl obětován náš velikonoční beránek, Kristus.*“ (1. Kor. 5,7) Snopek prvotin, který byl v době velikonoc obrácen před Pánem, byl symbolem zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Když apoštol Pavel mluví o zmrtvýchvstání Ježíše Krista a celého Božího lidu, píše*: „První vstal Kristus, potom při Kristově příchodu vstanou ti, kdo jsou jeho.*“ (1. Kor. 15,23) Jako tento první snop požatý před vlastní sklizní, byl Kristus prvotinou oné nesmrtelné sklizně vykoupených, která bude při budoucím zmrtvýchvstání shromážděna do Boží sýpky.

Tyto předobrazy se splnily, a to nejen tím, že došlo k vlastní události, kterou symbolicky znázorňovaly, ale splnily se také v příslušném čase. Čtrnáctého dne prvního měsíce židovského kalendáře, tedy v den, kdy byl po dlouhých patnáct staletí zabíjen velikonoční beránek, jedl Pán Ježíš se svými učedníky velikonočního beránka a ustanovil obřad, který má být památkou jeho vlastní smrti jako „*Božího Beránka, který snímá hřích světa*“ (Jan 1,29). Téže noci se ho chopily bezbožné ruce, aby ho ukřižovaly a zabily. A jako naplnění symbolu snopu obráceného před Hospodinem byl náš Pán třetího dne vzkříšen z mrtvých, „první z těch, kdo zesnuli,“ vzor všech vzkříšených spravedlivých, jejichž „tělo poníženosti“ promění „v podobu těla své slávy“ (1. Kor. 15,20; Fp 3,21).

Podobně se musí splnit předobrazy, které ukazovaly na jeho druhý příchod, a to v době, kterou naznačuje symbolická starozákonní bohoslužba. GC 400V mojžíšovském řádu se očištění svatyně neboli velký Den smíření konal podle židovského kalendáře desátého dne sedmého měsíce (3 M 16,29-34). Tehdy velekněz, když vykonal smíření za celý Izrael, a očistil tak svatostánek od hříchu, vyšel a požehnal lidu. Domnívali se, že podobně se zjeví Ježíš Kristus, náš Velekněz, aby očistil zemi od zkázy způsobené hříchy a hříšníky, a požehná svůj čekající lid nesmrtelností. Desátý den sedmého měsíce - Den smíření, dobu očištění svatyně - , který v roce 1844 připadl na 22. říjen, začali pokládat za datum příchodu Ježíše Krista. Odpovídalo to totiž výše zmíněnému zjištění, že období 2300 dní skončí na podzim. Zdálo se, že tento závěr je naprosto jistý.

V podobenství uvedeném v 25. kapitole Matoušova evangelia následuje příchod ženicha po době čekání a spánku. To jen doplňovalo právě uvedené důkazy jak z proroctví, tak i ze starozákonních předobrazů. Všechno to jen umocnilo přesvědčení tisíců věřících, kteří hlásali „půlnoční volání“.

Toto hnutí se přehnalo zemí jako přílivová vlna. Šířilo se od města k městu, od vesnice k vesnici, i na samoty, až plně vyburcovalo čekající lid. Toto poselství ničilo fanatizmus, jako vycházející slunce rozpouští ranní jinovatku. Mizely pochybnosti a nejistota věřících a jejich srdce naplňovala naděje a odvaha. Hnutí se zbavilo všech extrémů, které se projevuje všude tam, kde se lidské vzrušení nenechá ovládat Božím slovem a Božím Duchem. Podobalo se oněm obdobím

pokory a návratu k Pánu, která přicházela ve starém Izraeli, když je Bůh káral ústy svých proroků. Neslo charakteristické rysy, jimiž se Boží dílo vyznačuje ve všech dobách. GC 401Neprojevovalo se v něm extatické nadšení, ale spíše opravdové zpytování srdce, vyznání hříchů a odmítnutí světa. Zápasící lidé se toužili připravit na setkání s Pánem, vytrvale se modlili a bezvýhradně odevzdávali Bohu.

Miller o tomto hnutí napsal: „Neprojevuje se v něm velká radost, ta jako by se odkládala pro budoucnost, kdy bude nebe a země spolu jásat v nevýslovné radosti a v dokonalé slávě. Také se zde nekřičí - čekají na volání z nebe. Zpěváci nezpívají, čekají, až se budou moci připojit k andělským sborům... Nedochází k citovým rozporům, všichni jsou jednoho srdce a jedné mysli.“ (Bliss, str. 270.271)

Jiný účastník hnutí podal toto svědectví: „Hnutí vyvolalo všude důkladné zpytování srdce a pokoru před Bohem. Způsobilo, že lidé přestali milovat věci tohoto světa, odstranilo spory a nepřátelství; lidé vyznávali své nepravosti, kořili se před Bohem a opravdově ho prosili o odpuštění a milost. Vedlo k pokoře a oddanosti, jaké jsme nikdy předtím neviděli. Jak Bůh předpověděl prostřednictvím proroka Joela, až se přiblíží velký den Hospodinův, lidé roztrhnou svá srdce, a ne šaty, obrátí se k Bohu s postem, pláčem a naříkáním. Jak Bůh slíbil prostřednictvím proroka Zachariáše, vylil na svůj lid ducha milosti a proseb o smilování, vzhlíželi k tomu, kterého probodli a naříkali ... a lidé, kteří očekávali Pána, se před ním pokořovali.“ (Bliss, v časopise Advent Shield and Review, leden 1845)

Ani jedno náboženské hnutí od doby apoštolů nebylo tak oproštěno od lidských nedokonalostí a satanových nástrah jako hnutí z podzimu roku 1844. Ještě po mnoha letech cítili všichni, kdo se ho účastnili a kdo stáli plně na straně pravdy, blahodárný vliv tohoto díla, a mohli svědčit, že pocházelo od Boha.

Na výzvu „Ženich je tu, jděte mu naproti“ čekající „procitli, dávali do pořádku své lampy“, a zkoumali Boží slovo znovu s dříve neznámým zájmem a úsilím. Bůh poslal anděly, aby vyburcovali zklamané a připravili je pro přijetí poselství. Hnutí nestálo na moudrosti a učenosti lidí, ale na Boží moci. Jako první nezaslechli a neuposlechli výzvu lidé nejučenější a nejnadanější, ale lidé nejskromnější a nejvíce odevzdaní Bohu. Farmáři nechali zrající obilí na polích, řemeslníci odložili své nástroje a se slzami i radostí vyšli, aby poselství šířili dál. Dřívější vedoucí hnutí se připojili až jako poslední. Církve všeobecně uzavřely své dveře před tímto poselstvím, a mnoho lidí, kteří je přijali, se rozloučilo se svými církvemi. Boží prozřetelnost spojila toto hlásání s poselstvím druhého anděla, a dodala mu tak zvláštní sílu.

GC 402Poselství „Ženich je tu!“ nebylo ani tolik záležitostí důkazů, i když důkazy z Písma jsou jasné a přesvědčující. Provázela je síla, která si lidi podmaňovala. Neprojevily se pochybnosti, otázky. Když Kristus vjížděl vítězoslavně do Jeruzaléma, shromáždili se lidé, kteří přišli ze všech částí země k oslavě svátků na Olivové hoře, a když se připojili k zástupům, které provázely Pána Ježíše, strhlo je nadšení chvíle, takže rovněž provolávali: „*Požehnaný, který přichází ve jménu Hospodinově!*“ (Mat. 21,9) Stejně tak pociťovali nevěřící, kteří se zúčastnili shromáždění adventistů - někteří ze zvědavosti, jiní spíše z legrace - přesvědčující sílu provázející poselství „Ženich je tu!“

Tehdy se projevovala víra, která přináší vyslyšení modliteb - víra, která „*upírá mysl k odplatě*“. (Žid. 11,26) Jako déšť na vyprahlou zemi tak sestupoval Duch milosti na ty, kdo ho opravdově hledali. GC 403Lidé, kteří očekávali, že se brzy postaví před svého Vykupitele, pociťovali nevýslovnou radost. Proměňující, podmaňující moc Ducha svatého si podrobovala lidská srdce, když věrným věřícím udělovala bohaté Boží požehnání.

Lidé, kteří přijali poselství, se pečlivě a slavnostně blížili k okamžiku, kdy - jak doufali - se setkají se svým Pánem. Každé ráno cítili, že je jejich první povinností ujistit se, že je Bůh přijímá. Vzájemně byli těsně spjati, hodně se modlili spolu a jeden za druhého. Často se scházeli na odlehlých místech, aby rozmlouvali s Bohem. Prosby stoupaly k Bohu z polí i lesů. Více než potravu potřebovali každý den ujištění, že je Spasitel přijímá. Když jejich mysl zahalil mrak

pochybností, nedopřáli si klidu, dokud nebyl zažehnán. Když cítili, že přijali odpouštějící milost, toužili už vidět Pána, kterého tolik milovali.

Znovu však měli prožít zklamání. Doba, kterou čekali, uplynula, a jejich Spasitel nepřišel. S tak pevnou vírou čekali na jeho příchod - a nyní prožívali to, co cítila Marie, když přišla k hrobu Spasitele, našla jej prázdný a zvolala: „*Odnesli mého Pána a nevím, kam ho položili.*“ (Jan 20,13)

Pocit posvátné úcty, strach, že poselství by mohlo být pravdivé, způsobil, že se nevěřící po nějakou dobu drželi zpátky. I když doba čekání minula, tento vliv ihned neustal. Zpočátku se nevěřící neodvažovali posmívat zklamaným, když se však neobjevovaly žádné příznaky Božího hněvu, setřásli se sebe strach a začali je opět shazovat a zesměšňovat. Mnoho lidí, kteří věřili v brzký příchod Pána Ježíše, se nyní zřeklo své víry. Jiní si byli velice jistí a jejich raněná pýcha by se nejraději schovala před světem. Jako Jonáš si stěžovali na Boha a chtěli raději zemřít než žít. GC 404Lidé, kteří svou víru zakládali na názoru druhých, a nikoli na Božím slovu, nyní opět ochotně měnili své názory. Posměvači získali na svou stranu slabé a zbabělé, všichni se pak shodli, že se není třeba ničeho obávat, ani není třeba nic očekávat. Doba minula, Pán nepřišel a svět půjde dál svou cestou po tisíce let.

Opravdoví, upřímní věřící se vzdali všeho pro Krista a prožívali jeho blízkost jako nikdy dříve. Věřili, že předali světu poslední varování. Protože očekávali, že brzy budou žít v přítomnosti svého nebeského Pána a jeho andělů, přerušili do značné míry styk se všemi, kdo poselství nepřijali. Toužebně se modlili: „Přijď, Pane Ježíši, přijď brzy!“ Pán Ježíš však nepřišel. Vzít nyní na sebe znovu břemeno životních starostí a těžkostí, a k tomu snášet narážky a posměch nevěřících, to pro ně bylo strašnou zkouškou víry a trpělivosti.

Jejich zklamání však nebylo tak velké jako zklamání učedníků v době prvního příchodu Ježíše Krista. Když Pán Ježíš vjížděl vítězoslavně do Jeruzaléma, věřili jeho následovníci, že se chystá nastoupit na Davidův trůn a osvobodit Izrael od jeho utlačovatelů. S velkými nadějemi a s radostným očekáváním se navzájem předháněli v prokazování úcty svému Králi. Mnozí před něj kladli své pláště a koberce nebo mu stlali cestu palmovými ratolestmi. Ve svém nadšení a radosti svorně provolávali: „Hosana Synu Davidovu!“ Když farizeové, zneklidnění a podráždění těmito výkřiky radosti, chtěli po Pánu Ježíši, aby své učedníky pokáral, Pán Ježíš jim odpověděl: „*Budou-li oni mlčet, bude volat kamení!*“ (Luk. 19,40) Proroctví se muselo vyplnit. Učedníci plnili Boží vůli, přesto museli prožít trpké zklamání. Jen o několik dnů později se stali očitými svědky mučednické smrti Spasitele a ukládali ho do hrobu. Jejich očekávání se nesplnila ani v jediném bodu. GC 405Jejich naděje zemřely s Ježíšem Kristem. Teprve až jejich Pán vítězně vstal z hrobu, pochopili, že proroctví všechno předpověděla a „*že Mesiáš musel trpět a vstát z mrtvých*“. (Skut. 17,3).

Pět set let předtím Pán prostřednictvím proroka Zachariáše prohlásil: „*Rozjásej se, sijónská dcero, dcero jeruzalémská, propukni v hlahol! Hle, přichází k tobě tvůj král, spravedlivý a spásu nesoucí, pokořený, jede na oslu, na oslátku, osličím mláděti.*“ (Zach. 9,9) Kdyby učedníci pochopili, že se Pán Ježíš ubírá k soudu a smrti, nebyli by schopni toto proroctví naplnit.

Podobně také Miller a jeho spolupracovníci splnili proroctví a šířili poselství, které mělo podle Písma ve světě zaznít. Nikdy by tento úkol nesplnili, kdyby porozuměli proroctvím, která předvídala jejich zklamání. Zvěstovali by jiné poselství, které má být hlásáno až před příchodem Pána všem národům. Poselství prvního a druhého anděla byla kázána v pravý čas a vykonala dílo, které Bůh skrze ně chtěl uskutečnit.

Okolí sledovalo celé dění a očekávalo, že se hnutí adventizmu zhroutí, jestliže v očekávanou dobu Kristus nepřijde. I když mnozí podlehli silnému pokušení, a zřekli se své víry, jiní odolali, a zůstali pevní. Ovoce adventního hnutí - duch pokory a zpytování srdce, zřeknutí se světa a změny života, - které provázelo adventní hnutí, dokazovalo, že je to Boží dílo. Neodvažovali se popírat, že kázání o druhém příchodu Ježíše Krista provázela moc Ducha svatého. Ve výpočtu prorockých období nemohli také najít žádnou chybu. Ani jejich nejschopnější protivníci nedokázali vyvrátit jejich výklad proroctví. GC 406Bez důkazů z Bible nemohli opustit stanovisko, k němuž dospěli

upřímným studiem Písma, osvíceni Božím Duchem a se srdcem planoucím živou mocí, stanovisko, které odolalo pronikavé kritice a rozhořčeným útokům ze strany všeobecně uznávaných náboženských učitelů i proslulých učenců a obstálo navzdory spojeným útokům učenosti, výřečnosti i výsměchu lidí úctyhodných i nízkých.

Je pravda, že očekávaná událost nenastala, ale to nemohlo otřást jejich vírou v Boží slovo. Když Jonáš hlásal v ulicích Ninive, že za čtyřicet dnů bude město zničeno, přijal Pán pokání obyvatel Ninive a prodloužil jejich zkušební lhůtu. Přesto poslal Jonáše Bůh a Ninive bylo zkoušeno podle jeho vůle. Adventisté věřili, že Bůh je vedl při šíření poselství o soudu stejným způsobem. Měli za to, že „poselství prověřilo srdce posluchačů, buď v nich vzbudilo lásku k příchodu Pána Ježíše, nebo vyvolalo otevřenou či skrytou nenávist, kterou však Bůh zná. Vytvořilo dělící čáru, ... takže lidé, kteří chtěli poznat svá vlastní srdce, mohli mít jistotu, na které straně by byli, kdyby Pán tehdy přišel. Zda by byli volali: Hle, to je náš Bůh, na kterého čekáme, on nás spasí, nebo zda by byli volali hory a skály, aby je skryly před tváří Pána, který sedí na trůnu, a před hněvem Beránka. Máme za to, že je Bůh tímto způsobem zkoušel, vyzkoušel jejich víru, prověřil je a zjistil, zda v hodině zkoušky ustoupí z místa, kam je Pán postavil, zda se zřeknou světa a budou bezpodmínečně důvěřovat Božímu slovu.“ (The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, roč. 8, č.14 z 13. listopadu 1844)

Pocity lidí, kteří i po zklamání věřili, že je Bůh vedl, vyjadřují následující slova Williama Millera: „Kdybych měl prožít svůj život ještě jednou a měl tutéž jistotu, jakou jsem měl, musel bych být stejně čestný k Bohu i lidem.“ GC 407„Jsem přesvědčen, že nenesu žádnou vinu za druhé lidi. Mám za to, že jsem udělal všechno, co bylo v mých silách, abych nenesl vinu za odsouzení jiných lidí. ... I když jsem byl dvakrát zklamán,“ napsal tento Boží muž, „nejsem zklamán a znechucen. … Věřím v příchod Ježíše Krista stejně jako dříve. Udělal jsem jen to, co jsem po létech poctivého studia pokládal za svou povinnost. Pokud jsem se mýlil, pak jsem se mýlil na straně křesťanské lásky, lásky k bližním a přesvědčení o mé odpovědnosti vůči Bohu.“ „Jedno vím: kázal jsem jen to, čemu jsem věřil. Bůh byl se mnou, jeho moc se projevovala v celém hnutí, které přineslo mnoho dobrého.“ „Mnoho tisíc lidí začalo po kázání o konci času naprosto zřejmě studovat Písmo, víru a krví Ježíše Krista byli smíření s Bohem.“ (Bliss, str. 256, 255,277,280,281) „Nikdy jsem se neucházel o přízeň pyšných, ani jsem neklesal na mysli, když mi svět hrozil. Ani teď se nebudu ucházet o jejich přízeň, ani nepůjdu za svou povinností, abych je dráždil k nenávisti. Nikdy nebudu hledat svůj život v jejich rukou, ani, jak doufám, nezaváhám, budu-li jej muset položit, jestliže to Bůh ve své laskavé prozřetelnosti rozhodne.“ (J. White: Život Williama Millera, str. 315)

Bůh neopustil svůj lid. Boží Duch i nadále zůstával s lidmi, kteří zbrkle neodmítli dříve přijaté poznání a neopustili adventní hnutí. Dopis Židům přináší povzbuzení a varování pro zkoušené čekatele v době krize: „*Neztrácejte proto odvahu, neboť bude bohatě odměněna. Potřebujete však vytrvalost, abyste splnili Boží vůli a dosáhli toho, co bylo zaslíbeno. Vždyť už jen docela krátký čas, a přijde ten, který má přijít, a neopozdí se. Avšak můj spravedlivý - říká Bůh - bude žít, protože uvěřil. Kdo by však odpadl, v tom nenajdu zalíbení. Ale my přece nepatříme k těm, kdo odpadají a zahynou, nýbrž k těm, kdo věří a dosáhnou života.*“ (Žid. 10,35-39)

GC 408Toto napomenutí je určeno církvi v posledních dnech, vyplývá to ze slov, které ukazují na blízkost příchodu Ježíše Krista: „Docela krátký čas, a přijde ten, který má přijít, a neopozdí se.“ Text jasně naznačuje, že dojde k zdánlivému prodlení a že se Pán zdánlivě opozdí. Podané naučení se velmi dobře hodí pro tehdejší adventisty. Lidé, na které se text obrací, byli v nebezpečí, že jejich víra ztroskotá. Splnili Boží vůli tím, že se nechali vést Božím Duchem a jeho slovem. Přesto nechápali, proč je Pán vedl v minulosti takovou cestou, ani kudy mají jít dál. Byli v pokušení zapochybovat, zda je skutečně vedl Bůh. Tehdy i pro ně platilo: „Spravedlivý bude žít pro svou věrnost.“ Když jejich cestu ozařovalo jasné světlo „půlnočního volání“, když sledovali, jak jsou proroctví odpečetěna a rychle se střídající znamení svědčila, že příchod Ježíše Krista je blízko, „žili z toho, co viděli“. Ale nyní, pokořeni zklamanými nadějemi, mohli existovat jen z víry v Boha a

jeho slovo. Okolí se jim posmívalo a říkalo: „Byli jste podvedeni. Vzdejte se své víry a přiznejte, že adventní hnutí pocházelo od satana.“ Boží slovo je však ujišťovalo: „*Kdo by však odpadl, v tom nenajdu zalíbení.*“ (Žid. 10,38) Kdyby se zřekli své víry a popřeli, že hlásání poselství provázela moc Ducha svatého, znamenalo by to, že se vrátili na cestu do záhuby. K vytrvalosti je povzbuzovala slova apoštola Pavla: „Neztrácejte proto odvahu, potřebujete však vytrvalost, vždyť už jen docela krátký čas, a přijde ten, který má přijít, a neopozdí se." Jediným bezpečím pro ně bylo držet se toho, co jim Bůh již sdělil, držet se pevně Božích slibů, dále studovat Písmo svaté, trpělivě čekat a sledovat, kdy jim Pán svěří další světlo.

23. Co je to svatyně?

GC 409Základem i hlavním pilířem víry v příchod Ježíše Krista se stal především text*: „Až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde svatyně spravedlnosti (očištění).*“ (Dan. 8,14) Tato slova znali velmi dobře všichni, kdo věřili v brzký příchod Pána Ježíše. Tisíce úst opakovaly toto proroctví jako heslo své víry. Věřili, že na událostech předpověděných těmito slovy závisí splnění jejich nekrásnější naděje a největší touhy. Vypočítali, že lhůta určená proroctvím skončí na podzim roku 1844. Spolu s ostatními křesťany adventisté věřili, že svatyní je země nebo nějaká její část. Měli za to, že očištění svatyně bude znamenat očištění země ohněm posledního soudu a dojde k tomu při druhém příchodu Ježíše Krista. Proto došli k závěru, že se Kristus vrátí na tuto zem v roce 1844.

Stanovené datum ovšem uplynulo a Pán nepřišel. Věřící věděli, že Boží slovo nemůže selhat, že chyba musí být v jejich výkladu proroctví. V čem se ale mýlili? Někteří řešili problém prohlášením, že období 2300 dnů neskončilo v roce 1844. Neměli pro to však jiné zdůvodnění než to, že Pán Ježíš nepřišel tehdy, když ho čekali. GC 410Dospěli k závěru, že kdyby lhůta předpověděná proroctvím skončila v roce 1844, Kristus by se vrátil, aby očistil svatyni - vyčistil zemi ohněm. Protože nepřišel, nemohla lhůta skončit.

Přijmout takový závěr znamenalo zavrhnout dosavadní výpočet prorockých období. Dalším studiem zjistili, že období 2300 prorockých dnů začalo na podzim roku 457 př. Kr., kdy vstoupil v platnost Artaxerxův dekret o obnově Jeruzaléma. Vezmeme-li toto datum jako výchozí bod, souhlasí dokonale sled všech předpověděných událostí v knize Daniel 9,25-27. Šedesát devět týdnů, prvních 483 let z 2300 let, sahá k Mesiáši, Pomazanému. Kristův křest a jeho pomazání Duchem svatým v roce 27 po Kr. se vyplnily přesně podle předpovědi. Uprostřed sedmdesátého týdne měl být Mesiáš zabit. Tři a půl roku po svém křtu, na jaře roku 31 po Kr., byl Kristus ukřižován. Sedmdesát týdnů, neboli 490 let, bylo odděleno přednostně pro Židy. Koncem tohoto období zpečetil národ zavržení Krista pronásledováním jeho učedníků a apoštolové se v roce 34 po Kr. obrátili k pohanům. Tehdy skončilo 490 let, první část z 2300 prorockých dnů, a zbývalo 1810 let. Období 1810 let od roku 34 po Kr. skončilo v roce 1844. Jak prohlásil anděl: „Tehdy přijde svatyně ke svému očištění.“ Všechny proroctvím předpověděné údaje se neklamně splnily v určenou dobu.

Všechno v tomto výkladu bylo srozumitelné a jasné až na to, že nevymezoval, jaká událost je předpověděna očištěním svatyně, ke kterému došlo v roce 1844. Popřít, že prorocké období skončilo v uvedeném roce, by znamenalo vnést do celé věci zmatek a nebrat v úvahu, že se řada důležitých událostí odehrála přesně v době určené proroctvím.

Bůh vedl svůj lid ve velkém adventním hnutí. Provázel toto dílo svou mocí a slávou a nepřipustil, aby skončilo zklamáním a aby lidé mohli tvrdit, že šlo o falešné a fanatické nadšení. Bůh nedovolí, aby se jeho slovo stalo předmětem pochybností a nejistoty. GC 411I když po zklamání mnozí lidé odmítli výpočty prorockých lhůt a zavrhli hnutí, které na jejich základě vzniklo, jiní věřící nebyli ochotni vzdát se své víry a svých prožitků, které stály na Písmu a svědectví Ducha

svatého. Věřili, že studiem proroctví došli k správnému výkladu a jejich povinností je držet se poznané pravdy a pokračovat dál ve studiu Bible. S opravdovou modlitbou prověřovali svůj výklad Písma a snažili se odhalit svou chybu. Protože ve svém výpočtu prorockých údobí nemohli najít žádnou chybu, začali se podrobněji zabývat otázkou svatyně.

Studiem zjistili, že v Písmu není jediný doklad podporující obecně přijatý názor, že svatyně znázorňuje naši zemi. Našli však v Bibli vysvětlení, co je to svatyně, jaký má účel, kde se nachází a jaká služba se v ní koná. Svědectví biblických pisatelů je tak jasné a podrobné, že nedává prostor pro pochybností. Apoštol Pavel napsal v listě Židům: „*I ta první smlouva měla ovšem bohoslužebný řád i posvátné místo, ale pozemské. To byl stánek, v jehož přední části, zvané svatyně, byly svícny a stůl na předložené chleby. Za oponou byla druhá část stánku, nazývaná svatyně svatých (nejsvětější svatyně). Tam byla truhla smlouvy ze všech stran krytá zlatem, v ní pak byla zlatá nádoba s manou, Áronova hůl, která se kdysi zazelenala, a desky smlouvy. Nad ní byli cherubové Boží slávy, kteří zastiňovali slitovnici.*“ (Žid. 9,1-5)

Svatyní, o níž apoštol hovoří, byl stánek postavený na Boží příkaz Mojžíšem jako pozemský příbytek Nejvyššího. „*Ať mi udělají svatyni a já budu bydlit uprostřed nich*“, (2. Moj. 25,8) přikázal Bůh Mojžíšovi, když s ním byl na hoře. GC 412Když Izraelci putovali pouští, bylo možno svatyni stěhovat z místa na místo, přesto to však byla velkolepá stavba. Její stěny byly z prken bohatě obložených zlatem a zasazených do stříbrných soklů, střechu tvořila vrstva koberců a pokrývek, její vrchní částbyla z kůže. Vnitřek byl z jemného plátna překrásně zdobeného postavami cherubínů. Kromě vnějšího nádvoří, na kterém stál oltář pro zápalné oběti, tvořily samotný svatostánek dvě místnosti, nazývané svatyně a svatyně svatých. Oddělovala je od sebe krásná a drahocenná opona, podobná oponě, která uzavírala vchod do první místnosti, do svatyně.

Ve svatyni stál na jižní straně svícen se sedmi lampami a osvětloval svatyni ve dne i v noci. Na severní straně stál stůl s předkládanými chleby a před oponou, oddělující svatyni od svatyně svatých, byl zlatý kadidlový oltář, z něhož každý den stoupal k Bohu oblak příjemné vůně spolu s modlitbami Izraele.

Ve svatyni svatých stála truhla zhotovená ze vzácného dřeva, obloženého zlatem, schránka to pro dvě kamenné desky, na které Bůh vyryl Desatero přikázání. Truhlu přikrývala slitovnice, drahocenné umělecké dílo, které tvořilo víko posvátné schránky. Nad ní se vypínali dva cherubíni, každý na jedné straně, zhotovení z ryzího zlata. V této části svatyně se ukazovala Boží přítomnost v podobě oblaku slávy mezi cherubíny.

Když se Hebrejové usadili v Kanaánu, postavili jako náhradu za tento svatostánek Šalomounův chrám, tedy už pevnou stavbu mnohem větších rozměrů, zachovali však původní proporce a vnitřní zařízení. V této podobě svatyně existovala - s výjimkou doby proroka Daniela, kdy byla v sutinách - až do roku 70 po Kr., kdy ji zničili Římané.

Je to jediná pozemská svatyně, o níž Bible podává nějaké zprávy. Apoštol Pavel ji nazývá svatyní první smlouvy. GC 413Ale co nová smlouva, nemá žádnou svatyni?

Když se lidé, kteří hledali pravdu, znovu obrátili k listu Židům, zjistili, že již citovaná slova apoštola Pavla hovoří o existenci druhé svatyně neboli svatyně nové smlouvy: „I ta první smlouva měla ovšem bohoslužebný řád i posvátné místo.“ Spojkou „i“ apoštol Pavel naznačuje, že se o této svatyni zmínil již dříve. Když se vrátíme na počátek předchozí kapitoly dopisu Židům, můžeme číst: „*Z toho, co bylo řečeno, plyne: máme velekněze, který usedl po pravici Božího trůnu v nebesích jako služebník pravé svatyně a stánku, který zřídil sám Hospodin, a nikoli člověk.*“ (Žid 8,1.2)

Zde se hovoří o svatyni nové smlouvy. Svatyni první smlouvy vybudovali lidé, postavil ji Mojžíš. Nebeskou svatyni postavil Pán, a ne člověk. Ve starozákonní svatyni konali službu lidé jako kněží, v nebeské svatyni slouží Ježíš Kristus, náš velký Velekněz. První svatyně byla na zemi, druhá je v nebi.

Navíc, Mojžíš zhotovil svatostánek podle nebeského vzoru. Pán mu přikázal: „*Uděláte všechno přesně podle toho, co ti ukazuji jako vzor svatého příbytku i vzor všech bohoslužebných předmětů.*“

Tento příkaz dostal opakovaně: *„Hleď, abys všechno udělal podle vzoru, který ti byl ukázán na hoře.“* (2. Moj. 25,9.40) Apoštol Pavel dodává, že první svatostánek byl „náznakem nebeských věcí“, že kněží, kteří obětují dary podle zákona, slouží podle „*obrazu a stínu nebeské svatyně*“ a „*Kristus nevešel do svatyně, kterou udělaly lidské ruce jako napodobení té pravé, nýbrž vešel do samého nebe, aby se za nás postavil před Boží tváří.*“ (Žd 9,9.23; 8,5; 9,24)

GC 414Nebeská svatyně, ve které slouží Ježíš Kristus v náš prospěch, je originál, zatímco svatyně vystavená Mojžíšem byla její napodobeninou. Bůh vložil svého Ducha na stavitele pozemské svatyně. Řemeslnická zručnost a umění projevené při stavbě byly výrazem Boží moudrosti. Stěny vypadaly jako z jednoho kusu zlata a odrážely světlo sedmi lamp zlatého svícnu na všechny strany. Stůl s předkládanými chleby a kadidlový oltář zářily jako ryzí zlato. Nádherné koberce, které tvořily strop a v nichž byly vetkány postavy andělů v modré, purpurové a šarlatové barvě, zvýrazňovaly krásu stavby. Za druhou oponou se ukazovala záře nad slitovnicí, viditelný projev Boží slávy, do jejíž přítomnosti mohl přijít pouze nejvyšší kněz, kdokoli jiný by zemřel.

Nevyrovnatelná nádhera pozemské svatyně znázorňovala pro lidský pohled slávu nebeské svatyně, v níž Ježíš Kristus, náš Vůdce, slouží za nás před Božím trůnem. Velikost a nádheru příbytku Krále králů, kde mu slouží „*tisíce tisíců a kde před ním stojí desetkrát tisíckrát sto tisíců*“ (Dan. 7,10), onen chrám - naplněný slávou věčného trůnu, kde serafíni, jeho zářící strážci, zakrývají v úctě své tváře - mohla jen matně znázornit nejznamenitější stavba, jakou kdy vybudovaly lidské ruce. Přesto pozemská svatyně a služby, které se v ní konaly, učily důležitým pravdám o nebeské svatyni a velikém díle, které tam probíhá pro záchranu člověka.

Nebeskou svatyni znázorňovala dvě oddělení pozemského svatostánku. Když apoštol Jan směl ve vidění pozorovat Boží chrám v nebi, viděl, že „*před trůnem hořelo sedm světel.*“ (Zjev. 4,5) Viděl anděla „*se zlatou kadidelnicí, jak předstoupil před oltář; bylo mu dáno množství vonných věcí, aby je s modlitbami všech posvěcených položil na zlatý oltář před trůnem.*“ (Zjev. 8,3) GC 415Apoštol Jan směl sledovat první oddělení nebeské svatyně; viděl tam „sedm světel“ a „zlatý oltář“, které ve svatyni na zemi znázorňoval zlatý svícen a kadidlový oltář. Nebeská svatyně se otevřela znovu (Zjev. 11,19) a Jan nahlédl za vnitřní oponu svatyně svatých. Tam uviděl „truhlu (schránu) Boží smlouvy“, kterou na zemi znázorňovala posvátná truhla, do níž Mojžíš uložil Boží zákon.

Lidé, kteří hledali řešení vzniklé otázky, našli neklamný důkaz, že v nebi existuje svatyně. Mojžíš postavil na zemi svatyni podle vzoru, který mu Pán ukázal. Apoštol Pavel učí, že vzorem je pravá svatyně, která je v nebi. A Jan dosvědčuje, že ji v nebi viděl.

V nebeském chrámu, v Božím příbytku, stojí Boží trůn spravedlnosti a soudu. Ve svatyni svatých je uložen Boží zákon, základní měřítko pravdy, podle něhož Pán posuzuje celé lidstvo. Schrána úmluvy, v které jsou uloženy desky zákona, je přikrytá slitovnicí, před níž nabízí Kristus svou krev za hříšníka. Tím je znázorněno spojení spravedlnosti a milosti v plánu vykoupení člověka. Jen nekonečná moudrost mohla vymyslet takové spojení a jen nekonečná moc je mohla uskutečnit. Toto spojení naplňuje celé nebe úžasem a úctou. Sochy cherubínů v pozemské svatyni shlížely uctivě na slitovnici a znázorňovaly zájem, s jakým nebeské zástupy sledují dílo vykoupení lidstva. To je tajemství milosti, které by i andělé chtěli pochopit: že totiž Bůh může zůstat spravedlivý, i když ospravedlňuje kajícího hříšníka a obnovuje spojení s hříšným lidstvem, že Kristus může sestoupit, aby zachránil nespočetné zástupy lidí z propasti zkázy, a přikrýt je neposkvrněným rouchem své spravedlnosti, aby spolu s anděly, kteří nepadli, mohli navždy žít v Boží přítomnosti.

Dílo Ježíše Krista jako Přímluvce za člověka jedinečně znázornil prorok Zachariáš v proroctví o muži „jménem Výhonek“. GC 416Napsal: „*On zbuduje chrám Hospodinův a bude obdařen velebností. Bude sedět na svém trůnu a vládnout a bude na svém trůnu knězem; mezi obojím bude pokojná shoda.*“ (Zach. 6,12.13)

„On zbuduje chrám Hospodinův.“ Svou obětí a službou prostředníka je Kristus zakladatelem a stavitelem Boží církve. Apoštol Pavel ukazuje na Krista, který je „*úhelným kamenem, v němž je*

celá stavba pevně spojena a roste v chrám, posvěcený v Pánu; v něm jste i vy společně budováni v duchovní příbytek Boží.“ (Ef. 2,20-22)

„Bude obdařen velebností.“ Kristu náleží sláva za vykoupení lidského rodu, který padl do hříchu. Po věčnost bude znít zpěv vykoupených: „*Jemu, jenž nás miluje a svou krví nás zprostil hříchů, ... jemu patří sláva i moc na věky.*“ (Zjev. 1,5.6)

„Bude sedět na svém trůnu a vládnout a bude na svém trůnu knězem.“ Ještě nesedí na trůnu své slávy, protože království slávy ještě nebylo nastoleno. Teprve až ukončí své dílo prostředníka, „*Bůh mu dá trůn jeho otce Davida*“ a „*jeho království nebude konce*“ (Luk. 1,32.33). Jako kněz sedí nyní Ježíš Kristus se svým Otcem na Božím trůnu (Zjev. 3,21). Na trůnu s Věčným Bohem, který má život sám v sobě, sedí nyní Pán Ježíš, který „*nesl naše nemoci, naše bolesti na sebe vzal“, „na sobě zakusil všechna pokušení jako my, ale nedopustil se hříchu*“, „*proto může pomoci těm, na které přicházejí zkoušky*“. „*Zhřeší- li kdo, máme u Otce přímluvce.*“ (Iz. 53,4; Žid. 4,15; 2,18; 1. Jan. 2,1) Přimlouvá se svým probodeným a ztýraným tělem, svým neposkvrněným životem. Raněné ruce, probodnutý bok, probité nohy prosí za padlého člověka, jehož spasení vykoupil za tak nezměrnou cenu.

„Mezi obojím bude pokojná shoda.“ Láska Otcova je stejně jako láska Syna zdrojem záchrany pro ztracené lidstvo. GC 417 Pán Ježíš řekl svým učedníkům, dříve než od nich odešel: „*Neříkám vám, že já budu prosit Otce za vás; vždyť Otec sám vás miluje.*“ (Jan 16,26.27) Bůh byl v Kristu, když „*usmířil svět se sebou*“ (2. Kor. 5,19). A ve službě v nebeské svatyni je „mezi oběma pokojná shoda“. „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (Jan 3,16)

Bible dává jasnou odpověď na otázku: Co je svatyně? Termínem „svatyně“ Bible označuje nejdříve svatyni postavenou Mojžíšem jako napodobeninu nebeské skutečnosti, a za druhé „pravou svatyni“ v nebi, kterou pozemská svatyně jako napodobenina znázorňovala. Smrtí Ježíše Krista skončila obrazná služba. „Pravá svatyně“ v nebi je svatyně nové smlouvy. A protože proroctví Daniel 8,14 se splnilo v nové smlouvě, musí být svatyně, k níž se proroctví vztahuje, svatyní nové smlouvy. Když v roce 1844 skončilo období 2300 prorockých dnů, na zemi už po mnoho století izraelská svatyně neexistovala. Proto proroctví: „Až po dvou tisících a třech stech večerech a jitrech dojde svatyně spravedlnosti (očištění)“ se nepochybně týká svatyně v nebi.

Zbývá však ještě odpovědět na nejdůležitější otázku: Co je to očištění svatyně? Bible podrobně popisuje takovou služba v pozemské svatyni. Může však být v nebi něco, co je třeba očistit? V listu Židům 9. kapitole se hovoří o očištění pozemské i nebeské svatyně: „*Podle zákona se skoro vše očišťuje krví, a bez vylití krve není odpuštění. To, co je jen náznakem nebeských věcí, bylo nutno očišťovat takovým způsobem; nebeské věci samy však vyžadují vzácnějších obětí,*“ (Žid. 9,22.23) totiž drahocennou krev Ježíše Krista.

Očištění, a to v obrazné i ve skutečné službě, musí být vykonáno krví. V obrazné službě krví zvířat, ve skutečné službě krví Pána Ježíše. GC 418 Apoštol Pavel jako důvod, proč očištění musí být vykonáno krví, uvádí, že bez prolití krve není odpuštění. Odpuštění neboli vymazání hříchů je dílo, které je třeba vykonat. Jakou souvislost však mají hříchy se svatyní, ať už v nebi, nebo na zemi? To můžeme pochopit studiem obrazné služby v pozemské svatyni, „*ve svatyni, která je jen náznakem a stínem svatyně nebeské*“. (Žd 8,5)

Služba v pozemské svatyni se dělila do dvou fází. Kněží sloužili každý den ve svatyni, a pak jednou za rok konal velekněz ve svatyni svatých zvláštní úkon smíření a očištění svatyně. Každý den přinášeli kající hříšníci své oběti ke dveřím svatostánku, pokládali ruku na hlavu obětního zvířete a vyznávali své hříchy. Tím obrazně přenášeli svoji vinu ze sebe na nevinnou oběť. Pak bylo zvíře usmrceno. „*Bez vylití krve*,“ vysvětluje apoštol, „*není odpuštění hříchu*.“ „V krvi je život těla.“ (3. Moj. 17,11) Porušení Božího zákona vyžaduje smrt přestupníka. Krev znázorňuje život hříšníka propadlý odsouzení. Jeho vinu přenesenou na oběť zanesl kněz v krvi obětního zvířete do svatyně a kropil jí před oponou, za níž byla truhla s deskami zákona, který hříšník přestoupil. Tímto obřadem byl hřích prostřednictvím krve obrazně přenesen do svatyně. V případě některých obětí

nebyla krev vnášena do svatyně, ale její maso snědl kněz, jak Mojžíš přikázal Áronovým synům: „*Vám ji (Bůh) dal, abyste nesli nepravost pospolitosti.*“ (3. Moj. 10,17) Oba obřady jsou symbolem přenesení hříchu z člověka, který hřích vyznal, do svatyně.

Taková služba probíhala ve svatyni každý den po celý rok. Hříchy Izraele byly přenášeny do svatyně a zvláštním obřadem je bylo třeba odstranit. Podle Božího příkazu bylo nezbytné vykonat smírčí obřady pro každé oddělení svatyně. GC 419 „Tak vykoná smírčí obřady za svatyni pro nečistotu Izraelců, pro jejich přestoupení se všemi jejich hříchy. Stejně bude postupovat při stanu setkávání, který stojí u nich, uprostřed jejich nečistot.“ Smírčí obřad bylo třeba vykonat také pro oltář, a tím „*jej očistí od nečistot Izraelců a posvětí ho*“ (3. Moj. 16,16.18).

Jednou za rok ve velký Den smíření vstoupil nejvyšší kněz do svatyně svatých, aby očistil svatyni. Tento úkon uzavřel celoroční cyklus služby ve svatyni. V Den smíření postavili před dveře svatostánku dva kozly. Potom určili „jeden los pro Hospodina, druhý pro Azazela“. (3 M 16,8) Kozel, na kterého padl los pro Hospodina, měl být poražen jako oběť za hřích lidí a kněz měl jeho krev zanést za oponu a pokropit jí slitovnici a před slitovnicí. Krví měl být pokropen také kadidlový oltář, který stál před oponou.

„Áron vloží obě ruce na hlavu živého kozla. Vyzná nad ním všechny nepravosti Izraelců a všechna jejich přestoupení se všemi jejich hříchy a vloží je na hlavu kozla; pak ho dá připraveným mužem vyhnat do pouště. Kozel na sobě ponese všechny jejich nepravosti do odlehlé země. Toho kozla vyžene na poušť.“ (3. Moj. 16,21.22) Kozel určený k vyhnání se už do izraelského tábora nevrátil, a muž, který ho odvedl do pouště, musel - dříve než se vrátil do tábora - omýt sebe a svůj oděv vodou.

Celý obřad měl Izraelcům ukázat, jak je Bůh svatý a jak je pro něj hřích odporný. Navíc jim měl ukázat, že každý styk s hříchem je znečistí. Bůh požadoval, aby se každý Izraelec toho dne, kdy se konalo dílo smíření, pokořoval ve svém srdci. GC 420 Museli odložit jakoukoli práci a prožít celý den v opravdové pokoře před Bohem, s modlitbami, postem a opravdovým zpytováním srdce.

Předobrazná služba v pozemské svatyni představovala důležité pravdy o smíření. Místo hříšníka byla v ní přijímána krev zástupné oběti. Krev obětních zvířat však nemohla odstranit hřích. Byl to jen prostředek, který přenášel hřích do svatyně. Obětováním krve hříšník uznal autoritu zákona, vyznal, že se provinil a vyjádřil touhu dosáhnout odpuštění vírou ve Vykupitele, který přijde. Tím ale ještě nebyl úplně osvobozen od odsouzení zákona. V Den smíření vešel velekněz do svatyně svatých s krví obětního zvířete, které přineslo celé shromáždění, a pokropil jí slitovnici nad zákonem, aby učinil zadost požadavkům zákona. Potom jako prostředník vzal všechny hříchy na sebe a vynesl je ze svatyně. Položil ruce na hlavu živého kozla, vyznal nad ním všechny tyto hříchy, čímž je obrazně přenesl ze sebe na kozla, a ten pak byl vyhnán do pouště. Tím byly hříchy lidu symbolicky navždy odstraněny.

„*Ti však sloužili ve svatyni, která je jen náznakem a stínem svatyně nebeské.*“ (Žid. 8,5) A co se při službě v pozemské svatyni konalo obrazně, koná se při službě v nebeské svatyni ve skutečnosti. Po svém nanebevstoupení začal náš Spasitel konat dílo jako náš velekněz. Apoštol Pavel napsal: „*Kristus nevešel do svatyně, kterou lidské ruce udělaly jen jako napodobení té pravé, nýbrž vešel do samého nebe, aby se za nás postavil před Boží tváří.*“ (Žid. 9,24)

Služba kněze během roku v prvním oddělení svatyně, „za oponou“, která oddělovala svatyni od nádvoří, představovala službu, kterou Ježíš Kristus zahájil po svém nanebevstoupení. GC 421 Úkolem kněze při každodenní službě bylo přinášet před Boha krev oběti za hřích a kadidlo, jehož vůně stoupala s modlitbami Izraele. Kristus přinesl před Otce svou krev prolitou za hříšníky a předložil před něho také vzácnou vůni své spravedlnosti spolu s modlitbami kajících věřících. To byla služba v prvním oddělení nebeské svatyně.

Tam provázela Ježíše Krista víra jeho učedníků, když od nich odešel do nebe. Tam se upírala jejich naděje a „v této naději“, jak napsal Pavel, „*jsme bezpečně a pevně zakotveni, jí pronikáme až do nitra nebeské svatyně, kam jako první za nás vstoupil Ježíš, kněz na věky podle řádu*

Melchisedechova“. „*Nevešel do svatyně s krví kozlů a telat, ale jednou provždy dal svou vlastní krev, a tak nám získal věčné vykoupení.*“ (Žid. 6,19.20; 9,12)

Po osmnáct staletí trvala tato služba znázorněná prvním oddělením svatyně. Krev Ježíše Krista představovala přímluvu za věřící, kteří projevovali pokání, a zajišťovala jim odpuštění a přijetí u Otce. Jejich hříchy však zůstávaly stále zaznamenány v nebeských knihách. Jako v obrazné službě v pozemské svatyni se na konci roku konalo dílo smíření, tak se musí - dříve než skončí Kristovo dílo pro vykoupení člověka - vykonat smíření tím, že ze svatyně bude odstraněn hřích. Tato služba měla začít po uplynutí 2300 prorockých dnů. V určenou dobu, jak předpověděl prorok Daniel, vstoupil náš Velekněz do svatyně svatých, aby vykonal poslední část svého slavného díla - očištění svatyně.

Jako byly kdysi hříchy lidu vírou přenášeny na oběť za hřích a pak obrazně její krví vnášeny do pozemské svatyně, tak jsou podle nové smlouvy hříchy kajících lidí vírou vkládány na Ježíše Krista a ve skutečnosti přenášeny do nebeské svatyně. Tak jako v obrazné službě očištěním pozemské svatyně byly odstraněny hříchy, které ji znečistily, tak musí být očištěna nebeská svatyně tím, že z ní budou odstraněny nebo vymazány záznamy hříchů. GC 422Než se to však může stát, musí být záznamy prozkoumány, aby se rozhodlo, na koho se může vztahovat smíření v Ježíši Kristu, kdo je pokáním a vírou v Pána Ježíše přijal. Očištění svatyně proto zahrnuje také vyšetřování - soud. Toto dílo se musí uskutečnit dříve, než Ježíš Kristus přijde, aby vykoupil svůj lid. Protože až Ježíš Kristus přijde, přinese s sebou odplatu, aby odměnil každého podle jeho činů (Zjev 22,12).

Lidé, kteří sledovali světlo prorockého slova, poznali, že Kristus - místo aby přišel na tuto zem - zahájil po skončení údobí 2300 prorockých dnů v roce 1844 dílo v nebeské svatyni svatých, aby vykonal závěrečné dílo smíření před svým příchodem na zem.

Pochopili také, že oběť za hřích předobrazně představovala Ježíše Krista jako oběť a velekněz znázorňoval Pána Ježíše jako Prostředníka, ale také, že kozel - určený k vyhnání, na něhož velekněz přenesl hříchy celého lidu - symbolizoval satana, původce hříchu, na něhož budou nakonec vloženy všechny vyznané hříchy lidí. Když velekněz krví oběti za hřích očistil svatyni od hříchů, vložil hříchy na kozla. Když Ježíš Kristus svou vlastní krví na konci své služby odstraní hříchy svého lidu z nebeské svatyně, vloží je na satana, který musí nést konečný trest uložený soudem. Kozel byl vyhnán do pouště, aby se už nikdy nemohl vrátit mezi Izraelce. Satan bude navždy odstraněn z přítomnosti Boha a jeho lidu. Bude zahuben při závěrečném zničení hříchu a hříšníků.

24. Ve svatyni svatých

GC 423Otázka svatyně se stala klíčem k vysvětlení zklamání z roku 1844. Otevřela celou soustavu vzájemně spojených pravd, které ukazují, že velké adventní hnutí řídila Boží ruka, a odhalují, jaký má v současné době Boží lid úkol a postavení. Podobně jako se učedníci Pána Ježíše po strašné noci zármutku a zklamání „*zaradovali, když spatřili Pána*,“ (Jan 20,20) tak se nyní zaradovali věřící, kteří očekávali druhý příchod Ježíše Krista. Čekali, že přijde ve své slávě, aby odměnil své služebníky. Když se ve svých nadějích zklamali, ztratili Pána Ježíše z očí a jako Marie u hrobu volali: „*Vzali Pána..., a nevíme, kam ho položili.*“ (Jan 20,2) Nyní jej viděli ve svatyni svatých jako svého milosrdného Velekněze, který brzy přijde jako jejich král a vysvoboditel. Světlo nebeské svatyně jim osvětlilo minulost, přítomnost i budoucnost. Pochopili, že je vedla Boží neomylná prozřetelnost. I když jako první učedníci nepochopili obsah poselství, které hlásali, nemění to nic na skutečnosti, že toto poselství bylo v každém ohledu správné. Hlásáním poselství plnili Boží záměr a jejich práce nebyla před Pánem marná. Znovuzrozeni „k živé naději“, radovali se „*nevýslovnou a vznešenou radostí*“. (1. Petr. 1,3.8)

GC 424Jak proroctví knihy Daniel: „Až do dvou tisíc a tří set večerů a jiter a bude očištěna svatyně“, tak i poselství prvního anděla: *„Bojte se Boha a vzdejte mu čest, neboť nastala hodina jeho soudu,*“ (Zjev. 14,7) odkazuje na službu Ježíše Krista ve svatyni svatých, na vyšetřující soud, nikoli na příchod Pána Ježíše, kdy přijde, aby vysvobodil svůj lid a odstranil bezbožné. Omyl nebyl ve výpočtu prorockých lhůt, ale ve stanovení události, ke které mělo dojít po uplynutí 2300 prorockých dnů. Tento omyl způsobil, že věřící prožili zklamání, ačkoli se splnilo všechno, co proroctví předpovědělo a co mohli podle Písma očekávat. Právě v té době, kdy oplakávali konec svých nadějí, došlo k události, kterou poselství předpovídalo a k níž muselo dojít, dříve než bude Pán moci přijít, aby odměnil své služebníky.

Ježíš Kristus přišel nikoli na zem, jak očekávali, ale - jak ukazoval předobraz - do svatyně svatých Božího chrámu v nebi. Prorok Daniel popisuje, jak Kristus v určenou dobu přichází k „Věkovitému“: „*Viděl jsem v nočním vidění, hle, s nebeskými oblaky přicházel jakoby Syn člověka*;“ - ne na zem, ale – „*došel až k Věkovitému, přivedli ho k němu.*“ (Da 7,13)

Tento příchod předpovídá také prorok Malachiáš: „*I vstoupí nenadále do svého chrámu Pán, kterého hledáte, posel smlouvy, po němž toužíte. Opravdu přijde, praví Hospodin zástupů.*“ (Mal. 3,1) Pán přišel do svého chrámu náhle, jeho lid to nečekal. Tam ho nehledali. Čekali, že přijde na tuto zemi, „*aby v plameni ohně vykonal trest na těch, kteří neznají Boha, a na těch, kteří odpírají poslušnost evangeliu.*“ (2. Tes. 1,8)

Lidé ještě nebyli připraveni setkat se se svým Pánem. Bylo třeba, aby se na to připravili. Museli poznat učení, které jejich pozornost nasměruje k Božímu chrámu v nebi. GC 425Až budou vírou sledovat svého velekněze, jak tam slouží, poznají nové povinnosti. Církev musí dostat další varovné poselství a další naučení.

Prorok napsal: „*Kdo však snese den jeho příchodu? Kdo obstojí, až se on ukáže? Bude jak oheň taviče, jako louh těch, kdo bělí plátno. Tavič usedne a pročistí stříbro, pročistí syny Léviho a přetaví je jako zlato a stříbro. I budou patřit Hospodinu a spravedlivě přinášet obětní dary.*“ (Mal. 3,2.3) Až se Kristus přestane přimlouvat za lidstvo v nebeské svatyni, budou muset lidé žijící na zemi stát před tváří svatého Boha bez prostředníka. Jejich šat musí být bez poskvrny, jejich povaha musí být očištěna od hříchu krví Pána Ježíše. Prostřednictvím Boží milosti a vlastním vytrvalým úsilím musejí zvítězit v boji se zlem. Zatímco v nebi probíhá vyšetřovací soud, zatímco vyznané hříchy věřících jsou odstraňovány ze svatyně, musí Boží lid na zemi vykonat zvláštní dílo očištění, odstranění hříchu. Tento proces je jasně popsán ve 14. kapitole knihy Zjevení.
Až bude toto dílo dokončeno, budou Kristovi následovníci připraveni na příchod svého Pána. „*Obětní dary Judy a Jeruzaléma budou pak Hospodinu vítány jako za dávných dnů, jako v dřívějších letech.*“ (Mal. 3,4) Pak bude církev, kterou Pán vezme k sobě při svém příchodu, církví „*slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného*“ (Ef. 5,27). Bude „*krásná jako Luna, čistá jako žhoucí Slunce, strašná jako vojsko pod praporci*“. (Píseň Š. 6,10)

Vedle příchodu Mesiáše do jeho chrámu předpovídá Malachiáš také druhý příchod Pána, kdy přijde, aby vykonal soud:[GC 426] „*Předtím vás však přijdu soudit, rychle usvědčím cizoložníky a čaroděje, křivopřísežníky, utiskovatele námezdníků, vdov a sirotků, ty, kdo odpírají právo bezdomovci a mě se nebojí, praví Hospodin zástupů.*“ (Mal. 3,5) Juda popisuje stejnou událost, když říká: "Hle, přichází Pán s desetitisíci svých svatých, aby vykonal soud nade všemi a usvědčil všechny bezbožné z jejich skutků." (Ju 1,14.15) Tento příchod a vstup Pána do chrámu jsou dvě různé a oddělené události.

Vstup Ježíše Krista jako našeho velekněze do svatyně svatých, aby ji očistil, jak je vylíčen v knize Daniel 8,14, příchod Syna člověka k Věkovitému, jak jej popisuje Daniel 7,13, a příchod Pána do jeho chrámu, předpověděný Malachiášem, představují stejnou událost. Tato událost je také znázorněna příchodem ženicha na svatbu, jak o tom Pán Ježíš vyprávěl v podobenství o deseti družičkách podle Matouše 25. kapitoly.

V létě a na podzim roku 1844 znělo volání: „Ženich přichází!“ Tehdy se utvořily dvě skupiny lidí znázorněné rozumnými a pošetilými družičkami. Jedni radostně čekali na příchod Pána Ježíše a odpovědně se připravovali na setkání s ním, druzí jednali ze strachu a chvilkového popudu, spokojili se s teoretickým poznáním pravdy, nepřijali však Boží milost. V podobenství se vypráví, že když ženich přišel, ty, „které byly připraveny, vešly s ním na svatbu“. Příchod ženicha, o kterém se tu mluví, předchází svatbu. Svatba znázorňuje, jak se Kristus ujímá svého království. [GC 427]Svaté město - nový Jeruzalém, který je hlavním městem a představitelem království - je nazýváno „nevěstou, chotí Beránkovou“. Anděl Janovi řekl: „*Pojď, ukážu ti nevěstu, choť Beránkovu." Apoštol Jan pak popisuje: „Ve vytržení ducha mě vyvedl na velikou a vysokou horu a ukázal mi svaté město Jeruzalém, jak sestupuje z nebe od Boha.*“ (Zjev. 21,9.10) Svaté město jednoznačně představuje Beránkovu nevěstu a družičky, které šly ženichovi naproti, znázorňují církev. V knize Zjevení se o Božím lidu říká, že jsou hosty na Beránkově svatbě (Zjev. 19,9). Jsou-li hosty, nemohou být současně nevěstou. Prorok Daniel popisuje, že mu „Věkovitý“ dal „vladařskou moc, slávu a království“. (Dan. 7,14) Dostane nový Jeruzalém - hlavní město svého království - , „*krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha*“ (Zjev. 21,2). Až přijme království, přijde Kristus ve slávě jako Král králů a Pán pánů, aby vykoupil svůj lid, který usedne „*s Abrahamem, Izákem a Jákobem*“ v jeho království k jeho stolu (Mat. 8,11; Luk. 22,30), aby se účastnil Beránkovy svatební večeře.

Volání „Ženich přichází,“ které zaznělo v létě roku 1844, vedlo tisíce lidí k tomu, že očekávali okamžitý příchod Páně. V určenou dobu Ženich přišel - ne však na zem, jak očekávali - , ale k „Věkovitému“ - v nebi, na svatbu - , aby přijal své království. Ty, „*které byly připraveny, vešly s ním na svatbu; a dveře byly zavřeny.*“ (Mt 25,10) Nemusely se osobně účastnit svatby, protože se konala v nebi, kdežto oni žili na zemi. Následovníci Ježíše Krista mají očekávat „svého pána, až se

vrátí ze svatby.“ (Luk. 12,36) Musí však rozumět tomu, co se děje a ve víře ho následovat, když vchází před Boží trůn. V tomto smyslu se o nich může říci, že se svatby účastní.

V podobenství se svatby zúčastnily ty družičky, které měly kromě lamp také olej v nádobkách. Ti, kdo znali pravdu z Písma a přijali také Božího Ducha a milost, kdo v noci své trpké zkoušky trpělivě čekali a zkoumali bibli, aby poznali jasnější světlo - pochopili pravdu o svatyni v nebi i změnu Spasitelovy služby a vírou sledovali jeho dílo v nebeské svatyni. GC 428Všichni, kdo na základě svědectví Písma přijali tuto pravdu a vírou sledovali Krista, jak předstupuje před Boha, aby vykonal poslední část prostřednického díla a přiblížil se k okamžiku, kdy přijme své království - všichni tito lidé se podle podobenství účastní svatby.

Podobenství z 22. kapitoly Matoušova evangelia používá také obrazu svatby a zřetelně ukazuje, že vyšetřovací soud probíhá před svatbní hostinou. Před svatbou vchází král, aby si prohlédl stolovníky, zda si všichni oblékli svatební roucho, neposkvrněné roucho povahy omyté a očištěné krví Beránka (Mat. 22,11; Zjev. 7,14). Kdo si neoblékne takový šat, bude ze svatební hostiny vyloučen. Král však přijme všechny, které při vyšetřování najde oblečené ve svatebním šatu a uzná je za hodné, aby vstoupili do jeho království a usedli s ním na jeho trůnu. Toto zkoumání povahy, zjišťování, kdo je připraven pro Boží království, je vyšetřovací soud, závěrečný úkon v nebeské svatyni.

Až vyšetřování skončí, až budou prověřeny případy všech lidí, kteří se kdy hlásili k Bohu, až bude rozhodnuto o každém z nich, tehdy - a ne dříve - doba milosti pro lidstvo skončí a dveře milosti se uzavřou. Jediná kratičká věta: „*Které byly připraveny, vešly s ním na svatbu; a dveře byly zavřeny*,“ (Mat. 25,10) nás provází celým údobím závěrečné služby našeho Spasitele až do chvíle, kdy velké dílo záchrany člověka skončí.

V pozemské svatyni, která, jak jsme viděli, je obrazem služby v nebeské svatyni, končila služba v prvním oddělení - ve svatyni tehdy, když velekněz v Den smíření vstoupil do druhého oddělení - do svatyně svatých. Bůh přikázal: „*Nikdo z lidí nesmí být ve stanu setkávání, když vejde do svatyně k vykonávání smírčích obřadů, dokud nevyjde.*“ (3. Moj. 16,17) Stejně tak skončil Kristus první část své služby, když přešel do svatyně svatých, aby vykonal závěrečnou část díla smíření. GC 429Když však skončila služba v prvním oddělení, začala služba v druhém oddělení. Když v obrazné službě opustil velekněz v Den smíření svatyni, vstoupil na místo, které znázorňovalo Boží přítomnost, aby před něj předložil krev oběti za hříchy všech Izraelců, kteří svých hříchů upřímně litovali. Tak také Pán Ježíš skončil jen první část svého díla, které koná jako náš zástupce, a zahájil druhou část stejné služby, při níž stále předkládá před Otcem svou krev jako oběť za hříšníky.

V roce 1844 tomu adventisté neporozuměli. Když uplynula doba očekávaného příchodu Spasitele, nepřestali věřit, že jeho příchod je blízko. Domnívali se, že nastala rozhodná chvíle a služba Pána Ježíše jako zástupce lidstva před Bohem skončila. Měli za to, že podle Bible doba milosti pro lidstvo skončí krátce před příchodem Pána na nebeských oblacích. Zdálo se jim, že to jasně vysvítá z textů Písma svatého, v nichž se hovoří o době, kdy lidé budou hledat, klepat a volat u dveří Boží milosti, nikdo jim však neotevře. Kladli si otázku, zda doba, kdy očekávali druhý příchod Ježíše Krista, není spíše začátkem tohoto období, které bezprostředně předchází jeho příchod. Protože hlásali poselství o přicházejícím soudu, domnívali se, že splnili svůj úkol vůči světu. Přestali cítit odpovědnost za záchranu hříšníků a zdálo se jim, že nafoukané a rouhavé posměšky bezbožných jsou dalším důkazem, že Boží Duch už nepůsobí na lidi, kteří odmítli Boží milost. To všechno je utvrzovalo v přesvědčení, že doba milosti skončila neboli - jak to vyjadřovali – „dveře milosti se zavřely“.

Studiem otázek svatyně získali jasnější poznání. Pochopili, že správně určili, že konec období 2300 prorockých dnů v roce 1844 označuje rozhodný okamžik. I když se opravdu zavřely dveře naděje a milosti, jimiž lidé po osmnáct staletí přicházeli k Bohu, otevřely se jiné dveře a Bůh lidem nabízí odpuštění hříchů díky službě Ježíše Krista ve svatyni svatých. GC 430Jedna část služby Pána Ježíše skončila a začala druhá. Dveře do nebeské svatyně, kde Kristus slouží ve prospěch hříšníků, jsou stále otevřené.

Teprve nyní pochopili slova Ježíše Krista z knihy Zjevení, určená církvi v jejich době: „*Toto prohlašuje ten Svatý a Pravý, který má klíč Davidův; když on otvírá, nikdo nezavře, a když on zavírá, nikdo neotevře: Vím o tvých skutcích. Hle, otevřel jsem před tebou dveře, a nikdo je nemůže zavřít.*“ (Zjev. 3,7.8)

Všichni, kdo vírou následují Ježíše Krista ve velkém díle smíření, mají prospěch z jeho prostřednické služby. Pochopitelně lidé, kteří zavrhují světlo, jež objasňuje tuto Kristovu službu, nemají z něho žádný užitek. Podobně ani Židé, kteří odmítli světlo při prvním příchodu Ježíše Krista a neuvěřili v něho jako ve Spasitele světa, nemohli přijmout odpuštění, které nabízí. Když Pán Ježíš po svém nanebevstoupení vešel se svou krví do nebeské svatyně, aby své následovníky poctil požehnáním své prostřednické služby, zůstali Židé v naprosté nevědomosti, a dále přinášeli nepotřebné oběti a dary. Obrazná služba skončila. Dveře, jimiž lidé dříve mohli přicházet k Bohu, už nebyly otevřené. Židé odmítli hledat Boha jediným způsobem, kterým k němu mohli přijít, totiž prostřednictvím služby v nebeské svatyni. Proto už dále neměli s Bohem spojení. Pro ně se dveře zavřely. Nepoznali v Kristu pravou oběť a jediného prostředníka před Bohem, a proto nedostali požehnání jeho prostřednické služby.

Jednání nevěřících Židů je obrazem jednání lhostejných a nevěřících mezi křesťany, kteří záměrně nechtějí nic vědět o službě našeho milosrdného Velekněze. GC 432Když v obrazné starozákonní službě vstoupil velekněz do svatyně svatých, měli se všichni Izraelci shromáždit kolem svatyně a nejslavnostnějším způsobem se v srdci kořit před Bohem, aby jim mohlo být odpuštěno a nemuseli být vyloučeni ze shromáždění. Oč důležitější je pochopit službu našeho Velekněze ve skutečném Dni smíření a vědět, co od nás požaduje.

Lidé nemohou beztrestně odmítat varování, která jim Bůh milostivě posílá. Bůh varoval lidi v době Noeho a jejich záchrana závisela na tom, jaký postoj k poselství zaujmou. Protože výstrahu odmítli, Bůh odňal hříšnému lidstvu svého Ducha a lidé zahynuli ve vodách potopy. V době Abrahama se Milost přestala přimlouvat za hříšné obyvatele Sodomy, a všechny - kromě Lota, jeho ženy a dvou dcer - zničil oheň seslaný z nebe. Podobně také v době Pána Ježíše slyšeli tehdejší nevěřící Židé varování z úst Božího Syna: „Váš dům se vám ponechává pustý.“ (Mat. 23,38) Při pohledu do závěrečného období lidských dějin prohlásil věčný Bůh o lidech, kteří „*nepřijali a nemilovali pravdu, která by je zachránila*“, že „*je Bůh vydává do moci klamu, aby uvěřili lži. Tak budou odsouzeni všichni, kdo neuvěřili pravdě, ale nalezli zalíbení v nepravosti.*“ (2. Tes. 2,10-12) Když odmítají učení jeho slova, Bůh jim odjímá svého Ducha a ponechává je na pospas bludům, které mají rádi.

Kristus se však stále přimlouvá za lidstvo a dává světlo poznání všem, kdo po něm touží. I když to adventisté zpočátku nechápali, porozuměli tomu později, když pochopili texty Písma, které vymezují jejich postavení.

Po uplynutí určeného data v roce 1844 nastalo pro věřící, kteří se i nadále drželi adventní víry, období velké zkoušky. Jedinou pomocí, která jim pomohla pochopit jejich situací, bylo učení o nebeské svatyni. GC 432Někteří zavrhli svou dřívější víru ve výpočet prorockých období a mocný vliv Ducha svatého, který provázel adventní hnutí, připisovali lidským nebo satanským silám. Jiní i nadále věřili, že je vedl Pán. Když čekali, hledali a modlili se, aby jim Pán ukázal svou vůli, pochopili, že jejich Velekněz zahájil druhou část své služby. Vírou ho sledovali a pochopili také, co je závěrečným úkolem církve. Plněji porozuměli poselství prvního a druhého anděla a byli připraveni přijmout a hlásat světu slavností varování třetího anděla ze Zjevení 14. kapitoly.

25. Boží zákon je neměnný

GC 433„Tu se otevřel Boží chrám v nebesích, a bylo v něm vidět schránu jeho smlouvy.“ (Zjev. 11,19) Schrána neboli truhla Boží smlouvy je ve svatyni svatých, v druhém oddělení svatyně. Při službě v pozemském svatostánku, který je „obrazem a stínem nebeské svatyně“, vstupoval velekněz do tohoto oddělení pouze ve veliký Den smíření, aby svatyni očistil. Proto sdělení, že se otevřel Boží chrám v nebi a bylo vidět truhlu jeho smlouvy, odkazuje na otevření svatyně svatých v nebeské svatyni v roce 1844, kdy tam vstoupil Kristus, aby vykonal závěrečné dílo smíření. Lidé, kteří vírou sledovali svého Velekněze, když zahájil službu ve svatyni svatých, postřehli také truhlu Boží smlouvy. Studiem otázky svatyně pochopili změnu služby Spasitele a poznali, že nyní slouží před schránou Boží smlouvy a nabízí svou krev za hříšníky.

Truhla v pozemském svatostánku ukrývala dvě kamenné desky, na nichž byla vyryta přikázání Božího zákona. Truhla obsahovala pouze desky zákona a přítomnost Božích přikázání jí dodávala hodnotu a svatost. Když se v nebi otevřel Boží chrám, věřící uviděli schránu Boží smlouvy. GC 434Ve svatyni svatých nebeské svatyně je uchováván Boží zákon - zákon, který Bůh vydal za hřmění hromu na Sinaji a zapsal svým prstem na kamenné desky.

Boží zákon v nebeské svatyni je velký originál. Přikázání zaznamenaná na kamenné desky a zapsaná Mojžíšem do knih jsou jeho přesným opisem. Lidé, kteří přijali tuto důležitou pravdu, pochopili svatost a neměnnost Božího zákona. Pochopili jako nikdy předtím význam Spasitelových slov: „*Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona.*“ (Mat. 5,18) Boží zákon je zjevením Boží vůle a projevem jeho charakteru, proto musí trvat navěky „jako věrný svědek v nebi“. Bůh nezrušil ani jediné přikázání, nezměnil ani jediné písmeno nebo háček. Žalmista prohlásil: „*Věčně, Hospodine, stojí pevně v nebesích tvé slovo.*“ „*Všechna jeho ustanovení jsou věrná, spolehlivá navěky a navždy.*“ (Žalm 119,89; 11,7.8)

Uprostřed Desatera je zapsáno čtvrté přikázání, jak bylo původně ohlášeno: „*Pamatuj na den sobotní, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty ani tvůj syn a tvá dcera ani tvůj otrok a tvá otrokyně ani tvé dobytče ani tvůj host, který žije v tvých branách. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.*“ (2. Moj. 20,8-11)

Boží Duch zapůsobil na srdce lidí, kteří studovali Písmo. Došli k přesvědčení, že nevědomě přestupovali toto přikázání, protože nesvětili den odpočinku Boha Stvořitele. Začali hledat důvody, které vedly k zachovávání prvního dne týdne - neděle - místo dne, který posvětil Bůh. V Bibli nenašli jediný doklad, že Bůh zrušil čtvrté přikázání nebo přenesl požehnání ze soboty na jiný den.

GC 435Upřímně se snažili poznat a naplnit Boží vůli. Když poznali, že přestupují Boží zákon, pocítili hlubokou bolest v srdci a projevili svou věrnost Bohu tím, že začali zachovávat svatou Boží sobotu.

Někteří lidé vynaložili mnoho opravdového úsilí, aby jejich přesvědčení vyvrátili. Všem bylo jasné, že byla-li pozemská svatyně kopií svatyně v nebi, pak zákon uložený v pozemské truhle je přesným opisem zákona uloženého v nebi, a že přijmout pravdu o nebeské svatyni znamená také uznat požadavky Božího zákona a tím i závaznost zachovávání soboty podle čtvrtého přikázání. To je důvod, proč se projevil tak rozhořčený a rozhodný odpor proti výkladu Písma, který objasňoval Kristovu službu v nebeské svatyni. Lidé se pokoušeli zavřít dveře, které Bůh otevřel, a otevřít dveře, které Bůh zavřel. Avšak Pán, který „když otvírá, nikdo nezavře, a když zavírá, nikdo neotevře," prohlásil: „Hle, otevřel jsem před tebou dveře, a nikdo je nemůže zavřít." (Zjev. 3,7.8) Kristus otevřel dveře, to znamená, že zahájil službu ve svatyni svatých. Z otevřených dveří nebeské svatyně zazářilo světlo a ukázalo nám, že zákon, který je tam uschován, obsahuje také čtvrté přikázání. Co Bůh ustanovil, člověk nemá právo zrušit.

Lidé, kteří přijali poznání o prostřednické službě Ježíše Krista a o neměnnosti Božího zákona, pochopili, že tyto pravdy obsahuje kniha Zjevení ve 14. kapitole. Poselství uvedené kapitoly obsahuje trojnásobné varování (viz Dodatek č. 38) a mělo připravit obyvatele země na druhý příchod Pána Ježíše. Zpráva „nastala hodina jeho soudu" ukazuje na závěrečné dílo Kristovy služby pro záchranu lidstva. GC 436Oznamuje pravdu, jež musí znít, dokud Spasitel neukončí službu Přímluvce a nevrátí se na tuto zemi, aby vzal svůj lid k sobě. Soud, který začal roku 1844, musí pokračovat tak dlouho, dokud nebude rozhodnuto o údělu všech lidí, živých i mrtvých, proto potrvá až do konce doby milosti. Aby se lidé mohli připravit na to, aby při soudu obstáli, poselství je vyzývá: „*Bojte se Boha a dejte mu čest,*" „*pokleknĕte před tím, kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod.*" K jakému výsledku povede přijetí těchto poselství, ukazují slova*: „Zde se ukáže vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a věrnost Ježíši.*" Je nezbytné, aby lidé zachovávali Boží zákon, a tak se připravili na soud. Podle tohoto zákona bude při soudu Bůh posuzovat povahu lidí. Apoštol Pavel napsal: „*Ti, kteří znali zákon a hřešili, budou odsouzeni podle zákona... Nastane den, kdy Bůh skrze Ježíše Krista bude soudit..., co je v lidech skryto.*" Dodává k tomu ještě: „*Ospravedlněni budou, kdo zákon svými činy plní.*" (Řím. 2,12-16) Člověk potřebuje víru, aby mohl plnit Boží zákon, protože „bez víry není možné zalíbit se Bohu". A „cokoli není z víry, je hřích" (Žid. 11,6; Řím. 14,23).

Poselství prvního anděla lidi vyzývá, aby se „báli Boha a vzdali mu čest", aby ho uctívali jako Stvořitele nebe a země. Naplnit to mohou pouze poslušností jeho zákona. Kniha Kazatel radí: „*Boha se boj a jeho přikázání zachovávej; na tom u člověka všechno závisí.*" (Kaz. 12,13) Jestliže člověk neplní Boží přikázání, Pán nemůže od něj přijmout ani projev úcty. „*V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání.*" „*Odvrací-li se někdo od slyšení Zákona, i jeho modlitba je ohavností.*" (1. Jan 5,3; Přísl. 28,9)

Povinnost uctívat Boha vyplývá z toho, že je Stvořitel, jemu vděčí všichni za to, že existují. Kdykoli Bible uvádí, že Bůh má nárok na úctu a uctívání před pohanskými modlami, vždy to odůvodňuje doklady jeho stvořitelské moci. GC 437„*Všechna božstva národů jsou bůžci, ale Hospodin učinil nebe.*" (Žalm 96,5) „*Ke komu mne chcete připodobnit, aby mi byl roven? praví Svatý. K výšině zvedněte zraky a hleďte: Kdo stvořil toto všechno?*" „*Toto praví Hospodin, stvořitel nebe, onen Bůh, jenž vytvořil zemi, jenž ji učinil...: Já jsem Hospodin a jiného už není.*" (Iz. 40,25.26; 45,18) Žalmista prohlásil: „*Vězte, Hospodin je Bůh, on nás učinil, a ne my sami sebe.*" „*Přistupme, klaňme se, klekněme, skloňme kolena před Hospodinem, který nás učinil.*" (Žalm 100,3; 95,6) Nebeské bytosti uctívají Boha a udávají jako důvod, proč to považují za svou povinnost: „*Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest.*" (Zjev. 4,11)

Zjevení 14. kapitola vyzývá lidi, aby uctívali Stvořitele. Proroctví pak také popisuje skupinu lidí, kteří na základě trojnásobného poselství zachovávají Boží přikázání. Jedno z přikázání přímo ukazuje na Boha jako Stvořitele. Ve čtvrtém přikázání se totiž říká: „*Sedmý den je den odpočinutí*

Hospodina, tvého Boha. V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku (sobotu) a oddělil jej jako svatý.“ (2. Moj. 20,10.11) O sobotě Pán také nechal napsat, že je „*znamením ..., abyste věděli, že já jsem Hospodin, váš Bůh.*“ (Ezech. 20,20) Zdůvodnění zní: "V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe a zemi, ale sedmého dne odpočinul a oddechl si." (2. Moj. 31,17)

„Význam soboty jako památníku stvoření spočívá v tom, že stále zpřítomňuje pravý důvod, proč Bohu náleží úcta“ - protože je Stvořitel a my jsme jeho stvoření. „Sobota je proto pravým základem bohoslužby, protože učí tuto velkou pravdu účinněji než cokoli jiného. GC 438Pravý důvod pro uctívání Boha - nejen pro uctívání sedmého dne, ale pro uctívání Boha vůbec - je dán rozdílem mezi Stvořitelem a jeho stvořeními. Tato úžasná skutečnost nemůže nikdy zastarat a nesmí upadnout v zapomnění.“ (J. N. Andrews, Dějiny soboty, kap. 27) Proto Bůh ustanovil sobotu už v ráji, aby tuto pravdu lidem provždy připomínal. Pokud skutečnost, že Bůh je náš Stvořitel, bude důvodem, proč ho máme uctívat, potud bude sobota znamením a památníkem této skutečnosti. Kdyby všichni lidé zachovávali sobotu, nasměrovávala by jejich myšlenky a city ke Stvořiteli jako k předmětu úcty a uctívání a nikdy by se z nich nestali modláři, lidé Bohu nevěrní a nevěřící. Zachovávání soboty je znamením věrnosti pravému Bohu, tomu, „*kdo učinil nebe, zemi, moře i prameny vod*“ (Zjev. 14,7). Z toho vyplývá, že poselství, které vyzývá lidi k uctívání Boha a zachovávání jeho přikázání, je zvlášť vybízí k tomu, aby dodržovali čtvrté přikázání.

Vedle lidí, kteří zachovávají Boží přikázání a mají víru v Ježíše, představuje poselství třetího anděla další skupinu a vyslovuje proti jejím bludům důrazné varování: „*Kdo kleká před šelmou a před její sochou, kdo přijímá její cejch na čelo či na ruku, bude pít víno Božího rozhorlení.*“ (Zjev. 14,9.10) K porozumění uvedeného poselství je třeba správně pochopit použité symboly. Co představuje šelma, socha (nebo také obraz) a cejch neboli znamení?

Série proroctví, která používají uvedené symboly, začíná ve 12. kapitole knihy Zjevení drakem, který se pokusil zahubit Krista při jeho narození. Ve Zjevení 12,9 se vysvětluje, že drak je satan. To on podnítil Heroda, aby se snažil Ježíše zabít. Hlavním satanovým nástrojem v boji proti Kristu a jeho lidu v prvních staletích křesťanské éry byla římská říše a její převažující pohanské náboženství. Proto drak, i když především představuje satana, v druhé řadě symbolizuje pohanský Řím.

GC 439Třináctá kapitola (verše 1-10) popisuje jinou šelmu, která „byla jako levhart“. Drak jí dal „svou sílu i trůn i velikou moc“. Tento symbol, jak věřila většina protestantů, představuje papežství, které převzalo moc, vládu a autoritu dřívější pohanské římské říše. O šelmě podobné levhartovi se říká: „A bylo jí dáno, aby mluvila pyšně a rouhavě. ... A tak otevřela ústa a rouhala se Bohu, jeho jménu i jeho příbytku, všem, kdo přebývají v nebi. A bylo jí dáno, aby vedla válku proti svatým a aby nad nimi zvítězila. Dostala moc nad každým kmenem, národem, jazykem i rasou.“ Popis se téměř doslovně shoduje s popisem malého rohu z knihy Daniel 7. kapitoly a nepochybně představuje papežství.

„A měla moc po čtyřicet dva měsíce.“ „Jedna z jejích hlav vypadala jako smrtelně raněná.“ Dále prorok uvádí: „Kdo má jít do zajetí, půjde do zajetí. Kdo má zemřít mečem, musí mečem zemřít.“ Čtyřicet dva měsíců je tři a půl roku, neboli 1260 dnů ze 7. kapitoly knihy Daniel, doba, v níž měla papežská moc utlačovat Boží lid. Toto období, jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, začalo nadvládou papežství v roce 538 po Kr. a skončilo roku 1798. V uvedeném roce francouzská armáda zajala papeže, a papežská moc tím utrpěla smrtelnou ránu. Splnilo se proroctví: „Kdo má jít do zajetí, půjde do zajetí.“

Pak proroctví uvádí další symbol. Prorok píše: „*Vtom jsem viděl jinou šelmu, jak vyvstala ze země: měla dva rohy jako beránek.*“ (Zjev. 13,11) Vzhled této šelmy i způsob jejího zrodu naznačují, že představuje mocnost, která se od předchozích liší. Bůh představil proroku Danielovi velká království, která vládla světem, jako divé šelmy. Postupně povstávaly, *když „čtyři nebeské větry rozbouřily velké moře*“ (Dan. 7,2). V 17. kapitole knihy Zjevení anděl vysvětlil, že „vody“ představují „*národy, davy, rasy a jazyky*“. (Zjev. 17,15) Větry jsou symbolem válek a bojů. Čtyři

nebeské větry bojující na velkém moři znázorňují dobyvačné války a převraty, jimiž se jednotlivá království dostávala k moci.

Avšak šelma s beránčími rohy „vyvstala ze země“. Tato mocnost nemusela porazit jiné národy, aby se postavila na jejich místo. Takto představený národ musel vzniknou na dosud neobydleném území a postupně a v klidu vyrůst ve velký národ. Něco takového se nemohlo stát ve Starém světě, přelidněném mezi sebou soupeřícími národy, v rozbouřeném moři „národů, davů, ras a jazyků“. Tuto mocnost musíme hledat na západní polokouli.

Který národ Nového světa nabýval v roce 1798 na moci, začal růst k síle a velikosti a upoutávat pozornost světa? Výklad symbolu neponechává žádné otazníky. Jediný národ odpovídá údajům tohoto proroctví, které zcela jistě odkazuje na Spojené státy americké. Když řečníci a dějepisci popisují vznik a vzestup tohoto národa, neuvědoměle opakují myšlenky i téměř doslovné znění prorockého popisu. Šelma podle proroctví „vyvstala ze země“. Jak uvádějí někteří překladatelé, slovo „vyvstala“ znamená doslova „vypučela nebo vyrostla jako rostlina“. A jak jsme již uvedli, musel tento národ vzniknout na dosud neosídleném území. Význačný spisovatel popisuje vznik Spojených států a mluví o „tajemství jejich vzniku z prázdna“. Říká: „Nehlučně jako semínko jsme vyrostli ve velmoc.“ (G. A. Townsend, The New World Compared with the Old, str. 462) Dublinský deník psal v roce 1850 o Spojených státech jako o podivuhodné mocnosti, která „se zrodila“ a „v tichu země nabývala denně na síle a hrdosti“. (The Dublin Nation) GC 441Edward Everett řekl v kázání o otcích poutnících, zakladatelích tohoto národa: „Hledali nějaké zapadlé místo, v jehož skrytosti a odlehlosti by byli bezpečni a kde by malá církev z Leidenu mohla prožívat svobodu svědomí. Pohleďte na rozsáhlá území, která dobyli bez boje, ... vztyčili na nich prapor kříže.“ (Projev pronesený v Plymouthu, Massachusetts, 22. prosince 1824, str. 11)

„Měla dva rohy jako beránek.“ Rohy podobné beránčím naznačují mládí, nevinnost a laskavost. Výstižně charakterizují Spojené státy v době, kterou prorok viděl jako dobu jejich vzniku, tedy rok 1798. Mnozí z křesťanských vyhnanců, kteří jako první přišli do Ameriky a tam hledali útočiště před útlakem králů a nesnášenlivostí kněží, chtěli založit vládu na pevném základu občanské a náboženské svobody. Své názory vyjádřili v Prohlášení nezávislosti, které vyslovilo velkou zásadu, že „všichni lidé se narodili sobě rovní a mají nezadatelné právo na život, svobodu a úsilí o štěstí“. Ústava zaručuje všem lidem právo na sebeurčení. Předpokládá, že zástupci zvolení všeobecným hlasováním budou vydávat zákony a řídit se jimi. Ústava zaručila také náboženskou svobodu a každý směl uctíval Boha podle vlastního svědomí. Republikánství a protestantizmus se staly základními zásadami národa. Tyto principy jsou tajemstvím jeho moci a úspěchu. Utlačovaní a pokořovaní lidé z celého křesťanského světa se obraceli k této zemi se zájmem a s nadějí. Miliony lidí se vydaly k jejím břehům a Spojené státy se zařadily mezi nejmocnější národy Země.

Šelma s beránčími rohy však „*mluvila jako drak*“. „*Z pověření té první šelmy vykonává veškerou její moc. Nutí zemi a její obyvatele, aby klekali před první šelmou, které se zahojila její smrtelná rána, ... rozkazuje obyvatelům země, aby postavili sochu té šelmě, která byla smrtelně zraněna mečem, a přece zůstala naživu.*“ (Zjev. 13, 11-14)

GC 442Beránčí rohy a dračí hlas symbolické šelmy ukazují na zásadní rozpor mezi tím, co tak představený národ říká a co dělá. „Mluvení“ národa představuje rozhodnutí jeho zákonodárných a soudních orgánů. V nich se popírají liberální a mírové zásady, které si tento národ vytyčil jako základ své politiky. Předpověď, že bude mluvit „jako drak“ a bude vykonávat „veškerou moc té první šelmy“ jasně naznačuje, že v tomto národě vyroste nesnášenlivost a pronásledování jako u mocností, které představuje drak a šelma podobná levhartu. Proroctví, že šelma se dvěma rohy bude nutit „zemi a její obyvatele, aby klekali před první šelmou,“ naznačuje, že tato mocnost silou prosadí určitá nařízení, která budou poctou papežství.

Toto nařízení bude v přímém rozporu se zásadami její vlády, jejími svobodnými institucemi, jasnými principy obsaženými v Prohlášení nezávislosti, s duchem ústavy. Zakladatelé Spojených států se moudře snažili zabránit, aby státní moc zasahovala do záležitostí církví, protože by to nevyhnutelně vedlo k nesnášenlivosti a pronásledování. Ústava stanoví, že „Kongres nevydá zákon,

kterým by se zavádělo náboženství nebo kterým by se zakazovalo jeho svobodné vyznávání," a že „k přijetí do jakékoli veřejné funkce ve Spojených státech nebude požadováno žádné osvědčení o náboženské příslušnosti." Státní úřady mohou něco v oblasti náboženství nařídit jen tehdy, bude-li hrubým způsobem ohrožena zásada národní svobody. Rozpor mezi zásadami a jednáním není větší, než jak jej vyjadřuje proroctví. Šelma s beránčími rohy je sice na pohled čistá, laskavá a neškodná, ale přitom mluví jako drak.

„Rozkazuje obyvatelům země, aby postavili sochu té šelmě." Tím je jasně udána forma vlády, v níž zákonodárná moc spočívá v rukou lidu. GC 443Je to nejpřiléhavější potvrzení toho, že uvedené proroctví označuje Spojené státy.

Co však představuje socha nebo také obraz šelmy? Jak má vypadat? Jde o napodobení první šelmy, které zhotoví šelma s dvěma rohy. Říká se o ní, že je sochou šelmy. Abychom poznali, jak socha vypadá a jak má být vytvořena, musíme prozkoumat charakteristiku první šelmy - papežství.

Když raná církev tím, že opustila prostotu evangelia a přijala pohanské obřady a zvyklosti, přestala být čistou církví Ježíše Krista, pozbyla Božího Ducha a Boží moc. Pak hledala podporu u světské moci, aby ovládla svědomí lidí. Výsledkem bylo papežství, církev, která ovládla státní moc a používala ji k prosazování svých záměrů - zvláště pro trestání „kacířství". Mají-li Spojené státy vytvořit sochu šelmy, musí náboženská moc ovládnout státní správu tak, že ji církev bude využívat k uskutečnění svých cílů.

Kdykoli církev dostala světskou moc, použila ji k trestání lidí, kteří se odchýlili od jejího učení. Protestantské církve, které se řídily vzorem Říma tím, jak se spojovaly se světskými vládami, projevovaly podobnou snahu omezit svobodu svědomí. Příkladem toho je dlouhodobé pronásledování nekonformních členů anglikánskou církví. V šestnáctém a sedmnáctém století byly tisíce jinak smýšlejících (nekonformních) kazatelů nuceno opustit své sbory a mnozí z nich, kazatelé i prostí členové, byli trestáni pokutami, vězněni, mučeni i popravováni.

Odpadnutí vedlo ranou církev k tomu, že hledala podporu u světské moci, a tím připravila cestu ke vzniku papežství - šelmy. Apoštol Pavel napsal, že nastane odpadnutí a objeví se „*člověk nepravosti*" (2. Tes. 2,3). GC 444Odpadnutí v církvi připraví také cestu pro vznik obrazu šelmy.

Bible říká, že před druhým příchodem Pána Ježíše nastane náboženský úpadek podobný náboženskému úpadku v prvních staletích. "*V posledních dnech nastanou zlé časy. Lidé budou sobečtí, chamtiví, chvástaví, domýšliví, budou se rouhat, nebudou poslouchat rodiče, budou nevděční, bezbožní, bez lásky, nesmiřitelní, pomlouvační, nevázaní, hrubí, lhostejní k dobrému, zrádní, bezhlaví, nadutí, budou mít raději rozkoš než Boha, budou se tvářit jako zbožní, ale svým jednáním to budou popírat.*" (2 Tim. 3,1-5) „*Duch výslovně praví, že v posledních dobách někteří odpadnou od víry a přidrží se těch, kteří svádějí démonskými naukami.*" (1. Tim. 4,1) Satan bude působit „*kdejaký mocný čin, klamná znamení a zázraky*". Lidé, kteří „*nepřijali a nemilovali pravdu, která by je zachránila,*" budou ponecháni „*moci klamu, aby uvěřili lži*" (2 Te 2,9-11). Až nastane takový náboženský úpadek, přinese stejné ovoce, jaké zplodil v prvních staletích.

Velkou rozdílnost vyznání mezi protestantskými církvemi někteří lidé pokládají za jistý důkaz, že se nelze ani násilím pokusit tyto církve sjednotit. A přece po léta lze pozorovat v protestantských církvích silnou a stále rostoucí snahu dosáhnout jednoty na základě společných věroučných bodů. Pro dosažení takové jednoty by nutně musely být postaveny mimo diskuzi ty body věrouky, v nichž jsou patrné rozpory - i kdyby z biblického hlediska byly sebedůležitější.

Charles Beecher (význačný americký kazatel) prohlásil ve svém kázání v roce 1846, že duchovenstvo „evangelikálních protestantských církví" je „od počátku pod silným tlakem čistě lidského strachu, žije, pracuje a dýchá v prostředí naprosto zkaženém a musí se v každé hodině obracet k nižší složce své povahy, aby se přimělo nemluvit o pravdě, a sklonit se před mocí odpadlictví. GC 445Neprožil něco podobného už Řím? Neprožíváme stejný vývoj jako římská církev? Jaký máme výhled? Další všeobecný koncil. Světové církevní shromáždění. Evangelickou alianci a všeobecné jednotné vyznání víry." (Kázání "The Bible a Sufficent Creed", pronesené ve Fort

Wayne, Indiana, dne 22. února 1846) Až k tomu všemu dojde, bude scházet už jen krok, aby se naprostá jednota prosadila násilím.

Až se přední církve Spojených států sjednotí v těch bodech věrouky, které stejně zachovávají, a ovlivní stát, aby prosadil jejich nařízení a podpořil jejich ustanovení, protestantská Amerika tím vytvoří obraz římské církevní vlády, jehož nevyhnutelným výsledkem bude zavedení civilních trestů pro lidi, kteří se nepodvolí.

Šelma se dvěma rohy „*nutí všechny, malé i veliké, bohaté i chudé, svobodné i otroky, aby měli na pravé ruce nebo na čele cejch, aby nemohl kupovat ani prodávat, kdo není označen jménem té šelmy nebo číslicí jejího jména.*“ (Zjev. 13,16.17) Varování třetího anděla zní: „*Kdo kleká před šelmou a před její sochou, kdo přijímá její cejch na čelo či na ruku, bude pít víno Božího rozhorlení* ... .“ „Šelma“, o které mluví toto varování - k jejímuž uctívání nutí dvourohá šelma - , je první šelma podobná levhartu ze Zjevení 13. kapitoly, to znamená papežství. „Socha šelmy“ představuje onu formu odpadlého protestantizmu, která vznikne, až budou protestantské církve hledat pomoc státu k prosazování své věrouky. Zbývá ještě vysvětlit termín „cejch šelmy“.

Proroctví varuje před uctíváním šelmy a její sochy a pak říká: „*Zde se ukáže vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a věrnost Ježíši.*“ (Zjev. 14,12) Protože lidé, kteří zachovávají Boží přikázání, jsou líčeni jako protiklad těch, kdo uctívají šelmu, její sochu a přijímají její cejch, vyplývá z toho, že zachovávání Božího zákona na jedné straně a jeho nerespektování na druhé straně rozliší ctitele Boha a ctitele šelmy.

GC 446Zvláštním poznávacím znamením šelmy, a tím také její sochy, je přestupování Božích přikázání. O malém rohu, neboli o papežství, prorok Daniel napsal: „Bude se snažit změnit doby a zákon.“ (Da 7,25) Apoštol Pavel označuje stejnou mocnost slovy „člověk hříchu“, který se bude vyvyšovat nad Boha. Jedno proroctví doplňuje druhé. Jedině tím, že změnilo Boží zákon, mohlo se papežství vyvyšovat nad Boha. Kdo bude vědomě zachovávat takto změněný zákon, bude vzdávat nejvyšší poctu moci, která změnu provedla. Poslušnost papežských zákonů bude znamením věrnosti papeži namísto věrnosti Bohu.

Papežství se pokusilo změnit Boží zákon. Druhé přikázání, které zakazuje uctívání obrazů a soch, ze zákona vypustilo a čtvrté přikázání pozměnilo tak, že nařizuje zachovávat první den v týdnu - neděli - místo sedmého dne, soboty. Obhájci papežství však tvrdí, že druhé přikázání vypustili proto, že je obsaženo už v prvním přikázání, a je tedy zbytečné. Snaží se všechny přesvědčit, že vykládají zákon přesně tak, jak Bůh chtěl, abychom mu rozuměli. Podle nich to přece nemůže být změna předpovězená prorokem. Prorok však mluví o úmyslné, záměrné změně: „Bude se snažit změnit doby a zákon.“ Změna čtvrtého přikázání odpovídá přesně prorocké formulaci. Takovou změnu provedla pouze římská církev. Tím se papežská moc zjevně vyvýšila nad Boha.

Praví ctitelé Boha se budou zvlášť vyznačovat zachováváním čtvrtého přikázání, protože je znamením stvořitelské Boží moci a svědectvím, že Bůh má právo na to, aby ho člověk uctíval. Ctitelé šelmy se naopak budou vyznačovat tím, že se budou snažit odstranit tento památník Stvořitele a budou vyvyšovat ustanovení Říma. Právě v otázce neděle papežství poprvé začalo prosazovat své opovážlivé požadavky (viz Dodatek č. 39) a poprvé požádalo státní moc o podporu, aby vynutilo zachovávání neděle jako „dne Páně“. GC 447Když Bible mluví o „dni Páně“, mluví vždy o sobotě, nikoli o neděli. Ježíš Kristus prohlásil: „*Syn člověka je pánem i nad sobotou.*“ (Marek 2,28) Čtvrté přikázání říká: „*Sedmý den je den odpočinutí Hospodina.*“ Ústy proroka Izaiáše označuje Hospodin sobotu jako "můj svatý den" (Iz. 58,13).

Často opakované tvrzení, že sobotu změnil Ježíš Kristus, vyvracejí jeho vlastní slova. V Kázání na hoře Pán Ježíš prohlásil: „*Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka za Zákona, dokud se všechno nestane. Kdo by tedy zrušil jediné z těchto nejmenších přikázání a tak učil lidi, bude v království nebeském vyhlášen za nejmenšího; kdo by je však zachovával a učil, ten bude v království nebeském vyhlášen velkým.*“ (Mat. 5,17-19)

Protestanté všeobecně uznávají, že Písmo neposkytuje oprávnění ke změně soboty. Jednoznačně se to přiznává v tiskovinách vydávaných americkými společnostmi „American Tract Society“ a „American Sunday School Union“. Jedna z těchto tiskovin přiznává, že „Nový zákon nikde výslovně nepřikazuje zachovávání neděle, prvního dne týdne, ani nedefinuje zásady, které se k ní vztahují.“ (George Elliott, The Abiding Sabbath, str. 184)

Jiná protestantská tiskovina uvádí: „Až do Kristovy smrti nedošlo k žádné změně dne odpočinku;“ a „z textu Nového zákona je zřejmé, že (apoštolové) nedali výslovný příkaz, aby byl zrušen sedmý den, sobota a zachováván první den týdne.“ (A. E. Waffle, The Lord's Day, str. 186-188)

Římští katolíci přiznávají, že sobotu změnila jejich církev, a prohlašují, že zachováváním neděle uznávají protestanté autoritu římské církve. GC 448V „Katolickém katechizmu křesťanského náboženství“ se v odpovědi na otázku, který den se má zachovávat podle čtvrtého přikázání, říká: „Podle Starého zákona byla svátečním dnem sobota; avšak církev, poučená Ježíšem Kristem a řízená Duchem Božím, nahradila sobotu nedělí, takže nyní světíme první, a nikoli sedmý den. Neděle nyní nahrazuje den Páně a je dnem Páně.“

Jako důkaz autority katolické církve uvádějí katoličtí pisatelé „právě přeložení odpočinku ze soboty na neděli, čemuž se podrobují i protestanté; ... neboť zachováváním neděle uznávají autoritu církve zřizovat svátky a jejich nerespektování považovat za hřích.“ (Henry Tuberville, An Abridgment of the Christian Doctrine, str. 58) Co jiného je tedy změna soboty než znamením, cejchem moci římské církve – „cejchem šelmy“?

Římská církev se svých nároků na pozemskou vládu nevzdala. Jestliže svět a protestantské církve přijímají den odpočinku ustanovený touto církví a odmítají biblickou sobotu, uznávají vlastně její mocenské nároky. I když se přitom odvolávají na tradici nebo na autoritu církevních Otců, popírají právě tu zásadu, která je dělí od Říma, že totiž „Bible, a jedině Bible, je náboženskou autoritou protestantů“. Katolíci mohou sledovat, jak se tyto církve samy obelhávají a úmyslně zavírají oči před skutečností. Když hnutí, které se snaží prosadit nucené zachovávání nedělního klidu, nachází kladnou odezvu, může se radovat a těšit se, že časem se možná celý protestantský svět vrátí pod prapor římské církve.

Katolíci prohlašují, že „když protestanté zachovávají neděli, uznávají tím proti své vůli autoritu (katolické) církve“ (Mgr. Segur, Plain Talk About the Protestantism of Today, str. 213). Vynucují - li protestantské církve zachovávání neděle, vynucují tím vlastně uctívání papežství, šelmy. GC 449Kdo poznal požadavek čtvrtého přikázání, a přesto se rozhodne zachovávat nikoli pravý, ale falešný den odpočinku, uctívá moc, která ho ustanovila. Tím, že vynucují náboženskou povinnost státní mocí, zřizují církve šelmě sochu. Proto bude vynucené zachovávání neděle ve Spojených státech vynuceným uctíváním šelmy a její sochy.

Křesťané v minulých dobách však zachovávali neděli v domnění, že tím zachovávají biblickou sobotu. I dnes jsou ještě v každé církvi, římskokatolickou církev nevyjímaje, opravdoví křesťané, kteří upřímně věří, že neděle je Bohem ustanovený den odpočinku. Bůh přijímá jejich upřímnost a poctivost. Když však bude zachovávání neděle přikázáno zákonem a svět bude seznámen s tím, co je to sobota - pravý den odpočinku, pak bude každý, kdo přestoupí Boží přikázání a bude poslouchat příkazy vydané Římem, uctívat papežství více než Boha. Bude uctívat římskou autoritu a moc, která vynutila zachovávání neděle, nařízené Římem. Bude uctívat šelmu a její sochu. Když lidé odmítnou ustanovení - o němž Bůh prohlásil, že je znamením jeho moci - a budou místo něho uctívat to, co Řím považuje za znamení své svrchovanosti, přijmou tím znak oddanosti šelmě – „cejch šelmy“. Teprve až bude tato otázka lidem jasně vyložena a až lidé budou postaveni před volbu mezi Božími přikázáními a lidskými příkazy, tehdy ti, kdo přijmou lidskou autoritu, dostanou “cejch šelmy“.

Poselství třetího anděla přináší nejzávažnější varování, jaké kdy Bůh lidem poslal. Musí se jednat o hrozný hřích, když vyvolává Boží hněv bez milosti. Lidé nezůstanou v nejistotě o této důležité otázce. Svět bude před tímto hříchem varován, dříve než na něj dopadnou Boží soudy.

Všichni lidé musí vědět, proč je Bůh bude trestat, aby měli možnost se trestu vyhnout. GC 450Podle proroctví první anděl přinese své poselství „každé rase, kmeni, jazyku i národu“. Varování třetího anděla, které je částí toho trojnásobného poselství, bude rozšířeno stejným způsobem. Proroctví také uvádí, že poselství bude hlásat mocným hlasem anděl letící prostředkem nebeské klenby, a proto na sebe upoutá pozornost celého světa.

V závěru zápasu mezi dobrem a zlem se celé křesťanstvo rozdělí na dvě skupiny - jednu budou tvořit lidé, kteří zachovávají Boží přikázání a víru v Ježíše, a druhou ti, kdo uctívají šelmu, její sochu a přijímají její cejch. Až církev a stát spojí svou moc, aby donutily „*malé i veliké, bohaté i chudé, svobodné i otroky*“ (Zjev. 13,16), aby přijali „cejch šelmy“, Boží lid vytrvá a „cejch šelmy“ nepřijme. Prorok na ostrově Patmos viděl, „*jakoby jiskřící moře ... a ty, kteří zvítězili nad dravou šelmou, nesklonili se před jejím obrazem a nenechali se označit číslicí jejího jména. Stáli na tom jiskřícím moři, měli Boží loutny a zpívali píseň Božího služebníka Mojžíše a píseň Beránkovu.*“ (Zjev. 15,2.3)

26. Dílo obnovy

GC 451Obnovu zachovávání soboty, ke které má dojít v době konce, předpovídá proroctví Izaiáše: „*Toto praví Hospodin: Dodržujte právo, jednejte spravedlivě, protože má spása se už přiblížila, už se zjevuje má spravedlnost. Blaze člověku, který tak jedná, lidskému synu, který se toho drží a dbá na to, aby neznesvěcoval den odpočinku, který se má na pozoru, aby jeho ruka neučinila nic zlého.*“ „*Těm z cizinců, kteří se připojili k Hospodinu, aby mu sloužili a z lásky k jeho jménu se stali jeho služebníky, praví: Všechny, kdo dbají na to, aby neznesvěcovali den odpočinku, kdo se pevně drží mé smlouvy, přivedu na svou svatou horu a ve svém domě modlitby je oblažím radostí.*“ (Iz. 56,1.2.6.7)

Tato slova se vztahují na křesťanský věk, vyplývá to z kontextu: „*Je výrok Panovníka Hospodina, který shromažďuje zahnané z Izraele. Shromáždím k němu ještě další, k těm, kteří už k němu byli shromážděni.*“ (Iz 56,8) Text naznačuje shromažďování pohanů prostřednictvím hlásání evangelia a vyslovuje požehnání pro ty, kdo budou zachovávat sobotu. Závaznost čtvrtého přikázání platí i po ukřižování, vzkříšení a nanebevstoupení Ježíše Krista až do doby, kdy budou Kristovi služebníci kázat všem národům radostnou zvěst evangelia.

GC 452Pán prostřednictvím proroka Izaiáše přikazuje: „*Zavaž svědectví a zapečeť zákon mezi mými učedníky.*“ (Iz. 8,16) Pečeť Božího zákona se nachází ve čtvrtém přikázání. Je to jediné ze všech deseti přikázání, které uvádí jméno i titul Zákonodárce. Představuje ho jako Stvořitele nebe i země a ukazuje, že proto Bohu náleží přede vším ostatním naše úcta a uctívání. Kromě tohoto údaje Desatero neuvádí nic, co by ukazovalo totožnost Zákonodárce. Když papežství změnilo sobotu, odstranilo tím z Božího zákona pečeť. Pán Ježíš vyzývá své následovníky, aby ji obnovili tím, že vyvýší sobotu čtvrtého přikázání na místo, které jí náleží jako památníku Stvořitele a symbolu jeho moci.

„K zákonu a svědectví!“ Setkáváme se s mnoha vzájemně si odporujícími naukami a teoriemi, Boží zákon je však jediné neomylné pravidlo, kterým máme měřit všechny názory, nauky a teorie. Proto prorok napsal: „*Což oni neříkají takové slovo, že mu z něho nevzejde jitřní záře?*“ (Iz. 8,20)

Bůh přikazuje: „*Volej z plna hrdla, bez zábran! Rozezvuč svůj hlas jako polnici! Mému lidu ohlas jeho nevěrnost, domu Jákobovu jeho hříchy.*“ Ne bezbožný svět, ale ti, které Pán považuje za svůj lid, mají být káráni za své přestupky. Dále Pán přikazuje: „*Den co den se mne dotazují, chtějí poznat moje cesty jako pronárod, jenž koná spravedlnost a řád svého Boha neopouští.*“ (Iz. 58,1.2)

Prorok hovoří o lidech, kteří se pokládají za spravedlivé a okázale dávají najevo horlivost pro Boží věc. Přísné a vážné pokárání od toho, kdo zná jejich srdce, však dokazuje, že nerespektují Boží přikázání.

GC 453Prorok mluví o zapomenutém přikázání: „*Co bylo od věků v troskách, vybudují ti, kdo z tebe vzejdou, opět postavíš, co založila minulá pokolení. Nazvou tě tím, jenž zazdívá trhliny a obnovuje stezky k sídlům. Jestliže v den odpočinku upustíš od svých pochůzek, od prosazování svých zálib v můj svatý den, nazveš-li den odpočinku rozkošným, svatý den Hospodinův přeslavným, budeš-li jej slavit tak, že se vzdáš svých cest, že přestaneš hovět svým zálibám a nepovedeš plané řeči, tu nalezneš rozkoš v Hospodinu.*“ (Iz. 58,12-14) Toto proroctví se také vztahuje na naši dobu. Římská církev změnila sobotu na neděli, a tím narušila Boží zákon. Nastal však čas, aby toto Boží ustanovení bylo obnoveno. Má být obnoveno to, co leželo po mnoho generací v troskách.

Sobotu, kterou Stvořitel posvětil pokojem a požehnáním, zachovával už Adam v rajské zahradě před pádem do hříchu. Zachovával ji také po pádu do hříchu, když musel jako kajícník odejít z původního šťastného domova. Zachovávali ji všichni patriarchové od Ábela po spravedlivého Noema, Abrahama a Jákoba. Když se vyvolený národ dostal do egyptského otroctví, ztratili mnozí Izraelci v pohanském prostředí povědomí o Božím zákonu. Když je však Pán vysvobodil, oznámil slavnostně svůj zákon celému shromáždění, aby všichni znali jeho vůli, vždycky mu prokazovali úctu a poslouchali ho.

Od onoho dne až dodnes někteří lidé stále uchovávali známost Božího zákona a zachovávali sobotu podle čtvrtého přikázání. I když se „člověku hříchu“ podařilo pošlapat Boží svatý den, zůstali i v době jeho největší nadvlády na skrytých místech věrní lidé, kteří sobotu zachovávali. Od dob reformace byli v každé generaci lidé, kteří ji světili. Navzdory častému posměchu a pronásledování stále svědčili o neměnnosti Božího zákona a o svaté povinnosti zachovávat sobotu, připomínku stvoření.

Tyto pravdy, o nichž mluví kniha Zjevení ve 14. kapitole v souvislosti s "věčným evangeliem", budou charakteristickým rysem Kristovy církve v době před jeho příchodem. GC 454Výsledkem hlásání poselství tří andělů je: „*Vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a věrnost Ježíši.*“ (Zjev. 14,12) Apoštol Jan viděl bezprostředně po ohlášení tohoto poselství přicházet Syna člověka ve slávě, aby sklidil žeň země.

Když věřící, kteří přijali učení o svatyni a o neměnnosti Božího zákona, poznali krásu a soulad soustavy poznaných pravd, naplnily je radost a úžas. Přáli si, aby to, co považovali za drahocenné, poznali všichni křesťané, a pevně věřili, že to radostně přijmou. Avšak pravdy, které nesouhlasily s tím, co svět uznával, mnoho údajných následovníků Ježíše Krista nepřijalo. Poslušnost čtvrtého přikázání vyžadovala oběť, před kterou většina lidí ustoupila.

Proti požadavku zachovávat sobotu stavěli mnozí lidé velmi přízemní námitky. Říkali: „Vždycky jsme zachovávali neděli, naši otcové ji světili a mnozí dobří a zbožní lidé zesnuli v pokoji a jistotě - i když světili neděli. Jestliže měli pravdu, máme ji i my. Zachováváním soboty bychom se odlišili od světa a neměli bychom pak na něj vliv. Co zmůže malá skupinka lidí, kteří světí sedmý den týdne - sobotu - proti celému světu, který zachovává neděli?“ Podobnými argumenty se kdysi pokoušeli Židé ospravedlnit své odmítnutí Ježíše Krista. Bůh přijímal jejich otce na základě přinášených obětí, proč by jejich děti nemohly dosáhnout spasení stejným způsobem? Podobně v době Luthera namítali zastánci papežství, že praví křesťané zesnuli v katolické víře, a proto katolické náboženství stačí ke spasení. Takové argumenty jsou účinnou překážkou jakéhokoli pokroku v náboženských otázkách.

Mnozí namítali, že zachovávání neděle patří mezi zavedené křesťanské nauky, rozšířenou a po mnoho staletí zachovávanou tradicí církve. GC 455Proti této námitce stojí argument, že zachovávání soboty je mnohem starší a rozšířenější, je tak staré jako svět sám. Potvrdili je andělé i samotný Bůh. Když byly položeny základy země, když jitřní hvězdy společně plesaly a všichni Boží synové propukli v hlahol, tehdy byl položen základ soboty (Job 38,6.7; 1 M 2,1-3). Toto zřízení od nás

právem vyžaduje úctu. Nezavedla je lidská autorita, nevychází z lidských tradic; ustanovil je „Věkovitý“ a nařídil je svým věčným slovem.

Když se lidé začali zajímat o sobotu, oblíbení kazatelé převraceli Boží slovo a vykládali je tak, aby uklidnili všechny, kdo se o tuto otázku zajímali. Lidé, kteří sami nestudovali Písmo, se spokojili s názory, které odpovídaly jejich přáním. Mnozí lidé se snažili pravdu překonat sofistikou, názory a tradicemi otců a autoritou církve. Její obhájci používali k doložení platnosti čtvrtého přikázání jen Bibli. Skromní lidé, vyzbrojeni pouze slovem pravdy, odolávali útokům vzdělanců. Ti s údivem a se zlostí poznávali, že jejich výřečnost nic nezmůže proti prostým a přímým důkazům lidí, kteří se vyznají spíše v Písmu než v intelektuálních kličkách.

Protože neměli důkazy z Bible, argumentovali někteří lidé s neúnavnou tvrdošíjností - a přitom zapomínali, že stejné argumenty použili kdysi jiní odpůrci proti Kristu a jeho apoštolům: „Proč nauku o sobotě nepřijali naši velikáni? Jen málo lidí věří tomu, čemu věříte vy. Není přece možné, abyste vy měli pravdu a všichni učenci světa, aby se mýlili.“

Všechny podobné argumenty vyvrací Písmo a poznání, jak Pán jednal ve všech dobách se svým lidem. GC 456Bůh působí prostřednictvím lidí, kteří slyší jeho hlas. jsou poslušní a - pokud je to třeba - dokáží říkat i nepříjemné pravdy a se nebojí se vytknout všeobecně rozšířené hříchy. Bůh častěji nevybírá učené a vysoce postavené muže za vůdce reformních snah, protože tito lidé věří svým vyznáním, teoriím a teologickým systémům, a necítí potřebu učit se od Boha. Pouze lidé, kteří jsou osobně spojeni se Zdrojem moudrosti, mohou pochopit a vykládat Písmo. Někdy Bůh povolává k hlásání pravdy muže s nízkým školním vzděláním ne snad proto, že jsou nevzdělaní, ale proto, že nejsou ješitní a domýšliví, a dají se Bohem poučit. Učí se v Kristově škole, svou pokorou a poslušností se stávají velikými. Bůh jim svěřuje poznání své pravdy a prokazuje jim tím poctu, proti níž jsou pozemské pocty a lidská velikost naprosto nicotné.

Většina adventistů pravdu o svatyni a o Božím zákonu nepřijala. Mnozí z nich také ztratili důvěru v adventní hnutí a přijali bludné a nesmyslné názory na proroctví o druhém příchodu Ježíše Krista. Někteří se mylně pokoušeli opakovaně určovat datum Kristova příchodu. Biblické učení o svatyni jim mělo ukázat, že žádné prorocké údobí nesahá až k druhému příchodu Ježíše Krista a Bible nepředpovídá přesné datum této události. Oni však odmítli poznání z Božího slova, pokračovali v určování data příchodu Pána Ježíše a prožívali stále nová zklamání.

Když tesalonický sbor přijal mylné názory na příchod Ježíše Krista, radil jim apoštol Pavel, aby své naděje a očekávání pečlivě prověřili Božím slovem. Citoval jim proroctví, která předpovídají události před Kristovým příchodem, a ukázal jim, že nemají důvod očekávat příchod Spasitele za svého života. „*Žádným způsobem se nedejte od nikoho oklamat,*“ (2. Tes. 2,3) zněla jeho varovná slova. GC 457Kdyby se utěšovali nadějemi nepodloženými Písmem, svedlo by je to k nesprávnému jednání. Jejich zklamání by vyvolalo jen posměch nevěřících. Hrozilo by jim nebezpečí, že zmalomyslní a upadnou do pokušení pochybovat také o pravdách nezbytných pro spasení. Apoštolovo napomenutí věřícím v Tesalonice obsahuje důležité poučení pro ty, kdo žijí v poslední době. Mnoho adventistů si myslelo, že pokud nestanoví konkrétní datum Kristova příchodu, nebudou se ani horlivě a pilně připravovat. Jestliže se však znovu a znovu nadchnou nadějí, jen aby prožili další zklamání, dostává jejich víra takové rány, že je takřka nemožné, aby je oslovily velké pravdy proroctví.

Hlásání konkrétní doby jako začátku hodiny soudu - obsažené v poselství prvního anděla - nařídil Bůh. Výpočet prorocké doby, na němž je toto poselství založeno a který klade konec údobí 2300 prorockých dnů na podzim roku 1844, je nesporně přesný. Opakované pokusy stanovit nová data pro začátek a konec tohoto prorockého údobí a nesmyslné argumenty hájící nová stanoviska nejen odváděly pozornost lidí od dobově aktuálního poselství, ale navíc znevažovaly jakýkoli výklad proroctví. Čím častěji lidé stanoví data druhého příchodu Ježíše Krista a čím intenzivněji je rozhlásí, tím lépe to slouží záměrům satana. Když pak určené datum pomine a nic se nestane, vede satan ostatní, aby zesměšňovali zastánce takových názorů a odsoudili také velké adventní hnutí z let 1843 a 1844. Lidé, kteří setrvávají v tomto bludu, stanoví nakonec pro příchod Ježíše Krista na

tuto zem velmi vzdálené datum. To je ukolébává ve falešné jistotě a mnozí poznají svůj omyl, až bude příliš pozdě.

Dějiny starého Izraele jsou přiléhavou ilustrací toho, co zažilo adventní hnutí. Bůh vedl svůj lid v adventním hnutí podobně jako vedl Izraelce, když vycházeli z Egypta. Velké zklamání prověřilo jejich víru podobně jako byla zkoušená víra Hebrejů u Rudého moře. Kdyby stále důvěřovali Boží ruce, která je v minulosti vedla a provázela, viděli by také Boží vysvobození. GC 458Kdyby všichni, kdo se aktivně účastnili adventního hnutí v roce 1844, přijali poselství třetího anděla a hlásali je s mocí Ducha svatého, Pán by jejich prostřednictvím vykonal velké dílo. Svět by zalila záplava světla. Obyvatelé celého světa by už dávno byli varováni, závěrečné dílo by bylo dokončeno a Kristus by už přišel, aby vykoupil svůj lid.

Bůh nechtěl, aby Izrael bloudil čtyřicet let po poušti. Chtěl Izraelce vést přímou cestou do Kanaánu a usadit je v ní jako svatý a šťastný národ. Avšak „*nemohli vejít pro svou nevěru*“ (Žid. 3,19). Protože se bouřili a odmítali Boha, zahynuli na poušti. Do zaslíbené země vešli jiní. Podobně si Pán nepřál, aby se příchod Ježíše Krista tak oddálil a jeho lid zůstal tolik let ve světě hříchu a zármutku. Jejich nevěra je však oddělila od Boha. Když odmítli splnit úkol, který jim Bůh svěřil, povolal k hlásání poselství jiné. Z milosrdenství ke světu Pán Ježíš odkládá svůj příchod, aby poskytl hříšníkům možnost vyslechnout varování a najít záchranu u Spasitele dříve, než na svět dopadne Boží soud.

Nyní stejně jako dříve hlásání pravdy, která kárá hříchy a vytýká bludy, vyvolává odpor a nepřátelství. „*Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo a nepřichází k světlu, aby jeho skutky nevyšly najevo.*“ (Jan. 3,20) Když lidé poznají, že své názory neobhájí Písmem, snaží se mnozí hájit svá stanoviska za každou cenu a zlostně osočují povahu a pohnutky lidí, kteří obhajují nepopulární pravdy. To se dělo ve všech dobách. Eliáš byl obviněn z toho, že trápí Izrael, Jeremiáše označili za zrádce, Pavla obvinili, že zneuctil chrám. Od té doby až dodnes jsou lidé věrni pravdě označováni za svůdce, kacíře nebo rozkolníky. GC 459Zástupy lidí, kteří mají příliš málo víry, aby přijali pevné prorocké slovo, ochotně a bez výhrad důvěřují obviněním vznášeným proti těm, kdo se opovažují kárat obecně rozšířené hříchy. Tento jev bude stále častější. Bible učí, že se blíží doba, kdy budou státní zákony v takovém rozporu s Božím zákonem, že každý, kdo bude chtít zachovávat Boží nařízení, bude odsuzován a trestán jako zločinec.

Jaké povinnosti má v takové situaci posel pravdy? Má z toho vyvodit, že nemůže pravdu hlásat, protože lidi vede jen k tomu, aby se vyhýbali jejím požadavkům nebo proti ní bojovali? Ne, podobně jako dřívější reformátoři nemá právo ponechat si svědectví Božího slova pro sebe jen proto, že vyvolává odpor. Svědectví pro víru, které přinesli věrní a mučedníci, byla zaznamenána pro užitek následujících pokolení. Tyto životní příklady svatosti a vytrvalosti byly zachovány proto, aby budily odvahu v lidech, které Bůh nyní povolává, aby o něm svědčili. Bůh jim dal milost a poznání pravdy, ne aby si ji nechali pro sebe, ale aby jejich prostřednictvím poznání Boha osvítilo celou zemi. Svěřil Bůh poselství také svým služebníkům v tomto pokolení? Pak by jím měli osvítit svět.

Kdysi Pán řekl proroku, který mluvil v jeho jménu: „*Izraelský dům tě však nebude chtít poslechnout, poněvadž nejsou ochotni poslechnout mne.*“ Přesto Pán pokračoval: „*Promluvíš k nim má slova, ať poslechnou nebo ne.*“ (Ezech. 3,7; 2,7) Božím služebníkům v dnešní době platí příkaz: "*Rozezvuč svůj hlas jako polnici! Mému lidu ohlas jeho nevěrnost, domu Jákobovu jeho hříchy.*" (Iz. 58,1)

Každý, kdo přijal světlo poznání pravdy, má v rámci svých možností stejně slavnou a závažnou odpovědnost jako prorok Izraele, kterému Pán řekl: „Ty, lidský synu, slyš. Ustanovuji tě strážcem izraelského domu. Uslyšíš-li z mých úst slovo, vyřídíš jim mé varování. GC 460Řeknu-li o svévolníkovi: Svévolníku, zemřeš, a ty bys nepromluvil a nevaroval ho před jeho cestou, ten svévolník zemře za svou nepravost, ale za jeho krev budu volat k odpovědnosti tebe. Jestliže budeš svévolníka varovat před jeho cestou, aby se od ní odvrátil, ale on se od své cesty neodvrátí, zemře pro svou nepravost, ale ty jsi svou duši vysvobodil.“ (Ezech. 33,7-9)

Velkou překážkou pro přijetí a hlásání pravdy je skutečnost, že přináší nepříjemnosti a odpor lidí. To je jediný argument proti pravdě, který její obhájci nikdy nemohli popřít. Věrné Kristovy následovníky to však nemůže zastavit. Nečekají, až se pravda stane populární. Jsou přesvědčeni o své povinnosti, ochotně berou na sebe kříž a vědí - jako kdysi apoštol Pavel - , že „*toto krátké a lehké soužení působí přenesmírnou váhu věčné slávy*“ a pokládají - jako kdysi Mojžíš – „*Kristovo pohanění za větší bohatství než všechny poklady Egypta*“. (2. Kor. 4,17; Žid. 11,26)

Pouze lidé, kteří v srdci slouží světu - bez ohledu na to, jakého jsou vyznání - , jednají v náboženských věcech vypočítavě a bezzásadově. Máme se rozhodovat pro to, co je správné, jen proto, že je to správné, a důsledky ponechat Bohu. Zásadním, věrným a statečným mužům vděčí svět za velké reformy. A právě takoví lidé musí pokračovat v díle reformace v naší době.

Pán prohlašuje: „*Slyšte mě, kdo znáte spravedlnost, lide, v jehož srdci je můj zákon. Nebojte se lidských pomluv, neděste se jejich hanobení! Moli je sežerou jako roucho, larvy je sežerou jako vlnu, ale má spravedlnost bude tu věčně a moje spása po všechna pokolení.*“ (Iz 51,7.8)

27. Moderní probuzenecká hnutí

GC 461 Kdekoli lidé věrně hlásali Boží slovo, všude se dostavily výsledky, které dosvědčily jeho nebeský původ. Duch svatý provázel poselství Božích služebníků a slovo mělo mocný účinek, pohnulo svědomím hříšníků. „Pravé světlo, které osvěcuje každého člověka,“ ozářilo tajné kouty jejich nitra, odhalilo tajné hříchy. V mysli a srdci byli hluboce přesvědčeni. Duch svatý je přesvědčil o hříchu, spravedlnosti isoudu, který přijde. Uvědomili si, jak spravedlivý je Hospodin, a prožívali hrůzu při pomyšlení, že by se tak hříšní a nečistí měli postavit před Pána, který zkoumá lidská srdce. V úzkosti volali: „Kdo nás vysvobodí z tohoto těla smrti?“ Když se pak seznámili s golgotským křížem a nezměrnou obětí za hříchy lidstva, poznali, že pouze zásluhy Ježíše Krista mohou odčinit jejich přestoupení, jen ony mohou smířit Boha s člověkem. S vírou a pokorou přijali Božího Beránka, který snímá hříchy světa. Jen díky krvi Pána Ježíše získali odpuštění svých hříchů.

Tito hříšníci projevili skutečné ovoce pokání. Uvěřili, dali se pokřtít a začali nový život - jako nová stvoření v Kristu Ježíši, ne aby žili jako dříve podle svých hříšných sklonů, ale aby vírou v Božího Syna žili podle jeho vzoru, napodobovali jeho povahu a očišťovali se tak, aby byli čistí jako on. GC 462 Věci, které kdysi nenáviděli, začali nyní milovat, co jim bylo kdysi příjemné, začali si nyní ošklivit. Dříve pyšní a panovační lidé se stali pokorní a laskaví. Dříve ješitní a domýšliví lidé se stali skromní a zdrženliví. Z bezbožných lidí se stávali zbožní, z opilců abstinenti, ze zhýralců lidé ctnostní. Odložili marnosti světa. Věřící nehledali „*vnější ozdoby - splétání vlasů, ověšování se zlatem, střídání oděvů - nýbrž to, co je skryto v srdci a co je nepomíjitelné: tichý a pokorný duch; to je před Bohem převzácné.*“ (1. Petrova 3,3.4)

Probuzenecká hnutí vedla k důkladnému sebezpytování a k pokoře. Vyznačovala se slavnostními, vážnými výzvami k hříšníkům a vřelým soucitem k lidem vykoupeným krví Pána Ježíše. Muži i ženy se modlili a prosili Boha, aby je zachránil. Plody takových probuzení se projevily u lidí, kteří se nebáli sebezapření a obětí, ale kteří se radovali, že mají tu čest trpět výsměch a soužení pro Ježíše Krista. Změna nastala také v životě formálních křesťanů. Jejich vliv prospíval celé společnosti, ve které žili. „Shromažďovali s Kristem“ a „zasévali s Duchem svatým", aby sklidili věčný život.

Mohlo se o nich říci: „*Zármutek je vedl k pokání... Zármutek podle Boží vůle působí pokání ke spáse, a toho není proč litovat, zármutek po způsobu světa však působí smrt. Pohleďte, k čemu vás vedl tento zármutek podle Boží vůle: jakou ve vás vzbudil opravdovost, jakou ochotu k omluvě, jaké*

znepokojení, jakou bázeň, jakou touhu, jakou horlivost, jakou snahu potrestat viníka! Tím vším jste prokázali, že jste se v té věci zachovali správně.“ (2. Kor. 7,9-11)

To je výsledek působení Božího Ducha. Jediným důkazem skutečného pokání je náprava života. GC 463Teprve když člověk splní, co slíbil, když vrátí, co uloupil, když vyzná své hříchy a začne milovat Boha a své bližní, může mít hříšník jistotu, že se smířil s Bohem. Takové výsledky se v minulosti vždy projevily jako následek náboženského obrození. Podle plodů, které tato období přinesla, je zřejmé, že je Bůh požehnal pro záchranu člověka a pro pozvednutí lidstva.

Mnohá probuzenecká hnutí moderní doby se však zásadně liší od projevů Boží milosti, které v dřívějších dobách provázely působení Božích služebníků. Je sice pravda, že vyvolávají velký ohlas, mnozí lidé tvrdí, že se obrátili a církve zaznamenávají přírůstek členů. Dlouhodobé výsledky nás však neopravňují k domněnce, že přinesla odpovídající vzrůst skutečného duchovního života. Světlo, které nakrátko vzplane, brzy opět uhasne a zanechá po sobě ještě větší temnotu, než jaká byla předtím.

Populární probuzenecká hnutí se příliš často dovolávají obrazotvornosti tím, že vzbuzují pocity a uspokojují touhu po něčem novém a vzrušujícím. Tímto způsobem obrácení lidé projevují malou touhu po biblické pravdě, málo se zajímají o svědectví proroků a apoštolů. Bohoslužba pro ně není přitažlivá, pokud neobsahuje něco vzrušujícího. Poselství, jež se dovolává střízlivého rozumu, na ně nepůsobí. Nezajímají se o prostá varování Božího slova, která se přímo dotýkají jejich věčného života.

Nejvyšším životním zájmem každého opravdově obráceného je vztah k Bohu a k věčným hodnotám. Kde je však v dnešních církvích opravdová oddanost Bohu? Nově obrácení lidé neodkládají svou pýchu, ani lásku ke světu. Nejsou o nic ochotnější zapřít se, vzít na sebe svůj kříž a následovat milujícího a pokorného Ježíše, než byli před svým obrácením. Náboženství se pro nevěřící a pochybovače stalo předmětem posměchu, protože mnoho vyznavačů křesťanství neví nic o jeho zásadách. Z mnoha církví se téměř vytratila síla zbožnosti. Myšlenky na Boha vytlačily církevní výlety, divadelní představení, bazary, krásné budovy a okázalost. GC 464Majetek, bohatství a světské záležitosti zaměstnávají lidí tak, že si jen stěží povšimnou věcí věčného zájmu.

Navzdory všeobecnému úpadku víry a zbožnosti jsou v těchto církvích stále ještě praví následovníci Ježíše Krista. Dříve než na zem dopadnou konečné Boží soudy, dojde mezi Božím lidem k takovému oživení původní zbožnosti, jaké se neprojevilo od doby apoštolů. Na Boží lid sestoupí Boží Duch a moc. Pak se mnoho lidí oddělí od těch církví, v nichž láska ke světu potlačila lásku k Bohu a jeho slovu. Mnozí - jak duchovní, tak členové těchto církví - radostně přijmou velké pravdy, které nechal hlásat Bůh, aby se lidé připravili na druhý příchod Pána Ježíše. Nepřítel spasení by rád toto dílo zmařil. Dříve než přijde doba pro toto hnutí, pokusí se je napodobit. V církvích, které dostane pod svou klamnou moc, vzbudí dojem, že na ně Bůh seslal své požehnání a projeví se něco, co budou považovat za velké náboženské probuzení. Zástupy lidí budou jásat, že Bůh pro ně koná úžasné věci, přitom však půjde o působení jiného ducha. Pod náboženským pláštíkem se satan pokusí rozšířit svůj vliv na celý křesťanský svět.

V mnoha probuzeneckých hnutích, ke kterým došlo v posledních padesáti letech, působily v menší či větší míře stejné vlivy, jaké se projeví v ještě větších hnutích v budoucnu. Je to citové vzrušení, směs pravdy a klamu dobře připravená k tomu, aby zmátla lidi. Nikdo se však nemusí nechat oklamat. Ve světle Božího slova není obtížné rozpoznat podstatu těchto hnutí. Můžeme si být jisti, že tam - kde lidé neberou vážně svědectví Bible, a odmítají prosté pravdy, které prověřují lidská srdce a vyžadují sebezapření i odmítnutí světa - Bůh své požehnání neuděluje. A podle pravidla, které nám dal Pán Ježíš: „*Po jejich ovoci je poznáte,*“ (Mat. 7,16) je zřejmé, že tato hnutí nejsou dílem Božího Ducha.

GC 465V pravdách svého slova se Bůh zjevuje lidem. Všem, kdo je přijímají, jsou štítem proti satanovým podvodům. Přehlížení těchto pravd, které je dnes v náboženském světě tak rozšířené, otevírá dveře všemu zlému. Lidé do značné míry ztrácejí ze zřetele podstatu a důležitost Božího zákona. Nesprávné chápání povahy, trvalé platnosti a závaznosti Božího zákona vede k mylným

názorům na obrácení a posvěcení a působí úpadek zbožnosti v církvích. Tady hledejme tajemství, proč v oživeneckých hnutích naší doby schází Boží Duch a jeho moc.

V různých církvích jsou lidé známí svou zbožností, kteří to vědí a trápí se nad daným stavem. Profesor Edwards A. Park vyjmenovává nebezpečí, která v současné době ohrožují církve, a výstižně píše: „Jedním zdrojem nebezpečí je to, že se z kazatelen nezdůrazňuje Boží zákon. V dřívějších dobách bývala kazatelna ozvěnou hlasu svědomí. ... Naši nejskvělejší kazatelé dávali svým kázáním jedinečnou vznešenost tím, že po vzoru Mistra vyzvedali Boží zákon, jeho přikázání a jeho varování. Opakovali dvě velké zásady, totiž že zákon je projevem Boží dokonalosti a člověk, který nemiluje zákon, nemiluje ani evangelium, protože zákon - stejně jako evangelium - je zrcadlem, které odráží Boží povahu. Toto nebezpečí vede k dalšímu, totiž k podceňování závažnosti hříchu, jeho rozšíření a zhoubnosti. Význam neposlušnosti zákona je přímo úměrný důležitosti zákona. ...

„Se zmíněným nebezpečím se pojí nebezpečí podceňování Boží spravedlnosti. V současné době mají kazatelé sklon oddělovat Boží spravedlnost od jeho dobroty, nevyzdvihují Boží dobrotu jako zásadu, ale snižují ji na pouhý cit. GC 466Tyto nové teologické názory rozdělují to, co Bůh spojil. Je Boží zákon dobrý, nebo špatný? Je dobrý. Pak je i spravedlnost dobrá, protože se snaží zákon plnit. Ze zvyku podceňovat Boží zákon a spravedlnost, z rozsahu a zhoubnosti lidské neposlušnosti člověk snadno dojde ke zvyku nedoceňovat Boží milost, která přináší odpuštění hříchu.“ Tím evangelium ztrácí v myslích lidí cenu a význam, a tito lidé jsou zakrátko ochotni vlastně dát Bibli stranou.

Mnozí náboženští učitelé tvrdí, že Kristus svou smrtí zrušil zákon a že od té doby lidé nemusí plnit požadavky zákona. Jiní pokládají zákon za těžké břemeno a jako protiklad závaznosti zákona vyzdvihují svobodu evangelia.

Proroci a apoštolové však posuzovali svatý Boží zákon úplně jinak. David prohlásil: „*Volně budu chodit, na tvá ustanovení se dotazuji.*“ (Žalm 119,45) Apoštol Jakub, který psal po Kristově smrti, nazývá Desatero „*královským zákonem*“ a „*dokonalým zákonem svobody*“. (Jak. 2,8; 1,25) A Jan, více než půl století po ukřižování, vyslovuje požehnání těm, „*kdo jednají podle jeho přikázání a mají přístup ke stromu života i do bran města*“. (Zjev. 22,14).

Tvrzení, že Kristus svou smrtí zrušil zákon svého Otce, postrádá jakýkoli základ. Kdyby bylo možné zákon změnit nebo zrušit, pak by Kristus nemusel zemřít, aby zachránil člověka od trestu za hřích. Kristova smrt zdaleka neruší zákon, naopak dokazuje, že zákon je nezměnitelný. Boží Syn přišel, aby „*vyvýšil a zvelebil zákon*“. (Iz. 42,21) Prohlásil: „*Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon... Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona.*“ (Mat. 5,17.18) Sám o sobě Pán Ježíš řekl: „*Plnit, Bože můj, tvou vůli je mým přáním, tvůj zákon mám ve svém nitru.*“ (Žalm 40,8)

Boží zákon je ve své podstatě nezměnitelný. Je zjevením vůle a charakteru Zákonodárce. Bůh je láska a jeho zákon je láska. Dvě velké zásady zákona jsou láska k Bohu a láska k člověku. "Láska je naplněním zákona." (Ř 13,10) Boží charakter je spravedlnost a pravda, to je také podstata Božího zákona. Žalmista napsal "Tvůj Zákon je pravda... Všechna tvá přikázání jsou spravedlivá." (Ž 119,142.172) A apoštol Pavel prohlásil: "Zákon je tedy svatý a přikázání svaté, spravedlivé a dobré." (Ř 7,12) Zákon, který je výrazem Božího myšlení a Boží vůle, musí být právě tak trvalý jako Zákonodárce.

GC 467Obrácení a posvěcení smiřuje lidi s Bohem tím, že je vede k souladu se zásadami Božího zákona. Na počátku žil člověk stvořený k Božímu obrazu v dokonalém souladu s Božím charakterem a zákonem. Zásady spravedlnosti byly vepsány v jeho srdci. Hřích však člověka odcizil Stvořiteli. Pak už člověk Boží obraz nenesl. „*Tělesné smýšlení* (soustředění na sebe) *je Bohu nepřátelské, neboť se nechce ani nemůže podřídit Božímu zákonu.*“ (Řím. 8,7) Vždyť „Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna,“ aby se člověk mohl smířit s Bohem. Zásluhou Ježíše Krista můžeme být znovu přivedeni v soulad se svým Stvořitelem. Lidské srdce musí proměnit

Boží milost, člověk musí přijmout nový život od Boha. Tato změna je znovuzrození, bez něhož - jak řekl Pán Ježíš - nikdo „nemůže spatřit Boží království“.

Prvním krokem ke smíření s Bohem je přesvědčení o vlastní hříšnosti. „*Hřích je porušení zákona.*“ „*Ze zákona pochází poznání hříchu.*“ (1. Jan. 3,4; Řím. 3,20) Má-li hříšník poznat svou vinu, musí posuzovat svůj charakter podle Božího měřítka spravedlnosti. Zákon je zrcadlo, které ukazuje dokonalost spravedlivého Božího charakteru a umožňuje člověku, aby poznal své nedostatky.

Zákon ukazuje člověku jeho hříchy, neposkytuje však žádné řešení. GC 468Slibuje život poslušnému, ale ukazuje, že údělem přestupníka je smrt. Jen Kristovo evangelium může člověka osvobodit od trestu za hřích nebo od znečištění hříchem. Musí projevit lítost před Bohem, jehož zákon přestoupil, a věřit v Krista a jeho zástupnou oběť. Tím mu budou hříchy odpuštěny, „*stane se účastným božské přirozenosti*“. (2. Petr. 1,4) Stává se Božím dítětem, protože přijal ducha synovství, jehož mocí volá: „*Abba, Otče!*“ (Řím. 8,15)

Smí člověk přestupovat Boží zákon? Apoštol Pavel napsal: „*To tedy vírou rušíme zákon? Naprosto ne. Naopak, zákon potvrzujeme.*“ „*Hříchu jsme přece zemřeli - jak bychom v něm mohli dále žít?*“ A apoštol Jan uvádí: „*V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání; a jeho přikázání nejsou těžká.*“ (Řím. 3,31; 6,2; 1. Jan. 5,3) Při znovuzrození se srdce člověka ztotožní s Bohem, protože se ztotožní s Božím zákonem. Když se v hříšníku odehrála tato pronikavá změna, přešel ze smrti do života, z hříchu do svatosti, z neposlušnosti a vzpoury k poslušnosti a věrnosti. Starý život odcizení od Boha skončil, začal nový život usmíření, víry a lásky. Tehdy „*spravedlnost požadovaná zákonem*“ bude „*naplněna v nás, kteří se neřídíme svou vůlí, nýbrž vůlí Ducha*“. (Řím. 8,4) A lidské srdce vyjádří: „*Jak jsem si tvůj Zákon zamiloval. Každý den o něm přemýšlím.*“ (Žalm 119,97)

„*Hospodinův zákon je dokonalý, udržuje při životě.*“ (Žalm 19,8) Bez zákona člověk nemůže správně pochopit Boží čistotu a svatost ani svou vlastní vinu a nečistotu. Není přesvědčen o hříchu a necítí potřebu, že by měl činit pokání. Nevidí, že je jako přestupník Božího zákona ztracen, a neuvědomuje si, že potřebuje usmiřující krev Ježíše Krista. Přijímá naději na záchranu bez pronikavé změny srdce a nápravy života. Proto je tak mnoho povrchně obrácených, proto do církví přichází tolik lidí, kteří nepřišli ke Kristu.

GC 469V soudobých náboženských hnutích také převládají mylné názory na posvěcení, které vycházejí z přehlížení nebo odmítání Božího zákona. Tyto teorie jsou věroučně falešné a v praktických důsledcích nebezpečné. Protože se těší tak široké oblibě, je dvojnásob potřebné, aby všichni přesně věděli, co o tom učí Písmo.

Učení o opravdovém posvěcení je biblické. Apoštol Pavel v listu Tesalonickým napsal: „*Toto je vůle Boží, vaše posvěcení.*“ A modlil se: „*Sám Bůh pokoje nechť vás cele posvětí.*“ (1. Tes. 4,3; 5,23) Bible jasně učí, co to posvěcení je a jak ho můžeme dosáhnout. Spasitel se modlil za své učedníky: „*Posvěť je pravdou; tvoje slovo je pravda.*“ (Jan 17,17) Apoštol Pavel učí, že věřící mají být „*posvěceni Duchem svatým*“ (Řím. 15,16). Co působí Duch svatý? Pán Ježíš řekl svým učedníkům: „*Jakmile však přijde On, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy.*“ (Jan 16,13) Žalmista napsal: „Zákon tvůj je pravda.“ Boží slovo a Boží Duch seznamují lidi s velkými zásadami spravedlnosti vyjádřenými v Božím zákonu. Protože Boží zákon je „svatý, spravedlivý a dobrý“, protože je projevem Boží dokonalosti, vyplývá z toho, že povaha formovaná poslušností tohoto zákona bude svatá. Dokonalým příkladem takové povahy je Ježíš Kristus, který řekl: „*Já jsem zachovával příkazy svého Otce.*“ „*Stále dělám, co se líbí jemu.*“ (Jan 15,10; 8,29) Následovníci Pána Ježíše se mu mají podobat - z Boží milosti mají utvářet svou povahu shodně se zásadami svatého Božího zákona. To je biblické posvěcení.

Posvěcení se uskutečňuje pouze vírou v Ježíše Krista, mocí Božího Ducha, který v člověku působí. Apoštol Pavel věřící napomíná: „*S bázní a chvěním uvádějte ve skutek své spasení. Neboť je to Bůh, který ve vás působí, že chcete i činíte, co se mu líbí.*“ (Filip. 2,12.13) Křesťan prožívá pokušení k hříchu, trvale však proti němu bojuje. K tomu potřebuje Kristovu pomoc. GC 470Lidská

slabost se spojí s Boží silou a víra zvolá: „*Chvála buď Bohu, který nám dává vítězství skrze našeho Pána Ježíše Krista!*“ (1. Kor. 15,57)

Písmo také jasně ukazuje, že dílo posvěcení je postupné. Když hříšník při obrácení získává díky usmiřující krvi pokoj s Bohem, jeho křesťanský život teprve začíná. Pak má „*směřovat k dospělosti“ a „dorůst zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti.*“ (Žid. 6,1; Ef. 4,13) Apoštol Pavel napsal: „*Zapomínaje na to, co je za mnou, upřen k tomu, co je přede mnou, běžím k cíli, abych získal nebeskou cenu, jíž je Boží povolání v Kristu Ježíši.*“ (Filip. 3,13.14) A Petr nám ukazuje, co je zapotřebí učinit k dosažení biblického posvěcení: „*Vynaložte všecku snahu na to, abyste ke své víře připojili ctnost, k ctnosti poznání, k poznání zdrženlivost, ke zdrženlivosti trpělivost, k trpělivosti zbožnost, ke zbožnosti bratrskou náklonnost a k bratrské náklonnosti lásku. ... Budete-li to činit, nikdy neklopýtnete.*“ (2. Petr. 1,5-10)

Lidé, kteří prožívají biblické posvěcení, projevují pokoru. Uvědomí si - jako kdysi Mojžíš - úžasnou velikost Boží svatosti a uvidí svou vlastní nehodnost jako protiklad čistoty a vznešené dokonalosti Hospodina.

Příkladem pravého posvěcení je prorok Daniel. Celý jeho dlouhý život naplňuje ušlechtilá služba pro Pána. Z Božího pohledu byl „*mužem velmi milým (vzácným)*“. (Dan. 10,11) Přesto však o sobě netvrdil, že je čistý a svatý. Naopak, tento nebem poctěný prorok se považoval za součást hříšného Izraele, když prosil před Bohem za svůj národ: „*Ne pro své spravedlivé činy ti předkládáme své prosby o smilování, ale pro tvé velké slitování.*“ „*Zhřešili jsme, byli jsme svévolní.*“ Jak sám napsal: „*Rozmlouval jsem a modlil se, vyznával hřích svůj i hřích Izraele.*“ A když se mu později zjevil Boží Syn, aby mu podal vysvětlení, Daniel prohlásil: „*Velebnost mé tváře se změnila a byla zcela porušena; nezachoval jsem si sílu.*“ (Dan. 9,18.15.20; 10,8)

GC 471 Když Job uslyšel Boží hlas z vichru, zvolal: „*Odvolávám a lituji všeho v prachu a popelu.*“ (Job 42,6) Když Izaiáš spatřil Boží slávu a zaslechl volání cherubína: „*Svatý, svatý, svatý je Hospodin zástupů,*“ zvolal: „*Běda mi, jsem ztracen.*“ (Iz. 6,3.5) Apoštol Pavel poté, co byl vtržen do třetího nebe a slyšel věci, které žádný člověk nemůže vyslovit, mluví o sobě jako o někom, kdo je „*daleko nejmenší ze všech bratří*“. (2. Kor. 12,2-4; Ef. 3,8) Milovaný Jan, který se kdysi opíral o Ježíšovu hruď, padl jako mrtvý k nohám Syna člověka, když uviděl jeho slávu. (Zjev. 1,17)

Lidé, kteří chodí ve stínu golgotského kříže, se nepovyšují, ani se nevychloubají, že zvítězili nad hříchem. Uvědomují si, že jejich hřích zavinil smrtelný zápas, který zlomil srdce Božího Syna. Tyto myšlenky je vedou k pokoře. Lidé, kteří žijí v blízkosti Pána Ježíše, nejlépe poznávají, jak je člověk křehký a hříšný; jejich jedinou nadějí jsou zásluhy ukřižovaného a vzkříšeného Spasitele.

Posvěcení, jak mu dnes rozumí křesťanský svět, je naprosto cizí biblickému náboženství. Přináší sebepovyšování a pohrdání Božím zákonem. Obhájci tohoto pojetí učí, že posvěcení je dílo okamžiku a člověk dosahuje svatosti jen vírou. „Jen věř,“ říkají, „a dostaneš Boží požehnání.“ Mají za to, že člověk nemusí pro získání posvěcení vynaložit žádné další úsilí. Popírají závaznost Božího zákona a tvrdí, že jsou osvobozeni od povinnosti zachovávat přikázání. Může však být člověk svatý a žít v souladu s Boží vůlí a povahou, aniž by se ztotožnil se zásadami, které jsou projevem Boží povahy i vůle a ukazují, co se Bohu líbí?

GC 472 Touha po snadném a pohodlném náboženství, které nevyžaduje žádnou námahu, sebezapření a zřeknutí se nesmyslnosti světa, velmi zpopularizovala učení o víře jako jediné podmínce. Co však o tom říká Boží slovo? Apoštol Jakub napsal: „*Co je platné, moji bratři, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky? Může ho snad ta víra spasit? ... Neuznáš, ty nechápavý člověče, že víra bez skutků není k ničemu? Což nebyl náš otec Abraham ospravedlněn ze skutků, když položil na oltář svého syna Izáka? Nevidíš, že víra působila spolu s jeho skutky a že ve skutcích došla víra dokonalosti? ... Vidíte, že ze skutků je člověk ospravedlněn, a ne pouze z víry!*“ (Jak. 2,14-24)

Boží slovo svědčí proti tomuto falešnému učení o víře bez skutků. Požadovat přízeň nebes, a přitom neuznávat podmínky, za nichž Bůh milosrdenství uděluje, to není víra, ale troufalost. Pravá víra je založena na zaslíbeních a nařízeních Písma svatého.

Ať se nikdo neklame přesvědčením, že se může stát svatým, když svévolně porušuje byť jediný Boží požadavek. Vnitřní souhlas s jediným vědomým hříchem umlčuje hlas Ducha svatého a odlučuje člověka od Boha. „*Hřích je přestoupení zákona.*“ A „*každý, kdo hřeší (přestupuje zákon), Boha neviděl ani nepoznal.*“ (1. Jan 3,6) I když Jan ve svých listech mluví tak obšírně o lásce, neváhá odhalit skutečnou povahu lidí, kteří tvrdí, že jsou posvěceni, a přitom stále přestupují Boží zákon. „*Kdo říká: poznal jsem ho a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle.*“ (1. Jan 2,4.5) To je zkušební kámen každého vyznání. Nemůžeme pokládat za posvěceného někoho, kdo neobstojí při posuzování jediným Božím měřítkem svatosti na nebi i na zemi. Jestliže lidé neuznávají závažnost mravního zákona, podceňují a zlehčují Boží přikázání, jestliže přestupují byť i nejmenší z těch přikázání a učí tomu ostatní, Bůh je nepřijímá, a my z toho poznáme, že jejich tvrzení není pravdivé.

GC 473 Jestliže někdo o sobě tvrdí, že je bez hříchu, už to je důkaz, že je od svatosti na hony daleko. Vůbec nechápe nekonečnou Boží čistotu a svatost, ani to, jaký je člověk, který odpovídá vzoru Boží povahy. Nechápe čistotu a vznešenost lásky Pána Ježíše a zhoubnost a špatnost hříchu, proto může sám sebe pokládat za svatého. Čím je vzdálenější od Krista a čím má nesprávnější představy o Boží povaze a požadavcích, tím spravedlivější si připadá.

Posvěcení, o němž mluví Písmo, zahrnuje celého člověka - ducha, duši i tělo. Apoštol Pavel se modlil za Tesalonické: „*Sám Bůh pokoje nechť vás cele posvětí a zachová vašeho ducha, duši i tělo bez úrazu a poskvrny do příchodu našeho Pána Ježíše Krista.*“ (1. Tes 5,23) Jindy napsal: „*Vybízím vás, bratři, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť.*“ (Řím. 12,1) V době starého Izraele byla každá oběť přinášená Bohu pečlivě prohlédnuta. Pokud byla na přinášeném zvířeti odhalena nějaká vada, bylo zvíře odmítnuto, protože Bůh přikázal, že oběti musí být “bez vady“. Proto Pán i křesťanům přikazuje, aby „*přinášeli svá těla jako živou, svatou, Bohu milou oběť*“. Má-li být tato oběť přijatelná, musí všechny své síly uchovávat v nejlepším stavu. Všechno, co oslabuje tělesné nebo duševní síly, zneschopňuje člověka pro službu Stvořiteli. Může mít Bůh radost, jestliže mu nenabízíme to nejlepší, čeho jsme schopni? Pán Ježíš prohlásil: „*Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem.*“ (Mat. 22,37) Lidé, kteří milují Boha celým srdcem, budou mu chtít svým životem co nejlépe sloužit a budou stále ze všech sil usilovat o to, aby žili v souladu se zákony, které rozvíjejí jejich schopnost plnit Boží vůli. Nebudou hověním svým choutkám a vášním oslabovat nebo poskvrňovat oběť, kterou přináší svému nebeskému Otci.

GC 474 Apoštol Petr píše: „*Zdržujte se sobeckých vášní, které vedou boj proti duši.*“ (1. Petr. 2,11) Každé uspokojování hříšných tužeb vede k otupení duchovních sil a k oslabení duchovní a duševní vnímavosti, takže Boží slovo nebo Boží Duch mohou působit na srdce jen slabě. Apoštol Pavel napsal věřícím v Korintu: „*Očisťme se od každé poskvrny těla i ducha a přiveďme k cíli své posvěcení v bázni Boží.*“ (2. Kor. 7,1) A nesme plody Ducha, jimiž jsou „*láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání*“ (Gal. 5,22.23).

Jak mnozí z těch, kdo si říkají křesťané, nedbá na tyto inspirované výpovědi a oslabuje své síly honbou za majetkem nebo uctíváním módy. Kolik z nich snižuje své lidství stvořené k Božímu obrazu obžerstvím, pijanstvím a zapovězeným požitkářstvím! A církve, místo aby zlo káraly, mu často ještě napomáhají tím, že podporují požitkářství a povzbuzují touhu po majetku nebo požitcích, aby znovu naplnily své pokladny, protože láska ke Kristu to nedokáže. Kdyby Pán Ježíš přišel dnes do některých církví a viděl tam hodování a světské kramaření podnikané ve jménu náboženství, nevyhnal by znesvěcovatele, jako kdysi vyhnal z chrámu penězoměnce?

Apoštol Jakub napsal, že moudrost pocházející od Boha je „*především čistá*“. (Jak. 3,17). Kdyby se setkal s lidmi, kteří berou vzácné jméno Pána Ježíše do úst poskvrněných tabákem, jejichž dech a tělo jsou prosyceny odporným tabákovým zápachem, kteří jím znečišťují vzduch a nutí všechny kolem sebe, aby vdechovali jed - kdyby se apoštol setkal se zlozvykem tak odporujícím čistotě evangelia, neodsoudil by jej jako „přízemní, smyslný, ďábelský“? Otroci tabáku mohou tvrdit, že

prožili požehnání úplného posvěcení, mohou mluvit o naději na nebe, Boží slovo však praví, že „*tam nevstoupí nic, co znečišťuje*“ (Zjev. 21,27).

GC 475 „*Či snad nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jejž máte od Boha? Nepatříte sami sobě! Bylo za vás zaplaceno výkupné. Proto svým tělem oslavujte Boha.*“ (1. Kor. 6,19.20) Člověk, který ví, že jeho tělo je chrámem Ducha svatého, se nedá zotročit zhoubnými zlozvyky. Jeho síly patří Kristu, který ho vykoupil vlastní krví. Jeho majetek náleží Pánu. Jak by mohl beztrestně mrhat svěřeným majetkem? Lidé, kteří se považují za křesťany, vydávají každoročně obrovské částky na zbytečné a škodlivé požitky, zatímco vnitřně odumírají a stávají se necitliví ke slovu života. Okrádají Boha o desátky a dary, a dávají na oltář zhoubných požitků více, než kolik věnují na pomoc chudým nebo pro šíření evangelia. Kdyby všichni, kdo se považují za následovníky Ježíše Krista, byli opravdu posvěceni, nevydávali by své prostředky na zbytečné nebo škodlivé požitky, ale věnovali by je do Boží pokladnice. Křesťané by pak byli příkladem střídmosti, sebezapření a obětavosti. Byli by světlem světa.

Svět se oddává požitkářství. „*Po čem dychtí člověk a co chtějí jeho oči a na čem si v životě zakládá,*“ to ovládá lidi. Pán Ježíš však volá své následovníky ke svatosti: „*Vyjděte z jejich středu a oddělte se ... a ničeho nečistého se nedotýkejte.*“ (2. Kor. 6,17) Ve světle Božího slova smíme prohlásit, že posvěcení, které nepůsobí naprosté zřeknutí se hříšných zlozvyků a světských vášní, není pravé.

Lidem, kteří uposlechnou výzvy: „*Vyjděte z jejich středu a oddělte se ... a ničeho nečistého se nedotýkejte,*“ platí Boží slib: „*Já vás přijmu a budu vám Otcem a vy budete mými syny a dcerami, praví Hospodin zástupů.*“ (2. Kor. 6,18) Každý křesťan má právo a povinnost prožít bohaté zkušenosti v náboženských věcech. „*Já jsem světlo světa,*“ prohlásil Pán Ježíš.GC 476 „*Kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.*“ (Jan 8,12) „*Stezka spravedlivých je jak jasné světlo, které svítí stále víc, až je tu den.*“ (Přísl. 4,18) Každý krok víry a poslušnosti přivádí člověka do užšího spojení se Světlem světa, v němž není „nejmenší tmy“. Boží služebníky osvěcují paprsky Slunce spravedlnosti. Oni mají odrážet jeho paprsky. Jako nás planety učí, že je na nebi velké světlo, jehož záři odrážejí, tak mají křesťané ukazovat, že na trůnu vesmíru je Bůh a zaslouží si, abychom ho chválili a napodobovali. V jeho následovnících se projeví plody Božího Ducha, čistota a svatost jeho povahy.

Apoštol Pavel v listu Koloským píše o požehnáních, která Bůh uděluje svým dětem: „*Nepřestáváme za vás v modlitbách prosit, abyste plně, se vší moudrostí a duchovním pochopením poznali jeho vůli. Tak budete svým životem dělat Pánu čest a stále se mu líbit, ve všem ponesete ovoce dobrých skutků, budete růst v poznání Boha, a z moci jeho božské slávy nabudete síly k trpělivosti a radostné vytrvalosti.*“ (Kol. 1,9-11)

Jindy napsal o své touze, aby bratři v Efezu mohli plně poznat velikost výsady být křesťanem. Líčí jim nejsrozumitelnějším jazykem, jakou podivuhodnou moc a jaké poznání mohou dosáhnout jako Boží synové a dcery. Mají možnost, aby se v nich Božím Duchem „*posílil a upevnil vnitřní člověk*“, aby byli „*zakořeněni a zakotveni v lásce*“, aby „*mohli spolu se všemi bratřími pochopit, co je skutečná šířka a délka, výška i hloubka: poznat Kristovu lásku, která přesahuje každé poznání*“. O vrcholné přednosti křesťanů se však apoštol zmiňuje ve své modlitbě, aby se dali „*prostoupit vší plností Boží*“. (Ef 3,16-19)

GC 477 Zde vidíme vrcholný prožitek, kterého můžeme dosáhnout vírou ve sliby našeho nebeského Otce, splníme-li jeho požadavky. Díky zásluhám Ježíše Krista máme přístup k trůnu nekonečné moci. „*On neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás za všecky jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všecko?*“ (Řím. 8,32) Otec dal Synovi plnost svého Ducha a my smíme mít podíl z této plnosti. Pán Ježíš řekl: „*Jestliže tedy vy, ač jste zlí, umíte svým dětem dávat dobré dary, čím spíše váš Otec z nebe dá Ducha svatého těm, kdo ho prosí!*“ (Luk. 11,13) „*Budete-li mne o něco prosit ve jménu mém, já to učiním." "Proste a dostanete, aby vaše radost byla plná.*“ (Jan 14,14; 16,24)

Život křesťana se má vyznačovat pokorou, ale to neznamená, že se v něm má projevovat smutek a sebepodceňování. Každý člověk má žít tak, aby ho Bůh přijal a požehnal mu. Náš nebeský Otec si

nepřeje, abychom žili stále s pocitem odsouzení a zármutku. Důkazem pokory není to, že někdo chodí se svěšenou hlavou a se srdcem plným myšlenek zaměřených na sebe. Máme možnost přijít k Pánu Ježíši a dát se jím očistit, pak smíme stát před zákonem beze studu a výčitek svědomí. „*Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši.*“ (Řím. 8,1)

Díky Pánu Ježíši se synové Adama, kteří padli do hříchu, stávají „*syny Božími*“. „*On, který posvěcuje, i ti, kdo jsou posvěcováni, jsou z téhož Otce. Proto se nestydí nazývat je svými bratry.*“ (Žid. 2,11) Život křesťana má být životem víry, vítězství a radosti v Bohu. „*Kdo se narodil z Boha, přemáhá svět. A to vítězství, které přemohlo svět, je naše víra.*“ (1. Jan. 5,4) Boží služebník Nehemiáš řekl pravdu: „*Radost z Hospodina bude vaší záštitou.*“ (Neh. 8,10) A apoštol Pavel prohlásil: „*Radujte se v Pánu vždycky, znovu říkám, radujte se!*“ „*Stále se radujte, v modlitbách neustávejte. Za všech okolností děkujte, neboť to je vůle Boží v Kristu Ježíši pro vás.*“ (Filip. 4,4; 1 Tes. 5,16-18)

GC 478 To jsou plody biblického obrácení a posvěcení. Tyto plody lze vidět jen výjimečně proto, že křesťané jsou většinou lhostejní k velkým zásadám spravedlnosti, které obsahuje Boží zákon. Proto se projevuje tak málo skutečných, trvalých účinků působení Božího Ducha, kterými se vyznačovala dřívější probuzenecká hnutí.

Měníme se tím, že se zaměříme na Pána Ježíše. Protože lidé nedbají na biblické předpisy, jimiž Bůh zjevuje lidem dokonalost a svatost svého charakteru, a protože mysl lidí se zaměřuje na lidská učení a teorie, není divu, že se živá zbožnost z církví vytrácí. Pán prohlásil: „*Opustili mne, zdroj živých vod, a vytesali si cisterny, cisterny rozpukané, jež vodu neudrží.*“ (Jer. 2,13)

„*Blaze muži, který se neřídí radami svévolníků, který nestojí na cestě hříšných, který nesedává s posměvači, nýbrž si oblíbil Hospodinův zákon, nad jeho zákonem rozjímá ve dne i v noci. Je jako strom zasazený u tekoucí vody, který dává své ovoce v pravý čas, jemuž listí neuvadá. Vše, co podnikne, se zdaří.*“ (Žalm 1,1-3) Původní víra a zbožnost mezi Božím lidem může ožít pouze tehdy, když Boží zákon zaujme opět místo, které mu náleží. „*Takto praví Hospodin: Stůjte na cestách a vyhlížejte, ptejte se na stezky věčnosti: kde je ta dobrá cesta? Vydejte se po ní a vaše duše naleznou klid.*“ (Jer. 6,16)

28. Tváří v tvář soudu

GC 479Prorok Daniel napsal: „*Viděl jsem, že byly postaveny stolce a že usedl Věkovitý. Jeho oblek byl bílý jako sníh, vlasy jeho hlavy jako čistá vlna, jeho stolec - plameny ohně, jeho kola - hořící oheň. Řeka ohnivá proudila a vycházela od něho, tisíce tisíců sloužily jemu a desetitisíce desetitisíců stály před ním. Zasedl soud a byly otevřeny knihy.*“ (Dan. 7,9.10)

Tímto způsobem Bůh prorokovi ve vidění představil velký a slavný den, kdy před Soudcem země budou předvedeny povahy a životy lidí a každý člověk bude souzen „podle skutků“. „Věkovitý“ je Bůh Otec. Žalmista říká: „*Než se hory zrodily, než vznikl svět a země, od věků na věky jsi ty, Bože.*“ (Žalm 90,2) On, původce všeho živého, zdroj všech zákonů, bude předsedat soudu. A „desetitisíce desetitisíců“ svatých andělů budou jako služebníci a svědkové přítomni tomu velkému soudu.

„*Hle, s nebeskými oblaky přicházel jakoby Syn člověka; došel až k Věkovitému, přivedli ho k němu. A byla mu dána vladařská moc, sláva a království, aby ho uctívali všichni lidé různých národností a jazyků. Jeho vladařská moc je moc věčná, která nepomine.*“ (Dan. 7,13.14) GC 480Příchod Ježíše Krista, který se tu popisuje, není jeho druhý příchod na zem. Ježíš Kristus přichází k „Věkovitému“ v nebi, aby přijal panství, slávu a království, které mu bude dáno na závěr jeho prostřednické služby. Tuto událost, nikoli jeho druhý příchod na zem, předpovědělo proroctví o 2300 prorockých dnech, které skončilo v roce 1844. V doprovodu nebeských andělů vstoupil náš Velekněz do svatyně svatých a předstoupil před nebeského Otce, aby vykonal závěrečné dílo své služby pro člověka - aby uskutečnil vyšetřování a smířil s Bohem všechny, kdo jeho dílo smíření přijali.

V obrazné starozákonní službě měl Den smíření význam je pro ty, kdo předstoupili před Boha s vyznáním svých hříchů a pokáním, jejichž hříchy byly prostřednictvím krve oběti přeneseny do svatyně. Podobně také i ve velký den konečného smíření a vyšetřujícího soudu budou přicházet v úvahu jen případy těch, kdo se hlásí k Božímu lidu. Soud nad bezbožnými je naprosto odlišná záležitost a bude se konat později. „*Přišel totiž čas, aby soud začal od domu Božího. Jestliže začíná od vás, jaký bude konec těch, kteří se Božímu evangeliu vzpírají?*“ (1. Petr. 4,17)

Nebeské knihy, v nichž jsou zaznamenána jména a činy lidí, jsou podkladem pro rozhodnutí soudu. Prorok Daniel napsal: „*Zasedl soud a byly otevřeny knihy.*“ (Dan. 7,10) Apoštol Jan, popisuje ve Zjevení stejný výjev a dodává: „*Ještě jedna kniha byla otevřena, kniha života. A mrtví byli souzeni podle svých činů zapsaných v těch knihách.*“ (Zjev. 20,12)

Kniha života zachycuje jména všech lidí, kteří kdy vstoupili do Boží služby. Pán Ježíš vyzýval své učedníky: „*Radujte se, že vaše jména jsou zapsána v nebesích.*“ (Luk. 10,20) GC 481Apoštol Pavel mluví o svých věrných spolupracovnících, „*jejichž jména jsou v knize života*“. (Filip. 4,3) Daniel prorockým zrakem viděl „*soužení, jaké nebylo,*“ a ujišťuje, že Boží lid bude vysvobozen, „*každý, kdo je zapsán v Knize*“. Pisatel knihy Zjevení zaznamenal, že do Božího města vstoupí jen ti, „*kdo jsou zapsáni v Beránkově knize života*“. (Dan. 12,1; Zjev. 21,27)

Před Bohem je psána „pamětní kniha“. Jsou v ní zaznamenány dobré činy lidí, „*kteří se bojí Hospodina a mají na mysli jeho jméno*“. (Mal. 3,16) Jejich skutky víry, jejich činy lásky jsou zaznamenány v nebi. Nehemiáš se o tom zmiňuje, když volá: „*Pamatuj na mne, Bože můj, ... a nevymaž mou oddanost, kterou jsem prokázal domu svého Boha.*“ (Neh. 13,14) V Boží pamětné knize je zachycen každý spravedlivý čin. Je tam přesně zaznamenáno každé odmítnuté pokušení, každé překonané zlo, každé vyslovené soucitné slovo. Je tam zapsána každá oběť, každá bolest a zármutek vytrpěný pro Ježíše Krista. Žalmista volá: „*O mém vyhnanství si vedeš záznam; ukládej si do měchu mé slzy. Což je v svých záznamech nemáš?*“ (Žalm 56,9)

Nebeské knihy také zaznamenávají hříchy lidí. „*Veškeré dílo Bůh postaví před soud, i vše, co je utajeno, ať dobré či zlé.*“ „*Z každého planého slova, jež lidé promluví, budou skládat účty v den soudu.*“ Spasitel prohlásil: „*Podle svých slov budeš ospravedlněn a podle svých slov odsouzen.*“ (Kaz. 12,14; Mat. 12,36.37) Tento neomylný záznam zachytí i tajné úmysly a pohnutky, protože Bůh „*vynese na světlo to, co je skryto ve tmě, a zjeví záměry srdcí*“. (1. Kor. 4,5) „*Hle, je to přede mnou zapsáno, ... nepravosti vaše a nepravosti vašich otců zároveň, praví Hospodin.*“ (Iz. 65,6.7)

GC 482Bůh zkoumá skutky každého člověka a zaznamenává je jako skutky věrné nebo nevěrné. Ke každému jménu v nebeských knihách je s naprostou přesností zapsáno každé nesprávné slovo, každý sobecký čin, každá nesplněná povinnost, každý tajný hřích i každé nečestné jednání. Všechna nebem poslaná varování nebo napomenutí, která člověk ignoroval, všechny promrhané okamžiky, nevyužité příležitosti, každý vliv, který působil k dobrému nebo k zlému se svými dalekosáhlými následky, to všechno zapisuje anděl, který vede nebeské knihy.

Boží zákon je měřítkem, podle něhož bude Boží soud posuzovat povahu a život každého člověka. Starozákonní mudrc prohlásil: „*Boha se boj a jeho přikázání zachovávej; na tom u člověka všechno závisí. Veškeré dílo Bůh postaví před soud.*“ (Kaz. 12,13.14) Apoštol Jakub napomíná své bratry: „*Mluvte a jednejte jako ti, kteří mají být souzeni zákonem svobody.*“ (Jak. 2,12)

Soud rozhodne o tom, kdo bude „hoden“, aby byl vzkříšen se spravedlivými. Pán Ježíš řekl: „*Ti, kteří byli hodni dosáhnout budoucího věku a vzkříšení z mrtvých, ... jsou rovni andělům a jsou syny Božími.*“ (L 20,35.36) Jindy Spasitel prohlásil, že „*ti, kdo činili dobré, vstanou k životu*“. (J 5,29) Spravedliví mrtví budou tedy vzkříšeni až po první části soudu, na němž budou shledáni hodni „vstát k životu“. Osobně se tedy - když budou zkoumány jejich záznamy a rozhodováno o jejich případu -soudu neúčastní.

Pán Ježíš vystoupí jako jejich obhájce a bude je zastupovat před Bohem. „*Zhřeší-li kdo, máme u Otce přímluvce, Ježíše Krista spravedlivého.*“ (1. Jan. 2,1) „*Vždyť Kristus nevešel do svatyně, kterou lidské ruce udělaly jen jako napodobení té pravé, nýbrž vešel do samého nebe, aby se za nás postavil před Boží tváří.*“ „*Proto přináší dokonalé spasení těm, kdo skrze něho přistupují k Bohu; je stále živ a přimlouvá se za ně.*“ (Žid. 9,24; 7,25)

GC 483Až budou při soudu otevřeny knihy záznamů, budou před Bohem vyšetřeny životy všech, kdo věřili v Pána Ježíše. Náš přímluvce začíná těmi, kteří žili na zemi nejdříve, pak předkládá případy následujících generací a skončí žijícími. Na pořad přijde každé jméno, každý případ bude podrobně prozkoumán, některé Bůh přijme, jiné odmítne. Jestliže se u některých jmen najdou záznamy hříchů, které nebyly vyznány a odpuštěny, budou taková jména odstraněna z knihy života a záznam o jejich dobrých skutcích bude vymazán z Boží pamětné knihy. Hospodin řekl Mojžíšovi: „*Vymažu ze své knihy toho, kdo proti mně zhřešil.*“ (2. Moj, 32,33) A prorok Ezechiel doplňuje: „*Když se spravedlivý odvrátí od své spravedlnosti a bude se dopouštět bezpráví..., žádné jeho spravedlivé činy, které konal, nebudou připomínány.*“ (Ez. 18,24)

Záznam o odpuštění bude v nebeských knihách zanesen u všech, kdo opravdově litovali svých hříchů a vírou přijali krev Ježíše Krista jako očišťující oběť. Protože přijali Kristovu spravedlnost a jejich charakter je v souladu s Božím zákonem, budou jejich hříchy vymazány a oni sami budou považováni za hodné vstoupit do věčného života. Prostřednictvím proroka Izaiáše Pán prohlásil: „*Já, já sám vymažu kvůli sobě tvoje nevěrnosti, na tvé hříchy nevzpomenu.*“ (Iz. 43,25) Pán Ježíš řekl: „*Kdo zvítězí, bude oděn bělostným rouchem a jeho jméno nevymažu z knihy života, nýbrž přiznám se k němu před svým Otcem a před jeho anděly.*“ „*Každý, kdo se ke mně přizná před lidmi, k tomu se i já přiznám před svým Otcem v nebi; kdo mě však zapře před lidmi, toho i já zapřu před svým Otcem v nebi.*“ (Zjev. 3,5; Mat. 10,32.33) **GC 484**

I ten největší zájem lidí o rozhodnutí pozemských soudů je jen slabým odleskem zájmu, který mezi obyvateli nebes vzbudí, až se před Soudcem celé země začnou probírat jména zaznamenaná v Beránkově knize života. Náš Přímluvce bude žádat, aby všem, kdo zvítězili vírou v jeho krev, byla odpuštěna přestoupení a mohli se vrátit do svého rajského domova a dostat korunu jako spoludědici jeho „*dřívějšího vladařství*“. (Mich. 4,8) Satan se snažil klamáním a pokoušením lidí zmařit záměr, který Bůh sledoval stvořením člověka. Kristus však nyní žádá, aby se tento plán uskutečnil, jako kdyby člověk nikdy nepadl. Žádá pro svůj lid nejen plné odpuštění a ospravedlnění, ale také podíl na své slávě a místo na svém trůnu.

Zatímco se Pán Ježíš přimlouvá za ty, kdo přijali jeho milost, satan je před Bohem obviňuje jako přestupníky. Velký podvodník se je snažil svést, aby začali pochybovat, aby přestali věřit v Boha, aby se odvrátili od Boží lásky a nerespektovali jeho zákon. Nyní ukazuje na záznam o jejich životě, na jejich povahové nedostatky, na to, jak málo se podobají Kristu, čímž svého Vykupitele zneuctili, na všechny hříchy, k jejichž spáchání je navedl a pro něž je pokládá za své poddané.

Pán Ježíš neomlouvá jejich hříchy, ale ukazuje jejich lítost a jejich víru, a žádá pro ně odpuštění, ukazuje své raněné ruce před Otcem a svatými anděly a říká: Znám je jménem. Vyryl jsem je na dlaních svých rukou. „*Zkroušený duch, to je oběť Bohu. Srdcem zkroušeným a zdeptaným ty, Bože, nepohrdáš!*“ (Žalm 51,19) Žalobci svého lidu říká: „*Hospodin ti dává důtku, satane, důtku ti dává Hospodin, který si vyvolil Jeruzalém. Což to není oharek vyrvaný z ohně?*“ (Zach. 3,2) Kristus přikryje své věrné svou spravedlností, aby je mohl představit svému Otci jako „*církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného*“ (Ef. 5,27). Jejich jména jsou zapsána v knize života a je o nich napsáno: „*Budou chodit se mnou v bílém rouchu, protože jsou toho hodni.*“ (Zjev. 3,4)

GC 485 Tak se plně uskuteční slib nové smlouvy: „*Odpustím jim jejich nepravost a jejich hřích už nebudu připomínat.*“ „*V oněch dnech a v onen čas, je výrok Hospodinův, budou hledat Izraelovu nepravost, ale žádná nebude, a Judův hřích, ale nebude nalezen.*“ (Jer. 31,34; 50,20) „*V onen den bude výhonek Hospodinův chloubou a slávou, plod země důstojností a okrasou pro ty z Izraele, kdo vyvázli. Kdo zůstane na Sijónu a kdo zbude v Jeruzalémě, bude zván svatým, každý zapsaný k životu v Jeruzalémě.*“ (Iz. 4,2.3)

Úkol vyšetřujícího soudu a vymazání hříchů skončí před druhým příchodem Pána Ježíše. Protože mrtví budou souzeni podle toho, co je o nich zapsáno v knihách, je nemožné, aby byly hříchy lidí vymazány před skončením soudu, který vyšetřuje jejich případy. Apoštol Pavel jednoznačně říká, že hříchy věřících budou vymazány, až nastane „*čas Hospodinův, čas odpočinutí*“ a až Bůh pošle „*Ježíše, Mesiáše, kterého vám určil*“ (Skut. 3,19.20). Až skončí vyšetřující soud, přijde Ježíš Kristus a přinese s sebou svou odplatu každému podle jeho skutků.

Když v obrazné starozákonní službě velekněz dokončil smíření pro Izrael, vystoupil ze svatyně a požehnal shromážděným věřícím. Podobně se po dokončení svého prostřednického díla objeví Kristus „*ne už kvůli hříchu, ale ke spáse*“ (Žid. 9,28), aby jako požehnání dal věčný život svému lidu, který ho očekával. Tak jako kněz vyčistil svatyni od hříchů a vložil je na hlavu kozla určeného k vyhnání, tak Kristus vloží všechny vyznané hříchy na satana, původce a podněcovatele hříchu. Kozel, nesoucí hříchy Izraele, byl zahnán „*na poušť*“ (3. Moj. 16,22), satan ponese vinu za všechny hříchy, k nimž svedl Boží lid. Po tisíc let bude uvězněn na zemi, která bude v té době pustá a neobydlená. Nakonec podstoupí plný trest za hříchy v ohni, který zničí také všechny bezbožné. GC

[486]Konečným odstraněním hříchu a osvobozením všech, kdo dobrovolně odmítli zlo, se uskuteční a dovrší velký plán záchrany člověka.

V předpověděné době - po uplynutí 2300 prorockých dnů, v roce 1844 - začal vyšetřovací soud a odstraňování hříchů. Všichni, kdo se kdy hlásili k Pánu Ježíši, musí podstoupit vyšetřování. Živí i mrtví jsou souzeni „podle svých činů zapsaných v těch knihách“ (Zjev. 20,12).

Hříchy, kterých hříšník nelitoval a nezanechal, nebudou odpuštěny a vymazány z knih, naopak budou v Boží den svědčit proti hříšníku. Ať hříšník spáchal své hříchy za denního světla nebo v noční tmě, Pán, v jehož jsme rukou, je zná. Boží andělé byli svědky každého hříchu a zaznamenali jej do neomylných knih. Člověk může hřích skrýt, popřít, zatajit před otcem, matkou, ženou, dětmi nebo přáteli, nikdo kromě viníka nemusí mít nejmenší podezření o spáchaném zlu, nebeské bytosti však vědí o každém hříchu. Tma nejtemnější noci, největší podvodná tajemství nestačí ukrýt ani jedinou myšlenku před vševědoucností Hospodina. Bůh má přesný seznam všech nespravedlivých činů a každého nečestného jednání. Nedá se oklamat předstíranou zbožností. Nemýlí se při posuzování charakteru člověka. Člověka mohou zkažení lidé podvést, Boha však nikoli. Prohlédne každou přetvářku a vidí do srdce lidí.

Jak závažné je to zjištění! Den po dni ubíhá do věčnosti a nebeské knihy zaznamenávají všechno, co se v nich odehrálo. Pronesené slovo, vykonaný čin nelze už nikdy vzít zpět. Andělé zaznamenávají dobré i špatné činy. Ani nejmocnější dobyvatel na této zemi nemůže zrušit záznam jediného dne. Všechny naše činy, všechna naše slova, dokonce i naše nejtajnější myšlenky přispívají k rozhodování o našem údělu, a to buď k dobrému nebo ke zlému. I když jsme je třeba už zapomněli, jednou promluví, aby nás ospravedlnily, nebo odsoudily.

GC [487]Tak jako umělec přesně zachytí rysy tváře, zaznamenávají nebeské knihy charakter člověka. Jak málo si však lidé dělají starosti o tyto záznamy, které prohlížejí nebeské bytosti. Kdyby mohl být odstraněn závoj, který dělí viditelný svět od neviditelného, kdyby lidé mohli vidět anděla, jak zaznamenává každé slovo a každý skutek, kdyby si uvědomovali že se s těmi záznamy setkají u soudu, kolik slov, které denně pronesou, by zůstalo nevyřčeno, kolik činů by zůstalo nevykonáno!

Při soudu bude Pán pečlivě posuzovat, jak kdo využil nadání, které dostal. Jak jsme naložili s prostředky, které nám Pán propůjčil? Odevzdáme Pánu při jeho návratu jeho vlastnictví i s úroky? Využili jsme schopnosti, které svěřil do našich rukou, srdcí a mozků, k oslavě Boha a k prospěchu světa? Jak jsme využili svůj čas, jak jsme používali své pero, hlas, peníze nebo svůj vliv? Co jsme učinili pro Ježíše Krista v osobě chudých, postižených, sirotků nebo vdov? Bůh nám svěřil své svaté slovo, co jsme učinili s poznáním a pravdou, kterou nám svěřil, abychom vedli ostatní k záchraně? Pán nebude brát vážně pouhé vyznání víry v Krista, uznává jedině lásku, která se projevuje skutky. Čin má v Božích očích cenu jen tehdy, je-li vykonán z lásky. Cokoli konáme z lásky, Bůh přijme a odmění, i když jde podle úsudku člověka o sebenepatrnější čin.

Nebeské knihy zaznamenávají skryté sobectví lidí. Zachycují nesplněné povinnosti vůči lidem, nebraní vážně požadavků Spasitele. Z nich lidé poznají, jak často věnovali satanu čas, myšlenky a síly, které patřily Kristu. Zprávy, které andělé zaznamenávají, nejsou radostné. Rozumné bytosti, lidé, kteří se vydávají za Kristovy následovníky, pohlcuje úsilí hromadit pozemský majetek nebo holdování světským radovánkám. Plýtvají penězi, časem a silami, aby se předváděli nebo ukájeli své choutky. Jen málo času věnují modlitbě, studiu Písma, sebepokořování a vyznávání hříchů.

GC [488]Satan se snaží stále novými podněty zaměstnat naši mysl, aby se nemohla zabývat tím, co bychom měli znát nejlépe. Velký podvodník nenávidí pravdy, které ukazují zástupnou oběť a všemocného prostředníka. Uvědomuje si, že všechno závisí na tom, jak se mu daří odvracet mysl lidí od Ježíše a jeho pravdy.

Kdo chce mít užitek z přímluvné služby Spasitele, nesmí dovolit, aby mu něco mařilo jeho úkol rozvíjet v úctě před Bohem posvěcení. Nesmí věnovat drahocenný čas zábavě, rozmařilosti nebo hromadění majetku, ale opravdovému studiu slova pravdy a modlitbě. Boží lid musí jasně a správně pochopit podstatu svatyně a vyšetřujícího soudu. Všichni potřebují osobně znát, co koná náš

Velekněz, jinak nebudou schopni uchovat si víru, která je v této době tak důležitá, a zaujmout postoj, který podle Boží vůle zaujmout mají. Každý člověk má život, který může zachránit nebo ztratit. Každý se musí postavit před Boží soud. Případ každého člověka bude jednou projednáván. Je tedy důležité, aby každý člověk často a vážně přemýšlel o situaci, kdy soud zasedne a otevřou se knihy, kdy na konci dnů bude muset každý člověk, podobně jako Daniel, přijmout svůj úděl.

Všichni lidé, kteří o tom vědí, mají podávat svědectví o velkých pravdách, jež jim Bůh svěřil. Nebeská svatyně je nejvlastnějším středem Kristovy služby ve prospěch lidí. Jeho dílo se týká každého člověka žijícího na světě. Ukazuje nám plán vykoupení, který se završí na konci časů, a ukazuje vítězný závěr boje mezi spravedlností a hříchem. Je neobyčejně důležité, abychom se s tím všichni podrobně seznámili a mohli odpovědět každému, kdo by se ptal na naději, kterou máme.

GC 489 Kristova prostřednická služba za člověka v nebeské svatyni je právě tak podstatná součást plánu vykoupení jako jeho smrt na kříži. Svou smrtí zahájil Kristus své dílo a po svém zmrtvýchvstání vystoupil na nebesa, aby je dokončil v nebi. Vírou smíme vstoupit za oponu, „*kam jako první za nás vstoupil Kristus*“. (Žid. 6,20) Tam se odráží světlo z golgotského kříže. Tam můžeme plněji pochopit tajemství vykoupení. Záchrana člověka stála Boha nesmírnou oběť. Zástupná oběť odpovídá maximálním požadavkům přestoupeného Božího zákona. Pán Ježíš otevřel cestu ke trůnu Otce a díky jeho prostřednické službě mohou být Otci předložena upřímná přání všech, kdo k němu přicházejí s vírou.

„*Kdo kryje svá přestoupení, nebude mít zdar, ale kdo je vyznává a opouští, dojde slitování.*“ (Přísl. 28,13) Kdyby lidé, kteří omlouvají a zakrývají své chyby, mohli vidět, jak nad nimi a jejich jednáním satan jásá, jak se pošklebuje Kristu a jeho andělům, snažili by se co nejrychleji vyznat své hříchy a vzdát se jich. Satan využívá povahové nedostatky a pokouší se ovládnout myšlení člověka. Ví, že se mu to podaří, jestliže se s těmi nedostatky nebojuje. Proto se trvale snaží klamat následovníky Kristovy svými výmysly, kterým nedokáží odolat. Pán Ježíš se za ně přimlouvá svýma probitýma rukama a svým raněným tělem a všechny, kdo ho chtějí následovat, ujišťuje: „*Stačí, když máš mou milost.*“ (2. Kor. 12,9) „*Vezměte na sebe mé jho a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinutí svým duším. Vždyť mé jho netlačí a břemeno netíží.*“ (Mat. 11, 29.30) Nikdo nemá právo považovat své nedostatky za nenapravitelné. Bůh nabízí víru a milost, abychom je překonali.

Žijeme v době velkého Dne smíření. GC 490 Když velekněz v předobrazné starozákonní službě konal obřad smíření za Izrael, požadovalo se od všech, aby v srdci litovali svých hříchů a kořili se před Pánem, jinak by byli z národa vyloučeni. Podobně by měli dnes - v posledních dnech doby milosti - všichni, kdo chtějí mít svá jména zaznamenána v knize života, pokořovat svá srdce před Bohem a opravdově litovat svých hříchů. Musejí opravdově a důkladně zkoumat svá srdce. Musí odložit lehkomyslnost a bezstarostnost, kterou projevuje tolik vyznavačů křesťanství. Před všemi, kteří chtějí překonat zlé náklonnosti, jež se je snaží ovládnout, stojí těžký boj. Připravit se musí každý sám. Spasení nebude kolektivně. Čistota a zbožnost jednoho člověka nemůže nahradit nedostatek těchto vlastností u druhého. I když před Božím soudem musí projít všechny národy, bude Bůh zkoumat případ každého jednotlivce tak podrobně a přesně, jako by to byl jediný člověk na zemi. Každý musí být posouzen a shledán bez vady, bez vrásky nebo něčeho podobného.

Závěrečné události díla vykoupení jsou slavné a mají závažné důsledky. Nyní se soud odehrává v nebeské svatyni. Probíhá už řadu let. Brzy - a nikdo neví, jak brzy - se budou projednávat případy žijících. Ve vznešené přítomnosti Boha bude projednáván i náš život. V této době je předně třeba, aby každý plnil napomenutí Spasitele: „*Buďte bdělí a modlete se, neboť nevíte, kdy ten čas přijde.*“ (Mar. 13,33) „*Nebudeš-li bdít, přijdu tak, jako přichází zloděj, a nebudeš vědět, v kterou hodinu na tebe přijdu.*“ (Zjev. 3,3)

Až skončí vyšetřující soud, bude rozhodnuto o věčném údělu všech lidí, o jejich životě nebo smrti. Doba milosti skončí krátce před tím, už se na nebeských oblacích ukáže Pán Ježíš. Kristus předpověděl ten okamžik v knize Zjevení: „*Kdo křivdí, ať křivdí dál, kdo je pošpiněn, ať zůstane ve*

špíně - kdo je spravedlivý, ať zůstane spravedlivý, kdo je svatý, ať setrvá ve svatosti. Hle, přijdu brzo, a má odplata se mnou; odplatím každému podle toho, jak jednal.“ (Zjev. 22,11.12)

GC 491Spravedliví i bezbožní pak budou ještě žít na zemi jako smrtelníci - budou orat i stavět, budou jíst a pít, a nikdo nebude vědět, že v nebeské svatyni bylo vyneseno konečné, neodvolatelné rozhodnutí. Když Noe vstoupil před potopou do korábu, Bůh za ním zavřel dveře a bezbožné nechal venku. Po sedm dní žili lidé v nevědomosti - ač o jejich údělu už bylo rozhodnuto, pokračovali ve svém bezstarostném, rozmařilém životě a posmívali se varováním o hrozícím soudu. Pán Ježíš řekl: „*Takový bude i příchod Syna člověka.*“ (Mat. 24,39) Tiše, nepozorovaně - jako zloděj o půlnoci přijde rozhodující hodina, kdy se naplní úděl každého člověka a navždy skončí nabídky Boží milosti hříšníkům.

„*Bděte tedy, ... aby vás nenalezl spící, až znenadání přijde.*“ (Mar. 13,35.36) Ve velkém nebezpečí jsou lidé, kteří se unavili bděním a přijali nabídky světa. Právě tehdy, když bude podnikatel plně zaměstnán honbou za ziskem, kdy se bude milovník radovánek oddávat požitkům, kdy se marnivá žena bude ověšovat šperky, se může stát, že Soudce celé země vynese rozsudek: „*Byl jsi zvážen na vahách a shledán lehký.*“ (Dan. 5,27)

777

29. Původ zla

GC 492Mnohé lidi znepokojuje otázka, jak vzniklo a proč existuje zlo. Vidí, jak zlo působí, jaké přináší strašné následky - utrpení a zkázu - a kladou si otázku, jak se něco takové může dít, jestliže vládne nekonečně moudrý, laskavý a mocný Bůh. Narážejí na tajemství, pro které nenacházejí vysvětlení. Nejistota a pochybnosti je zaslepují natolik, že nevidí pravdy, jasně zjevené v Božím slovu a nezbytné pro záchranu. Někteří lidé se při hledání odpovědi na otázku, proč existuje zlo, zabývají věcmi, které nám Bůh nezjevil, a proto nenacházejí odpovědi na své otázky. Lidé, kteří mají sklon k pochybování a chytračení, tím omlouvají svůj odmítavý postoj k Bibli. Jiní nenacházejí uspokojivé vysvětlení otázky zla, protože přežívající tradice a nesprávné výklady zatemnily učení Bible o tom, jaký Bůh je, jaké jsou zásady jeho vlády a jak Bůh řeší problém zla a hříchu.

Není možné vysvětlit původ zla tak, abychom zdůvodnili, proč vůbec existuje. Můžeme však získat dostatek informací jak o vzniku, tak také o konečném řešení otázky zla, aby se prokázalo, že Bůh řeší problém zla spravedlivě a laskavě. GC 493Nic jiného nezdůrazňuje Písmo tak výrazně jako skutečnost, že Bůh nenese odpovědnost za vznik zla, že vzpoura v nebi nevznikla proto, že Bůh svévolně odňal nekteré bytosti svou milost nebo se dopustil nějaké chyby v řízení vesmíru. Zlo je vetřelec, jehož existenci nelze zdůvodnit. Je tajemné a nelogické; omlouvat je, znamená je hájit. Kdybychom je mohli omluvit, kdybychom našli příčinu, proč vzniklo, přestalo by zlo být zlem. Jedinou definici zla, hříchu, nám podává Boží slovo: je to “přestoupení zákona“. Je to projev postoje, který stojí v nepřátelském vztahu k velkému zákonu lásky, základu Boží vlády.

Než se objevilo zlo, vládl v celém vesmíru mír a radost. Všechno bylo v dokonalém souladu s vůlí Stvořitele. Láska k Bohu byla nad vším, stvořené bytosti si vzájemně projevovaly nesobeckou lásku. Kristus, Slovo, jednorozený Boží Syn, byl jedno s věčným Otcem - jedno v podstatě, jedno v povaze, jedno v úmyslu - jediná bytost v celém vesmíru, která mohla znát všechny Boží plány a úmysly. Skrze Krista stvořil Otec všechny nebeské bytosti. „*V něm bylo stvořeno všechno na nebi... - jak nebeské trůny, tak i panstva, vlády a mocnosti.*“ (Kol. 1,16) Celé nebe uznávalo vládu Krista stejně jako vládu Otce.

Protože zákon lásky je základem Boží vlády, záviselo štěstí všech stvořených bytostí na jejich dokonalém souladu se vznešenými zásadami spravedlnosti. Bůh si přeje, aby mu celé stvoření sloužilo z lásky a úcty, která vyvěrá z uvědomělého ocenění Božího charakteru. Nemá zájem o vynucenou věrnost a oddanost. Všem dává svobodnou vůli, aby mu mohli sloužit dobrovolně.

Jedna stvořená bytost se však rozhodla, že tuto svobodu zneužije. Hřích vznikl u toho, koho Bůh nejvíce poctil hned po Kristu, kdo mocí a slávou převyšoval ostatní obyvatele nebes. Před svým pádem do hříchu byl Lucifer (Světlonoš) prvním z cherubínů, svatý a neposkvrněný. GC 494 „*Toto praví Panovník Hospodin: Byl jsi věrným obrazem pravzoru, plný moudrosti a dokonale krásný. Byl jsi v Edenu, zahradě Boží, ozdoben všemi drahokamy. ... Byl jsi zářivý cherub ochránce, k tomu jsem tě určil, pobýval jsi na svaté hoře Boží, procházel ses uprostřed ohnivých kamenů, na svých cestách jsi byl bezúhonný ode dne svého stvoření, dokud se v tobě nenašla podlost.*“ (Ez. 28,12-15)

Lucifer mohl mít i nadále Boží přízeň, zástupy andělů by jej dále milovaly a ctily, dále mohl používat své velké nadání pro blaho druhých a k oslavě svého Stvořitele. Prorok však říká, „*pro tvou krásu se stalo tvé srdce domýšlivým, pro svou skvělost jsi zkazil svoji moudrost*“. (Ez. 18,17) Poznenáhlu Lucifer v sobě začal pěstovat touhu po sebepovýšení. „*Své srdce vydáváš za srdce božské.*“ „*V srdci sis říkal: ... vyvýším svůj trůn nad Boží hvězdy, zasednu na Hoře setkávání... Vystoupím na posvátná návrší oblaků, s Nejvyšším se budu měřit.*“ (Ez 28,6; Iz 14,13.14) Místo aby vyvyšoval Boha jako svrchovaný objekt lásky a věrnosti všech stvořených bytostí, usiloval Lucifer o to, aby získal jejich službu a pocty pro sebe. Tento kníže andělů bažil po poctě, kterou dal věčný Otec svému Synu, a zatoužil po moci, která příslušela výhradně Kristu.

Celé nebe s radostí odráželo slávu Stvořitele a oslavovalo jej. Všichni uctívali Boha a všechno naplňoval mír a radost. Nebeský soulad však začal rušit falešný tón. V myslích bytostí, pro něž byla oslava Boha tím nejvyšším, vyvolávaly snahy po sebevyvyšování neblahé předtuchy. Nebeská rada se snažila Lucifera přesvědčit. Boží Syn mu představil velikost, dobrotu a spravedlnost Stvořitele, svatost a neměnnost jeho zákona. Bůh stanovil řád v nebi, a Lucifer by zneuctil svého Stvořitele a zničil sám sebe, kdyby se tímto řádem neřídil. Avšak varování, vyslovené v nekonečné lásce a milosti, vyvolalo jen odpor. GC 495 Lucifer dovolil, aby ho ovládla žárlivost vůči Kristu, a začal jednat ještě rozhodněji.

Lucifer začal být pyšný na svou slávu, a to živilo jeho touhu po nadvládě. Pocty, které mu nebešťané prokazovali, nechápal jako Boží dar a nebyl za ně vděčný svému Stvořiteli. Vyžíval se ve své slávě a vznešenosti a usiloval o to, aby se vyrovnal Bohu. Zástupy nebešťanů ho milovaly a ctily. Andělé radostně prováděli jeho příkazy, byl nejvíce obdařen moudrostí a slávou. Božího Syna však nebešťané uznávali za knížete nebes, vždyť byl jedno s Otcem v síle a moci. Kristus se podílel na všech Božích plánech, kdežto Lucifer nebyl do Božích záměrů tak hluboce zasvěcen. „Proč,“ ptal se tento mocný anděl, "má být Kristus vyvýšenější? Proč má vznešenější postavení než já?“

Opustil své místo v bezprostřední blízkosti Boha a začal mezi anděly zasévat nespokojenost. Působil tajuplně a skrytě, po určitou dobu kryl svůj skutečný úmysl předstíranou úctou k Bohu, přitom se snažil vzbudit nespokojenost se zákony, kterými se nebeské bytosti řídily, a tvrdil, že jsou to zbytečná omezení. Hlásal, že andělé by se měli řídit svou vlastní vůlí, protože jsou přirozeně svatí. Snažil se v nich vyvolat soucit nad sebou tím, že líčil věci tak, jako by s ním Bůh jednal nespravedlivě, když prokazoval nejvyšší čest Kristu. Tvrdil, že mu nejde o větší moc a čest, aby se vyvýšil, ale že chce získat svobodu pro všechny obyvatele nebes, aby se tím dostali na vyšší úroveň bytí.

Bůh ve svém velkém milosrdenství snášel dlouho Luciferovo jednání. Nesesadil ho z jeho vysokého postavení ihned, jakmile poprvé projevil nespokojenost, ani když později začal šířit své lživé důvody mezi anděly. GC 496 Trpěl ho v nebi ještě dlouho. Znovu a znovu mu nabízel odpuštění za podmínky, že uzná svou chybu a podřídí se. Bůh vynaložil úsilí, jaké může projevit jen nekonečná láska a nekonečná moudrost, aby ho přesvědčil, že nejedná správně. Do té doby v nebi nikdo neznal nespokojenost. Lucifer sám zpočátku nevěděl, kam ho zavede, nepochopil skutečnou podstatu svých pocitů. Když se však ukázalo, že jeho nespokojenost není odůvodněná, Lucifer se přesvědčil, že není v právu, Boží požadavky jsou spravedlivé a měl by je veřejně uznat. Kdyby to udělal, zachránil by sebe i mnoho andělů. V té době ještě zcela neodložil věrnost Bohu. I když opustil své místo cherubína, Bůh by ho jistě znovu dosadil do jeho služebnosti, kdyby byl ochotný navrátit se k němu, uznat jeho moudrost a spokojit se s úkolem, který mu Bůh vyhradil ve svém

plánu. Pýcha mu však nedovolila, aby se podrobil. Umíněně hájil své stanovisko, tvrdil, že nepotřebuje činit pokání, a dal se plně do boje proti svému Stvořiteli.

Všechny své mistrovské síly a schopnosti použil nyní k tomu, aby oklamal anděly, kteří mu podléhali, a získal jejich sympatie. Dokonce i to, že ho Kristus varoval a radil mu, převrátil tak, aby to sloužilo jeho zrádným záměrům. Andělům, kteří ho milovali nejvřeleji a nejvíce mu věřili, namluvil, že s ním Bůh jedná nespravedlivě, nectí jeho postavení a omezuje jeho svobodu. Od nesprávného výkladu Kristových slov přešel k překrucování a k hrubému falšování. Obvinil Božího Syna, že ho chce pokořit před obyvateli nebes. Pokusil se také vyvolat roztržku mezi sebou a anděly věrnými Bohu. Všechny, které nedokázal svést a přetáhnout na svou stranu, obvinil, že jim nezáleží na blahu nebeských bytostí. Obviňoval je přesně z toho, co sám dělal. GC 497 Aby podepřel svá obvinění, že Bůh s ním jedná nespravedlivě, překrucoval slova i činy Stvořitele. Snažil se zmást anděly rafinovanými argumenty o Božích záměrech. Prosté skutečnosti zahalil tajemstvím a zručným překrucováním zpochybnil i nejsrozumitelnější Boží výroky. Jeho původní vysoké postavení tak, úzce spjaté s Boží vládou, dodávalo jeho výmyslům větší váhu a svedlo mnohé anděly k tomu, že se k němu připojili ve vzpouře proti Stvořiteli vesmíru.

Bůh ve své moudrosti dopustil, aby satan pokračoval ve svém díle, až nespokojenost přerostla v otevřenou vzpouru. Bylo třeba, aby satan plně rozvinul své plány, aby všichni mohli poznat jejich podstatu a skutečné záměry. Lucifer zaujímal jako pomazaný cherubín vysoké postavení. Nebeské bytosti ho milovaly a on měl na ně velký vliv. Boží vláda zahrnovala nejen obyvatele nebes, ale také všechny světy, které Bůh stvořil. Satan doufal, že podaří-li se mu vtáhnout do vzpoury anděly, podaří se mu to i v případě ostatních stvořených bytostí. S mimořádnou obratností představoval problém ze svého hlediska, snažil se dosáhnout svého cíle lstí a sofistikou. Vyvinul velké úsilí, aby druhé oklamal. Získal velký náskok tím, že používal podvod a klam. Ani věrní andělé nedokázali prohlédnout jeho povahu a rozeznat, kam směřuje jeho působení.

Satan dostal tak vysoké pocty a své jednání tak zahalil tajemstvím, že pro anděly bylo velmi těžké odhalit pravou podstatu jeho vlivu. Pokud se hřích plně nerozvinul, nevypadal tak zlý, jaký ve skutečnosti je. Do té doby se v Božím vesmíru hřích nevyskytl a bezhříšné bytosti neměly ponětí o jeho podstatě a zhoubnosti. Nemohly vědět, jak strašné následky bude mít odmítnutí Božího zákona. Satan zpočátku maskoval své působení zdánlivou věrností Bohu. Tvrdil, že chce hájit Boží čest, stálost jeho vlády a dobro všech obyvatel nebes. GC 498 Rozdmýchával nespokojenost mezi svými podřízenými anděly, ale obratně vzbuzoval dojem, že chce nespokojenost odstranit. Když požadoval, aby Bůh změnil nařízení a zákony své vlády, dělal to pod záminkou, že tyto změny jsou nutné pro zachování jednoty v nebi.

Bůh mohl při jednání s hříchem uplatnit pouze spravedlnost a pravdu. Satan mohl používat také prostředky, které Bůh používat nemůže - lichocení a lež. Snažil se zfalšovat Boží slovo a nesprávně vykládat andělům záměry Boží vlády. Tvrdil, že Bůh není spravedlivý, když pro obyvatele nebes vydává zákony a nařízení, a že vyžadováním podřízenosti a poslušnosti stvořených bytostí se chce sám vyvýšit. Proto bylo třeba jasně ukázat obyvatelům nebes i všech světů, že Boží vláda je spravedlivá a jeho zákon dokonalý. Satan vzbudil zdání, že se pokouší hájit dobro vesmíru. Proto budou muset všichni pochopit, jaká je jeho skutečná povaha a oč mu jde. Musel dostat čas, aby se sám projevil svým zlým působením.

Rozkol, který vyvolal v nebi svým jednáním, svaloval satan na Boží zákon a vládu. Prohlašoval, že všechno zlo je výsledkem Boží vlády. Tvrdil, že chce zlepšit Hospodinovy řády. Proto bylo třeba, aby ukázal podstatu svých požadavků a předvedl, jak budou působit změny Božího zákona, které navrhoval. Odsoudit ho budou muset jeho vlastní činy. Satan od počátku tvrdil, že nevyvolává vzpouru. Podvodník se bude muset odhalit před celým vesmírem.

I když Boží nekonečná moudrost rozhodla, že nemůže déle zůstat v nebi, nebyl satan zahuben. Protože Bůh přijímá jen službu z lásky, musí oddanost stvořených bytostí vycházet z přesvědčení, že Bůh je spravedlivý a laskavý. Obyvatelé nebes a ostatních světů nebyli připraveni pochopit podstatu zla a jeho důsledky, a nemohli by zničení satana chápat jako projev Boží spravedlnosti a

milosti. GC 499Kdyby byl satan okamžitě zničen, sloužili by Bohu spíše ze strachu než z lásky. Vliv původce zla by nebyl plně odstraněn, nebyl by úplně vymýcen ani duch vzpoury. Bylo třeba nechat zlo dozrát. Pro věčné dobro celého vesmíru musí satan plněji rozvinout své myšlenky, aby všechny stvořené bytosti mohly poznat skutečnou podstatu jeho vzpoury proti Boží vládě a aby Boží spravedlnost a milost, i neměnnost Božího zákona byly obhájeny jednou provždy.

Satanova vzpoura měla být pro celý vesmír poučením pro všechny budoucí věky, stálým svědectvím o podstatě hříchu a o jeho strašných následcích. Působení satanových myšlenek a jejich následky na lidi i anděly ukáže, jaké plody přináší vzpoura proti Boží autoritě. Dosvědčí, že prospěch všech stvořených bytostí zajišťuje Boží vláda a Boží zákon. Tak se dějiny tohoto strašného pokusu o vzpouru stanou pro všechny stvořené bytosti trvalým varováním, které je uchrání, aby nepodlehly lžím o podstatě zla, budou je chránit, aby se nedopustily zla a nemusely nést následky.

Až do konce sporu v nebi se velký uchvatitel nepřestával ospravedlňovat. Když Bůh oznámil, že musí být se všemi svými příznivci z nebe vyhnán, vůdce vzbouřenců otevřeně prohlásil, že pohrdá zákonem Stvořitele. Znovu opakoval své tvrzení, že andělé nepotřebují žádný dozor, že mají mít svobodu jednat podle své vůle, která je povede vždy správně. Odsoudil Boží nařízení jako omezování svobody a prohlásil, že chtěl dosáhnout zrušení zákona, aby obyvatelé nebes zbavil tohoto omezení a aby mohli dosáhnout vyššího a vznešenějšího stupně bytí.

Satan a jeho přívrženci jednomyslně svalovali odpovědnost za svou vzpouru na Krista a prohlašovali, že kdyby je nenapomínal, že by se nikdy nevzbouřili. GC 500Protože původce vzpoury a všichni jeho přívrženci umíněně a vyzývavě trvali na svém postoji, neúspěšně se pokusili svrhnout Boží vládu a přitom rouhavě tvrdili, že jsou oběťmi nespravedlivého útlaku, byli nakonec z nebe vyhnáni.

Stejný postoj, který způsobil vzpouru v nebi, dodnes podněcuje odpor vůči Bohu na zemi. Satan jedná s lidmi podobně, jako jednal s anděly. Jeho myšlenky nyní ovládají lidi, kteří odmítají Boha. Tito lidé se podobně jako satan pokoušejí odstranit omezení Božího zákona a slibují jiným, že přestupováním Božích požadavků získají svobodu. Jestliže jim někdo hřích vytkne, vyvolá to v nich nenávist a odpor. Když Boží varovná poselství zasáhnou jejich svědomí, svádí je satan, aby se obhajovali a snažili se získat podporu druhých pro své jednání. Místo aby napravili své chyby, projevují odpor vůči tomu, kdo je pokáral, jako by byl jedinou příčinou všech nesnází. Od doby spravedlivého Ábela až podnes se projevuje stejný odpor proti těm, kdo se opovažují vytknout jiným jejich hřích.

Satan svádí lidi k hříchu také tím, že jim falešně představuje Boha, jak to dělal v nebi, když označoval Boha za přísného a panovačného. A když se mu to podařilo, tvrdil, že nespravedlivé Boží požadavky jsou příčinou pádu člověka do hříchu, právě tak jako zapříčinily jeho vzpouru.

Věčný Bůh však zjevuje svou povahu, sám o sobě říká, že je „*Hospodin, Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvýš milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích; avšak viníka nenechává bez trestu.*“ (2. Moj. 34,6.7)

Vyhnáním satana z nebe Bůh projevil svou spravedlnost a uchoval čest své vlády. Když se však dopustil hříchu člověk, protože podlehl lži odpadlého knížete andělů, Bůh prokázal svou lásku tím, že dal svého jednorozeného Syna, aby zemřel za lidstvo, které padlo do hříchu. V nabídce záchrany člověka se projevil Boží charakter. GC 501Kristův kříž dokazuje celému vesmíru, že Bůh není odpovědný za to, že se Lucifer vydal cestou zla.

Skutečná povaha původce zla se naplno odhalila během zápasu mezi ním a Pánem Ježíšem - v době, kdy Spasitel žil na této zemi. Nic nemohlo satana tak účinně připravit o sympatie andělů a celého věrného vesmíru jako jeho krutý boj proti Vykupiteli světa. Rouhavá žádost, aby se mu Kristus poklonil, jeho troufalost, když vynesl Krista na vrchol vysoké hory a na střechu svatyně, jeho zákeřný návrh, aby Kristus skočil dolů, neutuchající zloba, se kterou ho pronásledoval z místa na místo a podněcoval kněze a lid, aby odmítli Kristovu lásku a aby nakonec volali: „Ukřižuj ho! Ukřižuj ho!“ - to všechno vzbuzovalo údiv a odpor vesmíru.

To satan naváděl tehdejší svět, aby odmítl Krista. Kníže zla vynaložil všechnu svou moc a prohnanost, aby Pána Ježíše zničil. Věděl totiž, že milosrdenství a láska Spasitele, jeho soucit a dobrota ukazovaly světu, jaký Bůh je. Satan se snažil popírat všechno, co Boží Syn řekl, a použil lidi jako své nástroje, aby život Spasitele naplnil utrpením a zármutkem. Lež a překrucování, jimiž se snažil mařit dílo Ježíše Krista, nenávist projevovaná neposlušnými lidmi, kruté obžaloby Spasitele, jehož život byl nedostižným příkladem služby lásky, to vše vycházelo z hluboko zakořeněné pomstychtivosti. Dlouho zadržovaný oheň závisti a zloby, nenávisti a pomsty se proti Božímu Synu naplno projevil na Golgotě, celé nebe to sledovalo v němé hrůze.

Když byla přinesena velká oběť a Kristus vystoupil na nebesa, odmítl přijmout uctívání andělů, dokud nepředloží Otci prosbu: „*Chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.*“ (Jan 17,24) GC 502Tehdy zazněla s nevýslovnou láskou a mocí z Otcova trůnu odpověď: „*Ať se mu pokloní všichni andělé Boží!*“ (Žid. 1,6) Na Pánu Ježíši nezůstala jediná poskvrna. Když skončilo jeho ponížení, když přinesl svou oběť, bylo mu dáno jméno nad každé jiné jméno.

Teď už bylo jasné, že satan nemá pro své provinění žádnou omluvu. Odhalil svou pravou povahu lháře a vraha. Ukázalo se, že by stejného ducha, který ovládal lidi pod jeho mocí, projevil sám také v nebi, kdyby mu bylo dovoleno vládnout obyvatelům nebe. Tvrdil, že přestoupení Božího zákona přinese svobodu a vyšší úroveň života, ukázalo se však, že přináší jen otroctví a zkázu.

Satanova lživá obvinění Božího charakteru a vlády se ukázala v pravém světle. Satan obvinil Boha, že vyžaduje od stvořených bytostí poslušnost a podřízenost jen proto, aby se sám vyvyšoval; prohlásil, že Stvořitel vyžaduje od všech sebezapírání, sám však žádné oběti nepřináší. Ukázalo se, že Vládce vesmíru přinesl pro spásu lidstva, které padlo do hříchu, největší oběť, jakou může láska přinést, „*v Kristu Bůh usmířil svět se sebou*“. (2. Kor. 5,19) Prokázalo se také, že Lucifer svou touhou po poctách a vládě otevřel dveře pro vstup hříchu, kdežto Kristus se pokořil a byl poslušný až do smrti, aby hřích zničil.

Bůh projevil svůj odpor ke vzpouře. Celé nebe pochopilo, že se v odsouzení satana a v záchraně člověka projevila Boží spravedlnost. Lucifer tvrdil, že je-li Boží zákon neměnný a trest nevyhnutelný, musí být každý přestupník navždy vyloučen z Boží přízně. Prohlašoval, že hříšné lidstvo nemůže být vykoupeno, a je proto jeho právoplatnou kořistí. Kristova smrt však byla důkazem svědčícím pro člověka, který nelze vyvrátit. GC 503Trest vyžadovaný zákonem padl na toho, který je roven Bohu, a člověk může přijmout Kristovu spravedlnost a životem pokání a pokory zvítězit nad mocí satana, podobně jako zvítězil Boží Syn. Tak Bůh zůstal spravedlivý a současně ospravedlňuje všechny, kdo věří v Ježíše Krista.

Ježíš Kristus však nepřišel na zemi, aby tu trpěl a zemřel jen proto, aby zachránil člověka. Přišel také, aby „*vyvýšil a zvelebil zákon*“ (Iz. 42,21). Nejen aby obyvatelé tohoto světa správně chápali zákon, ale aby dokázal všem světům ve vesmíru, že Boží zákon je nezměnitelný. Kdyby požadavky Božího zákona bylo možné obejít, Boží Syn by nemusel obětovat svůj život jako trest za jeho přestoupení. Smrt Ježíše Krista dokazuje neměnnost zákona. A oběť, k níž Otce a Syna vedla nekonečná láska, aby hříšníci mohli být zachráněni, ukazuje celému vesmíru - a nic jiného to nemohlo ukázat lépe než tento plán vykoupení - že spravedlnost a milosrdenství jsou základem Božího zákona a vlády.

Při konečném soudu se ukáže, že hřích nelze omluvit. Až se Soudce celé země zeptá satana: „Proč ses vzbouřil proti mně a proč jsi mě oloupil o občany mého království?“ nebude původce zla moci uvést žádnou omluvu. Všechna ústa zůstanou zavřena a všechny zástupy vzbouřenců oněmí.

Golgotský kříž hlásá, že zákon je neměnný, a současně pro celý vesmír demonstruje, že mzdou hříchu je smrt. Ve smrtelném zvolání Spasitele „Dokonáno jest“ zazněl satanovi umíráček. Dlouhotrvající velký spor byl tak s konečnou platností rozhodnut a bylo zaručeno konečné odstranění zla. Boží Syn prošel branami smrti, „*aby svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž ďábla*“. (Žid. 2,14) Touha po sebepovýšení přivedla Lucifera k prohlášení: „Vyvýším svůj trůn nad Boží hvězdy. ... S Nejvyšším se budu měřit.“ Bůh mu odpověděl: „*Pohodím tě na zem jako*

popel. ... Zanikneš navěky.“ (Iz. 14,13; Ez. 28,18.19) GC 504Až přijde „*ten den hořící jako pec ... všichni, kdo páchají svévolnosti, se stanou strništěm. A ten přicházející den je sežehne, praví Hospodin zástupů; nezůstane po nich kořen ani větev.*“ (Mal. 4,1)

Celý vesmír pozná podstatu i následky hříchu. Konečné a dokonalé odstranění hříchu, které by na počátku vzbudilo v andělech strach a zneuctilo by Boha, nyní ospravedlní Boží lásku a upevní jeho čest před všemi bytostmi vesmíru, které s nadšením plní Boží vůli a mají v srdcích Boží zákon. Zlo se už nikdy neobjeví. Boží slovo slibuje: "Soužení už podruhé nenastane." (Na 1,9) Stvořené bytosti budou ctít Boží zákon, který satan označil za otrocké břemeno, jako zákon svobody. Prošly zkouškou a obstály v ní, nikdy nepřestanou být věrné Bohu, jehož povaha se před nimi plně prokázala jako nezměrná láska a nekonečná moudrost.

777

30. Nepřátelství mezi člověkem a satanem

GC 505„Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, i mezi símě tvé a símě její. Ono ti rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu.“ (1 M 3,15) Boží rozsudek vynesený nad satanem po pádu člověka do hříchu byl současně proroctvím, které ukazuje na velký zápas probíhající po všechny věky až do konce času, jehož se zúčastní všechna lidská pokolení, která budou na zemi žít.

Bůh prohlásil: „Položím nepřátelství.“ Toto nepřátelství není tedy přirozené. Když člověk přestoupil Boží zákon, zkazila se jeho povaha a souzněl se satanem - nebyli v nepřátelském poměru. Nepřátelství mezi hříšným člověkem a původcem hříchu není přirozené. Oba se odpadnutím stali zkaženými. Odpadlík není nikdy spokojen, pokud nesvede svým příkladem druhé a nezíská jejich sympatie a podporu. Z toho důvodu se padlí andělé a bezbožní lidé spojují do beznadějného společenství. Kdyby Bůh nezasáhl, spojil by se satan a člověk do jednoho spolku proti nebi. Místo toho, aby se všechno lidstvo postavilo na odpor satanovi, spojilo by se s ním ve vzpouře proti Bohu.

Satan naváděl podobně člověka k hříchu, jako sváděl ke vzpouře anděly, aby získal spojence ve svém boji proti Bohu. Pokud jde o nenávist ke Kristu, panuje mezi ním a padlými anděly naprostá shoda; i když v ostatních bodech se plně neshodovali, v odporu vůči Vládci vesmíru byli naprosto jednotní. GC 506Když však satan uslyšel prohlášení, že Bůh položil nepřátelství mezi ním a ženou a mezi jeho semeno a její semeno, pochopil, že jeho úsilí zkazit lidskou povahu bude mít své meze a člověk nějakým způsobem obdrží sílu odolávat jeho moci.

Satanovo nepřátelství proti lidem vyvolává skutečnost, že lidé jsou díky Kristu předmětem Boží lásky a milosrdenství. Satan by rád zmařil Boží plán záchrany člověka, rád by zneuctil Boha tím, že znetvoří a poskvrní jeho dílo. Rád by způsobil zármutek v nebi a zemi naplnil bídou a zkázou. Všechno zlo pak představuje jako důsledek toho, že Bůh stvořil člověka.

Nepřátelství proti satanovi vyvolává v člověku milost, kterou Kristus vkládá do lidského srdce. Bez této milosti a obnovující síly by člověk zůstal satanovým zajatcem, sluhou vždy ochotným vykonávat jeho rozkazy. Avšak nový prvek v nitru člověka vytváří nepřátelství tam, kde dosud vládla shoda. Moc, kterou dává Kristus, umožňuje člověku, aby odolal tyranovi a uchvatiteli. Na kom se ukazuje, že si ošklivi hřích, místo aby jej miloval, kdo odolává a vítězí nad vášněmi, které ho chtějí ovládnout, na takovém člověku se projevuje působení síly, která přichází jen od Boha.

Rozpor mezi duchem Kristovým a duchem satana se nejnápadněji projevil v tom, jak svět přijal Pána Ježíše. Židé ho zavrhli - ani ne proto, že přišel bez světského bohatství, bez okázalosti a velikosti. Poznali totiž, že má moc, která bohatě nahradí nedostatek těchto vnějších výhod.

Nenávist bezbožných lidí nejvíce vyvolávala čistota a svatost Ježíše Krista. Kristův život, plný sebezapření a bezhříšné zbožnosti, byl stálou výčitkou pyšnému a smyslnému národu, a vyvolal nepřátelství proti Božímu Synu. Satan a zlí andělé se spojili se zlými lidmi. Všechny síly zla se spojily proti Zastánci pravdy.

GC 507 Proti následovníkům Ježíše Krista se projevuje stejné nepřátelství, jaké zakoušel jejich Mistr. Kdo vidí odpornou podstatu hříchu a silou z nebe odolává pokušení, vzbudí jistě hněv satana a jeho přívrženců. Nenávist proti čistým zásadám pravdy, tupení a pronásledování jejích obhájců potrvá tak dlouho, pokud bude existovat hřích a hříšníci. Následovníci Ježíše Krista a satanovi sluhové nemohou žít v souladu. Urážka, kterou působí kříž, nepřestala. „*Všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, zakusí pronásledování.*“ (2. Tim. 3,12)

Satanovi přisluhovači neustále působí pod jeho vedením, aby nastolili jeho vládu a budovali jeho království navzdory Boží vládě. Proto se pokoušejí oklamat následovníky Ježíše Krista a zlákat je, aby přestali být věrní Spasiteli. Jako jejich vůdce překrucují a převracejí Písmo, aby dosáhli svého cíle. Jako se satan pokoušel obvinit Boha, tak se jeho následovníci pokoušejí zostudit Boží lid. Nepřítel, který přivedl Krista na kříž, vede bezbožné lidi, aby ničili Kristovy následovníky. To všechno je naznačeno v onom prvním proroctví: „Mezi tebe a ženu položím nepřátelství, mezi símě tvé a símě její.“ To potrvá až do konce času.

Satan sbírá všechny své síly a vrhá se plně do boje. Proč nenaráží na větší odpor? Proč jsou bojovníci Ježíše Krista tak malátní a lhostejní? Protože nejsou dostatečně spojeni s Kristem, protože se tak málo nechají vést Duchem svatým. Hřích jim nepřipadá odporný a hrozný jako jejich Mistru. Nevystupují proti němu tak rozhodně a odhodlaně, jak to činil Kristus. Neuvědomují si hroznou špatnost a zhoubnost hříchu, nechápou povahu knížete temna a jeho moc. Cítí malý odpor proti satanu a jeho dílu, protože nevědí o jeho moci a zlobě a o obrovském rozsahu jeho boje proti Kristu a Kristově církvi. V tom se mýlí mnoho lidí. GC 508 Neuvědomují si, že jejich nepřítel je mocný vojevůdce, který ovládá mysl zlých andělů a podle dobře promyšlených plánů obratnými tahy vede válku proti Kristu, aby znemožnil záchranu lidí. Mezi vyznavači křesťanství, dokonce mezi služebníky evangelia se jen výjimečně mluví o satanovi, snad jen s výjimkou okrajových zmínek z kazatelny. Přehlížejí důkazy jeho soustavné činnosti a jeho úspěchy. Neberou vážně varování o jeho prohnanosti. Zdá se, jako by úplně ignorovali, že existuje.

Zatímco lidé nevědí nic o jeho lstivých úmyslech, je jim tento bdělý nepřítel stále v patách. Proniká do každé domácnosti, do každé ulice našich měst, do kostelů, do národních shromáždění, do soudních síní, všude mate, klame, svádí a ničí muže, ženy a děti tělesně i duševně, narušuje rodiny, zasévá nenávist, závist, spory, rozkol a vraždy. A zdá se, že křesťanský svět se na tyto jevy dívá, jako by je ustanovil Bůh a jako by musely existovat.

Satan se stále pokouší přemoci Boží lid tím, že strhává přehrady, které jej dělí od světa. Staré Izraelce svedl k hříchu, když se opovážili navázat zakázané spojení s pohany. Podobným způsobem svádí Boží lid nové doby. „*Bůh tohoto světa oslepil jejich nevěřící mysl, aby jim nevzešlo světlo evangelia slávy Kristovy, slávy toho, který je obrazem Božím.“* (2 K 4,4) Každý, kdo není vědomě následovníkem Ježíše Krista, je služebníkem satana. V neproměněném srdci vládne láska k hříchu, sklon hovět hříchu a omlouvat ho. Naproti tomu obnovené srdce cítí nenávist k hříchu a odhodlaný odpor proti němu. Když křesťané vyhledávají společnost bezbožných a nevěřících lidí, vystavují se pokušení. Satan se před nimi ukrývá a přikrývá jim oči rouškou klamu. Nejsou pak schopni rozeznat, že taková společnost jim může jen škodit. Mezitím se ovšem stále více přizpůsobují světu povahou, svými slovy i činy, a stávají se stále více a více zaslepenější. GC 509

Tím, že se církev přizpůsobuje světským zvykům, nevede svět ke Kristu, ale postupně splývá se světem. Bližší styk s hříchem nevyhnutelně způsobuje, že hřích vypadá méně odporný. Kdo se druží se satanovými sluhy, přestane se brzy bát jejich pána. Když se na cestě povinnosti dostaneme do zkoušky, jako například Daniel na dvoře krále Nebukadnésara, můžeme mít jistotu, že nás Bůh ochrání. Jestliže se však vystavujeme pokušení sami, dříve nebo později mu podlehneme.

Pokušitel dosahuje často největších úspěchů prostřednictvím lidí, které nejméně podezíráme, že jsou pod jeho nadvládou. Nadané a vzdělané lidi ostatní obdivují a ctí, jako by nadání a vzdělanost mohly vyvážit nedostatek úcty k Bohu nebo člověka opravňovaly k nároku na Boží přízeň. Vzdělání a nadání jsou Boží dary, jestliže však nahrazují zbožnost, pak nepřivádějí člověka blíže k Bohu, ale od Boha jej odvádějí a stávají se člověku kletbou a léčkou. Lidé se obvykle domnívají, že všechno, co se vypadá jako zdvořilé nebo jemné a ušlechtilé, musí nějak souviset s Kristem. Neexistuje větší omyl. Tyto vlastnosti mají zdobit povahu každého křesťana, mohly by dobře působit ve prospěch pravého náboženství, musejí však být zasvěceny Bohu, protože se mohou stát také silou vedoucí k zlému. Nejeden vzdělaný člověk s vybraným chováním, který by se nesnížil k něčemu, co se obecně považuje za nečestné jednání, je účinným nástrojem v rukou satana. Záludnost a přitažlivost jeho vlivu a příkladu z něho dělá nebezpečnějšího nepřítele pro Kristovu věc, než jsou nekultivovaní a nevzdělaní lidé.

GC 510 Opravdovou modlitbou a vírou v Boha Šalomoun získal moudrost, která vzbuzovala úžas a obdiv světa. Když se však odvrátil od Zdroje své síly a začal spoléhat sám na sebe, podlehl pokušení a podivuhodné nadání propůjčené tomuto nejmoudřejšímu z králů učinilo z něho jen účinnější nástroj nepřítele člověka.

I když se satan snaží zaslepit mysl křesťanů, aby si to neuvědomovali, neměli by zapomínat na to, že nebojují „*proti lidským nepřátelům, ale proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy, proti nadzemským duchům zla*“ (Ef. 6,12). Po celá staletí až do naší doby zaznívá Boží varování: „*Buďte střízliví! Buďte bdělí! Váš protivník, ďábel, obchází jako lev řvoucí a hledá, koho by pohltil.*“ (1. Petr. 5,8) „*Oblecte plnou Boží zbroj, abyste mohli odolat ďáblovým svodům.*“ (Ef. 6,11)

Od doby Adama až po naše časy dělá náš velký nepřítel všechno proto, aby utlačoval a ničil. Nyní se připravuje na závěrečné tažení proti pravé církvi. Všichni, kdo chtějí následovat Pána Ježíše, se dostanou do sporu s tím nelítostným nepřítelem. Čím důsledněji se křesťan řídí Božími požadavky, tím jistěji se stává cílem satanových útoků. Všichni, kdo aktivně pracují pro Boží věc, kdo se snaží odhalit klam nepřítele a ukázat lidem Krista, budou moci vydat svědectví jako apoštol Pavel, že slouží Pánu v pokoře ducha, v mnohých slzách a pokušeních.

GC 511 Satan útočil na Ježíše Krista nejprudšími a nejrafinovanějšími pokušeními. Pán Ježíš však jeho útok odrazil. Bojoval za nás, svým vítězstvím umožnil, abychom zvítězili i my. Spasitel dá sílu každému, kdo o ni prosí. Satan nemůže člověka přemoci, pokud s tím člověk nesouhlasí. Pokušitel nemá moc ovládnout vůli nebo donutit člověka k hříchu. Satan může týrat, nemůže však poskvrnit. Může přivodit úzkost, nemůže však znečistit. To, že Kristus zvítězil, by mělo jeho následovníkům dát odvahu, aby zmužile bojovali proti hříchu a satanu.

31. Kdo jsou padlí andělé?

Písmo jasně ukazuje souvislost mezi viditelným a neviditelným světem, službu Božích andělů a působení zlých duchovních bytostí, které je nerozlučně spjato s dějinami lidstva. Lidé projevují stále větší sklon pochybovat o existenci zlých duchovních bytostí a Boží anděly vysílané „*k službě těm, kdo mají dojít spasení*“ (Žid. 1,14) považují mnozí za duchy zemřelých. Písmo však učí, že existují dobří i zlí andělé. Podává také nezvratné důkazy o tom, že andělé nejsou bezhmotní duchové mrtvých lidí.

Andělé byli už před stvořením člověka, protože když byly kladeny základy země, „*jižní hvězdy společně plesaly a všichni synové Boží propukli v hlahol*“ (Job 38,7). Po pádu člověka do hříchu byli posláni andělé, aby hlídali strom života. Stalo se tak ještě dříve, než zemřel první člověk. Andělé jsou svou podstatou nadřazení lidem, proto žalmista prohlásil, že člověk byl stvořen „*málo menší andělů*“ (Žalm 8,6).

Písmo nás informuje o počtu, moci a slávě nebeských bytostí, o jejich vztahu k Boží vládě a dílu vykoupení. „Hospodin si postavil trůn na nebesích, všemu vládne svou královskou mocí.“ Prorok prohlásil: „Viděl jsem, jak kolem trůnu ... stojí množství andělů.“ V přítomnosti Krále králů stojí „*andělé, silní bohatýři, kteří plní, co řekne*“ (Žalm 103,19-21; Zjev. 5,11). Desettisíckrát deset tisíců a tisícové tisíců byl počet nebeských bytostí, které viděl prorok Daniel. [GC 512] Apoštol Pavel o nich mluví jako o „*nesčetném zástupu*“ (Dan. 7,10; Žid. 12,22). Tito Boží poslové se pohybují tak rychle, že vypadají „*jako blýskavice*“ (Ez. 1,14), tak oslňující je jejich sláva a tak rychlý jejich let. Při pohledu na anděla, který se zjevil u Spasitelova hrobu a vypadal „*jako blesk a jeho roucho bílé jako sníh*“, vojáci z hlídky utekli, chvěli se a „*strnuli jako mrtví*“ (Mat. 28,3.4). Když se pyšný Asyřan Senacherib posmíval a rouhal Bohu a hrozil Izraeli zničením, „stalo se pak té noci, že vyšel Hospodinův anděl a pobil v asyrském táboře sto osmdesát pět tisíc“. „Zahubil všechny bohatýry, vévody a velitele“ v Senacheribově vojsku. „Král musel s ostudou odtáhnout zpět do své země.“ (2. Kor. 19,35; 2. Par. 32,21)

Bůh vysílá ke svým dětem anděly jako posly milosti. Poslal je k Abrahamovi se zaslíbením požehnání, do bran Sodomy, aby zachránili spravedlivého Lota z města odsouzeného ke zničení ohněm, k Eliášovi, když umíral únavou a hladem na poušti, k Elizeovi s ohnivými vozy a koňmi k městečku, ve kterém byl uvězněn svými nepřáteli, k Danielovi, když prosil o Boží moudrost na

dvoře pohanského krále nebo když byl předhozen lvům, k Petrovi odsouzenému na smrt v Herodově vězení, k vězňům ve Filipis, k Pavlovi a jeho druhům v bouřlivé noci na moři, ke Korneliovi, aby otevřel jeho mysl pro evangelium, k Petrovi, aby ho poslal s poselstvím záchrany k pohanskému cizinci. Tak Boží andělé sloužili ve všech dobách Božímu lidu.

Pán přidělil každému Kristovu následovníku strážného anděla. Tito nebeští strážci ochraňují spravedlivé před mocí nepřítele. GC 513To věděl i satan, když namítal: „*Cožpak se Jób bojí Boha bezdůvodně? Vždyť jsi ho ze všech stran ohradil, rovněž jeho dům a všechno, co má.*“ (Job 1,9.10) Způsob, jakým Bůh chrání svůj lid, popisuje žalmista: „*Hospodinův anděl se položí táborem kolem těch, kteří se bojí Boha, a bude je bránit.*“ (Žalm 34,7) Když Spasitel mluvil o lidech, kteří v něho věří, řekl: „*Mějte se na pozoru, abyste nepohrdali ani jedním z těchto maličkých. Pravím vám, že jejich andělé v nebi jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce.*“ (Mat. 18,10) Andělé ustanovení k tomu, aby sloužili Božím dětem, mají stále přístup k Bohu.

Tak Pán ujišťuje svůj lid, vystavený nátlaku a neochabující zlobě knížete temnosti a bojující proti všem silám zla, že ho stále ochraňují nebeští andělé. Bůh nás neujišťuje bezdůvodně. Dává svým dětem zaslíbení milosti a ochrany proto, že proti nim stojí velké mocnosti zla, početní, odhodlaní a neúnavní satanovi pomocníci, jejichž zlobu a moc jistě pocítí každý člověk.

Dnešní padlé duchovní bytosti stvořil na počátku Bůh jako bezhříšné tvory, povahově, mocí a slávou na stejné úrovni jako jsou i nyní Boží andělé. Zhřešili, a tím padli, spojili se, aby zneuctili Boha a zničili člověka. Připojili se k satanovi v jeho vzpouře proti Bohu, spolu s ním byli vyhnáni z nebe a v následujících dobách s ním spolupracovali v boji proti Boží svrchovanosti. Písmo mluví o jejich spojenectví, o jejich vládě, jejich různých řádech, o jejich schopnostech i o jejich prohnanosti, a o tom, jak zákeřně ničí pokoj a štěstí člověka.

Starý zákon se příležitostně zmiňuje o existenci padlých andělů a o jejich působení, nejvýrazněji však zlí duchové projevovali svou moc v době, kdy na zemi žil Pán Ježíš. GC 514Kristus přišel, aby uskutečnil připravený plán pro záchranu člověka, a satan byl odhodlán prosadit své domnělé právo ovládnout svět. Podařilo se mu zavést modloslužbu ve všech částech světa - kromě Palestiny. Do této jediné země, která se nepodrobila plně vládě nepřítele, přišel Ježíš Kristus, aby lidem přinesl světlo z nebe. Tyto soupeřící strany se tu utkaly o nadvládu. Pán Ježíš otevřel svou náruč lásky a pozval k sobě všechny, kdo hledají odpuštění a pokoj. Padlé duchovní bytosti viděly, že nemají neomezenou moc, a pochopily, že jejich vláda brzy skončí, pokud se Kristovo poslání zdaří. Satan běsnil jako spoutaný lev a demonstroval svou moc nad tělem a duší lidí.

Nový zákon jednoznačně svědčí o tom, že démoni některé lidi úplně ovládli. Takto postižení lidé netrpěli jen nemocemi z přirozených příčin. Pán Ježíš velmi dobře rozuměl případům, s nimiž se setkával, rozpoznal v nich bezprostřední přítomnost zlých duchovních bytostí.

Mimořádným svědectvím o jejich počtu, moci a zlomyslnosti, ale také o moci a milosti Ježíše Krista je biblický záznam příběhu o uzdravení posedlého muže v Gerase. Nešťastný postižený ztratil všechny zábrany, svíjel se a běsnil s pěnou u úst, řval, zraňoval se a ohrožoval všechny, kdo se k němu přiblížili. Jeho krvácející, zmrzačené tělo a pomatený rozum poskytovaly knížeti temnosti příjemnou podívanou. Jeden ze zlých duchů, kteří toho ubožáka ovládali, tvrdil: „*Mé jméno je legie, poněvadž je nás mnoho.*“ (Mar. 5,9) V římském vojsku tvořilo legii 3000 až 5000 mužů. Také satanovy zástupy jsou rozděleny do skupin a zástup, k němuž patřili tito zlí duchové, nebyl méně početný než legie.

Na příkaz Ježíše Krista zlí duchové opustili svou oběť. Uzdravený muž si klidně sedl k nohám Spasitele, byl mírný, rozumný a pokojný. GC 515Zlí duchové vstoupili do stáda vepřů, kteří se pak utopili v jezeře. Pro obyvatele Gadary převýšila ztráta vepřů požehnání, která jim Pán Ježíš přinesl, a proto nebeského Lékaře požádali, aby od nich odešel. Takový výsledek si satan přál. Vinu za ztrátu vepřů, kterou utrpěli, svalil satan na Ježíše, vyvolal v lidech sobecké obavy, a zabránil jim, aby poslouchali, co jim Pán Ježíš říkal. Satan stále obviňuje křesťany, že jsou příčinou nezdarů, neštěstí a utrpení, aby vina nepadla na skutečného původce - na satana a jeho pomocníky.

Kristův záměr však nebyl zmařen. Dovolil, aby zlí duchové zničili stádo vepřů, a tak pokáral Židy, kteří pěstovali tato nečistá zvířata pro zisk. Kdyby byl Kristus zlé duchy neomezil, vehnali by do jezera nejen vepře, ale i jejich pastýře a majitele. Majitelé vepřů a pastýři mohli za záchranu života děkovat moci Pána Ježíše, která se milostivě zasadila za jejich vysvobození. K této příhodě došlo také proto, aby učedníci mohli sledovat, jak krutě satan vládne nad lidmi i zvířaty. Spasitel chtěl, aby jeho následovníci znali nepřítele, s nímž se budou muset setkat, aby nebyli podvedeni a přemoženi jeho úskoky. Spasitel si také přál, aby obyvatelé gerasenské krajiny viděli, že má moc zlomit satanovo otroctví a osvobodit jeho zajatce. I když Pán Ježíš z toho kraje odešel, zůstal tam člověk, kterého tak podivuhodným způsobem vysvobodil, aby vyprávěl o milosrdenství svého Dobrodince.

Písmo svaté zaznamenává ještě další podobné příklady. Dceru syrofenické ženy zle trápil nečistý duch a Pán Ježíš ho vyhnal svým slovem (Mar. 7,26-30). „*Posedlý, který byl slepý a němý*“ (Mat. 12,22); mládenec, kterého zlý duch „*často srazil, dokonce do ohně i do vody, aby ho zahubil*“ (Mar. 9,17-27); člověk, který byl „*posedlý nečistým duchem*“ (Luk. 4,33-36) a rušil sobotní ticho synagogy v Kafarnaum - ty všechny uzdravil soucitný Spasitel. GC 516 Téměř v každém případě Pán Ježíš zlého ducha oslovil jako rozumnou bytost a poručil mu, aby svou oběť opustil a přestal ji trápit. Když účastníci shromáždění v Kafarnaum uviděli, jak velkou moc Kristus má, „*na všechny padl úžas a říkali si navzájem: Jaké je to slovo, že v moci a síle přikazuje nečistým duchům a oni vyjdou!*“ (Luk. 4,36)

O lidech posedlých ďáblem se zpravidla říká, že velmi trpěli. Toto pravidlo však má také výjimky. Někteří lidé satanův vliv vítali, protože jim dodával nadpřirozenou moc. Tito lidé ovšem se zlými duchy nebojovali. K této skupině patřili rovněž lidé s věšteckým duchem, jako Šimon ze Samaří, kouzelník Elymas a otrokyně, která chodila za Pavlem a Sílasem ve Filipis.

Největší nebezpečí, že podlehne vlivu zlých duchů, hrozí člověku, který navzdory přímému a jasnému svědectví Písma popírá existenci a působení satana a jeho andělů. Dokud nic nevíme o jejich záměrech, mají nepředstavitelnou výhodu. Mnoho lidí uposlechne jejich našeptávání a přitom se domnívá, že se řídí vlastním rozumem. Protože se blížíme k závěru dějin tohoto světa, kdy satan vynaloží celou svou moc, aby klamal a ničil, šíří nyní všude názor, že vůbec neexistuje. Pomocí této taktiky skrývá sebe i své působení.

Velký podvodník se nejvíce obává toho, že se seznámíme s jeho plány. Aby lépe zamaskoval svou skutečnou povahu a své záměry, zařídil to tak, že jeho jméno nevzbuzuje nic jiného než úsměv a pohrdání. Líbí se mu, když ho lidé zobrazují jako směšnou nebo odpudivou bytost, jako netvora - napůl zvíře, napůl člověka. Líbí se mu, když slyší, jak jeho jméno používají ze žertu a v legraci lidé, kteří se považují za rozumné a vzdělané.

GC 517 Protože se tak obratně zamaskoval, lidé si kladou otázku: „Existuje vůbec taková bytost?“ Důkazem úspěšnosti jeho podvodů je i to, že náboženský svět tak všeobecně přijímá názory, které prohlašují za nepravdivé i nejjasnější výroky Písma. A protože satan může snadno ovládnout mysl lidí, kteří si jeho vliv neuvědomují, podává nám Boží slovo mnoho příkladů jeho zlomyslného působení, a odhaluje nám jeho tajné síly, abychom si dávali pozor na jeho útoky.

Moc a zloba satana a jeho následovníků by nás mohly právem znepokojovat, kdyby nám svrchovaná moc Vykupitele neposkytovala útočiště a vysvobození. Své domy pečlivě zamykáme, abychom chránili svůj majetek a život před zlými lidmi. Málokdy však myslíme na zlé anděly, kteří se stále snaží dostat se k nám a proti jejichž útokům se vlastními silami nedokážeme ubránit. Pokud jim to Pán dovolí, mohou narušit naši mysl, napadnout a trápit naše tělo, zničit náš majetek a ukončit náš život. Radují se jedině z utrpení a zkázy. Lidé, kteří odmítají Boží požadavky a podrobují se satanovým svodům tak dlouho, až je Bůh nakonec nechá pod satanovou mocí, se dostávají do hrozného postavení. Ti, kdo následují Ježíše Krista, jsou pod Boží ochranou v bezpečí. Pán posílá své anděly, kteří jsou mocnější, aby takové lidi chránili. Boží nepřítel nemůže prolomit ochranný val, který Bůh staví kolem svého lidu.

32. Satanovy nástrahy

GC 518 Velký spor mezi Kristem a satanem, který už trvá bezmála šest tisíc let, brzy skončí. Kristův nepřítel násobí své snahy, aby mařil Kristovo úsilí zachránit člověka a chytal lidi do svých léček. Snaží se dosáhnout toho, aby lidé zůstali v nevědomosti a nečinili pokání, dokud neskončí prostřednická služba Spasitele, a tím i možnost odpuštění hříchu.

Pokud se lidé nijak zvlášť nesnaží odolat jeho moci, pokud panuje lhostejnost v církvi i ve světě, je satan spokojen. Nehrozí totiž nebezpečí, že by ztratil ty, které drží podle své vůle v zajetí. Když však někdo začne upozorňovat na věčné skutečnosti a lidé se ptají: „*Co mám dělat, abych byl zachráněn?*“ (Skut. 16,30), začne být i satan aktivní, a snaží se bojovat proti moci Ježíše Krista i proti vlivu Ducha svatého.

Bible popisuje, jak jednoho dne přišli „Boží synové“, aby se postavili před Hospodinem, a jak s nimi přišel i satan (Job 1,6). Ne snad proto, aby se poklonil před Věčným panovníkem, ale aby prosazoval své zlomyslné záměry proti spravedlivým lidem. Se stejným záměrem navštěvuje shromáždění, kde lidé chtějí uctívat Boha. I když jej lidé nevidí, působí ze všech sil, aby ovládl myšlení účastníků shromáždění. Jako obratný vojevůdce pracuje podle předem promyšleného plánu. Sleduje, jak kazatelé studují Písmo, všímá si, o čem budou kázat. GC 519 Pak využívá všechny své možnosti i svou chytrost a prohnanost, aby se poselství nedostalo k lidem, které v dané věci klame. Člověk, který dané varování nejvíce potřebuje, je povolán na nějakou neodkladnou poradu nebo mu jiným způsobem zabrání, aby vyslechl slova, která pro něj mohou být „vůní života k životu“.

Satan také sleduje, když Boží služebníky trápí duchovní temnota, která zahaluje lid. Slyší, jak se opravdově modlí, aby Boží milost a síla překonala panující lhostejnost, bezstarostnost a nevšímavost. Pak se znásobenou horlivostí podniká své útoky. Pokouší lidi, aby uspokojovali své choutky a zabývali se sami sebou a svými požitky. Tím otupuje jejich vnímavost, takže jsou pak hluší právě k těm skutečnostem, které potřebují slyšet ze všeho nejvíce.

Satan dobře ví, že všichni, které dokáže svést, aby se přestali modlit a studovat Bibli, podlehnou jeho útokům. Proto vymýšlí všechno možné, aby zaujal lidské myšlení. Vždycky tu byli lidé, kteří se sice vydávali za zbožné, ve skutečnosti však - místo aby toužili po poznání pravdy - hledají povahové vady nebo nedostatky ve víře jiných, s nimiž nesouhlasí. To je jejich náboženství. Jsou to praví satanovi pomocníci. Takových „žalobců bratří“ není málo. Jsou horliví vždy, když působí

Bůh a Boží služebníci věrně slouží svému Pánu. V nesprávném světle představují slova a činy lidí, kteří milují pravdu a žijí podle ní. Nejopravdovější, nejhorlivější a nejobětavější Kristovy následovníky představují jako podvedené nebo podvodníky. Zkreslují pohnutky každého dobrého a ušlechtilého činu, šíří výmysly a vyvolávají podezření u nezkušených lidí. Všemi způsoby se pokoušejí, aby to, co je čisté a spravedlivé, lidé považovali za falešné a špatné.

Nikdo se však jimi nemusí nechat oklamat. Dá se lehce poznat, čí jsou to „děti“, jakým příkladem se řídí a čí dílo konají. „*Po jejich ovoci je poznáte.*“ (Mat. 7,16) GC 520Jednají jako satan, jedovatý pomlouvač, „*žalobník bratrů*“ (Zjev. 12,10).

Velký podvodník má mnoho přisluhovačů, kteří ochotně vymýšlejí různé bludy, aby oklamali lidi - bludné nauky odpovídající různým přáním a zaměření těch, které ničí. Jeho záměrem je přivést do církve neupřímné, neobrácené lidi, kteří šíří pochybnosti a nevěru, a brzdí každého, kdo chce, aby Boží dílo šlo kupředu a kdo chce jít dál. Mnozí lidé ve skutečnosti nevěří Bohu ani jeho slovu, přijali však některé zásady pravdy a vystupují jako křesťané, proto mohou některé své výmysly představovat jako biblické učení.

Jedním z nejúspěšnějších satanových klamů je tvrzení, že je vlastně jedno, čemu člověk věří. Satan ví, že pravda přijatá s láskou posvěcuje člověka, který ji přijímá. Proto se tak vytrvale snaží podsouvat falešné učení, bajky, a „jiné evangelium“. Boží služebníci museli od počátku bojovat proti falešným učitelům nejen jako proti zlým lidem, ale jako proti šiřitelům falešného učení, které vede lidi do záhuby. Eliáš, Jeremiáš i apoštol Pavel se pevně a nebojácně stavěli proti těm, kdo odvraceli lidi od Božího slova. Obránci pravdy nemohou přijmout svobodomyslnost, která pokládá pravou víru za něco nepodstatného.

Mlhavé a kuriózní výklady Písma, mnoho vzájemně si odporujících pojetí víry, které můžeme sledovat v křesťanském světě, jsou dílem našeho velkého nepřítele, který se pokouší zmást lidi, aby nepoznali, co je pravda. Nejednota a rozkol, který se projevuje mezi křesťanskými církvemi, je do značné míry způsoben zvykem překrucovat Písmo, aby se jím podepřely určité teorie. Místo aby pečlivě studovali Boží slovo s pokorou v srdci, aby se seznámili s Boží vůlí, hledají mnozí lidé v Bibli jen něco podivuhodného a nového.

GC 521Někteří lidé vytrhují určité texty Písma ze souvislosti a uvádějí třeba polovinu jednoho verše, aby jím doložili své tvrzení - přičemž druhá polovina verše třeba říká přesný opak - , jen aby obhájili mylné učení nebo nekřesťanské zvyky. S hadí lstivostí se schovávají za výroky vytržené z kontextu, které spolu nesouvisí, a sestavují je tak, aby vyhovovaly jejich tělesným přáním. Vědomě překrucují Boží slovo. Jiní lidé, kteří mají bujnou fantazii, berou z Bible obrazy a symboly a vykládají je podle svých představ. Neberou vážně Písmo, které se vykládá samo, a své výmysly představují jako učení Bible.

Kdykoli se lidé pokoušejí studovat Písmo bez modlitby, bez skromnosti a ochoty nechat se poučit, převracejí smysl i těch nejjasnějších, nejprostších a nejsrozumitelnějších míst Bible. Zastánci papežství vybírají takové texty z Písma, které slouží jejich cílům, a vykládají je tak, jak se jim to hodí. Pak je předkládají lidem, a upírají jim právo studovat samostatně Písmo a porozumět mu. Každý člověk by měl mít přístup k celé Bibli. Pro mnohé by bylo lepší, kdyby je nikdo o Bibli nepoučil, než aby přijímali učení Písma tak překroucené.

Podle Božího záměru měla Bible být průvodcem všem, kdo se chtějí seznámit s vůlí svého Stvořitele. Bůh dal lidem jasné prorocké slovo. Andělé a dokonce sám Ježíš Kristus přišli, aby oznámili Danielovi a Janovi události, které se měly v budoucnu odehrát. Důležité skutečnosti, které se týkají naší záchrany, nejsou zahaleny tajemstvím. Bůh je zjevil tak, aby nemohly zmást a zavést na scestí lidi, kteří upřímně hledají pravdu. Pán prohlásil prostřednictvím proroka Abakuka: „*Zapiš to vidění ..., aby si je čtenář mohl snadno přečíst.*“ (Abakuk 2,2) Boží slovo je srozumitelné každému, kdo je zkoumá s modlitbou v srdci. GC 522Každý opravdu upřímný člověk dospěje k poznání pravdy. „*Pro spravedlivého je zaseto světlo.*“ (Žalm 97,11) Žádná církev nemůže růst v posvěcení, nebudou-li její členové opravdově hledat pravdu jako skrytý poklad.

Voláním po liberalizmu se lidé zaslepují, a nevidí pak plány nepřítele, zatímco on trvale sleduje své cíle. Jestliže se mu podaří nahradit Bibli lidskými spekulacemi, odstraní Boží zákon. Církve se pak dostanou do otroctví hříchu, přičemž budou tvrdit, že jsou svobodné.

Pro mnohé lidi se vědecký výzkum stal kletbou. Bůh dopustil, aby svět dostal ve vědeckých objevech a v uměleckých dílech velké poznání, avšak i největší myslitelé se mýlí, když se snaží vymezit vztah mezi zjevením a poznáním, pokud se nenechají vést Božím slovem.

Lidské poznání hmotných i duchovních skutečností je jen dílčí a nedokonalé, proto někteří lidé nejsou s to sladit své poznání vědy s výroky Písma. Mnozí pokládají teorie a domněnky za vědecká fakta a domnívají se, že Boží slovo by mělo být prověřováno učením, „*které se lživě nazývá ‚poznání‘*“ (1. Tim. 6,20). Nejsou schopni pochopit Stvořitele a jeho dílo, a protože si je neumějí vysvětlit přírodními zákony, považují výroky Bible za nepravdivé. Lidé, kteří pochybují o spolehlivosti údajů Starého a Nového zákona, zacházejí často ještě dál, pochybují o existenci Boha a nekonečnou moc připisují přírodě. Odmítli kotvu, a jsou ponecháni, aby se rozbili na útesech nevěry.

Mnoho lidí tak opouští víru a jsou sváděni satanem. Pokouší se být moudřejší než jejich Stvořitel, snaží se svým rozumem vypátrat a objasnit tajemství, která zůstanou zahalena do konce času. Kdyby však lidé hledali a pochopili, co Bůh sdělil o sobě a o svých záměrech, získali by takovou představu o slávě, vznešenosti a moci Hospodina, že by si uvědomili vlastní nicotnost a spokojili se s tím, co jim a jejich dětem Pán zjevil.

GC 523 Mistrovským satanovým klamem je podněcovat lidi, aby se stále zabývali zkoumáním a dohady o věcech, které nám Bůh nesdělil a jimž - podle jeho vůle - nemáme porozumět. Podobně ztratil také Lucifer své místo v nebi. Začal být nespokojený, protože mu Bůh nesvěřil všechna tajemství svých záměrů. Přehlížel, že mu Bůh ukázal, co má splnit ve vysokém postavení, které mu svěřil. Stejnou nespokojenost přenesl na anděly, kteří mu byli podřízeni. Tím způsobil jejich pád. Nyní se pokouší přenést tutéž nespokojenost do myšlení lidí, a také je svést k tomu, aby nerespektovali jednoznačná Boží nařízení.

Lidé, kteří nejsou ochotni přijmout jasné pravdy Bible, neustále hledají příjemné výmysly, kterými by uklidnili své svědomí. Čím méně duchovní je předkládané učení, čím méně vyžaduje sebezapření a pokoru, tím větší oblibě se těší. Tito lidé zneužívají své rozumové schopnosti, aby hověli svým tělesným žádostem. Považují se za příliš moudré, než aby s kajícím srdcem a s upřímnou modlitbou hledali v Písmu Boží vedení, a proto nejsou chráněni před zaslepeností. Satan je připraven uspokojovat žádosti srdce a podsouvá své klamy namísto pravdy. Tím způsobem získalo kdysi papežství moc nad lidmi. Protestanté kráčejí stejnou cestou, když odmítají pravdu, která s sebou přináší také kříž. Všechny, kdo se z pohodlnosti nebo chytráctví nezajímají o Boží slovo, aby se nemuseli odlišit od světa, Bůh zanechá, aby přijali místo pravdy bludy. Lidé, kteří vědomě odmítají pravdu, přijmou jakýkoli podvod. S odporem odmítají jeden klam, ale ochotně přijímají jiný. Apoštol Pavel psal o lidech, kteří „*nemilovali pravdu, která by je zachránila,*“ a prohlásil: „*Proto je Bůh vydává moci klamu, aby uvěřili lži. Tak budou odsouzeni všichni, kdo neuvěřili pravdě, ale nalezli zalíbení v nepravosti.*“ (2. Tes 2,10-12) GC 524 Takové varování stojí za to brát vážně, proto je třeba pečlivě zkoumat každé učení, které přijímáme.

K nejúspěšnějším trikům největšího podvodníka patří klamné učení a falešné zázraky spiritismu. Přestrojen za anděla světla roztahuje satan své sítě tam, kde to lidé nejméně očekávají. Budou-li však s modlitbou studovat Boží knihu, aby jí porozuměli, nebudou ponecháni v nevědomosti, aby přijali falešné učení. Odmítnou-li však pravdu, stanou se obětí klamu.

Jiným nebezpečným bludem je učení, které popírá božství Ježíše Krista a tvrdí, že Pán Ježíš před svým příchodem na tento svět neexistoval. Tento názor přijímá také mnoho lidí, kteří tvrdí, že věří v Bibli, přestože odporuje naprosto jednoznačným prohlášením našeho Spasitele o jeho božské přirozenosti, o jeho vztahu s Otcem a o tom, že existoval již dříve. Tento názor nelze přijmout bez překrucování Písma. Snižuje nejen náš lidský pohled na dílo vykoupení, ale podkopává také víru v Bibli jako Boží zjevení. O to je nebezpečnější, a tím nesnadněji se mu čelí. Jestliže lidé odmítají

svědectví inspirovaného Písma o božství Ježíše Krista, je zbytečné se s nimi o to přít, protože je nepřesvědčí ani nejpádnější důkaz. „*Přirozený člověk nemůže přijmout věci Božího Ducha; jsou mu bláznovstvím a nemůže je chápat, protože se dají posoudit jen Duchem.*“ (1. Kor. 2,14) Kdo přijal tento blud, nemůže správně chápat povahu a poslání Ježíše Krista nebo Boží plán záchrany člověka. Dalším rafinovaným a záludným bludem je šířící se přesvědčení, že satan neexistuje jako bytost, že Bible tímto termínem označuje pouze zlé myšlenky a přání lidí.

GC 525Učení, které tak často zaznívá z kazatelen, že druhý příchod Ježíše Krista je ve skutečnosti setkání každého člověka s Kristem ve chvíli, kdy člověk umírá, je výmysl, který má odvést pozornost lidí od osobního příchodu Pána Ježíše na nebeských oblacích. Po léta satan tvrdí: „*Hle, je v tajných úkrytech.*“ (Mat. 24,23-26) Mnozí lidé se zničili, protože tento podvod přijali.

Světská moudrost dále učí, že modlitba není důležitá. Vědci tvrdí, že modlitba nemůže přinést nějaké výsledky, protože by to bylo porušení zákonů - zázrak, a zázraky podle nich neexistují. Podle jejich názoru se celý vesmír řídí pevnými zákony, a ani Bůh nedělá nic, co by těm zákonům odporovalo. Představují Boha tak, jako by byl svázán svými vlastními zákony, jako by působení Bohem daných zákonů mohlo omezit Boží svobodu. Takové učení odporuje učení Písma. Nekonal snad Pán Ježíš a jeho apoštolové zázraky? Stejně laskavý Spasitel žije i dnes a je právě tak ochotný vyslyšet modlitbu víry, jako když chodil viditelně mezi lidmi. Přirozené spolupůsobí s nadpřirozeným. Součástí Božího plánu je poskytovat nám jako odpověď na modlitbu víry to, co by nám nedal, kdybychom o to neprosili.

Falešných učení a nesmyslných představ, které se vyskytují i v křesťanských církvích, je snad bezpočet. Nemůžeme ani domyslet, jak špatné důsledky přináší neuznávání jednoho základního bodu biblického učení. Lidé, kteří se toho odváží, jen málokdy zůstanou u odmítnutí jediné pravdy. Většinou se nezastaví, a pošlapávají jednu zásadu pravdy za druhou, až se stanou skutečně nevěřící. Falešné nauky populární teologie zavedly k pochybnostem nejednoho člověka, který by jinak věřil Bibli. Nemůže přijmout učení, které uráží jeho pojetí spravedlnosti, milosrdenství a dobroty. Pokud mu někdo takové učení předkládá jako učení Bible, odmítá ji přijmout jako Boží slovo.

GC 526A to je přesně cíl, který satan sleduje. Nic si nepřeje tolik jako podkopat víru v Boha a jeho slovo. Satan stojí v čele velkého davu pochybovačů a s vypětím všech sil se snaží zatáhnout další lidi do jejich řad. Pochybovat o všem se stalo módou. Mnoho lidí se z tohoto důvodu dívá na Boží slovo se stejnou nedůvěrou jako na samotného Boha - protože odmítá a odsuzuje hřích. Lidé, kteří se Biblí nechtějí řídit, odmítají také její autoritu. Čtou Bibli nebo poslouchají kázání jen proto, aby našli nějakou chybu. Řada lidí se stává nevěřícími jen proto, aby ospravedlnili nebo omluvili to, že zanedbávají své povinnosti. Jiní přijímají nevěrecké postoje z pýchy nebo z lenosti. Jsou příliš pohodlní, než aby vykonali něco, co by jim bylo ke cti a co vyžaduje námahu a sebezapření, a proto se snaží získat věhlas svrchované moudrosti tím, že kritizují Bibli. Bible obsahuje mnohé, čemu rozum neosvícený Boží moudrostí nemůže rozumět, a to je pro ně důvod ke kritice. Jak se zdá, někteří lidé považují za ctnost, že stojí na straně nevěry a pochybovačství. Pod slupkou upřímnosti se obvykle ukrývá, že jsou motivováni samolibostí a pýchou. Některým lidem dělá velkou radost, když v Bibli najdou něco, co znepokojí myšlení jiných lidí. Další se pouští do kritiky a diskuzí a zastávají nesprávné stanovisko jen proto, že mají rádi spory. Neuvědomují si, že se tím sami zaplétají do pasti. Když už jednou veřejně vyjádřili, že nevěří, mají pocit, že musí stejný názor obhajovat i dále. Tím se spojují s bezbožnými a zavírají si bránu do Božího ráje.

Bůh poskytl ve svém slovu dostatek dokladů o tom, že Bible pochází od něj. Jasně jsou v ní představeny velké pravdy, které se týkají našeho spasení. S pomocí Ducha svatého, kterého Bůh slíbil všem, kdo o něj upřímně prosí, může každý člověk těmto pravdám porozumět. GC 527Bůh poskytl lidem pevný základ, na němž mohou založit svou víru.

Omezený lidský rozum nestačí na to, aby plně pochopil plány a záměry nekonečného Boha. Vlastním úsilím nemůžeme Boha nikdy nalézt. Naše opovážlivá ruka se nesmí nikdy pokoušet nadzvedávat oponu, kterou Bůh zastřel svou vznešenost. Apoštol volá: „*Jak nesmírná je hloubka Božího bohatství, jeho moudrosti a vědění!*“ (Řím. 11,33) Můžeme však pochopit Boží jednání s

námi a pohnutky, kterými se řídí, abychom mohli poznat neomezenou lásku a milosrdenství spjaté s nekonečnou mocí. Náš nebeský Otec řídí všechno moudře a spravedlivě a my - místo nespokojenosti a nedůvěry - se před ním musíme sklonit v úctě a pokoře. Bůh nám sdělí o svých záměrech tolik, kolik je pro nás dobré, abychom věděli. V ostatních záležitostech musíme důvěřovat Boží všemohoucí ruce a laskavému srdci.

I když Bůh poskytuje dostatek důvodů pro víru, neodstraňuje nikdy všechny argumenty pro nevěru. Kdo hledá oporu pro své pochybnosti, určitě ji najde. Kdo odmítá přijmout a respektovat Boží slovo, dokud nebudou odstraněny všechny námitky a všechno, co vzbuzuje pochybnosti, nikdy Boží zvěst nepřijme.

Nedůvěra Bohu je přirozeným projevem neobráceného srdce, které se staví vůči Bohu nepřátelsky. Víru vštěpuje Duch svatý a daří se jí jen tam, kde se o ni pečuje. Nikdo se nemůže stát silným ve víře bez vytrvalého úsilí. Také nevěra povzbuzováním sílí. Jestliže se lidé zabývají pochybnostmi a kritikou, místo aby se zabývali důkazy, které Bůh dal k upevnění jejich víry, propadají pochybnostem stále více.

Boha zneuctívají lidé, kteří pochybují o jeho slibech a nevěří ujištěním o jeho milosti. Jejich vliv nevede druhé ke Kristu, spíše je odpuzuje. GC 528Jsou jako neplodné stromy, které rozprostírají široko daleko své větve a brání ostatním rostlinám, aby na ně svítilo slunce; ty pak v jejich studeném stínu uvadají a umírají. Výsledky jejich života budou svědčit proti nim. Zasévají pochybnosti a nevěru, a to nutně přinese žeň.

Kdo se chce opravdu zbavit pochybností, má jen jednu možnost - přestat klást zbytečné otázky a rozebírat to, čemu nerozumí, a naopak se řídit tím, co už poznal; pak získá vyšší poznání. Až přesně splní každý úkol, který dobře pochopil, pak bude schopen porozumět a splnit i další úkoly, o kterých nyní ještě pochybuje.

Satan je schopen přinést klam tak podobný pravdě, že jím oklame všechny, kdo se chtějí nechat oklamat a vyhnout sebezapření a obětem, které pravda vyžaduje. Nemůže však ve své moci držet jediného člověka, který si upřímně přeje poznat pravdu, ať to stojí cokoli. Ježíš Kristus je pravda a „*světlo, které osvěcuje každého člověka*“ (1. Jan. 1,9). Poslal Ducha pravdy, aby uvedl lidi do celé pravdy. Boží Syn ze své autority prohlásil: „*Hledejte, a naleznete!*“ „*Kdo chce činit jeho vůli, pozná, zda je mé učení z Boha.*“ (Mat. 7,7; Jan 7,17)

Následovníci Ježíše Krista vědí málo o úkladech, které proti nim osnuje satan a jeho pomocníci. Avšak Pán, který trůní na nebesích, přemůže všechny úklady a uskuteční své záměry. Pán dopouští, aby se jeho lid dostal do ohně zkoušek pokušení ne proto, že by mu jejich zápasy a utrpení dělaly potěšení, ale proto, že je to nezbytné pro jejich konečné vítězství. Nemůže je uchránit před pokušením, to by neodpovídalo jeho charakteru, protože zkoušky mají za cíl připravit je, aby dokázali odolat všem nástrahám zla.

GC 529Ani bezbožní lidé, ani satan nemohou překazit Boží dílo, ani připravit věřící o Boží přítomnost, jestliže s pokorným a kajícím srdcem vyznávají své hříchy a opouští je, jestliže se s vírou budou dovolávat Božích slibů. Každému pokušení, každému nepřátelskému vlivu - ať otevřenému nebo skrytému - lze úspěšně čelit, „*ne mocí ani silou, nýbrž mým duchem, praví Hospodin zástupů*“ (Zach. 4,6).

„*Oči Páně hledí na spravedlivé a jeho uši jsou otevřeny jejich prosbám. ... Kdo vám ublíží, budete-li horlit pro dobro?*“ (1. Petr. 3,12.13) Když Balám, zlákaný slibem bohaté odměny, se snažil použít kouzla proti Izraeli a pokusil se obětí přinesenou Pánu svolat prokletí na Boží národ, Boží Duch mu znemožnil svolávat zlo, které chtěl Balám vyřknout, a přinutil ho zvolat: „*Jak mám zatratit, když Bůh nezatracuje? Jak mám zaklínat, když Hospodin nezaklíná?*“ „*Kéž umřu smrtí lidí přímých, kéž je můj konec jako jeho!*“ Když přinášel novou oběť, bezbožný prorok prohlásil: „*Hle, dostal jsem úkol žehnat. On dal požehnání a já to nezvrátím. Nehledí na kouzla proti Jákobovi, nedbá těch, kdo přejí bídu Izraeli. Hospodin, jeho Bůh je s ním, hlaholí to v něm královským holdem.*“ „*Proti Jákobovi není zaklínadla, proti Izraeli není věštby. Od tohoto času bude hlásáno o Jákobovi, zvěstováno o Izraeli, co mu Bůh prokázal.*“ Přesto nechal potřetí postavit oltáře a znovu

se pokoušel pronést kletbu. Ale Boží Duch pronesl ústy proroka, který chtěl říci něco jiného, požehnání Božímu vyvolenému lidu a pokáral bláhovost a zlobu jejich nepřátel: „*Kdo ti bude žehnat, buď požehnán, kdo tě bude proklínat, buď proklet.*“ (4. Moj. 23,3.10.20.21.23; 24,9)

Izraelský národ byl tehdy Bohu věrný a dokud poslouchal Boží zákon, nemohla ho přemoci žádná pozemská ani ďábelská síla. Nakonec se však Balámovi, jemuž Pán nedovolil pronést kletbu nad vyvoleným národem, přece podařilo uvalit na tento národ kletbu tím, že jej svedl k hříchu. GC 530Když přestoupili Boží přikázání, oddělili se od Boha a pocítili moc nepřítele.

Satan dobře ví, že i ten nejslabší člověk, který žije v Kristu, je silnější než zástupy temnosti, že odolá a odrazí otevřený útok. Proto se snaží vylákat bojovníky kříže z jejich bezpečné pevnosti a napadnout je se svými zástupy zákeřně; je rozhodnut zničit každého, kdo se opováží vkročit na jeho území. Bezpečí nalezneme jen v pokorné víře v Boha a v poslušnosti všech jeho přikázání.

Nikdo není v bezpečí ani den, ba ani hodinu bez modlitby. Měli bychom prosit Pána zvlášť o moudrost, abychom byli schopni rozumět jeho slovu. Písmo ukazuje úklady pokušitele a způsoby, jak může být poražen. Satan umí velmi dobře citovat Písmo a dávat vlastní výklad textům, kterými nás chce přivést k pádu. Musíme studovat Bibli s pokorným srdcem a nesmíme nikdy zapomenout, že jsme na Bohu závislí. Musíme být stále na stráži před satanovými útoky, a současně se bez přestání s vírou modlit: „*Nevydej nás v pokušení.*“ (Mat. 6,13)

777

33. První velký podvod

GC 531Od samého začátku lidských dějin se satan snažil člověka svést. Vyvolal vzpouru v nebi a chtěl, aby se obyvatelé naší planety s ním spojili v boji proti Boží vládě. Pokud se řídili Božím zákonem, byli Adam a Eva dokonale šťastni. Tato skutečnost trvale svědčila proti tvrzení, které satan šířil v nebi, že Boží zákon omezuje stvořené bytosti, a není pro ně dobrý. Navíc, pohled na krásný domov připravený pro nevinný pár vyvolal satanovu závist. Rozhodl se, že přivodí jejich pád, odloučí je od Boha a podřídí je pod svou moc, tím ovládne tuto zemi a zřídí zde své království jako opozici proti Nejvyššímu.

Kdyby se satan projevil takový, jaký ve skutečnosti je, Adam a Eva by ho okamžitě odmítli, protože Bůh je před tímto nebezpečným nepřítelem varoval. Satan však pracoval skrytě a tajil své úmysly, aby se snadněji dostal ke svému cíli. Jako nástroj použil hada, který tehdy vypadal velmi krásně, a oslovil Evu otázkou: „Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ Kdyby se Eva nezačala s pokušitelem dohadovat, byla by v bezpečí. Odvážila se však s ním mluvit, a stala se obětí jeho lsti. Podobným způsobem se i dnes mnoho lidí stává satanovou obětí. Vyslovují pochybnosti o Božích požadavcích a vedou o nich spory. GC 532Místo respektování Božích nařízení, přijímají lidské teorie, ve kterých se skrývají satanovy nástrahy.

„*Žena hadovi odvětila: Plody ze stromů v zahradě jíst smíme. Jen o plodech ze stromu, který je uprostřed zahrady, Bůh řekl: Nejezte z něho, ani se ho nedotkněte, abyste nezemřeli. Had ženu ujišťoval: Nikoli, nepropadnete smrti. Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.*“ (1. Moj. 3,2-5) Sliboval, že se stanou podobni Bohu, získají vyšší moudrost, než jakou mají dosud, a budou schopni postoupit na vyšší úroveň bytí. Eva pokušení podlehla a svým vlivem svedla k hříchu i Adama. Uvěřili slovům hada, že Bůh nemyslí vážně to, co řekl. Přestali věřit svému Stvořiteli a začali si myslet, že Bůh omezuje jejich svobodu a že kdyby nerespektovali jeho zákon, mohli by získat větší moudrost a vyšší postavení.

Jaký smysl našel Adam po pádu do hříchu ve slovech: „V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti"? Přesvědčil se, že znamenají, jak mu satan namlouval, uvedení na vyšší úroveň bytí? Pak by přestoupení opravdu přineslo velký užitek a satan by se projevil jako velký dobrodinec lidského rodu. Adam se ovšem přesvědčil, že Boží výrok má jiný význam. Bůh prohlásil, že důsledkem

hříchu bude pro člověka návrat do prachu, z něhož ho Bůh stvořil. „*Navrátíš se do země, z níž jsi byl vzat.*“ (1. Moj. 3,19) Ukázalo se, že satanův slib: „Otevřou se vám oči,“ je pravdivý jen v jednom smyslu. Když totiž Adam a Eva neuposlechli Boha, otevřely se jejich oči, a poznali svou pošetilost, okusili zlo a ochutnali hořký plod neposlušnosti.

Uprostřed rajské zahrady rostl strom života, jehož plody měly schopnost udržovat při životě. GC 533Kdyby Adam nepřestal poslouchat Boha, mohl mít i nadále volný přístup k tomu stromu a žil by věčně. Když však zhřešil, odloučil se od stromu života, a propadl smrti. Boží rozsudek: „Navrátíš se do země, z níž jsi byl vzat,“ hovoří o úplném zániku života.

Přestoupením Božích požadavků člověk ztratil nesmrtelnost, kterou mu Bůh slíbil za podmínky, že bude poslušný. Adam nemohl svým potomkům předat, co neměl. Kdyby Bůh hříšnému lidskému rodu neukázal cestu k nesmrtelnosti prostřednictvím oběti svého Syna, neměl by člověk naději. Zatímco „smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili,“ Ježíš Kristus „*zlomil moc smrti a zjevil nepomíjející život v evangeliu*“ (Řím. 5,12; 2. Tim. 1,10). Jen v Ježíši Kristu lze dosáhnout nesmrtelnosti. Pán Ježíš řekl: „*Kdo věří v Syna, má život věčný. Kdo Syna odmítá, neuzří život.*“ (Jan 3,36) Každý člověk může získat ten nejcennější Boží dar, jestliže splní podmínky. Všichni, „kteří vytrvalostí v dobrém jednání hledají nepomíjející slávu a čest," obdrží "věčný život“ (Řím. 2,7).

Jedině podvodník slíbil Adamovi za neposlušnost život. Tvrzení hada Evě v ráji: „Nepropadnete smrti," bylo prvním kázáním, které kdy bylo prosloveno o nesmrtelnosti duše. Toto tvrzení, které se může odvolávat jedině na autoritu satana, zní z křesťanských kazatelen a většina lidstva je přijímá tak ochotně, jako je přijali naši prarodiče. Boží výrok: „*Duše, která hřeší, ta umře*“ (Ez. 18,20), by podle toho výkladu musel znamenat: Duše, která hřeší, nezemře, ale bude žít věčně. Můžeme se jen divit podivnému zaslepení lidí, kteří tak lehkověrně věří satanovi, zatímco Božímu výroku nevěří.

GC 534Kdyby měl člověk po pádu do hříchu přístup ke stromu života, žil by věčně a hřích by se tím stal nezničitelným. Cherubín s ohnivým mečem však hlídal „*cestu ke stromu života*“ (1. Moj. 3,24), a nikdo z Adamovy rodiny nesměl tuto zábranu překročit a jíst plody ze stromu života. Proto neexistují nesmrtelní hříšníci.

Po pádu člověka do hříchu satan přikázal svým spolupracovníkům, aby se obzvlášť snažili vštěpovat lidem víru v přirozenou nesmrtelnost člověka a - až se jim podaří lidi svést, aby přijali tento blud - pak je mají svést k přesvědčení, že hříšník bude věčně trpět. Vládce temna prostřednictvím svých přisluhovačů představuje Boha jako mstivého tyrana. Tvrdí, že Bůh uvrhne do pekla všechny, kdo se mu nelíbí, aby navěky pociťovali jeho hněv. Až budou trpět nevýslovná muka a svíjet se ve věčném ohni, bude se na to Stvořitel údajně dívat s uspokojením.

Takovým způsobem nepřítel připisuje Stvořiteli a Dobrodinci lidstva své vlastnosti. Krutost je vlastnost satana. Bůh je láska a vše, co stvořil, bylo čisté, svaté a laskavé, dokud do toho původce zla nezanesl hřích. Satan sám je tím nepřítelem, který svádí člověka k hříchu, a pak ho ničí. Pokud se mu to podaří a má jistotu, že mu člověk padne za oběť, raduje se zkázy, kterou způsobil. Kdyby mu to Bůh dovolil, pochytal by do svých sítí všechny lidi. Kdyby nezasáhla Boží moc, neunikl by ani jeden Adamův potomek.

Satan se snaží i dnes zvítězit nad lidmi - podobně jako vyhrál nad našimi prvními rodiči - tím, že zpochybňuje jejich vírou ve Stvořitele a vede je, aby pochybovali o moudrosti jeho vlády a spravedlnosti jeho zákona. Satan a jeho pomocníci představují Boha tak, jako by byl ještě horší než oni sami - aby tím ospravedlnili svou vlastní zlobu a vzpouru. Velký podvodník se snaží připisovat krutost své povahy našemu nebeskému Otci, aby vypadal jako někdo, komu bylo velmi ukřivděno, když byl vyhnán z nebe proto, že se nechtěl podřídit tak nespravedlivému vládci. GC 535Přesvědčuje svět, že pod jeho vládou by mohl mít svobodu, která by se lišila od otroctví způsobeného přísnými nařízeními Boha. Daří se mu tak získávat na svou stranu lidi, aby přestali důvěřovat Bohu.

Nauka, že bezbožní jsou trápeni ohněm a sírou ve věčném pekle a že za hříchy, které spáchali za svého krátkého života na zemi, budou mučeni tak dlouho, jak dlouho bude žít Bůh, je neslučitelná s Boží láskou a milosrdenstvím i s naším lidským smyslem pro spravedlnost. Přesto bylo toto učení

všeobecně hlásáno a dodnes je součástí některých vyznání. Jeden učený teolog řekl: „Pohled na pekelná muka zvýrazní blaženost vykoupených. Až uvidí, jak druzí lidé, kteří byli stejné podstaty a narodili se za stejných okolností, trpí taková muka, zatímco oni se mají tak dobře, poznají, jak jsou šťastni.“ Jiný prohlásil: „Zatímco bude navěky vykonáván rozsudek nad lidmi, na něž dopadl hněv, bude kouř jejich muk věčně stoupat před vykoupené, těšící se milosti, kteří nesdílejí osud zatracených a budou provolávat: Amen. Aleluja. Chvalte Hospodina!“

Kde lze v Božím slovu nalézt takovou nauku? Vykoupení v nebi by museli být zbaveni lítosti a soucitu, ale i prosté lidskosti? Budou snad jejich city nahrazeny lhostejností stoiků nebo krutostí divochů? Ne, to Boží slovo neučí. Lidé, kteří hlásají uvedené názory teologů, mohou být vzdělaní, ba i čestní, podléhají však satanovým klamům. Satan je svádí, aby určitým termínům v Bibli podsouvali jiný význam, aby v textu Božího slova viděli tvrdost a zlobu, která je vlastní satanu, nikoli našemu Stvořiteli: „*Jako že jsem živ, je výrok Panovníka Hospodina, nechci, aby svévolník zemřel, ale aby se odvrátil od své cesty a byl živ. Odvraťte se, odvraťte se od svých zlých cest! Proč byste měli zemřít, dome izraelský?*“ (Ez. 33,11)

GC 536Co by z toho Bůh měl, kdybychom připustili, že si libuje v pohledu na mučení, že má radost ze sténání, výkřiků a proklínání trpících stvoření v plamenech pekla? Mohou být tak strašné zvuky příjemnou hudbou pro Věčnou lásku? Zastánci nauky o věčném pekle tvrdí, že věčné utrpení bezbožných ukazuje, jak Bůh nenávidí hřích, který ničí pokoj a pořádek ve vesmíru. To je hrozné rouhání! Má snad hřích trvat navěky proto, že je pro Boha nepřijatelný? Podle učení zmíněných teologů utrpení bez naděje na slitování přivádí trpící k šílenství, takže své běsnění projevují kletbami a rouháním, a tím stále zvětšují svůj hřích. Boží slávu nezvětší po nekonečné věky stále rostoucí hřích.

Lidský rozum není s to docenit, kolik zla napáchalo falešné učení o věčném utrpení bezbožných. Učení Bible, plné lásky a dobroty, oplývající soucitem a slitováním, tak zastírají pověry a strach. Když si uvědomíme, jak falešnými barvami satan líčí Boží povahu, nemůžeme se divit, že lidé mají z našeho milosrdného Stvořitele strach, hrůzu a dokonce ho nenávidí. Příšerné představy o Bohu, které jsou tímto učením šířeny z kazatelen po celém světě, učinily z tisíců, ba milionů lidí pochybovače a ateisty.

Nauka o věčném utrpení bezbožných je jednou z falešných nauk, které tvoří „víno smilství“ duchovního Babylóna, jímž opájí všecky národy (Zjev. 14,8; 17,2). Je nepochopitelné, že Kristovi služebníci přijali toto kacířství a hlásali je z kazatelen. Přijali je od Říma, právě tak jako nesprávný den odpočinku. Je pravda, že toto učení hlásali také velcí a dobří muži, neměli však v této otázce takové poznání, jaké máme my dnes. Byli odpovědní jen za to světlo poznání, které zářilo v jejich době, my jsme však odpovědni za světlo, jež září v naší době. GC 537Jestliže odmítáme svědectví Božího slova a přijímáme falešné nauky proto, že tomu tak učili naši otcové, vztahuje se na nás odsouzení vynesené nad Babylónem - pijeme „víno jeho smilstva“.

Mnoho lidí, pro něž je učení o věčných mukách nepřijatelné, zachází do opačného extrému. Uvědomují si, že Písmo představuje Boha jako bytost plnou lásky a soucitu, a nemohou věřit, že by vydal svá stvoření ohni věčně hořícího pekla. Protože se však domnívají, že duše je nesmrtelná, docházejí k závěru, že všichni lidé budou nakonec zachráněni. Podle nich mají všechna varováni v Bibli přivést lidi k tomu, aby se báli a poslouchali Boha, nejsou však míněna doslovně. Hříšník může rozvíjet své sobectví, nerespektovat Boží požadavky, a přesto očekávat, že ho Bůh nakonec milostivě přijme. Takové učení spoléhá na Boží milost, ale nebere vážně Boží požadavky; líbí se lidskému sobectví a povzbuzuje bezbožné, aby žili dále ve špatnosti.

Jako příklad toho, jak zastánci nauky o univerzálním spasení překrucují Písmo, aby tím podpořili svou nauku, která působí na lidi naprosto zhoubně, stačí uvést jejich vlastní výroky. Na pohřbu jednoho nevěřícího mladíka, který zemřel náhle při nehodě, vybral si duchovní jako čtení z Písma text, který říká o Davidovi: „*Amnónovu smrt oželel.*“ (2. Sam. 13,39)

A pak o něm hovořil takto: "Často se mě lidé ptají, jaký osud postihne ty, kdo odcházejí ze světa v hříchu, kdo zemřou třeba v opilosti, s krvavými skvrnami po zločinech nesmytých z jejich oděvů,

nebo zemřou tak, jako zemřel tento mladík, bez jakéhokoli vyznání, bez náboženské zkušenosti. Písmo svaté nás uspokojí, dá nám odpověď na tuto obtížnou otázku. Amnón byl neobyčejně hříšný, nelitoval svých hříchů, byl opilý a v opilém stavu zemřel. David jako Boží prorok musel vědět, povede-li se Amnónovi v příštím světě zle nebo dobře. Jak promluvilo jeho srdce? GC 538 Amnónovu smrt oželel."

Řečník pak pokračoval: „A jaký závěr můžeme vyvodit z těchto slov? Že součástí jeho náboženské víry nebylo učení o věčných mukách lidí. Tak to chápeme a objevujeme v tom pádný důkaz na podporu příjemnější, osvícenější, blahodárnější domněnky o konečném univerzálním očištění a pokoji. David oželel smrt svého syna. A proč? Protože prorockým zrakem mohl nahlédnout do skvělé budoucnosti a vidět, že jeho syn - vzdálen všech pokušení, zbaven otroctví a očištěn od hříchu, když se stal dostatečně svatý a osvícený - byl přijat do shromáždění radujících se duchů v nebi. Útěchou pro Davida bylo, že jeho milovaný syn byl vzdálen od přítomného stavu hříchu a utrpení a odebral se tam, kde se do jeho duše bude vlévat nejvznešenější vliv Ducha svatého, kde se jeho mysl otevře pro moudrost nebes a prožitek z věčné lásky, a takto připraven a posvěcen bude moci prožívat pokoj a společnost nebeského dědictví."

„Tyto myšlenky by nás měly přesvědčit, že záchrana pro nebe nezávisí na ničem, co můžeme udělat za svého života na této zemi, ani na změně srdce, ani na víře, ani na náboženském vyznání."

Takovým způsobem opakují údajní Kristovi služebníci lež, kterou vyslovil had v ráji: „Nepropadnete smrti ... V den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh." Satan tvrdí, že i nejhorší hříšník - vrah, zloděj, cizoložník - bude po smrti mít možnost vstoupit do věčné blaženosti.

Z čeho vyvodil zmíněný falšovatel Písma své závěry? Z jediné věty, která vyjadřuje, že David se smířil s tím, co se stalo. GC 539 „David upustil od tažení proti Abšolónovi, neboť Amnónovu smrt oželel." (2. Sam. 13,39) Když se síla jeho zármutku časem zmírnila, odvrátily se jeho myšlenky od mrtvého k živému synovi, který ze strachu před spravedlivým trestem odešel dobrovolně do vyhnanství. Je to důkaz, že krvesmilný, opilý Amnón byl hned po smrti přenesen do nebeské blaženosti, aby tam byl připravován pro život se svatými anděly? Možná je to příjemně znějící báchorka, určená k tomu, aby uspokojila neobrácené srdce. Je to však satanova účinně působící lež. Divíme se, že takové učení podporuje bezbožnost?

Podobně jako zmíněný falešný učitel jednají mnozí další. Vytrhnou ze souvislosti několik slov Písma, přičemž v mnoha případech je zřejmé, že smysl textu je právě opačný, než co z něho vyvozují. A tak citovaný text používají jako důkaz pro učení, které odporuje Božímu slovu. Výrok uváděný jako důkaz, že opilý Amnón je v nebi, odporuje jasnému a jednoznačnému prohlášení Písma, že žádný opilec nevstoupí do Božího království (1. Kor. 6,10). Takovým způsobem dělají pochybovači a nevěrci z pravdy lež. Jejich lež oklame mnoho lidí a ukolébá je ve falešné jistotě.

Kdyby bylo pravda, že duše všech lidí odcházejí při smrti přímo do nebe, pak bychom si měli raději přát smrt než život. Tato víra může některé lidi přivést k tomu, že sami ukončí svůj život. Když na ně dolehnou strasti, těžkosti a zklamání, zdá se jim výhodnější ukončit tento život a přijít do věčné blaženosti.

Bůh dává ve svém slovu jednoznačný doklad, že potrestá přestupníky svého zákona. Ti, kdo si namlouvají, že Bůh je příliš milosrdný, než aby projevil spravedlnost vůči hříšníkům, by se měli podívat na golgotský kříž. GC 540 Smrt bezhříšného Božího Syna dosvědčuje, že „mzdou hříchu je smrt", že každé přestoupení Božího zákona přináší spravedlivou odplatu. Kristus, který byl bez hříchu, se stal hříchem kvůli člověku. Nesl vinu za přestoupení. Tvář jeho Otce se před ním ukryla, až jeho srdce puklo a život v něm uhasl. Přinesl takovou oběť proto, aby hříšníci mohli být zachráněni. Žádným jiným způsobem nemohl být člověk zproštěn trestu za hřích. Každý člověk, který odmítá tak draze vykoupené odpuštění, musí sám nést vinu a trest za své přestoupení.

Všimněme si, co Bible dále učí o bezbožných lidech, kteří odmítají pokání, jež zastánci univerzálního spasení vidí v nebi jako svaté, šťastné anděly.

„*Tomu, kdo žízní, dám napít zadarmo z pramene vody živé.*“ (Zjev. 21,6) Toto zaslíbení platí jen těm, kdo žízní. Splní se jen na lidech, kteří cítí potřebu vody života a hledají ji bez ohledu na případnou cenu. „*Kdo zvítězí, dostane toto vše; já mu budu Bohem a on mi bude synem.*“ (Zjev. 21,6) Zde jsou uvedeny také podmínky. Abychom se stali dědici Božího království, musíme bojovat proti hříchu a zvítězit nad ním.

Pán prohlásil prostřednictvím proroka Izaiáše: „Spravedlivému bude dobře, bude jíst ovoce svých skutků. Běda, zle bude svévolníku, tomu se dostane odplaty za to, co páchal.“ (Iz. 3,10.11) „*Přestože hříšník páchá zlo stokrát,*“ praví moudrý muž, „*a lhůta se mu prodlužuje, já vím, že dobře bude těm, kdo se bojí Boha, těm, kdo se bojí jeho tváře. Avšak svévolníkovi se dobře nepovede.*“ (Kaz. 8,12.13) A apoštol Pavel dosvědčuje, že hříšník hromadí proti sobě „*Boží hněv pro den hněvu, kdy se zjeví spravedlivý Boží soud. On odplatí každému podle jeho skutků.*“ „Soužení a úzkost padne na každého, kdo působí zlo.“ (Řím. 2,5.6.9)

GC 541 „*Žádný smilník, prostopášník ani lakomec, jehož bohem jsou peníze, nemá podíl v království Kristovu a Božím.*“ (Ef 5,5) „*Usilujte o pokoj se všemi a o svatost, bez níž nikdo nespatří Pána.*“ (Žid. 12,14) „*Blaze těm, kdo si vyprali roucha, a tak mají přístup ke stromu života i do bran města. Venku zůstanou nečistí, zaklínači, smilníci, vrahové, modláři - každý, kdo si libuje ve lži.*“ (Zjev. 22,14.15)

Bůh sám nechal pro člověka napsat o své povaze aio tom, jak jedná s hříchem. „*Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvýš milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích; avšak viníka nenechává bez trestu.*“(2.Moj. 34,6.7) „*Všechny svévolníky vyhlazuje.*“ „*Vzpurní budou do jednoho vyhlazeni, potomstvo svévolníků bude vymýceno.*“ (Žalm 145,20; 37,38) Moc a autorita Boží vlády ukončí vzpouru. Všechny projevy spravedlnosti se však budou naprosto shodovat s povahou Boha, který je milosrdný, shovívavý a dobrotivý.

Bůh neznásilňuje ničí vůli ani úsudek. Nemá zalíbení v otrocké poslušnosti. Přeje si, aby ho bytosti, které stvořil, milovaly, protože si jejich lásku zaslouží. Chce, aby ho poslouchaly, protože si uvědomují hodnotu jeho moudrosti, spravedlnosti a lásky. Lidé, kteří správně chápou tyto vlastnosti, jej budou milovat, protože obdivují jeho vlastnosti.

Zásady laskavosti, milosrdenství a lásky, jak jim učil a ztělesňoval je náš Spasitel ztělesňoval, jsou projevem Boží vůle a povahy. Pán Ježíš prohlásil, že neučí nic jiného, než co přijal od Otce. Zásady Boží vlády se dokonale shodují s příkazem Spasitele: „Milujte své nepřátele.“ GC 542Bůh vykoná spravedlnost nad bezbožnými pro blaho vesmíru, a vlastně i pro blaho jich samých. Chtěl by je učinit šťastnými, kdyby to neodporovalo zákonům jeho vlády a spravedlnosti jeho povahy. Projevuje jim svou lásku, umožňuje jim poznat svůj zákon a nabízí jim svou milost. Oni však pohrdají jeho láskou, přestupují jeho zákon a odmítají jeho milost. Stále sice přijímají Boží dary, ale Dárce zneucťují. Nenávidí Boha, protože vědí, že nemůže přijmout jejich hříchy. Pán dlouho snáší jejich převrácenost. Nakonec však přijde rozhodující hodina, kdy se rozhodne o jejich údělu. Připoutá Bůh tyto vzbouřence k sobě násilím? Přinutí je, aby plnili jeho vůli?

Lidé, kteří si vybrali za svého vůdce satana a nechali se ovládnout jeho mocí, nejsou připraveni, aby mohli vstoupit do Boží přítomnosti. V jejich povaze zakořenila pýcha, faleš, požitkářství a krutost. Mohli by vstoupit do nebe a žít věčně s lidmi, kterými tady na zemi pohrdali a které nenáviděli? Pravda nebude pro lháře nikdy příjemná. Pokora nikdy neuspokojí domýšlivost a pýchu. Čistota není přijatelná pro zkaženého a nesobecká láska se sobci nikdy nezalíbí. Jakou radost by mohlo nebe nabídnout lidem, které zajímají výhradně světské a sobecké záliby?

Mohou být lidé, kteří celý život prožili ve vzpouře proti Bohu, náhle přeneseni do nebe a sledovat vysoký a svatý stav dokonalosti, který tam panuje, dívat se, jak je každá bytost naplněna láskou, každá tvář září radostí, jak zní krásná hudba k poctě Boha a Beránka a nepřetržitý proud světla vyzařuje na vykoupené z tváře Boha, který sedí na trůnu? Mohou lidé, kteří nenávidí Boha, pravdu a svatost, přijít mezi nebeské zástupy a zpívat s nimi chvalozpěvy? Mohli by snést slávu Boha a Beránka? Ne. GC 543Bůh jim poskytl lhůtu milosti, aby si mohli vytvořit povahu pro nebesa.

Oni však nikdy neučili svou mysl, aby si zamilovala čistotu, nikdy se neučili jazyku nebes - a nyní je už příliš pozdě. Život prožitý ve vzpouře proti Bohu je nepřipravil pro nebe. Svatost a pokoj nebe by jim působily utrpení. Boží sláva by pro ně byla zničujícím ohněm. Nutně by se z tak svatého místa snažili uprchnout. Přáli by si zemřít, aby se ukryli před tváří Spasitele, který zemřel, aby je zachránil. Bezbožní lidé sami rozhodují o svém údělu. Sami se dobrovolně vyloučili z nebe, Bůh to ve své spravedlnosti a milosti jen přijme.

Podobně jako voda potopy ohlašuje také oheň Božího soudu, že ty, kteří si vědomě vybrali zlo, nelze zachránit. Nejsou ochotni podřídit se Boží autoritě. Navykli si žít ve vzpouře a když jejich život končí, je už příliš pozdě, aby obrátili proud svých myšlenek opačným směrem, aby se obrátili od svévole k poslušnosti, od nenávisti k lásce.

Bůh nechal na živu vraha Kaina, a tím ukázal světu, jak by to vypadalo, kdyby hříšník mohl žít věčně a dál neomezeně páchat zlo. Kainův příklad svedl mnoho jeho potomků k hříchu, až „*se na zemi rozmnožila zlovůle člověka*“ a Bůh viděl, že „*každý výtvor jeho mysli i srdce je v každé chvíli jen zlý*“. „*Země byla před Bohem zkažená a plná násilí.*“ (1. Moj. 6,5.11)

Z milosti ke světu Bůh v době Noeho odstranil všechny pachatele zla ze země. Z milosti vyhubil zvrhlé obyvatele Sodomy. Satan svým podvodným vlivem vzbudil soucit a obdiv vůči pachatelům nepravostí a ti jen dále naváděli druhé ke vzpouře proti Bohu. Tak tomu bylo v době Kaina i Noeho, v době Abrahama i Lota, tak je tomu i dnes. Z milosti k vesmíru Bůh nakonec odstraní všechny, kdo odmítají jeho milost.

GC 544 „Mzdou hříchu je smrt, ale darem Boží milosti je život věčný v Kristu Ježíši, našem Pánu.“ (Řím. 6,23) Život je dědictví spravedlivých, smrt je úděl bezbožných. Mojžíš Izraeli řekl: „*Předložil jsem ti dnes život a dobro i smrt a zlo.*“ (5. Moj. 30,15) Smrt, o níž se mluví v těchto textech Písma, není přirozená smrt, kterou umírají všichni lidé od Adama, protože jsou hříšní. Je to „druhá smrt“, opak věčného života.

V důsledku Adamova pádu do hříchu postihla smrt celý lidský rod. Všichni bez rozdílu odcházejí do hrobu. Plán spasení však zajistil, aby všichni lidé mohli být vzkříšení. „*Spravedliví i nespravedliví vstanou k soudu;*“ „*jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života.*“ (Skut. 24,15; 1. Kor. 15,22) Z hrobů však povstanou dvě rozdílné skupiny lidí. „*Všichni v hrobech uslyší jeho hlas a vyjdou: Ti, kdo činili dobré, vstanou k životu, a ti, kdo činili zlé, vstanou k odsouzení.*“ (Jan 5,28.29) Koho Pán shledá, že jsou hodni vzkříšení k životu, jsou „*blahoslavení a svatí*“. „*Nad těmi druhá smrt nemá moci.*“ (Zjev. 20,6) Ostatní, kteří vírou a pokáním nepřijali odpuštění, musejí nést trest za přestoupení – „mzdu hříchu“. Podstoupí trest různé délky a různého stupně - podle svých činů - a pak zemřou druhou smrtí. Bůh nemůže zachránit hříšníka s jeho hříchy, protože to odporuje Boží spravedlnosti a milosti. Ukončí jeho život, který hříšník svým přestoupením odmítl a prokázal, že ho není hoden. Žalmista volá: „*Maličko, a bude po svévolníkovi, všimneš-li si jeho místa, bude prázdné.*“ A jiný říká: „*Zmizí, jako by nikdy nebývali.*“ (Žalm 37,10; Abdiáš 16) Pokryti hanbou zmizí v beznadějném věčném zapomnění.

GC 545 Tak bude odstraněn hřích a celá bída a zkáza, kterou přináší. Žalmista napsal: „*Do záhuby svrhl svévolníka, jejich jméno zahladil jsi navěky a navždy. Po nepříteli zůstaly provždy jen trosky.*“ (Žalm 9,6.7) Apoštol Jan, jak je zaznamenáno v knize Zjevení, prorockým zrakem viděl věčnost a slyšel chvalozpěv nerušený jediným falešným tónem. Slyšel, jak celé tvorstvo na nebi i na zemi provolává Bohu slávu (Zjev. 5,13). Pak už nebudou existovat odsouzení lidé, kteří by se v nekonečném trápení rouhali Bohu. Trpící bytosti v pekle nebudou svými výkřiky rušit zpěv vykoupených.

Ze základního bludu o přirozené nesmrtelnosti lidské duše vychází učení o vědomém stavu po smrti. Tato nauka, podobně jako učení o věčném utrpení, odporuje učení Písma, zdravému úsudku i lidskému citu. Podle všeobecně rozšířeného přesvědčení vědí vykoupení lidé v nebi všechno, co se děje na zemi, zvláště pokud jde o jejich přátele, které tu zanechali. Byl by to pro zesnulé důvod k radosti, kdyby věděli o strastech žijících lidí, sledovali hříchy, kterých se dopouštějí jejich milovaní, a museli se dívat, jak prožívají starosti, zklamání a nesnáze života? Jak by pak mohli

prožívat blaženost nebe lidé, kteří by v myšlenkách byli u svých blízkých na zemi? Jak pobuřující je představa, že jakmile člověk vydechne naposled, dostane se duše hříšníka, který nečinil pokání, do pekelných plamenů. Jaký strach musí prožívat lidé, kteří sledují, jak jejich milí odcházejí do hrobu nepřipraveni, a dostanou se tak do věčného utrpení a zla. Některé lidi tyto trýznivé představy dovedly k šílenství.

Co na toto téma říká Písmo? David prohlásil, že mrtví nevědí nic. „*Jeho duch odchází, on se vrací do své země, tím dnem berou za své jeho plány.*“ (Žalm 146,4) GC 546Šalomoun dosvědčuje totéž: „*Živí totiž vědí, že zemrou, mrtví nevědí zhola nic.*“ „*Jak jejich láska, tak jejich nenávist i jejich horlení dávno zanikly a nikdy se již nebudou podílet na ničem, co se pod sluncem děje.*“ „*Není díla ani myšlenky ani poznání ani moudrosti v říši mrtvých, kam odejdeš.*“ (Kaz 9,5.6.10)

Když Bůh splnil prosbu krále Ezechiáše a prodloužil mu život o patnáct let, chvalořečil vděčný král Bohu za jeho velkou milost. Ve svém chvalozpěvu uvedl důvod, proč se tak raduje: „*Vždyť podsvětí nevzdává ti chválu, smrt tě nedovede chválit, ti, kdo sestoupili do jámy, už nevyhlížejí tvou věrnost. Živý, jenom živý, vzdá ti chválu jako já dnes.*“ (Iz. 38,18.19) Všeobecně se rozšířila představa, že spravedliví zesnulí jsou v nebi, kde žijí v blaženosti a chválí Boha nesmrtelným jazykem. Ezechiáš však neviděl ve smrti tak skvělou vyhlídku. S jeho slovy souhlasí výrok žalmisty: „*Mezi mrtvými tě nebude nic připomínat; což ti v podsvětí vzdá někdo chválu?*“ „*Mrtví nechválí už Hospodina, nikdo z těch, kdo sestupují v říši ticha.*“ (Žalm 6,5; 115,17)

Petr se o letnicích zmínil o praotci Davidovi a prohlásil, že „*zemřel a byl pohřben; jeho hrob tu máme až dodnes*“. „*David nevstoupil na nebe.*“ (Skut. 2,29.34) To, že David zůstává v hrobě až do vzkříšení, dokazuje, že spravedliví lidé neodcházejí při smrti do nebe. Jedině vzkříšením a v důsledku toho, že Kristus vstoupil na nebesa, může David nakonec zasednout po pravici Božího trůnu.

Apoštol Pavel napsal: „*Není-li vzkříšení z mrtvých, nebyl vzkříšen ani Kristus. Nebyl-li však Kristus vzkříšen, je vaše víra marná, ještě jste ve svých hříších, a jsou ztraceni i ti, kteří zesnuli v Kristu.*“ (1. Kor. 15,16-18) Kdyby po čtyři tisíce let spravedliví mrtví odcházeli při smrti do nebe, nemohl by Pavel říct, že kdyby nebylo vzkříšení, byli by „ztraceni i ti, kteří zesnuli v Kristu“? GC 547Vzkříšení by totiž nebylo třeba.

Mučedník Tyndale o stavu lidí po smrti prohlásil: „Otevřeně přiznávám, že nejsem přesvědčen o tom, že již žijí ve slávě, v jaké žije Kristus nebo v jaké žijí Boží andělé. Takové učení není článkem mého vyznání víry; neboť kdyby tomu tak bylo, musel bych kázání o vzkříšení těla považovat za zbytečnost.“ (William Tyndale, Úvod k Novému zákonu, 1534)

Nelze popřít, že učení o nesmrtelnosti, do které člověk přechází okamžitě po smrti, vedlo k přehlížení biblického učení o vzkříšení. Všiml si toho také dr. Adam Clarke, který prohlásil: „Zdá se, že učení o vzkříšení mělo pro první křesťany mnohem větší význam, než má dnes. Proč tomu tak je? Apoštolové je soustavně zdůrazňovali a jím povzbuzovali Kristovy následovníky k pilnosti, poslušnosti a radostné mysli. A jejich následovníci se dnes o něm zmiňují jen výjimečně. Tak kázali apoštolové a v to věřili první křesťané, tak kážeme my a v to věří i naši posluchači. Na žádné učení v evangeliu není kladen větší důraz a žádné učení není v dnešních kázáních tak zanedbáváno.“ (Adam Clarke, Komentář k Novému zákonu, poznámky k 1. Kor. 15)

Tento stav trvá již tak dlouho, že jedinečná pravda o vzkříšení se téměř vytratila a křesťanský svět na ni zapomněl. Proto jistý přední náboženský spisovatel ve svých poznámkách ke slovům apoštola Pavla v 1. Tes. 4,13-18 napsal: „*Pro poskytování útěchy je pro nás učení o nesmrtelnosti výhodnější než nejisté učení o druhém příchodu. Pán si pro nás přijde v okamžiku naší smrti. Na to máme čekat a připravovat se. Zemřelí už vešli do slávy. Nečekají na hlas Boží polnice, která ohlásí jejich soud a blaženost.*“

GC 548Než Pán Ježíš opustil své učedníky, neřekl jim, že za ním brzy přijdou. Slíbil jim: „*Jdu, abych vám připravil místo, a odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě.*“ (Jan 14,2.3) Také apoštol Pavel napsal, že „*zazní povel, hlas archanděla a zvuk Boží polnice, sám Pán sestoupí z nebe, a ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve; potom my živí, kteří se toho*

dočkáme, budeme spolu s nimi uchváceni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem.“ A k tomu praví: „*Těmito slovy se vzájemně potěšujte.*“ (1. Tes. 4,16-18) Tato slova útěchy se zásadně rozcházejí s výše uvedenými výroky duchovního, který zastává univerzální spasení. Duchovní utěšoval pozůstalé, že Pán přijal zesnulého mezi své anděly ihned poté, co vydechl naposled, bez ohledu na to, jak byl hříšný. Apoštol Pavel odkazoval své spoluvěřící na budoucí příchod Pána Ježíše, až bude zlomena moc smrti a hrobu „a ti, kdo zemřeli v Kristu,“ budou vzkříšeni k věčnému životu.

Dříve než někdo bude moci vstoupit do věčných příbytků, musí být jeho případ prošetřen a Bůh musí posoudit jeho povahu a skutky. Všichni lidé budou souzeni podle záznamů v nebeských knihách a všichni dostanou odměnu podle svých skutků. Tento soud se nekoná při smrti jednotlivého člověka. Všimněme si slov apoštola Pavla*: „Ustanovil den, v němž bude spravedlivě soudit celý svět skrze muže, kterého k tomu určil. Všem lidem o tom poskytl důkaz, když jej vzkřísil z mrtvých.*“ (Skut. 17,31) Apoštol zde jasně říká, že pro soud světa je pevně stanoven konkrétní den v budoucnosti.

Apoštol Juda odkazuje na stejnou dobu: „*Také anděly, kteří si nezachovali své vznešené postavení, ale opustili určené místo, drží*“ Hospodin „*ve věčných poutech v temnotě pro veliký den soudu.*“ Dále cituje slova Enocha: „*Hle, přichází Pán s desetitisíci svých svatých, aby vykonal soud nade všemi.*“ (Juda 6.14.15) GC 549Apoštol Jan zaznamenal, že uviděl „*mrtvé, mocné i prosté, jak stojí před trůnem, a byly otevřeny knihy ... a mrtví byli souzeni podle svých činů zapsaných v těch knihách.*“ (Zjev. 20,12)

Kdyby se mrtví už těšili v nebeské blaženosti nebo kdyby se svíjeli v pekelných plamenech, k čemu by byl soud? Boží slovo dává na tyto důležité otázky jasné a jednoznačné odpovědi, kterým mohou porozumět i prostí lidé. Můžeme však najít něco moudrého nebo spravedlivého v běžně rozšířené nauce? Mohli by spravedliví po vyšetření svých případů před soudem přijmout pochvalu: „*Správně, služebníku dobrý a věrný, ... vejdi a raduj se u svého pána*“ (Mat. 25,21), kdyby už žili v Boží přítomnosti po celá staletí? Povolá snad Soudce nebe a země bezbožné z místa muk, aby nad nimi vynesl rozsudek: „*Jděte ode mne, prokletí, do věčného ohně!*“ (Mat. 25,41) To je rouhání, hanebné zesměšňování Boží moudrosti a spravedlnosti.

Učení o nesmrtelnosti duše patří mezi falešné nauky, které Řím převzal z pohanství a zanesl do křesťanského náboženství. Martin Luther je přiřadil k oněm „nehorázným výplodům, které patří na smetiště římských dekretů“ (E. Petavel, Problém nesmrtelnosti, str. 255). Ve svých poznámkách ke slovům Šalomouna, že mrtví nevědí nic, reformátor uvedl: „Tu je další důkaz, že mrtví nic nevědí. Nemají povinnosti, ani důmysl, ani umění, ani moudrost. Šalomoun tvrdí, že mrtví spí a necítí vůbec nic, neboť leží, nepočítají ani dny ani roky. Když se však probudí, bude se jim zdát, že spali sotva okamžik.“ (Martin Luther, Výklad Šalomounovy knihy zvané Kazatel, str. 152)

GC 550Nikde se v Písmu nenajde tvrzení, že spravedliví dostanou odměnu a bezbožní budou potrestáni okamžitě po smrti. Patriarchové a proroci nic takového nezaznamenali. Kristus a jeho apoštolové nic podobného neřekli. Bible jasně učí, že mrtví neodcházejí hned do nebe, ale že spí až do vzkříšení (1. Tes. 4,14; Job 14,10-12). V ten den, když „*se přetrhne provaz stříbrný a než se rozrazí číše zlatá*“ (Kaz 12,6), zmizí myšlení člověka. Ti, kdo vcházejí do hrobu, již nepromluví. Nevědí o ničem, co se děje pod sluncem (Job 14,21), Je to blažený odpočinek pro unavené spravedlivé. Čas, ať dlouhý nebo krátký, je pro ně jen okamžikem. Spí, a probudí je Boží polnice k slavné nesmrtelnosti. „*Až se naposled ozve polnice, ... mrtví budou vzkříšeni k nepomíjitelnosti... A když pomíjitelné obleče nepomíjitelnost a smrtelné nesmrtelnost, pak se naplní, co je psáno: Smrt je pohlcena vítězstvím!*“ (1. Kor. 15,52.54) Až budou povoláni z hlubokého spánku, začnou přemýšlet o tom, na co přestali myslet, než zemřeli. Posledním pocitem byl strach ze smrti, poslední myšlenkou to, že propadají moci hrobu. Až povstanou z hrobu, jejich první radostnou myšlenku vyjádří vítězné zvolání: „*Kde je, smrti, tvé vítězství? Kde je, smrti, tvá zbraň?*“ (1. Kor. 15,55)

34. Mohou s námi mluvit zemřelí lidé?

GC 551Služba andělů, jak o ní mluví Boží slovo, je pro každého Kristova následovníka mimořádně potěšující a drahocenná pravda. Toto biblické učení však zatemňují a převracejí bludy populární teologie. Učení o přirozené nesmrtelnosti, převzaté z pohanské filozofie a v době temna a velkého odpadnutí přičleněné ke křesťanské věrouce, zatlačilo pravdu, kterou tak jasně učí Písmo, že „mrtví nevědí zhola nic“ (Kaz. 9,5). Mnoho lidí věří, že andělé vysílaní „k službě těm, kdo mají dojít spasení,“ (Žid. 1,14) jsou duchové mrtvých, přestože Písmo vysvětluje, že nebeští andělé existovali ještě před tím, než zemřel první člověk.

Nauka, že člověk i po smrti existuje ve stavu vědomí, zvláště víra, že duchové mrtvých se vracejí, aby sloužili živým lidem, připravila cestu modernímu spiritismu. Jestliže mrtví mohou přijít do přítomnosti Boha a andělů a jestliže jejich poznání zdaleka přesahuje poznání, které měli za živa na zemi, proč by se nemohli vrátit na zem, aby poučovali žijící? Jestliže se duchové mrtvých, jak učí populární teologové, vznášejí nad svými přáteli na zemi, proč by s nimi nemohli komunikovat, varovat je před zlem nebo je těšit v jejich zármutku? GC 552Jak mohou lidé, kteří věří ve stav vědomí člověka po smrti, zavrhovat to, co jim oslavení duchové sdělují jako poznání pocházející od Boha? Tímto způsobem, který je pokládán za posvátný, uskutečňuje satan své úmysly. Jako poslové ze světa duchů přicházejí padlí andělé a provádějí rozkazy satana. Kníže zla předstírá, že umožňuje komunikaci mezi živými a mrtvými, ve skutečnosti však působí na jejich mysl okouzlujícím vlivem on sám.

Satan má moc předvést lidem podobu jejich zesnulých přátel. Podvod je dokonalý - jejich vzhled, slova, hlas - všechno napodobuje s podivuhodnou přesností. Mnozí lidé se nechávají potěšit ujištěním, že jejich milovaní se těší v radosti nebes a - aniž si uvědomují nebezpečí - poskytují sluch „svůdným duchům a naukám ďábla“.

Když lidé uvěří, že mrtví se opravdu vracejí, aby s nimi mluvili, předvede jim satan takové lidi, kteří zemřeli nepřipraveni. Duchové však tvrdí, že jsou v nebi šťastni, že tam dokonce zaujímají vznešené postavení, a tak se šíří blud, že mezi spravedlivými a bezbožnými není žádný rozdíl. Domnělí návštěvníci ze světa mrtvých pronášejí někdy výstrahy a varování, které se pak prokáží jako správné. Tím si získají důvěru a pak šíří učení, které přímo podkopává víru v Písmo. Předstírají hluboký zájem o blaho svých přátel na zemi a namlouvají jim nejnebezpečnější bludy. To, že někdy říkají pravdu a někdy mohou předpovědět budoucí události, dává jejich výpovědím

zdání spolehlivosti. Proto tolik lidí ochotně přijímá jejich falešné učení a slepě mu věří, jako by to byla nejsvětější pravda. Zapomínají na Boží zákon, pohrdají Duchem milosti, krev smlouvy pokládají za něco nesvatého. Duchové popírají Kristovo božství a Stvořitele srovnávají se sebou. GC 553Tak pokračuje starý buřič v nové masce ve svém boji proti Bohu, který začal v nebi a vede ho na zemi již téměř šest tisíc let.

Někteří lidé se pokoušejí vysvětlit spiritistické projevy tím, že je pokládají za podvod a připisují je obratnosti média. Je sice pravda, že někteří lidé předváděli různé triky, existují však také jednoznačné projevy nadpřirozené moci. Tajemné klepání, jímž začal moderní spiritismus, nebylo výsledkem lidské obratnosti nebo klamu, ale přímé dílo zlých andělů. Zavedli tím jeden z nejúspěšnějších klamů, které ničí lidské duše. Někteří lidé jsou svedeni právě proto, že spiritismus považují pouze za lidský podvod. Když se pak blíže seznámí s některými projevy, které musí pokládat za nadpřirozené, jsou svedeni, a považují je za projev Boží moci.

Tito lidé přehlížejí výroky Bible o divech, které působí satan a jeho společníci. Satanova pomoc umožnila faraonovým kouzelníkům, aby napodobili Boží dílo. Apoštol Pavel napsal, že před druhým příchodem Ježíše Krista satan podobně projeví svou moc. Před příchodem Pána Ježíše se díky satanu projeví „*kdejaký mocný čin, klamná znamení a zázraky a všemožná nepravost*“ (2. Tes. 2,9.10). A apoštol Jan líčí moc konající divy, jež se projeví v posledních dnech, a říká: „*Činí veliká znamení, dokonce i oheň s nebe nechá před zraky lidí sestoupit na zem. Bylo jí dáno dělat znamení ... a svádět jimi obyvatele země.*“ (Zjev. 13,13.14) Proroctví nepředpovídá jen podvody. Lidé budou podvedeni zázraky, které satanovi pomocníci mohou konat a ne je jen předstírat.

Kníže temnosti, který tak dlouho věnoval síly svého mistrovského ducha podvodnému dílu, obratně přizpůsobuje svá pokoušení lidem všech skupin a tříd. GC 554Lidem vzdělaným a kultivovaným předkládá spiritismus v jemnější a rozumnější formě, a tím se mu daří vtáhnout mnohé do svých sítí. Apoštol Jakub napsal, že moudrost, kterou dává spiritismus, „*není moudrost přicházející shůry, ale přízemní, živočišná, ďábelská*“ (Jak. 3,15). To ovšem pokušitel skrývá, když se to hodí jeho záměrům. Satan, který se mohl objevit ve slávě nebeského serafína před Kristem na poušti pokušení, přichází k lidem v podobě krásného anděla světla. Působí na rozum tím, že předkládá povznášející náměty. Dokáže nadchnout obrazotvornost strhujícími představami a získat si náklonnost výmluvným líčením lásky a lidumilnosti. Podněcuje fantazii k rozletu a svádí lidi k tomu, aby byli pyšní na svou vlastní moudrost a v srdci pohrdali Bohem. Mocná bytost, která mohla Vykupitele světa vynést na vysokou horu a ukázat mu všechna království země i jejich slávu, přichází k lidem se svými pokušeními způsobem, který zmate smysly každého, koho nechrání Boží moc.

Satan nyní klame lidi, jako oklamal Evu v ráji, když jí lichotil a vzbudil v ní touhu po zakázaném poznání a po sebepovýšení. To je zlo, kterému sám podlehl a které způsobilo jeho pád. Proto se nyní pokouší stejným zlem přivést do záhuby lidi. Slibuje: „Budete jako Bůh znát dobré i zlé.“ (1. Moj. 3,5) Spiritismus učí, „že člověk je tvor pokroku a je určen, aby se od narození až do věčnosti vyvíjel k božství.“ Učí také, že „každý duch bude soudit sám sebe, nebude ho soudit nikdo jiný. ... Soud bude spravedlivý, protože jde o vlastní soud. ... Každý máte v sobě trůn.“ Jeden učitel spiritismu, když se v něm probudilo „duchovní vědomí“, prohlásil: „Všichni moji bližní jsou nepadlí polobozi." Jiný řekl: „Každá spravedlivá a dokonalá bytost je Kristem.“

GC 555Tak na místo spravedlnosti a dokonalosti věčného Boha, jemuž náleží úcta, na místo dokonalé spravedlnosti Božího zákona, pravého měřítka lidských projevů, dosadil satan hříšnou, omylnou přirozenost samého člověka jako jediný předmět uctívání, jediné kritérium soudu, jediné měřítko povahy. Je to pokrok, nikoli však vzhůru, ale dolů.

V oblasti intelektuální i duchovní platí zákon, že zabýváme-li se něčím blíže, měníme se podle toho. Mysl se postupně přizpůsobuje předmětům, kterými se zabývá. Připodobňuje se tomu, co se naučila milovat a uctívat. Člověk se nikdy nedostane nad své měřítko čistoty, dobroty nebo pravdy. Je-li jeho nejvyšším ideálem vlastní já, nedosáhne nikdy něčeho vznešenějšího. Spíše bude klesat

hlouběji a hlouběji. Pouze Boží milost má moc povznést člověka. Pokud je člověk ponechán sám sobě, vede jeho cesta nevyhnutelně dolů.

Smyslným lidem, kteří prosazují sebe a ženou se za požitky, předkládá satan spiritismus v hrubší podobě než lidem vzdělaným a na vyšší úrovni, protože hrubí lidé v jeho hrubších formách nachází to, co odpovídá jejich sklonům. Satan sleduje každý projev lidské křehkosti a všímá si, k jakým hříchům má kdo sklon. A pak se snaží, aby člověku nescházely příležitosti uspokojovat sklony ke zlému. Svádí lidi, aby přeháněli to, co je jinak samo o sobě správné a dobré, a aby nestřídmostí oslabovali své tělesné, duševní i duchovní síly. Satan zničil a stále ničí tisíce lidí tím, že je svádí, aby uspokojovali své vášně, a tím se stávali stále hrubší. A aby dokonal své dílo zkázy, prohlašuje prostřednictvím duchů, že „pravé poznání pozvedá člověka nad každý zákon," že „vše, co existuje, je správné," že „Bůh nikoho neodsuzuje" a že „všechny hříchy jsou neškodné". Když lidi svede, aby uvěřili, že nejvyšším zákonem je žádost, že svoboda je nevázanost a člověk je odpovědný pouze sobě a jen sám sobě bude skládat účty, nedivme se, že se šíří zkaženost a mravní úpadek. GC 556Tisíce lidí rády přijímají učení, které jim dovoluje hovět tělesným žádostem. Uzdu sebeovládání svěřují svým choutkám, duchovní a duševní síly podřizují animálním skonům a satan s uspokojením nachází ve svých léčkách tisíce lidí, kteří se považují za následovníky Ježíše Krista.

Lživá tvrzení spiritismu nemusí nikoho oklamat. Bůh dal lidem dostatek informací, aby mohli podvod odhalit. Jak jsme si již ukázali, učení, které tvoří vlastní základ spiritismu, naprosto odporuje jasným výrokům Písma. Bible říká, že mrtví nevědí nic, že jejich myšlení vymizelo, že se neúčastní ničeho, co se děje pod sluncem, a nevědí nic o radostech a starostech lidí, kteří jim byli na zemi nejdražší.

Navíc, Bůh výslovně zakázal jakýkoli styk s duchy zesnulých. V době starého Izraele někteří lidé tvrdili, podobně jako dnes spiritisté, že se stýkají s mrtvými. Avšak „věštecké duchy", jak nazývali tyto návštěvníky z jiných světů, prohlašuje Bible za démony (Srov. 4. Moj. 25,1-3; Žalm 106,28; 1. Kor. 10,20; Zjev. 16,14). Komunikaci s takovými duchy Hospodin označil jako ohavnost a zakázal ji pod trestem smrti (3. Moj. 19,31; 20,27). Dnes se lidé usmívají i názvu čarodějnictví. Názor, že lidé mohou komunikovat s démony, pokládají za středověkou bajku. Spiritismus, který má statisíce, ba miliony přívrženců, však pronikl i do vědeckých kruhů, vkradl se do církví, do zákonodárných sborů i na dvory panovníků, není nic jiného než čarodějnictví ve starých dobách odsouzené a zakázané, a dnes oživené v nové podobě.

GC 557I kdybychom neměli žádný jiný důkaz o podstatě spiritismu, mělo by křesťanu stačit to, že duchové nerozlišují mezi spravedlností a hříchem, mezi nejušlechtilejším a nejčistším následovníkem Ježíše Krista a nejzkaženějším sluhou satana. Když satan namlouvá světu, že i nejhorší lidé jsou v nebi a mají tam vysoká postavení, říká tím: „*Nezáleží na tom, jak jste bezbožní, zda věříte nebo nevěříte v Boha a v Bibli. Žijte, jak se vám líbí, do nebe se stejně dostanete.*" Hlasatelé spiritismu ve skutečnosti říkají: „*Každý, kdo se dopouští zlého, líbí se Hospodinu, takovým on přeje. Anebo: Kde je Bůh zastávající právo?*" (Mal. 2,17) Boží slovo varuje: „*Běda těm, kdo říkají zlu dobro a dobru zlo, kdo vydávají tmu za světlo a světlo za tmu.*" (Iz. 5,20)

Tito lživí duchové představují také apoštoly a vkládají jim do úst výroky, které naprosto protiřečí tomu, co apoštolové napsali pod vlivem Ducha svatého, když žili na zemi. Popírají Boží původ Bible, a tím boří základ křesťanské naděje a ničí světlo, které ukazuje cestu do nebe. Satan přesvědčuje lidi, aby uvěřili, že Bible je výmysl nebo snad kniha, která se hodila pro naše předky, dnes ji však nemusíme brát vážně a můžeme ji odložit jako něco zastaralého. Jako náhradu za Boží slovo předkládá satan projevy duchů. To je prostředek, který dokonale ovládá, jím přesvědčí lidi o všem, co chce. Knihu, která odsuzuje jej i jeho následovníky, odsouvá stranou - právě tam, kde ji chce mít - a Spasitele světa představuje jako obyčejného člověka. A jako římští vojáci, hlídající Ježíšův hrob, šířili lživou zprávu, kterou jim našeptali kněží a starší lidu, aby popřeli zprávy o vzkříšení Ježíše Krista, tak se přívrženci spiritistických projevů pokouší vzbudit zdání, že v životě našeho Spasitele není nic mimořádného. Snaží se zatlačit Pána Ježíše do pozadí, aby mohli upoutat pozornost na své divy, a prohlašovat, že jejich zázraky zdaleka překonávají činy Ježíše Krista.

Spiritismus nyní mění své formy. Zakrývá některé své pochybné rysy a halí se do pláštíku křesťanství. GC 558Jeho prohlášení veřejnost zná již mnoho let z řečnických projevů a z tiskovin, z nichž je patrná jeho pravá podstata. Toto učení nelze popřít ani zakrýt.

Ani v jeho dnešní podobě nelze tento podvod nadále tolerovat. Ve skutečnosti je nebezpečnější než dříve, protože je záludnější. Dříve spiritismus odmítal Ježíše Krista a Bibli, nyní předstírá, že je přijímá a uznává. Bibli však vykládá tak, aby to vyhovovalo neobrácenému srdci, znehodnocuje její životně důležité pravdy. Mluví o lásce jako o hlavní Boží vlastnosti, ale snižuje ji na pouhou sentimentalitu, která téměř nerozlišuje mezi dobrem a zlem. Boží spravedlnosti, odsouzení hříchu a požadavkům Božího svatého zákona nevěnuje pozornost. Učí lidi, aby Desatero přikázání považovali za mrtvou literu. Zmocňuje se smyslů lidí příjemnými, klamnými pohádkami a svádí je, aby odmítali Bibli jako základ své víry. Tím vlastně lidé zapírají Krista jako kdysi. Satan zaslepuje jejich oči tak, že si toho klamu nejsou vědomi.

Jen málo lidí si plně uvědomuje klamnou moc spiritismu a nebezpečí, které vytváří. Mnozí se spiritizmem zabývají jen ze zvědavosti. Ve skutečnosti v něj nevěří a zděsili by se při pomyšlení, že se mohou dostat pod nadvládu satanských duchů. Mají však odvahu vkročit na zakázanou půdu, a nepřítel proti nim použije svou moc navzdory jejich vůli. Pokud dovolí, aby jednou ovládl jejich myšlení, zmocní se jich. Pak už se vlastními silami čarovného omámení nedokážou zbavit. Jedině Boží moc, vyprošená opravdovou modlitbou víry, může tyto zajatce vysvobodit.

Lidé, kteří vědomě trpí hříšné sklony ve své povaze nebo se dobrovolně poddávají hříchu, přivolávají satanovo pokušení. Oddělují se od Boha a připravují se o ochranu jeho andělů. GC 559Když pak k nim přijde satan se svými podvody, jsou bezbranní a snadno se stanou jeho kořistí. Ti, kdo se poddávají jeho moci, si sotva uvědomují, kde jejich cesta skončí. Až se jich pokušitel plně zmocní, použije je jako své pomocníky, aby svedl do i další záhuby.

Prorok Izaiáš napsal: „*Řeknou vám: ‚Dotazujte se duchů zemřelých a jasnovidců, kteří sípají a mumlají.‘ Což se lid nemá dotazovat svého Boha? Na živé se má ptát mrtvých? K zákonu a svědectví! Což oni neříkají takové slovo, že mu z něho nevzejde jitřní záře?*“ (Iz. 8,19.20) Kdyby lidé uznali pravdu o přirozenosti člověka a o stavu mrtvých, tak jasně vyloženou v Písmu svatém, poznali by v tvrzeních a projevech spiritismu působení satana, jeho moc, znamení a klamné zázraky. Místo aby se vzdali nevázanosti, tak příjemné neobrácenému srdci a zřekli se hříchu, jež tak milují, mnozí raději zavírají oči před světlem a navzdory varování pokračují dál, zatímco je satan zaplétá do svých sítí a oni se stávají jeho kořistí. „*Nepřijali a nemilovali pravdu, která by je zachránila. Proto je Bůh vydává do moci klamu, aby uvěřili lži.*“ (2. Tes. 2,10.11)

Ty, kdo se stavějí proti učení spiritismu, napadají nejen lidé, ale i satan a jeho andělé. Dali se totiž do boje proti duchovním vládám a mocnostem i zlým duchům na výsostech. Satan se nevzdá ani kousku území, pokud jej nezaženou nebeští poslové. Boží lid mu může čelit - podobně jako Spasitel - slovy: „Je psáno.“ Satan dnes umí stejně jako v době Pána Ježíše citovat Písmo a překrucovat jeho výroky, aby jimi podepřel své klamy. Lidé, kteří chtějí obstát v této nebezpečné době, musí rozumět zvěsti Písma.

GC 560Mnoho lidí se setká s ďábelskými duchy, kteří se jim zjeví v podobě jejich zesnulých příbuzných nebo přátel a budou hlásat naprosté bludy. Tito návštěvníci se budou dovolávat našich citů a konat zázraky, aby svá tvrzení doložili. Musíme být připraveni odolat jim pomocí biblické pravdy, která říká, že mrtví nevědí nic a že tak se zjevují ďábelští duchové.

Před námi je hodina „zkoušky, která přijde na celý svět a prověří obyvatele země“. Lidé, jejichž víra není pevně založená na Božím slovu, budou podvedeni a přemoženi. Satan působí „všemožnou nepravostí“, aby získal nadvládu nad lidmi, a jeho klamy stále porostou. Svého cíle však může dosáhnout jen tehdy, podlehnou-li lidé dobrovolně jeho svodům. Kdo chce poznat pravdu a opravdově ji hledá, kdo usilují očistit svou duši poslušností a dělá všechno, co je v jeho silách, aby byl připraven na zápas, najde v Bohu pravdy bezpečnou ochranu. Spasitel slíbil: „*Protože jsi zachoval mé slovo a vytrval, zachovám tě i já v hodině zkoušky.*“ (Zjev. 3,10) Spíše vyšle všechny

anděly z nebe, aby ochránili jeho lid, než by ponechal jediného člověka, který mu důvěřuje, napospas satanu.

Prorok Izaiáš ukazuje na strašný klam, který způsobí, že bezbožní lidé se budou cítit bezpečni před Božím spravedlností: „*Uzavřeli jsme smlouvu se smrtí a sjednali jsme úmluvu s podsvětím. Valí se bičující příval? Však se přežene, nás nezasáhne, vždyť jsme si svým útočištěm učinili lež a skryli jsme se v klamu.*“ (Iz. 28,15) K popisované skupině patří také lidé, kteří se ve své zatvrzelé nekajícnosti utěšují myšlenkou, že Bůh nebude hříšníky trestat a všechny lidi - bez ohledu na to, jak jsou zkaženi - vezme do nebe, aby žili jako andělé. GC 561 Ještě pevněji se se smrtí a peklem svazují lidé, kteří odmítají pravdy, jež Bůh dal jako obranu pro spravedlivé v dobách tísně, a přijímají místo nich jako ochranu satanovu lež - klamné představy spiritismu.

Slepota lidí této generace nás přivádí k úžasu. Tisíce zavrhují Boží slovo jako nevěrohodné a s dychtivou ochotou přijímají satanovy klamy. Skeptici a posměvači se vysmívají horlivosti lidí, kteří zápasí o víru proroků a apoštolů, a baví se tím, že zesměšňují výroky Písma o Kristu, o plánu vykoupení člověka i o odplatě, která postihne ty, kdo odmítají pravdu. Tváří se, že mají soucit s lidmi, kteří jsou tak omezení, slabí a pověrčiví, že uznávají Boží požadavky a řídí se příkazy Božího zákona. Projevují takovou sebejistotu, jako by opravdu uzavřeli smlouvu se smrtí a dohodu s peklem, ba jako by postavili nepřekročitelnou, neproniknutelnou hradbu mezi sebe a Boží trest. Nic v nich nemůže vyvolat strach. Tak dokonale se oddali pokušiteli, tak těsně jsou s ním spojeni, tak důkladně jsou prostoupeni jeho duchem, že nemají sílu ani chuť osvobodit se z jeho zajetí.

Satan se dlouho připravoval na svůj poslední pokus oklamat svět. Základ svého působení položil ujištěním, daným Evě v ráji: „*Nikoli, nepropadnete smrti.*“ „*V den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé.*“ (1. Moj. 3,4.5) Postupně připravoval půdu pro svůj vrcholný podvod tím, jak rozvíjel spiritismus. Dosud svého cíle ještě plně nedosáhl, jeho námaha však bude korunována úspěchem. Prorok napsal: „*Hle ... tři nečistí duchové, podobní ropuchám. Jsou to duchové ďábelští, kteří činí zázračná znamení. Vyšli ke králům celého světa, aby je shromáždili k boji v rozhodující den všemohoucího Boha.*“ (Zjev. 16,13.14) Kromě lidí, které bude chránit Boží moc prostřednictvím víry v Boží slovo, zachvátí celý svět satanův klam. Ďábel ukolébává lidi v pocitu, že jim nehrozí žádné nebezpečí, a probudí je teprve příchod Božího hněvu.

Pán Bůh řekl: „*Za měřicí šňůru beru právo, za olovnici spravedlnost. Lživé útočiště smete krupobití a skrýši zaplaví vody. Vaše smlouva se smrtí bude zrušena a vaše úmluva s podsvětím neobstojí. Valí se bičující příval! Až se přežene, budete po něm jak zdupaná země.*“ (Iz. 28,17.18)

35. Ohrožená svoboda svědomí

GC 563 Protestanté se dnes dívají na římský katolicizmus mnohem příznivěji než v minulosti. V zemích, kde katolicizmus není u moci a kde obhájci papežství zaujímají smířlivý postoj, aby získali vliv, lze pozorovat rostoucí nezájem o rozdíly v učení mezi reformačními církvemi a katolicizmem. Stále více se prosazuje názor, že se vlastně v nejdůležitějších bodech příliš nelišíme, jak se dříve tvrdilo, a že malý ústupek ze strany protestantů zlepší vztahy s Římem. Kdysi protestanté přikládali velkou cenu svobodě svědomí, která byla tak draze vykoupena. Učili své děti odporu k papežským zlořádům a zastávali názor, že usilovat o soulad s Římem by znamenalo zpronevěřit se Bohu. Jak rozdílné jsou však dnešní postoje protestantů.

Obhájci papežství prohlašují, že jejich církev je pomlouvána, a protestanté to ochotně přijímají. Mnozí tvrdí, že je nespravedlivé posuzovat dnešní katolickou církev podle pronásledování a nesmyslností, kterými se projevovala její vláda ve staletích nevědomosti a temna. Omlouvají její krutost barbarstvím tehdejší doby, a tvrdí, že vliv moderní civilizace změnil její postoje.

GC 564 Zapomínají, že papežství si po osm staletí osobovalo nárok na neomylnost? Od tohoto nároku neupustilo, naopak - v 19. století ho potvrdilo ještě rozhodněji než dříve. Když Řím tvrdí, že „církev se nikdy nemýlila, ani se podle Písma svatého nikdy nezmýlí“ (John L. von Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, kniha 3, 11. stol., část 2, kap. 2, pozn. 17), jak se může zříci principů, kterými se řídilo její jednání v minulosti?

Papežství se nikdy nevzdá nároku na neomylnost. Trvá na tom, že všechno, co dělalo při pronásledování lidí, kteří nepřijali jeho dogmata, bylo správné. Neopakovalo by stejné činy, kdyby se mu k tomu naskytla příležitost? Kdyby padla omezení vytvořená světskou mocí a Řím znovu získal dřívější postavení, znovu by ožil také útlak a pronásledování.

Známý dějepisec napsal o postoji katolické hierarchie ke svobodě svědomí a o nebezpečí, které hrozí Spojeným státům jako důsledek její politiky:

„Mnoho lidí ve Spojených státech by chtělo strach z římského katolicizmu považovat za fanatizmus nebo dětinskost. Nevidí ani v povaze ani v postojích římského katolicizmu nic, co by ohrožovalo naše svobodné zřízení, a nevidí nic zlověstného v jeho růstu. Porovnejme tedy nejprve některé základní principy našeho zřízení se zásadami katolické církve.

Ústava Spojených států zaručuje svobodu svědomí. Není nic cennějšího a důležitějšího. Papež Pius IX. ve své encyklice z 15. srpna 1854 napsal: ‚Nesmyslné a falešné učení či blouznění na obranu svobody svědomí je neobyčejně zhoubný blud, je to mor, před kterým je třeba se mít na pozoru.‘ Týž papež vynáší ve své encyklice z 8. prosince 1864 klatbu „nad těmi, kdo prosazují svobodu svědomí a náboženského vyznání,“ jakož i „nad těmi, kdo jsou toho názoru, že církev by neměla používat násilí“.

GC 565Smířlivý tón Říma ve Spojených státech neznamená, že se Řím změnil. Je tolerantní tam, kde nemá moc. Biskup O'Connor prohlásil: ‚Náboženskou svobodu trpíme jen do doby, než můžeme prosadit opak, aniž bychom ohrozili katolický svět.‘... Arcibiskup ze St. Louis kdysi řekl: ‚Kacířství a nevíra jsou zločiny. V křesťanských zemích, jako například v Itálii a ve Španělsku, kde je všechno obyvatelstvo katolické a kde katolické náboženství tvoří podstatnou část zákonů země, jsou trestány jako jiné zločiny.“ ...

Každý kardinál, arcibiskup a biskup v katolické církvi skládá přísahu věrnosti papeži, která obsahuje tato slova: ‚Kacíře, rozkolníky a odbojníky proti našemu pánu (papeži) nebo proti jeho určeným následníkům budu ze všech svých sil pronásledovat a potírat‘.“ (Josiah Strong, Our Country, kap. 5, odd. 2-4)

V katolické církvi jsou ovšem také opravdoví křesťané. Tisíce příslušníků této církve slouží Bohu podle svého nejlepšího vědomí. Nemají přístup k Božímu slovu, a proto nemohou znát pravdu. Nepoznali rozdíl mezi živou službou srdce a pouhými formami a obřady. Bůh sleduje s laskavým soucitem tyto lidi, kteří byli vychováni v nesprávné a neuspokojující víře, a způsobí, že temnotou, která je obklopuje, proniknou paprsky světla. Odhalí jim pravdu, která je v Pánu Ježíši, a mnozí se pak připojí k jeho lidu.

Katolicizmus jako náboženský systém neodpovídá Kristovu evangeliu dnes o nic více, než v kterémkoli období svých dějin. Protestantské církve žijí ve velké temnotě, jinak by rozpoznaly znamení času. Římská církev má dalekosáhlé plány a promyšlené způsoby jednání do daleké budoucnosti. Využívá všechny prostředky k rozšíření svého vlivu a ke zvýšení své moci. GC 566Připravuje se na usilovný a rozhodný boj o znovunabytí vlády nad světem, na zavedení nového pronásledování i na zničení všeho, co vytvořil protestantizmus. Katolicizmus všude získává pozice. Všimněme si, jak roste počet katolických kostelů a kaplí v protestantských zemích, jak roste obliba katolických vysokých škol a kolejí v Americe a jak jsou u protestantů oblíbené. Sledujme, jak roste obřadnictví v anglikánské církvi a jak často dochází k přestupům protestantů do katolické církve. Tyto jevy by měly znepokojit všechny, kdo si váží ryzích zásad evangelia.

Protestanté začali s papežstvím spolupracovat a hájit ho. Uzavírají dohody a činí ústupky, jež překvapují samotné katolíky, kteří je jen stěží dokáží pochopit. Lidé zavírají oči před pravou povahou římské církve a před nebezpečím, kterým hrozí její nadvláda. Lidé musí být varováni, aby dokázali čelit tomuto nebezpečnému nepříteli občanské a náboženské svobody.

Mnozí protestanté se domnívají, že katolické náboženství není přitažlivé a že jeho bohoslužba je řadou nudných a nesmyslných obřadů. V tom se však mýlí. Katolicizmus je sice založen na nesprávném učení, není to však naivní a nešikovný podvod. Bohoslužby katolické církve jsou velice působivé obřady. Okázalost a slavnostnost upoutávají smysly a umlčují hlas rozumu a svědomí. Okouzlují oči. Nádherné chrámy, okázalá procesí, zlaté oltáře, svatostánky zdobené drahokamy, vzácné malby a sochy upoutávají smysl pro krásu a umění. Jedinečná hudba upoutává také sluch. Zvuk slavnostně znějících varhan doplněný mnohohlasým zpěvem, rozléhající se prostornými chrámy musí nutně zapůsobit na mysl a vzbudit posvátnou úctu.

Vnější nádhera, okázalost a obřady se jen posmívají touhám hříchem naplněného lidského srdce a dokládají vnitřní zkaženost. Kristovo náboženství se nepotřebuje prosazovat takovými lákadly. Ve světle zářícím z kříže se jeví křesťanství tak čisté a krásné, že žádné vnější ozdoby nemohou zvýšit jeho hodnotu. GC 567Bůh oceňuje jen krásu svatosti, pokorného a tichého ducha.

Brilantnost stylu není důkazem čisté, vznešené mysli. Vyvinutý smysl pro umění a jemný kultivovaný vkus nacházíme často u lidí přízemních a smyslných. Takové lidi často používá satan k

svádění jiných, aby zapomínali na potřeby svých duší, na budoucnost a věčný život, aby se odvrátili od svého věčného Pomocníka a žili výlučně pro tento svět.

Okázalé vnější náboženství je přitažlivé pro neobrácené srdce. Nádhera a obřadnost katolické bohoslužby jsou přitažlivé a okouzlující. Na mnohé lidi působí tak, že se na římskou církev dívají jako na opravdovou bránu do nebe. Její vliv neohrožuje pouze ty, kdo se postavili pevně na základ pravdy, jejichž srdce proměnil Boží Duch. Tisíce lidí, kteří nemají živou zkušenost s Kristem, budou svedeni zdánlivou zbožností, která nemá žádnou účinnost. Právě takové náboženství si ovšem mnoho lidí přeje.

Tvrzení církve, že má právo odpouštět hříchy, vede katolíky k pocitu, že mohou svobodně hřešit. Také zpověď, bez níž se neuděluje rozhřešení, vede k hřešení. Ten, kdo kleká před hříšným člověkem a ve zpovědi mu vyznává myšlenky a pohnutky svého srdce, ponižuje svou lidskou důstojnost a snižuje všechny ušlechtilé pohnutky svého nitra. Kdo odhaluje své hříchy knězi - chybujícímu, hříšnému člověku, zkaženému často alkoholizmem a prostopášností - snižuje úroveň svého charakteru a znečisťuje se. Jeho pojetí snižuje Boha na úroveň hříšného člověka, protože v knězi vidí Božího zástupce. Zpověď člověku je pramen, ze kterého vytéká mnoho zla, vede svět k nečistotě a konečné záhubě. [GC 568]Člověku, který si libuje v hříchu, je však příjemnější zpovídat se člověku než otevřít srdce Bohu. Člověk přirozeně raději hřích vyznává než opouští. Snazší je týrat tělo žíněným oděvem, kopřivami a řetězy než se vzdát hříšných choutek. Neobrácené srdce je ochotné raději nést těžké břemeno než poslouchat Pána Ježíše.

Římskokatolická církev se nápadně podobá židovské společnosti v době Ježíše Krista. Židé tajně pošlapávali všechny zásady Božího zákona, navenek však horlivě zachovávali jeho předpisy, které zatížili náročnými požadavky a tradicemi. To způsobilo, že zachovávat zákon bylo bolestné a obtížné. Tak jako Židé předstírali, že ctí zákon, tak římská církev tvrdí, že ctí kříž. Oslavuje sice symbol Kristova utrpení, v praxi však zapírá Ukřižovaného.

Symbol kříže dávají na své kostely, na oltáře a roucha. Kříže jsou všude. Navenek ctí a vyvyšují kříž. Kristovo učení však pohřbili pod nános nesmyslných tradic, falešných výkladů a přísných předpisů. Spasitelova slova na adresu bigotních Židů: „*Svazují těžká břemena a nakládají je lidem na ramena, ale sami se jich nechtějí dotknout ani prstem,*“ (Mat. 23,4) se ještě lépe hodí na hodnostáře římskokatolické církve. Lidi s citlivým svědomím udržují ve strachu před Božím hněvem, zatímco mnozí církevní hodnostáři žijí v přepychu a smyslných radovánkách.

Uctívání obrazů a relikvií, vzývání svatých a vyvyšování papeže jsou satanovy klamy k odvedení pozornosti od Boha a jeho Syna. Aby lidi zničil, snaží se satan odvrátit jejich pozornost od Spasitele, který je může jako jediný zachránit. Vede je, aby se zabývali čímkoli, co jim nahradí Pána, který řekl: „*Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout.*“ (Mat. 11,28)

[GC 569]Satan se stále snaží nesprávně představovat Boží charakter, podstatu hříchu i to, oč vlastně ve velkém sporu jde. Jeho falešné závěry snižují závaznost Božího zákona a vedou lidi k tomu, že neberou hřích vážně. Současně vedou lidi k falešným představám o Bohu, takže se na něj dívají spíše se strachem a nenávistí než s láskou. Satan připisuje svou vlastní krutost Stvořiteli. To se také odráží v náboženských soustavách i ve formách bohoslužby. Satan tím zaslepuje mysl lidí a získává je jako spojence v boji proti Bohu. Zvrácenými představami o Božích vlastnostech sváděl pohanské národy k přesvědčení, že pro získání Boží přízně jsou nutné lidské oběti. Proto v různých formách modlářství lidé páchali hrozné ukrutnosti.

Římskokatolická církev spojuje různé pohanské projevy s křesťanstvím a podobně jako pohanství zkresluje Boží charakter a dopouští se neméně krutých a hrozných činů. Řím v době své vlády používal mučící nástroje, aby přinutil lidi přijmout své učení. Pro ty, kdo se nechtěli podvolit jeho požadavkům, nechal postavit hranice. Nechal vraždit lidi v rozsahu, který odhalí až poslední soud. Církevní hodnostáři pod vlivem satana vymýšleli způsoby co nejkrutějšího mučení, které oběť neusmrtí. V mnoha případech vystupňovali tyto ďábelské metody až k hranicím toho, co člověk může vydržet, až příroda sama vzdává zápas a trpící přijímá smrt jako vysvobození.

Tak dopadali odpůrci Říma. Pro své poddané měl Řím jako kázeňský prostředek důtky, hladovění, pokořující tělesné tresty všeho druhu. Aby získali přízeň nebes, přestupovali kajícníci Boží zákony tím, že přestupovali přírodní zákony. Byli učeni, že musí zpřetrhat svazky, kterými Bůh chtěl zpříjemnit člověku pobyt na zemi. GC 570Na hřbitovech leží miliony lidí, kteří strávili život marným úsilím překonat své přirozené city, potlačit každou myšlenku a projev soucitu k jiným lidem jako něco, co Boha uráží.

Chceme-li pochopit satanovu krutost projevovanou po staletí nejen mezi lidmi, kteří nikdy o Bohu neslyšeli, ale uprostřed křesťanstva, stačí sledovat dějiny katolicizmu. Prostřednictvím obrovské soustavy klamů dosahuje kníže zla svého cíle - zneucťuje Boha a ničí člověka. Když si uvědomíme, jak se satan maskuje a jak uskutečňuje své záměry prostřednictvím církevních hodnostářů, můžeme lépe pochopit, proč má takový odpor vůči Bibli. Četbou této knihy lidé objeví Boží milost a lásku. Poznají, že Bůh nám neukládá taková břemena jako lidé. Bůh nežádá nic než pokorné a kající srdce, skromného, poslušného ducha.

Ježíš Kristus nedal svým životem příklad mužům ani ženám, aby se zavírali do klášterů, a tak se připravovali pro nebe. Nikdy neučil, že máme v sobě potlačovat lásku a soucit. Spasitelovo srdce překypovalo láskou. Čím více se člověk blíží k mravní dokonalosti, tím je citlivější, tím více vnímá hřích a tím plněji cítí s trpícím. Papež tvrdí, že je zástupcem Ježíše Krista, projevuje však charakter podobný Spasiteli? Poslal Kristus někoho do vězení nebo na mučení proto, že ho neuctíval jako Vládce nebes? Odsoudil k smrti ty, kdo ho neuznávali? Když se obyvatelé jedné samařské vesnice k němu zachovali neuctivě, apoštol Jan se rozzlobil a žádal: „*Pane, máme přivolat oheň s nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?*“ Pán Ježíš se soucitně podíval na své učedníky, pokáral jejich tvrdost a řekl: „*Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit.*“ (Luk. 9,54.56) Jaký rozdíl můžeme sledovat mezi postoji Ježíše Krista a toho, kdo se vydává za jeho zástupce.

GC 571Dnes římská církev ukazuje světu čistý štít, protože se omluvila za minulost plnou krutostí. Oblékla si šat podobný Kristu, v podstatě se však nezměnila. Základní principy papežství, které platily v uplynulých staletích, platí i dnes. Poučky vydané v nejtemnějších dobách, platí dodnes. Nepřesvědčujme sami sebe. Papežství, jaké jsou dnes protestanté ochotni uznávat, je totéž papežství, které vládlo světu v době reformace, kdy povstávali Boží muži, aby s nasazením života odhalili jeho nepravosti. Dnes je právě tak pyšné a opovážlivé, jako když vládlo nad králi a knížaty a osobovalo si práva, která náleží jen Bohu. Podstata papežství je dnes neméně krutá a tyranská, než tomu bylo v době, kdy pošlapávalo lidskou svobodu a vraždilo Boží věrné. (viz Dodatek č. 40)

Papežství je právě to, co proroctví popisuje jako odpadnutí posledních dnů (viz 2. Tes. 2,3.4). Součástí jeho strategie je brát na sebe vždy takovou podobu, která nejlépe poslouží jeho cílům. Chameleónská proměnlivost kryje stále stejný hadí jed. Prohlašuje: „Nejsme vázáni dodržovat slovo dané kacířům, ani osobám podezřelým z kacířství.“ (Lenfant, díl 1, str. 516) Můžeme tuto moc, jejíž tisícileté dějiny jsou psány krví věrných Božích následovníků, nyní uznávat za součást Kristovy církve?

Protestanté tvrdí, a ne bezdůvodně, že katolicizmus se dnes již tak neliší od protestantizmu jako dříve. Řada věcí se jistě změnila, nezměnila se však podstata papežství. Katolicizmus se skutečně velmi podobá dnešnímu protestantizmu, protože se protestantizmus od časů reformace podstatně změnil k horšímu.

Protože protestantské církve usilují o přízeň světa, zaslepuje jejich oči falešná láska k bližnímu. Domnívají se, že z každého zla vzejde dobro, a nakonec zákonitě dojdou k přesvědčení, že z každého dobra vzejde zlo. GC 572Místo aby hájily „víru jednou provždy odevzdanou Božímu lidu“ (Juda 3), bezmála se omlouvají Římu za to, že jej posuzovaly nepříznivě, a prosí o prominutí, že jsou tak přehnaně horlivé.

Mnoho lidí, dokonce i mnozí z těch, kdo římskokatolickou církev posuzují kriticky, nedoceňuje nebezpečí její moci a jejího vlivu (viz Dodatek č. 41). Mnozí lidé tvrdí, že šíření jejích dogmat, pověr a útlaku podporovala duchovní a mravní temnota středověku a že osvícenost naší doby, všeobecné rozšíření znalostí a rostoucí náboženská a občanská svoboda znemožňují, aby se

obnovila náboženská nesnášenlivost a tyranie. Za směšné považují pouhé pomyšlení na to, že by takový stav mohl nastat v této osvícené době. Je pravda, že dnešní generace dostává mnoho informací z oblasti duchovní, morální i náboženské. Ze stránek Božího slova září na svět nebeské světlo. Nezapomínejme však, že čím větší je světlo, tím větší temnota halí lidi, kteří je převracejí a odmítají.

Jen opravdové studium Písma spolu s modlitbou ukáže protestantům pravou povahu papežství a způsobí, že si je budou ošklivit, a budou se mu vyhýbat. Mnozí z nich jsou však podle vlastního názoru dostatečně moudří a necítí potřebu pokorně hledat Boha, aby poznali pravdu. I když se chlubí svým vzděláním, neznají ani Písmo ani Boží moc. Potřebují něco, čím by uklidnili své svědomí, vyhledávají to, co je nejméně duchovní a nejméně člověka pokořuje. Hledají metodu jak na Boha zapomenout, ovšem takovým způsobem, aby se zdálo, že na něho myslí. Odpadlé křesťanství vhodně plní tuto roli. Zaměřilo se na dvě kategorie lidí, a tím vlastně zahrnulo takřka celý svět: na ty, kdo chtějí být spaseni svými zásluhami, a na ty, kdo chtějí být spaseni i se svými hříchy. V tom je tajemství jeho moci.

Ukázalo se, že doba duchovního temna byla pro papežství výhodná. GC 573 Nyní se ukáže, že i období velkého intelektuálního poznání je pro jeho úspěch příznivé. V minulosti, kdy lidé neměli Boží slovo a neznali pravdu, byli zaslepeni a mnozí z nich, aniž si to uvědomovali, skončili v nastražené síti. V této generaci mnoha lidem zaslepil oči lesk lidských výmyslů, nesprávně nazývaných „věda“. Nerozeznají satanovu léčku a ochotně se do ní ženou, jako by měli zavázané oči. Bůh si přál, aby lidé považovali rozum za dar Stvořitele a aby ho využívali pro věc pravdy a spravedlnosti. Tam, kde vládne pýcha a ctižádost a lidé kladou své názory nad Boží slovo, tam může rozum způsobit větší zkázu než nevědomost. Současná falešná věda, která podkopává víru v Písmo, napomáhá právě tak účinně k přijetí papežství s jeho líbivými formami, jako ve středověku přispělo k zvětšení jeho moci to, že lidé neměli přístup k vědomostem.

Protestanté ve Spojených státech kráčejí nyní ve stopách katolíků tím, že se snaží získat pro církevní instituce a zvyky podporu státu. Navíc, otevírají tím katolicizmu cestu, aby mohl v protestantské Americe získat moc, kterou v Evropě ztratil. Ještě závažnější je skutečnost, že toto hnutí sleduje jako cíl prosadit všeobecné zachovávání neděle. To je něco, co pochází z Říma, protože Řím považuje neděli za symbol své autority. Protestantské církve tak prostupuje duch papežství - duch přizpůsobování se světským zvykům, uctívání lidských tradic místo Božích přikázání - a tento duch je vede k tomu, aby vyvyšovaly neděli, jako to kdysi dělala římská církev.

Chceme-li pochopit, jaké prostředky budou použity v zápasu, který brzy vypukne, stačí, abychom se seznámili s prostředky, které k dosažení stejného cíle použil v minulosti Řím. GC 574 Chceme-li vědět, jak budou katolíci spolu s protestanty jednat s lidmi, kteří odmítají jejich názory, povšimněme si, jak postupoval Řím proti zachovávání soboty a proti jejím obhájcům.

Císařské dekrety, všeobecné koncily a církevní ustanovení podporované světskou mocí byly stupně, po nichž vystoupil pohanský svátek až na čestné místo v křesťanském světě. Prvním veřejným opatřením vynucujícím zachovávání neděle byl zákon vydaný roku 321 po Kristu císařem Konstantinem (viz Dodatek č. 5). Zákon nařizoval, aby obyvatelé měst odpočívali v „ctihodný den slunce“, dovoloval však venkovanům konat zemědělské práce. Ačkoli to vlastně byl pohanský svátek, císař jej nařídil poté, co formálně přijal křesťanství.

Protože se ukázalo, že císařský příkaz není dostatečnou náhradou za Boží autoritu, zasáhl biskup Eusebius, který se ucházel o přízeň knížat a snažil se zalichotit Konstantinovi. Šířil názor, že Kristus přeložil den odpočinku ze soboty na neděli. Neuvedl ani jediný text z Písma jako důkaz pro nové učení. Eusebius sám bezděčně potvrdil nesmyslnost svého učení, když prozradil, kdo je ve skutečnosti původcem změny. Prohlásil: „Všechno, co se mělo konat v sobotu, přenesli jsme na den Páně.“ (Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, str. 538) Argumenty pro zavedení neděle byly nesmyslné, přesto posloužily k tomu, že se lidé osmělili pošlapávat Boží sobotu. Všichni, kdo usilovali o přízeň světa, přijali tento populární lidový svátek.

Nakolik papežství zapouštělo pevnější kořeny, stupňovalo se prosazování neděle. Po určitou dobu mohli ještě lidé pracovat na polích a nechodit v neděli do kostela. Za sedmý den i nadále pokládali sobotu. Pomalu a jistě se však prosazovala změna. Všichni, kdo zastávali církevní úřady, nesměli v neděli projednávat soukromé soudní spory. O něco později církev nařídila, že všichni - bez ohledu na stav - nesmějí v neděli konat všední práci. Příslušníci svobodného stavu měli být trestáni peněžitými pokutami a poddaní ranami holí. GC 575Později bylo nařízeno, že bohatí budou trestáni propadnutím poloviny majetku a pokud se nepodřídí, stanou se z nich otroci. Příslušníci nižších tříd měli být navždy porobeni.

Jako jedna z dalších zbraní byly použity pověsti o zázracích. Například se vyprávělo o jednom rolníkovi, který chtěl v neděli zorat své pole, a když si chtěl očistil pluh kusem železa, zůstalo mu železo vězet v ruce a po dva roky je musel stále nosit „za velkých bolestí a k velké hanbě“ (Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord's Day, str. 174).

Později vydal papež nařízení, aby každý kněz ve své farnosti napomínal přestupníky zákona o zachovávání neděle a vedl je, aby chodili v neděli do kostela a modlili se, jinak údajně přivolají na sebe a ostatní nějakou pohromu. Jeden z církevních koncilů použil důkaz, od té doby často používaný - a to i protestanty - že neděle je pravou sobotou, protože kohosi, kdo v tento den pracoval, zasáhl blesk. Preláti tvrdili: „Je zřejmé, že nesvěcení tohoto dne vzbuzuje velkou Boží nelibost.“ Potom byla vydána výzva, aby kněží a kazatelé, králové a knížata a všichni věrní poddaní „vynaložili největší úsilí, aby se tomuto dni dostalo plné cti a aby byl k chvále křesťanstva v budoucnu svěcen nábožněji“ (Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion and Observation of the Lord's Day, str. 271).

Když se ukázalo, že rozhodnutí církevních koncilů jsou nedostatečná, vyzvala církev světské úřady, aby vydaly nařízení, které by vyvolalo v lidech strach a přinutilo je, aby v neděli nepracovali. Na synodu, který se konal v Římě, pak všechna dřívější rozhodnutí důrazně a slavnostně potvrdila. Vtělila je do církevního zákona a světské úřady vynucovaly jejich plnění v celém křesťanském světě (Viz Heylyn, History of the Sabbath, 2. díl, kap. 5, odd. 7).

GC 576Nedostatek biblických důkazů pro svěcení neděle však vyvolával nemalé rozpaky. Věřící pochybovali, zda jejich učitelé mají právo dát stranou jasný Boží výrok: „*Sobota je den odpočinutí Hospodina, tvého Boha*“ (2. Moj. 20,10), a prosazovat uctívání dne slunce. Nedostatek biblické podpory bylo třeba nahradit něčím jiným. Jeden horlivý zastánce neděle navštívil koncem dvanáctého století církevní obce v Anglii a musel čelit odporu věrných svědků pravdy. Jeho úsilí bylo marné, a tak odjel na nějaký čas ze země, aby hledal způsoby jak své učení prosadit. Když získal, co potřeboval, vrátil se a během dalšího působení dosáhl mnohem většího úspěchu. Přinesl s sebou svitek se spisem, pocházejícím údajně přímo od Boha, obsahující potřebný příkaz o zachovávání neděle a také pohrůžky, které měly zastrašit neposlušné. O této vzácné listině, která byla podlým podvrhem, se tvrdilo, že spadla z nebe a byla nalezena v Jeruzalémě, na oltáři v kostele svatého Simeona na Golgotě. Ve skutečnosti tento podvrh vznikl v papežském paláci. Podvrhy a podvody, které sloužily k posílení moci a autority církve, pokládala kněžská moc ve všech dobách za legitimní.

Svitek zakazoval veškerou práci od tří hodin v sobotu odpoledne do východu slunce v pondělí. Tvrdilo se, že jeho pravost potvrdila řada zázraků. Lidé, kteří pracovali během vymezené doby, byli údajně postiženi mrtvicí. Mlynář, který chtěl mlít obilí, viděl, že místo mouky vytéká proud krve a mlýnské kolo se zastavilo, přestože voda tekla silným proudem. Žena, která dala do pece těsto, je po čase vyndala syrové, přestože pec byla roztopená. Jiná žena si připravila těsto k pečení, ale v sobotu ve tři hodiny se rozhodla, že je nechá stát až do pondělí. Následujícího dne však zjistila, že se Boží mocí přetvořilo v upečené bochníky chleba. Jeden muž, který si upekl chleba po třetí hodině v sobotu, příštího rána - když chléb rozkrojil - zjistil, že z něho vytéká krev. GC 577Takovými výmysly a pověrami se obhájci neděle pokoušeli odůvodnit její svatost (Viz Roger de Hoveden, Annals, díl II, str. 528-530).

Ve Skotsku a v Anglii získala církev větší respekt pro neděli tím, že k ní přidala část starobylé soboty. Doba, kdy se měla světit, se však lišila. Skotský král vydal příkaz, že „za svatou se má pokládat sobota od dvanácti hodin v poledne“ a že nikdo se od této hodiny až do pondělního rána nesmí zabývat světskými záležitostmi (Morer, str. 290.291).

Přestože se představitelé církve usilovně snažili prosadit svěcení neděle, sami veřejně uznávali, že sobota byla dána Boží autoritou, a neděle je lidské ustanovení, které má sobotu nahradit. V šestnáctém století prohlásila papežská rada: „Nechť všichni křesťané mají na mysli, že sedmý den je posvěcen Bohem a je uznáván a zachováván nejen Židy, nýbrž všemi ostatními, kteří uctívají Boha, ačkoli jsme my, křesťané, změnili jejich sabat na Den Páně.“ (Morer, str. 281.282) Lidé, kteří změnili Boží zákon, dobře věděli, co dělají. Opovážlivě se vyvýšili nad Boha.

Názornou ukázkou postoje Říma vůči těm, kdo s ním nesouhlasili, je dlouhotrvající krvavé pronásledování valdenských, z nichž někteří zachovávali sobotu. Někteří další lidé trpěli za svou věrnost čtvrtému přikázání podobným způsobem. Z tohoto hlediska jsou zvlášť významné dějiny církve v Etiopii. V temnu středověku totiž svět zapomněl na křesťany ve střední Africe, kteří proto po mnoho staletí mohli svobodně vyznávat svou víru. Konečně se Řím o nich dověděl, a vyvinul na etiopského císaře nátlak, aby uznal papeže jako Kristova zástupce. Pak následovaly další ústupky. GC 578Nakonec císař vydal nařízení, zakazující zachovávání soboty pod pohrůžkou nejpřísnějších trestů (Viz Michael Geddes, Church History of Ethiopia, str. 311.312). Papežská tyranie se však záhy stala tak tíživým břemen, že se Etiopané rozhodli setřást je se svých ramen. Po hrozné válce byli katolíci vyhnáni ze svých pozic a byla obnovena stará víra. Etiopská církev se těšila opět bývalé svobodě a nikdy nezapomněla na poučení o podvodech, fanatizmu a despotické vládě Říma. Byla ráda, že žije v odlehlé zemi a ostatní křesťané o ní neví.

Církevní obce v Africe zachovávaly sobotu tak, jak ji zachovávala katolická církev před úplným odpadnutím. Jejich členové zachovávali sedmý den podle Božího příkazu, ale podle církevního zvyku se zdržovali práce také v neděli. Když Řím dosáhl vrcholu své moci, začal pošlapávat Boží sobotu, aby vyvýšil svůj vlastní den odpočinku. Církevní obce v Africe, skryté téměř po celé tisíciletí, se toho odpadlictví nezúčastnily. Když se dostaly pod nadvládu Říma, byly nuceny upustit od zachovávání pravé soboty a ctít nepravou. Jakmile však znovu dosáhly nezávislosti, vrátily se k poslušnosti čtvrtého přikázání (viz Dodatek č. 42).

Dějinné záznamy dokládají nepřátelský postoj Říma vůči pravé sobotě i jejím obhájcům. Ukazují také, jaké prostředky Řím používal, aby prosadil uctívání neděle, kterou sám zavedl. Boží slovo učí, že stejná situace se bude opakovat, až se katolíci a protestanté spojí, aby prosadili neděli. Proroctví ve Zjevení 13. kapitole říká, že moc znázorněná šelmou se dvěma beránčími rohy přinutí „zemi a její obyvatele“, aby se klaněli papežství - které v proroctví představuje šelma podobná levhartu. Šelma se dvěma rohy také navede „obyvatele země, aby postavili sochu té šelmě“. GC 579Navíc přinutí všechny, „malé i velké, bohaté i chudé, svobodné i otroky,“ aby přijali cejch (znamení) šelmy (Zjev. 13,11-16). Jak jsme si již uvedli, moc představená v proroctví šelmou s beránčími rohy jsou Spojené státy. Proroctví se vyplní, až Spojené státy budou vynucovat zachovávání neděle, kterou Řím pokládá za zvláštní uznání své svrchovanosti. Spojené státy nebudou přisluhovat papežské moci samy. Vliv Říma v zemích, které kdysi uznávaly jeho nadvládu, ještě zdaleka nepominul. Proroctví předpovídá obnovu moci Říma: „*Viděl jsem, že jedna z jejích hlav vypadala jako smrtelně raněná, ale ta rána se zahojila. A celá země v obdivu šla za tou šelmou.*“ (Zjev. 13,3) Zasazení smrtelné rány ukazuje na úpadek papežství v roce 1798. Po této události, jak říká prorok, „se ta rána zhojila. A celá země v obdivu šla za tou šelmou.“ Apoštol Pavel výslovně uvádí, že „člověk nepravosti“ bude působit až do doby druhého příchodu Ježíše Krista (2. Tes. 2,3-8). Až do konce času bude pokračovat ve svém díle klamu. Jan o této moci říká: „*Budou před ní klekat všichni obyvatelé země, jejichž jména nejsou od stvoření světa zapsána v knize života.*“ (Zjev. 13,8) Jak ve Starém, tak v Novém světě bude papežství poctěno tím, že lidé budou uctívat neděli, a budou tedy uznávat zařízení vycházející plně z autority církve.

Od poloviny devatenáctého století předkládají lidé ze Spojených států, kteří studují proroctví, toto svědectví světu. Současné události svědčí, jak rychle se naplnění předpovědi blíží. Protestanté mluví o tom, že si Bůh přeje, abychom světili neděli, a nemají pro to žádný důkaz z Písma, stejně jako kdysi představitelé katolické církve, kteří vymýšleli zázraky, aby jimi nahradili Boží přikázání. Budou se opakovat pohrůžky, že Bůh potrestá ty, kdo přestupují neděli. GC 580Do určité míry se to už děje. Hnutí, které chce prosadit zachovávání neděle, získává podporu.

Udivující je chytrost a obratnost římské církve, která umí odhadnout, co bude následovat. Klidně vyčkává, až přijde její hodina. Sleduje, jak protestantské církve uznávají její autoritu tím, že přijímají falešný den odpočinku a chystají se vynutit jeho dodržování stejnými prostředky, které kdysi používala římská církev. Lidé, kteří odmítají světlo pravdy, budou vyhledávat pomoc u mocnosti, která se považuje za neomylnou, aby prosadili nařízení, které vydala. Jak ochotně přijde tato moc protestantům v této věci na pomoc, není těžké uhádnout. Kdo se dokáže lépe než představitelé katolické církve vypořádat s těmi, kdo neposlouchají církev?

Římskokatolická církev se všemi svými pobočkami po celém světě tvoří obrovskou organizaci pod vládou papežské stolice. Slouží jejím zájmům. Miliony jejích členů ve všech zemích světa jsou vedeny, aby se cítili zavázáni věrností papeži. Ať jsou jakékoli národnosti, ať žijí v kterékoli formě státního zřízení, mají autoritu církve považovat za nejvyšší. I když přísahali věrnost státu, slib věrnosti církvi je nadřazený nad tuto přísahu, a zprošťuje je všech závazků, které odporují zájmům Říma.

Dějiny svědčí o jejích obratných a vytrvalých snahách vměšovat se do záležitostí národů. Kdykoli se jí to podařilo, sledovala vlastní cíle bez ohledu na prospěch vlád či národů. V roce 1204 si papež Inocenc III. vynutil na aragonském králi Petru II. tuto zvláštní přísahu: „Já Petr, král aragonský, vyznávám a slibuji, že budu svému pánu, papeži Inocencovi, jeho katolickým následníkům a římské církvi vždy věrný a poslušný, že své království zachovám věrně v poslušnosti, budu bránit katolickou víru a potírat kacířskou zvrhlost.“ (John Dowling The History of Romanism, 5. díl, kap. 6, odd. 55) GC 581To odpovídá tvrzení o moci římského velekněze, že "mu podle zákona přísluší sesazovat císaře" a že "může poddané zprošťovat věrnosti jejich vládcům" (Mosheim, 3. díl, 11. století, odd. 2, kap. 2, pozn. 17).

Nezapomeňme ani na to, jak se Řím pyšní tím, že se nemění. Zásady Řehoře VII. a Inocence III. zůstávají stále zásadami katolické církve. Kdyby dnes měla církev moc, prosadila by je stejně rázně jako v minulých staletích. Protestanté si neuvědomují, co dělají, když chtějí přijmout pomoc Říma při prosazování nedělního odpočinku. Zatímco se snaží uskutečnit svůj záměr, snaží se Řím obnovit svou moc, aby znovu získal ztracenou svrchovanost. Až jednou Spojené státy přijmou zásadu, že církev smí používat nebo ovládat státní moc, náboženské svátky mohou být vynucovány státními zákony, zkrátka že církev a stát mají vládnout nad svědomím, tehdy bude zajištěno vítězství Říma v této zemi.

Boží slovo upozorňuje na blížící se nebezpečí. Pokud protestanté toto upozornění nepřijmou, poznají, jaké jsou skutečné záměry Říma. Pak už ale bude pozdě vymanit se z léčky. Moc papežství tiše roste. Jeho učení má vliv na zákonodárné sbory, na církve i na myšlení lidí. Staví krásné a mohutné budovy, v jejichž tajných místnostech se bude zase osnovat staré pronásledování. Skrytě a nenápadně sbírá své síly, aby dosáhla svých cílů, až nastane vhodný okamžik. Snaží se získat výhodné výchozí postavení, a vlastně ho už dosáhla. Brzy uvidíme i pocítíme, kam Řím míří. Kdo bude věřit Božímu slovu a bude se jím řídit, přivolá na sebe pohanu a pronásledování.

36. Nastávající boj

GC 582 Od samého začátku velkého sporu v nebi se satan snaží odstranit Boží zákon. Aby dosáhl tohoto cíle, vzbouřil se proti Stvořiteli, a od doby, kdy byl vyhnán z nebe, pokračuje ve svém boji na zemi. Stále sleduje stejný záměr: oklamat lidi a svést je k přestupování Božího zákona. V posledku je jedno, zda toho cíle dosáhne tím, že lidé odmítnou celý zákon, nebo zavrhnou jen jedno přikázání. Kdo přestupuje „jedno přikázání“, zavrhuje tím celý zákon. Svým vlivem a příkladem se postavil na stranu hříchu, „*provinil se proti všem*“ (Jak. 2,10).

Ve snaze znehodnotit Boží přikázání převrací satan učení Bible, a tím tisíce lidí věří bludům, i když tvrdí, že věří Písmu. Poslední velký zápas mezi pravdou a bludem je jen posledním bojem dlouhotrvajícího sporu o Boží zákon. Právě nyní vstupujeme do tohoto zápasu, do boje mezi lidskými nařízeními a Hospodinovými příkazy, mezi náboženstvím Bible a náboženstvím bájí a tradic.

Síly, které se spojí v boji proti pravdě a spravedlnosti, již nyní aktivně působí. Boží slovo, které jsme dostali za cenu velkého utrpení a krveprolití, lidé neberou vážně. GC 583 Všichni mohou dnes Bibli snadno získat, ale jen málokdo ji přijímá za průvodce životem. Nevěra nabývá povážlivých rozměrů, a to nejen ve světě, ale i v církvích. Mnozí křesťané začínají popírat učení, které je vlastním základem křesťanství. Značná část křesťanů prakticky částečně nebo úplně odmítá body učení, jako je skutečnost stvoření, jak ji zaznamenali pisatelé vedení Božím Duchem, pád člověka do hříchu, smíření a věčná platnost Božího zákona. Tisíce lidí, kteří jsou hrdí na své vědomosti a na svou nezávislost, pokládají bezvýhradnou důvěru Bibli za projev slabosti. Kritiku Bible a zlehčování jejích nejdůležitějších pravd považují za důkaz učenosti a svého nadání. Mnozí kazatelé učí své posluchače a mnozí profesoři a učitelé vštěpují svým studentům, že Boží zákon byl změněn nebo zrušen, a lidé, kteří považují jeho požadavky za stále platné a doslovně závazné, si zaslouží jen posměch a pohrdání.

Odmítáním pravdy lidé odmítají jejího Původce. Pošlapáváním Božího zákona popírají autoritu Zákonodárce. Vytvořit si modlu z falešného učení a z falešných názorů je stejně snadné jako

vyřezat modlu ze dřeva nebo ji vytesat z kamene. Satan představuje lidem Boží vlastnosti v nesprávném světle, a tím v nich vytváří nesprávnou představu o charakteru Stvořitele. Mnozí lidé povýšili na trůn místo Boha jakýsi filozofický idol, ale živého Boha, který se zjevil ve svém Slovu, v Ježíši Kristu, uctívá jen málokdo. Tisíce zbožšťují přírodu, ale popírají Boha přírody. Modlářství v různé podobě existuje v dnešním křesťanstvu, právě tak jako existovalo ve starém Izraeli za dnů proroka Eliáše. Bůh mnoha domnělých učenců, filozofů, básníků, politiků či novinářů - bůh moderních kruhů, mnoha vysokých škol a univerzit, dokonce i některých teologických učilišť - není o mnoho lepší než byl Baal, fénický bůh slunce.

GC 584 Žádný jiný blud přijatý křesťany nepopírá opovážlivěji Boží autoritu, nepopírá tak jednoznačně rozum a není ve svých důsledcích zhoubnější než moderní, rychle se šířící učení, že Boží zákon už není pro lidi závazný. Každý národ má své zákony, které vyžadují respekt a poslušnost, bez nich nemůže existovat žádné státní zřízení. Je možné, aby Stvořitel nebe a země neměl zákon, kterým by se měly řídit stvořené bytosti? Představme si, že by význační kazatelé veřejně tvrdili, že zákony jejich země, které chrání práva občanů, nejsou závazné, omezují svobodu lidí, a proto je není třeba respektovat. Jak dlouho by byli takoví kazatelé trpěni na kazatelnách? Je však větším přečinem nerespektovat zákony státu a země než pošlapávat Boží přikázání, která jsou základem každého lidského zřízení?

Spíše by se dalo pochopit, kdyby státy zrušily své zákony a dovolily lidem, aby dělali, co se jim zlíbí, než aby Vládce vesmíru zrušil svůj zákon a ponechal svět bez měřítka, jímž může odsuzovat viníky a ospravedlňovat poslušné. Můžeme vědět, jaké důsledky by mělo zrušení Božího zákona? Jednou se už o to lidé pokusili. Když se ve Francii dostal ateizmus k moci, odehrávaly se tam strašné výjevy. Tehdy se před celým světem ukázalo, že zrušit Bohem stanovená omezení, znamená přijmout vládu nejkrutějších tyranů. Kdykoli lidé odstraní měřítko spravedlnosti, dávají knížeti zla možnost, aby ovládl zemi svou mocí.

Tam, kde lidé zavrhují Boží předpisy, přestává hřích vypadat hříšně a spravedlnost přestává být přáníhodná. Lidé, kteří se odmítají podřídit Boží vládě, jsou naprosto neschopni vládnout si sami. Svým destruktivním postojem vštěpují neukázněnost do srdcí dětí i mladých lidí, kteří přirozeně neradi snášejí omezování, a výsledkem pak je protizákonné, mravně nevázané jednání společnosti. Mnoho lidí se posmívá těm, kdo respektují Boží požadavky, přitom však ochotně přijímají satanovy klamy. GC 585 Pouštějí uzdu svým choutkám a dopouštějí se hříchů, které kdysi přivodily trest na pohany.

Kdo lidi učí, aby nebrali vážně Boží přikázání, zasévá neposlušnost, a neposlušnost také sklidí. Kdyby se úplně odstranila omezení stanovená Božím zákonem, přestali by lidé brzy respektovat i lidské zákony. Protože Bůh zakazuje nečestné jednání, závist, lež a podvody, lidé rádi pošlapávají Boží zákon jako překážku na cestě k životnímu úspěchu. Nedokáží si však vůbec představit, jaké následky by mělo odstranění Božích předpisů. Kdyby zákon neplatil, proč by se měl někdo bát jej přestupovat? Majetek by už nebyl v bezpečí. Lidé by se zmocňovali majetku svých bližních násilím a nejsilnější by se nutně stali nejbohatšími. Nikdo by nerespektoval ani lidský život. Manželská věrnost by přestala být pevností na ochranu rodiny. Kdo by měl patřičné prostředky, vzal by si ženu svého bližního násilím, kdykoli by se mu zachtělo. Lidé by nebrali vážně páté přikázání stejně jako čtvrté. Děti by neváhaly připravit své rodiče o život, kdyby tím mohly uspokojit svá zvrhlá přání. Z civilizovaného lidstva by se stala tlupa lupičů a vrahů, ze země by zmizel mír a štěstí.

Názor, že lidé nemusí poslouchat Boží požadavky, už oslabil sílu mravních závazků a otevřel stavidla nepravosti, která zaplavuje svět. Nezákonnost, rozmařilost a zvrhlost se na nás valí jako záplava. Satan působí v rodinách. Jeho prapor vlaje i nad údajně křesťanskými domovy. Projevuje se v nich závist, podezřívání, pokrytectví, odcizení, spory, hádky, zklamání důvěry, uspokojování smyslných žádostí. Celý systém náboženských zásad a nauk, který má tvořit základ a páteř společenského života, se otřásá a hrozí mu zhroucení. Nejhorší zločinci, kteří se dostávají za své zločiny do vězení, se často těší takovému zájmu a pozornosti, jako kdyby vykonali něco záviděníhodného. GC 586 Jejich zločinům i povahám se dostává velké publicity. Tisk podrobně

popisuje jejich zločiny, a povzbuzuje tak další lidi k páchání podvodů, loupeží a vražd, a satan jásá nad úspěchem svých plánů. Zahrávání si s neřestmi, lehkovážné zabíjení, hrozivý růst nestřídmosti a nepravosti všeho druhu a všech stupňů - to by mělo vyburcovat lidi, kteří se bojí Boha, aby přemýšleli, co mohou udělat, aby zabránili přívalu zla.

Soudy jsou úplatné. Vládce motivuje touha po zisku a náklonnost k smyslným radovánkám. Nestřídmost ochromila schopnosti mnoha lidí tak, že satan nad nimi získal téměř úplnou nadvládu. Právníci jsou zkaženi, podpláceni, klamáni. Mezi strážci zákona se projevuje opilství a hýření, vášně, závist a nečestnost všeho druhu. „*Spravedlnost stojí někde v dáli, pravda klopýtá po náměstí, a co je správné, nemůže vstoupit.*“ (Iz. 59,14)

Zlo a duchovní temno, které panovalo za vlády Říma, bylo zákonitým důsledkem potlačování Božího slova. Kde však hledat příčinu rozšířené bezbožnosti, odmítání Božího zákona, a z toho pocházející zkaženosti v době náboženské svobody, kdy plně září světlo evangelia? Nyní už satan nemůže udržovat svět pod svou vládou tím, že mu odnímá Boží slovo, proto se uchyluje k jiným prostředkům, aby dosáhl svého cíle. Ničí víru v Bibli, a to slouží jeho záměrům právě tak dobře, jako když ničil Bibli samu. Šířením názoru, že Boží zákon není závazný, svádí lidi právě tak účinně, aby jej přestupovali, jako kdyby o požadavcích zákona vůbec nic nevěděli. I v současné době, právětak jako kdysi, působí satan prostřednictvím křesťanských církví, aby prosadil své záměry. Dnešní církve odmítají nepopulární pravdy, i když je Písmo představuje naprosto jasně. Bojují proti nim a přijímají takové výklady a zaujímají taková stanoviska, která zasévají semeno pochybností. Drží se starověkých bludů o přirozené nesmrtelnosti i o stavu vědomí člověka po smrti, a zavrhují tím jedinou obranu proti klamům spiritismu. [GC 587]Učení o věčném utrpení svedlo mnohé lidi k tomu, že přestali věřit Bibli. Když pak lidem vysvětlujeme závaznost čtvrtého přikázání a ukazujeme na povinnost světit sedmý den, sobotu, mnozí populární křesťanští učitelé prohlašují, že Boží zákon není závazný, protože jen tak se mohou zbavit povinnosti, kterou nechtějí plnit. Odmítají obojí, zákon i sobotu. Nakolik se šíří zvěst o závaznosti soboty, stává se odmítání Božího zákona téměř všeobecným, protože tak se lidé zbavují odpovědnosti plnit požadavky čtvrtého přikázání. Nauky křesťanských teologů otevírají dveře pro nevěru, spiritismus a opovrhování Božím zákonem. Tito vedoucí nesou hroznou odpovědnost za bezbožnost, která vládne mezi křesťany.

Právě tito lidé však tvrdí, že rychle se šířící zkaženost je do značné míry způsobena znesvěcováním takzvané „křesťanské soboty“ a že vynucené zachovávání neděle by zlepšilo mravní stav společnosti. Toto tvrzení slyšíme zvláště v Americe, kde nejvýrazněji zaznělo učení o pravé sobotě. Hnutí usilující o abstinenci, které patří mezi nejvýznamnější a nejdůležitější reformní hnutí v mravní oblasti, se často spojuje s hnutím o zavedení neděle. Jeho obhájci vystupují tak, jako kdyby hájili nejvyšší blaho společnosti. Všechny, kdo se odmítají s nimi spojit, označují za odpůrce zdravého životního stylu a morální obnovy. To, že hnutí, které prosazuje blud, se spojuje se správnou myšlenkou, není důkazem ve prospěch bludu. Jed můžeme zamaskovat tím, že jej přimícháme do potravy, to ovšem nezmění jeho podstatu. Naopak, stane se tím ještě nebezpečnější, protože ho někdo může sníst nedopatřením. Jedním ze satanových triků je spojovat se lží právě tolik pravdy, aby lež vypadala věrohodně. [GC 588]Vedoucí činitelé hnutí za zavedení neděle mohou hájit a prosazovat reformy, které jsou pro lid potřebné, a zásady, které odpovídají Bibli. Jestliže však přitom prosazují požadavek, který odporuje Božímu zákonu, Boží následovníci se s nimi nemohou spojovat. Nic nemůže ospravedlnit nahrazení Božích přikázání lidskými předpisy.

Satan dostane lidi na svou stranu pomocí dvou podvodů - lži o nesmrtelnosti duše a lži o posvátnosti neděle. První podvod připravuje půdu pro spiritismus, druhý vytváří náklonnost k Římu. Protestanté ze Spojených států jako první napřáhnou ruku přes propast, aby uchopili ruku spiritismu, a podají ruku přes propast, aby si jí potřásli s Římem. Pod vlivem toho trojnásobného spojenectví půjdou Spojené státy ve stopách Říma a pošlapou svobodu svědomí.

Spiritismus se dnes velmi přizpůsobuje křesťanství, proto má i větší moc lidi oklamat a podvádět. Satan se přizpůsobuje moderní situaci. Ukazuje se lidem jako anděl světla. Pomocí

spiritismu bude konat zázraky, uzdravovat nemocné a předvádět nesporně nadpřirozené úkazy. A protože duchové budou ujišťovat, že věří v Bibli, a budou projevovat úctu k církevním institucím, budou lidé jejich působení přijímat jako projev Boží moci.

Dnes se dá velmi těžko stanovit dělicí čára mezi křesťany a nevěřícími. Členové církví mají rádi to, co miluje svět, a rádi se spojují se světem. Satan je odhodlán spojit je všechny vzájemně, a posílit svou věc tím, že všechny zavede do náruče spiritismu. Katolíci, kteří v zázracích vidí znamení pravé církve, budou snadno oklamáni mocí, která koná zázraky. Protestanté, kteří odmítli štít pravdy, propadnou rovněž klamu. Katolíci, protestanté i nevěřící lidé přijmou formu zbožnosti, v níž není žádná moc. Tuto jednotu budou považovat za velké hnutí, které obrátí svět a nastolí dlouho očekávané tisícileté království Ježíše Krista.

GC 589 Pomocí spiritismu se satan představí jako dobrodinec lidstva. Bude uzdravovat lidské nemoci a tvrdit, že přináší nové, vyšší náboženství, přitom však bude působit jako zhoubce. Svými pokušeními strhne mnoho lidí do záhuby. Nestřídmost otupuje rozum, pak přichází požitkářství, sváry a krveprolévání. Satan má rád války, protože války vyvolávají v lidech nejhorší vášně, a pak strhává své oběti, které se utápějící v neřestech a v krvi, do věčného zahynutí. Snaží se štvát národy do vzájemných válek, protože tak může odvést pozornost lidí od přípravy, aby obstáli v den Božího soudu.

Satan působí také prostřednictvím přírodních živlů, aby sklidil žeň nepřipravených duší. Studuje tajemství přírodních dějů a nasazuje všechnu svou moc, aby živly ovládl, pokud mu to Bůh dovolí. Když mu bylo dovoleno, aby udeřil na Joba, Job okamžitě přišel o stáda, služebnictvo, domy, děti; stíhalo ho jedno neštěstí za druhým. Bůh chrání svá stvoření před mocí zhoubce. Křesťanský svět však pohrdá Božím zákonem a Pán učiní přesně to, co prohlásil, že učiní; odejme ze země svá požehnání, přestane chránit ty, kdo se bouří proti jeho řádu a kdo učí a nutí druhé, aby činili totéž. Satan vládne nad všemi, které Bůh přestal chránit. Některé z takových lidí zahrne přízní, bude jim všemožně pomáhat, aby tím prosadil své záměry. Na jiné zase sesílá utrpení, a přitom je klame, aby uvěřili, že to na ně seslal Bůh.

Satan se lidem představuje jako velký lékař, který umí vyléčit všechny jejich nemoci, přitom však nemoci a neštěstí přináší, až se celá velká města mění v trosky a poušť. Působí i dnes. GC 590 V neštěstích a pohromách na moři i na souši, ve velkých požárech, v pustošivých vichřicích, v hrozných krupobitích, v bouřích, zátopách, záplavách, zemětřeseních, na všech místech a tisícerými způsoby projevuje svou moc. Ničí úrodu, což má za následek hlad a bídu. Znečišťuje vzduch smrtelnou nákazou a tisíce lidí pak umírají. Tyto katastrofy budou stále častější a rozsáhlejší. Rány přijdou na lidi i zvířata. „*Truchlit, vadnout bude země. ... Nejvznešenější z lidu země budou chřadnout. Zhanobena je země svými obyvateli, neboť přestoupili zákony, změnili nařízení, porušili věčnou smlouvu.*“ (Iz 24,4.5)

Nakonec původce zla lidem namluví, že všechno zlo způsobují ti, kdo slouží Bohu. Právě lidé, kteří vyvolávají nelibost nebe, obviní za všechno své neštěstí ty, jejichž poslušnost Božích přikázání je pro ně trvalou výčitkou. Budou tvrdit, že nesvěcením neděle lidé urážejí Boha a že tento hřích přivolává pohromy, které neustanou, dokud nebude přísně vyžadováno zachovávání neděle. Stejně tak budou prohlašovat, že lidé, kteří plní požadavky čtvrtého přikázání, a tím se staví proti uctívání neděle, působí lidem nesnáze, a brání tomu, aby Bůh znovu projevil svou přízeň a aby se jim znovu dobře dařilo. Zopakuje se tak obvinění vznesené kdysi ze stejných důvodů proti Božím služebníkům: „*Když Achab uviděl Elijáše, řekl mu: Jsi to ty, jenž uvádíš do zkázy Izraele? Ten odvětil: Izraele neuvádím do zkázy já, ale ty a dům tvého otce tím, že opouštíte Hospodinova přikázání a ty že chodíš za baaly.*“ (1. Král. 18,17.18) Až falešná obvinění vzbudí hněv lidu, obrátí se proti Božím následovníkům, podobně jako se kdysi hněv odpadlého Izraele obrátil proti Eliášovi.

GC 591 Zázračná moc projevovaná ve spiritismu bude působit proti lidem, kteří raději poslouchají Boha než člověka. Padlí duchové budou ve svých poselstvích prohlašovat, že je poslal Bůh, aby přesvědčili všechny, kdo odmítají neděli, že podléhají klamu a mají zachovávat zákony země stejně

jako Boží zákon. Budou bědovat nad zlem, které na světě vládne, a budou se stavět za výroky náboženských učitelů, kteří tvrdí, že pokles mravnosti je způsoben znesvěcováním neděle. Proti všem, kdo odmítnou přijmout jejich svědectví, se zvedne velký odpor.

V závěrečném boji proti Božímu lidu bude satan postupovat stejně, jako postupoval na počátku velkého sporu v nebi. Tehdy předstíral, že se snaží upevňovat Boží vládu, přitom však skrytě dělal všechno, aby ji svrhl. Z toho, čeho se snažil dosáhnout, obviňoval věrné anděly. Podobným klamem se vyznačují dějiny římské církve. Předstírá, že jedná jako představitel a zástupce Boha na zemi, přitom se však snaží vyvýšit nad Boha a změnit jeho zákon. Za vlády Říma muselo mnoho lidí zaplatit svou věrnost evangeliu vlastním životem. Byli označováni za zločince, tvrdilo se o nich, že se spolčili se satanem, a byli hanobeni všemi způsoby, aby v očích lidí a dokonce ve vlastních očích vypadali jako nejhorší zločinci. Podobně tomu bude i nyní. Satan se snaží zničit všechny, kdo respektují Boží zákon, přitom však manipuluje věci tak, aby byli obviněni, že přestupují zákony, zneucťují Boha, a přivolávají tím na svět pohromy.

Bůh neznásilňuje vůli ani svědomí, satan se však stále uchyluje k násilí a zastrašování, aby dostal pod svou moc ty, které nemůže svést jinak. Zastrašováním nebo násilím se snaží ovládnout svědomí a zajistit si úctu. Své záměry uskutečňuje prostřednictvím náboženské i světské moci, které navádí, aby vynucovaly poslušnost lidských zákonů a zanedbávání Božího zákona.

GC 592 Ti, kdo budou zachovávat biblickou sobotu, budou označeni za nepřátele zákona a pořádku, kteří boří mravní zábrany společnosti, působí anarchii a zkázu a přivolávají na svět Boží tresty. Jejich svědomité dodržování Božích zásad bude označováno za umíněnost a pohrdání statní mocí. Budou obviňováni z nepřátelství proti vládě. Kazatelé, kteří popírají závaznost Božího zákona, budou z kazatelen hlásat, že jsme povinni poslouchat nařízení světských úřadů, jako by to byla Boží nařízení. Lidé, kteří respektují Boží přikázání budou pomlouváni a odsuzováni v zákonodárných sborech a před soudy. Jejich slova budou překrucována a jejich činům budou podsouvány nejhorší pohnutky.

Až protestantské církve odmítnou jasné biblické důkazy o platnosti Božího zákona, budou chtít umlčet lidi, jejichž víru nemohou vyvrátit Biblí. I když si to nepřipouštějí, vydávají se na cestu, která povede k pronásledování těch, kdo vědomě odmítají dělat to, co dělá ostatní křesťanský svět, a odmítají papežský požadavek svěcení neděle.

Představitelé církví a státu se spojí, aby přemlouvali, přesvědčovali nebo donutili všechny lidi uctívat neděli. Nedostatek Boží moci nahradí restriktivní opatření. Politická korupce podkopává lásku k spravedlnosti a úctu k pravdě. I ve svobodné Americe se vláda a zákonodárci podrobí žádosti a vydají zákon, který bude vynucovat svěcení neděle, aby si zachovali přízeň lidu. Přestanou respektovat svobodu svědomí, které stála tolik obětí. V zápasu, který brzy nastane, uvidíme naplnění prorockých slov: „Drak v hněvu vůči té ženě rozpoutal válku proti ostatnímu jejímu potomstvu, proti těm, kdo zachovávají přikázání Boží a drží se svědectví Ježíšova.“ (Zjev. 12,17)

37. Naše jediná ochrana

GC 593 „K zákonu a svědectví! Což oni neříkají takové slovo, že mu z něho nevzejde jitřní záře?“ (Iz. 8,20) Pán vede svůj lid k Písmu jako k ochraně před vlivem falešných učitelů a před klamnou mocí démonských duchů. Satan se všemi prostředky snaží lidem zabránit poznat Bibli, protože její výroky odhalují jeho klamy. Při každém oživení Božího díla se kníže zla vzchopí k větší aktivitě; nyní se usilovně připravuje k poslednímu útoku proti Kristu a jeho následovníkům. Brzy se před námi rozprostře poslední velký klam. Antikrist rozvine před našimi zraky úžasné zázraky. Klam se bude tak podobat pravdě, že jej bude možné rozeznat jen pomocí Písma. Písmem musíme prověřovat každé tvrzení a každý zázrak.

Lidé, kteří se budou snažit dodržovat všechna Boží přikázání, pocítí nepřátelství a výsměch. Mohou tomu čelit jen v Boží síle. Aby mohli obstát ve zkoušce, která je čeká, musí poznat Boží vůli, jak ji zjevuje Boží slovo. Uctívat Boha mohou, chápou-li správně Boží charakter, vládu a záměry, a jednají-li podle toho. Pouze lidé, kteří opevní svou mysl pravdami Bible, obstojí v posledním velkém boji. GC 594 Každý bude vyzkoušen, zda poslouchá Boha více než lidi. Rozhodná chvíle je už velmi blízko. Stojíme pevně na skále neměnného Božího slova? Jsme připraveni stát pevně na straně Božích přikázání a víry v Ježíše Krista?

Před svým ukřižováním Spasitel vysvětloval svým učedníkům, že bude zabit, a znovu vstane z hrobu. Přítomní andělé se snažili vštípit Kristova slova do myslí a srdcí učedníků. Učedníci však očekávali vysvobození z římské poroby, a nemohli snést pomyšlení, že by ten, v něhož skládali všechny naděje, měl zemřít potupnou smrtí. Slova, která si měli připomínat, se vytratila z jejich mysli, a když přišla doba zkoušky, nebyli připraveni. Smrt Pána Ježíše úplně zničila jejich naděje, jako by je Pán na to nikdy nepřipravoval. Proroctví nám zjevují budoucnost stejně jasně jako slova Pána Ježíše učedníkům. Srozumitelně nám přibližují události spojené s ukončením doby milosti a s přípravou na dobu soužení. Mnoho lidí však těmto důležitým pravdám nerozumí, jako by je Pán nikdy nezjevil. Satan se snaží zmařit každý vliv, který by je učinil moudrými ke spasení; doba soužení je zaskočí nepřipravené.

Když Bůh posílá lidem tak důležitá upozornění, že je symbolicky ohlašují andělé letící středem nebe, pak od každé rozumné bytosti vyžaduje, aby tato poselství brala vážně. Popsané tresty určené ctitelům šelmy a její sochy (Zjev. 14,9-11) by měly vést všechny lidi ke studiu proroctví, aby poznali, co to je cejch (znamení) šelmy a jak se mu vyhnout. Většina lidí si však zacpává uši, aby neslyšela pravdu, a raději poslouchá bajky. Apoštol Pavel o posledních dnech napsal: „*Přijde doba, kdy lidé nesnesou zdravé učení.*“ (2 Tim. 4,3) GC 595Tato doba už nastala. Většina lidí nestojí o biblickou pravdu, protože tato pravda odporuje přáním hříšného srdce a lásce ke světu. Satan jim ochotně poskytuje klamy, které se jim líbí.

Bůh však bude mít na zemi lid, který přijal Bibli a pouze Bibli za měřítko každého učení a za základ všech reforem. Názory vzdělanců, vědecké teorie, vyznání víry a rozhodnutí církevních sněmů, která jsou tak početná a rozmanitá, jak početné a odlišné jsou církve, hlas většiny - nic z toho, a ani všechno dohromady nemůžeme pokládat za důkaz pro nebo proti kterémukoli článku víry. Dříve než přijmeme nějaké učení nebo zásadu, musíme jako důkaz požadovat jasný výrok: „Toto praví Panovník Hospodin.“

Satan se stále snaží upoutat pozornost na člověka místo na Boha. Vede lidi, aby vzhlíželi k biskupům, k duchovním, k profesorům teologie jako ke svým vůdcům, místo toho, aby studovali Písmo a sami se seznámili se svými povinnostmi. Když pak ovládne mysl těch vůdců, může si s masami dělat, co chce.

Když Pán Ježíš přišel, aby zvěstoval slovo života, prostí lidé ho rádi poslouchali. Mnozí v něho uvěřili a byli mezi nimi i kněží a vládci. Vedoucí kněží a přední muži národa se rozhodli Kristovo učení odsoudit a zmařit. I když všechny jejich snahy najít proti Kristu nějaké obvinění vyšly naprázdno, i když museli cítit vliv Boží moci a moudrosti, která provázela jeho slova, přesto se zatvrzele drželi svých předsudků. Odmítli nejjasnější důkazy jeho mesiášství, aby se nemuseli stát jeho učedníky. Tyto odpůrce Pána Ježíše se ostatní lidé učili od dětství ctít, jejich autoritu byli zvyklí bezpodmínečně respektovat. Proto se pak ptali: „Je možné, aby naši vládci a vzdělaní zákoníci nevěřili v Ježíše, kdyby to byl Mesiáš?“ GC 596Vliv takových učitelů svedl židovský národ k tomu, že zavrhl svého Vykupitele.

Stejné pohnutky, které tehdy motivovaly židovské kněze a vládce, se stále projevují u mnoha lidí, kteří umí velice krásně mluvit o zbožnosti. Odmítají studovat texty Písma, které představují zvláštní pravdy pro tuto dobu. Připomínají, že je jich mnoho, že jsou bohatí a oblíbení, a s pohrdáním ukazují na zastánce pravdy, kterých je málo, jsou chudí, nepopulární a mají víru, která je izoluje od světa.

Pán Ježíš předvídal, že nepřístojné nároky na autoritu, kterou projevovali zákoníci a farizeové, neskončí rozptýlením Židů. Prorockým zrakem viděl, jak se budou lidé vyvyšovat, aby ovládli svědomí ostatních, což se stalo kletbou pro církev ve všech dobách. Jako varování pro další generace Bible zaznamenala jeho odsudek zákoníků a farizeů i napomenutí, aby lidé nenásledovali tyto „slepé vůdce“.

Římská církev vyhradila duchovenstvu možnost vykládat Písmo, proto upírala prostým lidem právo Bibli číst. I když reformace dala Písmo do rukou všem, zásada uplatňovaná Římem brání mnoha členům protestantských církví, aby sami studovali Bibli. Jsou vedeni k tomu, aby přijímali učení, které předkládá církev. Tisíce lidí se neodvažují přijmout nic, co by odporovalo věrouce nebo zvykům jejich církve, i kdyby to Písmo říkalo naprosto jasně.

Ačkoli Bible mnohokrát varuje před falešnými učiteli, přenechávají mnozí lidé péči o své spasení duchovním. Tisíce učitelů křesťanství nemohou pro svou víru uvést žádný jiný důvod, než že je tomu tak učili jejich předchůdci. GC 597Učení Spasitele přecházejí takřka bez povšimnutí a bezvýhradně důvěřují slovům duchovních. Jsou však duchovní neomylní? Jak můžeme svěřit svůj věčný úděl do jejich rukou, jestliže nemáme na základě Božího slova jistotu, že jsou nositeli světla? Nedostatek mravní odvahy vystoupit z vyšlapané cesty vede mnohé lidi k tomu, že následují učené muže. Jejich nechuť studovat Písmo je nechává beznadějně spoutané v okovech bludu. Vidí, že Bible jasně představuje aktuální pravdu pro tuto dobu, cítí, že její hlásání provází moc Ducha

svatého, přesto se nechávají odvést od světla negativním postojem duchovenstva. I když jejich rozum a svědomí jsou přesvědčeny, neodvažují se tito zaslepení lidé myslet jinak než jejich duchovní. Svůj vlastní úsudek, svůj věčný prospěch obětují nevěře, pýše a předsudkům druhých lidí.

Satan využívá mnoha způsoby vliv lidí, aby spoutal své zajatce. Získává pro sebe tisíce lidí tím, že je jemnými nitkami náklonnosti připoutává k nepřátelům Kristova kříže. Nezáleží na tom, ke komu svou oběť poutá, zda k rodičům, dětem, manželovi nebo k přátelům, výsledek je vždy stejný. Odpůrci pravdy se snaží ovládnout jejich svědomí, a ti, které ovládají, nemají dost odvahy nebo nezávislosti, aby se řídili vlastním vědomím povinnosti.

Boží pravda a sláva jsou neoddělitelné. Není možné Boha uctívat bludnými názory, jestliže máme po ruce Bibli. Někteří lidé prohlašují, že nezáleží na tom, čemu člověk věří, jen když žije spravedlivě. Víra však utváří náš život. Jestliže máme světlo a pravdu na dosah ruky, a my nevyužíváme možnost, abychom je slyšeli a viděli, pak je vlastně zavrhujeme, volíme raději tmu než světlo.

„*Někdy se člověku zdá cesta přímá, ale nakonec přivede k smrti.*“ (Přísl. 16,25) Nevědomost není omluvou pro blud nebo hřích, když člověk má možnost poznat Boží vůli. GC 598Poutník dorazí na rozcestí, odkud vychází několik cest, a je tam ukazatel, který vysvětluje, kam každá z nich vede. Jestliže ukazatel ignoruje a vybere si jednu z cest, která se mu zdá pravá, pak - i když je sebeupřímnější - pravděpodobně zvolí nesprávnou cestu.

Bůh nám dal své slovo, abychom se mohli seznámit s jeho učením a abychom věděli, co od nás požaduje. Když za Pánem Ježíšem přišel znalec zákona s dotazem: „Co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?“, Spasitel ho odkázal na Písmo a řekl: „Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?“ Nevědomost nebude omluvou pro mladé ani staré, nezprostí je trestu za přestupování Božího zákona, protože mají v rukou znění toho zákona, jeho zásad a požadavků. Nestačí mít dobré úmysly, nestačí konat to, co člověk pokládá za správné nebo co mu kazatel řekne, že je správné. Jde o věčný život a každý by měl sám studovat Písmo. Může mít sebepevnější přesvědčení a sebevětší jistotu, že kazatel ví, co je pravda, na tom však nemůže stavět. V rukou má mapu, která mu přesně ukazuje cestu do nebe, v ničem nemusí tápat.

První a nejvyšší povinností každé rozumné bytosti je naučit se z Písma, co je pravda, pak podle toho žít a povzbuzovat druhé, aby to dělali také. Měli bychom každý den pilně studovat Bibli, uvažovat o každé myšlence a porovnávat jedno místo v bibli s ostatními. S Boží pomocí si musíme utvořit svůj názor, protože před Bohem budeme odpovědni každý sám za sebe.

Vzdělaní lidé, kteří se považují za velmi moudré, zatemnili a zpochybnili i ty nejjasněji vyjádřené biblické pravdy. Učí, že Písmo má mystický, tajemný, duchovní smysl, který nelze z vlastního textu vyčíst. Jsou to falešní učitelé. Takovým lidem Pán Ježíš řekl: „*Mýlíte se, neznáte Písma ani moc Boží!*“ (Mar. 12,24) GC 599Biblický text má být vykládán podle svého zřejmého smyslu, pokud nejde o symbol nebo obraz. Ježíš Kristus slíbil: „Kdo chce činit jeho vůli, pozná, zda je mé učení z Boha, nebo mluvím-li sám za sebe.“ (Jan 7,17) Kdyby lidé brali Písmo tak, jak je napsáno, kdyby je nemátli falešní učitelé, uskutečnilo by se dílo, které by potěšilo anděly a přivedlo do Kristovy církve tisíce lidí, kteří dnes tápou v bludu.

Při studiu Písma bychom měli uplatnit všechny své duševní síly a plně zapojit svůj rozum, abychom pochopili Boží záměry tak, jak toho jsou smrtelní lidé jen schopni. Přitom však nezapomínejme, že člověk, který opravdu studuje Boží pravdy, projevuje poddajnost a pokoru dítěte. Obtížná místa biblického textu nelze řešit takovými metodami, jakými se řeší filozofické problémy. Ke studiu Bible nemůžeme přistupovat s takovým zakládáním si na sobě, s jakým mnozí lidé vstupují na pole vědy. Bibli musíme studovat s modlitbou, s vědomím závislosti na Bohu a s upřímnou touhou poznat jeho vůli. Musíme přicházet s pokorou a ochotou nechat se poučit, abychom mohli získat poznání od velkého „Já Jsem“. V opačném případě padlí andělé zaslepí náš rozum a zatvrdí naše srdce, aby na nás pravda nezapůsobila.

Mnohé části Písma, které teologové považují za tajemství nebo přecházejí jako nepodstatné, přinášejí člověku, který se učí v Kristově škole, mnoho útěchy a poučení. Jednou z příčin, proč mnozí teologové nerozumějí lépe Božímu slovu, je to, že zavírají oči před pravdami, podle nichž nechtějí žít. Pochopení biblické pravdy nezávisí ani tolik na intelektuálních schopnostech, ale spíše na cílevědomém úsilí, na opravdovosti touhy po pravdě.

Nestudujme Bibli nikdy bez modlitby. GC 600 Jedině Duch svatý nám může ukázat důležitost věcí, které můžeme snadno pochopit, a zabránit tomu, abychom nepřekroutili nesnadno pochopitelné pravdy. Boží andělé mimo jiné připravují srdce lidí, aby pochopili Boží slovo, uchvátila je jeho krása, brali vážně jeho výstrahy a aby je povzbudila a posílila jeho zaslíbení. Měli bychom se modlit jako žalmista: „*Otevři mi oči, ať mám na zřeteli divy ze Zákona tvého.*“ (Žalm 119,18) Pokušení nám často připadají nepřekonatelná, protože se nemodlíme a nestudujeme Bibli, neumíme si okamžitě vzpomenout na Boží zaslíbení a čelit satanu biblickými zbraněmi. Andělé obklopují lidi, kteří chtějí poznat Boží vůli. V kritických chvílích jim připomínají pravdy, které právě potřebují. A tak, „*když se přivalí jako řeka nepřítel, Duch Hospodinův jej zažene*“ (Iz. 59,19).

Pán Ježíš svým učedníkům slíbil: „*Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všecko, co jsem vám řekl.*“ (Jan 14,26) Nejdříve si musíme Kristovo učení vštípit do paměti, aby nám je Boží Duch mohl ve chvíli nebezpečí připomenout. „*Tvou řeč uchovávám v srdci, nechci proti tobě hřešit,*“ volal David (Žalm 119,11).

Všichni, kdo berou vážně svůj věčný úděl, by si měli dávat pozor na pochybnosti. Budeme svědky útoků na nejvlastnější pilíře pravdy. Není možné neslyšet zesměšňování, překroucené názory na pravdu, zrádné a zhoubné učení moderního ateizmu. Satan přizpůsobuje svá pokušení každé skupině lidí. Nevzdělané lidi ovlivňuje pošklebky a výsměchem, vzdělaným předkládá vědecké námitky a filozofické důkazy, které v nich mají vzbudit vůči Písmu nedůvěru nebo pohrdání. I mladí lidé, kteří nemají přehled, se pak odvažují projevovat pochybnosti o základních křesťanských zásadách. GC 601 Nevěrectví mládeže, i když je velmi povrchní, má přece jen svůj vliv. Mnohé to vede, aby žertovali o víře svých otců a vysmívali se Duchu milosti (Žid. 10,29). Nejeden mladý život, který mohl být Bohu ke cti a světu požehnáním, byl znehodnocen jedem nevěry. Všichni, kdo věří pyšným výrokům lidského rozumu a namlouvají si, že mohou vysvětlit všechna Boží tajemství a bez Boží moudrosti poznat pravdu, už padli do satanovy léčky.

Žijeme v nejslavnějším období dějin tohoto světa. Brzy bude rozhodnuto o údělu milionů dnes žijících lidí. Naše záchrana i spasení ostatních závisí na tom, jak se dnes rozhodujeme. Potřebujeme se nechat vést Duchem pravdy. Každý Kristův následovník by se měl opravdově ptát: "Pane, co chceš, abych činil?" Musíme se před Pánem pokořovat s postem a modlitbou, musíme přemýšlet o Božím slovu, zvláště o soudu. Nyní se musíme snažit opravdově prožívat Boží pravdy. Neztrácejme ani okamžik. Kolem nás se odehrávají velmi významné události a my žijeme na území ovládaném satanem. Nespěte, Boží strážci, nepřítel číhá nedaleko. Je stále připraven vás napadnout a porazit, jen co ochabnete nebo začnete dřímat.

Mnozí lidé posuzují nesprávně svůj stav před Bohem. Jsou rádi, že se nedopustili určitých přestupků, a přitom zapomínají a zanedbávají dobré a ušlechtilé činy, které od nich Bůh požaduje. Nestačí být stromem v Boží zahradě. Ten musí plnit Boží očekávání tím, že ponese ovoce. Bůh bude lidi volat k odpovědnosti za to, že nevykonali dobro, které mohli vykonat, protože je posilovala Boží milost. Nebeské knihy o nich říkají, že „zhodnocují zemi“. Ale ani jejich stav není beznadějný. Trpělivá láska volá i ty, kdo neberou vážně Boží milosrdenství a zneužívají jeho milost. GC 602 „*Probuď se, kdo spíš, vstaň z mrtvých a zazáří ti Kristus. Dávejte si dobrý pozor na to, jak žijete, ... nepromarněte tento čas, neboť nastaly dny zlé.*“ (Ef. 5,14-16)

Až přijde doba zkoušek, ukáže se, kdo se v životě řídí Božím slovem. V létě není rozdíl mezi stále zelenými a ostatními stromy tak zřejmý. Když však nastanou zimní bouře, zůstanou stále zelené stromy beze změny, ostatní o svou zeleň přijdou. Ani formální křesťan není dnes k rozeznání od pravého, blíží se však doba, kdy se rozdíl ukáže. Jen co se projeví nepřátelství, zavládne fanatizmus a nesnášenlivost, začne pronásledování, malověrní a pokrytci zakolísají a

vzdají se své víry. Praví křesťané však odolají a zůstanou pevní jako skála, jejich víra bude silnější a naděje jasnější než v době pohody.

Žalmista prohlásil: „*Přemýšlím o tvých svědectvích.*“ „*Z tvých ustanovení jsem nabyl rozumnosti, proto nenávidím každou stezku klamu.*“ (Žalm 119,99.104)

„*Blaze člověku, jenž našel moudrost.*“ „*Bude jako strom zasazený u vody; své kořeny zapustil u vodního toku, nezakusí přicházející žár. Jeho listí je zelené, v roce sucha se ničeho neobává, nepřestává nést plody.*“ (Přísl. 3,13; Jer. 17,8)

38. Poslední varování

GC 603„*Potom jsem viděl jiného anděla, jak s velikou mocí sestupuje z nebe; a země byla ozářena jeho slávou. Zvolal mohutným hlasem: Padl, padl veliký Babylón a stal se doupětem démonů, skrýší všech nečistých duchů a každého zlověstného a nenáviděného ptáka.*“ „*A slyšel jsem jiný hlas z nebe: Vyjdi, lide můj, z toho města, nemějte účast na jeho hříších, aby vás nestihly jeho pohromy.*“ (Zjev. 18,1.2.4)

Uvedený text Písma poukazuje na budoucí dobu, kdy bude opakováno ohlášení pádu Babylóna, které učinil druhý anděl ze Zjevení 14 (verš 8). Ve druhém případě však bude poselství doplněno zmínkou o dalším úpadku náboženských organizací, které tvoří Babylón, k němuž došlo od roku 1844, kdy bylo poselství ohlášeno poprvé. Poselství popisuje žalostný stav náboženských společností. Každé odmítnutí pravdy zatemňuje rozum a zatvrzuje srdce, až se lidé stanou zatvrzele nevěřícími. Přes výstrahy, které jim Bůh dává, pošlapávají dále přikázání Desatera, až nakonec začnou pronásledovat ty, kdo přikázání Desatera respektují jako svatá. Neváží si Ježíše Krista, protože pohrdají jeho slovem a lidem. GC 604Pokud křesťanské církve přijímají učení spiritismu, padají zábrany proti tělesným sklonům a náboženství se stává pláštíkem, který má zakrývat nejhrubší nepravosti. Víra ve spiritistické projevy otevírá dveře svádějícím duchům a ďábelskému učení, a v církvích se projeví vliv padlých andělů.

O Babylónu v době, o níž proroctví mluví, se říká: „*Jeho hříchy se navršily až k nebi a Bůh nezapomněl na jeho viny.*“ (Zjev. 18,5) Babylón naplnil míru své nepravosti a brzy na něj padne zkáza. Bůh však má v Babylónu ještě stále svůj lid. Dříve než na Babylón dopadnou ohlášené tresty, musí být tito věrní vyvoláni, aby se nepodíleli na hříchu Babylóna a „nestihly“ je „jeho pohromy“. Proroctví proto hovoří o náboženském hnutí znázorněném andělem, který přichází z nebe, osvětluje zemi svou slávou, volá silným hlasem a ohlašuje hříchy Babylóna. Spolu s jeho

poselstvím zaznívá také volání: „Vyjdi, lide můj, z toho města!“ Tyto výzvy spolu s poselstvím třetího anděla jsou posledním varováním obyvatelům této planety.

Svět spěje k strašnému konci. Mocnosti, které budou společně bojovat proti Božím přikázáním, nařídí, aby se „*všichni, malí i velcí, bohatí i chudí, svobodní i otroci*“ (Zjev. 13,16) řídili tradicí církve, a zachovávali nesprávný den odpočinku. Všichni, kdo nebudou chtít přijmout tato nařízení, budou vystaveni trestům, až bude nakonec vyhlášeno, že zaslouží trest smrti. Boží zákon, který zahrnuje také pravý den Božího odpočinku, vyžaduje poslušnost a varuje, že jeho přestupníky stihne Boží trest.

Když bude lidem celá záležitost takto vyložena, každý - kdo nebude respektovat Boží zákon a bude se řídit lidskými příkazy - přijme znamení šelmy, znamení poddanosti mocnosti, kterou se rozhodne poslouchat více než Boha; pak zazní z nebe varování: „*Kdo kleká před šelmou a před její sochou, kdo přijímá její cejch na čelo či na ruku, bude pít víno Božího rozhorlení, které Bůh nalévá neředěné do číše svého hněvu.*“ (Zjev. 14,9.10)

GC 605 Boží hněv však pocítí jen lidé, kteří měli možnost poznat a pochopit pravdu, ale odmítli ji. Mnoho lidí ještě nemělo příležitost slyšet aktuální pravdu pro tuto dobu. Nikdo je neseznámil se závazností čtvrtého přikázání. Pán, který ví, co je v lidských srdcích, a zná každou pohnutku, nenechá nikoho, kdo chce poznat pravdu, v nejistotě, oč ve velkém sporu jde. Nežádá, aby lidé přijímali přikázání slepě. Každý obdrží dostatek informací, aby se mohl rozumně rozhodnout.

Sobota bude velkým zkušebním kamenem věrnosti, protože je to zvlášť popíraný článek pravdy. Až budou lidé podrobeni závěrečné zkoušce, bude jasně vymezena hranice mezi těmi, kteří Bohu slouží, a kdo mu neslouží. Zachovávání nesprávného dne odpočinku v souladu se zákony státu, ale proti čtvrtému přikázání, bude projevem věrnosti moci, která je Bohu nepřátelská. Zachovávání pravé soboty jako výraz poslušnosti Božího zákona bude důkazem věrnosti Stvořiteli. Jedna část lidí přijetím znamení podřízenosti světské moci přijme znamení šelmy, druhá, která se rozhodne, že zůstane věrná Boží autoritě, přijme Boží pečeť.

Lidé, kteří hlásali poselství třetího anděla, byli často považováni za panikáře. Jejich předpovědi, že se ve Spojených státech projeví náboženská nesnášenlivost, že se církev spojí se státem a společně budou pronásledovat všechny, kdo budou zachovávat Boží přikázání, byly považovány za nesmyslné a směšné. Američané sebejistě tvrdili, že tato země nebude nikdy ničím jiným, než čím byla - tedy obhájcem náboženské svobody. GC 606 Když se však začne mluvit o vynuceném zachovávání neděle, bude zřejmé, že se blíží událost, o níž lidé tak dlouho pochybovali a v níž nevěřili. Poselství třetího anděla pak vyvolá účinek, jaký nikdy dříve nemělo.

V každé době Bůh posílá své služebníky, aby kárali hřích - jak ve světě, tak v církvi. Lidé však chtějí slyšet příjemné řeči, nepřijímají čistou a nepřikrášlenou pravdu. Mnozí reformátoři se na počátku svého působení snažili vytýkat hříchy církve a lidí velmi opatrně. Doufali, že příkladem čistého křesťanského života přivedou lidi zpět k biblickému učení. Když je však naplnil Boží Duch, museli hlásat jasné výroky Bible - učení, které původně nechtěli zvěstovat, podobně jako když byl naplněn Duchem Eliáš, který pak vytýkal hříchy bezbožného krále a odpadlého lidu. Byli nuceni šířit pravdu a mluvit o nebezpečí, které ohrožuje život lidí. Bez strachu z následků kázali zvěst, kterou jim Pán svěřil, a lidé museli varování vyslechnout.

Tak bude také hlásáno poselství třetího anděla. Až nastane doba, kdy bude třeba, aby bylo šířeno s největší silou, bude Pán působit prostřednictvím prostých lidí. On povede ty, kdo se oddali jeho službě. Boží pracovníci získají kvalifikaci spíše pomazáním Ducha než studiem ve vědeckých ústavech. Tím povede muže víry a modlitby, aby se svatým nadšením hlásali poselství, které jim Bůh svěřil. Odhalí hříchy Babylóna, tragické následky vynuceného zachovávání církevních tradic, vliv spiritismu, nenápadný, ale rychlý postup papežské moci. Budou burcovat lid vážnými výstrahami. Varování vyslechnou tisíce a desetitisíce lidí, kteří ještě nikdy nic takového neslyšeli. GC 607 S úžasem budou poslouchat, že Babylónem je církev, která padla díky svým bludům a hříchům, protože zavrhla Boží pravdu. Když se pak lidé obrátí na své dřívější učitele s naléhavou otázkou, zda je to pravda, budou jim kazatelé předkládat bajky, budou předpovídat příjemné věci,

aby uklidnili jejich obavy a utišili jejich probuzené svědomí. Protože se však někteří lidé nebudou chtít spokojit pouze s lidskou autoritou a budou žádat jednoznačné důkazy z Písma, jejich duchovní se rozzlobí jako kdysi farizeové, protože bude zpochybněna jejich autorita, označí poselství za ďábelské a budou podněcovat davy lidí, kteří milují hřích, aby odmítali a pronásledovali hlasatele poselství.

Až se spor přenese do nových oblastí a pozornost lidí bude upoutána na pošlapávaný Boží zákon, satan se rozzlobí. Moc, která provází poselství, odpůrce jen rozzuří. Duchovní se budou téměř s nadlidským úsilím snažit zastřít světlo, aby nezářilo na členy jejich církví. Všemi dosažitelnými prostředky se budou snažit potlačit diskuse o těchto životně důležitých otázkách. Církve budou žádat o pomoc stát, aby jim pomohl. V tom úsilí se katolíci spojí s protestanty. Až hnutí, vynucující zachovávání neděle, zesílí, budou vydávány zákony proti lidem, kteří zachovávají Boží přikázání. Bude jim vyhrožováno peněžitými tresty a vězením, budou jim nabízena vlivná místa, různé odměny a výhody, jen aby se zřekli své víry. Oni však budou vytrvale odpovídat: "Dokažte nám z Božího slova, že bloudíme." Obdobně reagoval za podobných okolností Luther. Lidé, kteří budou předváděni k soudům, výrazně obhájí pravdu. Mnoho z těch, kdo je uslyší, se rozhodne zachovávat všechna Boží přikázání. Tak se s pravdou seznámí tisíce lidí, kteří by o ní jinak neslyšeli.

GC 608 Důsledná poslušnost Božího slova bude pokládána za vzpouru. Zaslepeni satanem budou rodiče jednat tvrdě s věřícími dětmi, nadřízení budou utlačovat své podřízené zachovávající přikázání. Láska a náklonnost ochabnou. Rodiče budou vyhánět děti z domova. Splní se do písmene slova apoštola Pavla: „*Všichni, kdo chtějí zbožně žít v Kristu Ježíši, zakusí pronásledování.*“ (2 Tim. 3,12) Protože zastánci pravdy odmítnou uctívat neděli jako sobotu, budou mnozí z nich uvězněni, jiní vypovězeni ze země, další budou trpět jako otroci. Dnes nám něco takového připadá nemožné. Až bude však lidem odňat Boží Duch, který je chrání, a až budou ponecháni pod mocí satana, který nenávidí Boží přikázání, budou se dít neobvyklé věci. Lidské srdce umí být velice kruté, když se z něj vytratí Boží láska a úcta.

Až se bude blížit bouře, mnozí z těch, kdo sice přijali poselství třetího anděla, ale nenechali se posvětit poslušností pravdy, se vzdají svého názoru a přidají se k odpůrcům. Spojí se se světem a budou sdílet stejné názory. Nakonec se budou na všechno dívat stejně jako svět. Až budou postaveni před zkoušku, rozhodnou se pro snazší cestu. Lidé nadaní, příjemného vystupování, kteří se kdysi hlásili k pravdě, použijí všechny své schopnosti, aby oklamali a svedli další. Stanou se nejrozhodnějšími nepřáteli svých bývalých spoluvěřících. Až se světitelé soboty dostanou před soudy, aby se odpovídali ze své víry, stanou se tito odpadlíci nejúčinnějšími nástroji satana, budou je pomlouvat a obžalovávat a vymyšlenými informacemi budou proti nim podněcovat představitele státní moci.

V době pronásledování bude zkoušena víra Božích následovníků, kteří věrně hlásali Boží poselství a respektovali Boha a jeho slovo. Na jejich srdce působil Boží Duch a nutil je mluvit. Svatá horlivost a vliv Božího Ducha je vedly k splnění svěřeného úkolu, aniž mysleli na následky, které jim může hlásání Bohem svěřeného poselství přinést. GC 609 Nebudou sledovat světské zájmy, myslet na svou pověst nebo se snažit zachovat si život. Když se proti nim rozpoutá bouře pronásledování, když budou obviňováni ze všeho možného, někteří z nich zděšeně zvolají: „Kdybychom věděli, jaké následky budou naše slova mít, raději bychom mlčeli.“ Dostanou se do těžkostí. Satan na ně bude dotírat velkým pokušením. Budou mít pocit, že dílo, které začali, je nad jejich síly. Bude jim hrozit záhuba. Jejich původní nadšení se vytratí, ale už se nebudou moci vrátit. Tehdy, když pocítí naprostou bezmocnost, budou žádat o posilu Všemohoucího. Budou si připomínat, že nemluvili svoje slova, ale to, co jim přikázal Bůh, který je poslal, aby varovali ostatní. Bůh vštípil pravdu do jejich srdcí a oni ji musí hlásat.

Podobné zkoušky prožili také Boží lidé v minulosti. Viklef, Hus, Luther, Tyndale, Baxter, Wesley žádali, aby jejich učení bylo prověřeno Biblí. Byli ochotni odvolat všechno, co odporuje Božímu slovu. Zakusili nemilosrdné pronásledování, a přesto hlásali Boží pravdu dál. V každém

dějinném údobí bylo třeba lidem zvěstovat aktuální poselství pro onu dobu - podle toho, co Boží lid v daném čase potřeboval. Každá nová pravda si musela razit cestu nenávistí a odporem. Lidé, kterým přinesla požehnání, byli pokoušeni a zkoušeni. Pán dává novou pravdu svému lidu tehdy, když ji potřebuje. Kdo se odváží Boží pravdu nehlásat? Bůh přikazuje svým následovníkům, aby světu předložili poslední nabídku milosti. Nemohou mlčet, protože by tím ohrozili svou vlastní záchranu. Kristovi vyslanci nenesou odpovědnost za následky. GC 610 Musí konat svou povinnost a ostatní přenechat Bohu.

Až se bude odpor stupňovat, budou Boží následovníci znovu zmateni. Pocítí, že nastala rozhodující situace. Jejich svědomí a Boží slovo je bude ujišťovat, že jednají správně. I když zkoušky neustanou, budou mít stále více síly, aby je mohli snášet. Zápas bude stále tvrdší a urputnější, ale jejich víra a odvaha porostou úměrně nebezpečí. Budou prohlašovat: „Neodvažujeme se měnit Boží slovo, dělit svatý Boží zákon na část podstatnou a nepodstatnou, abychom tím získali přízeň světa. Pán, kterému sloužíme, nás může vysvobodit. Kristus přemohl svět, a my bychom se měli bát poraženého světa?“

Pronásledování v různých podobách je vlastně projevem určitého principu, který bude platit, dokud bude existovat satan a životaschopné křesťanství. Nikdo nemůže sloužit Bohu, aniž by proti sobě nevyvolal nepřátelství mocností zla. Budou na něj útočit zlí andělé, znepokojení tím, že by jim mohl svým vlivem vyrvat z rukou jejich oběti. K nim se připojí zlí lidé, zahanbení dobrým příkladem, a budou se snažit odloučit ho různým pokoušením od Boha. Když se to nepodaří, použijí ke znásilnění jeho svědomí donucovací prostředky.

Dokud Pán Ježíš slouží jako Přímluvce v nebeské svatyni, na vládce i lid působí Duch svatý. Mírní je a do určité míry ovlivňuje státní zákony. Bez takových zákonů by na světě bylo ještě mnohem hůře. Mnozí představitelé států jsou aktivními nástroji satana, ale i Bůh má své nástroje mezi předními muži národů. Nepřítel působí na své sluhy, aby vymýšleli opatření, která by mařila Boží dílo, avšak na státníky, kteří mají úctu k Bohu, působí andělé, aby taková opatření mařili nespornými argumenty. Několik mužů tak zadržuje mohutný příliv zla. GC 611 Odpor nepřátel pravdy bude zadržen, aby poselství třetího anděla mohlo splnit své poslání. Až bude znít poslední varování, upoutá pozornost také těch předních mužů, jejichž prostřednictvím Bůh nyní působí, mnozí z nich je přijmou a v době soužení se postaví na stranu Božího lidu.

Anděl, který se spojí s hlásáním poselství třetího anděla, osvítí celou zemi svou slávou. Bible tím předpovídá neobyčejně silné působení, které zasáhne celý svět. Adventní hnutí z let 1840 až 1844 bylo slavným projevem Boží moci. Poselství prvního anděla bylo zaneseno do všech misijních stanic na světě a v některých zemích vzbudilo největší náboženské hnutí od doby protestantské reformace šestnáctého století. Avšak hnutí vyvolané poselstvím třetího anděla bude ještě mohutnější.

Jeho působení se bude podobat tomu, co se odehrálo o letnicích. Tak jako Pán seslal „raný déšť“ ve vylití Ducha svatého na počátku kázání evangelia, aby drahocenné semeno vzklíčilo, tak dá na závěr „pozdní déšť“, aby úroda uzrála. „Poznávejme Hospodina, usilujme ho poznat. Jako jitřenka, tak jistě on vyjde. Přijde k nám jako přívaly dešťů a jako jarní déšť, jenž svlažuje zemi.“ (Oz. 6,3) „Jásejte, synové Sijónu, radujte se z Hospodina svého Boha, neboť vám dá učitele spravedlnosti a jako na začátku vám sešle hojnost dešťů podzimních i jarních.“ (Joel 2,23) „Stane se v posledních dnech, praví Bůh, sešlu svého Ducha na všechny lidi.“ „A každý, kdo vzývá jméno Páně, bude zachráněn.“ (Skut. 2,17.21)

Velké dílo evangelia neskončí menším projevem Boží moci, než jakým se vyznačoval jeho začátek. Proroctví, která se splnila při seslání raného deště na počátku křesťanských dějin, se znovu splní v pozdním dešti na konci křesťanských dějin. GC 612 Bude to „čas odpočinutí“, rozvlažení, které předpověděl apoštol Petr, když prohlásil: „*Čiňte pokání a obraťte se, aby byly smazány vaše hříchy a přišel čas Hospodinův, čas odpočinutí, kdy pošle Ježíše, Mesiáše, kterého vám určil.*“ (Skut. 3,19.20)

Boží sluhové s tváří zářící svatým nadšením budou spěchat z místa na místo, aby všude ohlásili Boží poselství. Po celém světě budou varování šířit tisíce hlasů. Budou se dít zázraky, nemocní budou uzdravováni, věřící budou provázet znamení a zázraky. Také satan bude působit lživé zázraky, dokonce nechá před zraky lidí sestoupit oheň z nebe na zem (Zjev. 13,13). Obyvatelé země se budou muset rozhodnout.

Poselství nebude šířeno ani tak pomocí argumentů jako hlubokým přesvědčováním Božího Ducha. Důkazy už byly podány. Semeno bylo zaseto, nyní klíčí a přináší plody. Tiskoviny rozšířené evangelisty zapůsobily svým vlivem. Mnozí lidé, na které měly vliv, však nemohli plně porozumět pravdě nebo se jí řídit. Nyní pronikají paprsky světla všude, pravdu lze vidět v její plné kráse a upřímné Boží děti lámou pouta, která je svazovala. Rodinné svazky a církevní vztahy je už nebudou moci zadržet. Pravda pro ně bude mít větší cenu než všechno ostatní. Navzdory silám, které se spojí proti pravdě, postaví se velký počet lidí na Boží stranu.

39. Doba soužení

GC 613„V oné době povstane Michal, velký ochránce, a bude stát při synech tvého lidu. Bude to doba soužení, jaké nebylo od vzniku národa až do této doby. V oné době bude vyproštěn tvůj lid, každý, kdo je zapsán v Knize.“ (Dan. 12,1)

Až skončí poselství třetího anděla, přestane se Kristova milost přimlouvat za hříšné obyvatele světa. Boží lid splnil svůj úkol, obdržel „pozdní déšť“, „čas odpočinutí“, rozvlažení od Hospodina, a je připraven pro nastávající dobu zkoušky. Andělé spěchají sem a tam. Anděl, vracející se ze země, ohlašuje, že jeho úkol skončil. Na svět přišla závěrečná zkouška a všichni, kdo zůstali věrni Božím přikázáním, dostali „pečeť živého Boha“. Tehdy Pán Ježíš ukončí svou prostřednickou službu v nebeské svatyni. Pozvedne ruce a pronese silným hlasem: „Dokonáno jest!“ Zástupy andělů složí své koruny, když Ježíš Kristus slavnostně oznámí: „*Kdo křivdí, ať křivdí dál, kdo je pošpiněn, ať zůstane ve špíně - kdo je spravedlivý, ať zůstane spravedlivý, kdo je svatý, ať setrvá ve svatosti.*“ (Zjev. 22,11) Případ každého člověka již bude rozhodnut, buď k životu, nebo k smrti. Ježíš Kristus vykonal smíření za svůj lid a vymazal jeho hříchy. GC 614Doplnil se počet občanů jeho království. „Království, panství a velikost království pod celým nebem“ budou dány dědicům spasení a Pán Ježíš bude vládnout jako Král králů a Pán pánů.

Až opustí nebeskou svatyni, zahalí obyvatele země temnota. V té době budou muset věřící muset žít před svatým Bohem bez přímluvce. Moc, která dosud zadržovala bezbožné, přestane působit, a satan bude mít neomezenou nadvládu nad zatvrzelými lidmi. Boží trpělivost skončí. Svět odmítl Boží milost, pohrdl Boží láskou a pošlapal Boží zákon. Bezbožní lidé zašli za hranici Boží milosti. Boží Duch, kterému tvrdošíjně vzdorovali, od nich nyní odešel. Nebude je chránit Boží milost a budou vydáni napospas satanu. Satan pak zavleče obyvatele světa do závěrečné velké doby

soužení. Boží andělé přestanou zadržovat vichřice lidských vášní, najednou se projeví všechno zadržované napětí. Celý svět bude zatažen do strašnější zkázy, než byla zkáza starého Jeruzaléma.

Jediný anděl usmrtil všechny prvorozené v Egyptě a naplnil zemi smutkem a nářkem. Když David přestoupil Boží příkaz tím, že nechal sečíst lid, způsobil jediný anděl strašnou zkázu, jako trest za jeho hřích. Stejnou moc, kterou projevili Boží andělé, projeví - až to Bůh dovolí - také zlí andělé. Tyto síly jsou již připraveny a čekají jen na Boží svolení, aby všude šířili zkázu.

Lidé, kteří zachovávali Boží zákon, budou obviněni, že zapříčinili rány, které dopadly na svět a budou považováni za příčinu strašných přírodních pohrom, válek a krveprolévání mezi lidmi, které naplní svět bídou. Moc, provázející poslední varovné poselství, vyvolává zlobu bezbožných. Jejich zášť se projeví proti všem, kdo přijmou toto poselství, a satan ještě více rozdmýchá nenávist a pronásledování.

GC 615Když Bůh opustil židovský národ, nepoznali to ani kněží, ani lid. I když je ovládl satan a propadli nejodpornějším vášním, stále se považovali za Bohem vyvolené. Kněží pokračovali dál v chrámové službě, na poskvrněném oltáři přinášeli dále oběti, denně svolávali požehnání na národ, který nesl vinu za smrt drahého Božího Syna a pokoušel se zničit jeho služebníky a apoštoly. Stejně nebudou obyvatelé země vědět, až bude v nebeské svatyni vyhlášeno neodvolatelné rozhodnutí, a tím navždy určen úděl světa. Lidé, které nakonec Boží Duch opustí, budou dále dodržovat náboženské formy. Satanská horlivost, kterou jim vdechne kníže zla, aby dokončil své zhoubné plány, bude vypadat jako horlivost pro Boha.

Protože se sobota stane předmětem sporu v celém křesťanstvu a protože se církve spojí se světskými úřady, aby vynutily uctívání neděle, stane se předmětem všeobecného zatracování malá menšina, která bude vytrvale odmítat podvolit se názoru většiny. Zazní požadavek, aby nebyla tolerována menšina, která se staví proti nařízení církví a státnímu zákonu, protože je lepší, aby trpělo několik lidí, než aby celý národ upadl do zmatku a nezákonnosti. Stejně argumentovali před více než 1900 lety představitelé židovského národa proti Kristu. Prohnaný Kaifáš prohlásil: "Je pro vás lépe, aby jeden člověk zemřel za lid, než aby zahynul celý národ." (J 11,50) To bude rozhodující argument. Nakonec bude proti světitelům pravé soboty vydáno nařízení, které určí, že si zaslouží nejpřísnější trest a po určité době budou moci být odsouzeni k smrti. GC 616Katolicizmus ve Starém světě a odpadlý protestantismus v Novém světě budou postupovat společně proti lidem, kteří dodržují všechna Boží přikázání.

Pak pro Boží lid nastane doba soužení a utrpení, kterou popsal prorok Jeremiáš jako dobu Jákobova soužení: „Toto praví Hospodin: Slyšeli jsme děsuplný hlas. Strach a nikde pokoj... Všechny tváře byly zsinalé. Běda, bude to veliký den bez obdoby, čas soužení pro Jákoba, ale bude z něho zachráněn.“ (Jer. 30,5-7)

Jákobova noc úzkosti, když v modlitbě bojoval o vysvobození z rukou Ezaua (1. Moj. 32,24-30), je obrazem toho, co prožije Boží lid v době soužení. Jákob podvedl svého otce, aby získal požehnání určené Ezauovi. Protože mu Ezau hrozil, že ho zabije, Jákob utekl z domu, aby se zachránil. Prožil mnoho let v cizině a pak se na Boží rozkaz vydal na zpáteční cestu do rodné země se svými ženami a dětmi, se svými stády dobytka a ovcí. Když dorazil k hranicím země, vyděsila ho zpráva, že se Ezau blíží v čele oddílu bojovníků a nepochybně se mu chce pomstít. Zdálo se, že Jákob a jeho družina, neozbrojení a bezbranní, musí padnout za oběť násilí a krveprolití. S tou úzkostí a strachem se ještě pojilo tísnivé vědomí vlastní viny, protože do takového nebezpečí ho přivedl jeho vlastní hřích. Jedinou nadějí pro něj byla Boží milost, jedinou obranou modlitba. Neopomněl na nic, čím by sám mohl usmířit svého bratra za křivdu, které se proti němu dopustil, a čím by odvrátil hrozící nebezpečí. Podobně by měli také Kristovi následovníci nyní, když se blíží doba soužení, vynaložit všechno své úsilí, aby se lidem představili v pravém světle a rozptýlili předsudky i odvrátili nebezpečí, které hrozí svobodě svědomí.

Jákob se vzdálil od své rodiny, aby neviděla jeho úzkost, a sám rozmlouval s Bohem. GC 617Vyznával své hříchy a děkoval za milost, kterou mu Bůh projevil. V hluboké pokoře se dovolával smlouvy uzavřené s otci, i slibů, které mu Bůh dal v nočním vidění v Bételu i v zemi

jeho vyhnanství. Nadešel rozhodující okamžik jeho života, v sázce bylo všechno. Obklopen tmou a sám se dále modlil a pokořoval před Bohem. Náhle pocítil, jak se jeho ramene dotkla něčí ruka. Domníval se, že nějaký nepřítel usiluje o jeho život, a ze všech sil zoufale s útočníkem zápasil. Když začalo svítat, projevil cizinec nadlidskou sílu a po jeho dotyku se zdálo, že silný muž je ochromen. Jako bezmocný, plačící prosebník padl svému tajemnému protivníku kolem krku. Jákob nyní pochopil, že bojoval s andělem smlouvy. I když nebyl schopen dalšího boje a trpěl hroznou bolestí, nevzdal se svého úmyslu. Dlouho trpěl neklidem a výčitkami svědomí, dlouho trpěl za svůj hřích. Nyní musí získat ujištění, že mu Bůh odpustil. Zdálo se, že ho návštěvník chce opustit. Jákob se však na něho pověsil a úpěnlivě prosil o požehnání. Anděl na něj naléhal: „Pusť mne, vzešla jitřenka.“ Patriarcha však zvolal: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ (1. Moj. 32,27) Jaká se tu projevila důvěra, odhodlanost a vytrvalost. Kdyby to byl drzý, opovážlivý požadavek, Jákob by byl okamžitě zničen. Jákob však mluvil s důvěrou člověka, který vyznává svou slabost a nehodnost, a přitom věří v milost Boha, který věrně dodržuje smlouvu.

„*Jako kníže se utkal s andělem a obstál.*“ (Oz. 12,5) Pokorou, lítostí a odevzdaností přemohl tento hříšný, bloudící smrtelník Vládce nebes. S chvěním se držel Božích slibů a srdce Věčné lásky nemohlo odmítnout prosbu hříšníka. Na důkaz jeho vítězství a pro povzbuzení dalších, aby následovali jeho příkladu, mu Bůh změnil jméno, které připomínalo jeho hřích, na jméno, které bylo svědectvím o jeho vítězství. GC 618To, že Jákob bojoval s Bohem a zvítězil, bylo zárukou, že zvítězí i nad lidmi. Už se nebál setkat se s hněvem svého bratra, protože Bůh bude jeho obranou.

Satan Jákoba obvinil před anděly a tvrdil, že má právo zahubit ho za jeho hříchy. Navedl Ezaua, aby vytáhl proti Jákobovi a za dlouhé noci zápasu se snažil vnutit patriarchovi pocit viny. Tím ho chtěl odradit, aby přestal spoléhat na Boha. Přivedl Jákoba na pokraj zoufalství. Jákob věděl, že bez pomoci z nebe musí zahynout. Upřímně prosil o odpuštění svého hříchu a dovolával se Boží milosti. Nedal se odvrátit od svého úmyslu, držel se pevně anděla, prosil ho s úpěnlivým pláčem, až zvítězil.

Jako satan zapůsobil na Ezaua, aby vytáhl proti Jákobovi, tak bude působit na bezbožníky, aby zahubili Boží lid v čase soužení. A jako obvinil Jákoba, tak bude obviňovat Boží lid. Pokládá svět za své panství, avšak malá skupina lidí, kteří zachovávají Boží přikázání, se postaví proti jeho nadvládě. Kdyby je mohl zničit, bylo by jeho vítězství úplné. Vidí, že je střeží svatí andělé a vyvozuje z toho, že jim byly odpuštěny hříchy. Neví však, že o jejich případech bylo rozhodnuto v nebeské svatyni. Zná podrobně hříchy, k jejichž spáchání je svedl; předkládá je Bohu v nejnepříznivějším světle a tvrdí, že tento lid si zaslouží právě tak jako on, aby byl vyloučen z Boží přízně. Prohlašuje, že Pán nemůže ve své spravedlnosti odpustit jejich hříchy, a přitom jej a jeho anděly zahubit. Tvrdí, že jsou jeho kořistí a požaduje, aby mu byli vydáni, aby je mohl zničit.

Satan obviňuje Boží lid za hříchy, které spáchali, a Bůh mu dovoluje, aby jeho lid do krajnosti zkoušel. Jejich víra a důvěra v Boha i jejich vytrvalost bude tvrdě zkoušena. Když sledují svou vlastní minulost, jejich naděje se tenčí. GC 619V celém svém životě vidí totiž jen málo dobrého. Plně si uvědomují svou slabost a nehodnost. Satan se je snaží děsit pomyšlením, že jejich případ je beznadějný, že jejich nečistotu nelze nikdy odstranit. Doufá, že se mu tak podaří zničit jejich víru, že pak podlehnou jeho pokušením, a přestanou být věrní Bohu.

I když Boží věrní budou obklopeni nepřáteli, kteří je budou chtít zničit, nebudou se bát utrpení pro pravdu, ale toho, že nevyznali všechny hříchy a zda kvůli nějakému jejich nedostatku se na nich bude moci splnit Spasitelovo zaslíbení: „*Zachovám tě v hodině zkoušky, která přijde na celý svět.*“ (Zjev. 3,10) Kdyby Boží následovníci měli jistotu, že jim Pán odpustil všechny hříchy, nebáli by se mučení a smrti. Ukáže-li se však, že nejsou hodni Boží přízně, a ztratí-li život díky svým povahovým nedostatkům, bude tím zneuctěno svaté Boží jméno.

Na všech stranách budou narážet na zrádné úklady, všude vidí projevy vzpoury. To v nich vyvolává velké přání, opravdovou touhu srdce, aby velké odpadnutí skončilo a přestala bezbožnost bezbožných. Prosí Boha, aby vzpouru zastavil, a přitom si vyčítají, že sami nemají více síly čelit

přívalu zla. Cítí, že kdyby vždycky dali všechny síly do služby Kristu, byli by silnější a satan by neměl tolik moci, aby nad nimi vítězil.

Pláčí před Bohem, připomínají, že už prosili o odpuštění mnoha svých hříchů a dovolávají se Spasitelova zaslíbení: „*Ať se chopí mé záštity a uzavře se mnou pokoj, ať se mnou uzavře pokoj.*“ (Iz. 27,5) Jejich víra nezakolísá, i když nedostanou okamžitě odpověď na své modlitby. GC 620 Navzdory úzkosti, hrůzám a těžkostem se nepřestávají modlit. Chytají se Boží síly, jako Jákob se chytil anděla, a jejich srdce také volá: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“

Kdyby Jákob už předtím nelitoval svého hříchu, že získal prvorozenství podvodem, Bůh by jeho modlitbu nevyslyšel a nezachoval by milostivě jeho život. Podobně by byli přemoženi v době soužení Boží věrní, které bude trápit strach a úzkost, kdyby měli nějaké nevyznané hříchy. Zoufalství by je zbavilo víry a neměli by jistotu, že mohou prosit Boha o vysvobození. Budou si plně uvědomovat svou nehodnost, nebudou však muset odhalovat žádné skryté nepravosti. Jejich hříchy se už dříve dostaly před soud a byly vymazány, Bůh na ně už více nevzpomene.

Satan svádí lidi k tomu, aby věřili, že Bůh bude přehlížet jejich nevěrnost v drobných záležitostech života. Pán však jednáním s Jákobem ukazuje, že v žádném případě nebude schvalovat nebo trpět zlo. Satan přemůže všechny, kdo se pokoušejí omlouvat nebo skrývat své hříchy, kdo dovolují, aby jejich hříchy zůstávaly v nebeských knihách nevyznané a neodpuštěné. Čím lépe znají Boží vůli a čím vyšší postavení zastávají, tím více jejich nesprávné chování Boha rmoutí, a tím snáze nad nimi nepřítel zvítězí. Lidé, kteří odkládají přípravu na Boží den, ji nedoženou v době soužení ani kdykoli později. Stav takových lidí je beznadějný.

Formální křesťané, kteří nastoupí do posledního strašného boje nepřipraveni, budou v zoufalství vyznávat své hříchy s velkou úzkostí, zatímco satan bude nad jejich zármutkem jásat. Jejich vyznání se svou podstatou řadí k vyznání Ezaua nebo Jidáše. Tito lidé totiž naříkají nad následky svého přestoupení, nikoli nad samotným hříchem. Necítí pravou lítost, zlo se jim neoškliví. GC 621 Vyznávají svůj hřích ze strachu před trestem, ale podobně jako kdysi egyptský faraon znovu by se postavili proti Bohu, kdyby byl trest odvolán.

Jákobův příběh je také ujištěním, že Bůh neodvrhne lidi, kteří byli podvedeni, pokoušeni a svedeni k hříchu, ale vrátili se k Bohu s opravdovou lítostí. Satan se bude snažit tyto lidi zničit, Bůh však vysílá své anděly, aby je těšil a chránil v době nebezpečí. Satan útočí prudce a rozhodně, jeho lži jsou záludné, Bůh však sleduje svůj lid, jeho ucho slyší jejich volání. Jsou vystaveni velikému soužení, zdá se, že plameny ohnivé pece Boží lid stráví. Nakonec však vyjdou z ruky toho, kdo je očistí, jako zlato vyzkoušené v ohni. Láska, kterou Bůh projevuje svým dětem v době jejich nejtěžší zkoušky, je právě tak silná a vřelá jako láska, kterou k nim projevuje ve dnech, kdy se jim daří nejlépe. Potřebují však projít ohnivou pecí, aby byla odstraněna jejich světskost a se mohla v nich dokonale zrcadlit podoba Ježíše Krista.

Doba soužení a úzkosti, která nás čeká, bude vyžadovat víru, která dokáže překonat námahu, čekání a hlad - víru, která neochabne ani v nejtěžších zkouškách. Bůh dává všem čas milosti, aby se připravili na dobu soužení. Jákob zvítězil, protože byl vytrvalý a odhodlaný. Jeho vítězství je důkazem moci vytrvalé modlitby. Všichni, kdo se budou držet Božích zaslíbení jako Jákob, budou stejně opravdoví a vytrvalí jako on, budou mít takový úspěch, jaký měl on. Lidé, kteří nejsou ochotni vzdát se svého egoizmu, prosit Boha o odpuštění, dlouze a opravdově se modlit o požehnání, požehnání neobdrží. Jak málo lidí ví, co to znamená „zápasit s Bohem“. Jak málo lidí opravdově z duše volalo k Bohu s touhou, jež odpovídá všem jejich silám. Jak málo lidí se s neochvějnou vírou drží Božích slibů, když je zalévá příval nevýslovného zoufalství.

GC 622 Lidem, kteří nyní projevují málo víry, hrozí největší nebezpečí, že podlehnou satanským podvodům a nařízením znásilňujícím svědomí. Pokud ve zkoušce obstojí, budou v době soužení prožívat hlubší utrpení a octnou se ve větší úzkosti, protože se nenaučili spoléhat na Boha. Nenaučili se věřit a budou se tomu muset učit v hrozných podmínkách strachu.

Měli bychom se nyní seznámit s Bohem tím, že vyzkoušíme jeho zaslíbení. Andělé zaznamenávají každou opravdovou a upřímnou modlitbu. Měli bychom se raději vzdát

uspokojování sobeckých požitků nežli zanedbávat společenství s Bohem. Chudoba, odpírání, provázené Boží přízní, je lepší než bohatství, pocty, snadný život a přátelství bez Boha. Musíme si najít čas k modlitbě. Jestliže dovolíme, aby naši mysl zaujaly světské zájmy, může nám Pán poskytnout čas tím, že nám odejme naše modly - zlato, domy, výnosné pozemky.

Mladí lidé nebudou svedeni k hříchu, pokud budou ochotni vstoupit pouze na cestu, na níž mohou žádat o Boží požehnání. Kdyby lidé, kteří nesou světu poslední varovné poselství, neprosili o Boží požehnání chladně, lhostejně a nezúčastněně, ale opravdově a s vírou jako Jákob, často by mohli říci: „*Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život.*“ (1. Moj. 32,31) Pán by je pokládal za knížata, měli by sílu zvítězit v zápasu s Bohem i s lidmi.

Brzy nastane doba soužení, jaké dosud nebylo. Proto budeme potřebovat zkušenost, již dosud nemáme a kterou mnozí ani příliš netouží získat. Často bývá soužení daleko větší v představách než ve skutečnosti. O závěrečné zkoušce, která je před námi, to však neplatí. Ani nejživější obrazotvornost si nedokáže představit velikost této zkoušky. V ní bude v muset každý člověk stát před Bohem sám. „Noe, Daniel a Jób,“ kdyby byli na zemi, „*je výrok Panovníka Hospodina, nevysvobodí ani syna ani dceru. Svou spravedlností vysvobodí jen sami sebe.*“ (Ez. 14,20)

Nyní, kdy náš Velekněz koná dílo smíření za nás, musíme usilovat o dokonalost v Kristu. Náš Spasitel se ani myšlenkou nepoddal moci pokušení. Satan hledá v lidských srdcích slabá místa, která může využít. Když někdo pěstuje hříšnou náklonnost, satan ji zužitkuje pro svá pokušení. Pán Ježíš o sobě řekl: „*Přichází vládce tohoto světa. Proti mně nic nezmůže.*“ (Jan 14,30) Satan nedokázal najít na Božím Synu nic, čím by nad ním mohl zvítězit. Boží Syn zachovával přikázání svého Otce a nebylo v něm hříchu, kterého by satan mohl využít ve svůj prospěch. V takovém stavu musí být lidé, kteří chtějí obstát v době soužení.

V tomto životě se musíme vírou v očišťující krev Ježíše Krista zbavit hříchu. Náš drahý Spasitel nás zve, abychom se spojili s ním, abychom spojili svou slabost s jeho silou, svou nevědomost s jeho moudrostí, svou nehodnost s jeho zásluhami. Boží prozřetelnost je školou, v níž se máme učit tichosti a pokoře Pána Ježíše. Pán před nás stále staví skutečné životní cíle, nikoli cestu, kterou bychom si vybrali my, protože se nám zdá snazší a příjemnější. Je na nás, abychom spolupracovali s prostředky, které používá Pán, aby přetvořil naše povahy podle nebeského vzoru. Kdo zanedbává nebo odkládá tento úkol, vážně ohrožuje své spasení.

Apoštol Jan uslyšel ve vidění silný hlas volající z nebe: „*Běda však zemi i moři, neboť sestoupil k vám ďábel, plný zlosti, protože ví, jak málo času mu zbývá.*“ (Zjev. 12,12) Nebeský hlas vyvolává hrůzostrašné scény. Satanův hněv roste, jak se krátí jeho čas; jeho dílo podvodu a zkázy dosáhne svého vrcholu v době soužení.

GC 624 Brzy se na nebi objeví nadpřirozené úkazy jako znamení moci démonů, kteří konají zázraky. Ďábelští duchové budou navštěvovat vládce země i celý svět, zahrnou je klamy a budou na ně naléhat, aby se přidali k satanovi v jeho posledním boji proti Boží vládě. Tito satanovi pomocníci oklamou vládce i jejich poddané. Objeví se osoby, které se budou vydávat za Krista a budou vyžadovat tituly a pocty, které patří Vykupiteli světa. Budou konat zázraky uzdravování a budou tvrdit, že mají zjevení z nebe, která budou odporovat výrokům Písma.

Vrcholným činem velkého podvodného dramatu bude satanovo napodobení Ježíše Krista. Církev dlouho tvrdí, že očekává příchod Spasitele jako splnění svých nadějí. Boží nepřítel zdánlivě napodobí Kristův příchod. V různých částech světa se satan lidem ukáže jako vznešená bytost oslňující krásy, podobající se Božímu Synu, jak ho popisuje Jan ve Zjevení (Zjev. 1,13-15). Slávu, která ho bude obklopovat, nepřekoná nic, co dosud spatřilo lidské oko. Zazní vítězoslavné volání: „Kristus přichází! Kristus přichází!“ Lidé budou padat před ním v úctě na zem, on pozvedne ruce a bude jim žehnat jako Kristus žehnal svým učedníkům, když žil na zemi. Jeho hlas bude měkký a podmanivý a přitom melodický. Laskavým hlasem zopakuje některé z pravd, které kdysi vyslovil Spasitel, bude uzdravovat lidské nemoci a pak bude lidem tvrdit, že změnil sobotu na neděli, a bude všem přikazovat, aby světili den, kterému on požehnal. Bude prohlašovat, že lidé, kteří stále zachovávají sedmý den, se rouhají jeho jménu tím, že neposlouchají jeho anděly, které k nim poslal

se světlem a pravdou. To bude klam, kterému takřka nebude možné odolat. GC 625Jako Samaritáni, kteří byli podvedeni Šimonem Kouzelníkem, budou lidé, od nejvyššího do nejprostšího, brát vážně tyto klamy a budou říkat: „*On je ta božská moc, která se nazývá Veliká.*“ (Skut. 8,10)

Boží lid však nebude sveden. Učení tohoto falešného Krista nebude souhlasit s Písmem. Bude žehnat ctitelům šelmy a jejího obrazu, tedy lidem, o nichž Bible říká, že na ně bude vylit Boží hněv. Navíc, Bůh satanu nedovolí, aby přesně napodobil způsob Kristova příchodu. Spasitel upozornil své následovníky, že budou v této oblasti vystaveni podvodům, proto jednoznačně popsal způsob svého druhého příchodu: „*Vyvstanou lživí Kristové a lživí proroci a budou předvádět veliká znamení a zázraky, že by svedli i vyvolené, kdyby to bylo možné. ... Když vám řeknou: Hle, je na poušti, nevycházejte! Hle, v tajných úkrytech, nevěřte tomu! Nebo jako blesk ozáří oblohu od východu až na západ, takový bude příchod Syna člověka.*“ (Mat. 24,24-27.31; 25,31; Zjev. 1,7; 1. Tes. 4,16.17) Skutečný příchod Pána Ježíše nebude možné napodobit. Budou o něm vědět všichni lidé, celý svět ho uvidí.

Pouze lidé, kteří opravdově studují Písmo a zamilovali si pravdu, budou chráněni před velkým klamem, který ohrozí celý svět. Pomocí biblického svědectví odhalí zamaskovaného podvodníka. Každý člověk bude vyzkoušen. Pravý křesťan se projeví tím, jak bude odolávat pokušením. Je dnes Boží lid tak pevně zakotven v Božím slovu, že odmítne spoléhat na své smysly? Bude v kritické chvíli spoléhat výhradně na Bibli? Satan se bude snažit všemi prostředky zabránit tomu, aby se na tento den připravili a aby v něm pak obstáli. Zařídí věci tak, aby jim k tomu uzavřel cestu, omámí je pozemským bohatstvím, naloží jim těžká břemena, aby jejich srdce byla přetížena starostmi o tento život a aby je pak den zkoušky zaskočil jako zloděj.

GC 626Protože dekrety vydané různými představiteli křesťanstva proti věřícím, kteří budou zachovávat Boží přikázání, zruší ochranu, kterou jim poskytuje vláda, budou vydáni napospas lidem, kteří je budou chtít zničit. Proto Boží lid uteče z měst a vesnic a společně odejde na nejpustší a nejosamělejší místa. Mnozí najdou útočiště v horách. Jako křesťané v údolí Piemontu učiní také oni vysoká místa země svými svatyněmi a budou děkovat Bohu za „vrcholky skal“ (Iz. 33,16). Avšak mnoho lidí ze všech národů a tříd, vysoce postavených i prostých, zámožných i chudých, černých i bílých, upadne do nespravedlivého a krutého otroctví. Těžké dny nastanou pro lidi, které Bůh miluje. Budou zajímáni, vsazováni do vězení, odsuzováni na smrt, někteří budou ponecháváni v odporných vězeňských kobkách, aby tam zahynuli hlady. Nikdo nebude chtít slyšet jejich nářek, nikdo nebude ochoten podat jim pomocnou ruku.

Zapomene Bůh na svůj lid v této těžké hodině? Zapomněl snad na věrného Noema, když svými soudy navštívil předpotopní svět? Zapomněl snad na Lota, když sestoupil s nebe oheň, aby zničil města v rovině? Zapomněl snad na Josefa, žijícího mezi modláři v Egyptě? Zapomněl snad na Eliáše, když mu Jezábel přísahala, že ho stihne osud Bálových proroků? Zapomněl snad na Jeremiáše, trpícího v tmavé studni ve věznici? Zapomněl snad na tři statečné mládence v rozpálené peci nebo na Daniela v jámě lvů?

„*Sijón říkával: Hospodin mě opustil, Panovník na mě zapomenul. Cožpak může zapomenout žena na své pacholátko, neslitovat se nad synem vlastního života? I kdyby některé zapomněly, já na tebe nezapomenu. Hle, vyryl jsem si tě do dlaní.*“ (Iz. 49,14-16) Hospodin zástupů říká: „*Kdo se vás dotkne, dotkne se zřítelnice mého oka.*“ (Zach. 2,8)

GC 627Nepřátelé je mohou vsadit do vězení, vězeňské zdi však nemohou přerušit jejich spojení s Ježíšem Kristem. Pán, který vidí každou jejich slabost a zná každou jejich zkoušku, stojí nad všemi pozemskými silami. V pustých vězeňských celách je navštíví andělé a přinesou jim nebeské světlo a pokoj. Vězení se stane palácem, protože v něm budou lidé bohatí ve víře, a jeho temné stěny se rozzáří nebeským jasem jako tehdy, když se Pavel a Síla modlili a zpívali chvalozpěvy o půlnoci ve vězení ve Filipis.

Boží tresty dopadnou na ty, kdo budou chtít utlačovat a zničit Boží lid. Velká Boží shovívavost s bezbožnými některé lidi povzbuzuje k páchání zla. Jejich trest však jistě přijde a bude proto hrozný, že byl tak dlouho odkládán. „*Jako na hoře Perasímu povstane Hospodin, chvět se bude*

země jak v dolině Gibeónské. Vykoná své dílo, dílo jemu nevlastní, udělá svou práci, práci jemu cizí.“ (Iz. 28,21) Trestat je pro našeho milosrdného Boha nezvyklá věc. „Jakože jsem živ, je výrok Panovníka Hospodina, nechci, aby svévolník zemřel.“ (Ez. 33,11) Pán je „*plný slitování a milostivý, shovívavý, nanejvýš milosrdný a věrný, ... odpouští vinu, přestoupení a hřích.*“ Avšak viníka nenechává bez trestu. „*Hospodin je shovívavý a velkorysý, ale viníka bez trestu neponechá.*“ (2. Moj. 34,6.7; Nahum 1,3) Přísným trestem ve své spravedlnosti Bůh obhájí autoritu svého pošlapávaného zákona. Jak přísný trest čeká přestupníky, to ukazuje skutečnost, že Pán oddaluje projev spravedlnosti. Lid, který tak dlouho snášel, jemuž tak dlouho projevoval trpělivost a který nepostihl trestem, dokud nenaplnil míru své nepravosti, nakonec stihne hněv „neředěný milostí“.

Až Kristus skončí svou prostřednickou službu ve svatyni, dopadnou tresty na ty, kdo uctívají šelmu a přijali její znamení (Zjev. 14,9.10). Rány, které dopadly na Egypt, když Bůh chtěl vysvobodit Izrael, dávají tušit, jaké rány - co do podstaty, ale ještě větší síly - dopadnou na svět těsně před konečným vysvobozením Božího lidu. GC 628Pisatel knihy Zjevení o těch strašných ranách napsal: „*Zlé, zhoubné vředy padly na lidi označené znamením dravé šelmy a klekající před jejím obrazem.*“ Moře „*se změnilo v krev jako krev zabitého a všechno živé v moři zahynulo.*“ Tyto hrozné rány jen obhajují Boží spravedlnost. Anděl prohlásil: „*Spravedlivý jsi, Bože, svatý ..., že jsi vynesl tento rozsudek: těm, kdo prolili krev svatých a proroků, dal jsi pít krev; stalo se jim po zásluze!*“ (Zjev. 16,2-6) Tím, že odsuzovali Boží lid k smrti, zaslouží si trest, jako kdyby je vlastníma rukama zabili. Podobně Pán Ježíš prohlásil o Židech své doby, že nesou vinu za krev všech Božích věrných lidí od Ábela, protože projevovali stejné postoje jako vrahové proroků a chtěli konat stejné dílo.

V následující ráně bude slunci dána „*moc spalovat lidi svou výhní*“ (Zjev. 16,8.9). Proroci líčí, jak bude země vypadat v této době: „*Pole je popleněno, truchlí role... Všechno polní stromoví je suché. Lidským synům vyschl zdroj veselí.“ „Zrno vyschlo pod hroudami, sklady jsou zpustošené. ... Jak těžce oddychuje dobytek! Stáda skotu se plaší, nemají pastvu. ... V potocích vyschla voda, stepní pastviny pozřel oheň.*“ „V onen den se obrátí chrámové zpěvy v kvílení, je výrok Panovníka Hospodina, mnoho mrtvých těl bude pohozeno na všech místech.“ (Joel 1,10-12.17-20; Amos 8,3)

Tyto pohromy nepostihnou celou zemi, protože by zahynuli všichni obyvatelé světa. GC 629Budou to však tak strašné rány, jaké lidé ještě nikdy nezažili. Všechny tresty, které postihnou lidi před ukončením doby milosti, mírní Boží milosrdenství. Kristova krev nabízí odpuštění a chrání hříšníka, aby na něj nedopadla plná odplata za jeho vinu. Při konečném soudu však trest nebude mírněn milosrdenstvím.

V onen den bude mnoho lidí toužit po ochraně Boží milosti, kterou tak dlouho odmítali. „*Hle, přicházejí dny, je výrok Panovníka Hospodina, kdy pošlu na zemi hlad, ne hlad po chlebu ani žízeň po vodě, nýbrž po slyšení slov Hospodinových. Budou vrávorat od moře k moři a ze severu na východ; budou pobíhat a hledat slovo Hospodinovo, ale nenajdou.*“ (Amos 8,11.12)

Boží lid nebude ušetřen utrpení. Bude pronásledován a trápen, bude trpět nedostatkem a strádat hladem, Pán ho však nenechá, aby zahynul. Bůh, který se postaral o Eliáše, nezapomene ani na jediné své dítě, které přináší oběti. Pán, který zná počet vlasů na jejich hlavách, o ně bude pečovat i v době hladu a nedostatku. Zatímco bezbožní lidé budou umírat hladem a morem, andělé budou chránit a sytit spravedlivé. Pro každého, kdo „žije spravedlivě“, platí zaslíbení: „*Bude mu dán chléb, vody mu potečou neustále.*“ „*Utištění ubožáci hledají vodu, ale žádná není; jazyk jim žízní prahne. Já Hospodin jim odpovím, já, Bůh Izraele, je neopustím.*“ (Iz. 33,15.16; 41,17)

„*I kdyby fíkovník nevypučel, réva nedala výnos, selhala plodnost olivy, pole nevydala pokrm, z ohrady zmizel brav, ve chlévech dobytek nebyl, já budu jásotem oslavovat Hospodina, jásat k chvále Boha, který je má spása.*“ (Abakuk 3, 17.18)

„*Hospodin je tvůj ochránce, Hospodin je ti stínem po pravici. Ve dne tě nezasáhne slunce ani za noci měsíc. Hospodin tě chrání ode všeho zlého, on chrání tvůj život.*“ GC 630„*Vysvobodí tě z osidla lovce, ze zhoubného moru. Přikryje tě svými perutěmi, pod jeho křídly máš útočiště; pavézou a krytem je ti jeho věrnost. Nelekej se hrůzy noci ani šípu, který létá ve dne, moru, jenž se plíží*

temnotami, nákazy, jež šíří zhoubu za poledne. Byť jich po tvém boku padlo tisíc, byť i deset tisíc tobě po pravici, tebe nestihne nic takového. Na vlastní oči to spatříš, uzříš odplatu, jež stihne svévolníky. Máš-li útočiště v Hospodinu, u Nejvyššího svůj domov, nestane se ti nic zlého, pohroma se k tvému stanu nepřiblíží.“ (Žalm 121,5-7; 91,3-10)

Z lidského pohledu to bude vypadat tak, že Boží lid bude muset brzy zpečetit své svědectví vlastní krví, jako kdysi mučedníci. I Boží lid se začne obávat, že je Pán zanechal, aby padli rukou svých nepřátel. Bude to doba velkého vnitřního zápasu. Ve dne i v noci budou volat k Bohu, aby je vysvobodil. Bezbožní budou jásat a posmívat se jim: „*Kde je teď vaše víra? Proč vás Bůh nevysvobodí z našich rukou, když jste jeho lid?*“ Boží věrní si však vzpomenou, jak kněží a představitelé národa volali s posměchem na Ježíše umírajícího na kříži: „*Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže. Je král izraelský - ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme v něho!*“ (Mat. 27,42) Jako kdysi Jákob, budou zápasit s Bohem. Bude na nich vidět, že vnitřně bojují, budou bledí. Nepřestanou však volat k Bohu.

Kdyby se lidé mohli dívat nebeským zrakem, viděli by zástupy mocných andělů, jak pečují o ty, kdo zachovávají Kristovo slovo. Se soucitem sledují andělé jejich soužení a naslouchají jejich modlitbám. Čekají na rozkaz svého Velitele, aby je mohli vysvobodit z hrozícího nebezpečí. Musí však ještě chvíli čekat. Boží lid musí vypít pohár a být pokřtěn křtem. GC 631Právě toto prodlení, které jim působí soužení, je nejlepším vyslyšením jejich modliteb. Když se snaží ve víře čekat na Pána, projevují takovou víru, naději a trpělivost, jakou ve svém náboženském životě dosud neprojevili. Kvůli vyvoleným bude však doba soužení zkrácena. „*Což teprve Bůh? Nezjedná on právo svým vyvoleným, kteří k němu dnem i nocí volají? ... Ujišťuji vás, že se jich brzo zastane.*“ (Luk. 18,7.8) Konec přijde rychleji, než budou lidé očekávat. Pšenice bude sebrána a svázána do snopů pro Boží sýpku, plevel bude svázán do otepí pro zničující oheň.

Nebeští strážci, věrni svěřenému úkolu, nepřestanou být na stráži. I když všeobecné nařízení stanoví dobu, kdy mají být lidé věrní Božím přikázáním odsouzeni k smrti, nebudou jejich nepřátelé v mnoha případech čekat na stanovenou dobu a budou se pokoušet připravit je o život ještě dříve, než zákon vstoupí v platnost. Nikdo však nebude moci překonat mocné strážce hlídající každého věrného Kristova následovníka. Někteří věrní budou napadáni při svém útěku z měst a vesnic, ale zbraně pozdvižené proti nim se zlomí a klesnou bezmocně k zemi jako stébla slámy. Jiné ochrání andělé v podobě vojáků.

Ve všech dobách Bůh pomáhal svému lidu a vysvobozoval jej prostřednictvím svých andělů. Nebeské bytosti mají aktivní účast na lidských záležitostech. Objevovaly se v rouchu zářícím jako blesk, jindy přicházely jako lidé v poutnickém oděvu. Andělé v lidské podobě se ukazovali Božím dětem. Odpočívali v poledne pod duby, jako by byli unaveni. Přijímali pozvání, aby se stali hosty v lidských domovech. Sloužili jako průvodci poutníků, kteří museli cestovat v noci. Vlastníma rukama zapalovali oheň na oltáři. Otevírali dveře vězení a vysvobozovali Boží služebníky. Oděni nebeskou výzbrojí přišli odvalit kámen od Spasitelova hrobu.

GC 632V lidské podobě se andělé často účastní shromáždění věřících. Navštěvují ovšem také shromáždění bezbožných lidí, jako kdysi navštívili Sodomu, a sledují jejich projevy, aby se ukázalo, zda překročili hranici Boží shovívavosti. Pán rád projevuje milosrdenství a kvůli těm několika lidem, kteří mu opravdu slouží, zadržuje pohromy a prodlužuje pokoj všech ostatních. Jak málo si uvědomují lidé, jež hřeší proti Bohu, že vděčí za svůj život malé skupině věrných, kterým se tak rádi vysmívají a které utlačují.

I když si to vládci světa neuvědomují, promlouvají andělé často v jejich radách. Lidé se na ně dívali, poslouchali jejich výzvy, odporovali jejich návrhům a zesměšňovali jejich rady. Svýma rukama je uráželi a bili. V poradních shromážděních a před soudy prokázali nebeští poslové, že znají dobře dějiny lidstva. Prokázali, že umějí hájit utlačované lépe než nejschopnější a nejvýmluvnější obhájci. Překazili zlé záměry a zastavovali špatnosti, které by velmi zabrzdily Boží dílo a působily by Božímu lidu velké utrpení. V hodině nebezpečí a soužení „*Hospodinův anděl se položí táborem kolem těch, kteří se bojí Boha, a bude je bránit*“ (Žalm 34,8).

Boží lid s velkou touhou vyhlíží znamení přicházejícího Krále. Když se zeptají strážců: „*Strážce, kolik zbývá z noci?*“ dostanou okamžitě odpověď: „*Přichází jitro, ale ještě je noc.*“ (Iz. 21,11.12) První paprsky světla prosvěcují oblaky nad vrcholy hor. Brzy vysvitne Slunce spravedlnosti. Blíží se jitro i noc - začátek nekonečného dne pro spravedlivé, začátek věčné noci pro bezbožné.

Když bojující věrní vysílají své prosby k Bohu, zdá se, že je téměř stržen závoj, který je odděluje od neviditelného světa. Nebe se rozhořívá úsvitem věčného dne a jako píseň andělského sboru znějí slova: „Vytrvejte ve své věrnosti. Přichází pomoc.“ GC 633 Kristus, všemocný Vítěz, připravil pro své unavené bojovníky korunu nesmrtelné slávy. Z pootevřených dveří zní jeho hlas: „Hle, jsem s vámi. Nebojte se. Znám všechny vaše starosti. Zakoušel jsem váš zármutek. Nebojujete s neporazitelným nepřítelem. Vybojoval jsem vítězství za vás a v mém jménu slavně zvítězíte.“

Drahý Spasitel nám pošle pomoc právě včas, když ji budeme potřebovat. Cestu do svého království posvětil svými šlépějemi. Každý trn, který zraní naše nohy, zranil také jeho. Každý kříž, který máme nést, nesl před námi. Dopouští zápasy, abychom se připravili na pokoj. Doba soužení je těžká zkouška ohněm pro Boží lid. Je to ale také doba, kdy má každý věřící vzhlížet vzhůru a vírou hledět na duhu zaslíbení, která se na ním klene.

„*Ti, za něž Hospodin zaplatil, se vrátí, přijdou na Sijón s plesáním a věčná radost bude na jejich hlavě. Dojdou veselí a radosti, na útěk se dají starosti a nářek. Já, já jsem váš utěšitel. Proč se tedy bojíš člověka, jenž umírá, lidského syna, který je jak tráva? ... Proč máš neustále, po celé dny, strach ze vzteku utiskovatele, který ti chystal zkázu? Kde je ten utiskovatel i se svým vztekem? Brzy se spoutanému otevře žalář; nezemře v jámě, ani chléb mu nebude scházet. Já Hospodin, tvůj Bůh, vzdouvám moře, až jeho vlny hlučí. - Hospodin zástupů je jeho jméno. - Vložil jsem ti do úst svá slova, přikryl jsem tě stínem své ruky.*“ (Iz. 51,11-16)

„*Proto slyš toto, ty utištěná, opojená, ne však vínem: Toto praví tvůj Panovník Hospodin, tvůj Bůh, jenž vede spor svého lidu: Hle, beru ti z rukou ten pohár závrati, ten kalich, pohár mého rozhořčení; už nikdy z něho nebudeš pít. Vkládám jej do ruky těm, kdo tě sužovali, kteří ti poroučeli: 'Skloň se, když přecházíme kolem.' A ty jsi musela nastavovat záda, byla jsi jako země, jak ulice těm, kdo po ní chodí.*“ (Iz. 51,21-23)

GC 634 Boží oko, které pozoruje věky, sleduje předně rozhodnou chvíli, která čeká jeho lid, až se proti němu spiknou pozemské mocnosti. Jako vyhnanci se budou strachovat, že zahynou hlady nebo násilnou smrtí. Svatý Bůh, který rozdělil Rudé moře před Izraelem, projeví svou nesmírnou moc a ukončí jejich otroctví. „*Ti budou, praví Hospodin zástupů, v den, který připravuji, mým zvláštním vlastnictvím, budu k nim shovívavý, jako bývá shovívavý otec k synu, jenž mu slouží.*“ (Mal. 3,17) Kdyby krev Kristových věrných svědků byla prolita v té době, nebyla by - jako kdysi krev mučedníků - semenem, které by přineslo pro Boha úrodu dalších věřících. Jejich věrnost by nepřesvědčila ostatní o pravdě, protože zatvrzelé srdce tak dlouho odmítalo projevy milosti, že už na ně nepůsobí. Kdyby Bůh nechal spravedlivé, aby padli za kořist svým nepřátelům, bylo by to vítězství knížete zla. Žalmista volá: „*On mě v neblahý den schová ve svém stánku, ukryje mě v skrýši svého stanu.*“ (Žalm 27,5) Pán Ježíš řekl: „*Nuže, lide můj, již vejdi do svých komnat a zavři za sebou dveře. Skryj se na chviličku, dokud hrozný hněv se nepřežene. Hle, Hospodin vychází ze svého místa, aby ztrestal nepravost obyvatel země.*“ (Iz. 26,20.21) Vysvobození věrných, kteří trpělivě čekají na jeho příchod a jejichž jména jsou zapsána v knize života, bude slavné.

40. Vysvobození Božího lidu

GC 635 Až bude zrušena ochrana, kterou dnes poskytují státní zákony lidem, kteří respektují Boží zákon, vznikne současně v různých zemích hnutí usilující o jejich záhubu. Až se přiblíží nařízením stanovená doba, lidé se spojí, aby zničili nenáviděnou sektu. Rozhodnou se zasadit jí jedné noci rázný úder, který umlčí jejich projevy nesouhlasu a kritiky.

Boží lidé - někteří ve vězeňských celách, jiní v osamělých úkrytech v lesích a v horách - budou prosit o Boží ochranu, zatímco skupiny vojáků, podněcované padlými anděly, se je budou snažit zničit. Právě ve chvíli největšího nebezpečí Bůh zakročí, aby vysvobodil své vyvolené. Pán slíbil: „*Dáte se do zpěvu jako v noci, kdy se zasvěcuje svátek, srdce se naplní radostí jako tomu, kdo jde ... na Hospodinovu horu, ke Skále Izraele. Hospodin se ohlásí svým velebným hlasem, dá pocítit svou dopadající paži v prudkém hněvu, v plameni sžírajícího ohně, blýskáním a průtrží mračen a kamenným krupobitím.*“ (Iz. 30,29.30)

Davy zlých lidí se budou chystat vrhnout se na své oběti s vítězoslavným pokřikem, s posměchem a proklínáním, ale vtom padne na zemi hustá mlha, černější než nejtemnější noc. GC 636 Pak se na nebi objeví duha, zářící slávou Božího trůnu, a bude se zdát, že obklopuje každý hlouček modlících se lidí. Rozzuřené davy se náhle zastaví. Jejich posměšný křik ustane. Zapomenou, proti komu směřovalo jejich vražedné běsnění. S hroznými předtuchami budou sledovat znamení Boží smlouvy a budou se chtít skrýt před její pronikavou září.

Boží lid uslyší jasný a příjemný hlas: „Pohleďte!“ Když vzhlédnou k nebi, uvidí duhu zaslíbení. Černé, zlověstné mraky zastírající oblohu se rozdělí a Boží lid se bude upřeně dívat do nebe jako kdysi Štěpán, Uvidí Boží slávu a Syna člověka sedícího na Božím trůnu. Na jeho těle postřehnou známky jeho pokoření a stejně jako andělé uslyší prosbu určenou Otci: „*Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.*“ (Jan 17,24) Znovu zazní lahodný a vítězoslavný hlas: „Přicházejí! Přicházejí! Svatí, nevinní a neposkvrnění. Zachovali mé slovo a vytrvali, proto

budou žít mezi anděly.“ Z bledých a třesoucích se rtů lidí, kteří se pevně drželi své víry, zazní vítězoslavné zvolání.

Uprostřed noci Bůh projeví svou moc a vysvobodí svůj lid. Objeví se slunce a rozzáří se v plné síle. V rychlém sledu se budou ukazovat znamení a divy. Bezbožní budou hledět s hrůzou a zděšením na to, co se bude dít, zatímco spravedliví lidé budou sledovat se slavnostní radostí znamení svého vysvobození. Bude se zdát, jako by se celá příroda vyšinula ze svého řádu. Voda přestane téct. Těžká temná mračna budou stoupat vzhůru a narážet na sebe. Uprostřed rozbouřeného nebe se objeví jedno místo nepopsatelného jasu. Z něho zazní silný Boží hlas a prohlásí: „*Stalo se!*“ (Zjev. 16,17)

Tento hlas otřese nebem i zemí.[GC 637] Nastane „*hrozné zemětřesení, jaké nebylo, co je člověk na zemi,*“ tak silné to bude zemětřesení (Zjev. 16,17.18). Bude to vypadat, jako by se obloha otvírala a zavírala a jako kdyby jí probleskovala sláva od Božího trůnu. Hory se budou třást jako třtina ve větru a rozervané skály budou padat na všechny strany. Bude znít burácení, jako kdyby přicházela bouře. Moře se bude bouřlivě vzdouvat. Bude znít jekot uragánu jako hlas démonů při ničení. Celá země se bude kymácet a vzdouvat jako mořské vlny. Její povrch bude pukat. Bude to vypadat, jako by se hroutily její základy. Celá horstva se budou propadat do země. Obydlené ostrovy zmizí. Přístavy, které se bezbožností podobaly Sodomě, pohltí rozběsněné moře. „*Bůh se rozpomenul na veliký Babylón a dal mu pít z poháru vína svého trestajícího hněvu.*“ Veliké kroupy, těžké „*jako cent*“, vykonají dílo zkázy (Zjev. 16,19.21). Nejpyšnější města se ocitnou v troskách. Nádherné paláce, pro které velcí muži světa obětovali své majetky, aby se proslavili, se zhroutí před jejich očima. Zdi vězení se rozestoupí a Boží lid, který v nich byl vězněn pro svou víru, bude vysvobozen.

Hroby se otevřou a „mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procitnou; jedni k životu věčnému, druzí k pohaně a věčné hrůze“ (Dan. 12,2). Všichni, kdo zemřeli s vírou v poselství třetího anděla, vyjdou z hrobu oslaveni, aby slyšeli Boží smlouvu pokoje spolu s těmi, kdo zachovávali Boží zákon. Také „*ti, kdo ho probodli*“ (Zjev 1,7), kdo se vysmívali smrtelnému zápasu Ježíše Krista a zesměšňovali jej, i nejzarputilejší odpůrci jeho pravdy a jeho lidu budou vzkříšeni, aby ho spatřili v jeho slávě a aby uviděli, jakou odplatu dostanou věrní a poslušní.

Oblohu budou stále pokrývat husté mraky, občas však prorazí mračnou clonu slunce podobné trestajícímu oku Hospodina. [GC 638]Z nebe budou vyšlehovat oslnivé blesky a celá země bude v jednom ohni. Dunění hromu budou přehlušovat ještě tajemné a hrůzu nahánějící hlasy, které budou ohlašovat úděl bezbožných lidí. Všichni nebudou rozumět pronášeným slovům, dobře jim však porozumí falešní učitelé. Před krátkou chvílí byli tak bezstarostní, pyšní, projevovali tolik odporu a horlivosti v krutém pronásledování lidí, kteří zachovávali Boží přikázání, a teď jsou úplně ohromeni a třesou se strachy. Jejich nářek bude přehlušovat běsnění živlů. Padlí andělé uznají Kristovo božství a budou se třást před jeho mocí. Lidé budou žádat o milost a padat na zem v nevýslovné hrůze.

Když starozákonní proroci ve vidění sledovali den Božího soudu, volali: „*Kvilte, blízko je den Hospodinův, přijde od Všemocného jak zhouba.*“ (Iz. 13,6) „*Zalez do skal, schovej se v prachu ze strachu před Hospodinem, před jeho velebnou důstojností! Ponížen bude zpupný pohled člověka, sehnuta bude lidská povýšenost; v onen den bude vyvýšen jedině Hospodin. Neboť den Hospodina zástupů přijde na každou pýchu a povýšenost, na všechno, co se povznáší - to bude sníženo.*“ „*V onen den člověk předhodí potkanům a netopýrům své bůžky stříbrné i bůžky zlaté, které mu vyrobili, aby se jim klaněl. Zaleze do skalních rozsedlin a do strží ve skaliskách ze strachu před Hospodinem, před jeho velebnou důstojností, až povstane, aby nahnal zemi strach.*“ (Iz. 2,10-12.20.21)

Průrvou v oblacích proniká záře hvězdy, jejíž jasnost roste ve tmě čtyřnásobně. Pro věrné je to svědectví o naději a radosti, pro přestupníky Božího zákona o přísnosti a hněvu. Lidé, kteří obětovali pro Ježíše Krista všechno, budou nyní v bezpečí, jako by byli schováni v úkrytu Božího paláce. Prošli zkouškou a před světem i před lidmi, kteří odmítli pravdu, dosvědčili svou věrnost

Spasiteli, který za ně zemřel. GC 639Lidé, kteří zůstali věrní i tváří v tvář smrti, prožijí podivuhodnou změnu. Najednou budou vysvobozeni z hrozné krutovlády lidí podobných démonům. Jejich tváře, před chvílí bledé, úzkostné a vyhublé, budou nyní zářit úžasem, vírou a láskou. Z jejich úst zazní vítězoslavný chvalozpěv: „*Bůh je naše útočiště, naše síla, pomoc v soužení vždy velmi osvědčená. Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci moří. Ať si jejich vody hučí, ať se pění, ať se hory pro jejich zpupnost třesou!*“ (Žalm 46,1-3)

Zatímco bude k nebi znít projev jejich důvěry, mraky ustoupí a objeví se hvězdné nebe, nevýslovně zářící v porovnání s černou a zlobnou oblohou po obou stranách. Z otevřených bran bude zářit sláva nebeského města. Pak se na obloze ukáže ruka držící dvě kamenné desky složené na sobě. Prorok prohlásil: „*Nebesa hlásají jeho spravedlnost, Bůh sám bude soudcem.*“ (Žalm 50,6) Svatý zákon, projev Boží spravedlnosti, byl vyhlášen ze Sinaje jako pravidlo života za hromů a v ohni, nyní je lidem představen jako měřítko soudu. Ruka desky otevře a lidé na nich uvidí přikázání Desatera, zaznamenaná jakoby ohnivým perem. Slova budou tak zřetelná, že je bude moci přečíst každý. Paměť se oživí, temno pověr a falešných nauk bude z myslí lidí odstraněno a všichni obyvatelé světa uvidí deset krátkých, výstižných a pádných Božích výroků.

Není možné popsat, jakou hrůzu a zoufalství budou prožívat lidé, kteří pošlapávali Boží požadavky. Pán jim dal svůj zákon, mohli jím posuzovat své povahy a poznat své nedostatky, když ještě měli příležitost k pokání a nápravě. Chtěli však získat přízeň světa, proto nerespektovali požadavky zákona a učili druhé jak je přestupovat. Snažili se přimět Boží lid, aby zneuctíval Boží sobotu. GC 640Nyní budou odsouzeni zákonem, kterým pohrdali. Naprosto jasně pochopí, že se nemají na co vymlouvat. Vybrali si, komu chtějí sloužit a koho uctívat. „*Potom uvidíte rozdíl mezi spravedlivým a svévolníkem, mezi tím, kdo Bohu slouží, a tím, kdo mu sloužit nechce.*“ (Mal. 3,18)

Nepřátelé Božího zákona, duchovními počínaje a posledním členem konče, pak nově pochopí, co je pravda a povinnost. Příliš pozdě poznají, že sobota čtvrtého přikázání je pečetí živého Boha. Příliš pozdě poznají pravou podstatu svého falešného dne odpočinku, příliš pozdě poznají, na jak vratkém základu stavěli. Zjistí, že bojovali proti Bohu. Náboženští učitelé vedli lidi do záhuby, ale tvrdili, že je vedou do Božího ráje. Teprve v den konečného účtování bude zřejmé, jak velkou odpovědnost měli představitelé a duchovní různých církví a jak hrozné následky přinesla jejich nevěra. Teprve ve věčnosti budeme schopni správně docenit ztrátu jediného života. Lidé, kterým Pán řekne: „Odejdi ode mne, zlý služebníku!“, budou v hrozném postavení.

Z nebe zazní Boží hlas, oznamující den a hodinu druhého příchodu Ježíše Krista a vyhlašující Božímu lidu věčnou smlouvu. Jeho slova se budou po zemi rozléhat jako dunění nejsilnějšího hromu. Boží lid bude stát a naslouchat s očima upřenýma vzhůru. Jejich tváře bude osvěcovat Boží sláva a budou zářit podobně, jako zářila tvář Mojžíše, když sestoupil ze Sinaje. Bezbožní lidé se na ně nebudou moci dívat. A když Bůh vysloví požehnání nad lidmi, kteří jej ctili tím, že zachovávali jeho svatou sobotu, ozve se mohutné vítězoslavné zvolání.

Brzy poté se na východě objeví malý černý obláček velikosti asi poloviny mužské dlaně. Bude to oblak, který obklopuje Spasitele a z dálky se jeví jako zahalený ve tmě. Boží lid bude vědět, že je to znamení Syna člověka. GC 641V uctivém tichu budou lidé sledovat, jak se přibližuje k zemi, jak je stále světlejší a nádhernější, až z něj bude velký bílý oblak, jehož základem je sláva podobná stravujícímu ohni, nad nímž se klene duha úmluvy. Pán Ježíš přijde jako mocný dobyvatel. Už ne jako „Muž bolesti“, aby pil trpký pohár hanby a utrpení, ale jako vítěz na nebi i na zemi, aby soudil živé a mrtvé. „*Ten, který má jméno Věrný a Pravý, ... soudí a bojuje spravedlivě.*“ A „*nebeská vojska*“ (Zjev. 19, 11.14) ho následují. S nebesky krásnými chvalozpěvy ho na jeho cestě bude doprovázet nespočetný zástup andělů. Bude se zdát, že celá obloha je plná zářících postav, "deseti tisíci desetitisíců a tisíci tisíců“. Lidský jazyk nedokáže tento obraz popsat, mysl smrtelníka není schopna vnímat takovou nádheru. „*Nebesa přikrývá velebnost jeho, země je plná chvalozpěvů. Září jako světlo.*“ (Abakuk 3,3.4) Když se živý oblak přiblíží, všichni lidé uvidí Pána života. Jeho svatou hlavu nebude trýznit trnová koruna, jeho čelo bude zdobit diadém slávy. Jeho tvář bude zářit

oslňujícím jasem poledního slunce. „*Na plášti a na boku má napsáno jméno: Král králů a Pán pánů.*“ (Zjev. 19,16)

V jeho přítomnosti jsou „všechny tváře zsinalé“. Na ty, kdo odmítli Boží milost, padne hrůza věčného zoufalství. „*Ztratili odvahu, kolena se třesou ..., tváře všech zbledly.*“ (Jer. 30,6; Nahum 2,11) Spravedliví budou s chvěním volat: „Kdo obstojí?“ Andělé přestanou zpívat a nastane chvíle posvátného ticha. Pak zazní hlas Pána Ježíše: „Má milost vám stačí.“ Tváře spravedlivých se rozjasní a jejich srdce naplní radost. Andělé se budou ještě více přibližovat k zemi a začnou znovu zpívat.

Král králů bude sestupovat na oblaku, zahalen v plameny ohně. Nebe se svine jako svitek, země se bude před ním třást, všechny hory a ostrovy se budou pohybovat. GC 642„*Přichází Bůh a nehodlá mlčet. Před ním jde oheň sžírající, vichřice běsní kolem něho. Nebesa shůry i zemi volá, povede při se svým lidem.*“ (Žalm 50,3.4)

„*Králové země i velmoži a vojevůdci, boháči a mocní - jak otrok, tak svobodný, všichni prchali do hor, aby se ukryli v jeskyních a skalách, a volali k horám a skalám: ‚Padněte na nás a skryjte nás před tváří toho, který sedí na trůnu, a před hněvem Beránkovým!‘ Neboť přišel veliký den jeho hněvu; kdo bude moci obstát?*“ (Zjev. 6,15-17)

Utichne posměch, lživá ústa zmlknou. Ustane řinčení zbraní a bitevní vřava, zmizí „*každý plášť vyválený v prolité krvi*“ (Iz. 9,4). Není slyšet nic jiného než modlitby a pláč a naříkání. Z úst těch, kteří se krátce předtím posmívali, zní volání: "Přišel veliký den Božího hněvu a kdo bude moci obstát?" Bezbožníci prosí, aby je skály a hory pohřbily, aby se nemuseli setkat s Bohem, kterým pohrdali a kterého odmítali.

Znají ten hlas, který proniká sluchem mrtvých. Jak často je laskavě a naléhavě volal k pokání. Jak často ho slyšeli v úpěnlivých prosbách přítele, bratra, Vykupitele. Pro ty, kdo odmítli Boží milost, je to hlas odsouzení, i když je tak dlouho žádal: „*Odvraťte se, odvraťte se od svých zlých cest! Proč byste měli zemřít?*“ (Ez. 33,11) Jak by si přáli, aby tento hlas nikdy dříve neslyšeli! Pán Ježíš jako ztělesněná moudrost říká: „*Volala jsem, a vy jste odmítali, ruce jsem vztahovala, a nikdo na to nedbal, každé mé radě jste se vyhýbali, nedali jste na mé domlouvání.*“ (Př 1,24.25) Jeho hlas v nich vyvolává vzpomínky, které by rádi vymazali, výstrahy, kterými pohrdli, pozvání, jež odmítli, příležitosti, které nevyužili.

GC 643Budou mezi nimi lidé, kteří se posmívali Ježíši Kristu v jeho ponížení. S neodolatelnou mocí k nim znovu promluví slova, která trpící Spasitel pronesl, když ho velekněz podrobil přísaze: „*Uzříte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.*“ (Mat. 24,64) Nyní ho vidí v jeho slávě a uvidí ho sedět po Boží pravici.

Lidé, kteří se vysmívali jeho tvrzení, že je Boží Syn, nyní úplně oněmí. Bude tu stát nadutý Herodes, který se posmíval královskému titulu Ježíše Krista a přikázal posmívajícím se vojákům, aby ho korunovali za krále. Budou tu stát vojáci, kteří ho bezbožnýma rukama oblékli do rudého pláště, vložili mu na hlavu trnovou korunu, do ruky mu dali třtinu jako žezlo a s rouháním se mu klaněli. Muži, kteří týrali Pána života a plivali po něm, se nyní budou odvracet od jeho pronikavého pohledu a budou se snažit utéct z jeho přítomnosti. Lidé, kteří zabíjeli hřeby do jeho rukou a nohou, voják, který probodl jeho bok, budou nyní hledět na jeho jizvy s hrůzou a výčitkami.

Se strašnou přesností si budou kněží a představitelé lidu vzpomínat na to, co se odehrálo na Golgotě. S hrůzou a děsem si vzpomenou, jak se ďábelsky radovali, potřásali hlavami a volali: „*Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže. Je král izraelský - ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme v něho! Spolehl na Boha, ať ho vysvobodí, stojí-li o něj!*“ (Mat. 27,42.43)

Živě si vzpomenou na Spasitelovo podobenství o nájemcích vinice, kteří odmítli odevzdat svému pánu výnos vinice, zbili jeho sluhy a zabili jeho syna. Vzpomenou si také, že sami nad sebou vynesli rozsudek. Pán vinice "zlé bez milosti zahubí". V hříchu a trestu oněch nevěrných mužů poznávají kněží a představitelé lidu své vlastní jednání a své vlastní spravedlivé odsouzení. Nyní bude z jejich úst znít volání smrtelné úzkosti. Hlasitěji než křik „Ukřižuj ho! Ukřižuj ho!“, který se nesl ulicemi Jeruzaléma, bude se nyní ozývat zoufalý nářek: „Je to Boží Syn! Je to pravý

Mesiáš!“ GC 644Budou se pokoušet utéct z přítomnosti Krále králů. Marně se však budou pokoušet ukrýt v dutinách země, které vytvořily zuřící živly.

V životě všech lidí, kteří odmítají pravdu, přicházejí chvíle, kdy se probouzí jejich svědomí, kdy se jim v paměti vybaví trapné vzpomínky na pokrytectví a v srdci cítí chvilkovou lítost. Co je to ale v porovnání s výčitkami, které pocítí v den, kdy „*přijde strach jako ničivá bouře*“, kdy „*bída se přižene jako vichřice*“ (Přísl. 1,27). Ti, kdo chtěli zničit Ježíše Krista a věrný Boží lid, uvidí nyní slávu, která jej zahaluje. V hrůze budou poslouchat jásot vykoupených, kteří budou radostně volat: „*Hle, to je náš Bůh. V něho jsme skládali naději a on nás spasil.*“ (Iz. 25,9)

Zatímco se země bude otřásat, blesky šlehat oblohou a dunět hrom, hlas Božího Syna zavolá mrtvé věřící. Boží Syn pohlédne na hroby spravedlivých, pozvedne ruce k nebi a zvolá: „Probuďte se, probuďte se, probuďte se, vy kdo spíte v prachu, a vstaňte!“ Mrtví na celé zeměkouli uslyší jeho hlas a ožijí. Celá země zaduní krokem neobyčejně velkého zástupu ze všech národů, ras, kmenů a jazyků. Vyjdou z vězení smrti oděni nesmrtelnou slávou a zvolají: „*Kde je, smrti, tvé vítězství? Kde je, smrti, tvá zbraň?*“ (1. Kor. 15,55) Živí a vzkříšení vykoupení spojí své hlasy v dlouhém, radostném, vítězném volání.

Všichni vyjdou ze svých hrobů tak velcí, jak velcí do nich byli uloženi. Mezi vzkříšenými bude mohutný a vznešený Adam, jen o málo menší než Boží Syn. Výrazně se bude lišit od lidí pozdějších generací, z toho bude patrné, jak velice lidstvo degenerovalo. Všichni však vstanou se svěžestí a silou věčného mládí. GC 645Na počátku byl člověk stvořen k Božímu obrazu, a to nejen povahou, ale i postavou a rysy. Hřích znetvořil a téměř vymazal Boží obraz v člověku. Ježíš Kristus však přišel, aby ztracené obnovil. Přetvoří naše hříchem zasažená těla a přetvoří je podle své oslavené podoby. Naše smrtelná, pomíjitelná těla, zbavená půvabu a zasažená hříchem, se znovu stanou dokonalými, krásnými a nesmrtelnými. Všechny nedostatky a vady zůstanou v hrobě. Vykoupení budou mít opět přístup ke stromu života z dávno ztraceného ráje a „porostou“ (Mal. 4,2 - Kral.) tak, že dosáhnou plné postavy lidského rodu v jeho původní podobě. Poslední důsledky hříchu budou odstraněny a Kristovi věrní se ukážou „v kráse Hospodina, našeho Boha“, jejich tělo, duch i duše budou dokonalým obrazem našeho Pána. Jak podivuhodné je vykoupení. Jak dlouho o něm lidé mluvili, jak dlouho v ně věřili, jak nadšeně, s jakými nadějemi o něm přemýšleli, a přesto je nikdy plně nepochopili.

Žijící spravedliví budou proměněni „*naráz, v okamžiku*“. (1. Kor. 15,52) Až zazní Boží hlas, budou oslaveni. Stanou se nesmrtelní a spolu se vzkříšenými vykoupenými budou „*uchváceni v oblacích vzhůru vstříc Pánu*“ (1. Tes. 4,17). Andělé „*shromáždí vyvolené od čtyř úhlů světa, od nejzazších konců země po nejzazší konce nebe*“ (Mar. 13,27). Andělé přinesou malé děti jejich matkám. Přátelé, které smrt dávno rozdělila, se znovu setkají, aby se už nikdy neodloučili, a s radostným zpěvem budou společně vystupovat do Božího města.

Na každé straně oblakového vozu budou křídla a pod nimi živá kola. Když bude vůz stoupat vzhůru, kola budou volat: „Svatý“ a křídla, když se budou pohybovat, budou volat: „Svatý“ a průvod andělů bude volat: “Svatý, svatý, svatý, Pán Bůh Všemohoucí“. Také vykoupení budou volat „Haleluja“, když se bude vůz pohybovat směrem k Novému Jeruzalému.

Před vstupem do Božího města předá Spasitel svým následovníkům symboly vítězství a oblékne jim královský oděv. Zářící řady se seřadí do otevřeného čtverce kolem svého Krále, jeho postava bude majestátně vévodit nad vykoupenými i anděly a z jeho tváře bude vyzařovat na všechny nezměrná láska. GC 646Nespočetné zástupy vykoupených se budou na něho dívat, každé oko bude hledět na slávu Spasitele, jehož „*vzezření bylo tak znetvořené, že nebyl podoben člověku, jeho vzhled takový, že nebyl podoben lidem*“ (Iz. 52,14). Pán vloží vlastní rukou korunu slávy na hlavu každého vítěze. Pro každého bude připravena koruna. Bude na ní napsáno jeho „nové jméno“ (Zjev. 2,17) a nápis „Svatost Hospodinu“. Každý dostane palmu vítězství a třpytící se harfu. Když pak velící andělé udají tón, zaznít z každé harfy krásná a bohatá melodie. Každé srdce naplní nevýslovné nadšení a z každých úst zazní vděčnost a chvála. „*Jemu, jenž nás miluje a svou krví nás*

zprostil hříchů a učinil nás královským kněžstvem Boha, svého Otce - jemu sláva i moc navěky“ (Zjev. 1,5.6).

Zástupy vykoupených budou stát před Svatým městem. Pán Ježíš otevře doširoka perlové brány a zástupy, které zachovávaly pravdu, vstoupí. Uvidí tam Boží ráj, domov Adama před pádem do hříchu. Pak zazní hlas - krásnější než všechna hudba, kterou kdy slyšely lidské uši - , jenž prohlásí: „*Váš zápas skončil*.“ „*Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa.*“ (Mat. 25,34)

Tehdy se splní to, oč Spasitel žádal pro své učedníky: „Otče, chci, aby také ti, které jsi mi dal, byli se mnou tam, kde jsem já.“ (Jan 17,24) „*Neposkvrněné a v radosti před tvář své slávy*“ (Juda 24) představuje Pán Ježíš Otci ty, které vykoupil svou krví, a říká: „*Hle, já a děti, které mi dal Hospodin.*“ „*Zachovával jsem je v tvém jménu, které jsi mi dal.*“ (Iz. 8,18; Jan 17,12) To je zázrak zachraňující lásky. Jak úžasná to bude chvíle, kdy věčný Otec pohlédne na vykoupené a uvidí svůj obraz. Tam již nebude nesoulad způsobený hříchem, prokletí hříchu. Člověk bude znovu žít v souladu s Bohem.

GC 647Pán Ježíš s nevýslovnou láskou přivítá své věrné, aby se radovali „u svého Pána“. Spasitel se bude radovat, protož v království slávy uvidí ty, které zachránil svým utrpením a ponížením. A vykoupení budou sdílet jeho radost, když mezi zachráněnými uvidí ty, které přivedli ke Kristu svými modlitbami, svým vlivem a obětí lásky. Až se shromáždí kolem velkého, bílého trůnu, naplní jejich srdce nevýslovné štěstí, protože uvidí nejen lidi, které sami získali pro Pána Ježíše, ale poznají, že oni získali další a ti opět další a Pán všechny přivedl do přístavu pokoje, aby tam složili své koruny k nohám Pána Ježíše a po nekonečné věky mu vzdávali chválu.

Až budou vykoupení uvítáni v Božím městě, zazní prostorem jásavé chválení Pána. První Adam se má setkat s druhým Adamem. Boží Syn čeká s otevřenou náručí, aby přijal praotce lidského rodu - bytost, kterou stvořil, která se vzbouřila proti svému Tvůrci. Za jeho hřích nese Spasitelovo tělo známky ukřižování. Když Adam poznává jizvy po strašných hřebech, nepadne svému Pánu do náruče, ale pokorně padne k jeho nohám a zvolá: "Hoden jest Beránek, ten obětovaný!" Spasitel ho laskavě pozvedne a vybídne, aby se znovu podíval na svůj rajský domov, z něhož musel na tak dlouho odejít.

Život Adama na zemi po vyhnání z ráje byl plný bolesti a zármutku. Každý uschlý list, každé obětní zvíře, každé znehodnocení přírody, každá skvrna na čistotě člověka mu znovu připomněla jeho hřích. Trpěl nesmírnou lítostí, když viděl, jak se šíří bezbožnost a když - jako odpověď na svá varování - musel poslouchat výčitky, že hřích zapříčinil. Trpělivě a pokorně snášel téměř tisíc let trest za své přestoupení. Upřímně svého hříchu litoval, věřil v zásluhy zaslíbeného Spasitele a zemřel s nadějí na vzkříšení. Boží Syn zaplatil za vinu a hřích člověka. A nyní, díky smíření v Ježíši Kristu, může Adam znovu převzít své původní panství.

GC 648Uchvácený radostí znovu uvidí stromy, které měl kdysi tak rád - právě ty stromy, jejichž plody sám sbíral v době své nevinnosti a radosti. Pohlédne na vinné keře, které pěstoval vlastníma rukama, na květiny, o které kdysi s láskou pečoval. Uvědomí si, že je to skutečnost, že je to opravdu obnovený ráj, nyní ještě krásnější než tehdy, když z něho musel odejít. Spasitel ho zavede ke stromu života, utrhne nádherné ovoce a nabídne mu je. Adam se rozhlédne a uvidí v Božím ráji mnoho zachráněných členů své rodiny. Pak položí svou korunu k nohám Pána Ježíše, padne mu do náruče a obejme Vykupitele. Vezme do rukou svou zlatou harfu a od nebeské klenby se odrazí vítězoslavný chvalozpěv: „Hoden, hoden, hoden je Beránek, jenž byl zabit a znovu žije!“ Adamova rodina se ke zpěvu připojí, položí své koruny k nohám Spasitele a v úctě se mu pokloní.

Toto setkání budou sledovat andělé, kteří plakali, když Adam padl do hříchu, a radovali se, když Pán Ježíš po svém vzkříšení vystoupil na nebesa a vydobyl možnost vzkříšení pro všechny, kdo uvěří v jeho jméno. Nyní vidí, že dílo vykoupení je dokonáno, a připojují se k chvalozpěvu.

Na křišťálovém moři před trůnem, na onom sklenném moři, které je jako smíchané s ohněm - tak září Boží slávou - , se shromáždí lidé, "kteří zvítězili nad dravou šelmou, nesklonili se před jejím obrazem a nenechali se označit číslicí jejího jména". Stojí s Beránkem na hoře Siónu, mají

„*Boží loutny*“ a je jich sto čtyřicet čtyři tisíc vykoupených z lidí. Zazní hlas jako šum velké vody a jako rachot silného hromu, „*jako když hudebníci rozezvučí své nástroje*“. GC 649Budou zpívat „novou píseň“ před Božím trůnem, píseň, kterou se nikdo kromě sto čtyřiačtyřiceti tisíc nemůže naučit. Je to píseň Mojžíše a Beránka - píseň vysvobození. Jen sto čtyřiačtyřicet tisíc vykoupených se může naučit této písni, protože je to píseň jejich života - života, jaký nikdo jiný neprožil. „*To jsou ti, kdo ... následují Beránka, kamkoli jde.*“ Byli přeneseni ze země živí jako "*první z lidstva ... Bohu a Beránkovi“* (Zjev. 15,2.3; 14,1-5). „To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení,“ prošli dobou soužení, jakého nebylo na zemi od doby, kdy na zemi žijí lidé. Vytrpěli úzkost Jákobova soužení, byli bez přímluvce při konečném vylití Božích ran. Pán je však vysvobodil, protože „vyprali svá roucha a vybílili je v krvi Beránkově“. „V jejich ústech nebyla nalezena lež; proto jsou bez vady“ před Bohem. „Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou.“ Viděli zemi zpustošenou hladem a morem, kdy slunce pálilo lidi velkým horkem a oni sami prožívali utrpení, hlad a žízeň. Avšak „*již nebudou hladovět ani žíznit, ani slunce nebo jiný žár jim neublíží, neboť Beránek, který je před trůnem, je bude pást a povede je k pramenům vod života. A Bůh jim setře každou slzu s očí.*“ (Zjev. 7,14-17)

Ve všech dobách byli věrní Boží lidé vychováváni a ukázňováni ve škole utrpení. Na zemi chodili úzkou cestou, byli čištěni v peci soužení. Pro Ježíše Krista snášeli nepřátelství, nenávist, pomluvy. Snášeli hořké zápasy jako on, trpěli a prožívali bolestná zklamání. GC 650Z vlastní zkušenosti poznávali, jak zlý je hřích, jakou má moc, jakou přináší vinu a bídu. Hleděli na něj s odporem. Vědomí, jak nekonečnou oběť Pán přinesl pro jejich záchranu, je pokořuje v jejich vlastních očích, a naplňuje jejich srdce vděčností a chválou, kterou bezhříšné bytosti nedokáží plně ocenit. Milují mnoho, protože jim bylo mnoho odpuštěno. Účastnili se Kristova utrpení, proto mohou mít podíl na jeho slávě.

Dědici Božího království přicházejí z chatrčí, chýší, věznic, popravišť, hor, pouští, zemských i mořských jeskyní. Na zemi „*trpěli nouzi, zakoušeli útisk a soužení*“ (Žid. 11,37). Miliony věrných zemřely s potupou, protože neochvějně odmítali přijmout klamná tvrzení satana. Lidské soudy je soudily jako nejhorší zločince. Nyní však „*Bůh sám bude soudcem*“ (Žalm 50,6). Nyní se rozsudek vynesený na zemi obrátí. “*Panovník Hospodin ... sejme potupu svého lidu z celé země.*“ (Iz. 25,8) „*Nazvou je ‚Lid svatý‘, ‚Hospodinovi vykoupení‘.“ Bůh určil, že dostanou „místo popela na hlavu čelenku, olej veselí místo truchlení, závoj chvály místo ducha beznaděje*“ (Iz. 62,12; 61,3). Už nebudou slabí, zarmoucení, rozehnaní a utlačovaní. Od této chvíle budou stále s Pánem. Budou stát před jeho trůnem oděni bohatším šatem, než jaký kdy na sobě měli nejvznešenější z lidí. Jejich hlavy budou zdobit nádhernější koruny, než jaké kdy zdobily hlavy pozemských vládců. Dny bolesti a nářku navždy skončily. Král slávy setřel slzy s jejich tváří, skončily všechny příčiny zármutku. Vykoupení budou mávat palmovými ratolestmi, zpívat čistý, harmonický chvalozpěv. Všechny hlasy se postupně připojí, až celým nebem zazní chvalozpěv: „*Díky Spasiteli, Bohu našemu, sedícímu na trůnu, a Beránkovi.*“ A všichni obyvatelé nebe odpoví: „*Amen! Dobrořečení i sláva a moudrost, díky a čest i moc a síla Bohu našemu na věky věků.*“ (Zjev. 7,10.12)

GC 651Zde na zemi pouze začínáme chápat úžasné téma vykoupení. S naším nedokonalým rozumem můžeme vážně přemýšlet o hanbě a slávě, o životě a smrti, o spravedlnosti a milosti, které se pojí v kříži. I když napneme své duševní síly do krajnosti, nedokážeme pochopit vykoupení v jeho plném významu. Člověk není schopen plně pochopit nezměrnou velikost, délku, šířku, hloubku a výšku zachraňující lásky. Vykoupení plně nepochopí plán záchrany ani tehdy, když „uzří tváří v tvář“ a „poznají plně, jako Bůh zná je“. Po celou věčnost bude překvapená a užaslá mysl stále odhalovat nové pravdy. I když skončí pozemské starosti, bolesti i pokušení a budou odstraněny jejich příčiny, vykoupení si budou vždy jasně uvědomovat, kolik stála jejich záchrana.

Po celou věčnost budou vykoupení přemýšlet a zpívat o Kristově kříži. V oslaveném Kristu budou vidět Krista ukřižovaného. Nikdy nezapomenou, že Pán, který svou mocí stvořil a udržuje nesčíslné světy v nekonečném vesmíru, milovaný Boží Syn, Vládce nebes, kterého radostně uctívají cherubíni a serafíni, se ponížil, aby pozvedl člověka padlého do hříchu. Nezapomenou, že

snášel trest a hanbu za hřích, ani to, že před ním Otec skryl svou tvář, až mu bída ztraceného světa zlomila srdce a ukončila jeho utrpení na golgotském kříži. Obdiv a úctu vesmíru bude vždycky vzbuzovat skutečnost, že Stvořitel všech světů a Soudce všech stvořených bytostí odložil svou slávu a z lásky k člověku se ponížil. Až se zástupy zachráněných budou dívat na svého Vykupitele a uvidí věčnou slávu Otce zářící v jeho tváři, až uvidí Boží trůn, který stojí věčně, a poznají, že jeho království nebude mít konce, budou nadšeně jásat: „Hoden, hoden je Beránek, který byl zabitý a smířil nás s Bohem svou nejdražší krví!“

GC 652 Tajemství kříže vysvětluje všechna ostatní tajemství. Ve světle, které září z Golgoty, vypadají Boží vlastnosti, které nás plnily strachem a posvátnou bázní, krásné a přitažlivé. Milost, laskavost a otcovská láska se pojí se svatostí, spravedlností a mocí. Až budeme pozorovat vznešenost Boha na trůnu, jeho velikost a vyvýšenost, a poznáme jeho charakter v projevech jeho milosti, pochopíme jako nikdy předtím význam onoho drahého oslovení: „Otče náš“.

Poznáme, že nekonečně moudrý Bůh nemohl vytvořit plán pro naši záchranu bez oběti svého Syna. Odměnou za tuto oběť mu bude radost, že zemi naplní vykoupené, svaté, šťastné a nesmrtelné bytosti. Výsledkem Spasitelova zápasu s mocnostmi temna bude radost vykoupených, která bude přispívat po celou věčnost k Boží slávě. Hodnota jediného člověka je taková, že Otci dává zadostiučinění za zaplacenou cenu. Také Ježíš Kristus pocítí zadostiučinění, když uvidí plody své velké oběti.

41. Země v sutinách

GC 653 „*Jeho hříchy se navršily až k nebi a Bůh nezapomněl na jeho viny. ... V poháru, který připravovala, připravte pro ni dvojnásob; kolik si užila slávy a hýření, tolik jí dejte teď trýzně a žalu. Protože si namlouvá: Trůním jako královna, vdovou nejsem a neokusím smutku - proto v jediném dni dopadnou na ni pohromy: smrt i žal a hlad, a bude zničena ohněm. Neboť mocný je Hospodin, Bůh, který ji odsoudil. Pak nad ní budou naříkat a bědovat králové světa, kteří s ní smilnili a hýřili ... z hrůzy nad jeho zkázou neodváží se přiblížit a budou naříkat: Běda, běda, ty veliký Babylóne, město tak mocné, jak v jedinou hodinu byl nad tebou vykonán soud!*“ (Zjev. 18,5-10)

„*Kupci země*“ - kteří „*bohatli z její rozmařilosti*“ – „z hrůzy *nad jeho zkázou neodváží se přiblížit a budou plakat a naříkat: Běda, běda, tak veliké město, které se oblékalo do kmentu, purpuru a šarlatu, které se zdobilo zlatem, drahokamy a perlami - a v jedinou hodinu je zničeno takové bohatství!*“ (Zjev. 18,11.3.15-17)

Takový trest postihne Babylón, až se projeví Boží hněv. Babylón naplnil míru své nepravosti, dozrál. Babylón je zralý pro zkázu.

GC 654 Když Boží hlas změní úděl vykoupených, lidé, kteří ztratili všechno ve velkém životním zápasu, prožijí strašné probuzení. V době, kdy Bůh nabízel svou milost, je satan zaslepil svými klamy, a oni omlouvali svůj hříšný život. Bohatí byli pyšní na to, co mají, víc než lidé, kterým se tak dobře nedařilo. Bohatství však získali přestupováním Božího zákona. Nesytili hladové, neoblékali nahé, nejednali spravedlivě, neoblíbili si milosrdenství. Šlo jim o vlastní povyšování a o pocty od ostatních lidí. Nyní jsou zbaveni všeho, co tvořilo jejich velikost, jsou chudí a bezmocní. S hrůzou budou sledovat, jak padají modly, kterým dali přednost před Stvořitelem. Prodali své duše

za pozemské bohatství a světské radosti a nesnažili se zbohatnout v Božích očích. Proto jejich život skončil nezdarem. Zábavy jim zhořknou, jejich poklady budou bezcenné. To, co celý život budovali, padne během okamžiku. Bohatí budou oplakávat zkázu svých nádherných domů a ztrátu svého zlata a stříbra. Jejich nářek však přehluší obava, že sami zahynou spolu se svými modlami.

Bezbožní budou hořce litovat, ne toho, že hříšně zanedbávali Boha a své bližní, ale toho, že Bůh zvítězil. Budou naříkat, že to tak dopadlo, nebudou však litovat toho, že byli bezbožní. Použili by všechny prostředky, jen kdyby mohli zvítězit.

Sledovali, jak právě ti lidé, kterým se posmívali a chtěli je zničit, prošli bez újmy morem, pohromami a zemětřesením. Bůh, který je pro přestupníky svého zákona zničujícím ohněm, je pro svůj lid bezpečným útočištěm.

Duchovní, kteří obětovali pravdu, aby získali přízeň lidí, nyní poznají, čemu učili a jaký vliv to mělo. Ukáže se, že vševědoucí oko je sledovalo, když stáli za kazatelnou, když kráčeli po ulicích, když při různých příležitostech jednali s lidmi. GC 655Každý citový projev, každý napsaný řádek, každé pronesené slovo, každý čin, který ukolébává lidi ve falešné jistotě, byl zasetým semenem. Pak uvidí ve zničených a ztracených životech lidí kolem sebe, jakou to přineslo žeň.

Pán prohlásil: „*Těžkou ránu dcery mého lidu léčí lehkovážnými slovy: Pokoj, pokoj! Ale žádný pokoj není.*“ „*Mučíte srdce spravedlivého podvodem, zatímco já jsem ho nechtěl zarmucovat, a posilujete ruce svévolníka, aby se neodvrátil od své zlé cesty a nebyl zachován naživu.*“ (Jer. 8,11; Ez. 13,22)

„*Běda pastýřům, kteří hubí a rozptylují ovce, které pasu! ... Hle, já vás za vaše zlé skutky ztrestám.*“ „*Kvilte, pastýři, a úpějte, válejte se v prachu, vznešení vůdcové stáda! Vaše dny se naplnily, půjdete na porážku, rozpráším vás... Pro pastýře nebude žádného útočiště, nebude úniku pro vznešené ochránce ovcí.*“ (Jer. 23,1.2; 25,34.35)

Duchovní i ostatní lidé poznají, že neudržovali správný vztah k Bohu. Poznají, že se vzbouřili proti Autorovi dokonale spravedlivého a správného zákona. Tím, že nerespektovali Boží předpisy, způsobili mnoho zla, nedorozumění, nenávisti a nepřátelství, až se celá země stala jedním velkým bojištěm, jedním semeništěm zkázy. Takový pohled se naskytne lidem, kteří zavrhli pravdu a oblíbili si blud. Lidská mluva nedokáže vyjádřit, jak budou potom neposlušní a nevěrní lidé toužit po tom, co navždy ztratili - po věčném životě. Ti, které svět ctil, protože byli nadaní a výřeční, pak pochopí všechno v pravém světle. Uvědomí si, o co se neposlušností vůči Bohu připravili, padnou k nohám těch, jejichž věrností pohrdali a jimž se vysmívali, a vyznají, že je Bůh miloval.

Lidé poznají, že byli oklamáni. Vzájemně se budou obviňovat, že se přivedli do záhuby; všichni budou ale svorně proklínat své náboženské učitele. Nevěrní duchovní pastýři jim předpovídali příjemné věci. Vedli své posluchače, aby nebrali vážně Boží zákon a pronásledovali ty, kdo ho zachovávali. GC 656Nyní však budou tito falešní učitelé zoufale před ostatními lidmi vyznávat, že šířili bludy. Zástupy lidí budou zuřit. Budou volat: „Jsme ztraceni, a vy jste zapříčinili naši záhubu,“ a obrátí se proti falešným pastýřům. Lidé, kteří je kdysi nejvíce obdivovali, je budou nejvíce proklínat. Stejné ruce, které jim kdysi kladly na hlavu vavříny, je budou chtít nyní zničit. Zbraně, které měly pobít Boží lid, budou použity k zničení jejich nepřátel. Všude budou zuřit boje a krveprolévání.

„*Hukot vřavy dolehne až do končin země, neboť Hospodin vede spor s pronárody, soudí se sám s veškerým tvorstvem, svévolníky vydá meči.*“ (Jer. 25,31) Šest tisíc let trval velký spor. Boží Syn a jeho nebeští poslové bojovali proti knížeti zla, aby lidi varovali, poučili a zachránili. Všichni se už rozhodli; bezbožní se spojili se satanem v jeho válce proti Bohu. Nadešla chvíle, aby Bůh obhájil vážnost svého pošlapaného zákona. Spor už nevede jen se satanem, ale také s lidmi. „Hospodin vede spor s pronárody; ... svévolníky vydá meči.“

Bůh vložil znamení vysvobození na všechny, „*kteří vzdychají a sténají nad všemi ohavnostmi, které se ... páchají*“. Nyní vystoupí anděl smrti, kterého v Ezechielově vidění představují muži se smrtícími zbraněmi, a dostává rozkaz: „*Starce, mladíka, pannu, děti i ženy zabíjejte, šiřte zkázu. Nepřistupujte však k nikomu z těch, na nichž je znamení. Začněte od mé svatyně!*“ Prorok

poznamenává: „*I začali od starších, kteří byli před domem.*“ (Ez. 9,1-6) Dílo zkázy začne u lidí, kteří se vydávali za duchovní strážce národa. Falešní strážci padnou jako první. Tady už nelze projevovat lítost nebo soucit. Muži, ženy a děti, všichni zahynou.

GC 657 „*Hospodin vychází ze svého místa, aby ztrestal nepravost obyvatel země. I odhalí země krev prolitou na ní a nebude již přikrývat povražděné.*“ (Iz. 26,21) „*A toto bude porážka, kterou Hospodin připraví všem národům, jež vytáhly do boje proti Jeruzalému: tělo jim shnije ještě vstoje, oči jim shnijí v důlcích a jazyk jim shnije v ústech. V onen den je Hospodin uvede do zmatku tak velikého, že jeden bude chytat druhého za ruku, ale ta ruka se pozvedne proti ruce přítelově.*“ (Zach. 14,12.13) V šíleném boji jejich vášní a vylitím nezředěného Božího hněvu padnou bezbožní obyvatelé země - kněží, vládci a lid, bohatí i chudí, vysoce postavení i prostí. „Ti, které Hospodin v onen den skolí, zůstanou ležet od jednoho konce země ke druhému. Nebude se nad nimi naříkat, nebudou sebráni, nebudou pohřbeni.“ (Jer. 25,33)

Při příchodu Ježíše Krista budou bezbožní odstraněni s povrchu celé země - Pán je zabije dechem svých úst a zničí je svým slavným příchodem. Pán Ježíš uvede svůj lid do Božího města a země zůstane pustá. „*Hle, Hospodin vyplení zemi a zpustoší ji, rozvrátí její tvářnost a rozpráší její obyvatele.*“ „*Země bude zcela vypleněna a vyloupena; toto slovo promluvil Hospodin: „Zhanobena je země svými obyvateli, neboť přestoupili zákony, změnili nařízení, porušili věčnou smlouvu. Proto pozře zemi prokletí, kdo v ní přebývají, budou pykat; proto obyvatelé země zajdou v žáru.*“ (Iz. 24,1.3.5.6)

Celá země bude vypadat jako poušť. Zříceniny měst a vesnic zničených zemětřesením, vyvrácené stromy, rozeklané skály vyvržené mořem nebo vytržené ze samé země, budou roztroušeny po jejím povrchu, propasti budou označovat místa, kde byly vyvráceny hory ze svých základů.

GC 658 Pak nastane událost, na kterou symbolicky ukazoval poslední slavnostní úkon Dne smíření. Když skončila služba ve svatyni svatých a hříchy Izraele byly krví přinesené oběti ze svatyně odstraněny, byl před Hospodina předveden živý kozel a velekněz vyznal před celým shromážděním „*všechny nepravosti Izraelců a všechna jejich přestoupení se všemi jejich hříchy a vložil je na hlavu kozla*“ (3. Moj. 16,21). Podobným způsobem, až bude ukončeno dílo smíření v nebeské svatyni, budou před Bohem a nebeskými anděly a před zástupy vykoupených vloženy hříchy Božího lidu na satana. Bůh prohlásí, že satan zavinil všechno zlo, protože k němu naváděl. Jako byl kozel vyhnán do neobydlené země, tak bude satan vypovězen na neobydlenou a pustou zemi.

Kniha Zjevení předpovídá vypovězení satana a zničení země, a říká, že tento stav potrvá tisíc let. Proroctví vykresluje druhý příchod Pána Ježíše a zničení bezbožných, a pak uvádí: „*Tu jsem viděl, jak s nebe sestupuje anděl, který má v ruce klíč od propasti a veliký řetěz. Zmocnil se draka, toho dávného hada, toho ďábla a satana, na tisíc let jej spoutal, uvrhl do propasti, uzamkl ji a zapečetil, aby již nemohl klamat národy, dokud se nedovrší těch tisíc let. Potom musí být ještě na krátký čas propuštěn.*“ (Zjev. 20,1-3)

Z jiných částí Písma vyplývá, že výraz „propast“ znamená zemi v pustém a temném stavu. Když Bible popisuje, jak země vypadala „na počátku“, říká, že „*byla pustá a prázdná a nad propastnou tůní byla tma*“ (1. Moj. 1,2). GC 659 Proroctví naznačují, že se do toho stavu alespoň částečně vrátí. Při pohledu do budoucna na veliký Boží den, prorok Jeremiáš zvolal: „*Viděl jsem zemi, a hle, je pustá a prázdná, nebesa jsou beze světla. Viděl jsem hory, a hle, třesou se, všechny pahorky se otřásají. Viděl jsem, a hle, nikde žádný člověk, i všechno nebeské ptactvo odletělo. Viděl jsem, a hle, z vinice je poušť, všechna města jsou podvrácena.*“ (Jer. 4,23-26)

Zde bude satan se svými pomocníky žít po tisíc let. Bude omezen jen na zemi a nebude mít přístup na jiné světy, aby tam pokoušel a obtěžoval bytosti, které do hříchu nepadly. V tomto smyslu bude satan svázán. Nebude mít nikoho, na kom by mohl zkoušet svou moc. Nebude moci nikoho svádět a ničit, což bylo po mnoho staletí jeho jediným potěšením.

Prorok Izaiáš, který ve vidění sledoval satanovo svržení, volal: „*Jak jsi spadl z nebe, třpytivá hvězdo, jitřenky synu! Jak jsi sražen k zemi, zotročovateli pronárodů! ... V srdci sis říkal:*

Vystoupím na nebesa, vyvýším svůj trůn nad Boží hvězdy ..., s Nejvyšším se budu měřit. Teď jsi svržen do podsvětí, do nejhlubší jámy! Kdo tě uvidí, budou se dívat a divit: To je ten muž, který zneklidňoval zemi a otřásal královstvími? Svět měnil v poušť, bořil jeho města, vězně nikdy nepropouštěl domů.“ (Iz. 14,12-17)

Po šest tisíc let satan svou vzpourou „zneklidňoval zemi“. „Svět měnil v poušť, bořil jeho města.“ A „vězně nikdy nepropouštěl domů“. Po šest tisíc let zavíral do svého vězení Boží lid a držel by jej jako vězně navždy; Kristus však láme jeho okovy a vězně osvobozuje.

GC 660 I bezbožní jsou nyní vyňati ze satanovy moci, takže satan zůstává jen s anděly, kteří se přidali na jeho stranu, aby si uvědomil, jakou kletbu přinesl hřích. „*Všichni králové pronárodů, všichni leží slavně ve svých hrobkách, ale tebe pohodili mimo hrob jak ohavný výhonek ..., nebudeš připojen k nim v hrobě. Vždyť jsi ničil vlastní zemi, vlastní lid jsi vraždil.*“ (Iz. 14,18-20)

Po tisíc let bude satan bloudit po zpustošené zemi a pozorovat následky své vzpoury proti Božímu zákonu. V té době bude prožívat hrozné utrpení. Po svém pádu do hříchu horečnatě pracoval a neměl čas přemýšlet. Pak bude zbaven moci a ponechán, aby přemýšlel, jakou úlohu hrál od chvíle, kdy se vzbouřil proti Boží vládě, a aby s hrůzou očekával budoucnost, kdy bude muset trpět za všechno zlo, které napáchal, a bude potrestán za hříchy, k jejichž spáchání lidi navedl.

Božímu lidu přinese zajetí satana štěstí a radost. Prorok napsal: „*V den, kdy ti dá Hospodin odpočinout od tvého trápení a nepokoje, od tvrdé otročiny, jíž jsi byl zotročen, proneseš o babylónském králi (který zde představuje satana) pořekadlo: Jak pominul poháněč ...! Hospodin polámal hůl svévolníků, žezlo vládců, jež zběsile bilo národy ranami bez ustání, hněvivě vládlo pronárodům nezkrotným pronásledováním.*“ (Iz. 14,3-6)

Během těchto tisíci let mezi prvním a druhým vzkříšením bude probíhat soud nad bezbožnými. Apoštol Pavel hovoří o tomto soudu jako o události, ke které dojde po druhém příchodu Ježíše Krista. „*Nevyslovujte proto soudy předčasně, dokud Pán nepřijde. On vynese na světlo to, co je skryto ve tmě, a zjeví záměry srdcí.*“ (1. Kor. 4,5) GC 661 Prorok Daniel napsal, že když přišel Věkovitý, „*soud byl předán svatým Nejvyššího*“ (Dan. 7,22). V té době budou spravedliví panovat jako Boží králové a kněží. Apoštol Jan v knize Zjevení napsal: „*Viděl jsem trůny a na nich usedli ti, jimž byl svěřen soud.*“ „*Bůh a Kristus je učiní svými kněžími a budou s ním kralovat po tisíc let.*“ (Zjev. 20,4.6) Právě v této době „*Boží lid bude soudit svět,*“ jak předpověděl apoštol Pavel (1. Kor. 6,2). Vykoupení budou spolu s Kristem soudit bezbožné, jejich činy budou porovnávat s knihou zákona, s Biblí, a každý případ rozhodnou podle toho, jak onen člověk na světě žil. Pak každému vyměří trest podle jeho činů a zaznamenají jej k jeho jménu v knize smrti.

Kristus a jeho lid budou soudit také satana a anděly, kteří se přidali k satanovi. Apoštol Pavel napsal: „*Nevíte, že budeme soudit anděly?*“ (1. Kor. 6,3) A Juda prohlásil, že „*anděly, kteří si nezachovali své vznešené postavení, ale opustili určené místo, drží ve věčných poutech v temnotě pro veliký den soudu*“ (Juda 6).

Po uplynutí tisíce let nastane druhé vzkříšení. Tehdy budou vzkříšeni z mrtvých bezbožní lidé a postaví se před Boha, aby přijali vynesený rozsudek. Kniha Zjevení popisuje vzkříšení vykoupených a dodává: „*Ostatní mrtví však nepovstanou k životu, dokud se těch tisíc let nedovrší.*“ (Zj 20,5) Prorok Izaiáš o bezbožných lidech napsal: „*Budou sebráni, jako je sebrán vězeň do jámy, a budou zavřeni pod zámek; po mnohých pak dnech budou potrestáni.*“ (Iz 24,22)

42. Závěr velkého sporu

GC 662 Po skončení období jednoho tisíce let se Ježíš Kristus opět vrátí na Zem. Bude ho doprovázet zástup vykoupených lidí a andělů. Sestoupí v úžasné vznešenosti a přikáže bezbožným mrtvým, aby vstali a přijali svůj rozsudek. Povstanou jako mohutný zástup, nespočetný jako zrnka písku na břehu moře. Budou se podstatně lišit od těch, kdo vstali při prvním vzkříšení. Spravedliví byli proměněni, oděni nekonečným mládím a krásou. Bezbožní však ponesou stopy nemocí a smrti.

Oči všech v obrovském zástupu se obrátí, aby pohlédly na slávu Božího Syna. Zástup bezbožných lidí jako jedním hlasem zvolá: „Požehnaný, kdo přichází ve jménu Páně!“ Tato slova nevyvolává láska k Pánu Ježíši. Síla pravdy je vynutí z neochotných úst. Jak bezbožní odešli do svých hrobů, tak z nich vycházejí, se stejným nepřátelstvím vůči Kristu a se stejným postojem vzpoury. Nedostanou už další dobu milosti, aby mohli napravit chyby svého života. Nemělo by to žádný smysl. Život prožitý v hříchu neobměkčil jejich srdce. Kdyby jim Bůh poskytl druhou dobu milosti, prožili by ji stejně jako první, nerespektovali by Boží požadavky a vyvolávali by vzpouru proti Bohu.

Ježíš Kristus sestoupí na Olivovou horu, odkud po svém zmrtvýchvstání vystoupil na nebesa a kde andělé opakovali zaslíbení o jeho návratu. Prorok napsal: „*Přijde Hospodin, můj Bůh, a s tebou všichni svatí, Bože.*“ GC 663 „*V onen den stanou jeho nohy na hoře Olivové, ležící na východ od Jeruzaléma. Olivová hora se rozpoltí vpůli ... velmi širokým údolím.*“ „*Hospodin bude Králem nad celou zemí; v onen den bude Hospodin jediný a jeho jméno jediné.*“ (Zach. 14,5.4.9) Když Nový Jeruzalém sestoupí s nebe ve své oslňující nádheře, spočine na místě připraveném a očištěném pro jeho příchod a Kristus se svým lidem i anděly vstoupí do Svatého města.

Tehdy se bude satan připravovat pro poslední boj o nadvládu. Když byl zbaven své moci a nemohl provádět své klamné dílo, byl vládce zla nešťastný a skleslý. Až však bezbožní vstanou z mrtvých a až uvidí, kolik lidí má na své straně, jeho naděje ožije, a rozhodne se, že svůj boj proti Bohu nevzdá. Povolá pod svůj prapor všechny zástupy ztracených lidí a pokusí se s nimi provést své plány. Bezbožní lidé jsou satanovými zajatci. Tím, že odmítli Krista, přijali vládu původce vzpoury. Ochotně přijmou jeho návrhy a vykonají jeho rozkazy. Ještě i pak bude jednat po vzoru své první lsti a nepřizná se, že je satanem. Bude tvrdit, že je vládce, kterému svět právem patří a jehož dědictví mu bylo nezákonně odňato. Svým oklamaným poddaným se představí jako zachránce, bude je ujišťovat, že z hrobů je vyvedla jeho moc a že je chce zachránit před nejkrutější tyranií. Satan využije nepřítomnosti Ježíše Krista mezi lidmi na zemi, a bude konat zázraky, aby podepřel svá tvrzení. Ze slabých udělá silné a všem vdechne svého ducha a svou energii. Navrhne, že je povede proti vykoupeným a že se zmocní Božího města. S ďábelskou radostí bude ukazovat na nesčetné miliony lidí, kteří byli vzkříšeni z mrtvých, a prohlásí, že jako jejich vůdce město dobude a znovu získá svůj trůn a své panství.

GC 664 V onom ohromném davu budou příslušníci dlouhověkých generací, které žily před potopou, muži statných postav a bystrého rozumu, jež pod nadvládou padlých andělů věnovali všechen svůj um a všechny své schopnosti, aby se vyvyšovali, muži, jejichž podivuhodná umělecká díla způsobila, že ostatní lidé uctívali jejich nadání, avšak jejichž krutost a zlé záměry poskvrnily zemi a znehodnotily Boží obraz v člověku, muži, kteří přiměli Boha, aby je navždy vymazal ze svého stvoření. Budou mezi nimi králové a vojevůdci, kteří si podmanili národy, silní mužové, kteří nikdy nebyli poraženi v boji, ctižádostiví válečníci, před jejichž příchodem se třásla království. Smrtí se nezměnili. Když vstanou z hrobu, jejich myšlenky budou pokračovat tam, kde přestaly. Bude je ovládat stejná touha po dobývání, která je ovládala, když umírali.

Satan se bude radit se svými anděly a s vládci, dobyvateli a udatnými válečníky. Spočítají, jaká síla a jaké množství je na jejich straně, a prohlásí, že v Božím městě je málo obyvatel v porovnání s nimi a že je mohou dobýt. Zosnují plány, jak se zmocní bohatství a nádhery Nového Jeruzaléma. Všichni se hned začnou připravovat k bitvě. Obratní řemeslníci zhotoví zbraně. Vojenští velitelé, proslulí svými válečnými úspěchy, začnou organizovat zástupy bojovníků do oddílů.

Nakonec zazní rozkaz k útoku a nespočetné vojsko vyrazí vpřed - vojsko, jaké nedal dohromady žádný pozemský dobyvatel, jakému se nemohou vyrovnat všechna vojska od doby, kdy na zemi začaly války. Vojsko povede satan, nejmocnější válečník. Jeho andělé soustředí všechny své síly na poslední boj. V satanově průvodu budou králové a vojevůdci, budou ho následovat nespočetné zástupy, každý pod určeným vůdcem. Sevřené řady budou s vojenskou přesností postupovat po rozpukané a nerovné zemi k Božímu městu. Na rozkaz Ježíše Krista budou brány Nového Jeruzaléma uzavřeny. Satanovo vojskou město obklíčí a bude se připravovat k útoku.

GC 665 Pak se Ježíš Kristus znovu ukáže svým nepřátelům. Vysoko nad městem na podkladě ze zářícího zlata se ukáže velký a vyvýšený trůn. Na trůn se posadí Boží Syn a kolem něho se shromáždí obyvatelé jeho království. Lidská řeč nedokáže popsat Kristovu moc a vznešenost. Sláva věčného Otce zahalí Syna. Zář jeho přítomnosti naplní Boží město, pronikne branami a zaplaví celou zemi svým jasem.

Nejblíže trůnu budou stát lidé, kteří kdysi horlili pro satanovu věc, byli však „vychváceni jako oharek z ohně“ a následovali svého Spasitele s hlubokou vnitřní oddaností. Vedle nich budou stát ti, kdo si vypěstovali dokonalou křesťanskou povahu v prostředí klamu a nevěry, lidé, kteří dodržovali Boží zákon i tehdy, když jej křesťanský svět prohlašoval za neplatný, a dále miliony těch, kdo ve všech dobách byli mučeni pro svou víru. Za nimi bude stát „*tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků ... před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečeni v bílé roucho, palmové ratolesti v rukou*“ (Zjev. 7,9). Jejich boj skončil, zvítězili. Běželi závod a získali cenu. Palmová ratolest v jejich rukou je symbolem vítězství, bílé roucho znakem neposkvrněné Kristovy spravedlnosti, kterou přijali.

Vykoupení budou zpívat chvalozpěv, který se bude rozléhat nebeskou klenbou: „*Díky Spasiteli, Bohu našemu, sedícímu na trůnu, a Beránkovi.*“ (Zjev. 7,10) Andělé a serafíni připojí své hlasy k tomu chvalozpěvu. Když vykoupení uvidí moc a zlobu satana, uvědomí si jako nikdy předtím, že zvítězit mohli jen v síle Ježíše Krista. V celém tom zástupu vykoupených nebude nikdo, kdo by zásluhu za spasení připisoval sobě, jako by zvítězil vlastní silou a dobrotou. Nikdo nebude mluvit o tom, co vykonal nebo vytrpěl. Obsahem každé písně, tématem každého chvalozpěvu bude: Spasení náleží našemu Bohu a Beránkovi.

GC 666 Před shromážděnými obyvateli země i nebe se uskuteční závěrečná korunovace Božího Syna. A pak, nadán nejvyšší vládou a mocí, vynese Král králů rozsudek nad těmi, kdo se vzbouřili proti jeho vládě, a vykoná spravedlnost nad těmi, kdo přestupovali jeho zákon a utlačovali jeho lid. Prorok napsal: „*A viděl jsem veliký bělostný trůn a toho, kdo na něm seděl; před jeho pohledem zmizela země i nebe a už pro ně nebylo místa. Viděl jsem mrtvé, mocné i prosté, jak stojí před trůnem, a byly otevřeny knihy. Ještě jedna kniha byla otevřena, kniha života. A mrtví byli souzeni podle svých činů zapsaných v těch knihách.*“ (Zjev. 20,11.12)

Jakmile budou otevřeny knihy záznamů a Pán Ježíš pohlédne na bezbožné, všichni si uvědomí každý hřích, kterého se kdy dopustili. Plně si uvědomí, kde sešli z cesty čistoty a nevinnosti, jak je pýcha a vzpurnost vedla k porušování Božího zákona. Pokušení, která podporovali tím, že si libovali v hříchu, požehnání, která zneužili, Boží poslové, kterými pohrdli, varování, která odmítli, nabídky milosti, které jejich vzpurné srdce zavrhlo - to všechno uvidí jakoby napsané ohnivým písmem.

Nad trůnem se ukáže kříž a jako v panoramatu se objeví výjevy Adamova pokušení i pádu a všechna dějství plánu vykoupení. Narození Spasitele v prostých poměrech, jeho dětství a mládí v prostotě a poslušnosti, jeho křest v Jordáně, půst a pokoušení na poušti, jeho veřejná činnost, při níž lidem představoval nejdražší Boží požehnání, dny naplněné činy lásky a milosrdenství, noci modliteb a bdění o samotě v horách, intriky závisti, nenávisti a zloby, kterými mu odpláceli za jeho dobrodiní, strašný a tajemný duševní zápas v Getsemanské zahradě pod tíhou hříchů celého světa, zrada, kterou byl vydán do rukou nenávistného davu, úděsné události oné noci hrůzy - vězeň nekladoucí odpor, opuštěný nejmilovanějšími učedníky, hrubě vlečený ulicemi Jeruzaléma, Boží Syn vedený za jásotu davu před Annáše, před soudem v paláci velekněze, v soudní síni Piláta, před zbabělým a krutým Herodem, zesměšňovaný, urážený, mučený a odsouzený na smrt - všechno bude živě zobrazeno.

GC 667 A pak se před rozechvělým davem objeví poslední výjevy - tichý Trpitel kráčející cestou na Golgotu, Vládce vesmíru přibíjený na kříž, nadutí kněží a vřískající lůza posmívající se jeho smrtelnému zápasu, nadpřirozená tma, zemětřesení, pukající skály, otevřené hroby provázející okamžik, kdy Vykupitel světa dokonal svůj život.

Hrůzná podívaná zachycuje přesně skutečnost. Satan, jeho andělé a jeho poddaní nebudou mít sílu odvrátit se od podívané na své vlastní dílo. Každý účastník si připomene to, co vykonal. Herodes, který nechal vyvraždit nevinné betlémské děti, aby zahubil izraelského krále, podlá Herodias, která nese vinu za smrt Jana Křtitele, slabý, servilní Pilát, posmívající se vojáci, kněží, představitelé lidu a rozběsněný dav, který volal: „Jeho krev na nás a na naše děti!“ - všichni budou sledovat hrůznost svého provinění. Marně se budou snažit skrýt se před vznešeností Kristovy tváře vyzařující slávu slunce, zatímco vykoupení budou klást své koruny k nohám Spasitele a budou volat: „Zemřel za mne!“

V zástupu vykoupených budou apoštolové Pána Ježíše, statečný Pavel, horlivý Petr, milovaný a milující Jan, jejich věrní bratři a s nimi obrovské zástupy mučedníků, zatímco venku před městem spolu se vším odporným a ohavným budou lidé, kteří je pronásledovali, věznili a zabíjeli. Nero, ztělesněná neřest a krutost, tam bude hledět na radost a jásot těch, které kdysi mučil a jejichž utrpení mu působilo ďábelské potěšení. Bude tam jeho matka, aby viděla výsledek svého působení, aby poznala, že špatné povahové rysy a vášně - které na něho přenesla a dále povzbuzovala a rozvíjela svým vlivem a příkladem - přinesly ovoce v zločinech, které vzbuzovaly hrůzu světa.

GC 668Budou tam římští kněží a preláti, kteří tvrdili, že jsou Kristovými vyslanci, a přitom používali mučidla, vězení a hranice, aby ovládli svědomí lidí. Budou tam také nadutí a pyšní papežové, kteří se vyvyšovali nad Boha a opovážili se změnit zákon Nejvyššího. Tito falešní církevní otcové se budou muset zodpovídat Bohu za všechno, co by rádi považovali za prominuté. Příliš pozdě poznají, že Vševědoucí bere svůj zákon vážně a v žádném případě nepřehlíží vinu. Tam poznají, že Kristus ztotožňuje své zájmy se zájmy svého lidu, a pochopí hluboký význam jeho slov: „*Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mým nepatrných bratří, mně jste učinili.*“ (Mat. 25,40)

Celý bezbožný svět bude stát před Božím soudem obviněný z velezrady proti Boží vládě. Nikdo nebude obviněné hájit, nemají se čím omluvit, Pán nad nimi vynese rozsudek věčné smrti.

Pak už bude všem zřejmé, že mzdou hříchu není svoboda a věčný život, ale otroctví, zkáza a smrt. Bezbožní poznají, o co se připravili svou vzpourou proti Bohu. Pohrdli vše převyšující věčnou slávou, když jim byla nabízena. Teď by si ji tolik přáli. Odsouzení budou volat: „To všechno jsme mohli mít, rozhodli jsme se však tyto skutečnosti ignorovat. Jak jsme byli zaslepeni! Vyměnili jsme pokoj, štěstí a čest za bídu, hanbu a zoufalství.“ Všichni uznají, že byli z nebe vyloučeni po právu, protože celým svým životem vlastně prohlašovali: „Nechceme, aby tento člověk (Ježíš) vládl nad námi.“

Jako ve snách budou bezbožní lidé hledět na korunovaci Božího Syna. V jeho rukou uvidí desky Božího zákona, zásady, kterými pohrdali a které přestupovali. GC 669Budou sledovat údiv a nadšení spasených, jejich oslavování Ježíše Krista, a když jejich hlasy dolehnou až k zástupům před městem, zvolají všichni jednohlasně: „*Veliké a podivuhodné jsou tvé činy, Pane Bože všemohoucí; spravedlivé a pravdivé jsou tvé cesty, Králi národů.*“ (Zjev. 15,3) Padnou na zem a pokloní se Knížeti života.

Když satan spatří Kristovu slávu a vznešenost, bude jako ochromený. Kdysi byl cherubem ochráncem a teď bude vzpomínat, odkud padl. Jak se změnil tento zářící anděl, zvaný "Jitřenka", jak hluboko klesl! Z rady, ve které byl kdysi ctěn, byl provždy vyloučen. Vidí, stát v blízkosti Otce někoho jiného, oděného jeho slávou. Vidí jak korunu na hlavu Ježíše Krista vkládá anděl vznešené postavy a vzhledu, a ví, že na tom místě mohl stát on sám.

Bude vzpomínat na domov své nevinnosti a čistoty, pokoje a štěstí, které požíval, dokud nezačal reptat proti Bohu a závidět Ježíši Kristu. Jeho osočování, jeho vzpoura, jeho lži, kterými získával soucit a podporu andělů, jeho tvrdošíjný odpor k jakémukoli pokusu o nápravu, když mu Bůh nabízel odpuštění - to všechno se mu živě vybaví. Bude hodnotit své působení na lidi a jeho výsledky - vzájemné nepřátelství lidí, hrozné ničení života, počátky a rozklady království, pády trůnů, dlouhou řadu válek, sporů a revolucí. Vybaví si, jak se trvale snažil mařit dílo Ježíše Krista a srážet člověka níž a níže. Uvědomí si, že jeho ďábelské úklady nemohly zahubit lidi, kteří důvěřovali Pánu Ježíši. Když pohlédne na své království, výsledek svého snažení, uvidí jen úpadek a zkázu. Namluvil zástupům odsouzených, že Boží město bude snadnou kořistí, sám však bude dobře vědět, že to není pravda. Znovu a znovu byl během velkého sporu poražen a nucen se vzdát. Zná příliš dobře Boží moc.

GC 670Původce vzpoury se ovšem vždycky snažil ospravedlnit a dokázat, že vzpouru zavinila Boží vláda. K tomu používal všechnu sílu svého rozumu. Pracoval uváženě a systematicky. Podivuhodně úspěšně svedl ohromné zástupy, aby přijaly jeho výklad velkého dějinného zápasu. Po tisíce let vydával tento původce klamu lež za pravdu. Nyní však přišla doba, kdy Bůh vzpouru definitivně porazí a odhalí satanovu činnost a povahu. Svým posledním velkým pokusem svrhnout Krista s trůnu, zahubit Boží lid a dobyt Boží město, se původce zla plně odhalí. Ti, kdo se k němu přidali, poznají, že jeho věc je naprosto ztracená. Následovníci Pána Ježíše a věrní andělé poznají v plném rozsahu satanovy intriky proti Boží vládě. Všichni se budou na satana dívat s odporem.

Satan pozná, že se vyřadil z nebe vědomou vzpourou. Vycvičil své schopnosti pro boj proti Bohu. Čistota, pokoj a soulad nebe by pro něho byly hrozným mučením. Jeho námitky proti Božímu milosrdenství a spravedlnosti nyní umlknou. Obvinění, které se snažil vznášet proti

Hospodinu, dopadla v plné míře na něho samého. I satan se skloní a uzná, že rozsudek nad ním vynesený je spravedlivý.

„*Kdo by se nebál tebe, Pane, a nevzdal slávu tvému jménu, neboť ty jediný jsi Svatý; všechny národy přijdou a skloní se před tebou, neboť tvé spravedlivé soudy vyšly najevo.*“ (Zjev. 15,4) Nyní už bude vysvětlena každá otázka pravdy a klamu dlouhého sporu. Všem stvořeným rozumným bytostem budou zřejmé následky vzpoury, plody přestupování Božích nařízení. Celý vesmír mohl porovnat výsledek satanovy vlády v protikladu s Boží vládou. Satana odsoudily jeho vlastní činy. Boží moudrost, spravedlnost a dobrota budou plně obhájeny. Všichni poznají, že každý Boží čin ve velkém sporu sledoval trvalé dobro Božího lidu i všech světů, které Bůh stvořil. GC 671 „*Kéž ti vzdají chválu, Hospodine, veškeré tvé skutky, kéž ti tvoji věrní dobrořečí.*“ (Žalm 145,10) Dějiny hříchu budou pro celou věčnost důkazem, že štěstí všech stvořených bytostí je spojeno s existencí Božího zákona. Při pohledu na všechny skutečnosti velkého sporu celý vesmír, jak věrný, tak i odbojný, jednohlasně zvolá: „*Spravedlivé a pravdivé jsou tvé cesty, Králi národů.*“ (Zjev. 15,3)

Celý vesmír pozná, jak velkou oběť přinesl Otec a Syn pro lidstvo. Nastala hodina, kdy Kristus zaujme své oprávněné místo a bude oslaven nad všechna panstva, mocnosti a všechna jména. Pro budoucí radost - aby totiž mohl přivést k slávě mnoho synů - vytrpěl kříž a podstoupil pohanění. Jakkoli nepředstavitelně velká to byla bolest a hanba, radost a sláva je ještě větší. Kristus pohlédne na vykoupené, kteří budou proměněni k jeho obrazu; všechna srdce ponesou dokonalou pečeť Božího obrazu, všechny tváře budou zrcadlit podobu Krále. Uvidí v nich výsledek svého úsilí, a bude spokojen. Pak pronese hlasem, který uslyší shromážděné zástupy spravedlivých i bezbožných: „*Pohleďte, tyto jsem vykoupil svou krví! Pro ně jsem trpěl, pro ně jsem zemřel, aby mohli být věčně se mnou.*“ Od shromážděných kolem trůnu, oděných v bílá roucha, bude stoupat vzhůru chvalozpěv: „*Hoden je Beránek, ten obětovaný, přijmout moc, bohatství, moudrost, sílu, poctu, slávu i dobrořečení.*“ (Zjev. 5,12)

Přestože satan musel uznat Boží spravedlnost a poklonit se před Kristovou svrchovaností, jeho povaha se nezměnila. Jako mohutný příboj v něm znovu vybuchne postoj vzpoury. V šílené zuřivosti se rozhodne, že se nevzdá. Nastává chvíle, kdy naposledy zoufale zaútočí proti Vládci nebes. GC 672Satan bude spěchat mezi své poddané a pokusí se v nich vyvolat stejnou zlobu, jaká je v něm, a podnítit je k okamžitému útoku. Ale tehdy už nikdo ze všech nespočetných milionů, které kdysi svedl do vzpoury, jeho vládu neuzná. Jeho moc končí. Bezbožní lidé budou nenávidět Boha stejně jako satan, bude jim však zřejmé, že jejich případ je beznadějný, že nad Bohem nemohou zvítězit. Poroste v nich však nenávist proti satanu a lidem, kteří sloužili jako nástroje jeho klamu,a se zběsilostí démonů se obrátí proti nim.

Pán prohlásil: „*Protože své srdce vydáváš za srdce božské, hle, přivedu na tebe cizí, kruté pronárody; na krásu tvé moudrosti vytasí své meče, znesvětí tvou skvělost. Spustí tě do jámy.*“ „*I skolím tě, ... cherube ochránce, vyhladím tě zprostředka ohnivých kamenů. ... Svrhnu tě k zemi, dám tě za podívanou králům. ... Způsobím, že z tvého středu vyšlehne oheň a stráví tě, pohodím tě na zem jako popel před očima všech, kdo tě spatří. ... Staneš se odstrašujícím příkladem, zanikneš navěky.*“ (Ez. 28,6-8; 16-19)

„*Každá bota obouvaná do válečné vřavy a každý plášť vyválený v prolité krvi budou k spálení, budou potravou ohně.*“ „*Hospodin je rozlícen na všechny pronárody, rozhořčen na všechny jejich zástupy. Zničí je jako klaté, vydá je na porážku.*“ „*Sešle na svévolníky déšť žhavého uhlí a hořící síry, jejich údělem se stane žhoucí vichr.*“ (Iz. 9,4; 34,2; Žalm 11,6) Od Boha z nebe sestoupí oheň. Země se otevře, ukáží se zbraně ukryté v jejích hlubinách. Z každé propasti vyšlehnou stravující plameny. I skály budou hořet. Přišel den hořící jako pec. Živly se rozplynou v požáru, země a všechno, co je na ní, bude spáleno (Mal. 4,1; 2. Petr. 3,10). GC 673Povrch země bude jako jediná roztavená hmota - obrovské vařící ohnivé moře. Bude to čas soudu a záhuby bezbožných – „*den Hospodinovy pomsty, rok odplaty v soudní při Sijónu*“ (Iz. 34,8).

Bezbožní dostanou odplatu na zemi (Přísl. 11,31). Stanou se „*strništěm a přicházející den je sežehne, praví Hospodin zástupů*“ (Mal. 4,1). Někteří zemřou v okamžiku, jiní budou trpět mnoho

dnů. Všichni budou potrestáni „podle svých skutků“. Protože vina za hříchy spravedlivých byla přenesena na satana, bude satan trpět nejen za svou vzpouru, ale za všechny hříchy, k jejichž spáchání svedl Boží lid. Jeho trest bude větší než trest těch, které podvedl. Satan bude trpět, i když už zahynou všichni, které přivedl k pádu. V očistných plamenech nakonec zahynou všichni, kdo se rozhodli pro zlo, kořen i ratolesti - satan je kořen, jeho následovníci ratolestmi. Trest za přestoupení zákona na ně dopadne v plné míře, požadavkům spravedlnosti bude učiněno zadost. Nebe i země při pohledu na to prohlásí, že Bůh je spravedlivý.

Satanovo dílo zkázy navždy skončí. Po šest tisíc let prováděl své záměry, naplňoval zemi bídou a působil zármutek v celém vesmíru. Celé stvoření bolestně sténalo jako rodička při porodu. Nyní však budou stvořené bytosti navždy zbaveny jeho přítomnosti a jeho pokušení. „*V míru odpočala celá země, všechno zvučně plesá.*“ (Iz. 14,7) Z celého vesmíru bude znít volání chvály a vítězství. Bude znít „zpěv jakoby ohromného zástupu, jako hukot množství vod a jako dunění hromu“, který bude volat: „*Haleluja, ujal se vlády Pán Bůh náš Všemohoucí.*“ (Zjev. 19,6)

Zatímco zemi zachvátí ničivý oheň, budou vykoupení bezpečně ukryti ve Svatém městě. Nad lidmi, kteří měli podíl v prvním vzkříšení, nemá druhá smrt moci. Zatímco pro bezbožné je Bůh stravujícím ohněm, pro svůj lid je sluncem a štítem (Zjev. 20,6; Žalm 84,12).

GC 674 „*Viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly.*“ (Zjev. 21,1) Oheň, který stráví bezbožné, očistí zemi. Odstraní každou stopu prokletí. Nebude věčně planoucí peklo, které by vykoupeným připomínalo strašné následky hříchu.

Zůstane jediná připomínka: Náš Vykupitel navždy ponese stopy po svém ukřižování. Na jeho raněné hlavě, v jeho boku, na jeho rukou a nohou zůstanou jediné stopy krutého díla, které působí hřích. Prorok popsal Krista v jeho slávě takto: „*Po straně má rohy, v nichž je skryta jeho síla.*“ (Abakuk 3,4) Probodený bok, odkud vytékal proud krve, která smířila člověka s Bohem - tam je Spasitelova sláva, zde „*je skryta jeho síla*“. „*Mocný k spasení*“ je díky své výkupné oběti. Má moc vykonat spravedlnost nad všemi, kdo pohrdli Boží milostí. Stopy po jeho pokoření jsou jeho nejvyšší poctou. Po nekonečné věky budou rány Golgoty Krista chválit a hlásat jeho moc.

„*Ty, věži stáda, návrší dcery sijónské, tobě připadne, k tobě se navrátí dřívější vladařství.*“ (Mich. 4,8) Tehdy nastane doba, kterou toužebně vyhlíželi praví věřící od chvíle, kdy plamenný meč vyhnal první lidský pár z ráje, doba vykoupení těch, „*které si Bůh vydobyl*“ (Ef. 1,14). Plán vykoupení vydobyl zpět zemi, kterou původně člověk dostal od Boha jako své království, ale kterou podvedený vydal do rukou satana, zemi tak dlouho ovládanou mocným nepřítelem. Vše, co hřích zničil, bude napraveno. "Toto praví Hospodin..., jenž vytvořil zemi, jenž ji učinil, ten, jenž ji upevnil..., nestvořil ji, aby byla pustá, vytvořil ji k obývání." (Iz 45,18) Splnil se původní záměr, který Bůh sledoval při stvoření země - stane se věčným domovem vykoupených. "Spravedliví obdrží zemi a budou v ní bydlet navždy." (Ž 37,29)

GC 675 Někteří lidé z obavy, aby si život vykoupených příliš nezhmotnili, všechny biblické zprávy o budoucím domově zduchovňují. Ježíš Kristus své učedníky ujistil, že odchází pro ně připravit příbytky v Otcově domě. Lidé, kteří přijímají učení Božího slova, mají určité informace o nebeských příbytcích. A přece „*co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují*“ (1. Kor. 2,9). Lidská řeč nedokáže popsat odměnu, která čeká spravedlivé. Pochopí ji jen lidé, kteří ji zakusí. Rozum smrtelného člověka nemůže pochopit slávu Božího ráje.

Bible označuje dědictví spasených slovem „*vlast*“ (Žid. 11,14-16). Nebeský Pastýř tam zavede své věrné k pramenům živých vod. Strom života bude každý měsíc dávat své ovoce a listí stromu bude sloužit pro zdraví národů. Budou tam věčně proudící toky, průzračné jako křišťál, a na jejich březích budou šumící stromy zastiňovat cesty, připravené pro Boží vykoupené. Rozsáhlé nížiny tam budou stoupat ke krásným pahorkům a Boží hory zdvíhat své majestátné vrcholky. V pokojných rovinách, při živých tocích najde Boží lid, který byl na světě tak dlouho poutníkem a cizincem, svůj domov.

„*Můj lid bude sídlit na nivách pokoje, v bezpečných příbytcích, v klidných místech odpočinku.*“ „*Nikdy už nebude slýcháno o násilí ve tvé zemi, o zhoubě a zkáze na tvém území. Své hradby budeš nazývat ‚Spása‘ a své brány ‚Chvála‘.*“ „*Vystavějí domy a usadí se v nich, vysázejí vinice a budou jíst jejich plody. Nebudou stavět, aby se tam usadil jiný, nebudou sázet, aby z toho jedl jiný. ... Co svýma rukama vytvoří, to moji vyvolení sami spotřebují.*“ (Iz. 32,18; 60,18; 65,21.22)

Tam „*poušť i suchopár se rozveselí, rozjásá se pustina a rozkvete kvítím.*“ „*Místo trní vyroste cypřiš, místo plevele vzejde myrta.*“ „*Vlk bude pobývat s beránkem, levhart s kůzletem odpočívat ... a malý hoch je bude vodit.*“ GC 676“*Nikdo už nebude páchat zlo a šířit zkázu na celé mé svaté hoře,*“ praví Pán. (Iz 35,1; 55,13; 11,6.9)

V nebeském prostředí nemůže existovat bolest. Nebude už slz, pohřebních průvodů, ani stopy po smutku. „*A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude - neboť co bylo, pominulo.*“ „*Nikdo z obyvatel neřekne: ‚Jsem nemocen.‘ Lidu, který tam bydlí, bude odpuštěna nepravost.*“ (Zjev. 21,4; Iz. 33,24)

Bude tam Nový Jeruzalém, hlavní město oslavené nové země, který je „*nádhernou korunou v Hospodinově ruce a královským turbanem v dlaních svého Boha*“. „*Jeho jas jako nejdražší drahokam a jako průzračný křišťál.*“ „*Národy budou žít v jeho světle; králové světa mu odevzdají svou slávu.*“ Pán prohlásil: „*I já budu nad Jeruzalémem jásat a veselit se ze svého lidu.*“ „*Příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi.*“ (Iz. 62,3; Zjev. 21,11.24; Iz. 65,19; Zjev. 21,3)

V Božím městě „nebude noci“. Nikdo nebude potřebovat odpočinek, ani po něm nebude toužit. Nikoho neunaví konat Boží vůli a chválit jeho jméno. Budeme stále cítit svěžest jitra, které nikdy neskončí. „*Nebudou potřebovat světlo lampy ani světlo slunce, neboť Pán Bůh bude jejich světlem.*“ (Zjev. 22,5) Sluneční svit bude nahrazen světlem, které nebude nepříjemně oslňovat, ale jasem zdaleka překoná polední světlo. Boží a Beránkova sláva naplní svaté město neblednoucím světlem. Vykoupení budou žít ve slávě věčného dne bez slunce.

„*Chrám jsem v něm nespatřil: Jeho chrámem je Pán Bůh všemohoucí a Beránek.*“ (Zjev. 21,22) Boží lid bude mít přednost osobně se stýkat s Otcem a Synem. „*Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance.*“ (1. Kor. 13,12) GC 677Zde na zemi vidíme podobu Boha jen jako odraženou v zrcadle - v přírodě a v Božím jednání s lidmi. Potom ho však uvidíme tváří v tvář, žádný závoj nebude zastírat náš pohled. Budeme stát v jeho přítomnosti a sledovat nádheru jeho tváře.

Tam budou vykoupení poznávat tak, „jak Bůh zná je“. Láska a soucit, které Bůh vložil do lidského srdce, se tam projeví nejplněji a nejušlechtileji. Čisté společenství se svatými bytostmi, harmonický společenský život se vznešenými anděly i těmi, kdo byli ve všech dobách Bohu věrni, kdo vyprali svá roucha a vybělili je v krvi Beránkově, svatá pouta, která spojují „každý nebeský i pozemský rod“ (Ef. 3,15) - to všechno bude přispívat ke štěstí vykoupených.

Lidé obdaření nesmrtelností tam budou nadšeně studovat divy stvořitelské moci a tajemství zachraňující lásky. Nebude tam krutý nepřítel, který by je sváděl, aby zapomněli na Boha. Každá vloha se bude rozvíjet a každá schopnost zdokonalovat. Přijímání nových poznatků neunaví mysl a nevyčerpá tvůrčí sílu. Bude možno realizovat nejvelkolepější díla, uskutečnit nejvznešenější tužby, splnit nejkrásnější cíle. Přesto stále zůstanou nové výšiny, které bude možno zdolávat, nové divy hodné obdivu, nové pravdy, které bude možno odhalovat, a nové úkoly, které budou rozvíjet síly mysli, duše i těla.

Boží vykoupení budou moci volně studovat všechny poklady vesmíru. Neomezeni smrtelností a únavou poletí na vzdálené světy, které trpěly pohledem na lidskou bídu a které jásaly štěstím při zprávě o každém vykoupeném člověku. S nevýslovnou radostí se děti země připojí k radosti a moudrosti nepadlých bytostí. Budou mít přístup k vědění a poznání nashromážděnému za věky studia o Boží stvořitelské moci. Nezkresleně budou pozorovat slávu stvoření - slunce, hvězdy a hvězdné systémy - , jak všechny ve stanoveném řádu krouží kolem Božího trůnu. Každá věc, od nejmenší po největší, nese jméno Stvořitele a všechno ukazuje bohatství jeho moci.

GC 678Léta věčnosti, jak poplynou, budou přinášet stále bohatší a stále slavnější poznání Boha a Ježíše Krista. Jak se bude rozšiřovat poznání, poroste láska, úcta a štěstí. Čím více budou lidé poznávat Boha, tím více budou obdivovat jeho charakter. Když jim Pán Ježíš bude postupně odhalovat bohatství vykoupení a úžasné činy vykonané ve velkém sporu se satanem, budou srdce vykoupených projevovat ještě větší lásku a s ještě větší radostí uchopí zlaté harfy a desetitisíce desetitisíců a tisíce tisíců hlasů se spojí v mohutném chvalozpěvu.

„*A všechno stvoření na nebi, na zemi, pod zemí i v moři, všecko, co v nich jest, slyšel jsem volat: „Tomu, jenž sedí na trůnu, i Beránkovi dobrořečení, čest, sláva i moc na věky věků.*“ (Zjev. 5,13)

Velký spor mezi dobrem a zlem skončil. Není už hříchu ani hříšníků. Celý vesmír je čistý. V celém nezměrném stvoření vládne soulad a štěstí. Od Boha, který všechno stvořil, proudí život, světlo a štěstí do všech stran nekonečného prostoru. Od nejmenšího atomu až po největší vesmírná tělesa, všechno živé i neživé, v nezkalené kráse a dokonalé radosti hlásá, že Bůh je láska.

777

Všeobecný rejstřík

A

Ábel
Ábel zachovává sobotu 287
Kainova nenávist vůči Ábelovi 32
Abraham
Abraham prosí za Sodomu 273
Abraham zachovává sobotu 287
andělé poslaní k Abrahamovi 323
Abrahamovi, otci věřících, zaslíben Mesiáš 16
Adam
Adamova radost v Novém Jeruzalémě 405.406
Kristus se setká s Adamem 405
Adam vykoupen 403
Adamovo pokání 405.406
Adam zachovává sobotu 287
postava Adamova 403

Adamovo pokušení a jeho pád 335-337, 417
Adams
John Quincy Adams 230
adventisté
vztah adventistů k dalšímu světlu 288-290
zklamání adventistů v roce 1844 210, 223, 237.238, 249-251, 256-259
fanatizmus mezi adventisty 251-253
adventisté zkoumají Boží zákon 275, 276
půlnoční volání adventistů 255-257, 269
omyl adventistů 224
odpor církví vůči adventistům 214.215
podobenství o deseti družičkách vztaženo na adventisty 250.251, 253-256
pronásledování adventistů 236.237
organizace adventistů v době Millerově 239
rozmach adventistů 211-214
adventisté zkoumají otázku svatostánku 261-264, 273, 287
adventisté zpytují Písma 249
zkoušky a víra adventistů 249, 256-259
jednota adventistů 253
adventisté vystupují z církví 239, 248
viz též hesla poselství prvního anděla, proroctví, adventisté sedmého dne, znamení druhého příchodu
adventisté sedmého dne
krédo adventistů sedmého dne 260-268, 271-274
vyhlášení konečného upozornění adventisty sedmého dne 379-384
viz též hesla zákon, lid Boží, sobota, svatyně, poselství třetího anděla
adventní hnutí
zkouška adventního hnutí 257.258
jeho začátek 210
jeho ráz 254-257
Millerova obrana adventního hnutí 215
zkušenosti Millera a jeho druhů získané během hnutí 223-226
šíření adventního hnutí 228
vůdcem hnutí je Bůh 260.261, 269.270, 274, 290
v hnutí se projevuje Boží moc 252-259, 383
růst a pokrok hnutí 215, 228, 234-236, 251-253, 254
splnění Litchovy předpovědi dává hnutí nový podnět 213.214
nikdo nelituje své práce v hnutí 258
adventní hnutí je vystaveno protivenství 214.215, 256
výsledky adventního hnutí 217, 257
viz též hesla poselství prvního anděla, poselství druhého anděla, poselství třetího anděla, Miller, proroctví, znamení druhého příchodu
adventní poselství
všeobecné hlásání adventního poselství 227-238
včasné ohlášení adventního poselství 224-226
církve všeobecně odmítají adventní poselství 242
následek přijetí adventního poselství 241.242
viz též hesla adventní hnutí, proroctví, znamení druhého příchodu

Afrika
křesťané v Africe 43, 362
Wolffovo putování po Africe 230.231
Agrippa
pýcha Agrippova 107
albigenští
jako uprchlící v Čechách 64
jako uprchlíci ve Francii 174
Aleander
papežův legát na sněmu ve Wormsu 87.88, 96-98, 105, 109
Alleine
Alleinovo působení v Anglii 162
Americká biblická společnost
organizace Americké biblické společnosti 283
Americký svaz nedělních škol
Americký svaz nedělních škol o změně soboty 283
Amerika
poselství o příchodu hlásáno v Americe 235
Amerika azylem pro pronásledované 162
nadvláda římskokatolické církve v Americe předpověděna 360, 364
náboženská svoboda v Americe 188, 189
Whitefield a Wesleyové jako misionáři v Americe 163.164
viz též hesla Spojené státy, Miller
Amnon
univerzalistický kazatel o osudu Amnonově 338.339
Ananiáš
Ananiáš a Safira 31
andělé
andělé připravují lidi, aby uvítali Krista při prvním příchodu 201
andělé ohlašují narození Kristovo 32
andělé jako mluvčí v radách 396
andělé provázejí Krista při druhém příchodu 401
andělé šíří zvěst o Kristově narození 201
andělé poskytují ochranu 323.324
andělé nejsou duchové zemřelých 323
počet, moc a působení andělů 323-325, 395
andělé chrání před zklamáním ty, kdo věří v Kristův příchod 238
andělé ochraňují Boží lid v nesnázích 395.396
andělé zaznamenávají každé pronásledování 42
andělé sledují účinek upozornění na druhý příchod 237
andělé připomenou pravdy v čase potřeby 377
působení andělů 305, 307.308
Anglie
poselství o adventu hlásáno v Anglii 231
pokus Říma o dobytí Anglie 42.43
odchod puritánů z Anglie 185.186
pronásledování věřících v Anglii 62
původní křesťanství v Anglii 42, 160
postup reformace v Anglii 158-170
protestanství se šíří v Anglii 162

zachovávání soboty v Anglii 43
Viklefův vliv na politické věci v Anglii 54, 56
viz též heslo církev
antikrist
Luther poznává antikrista 92.93
Viklef poznává antikrista 57
duch antikrista v protestantských církvích 244
viz též heslo papežství
antinomizmus
bludy aninomizmu 167.168
Arabové
víra Arabů v druhý příchod Kristův 231
Wolfovo putování mezi Araby 231
Arménie
křesťané v Arménsku 43
Artaxerxes
Artaxerxovo nařízení o obnovení a znovuvybudování Jeruzaléma 209, 260
Asie
Volffovo putování v Asii 230, 233
ateizmus
definace ateizmu 173.174
ateizmus ve Francii 173, 175-177, 183, 367
Atkins
Robert Atkins o duchovním úpadku v Anglii 247
Augsburk
vyznání protestantských knížat v Augsburku 134-136
sněm v Augsburku 134.135
Lutherův soud v Augsburku 88.89

B

Baal
fénický bůh slunce 367
Bybylón
pád Babylóna 243-248
falešné učení Babylóna 247.248, 338
soudy, které stihnou Babylón 409
v Babylóně je mnoho Božího lidu 243, 248
poselství lidu Božímu v Babylóně 385
hříchy Babylóna zjevené hlásáním poselství třetího anděla 386.387
Babylón symbolem odpadlého náboženství 44, 242-244, 247
velký hřích Babylóna 247
viz též hesla odpadnutí, církev, papežství, římskokatolická církev
Baden
konference v Baden 117-119
konference v Baden je mocným podnětem pro věc protestantizmu 119
Balám
výrok Balámův 333.334
Barnes

anglický reformátor 160
bartolomějská noc
nejhroznější krveprolití 175
Basilej
Zwingli se odebírá do Basileje 112
přívrženec reformované víry v Basileji posílá do Curychu Lutherovy spisy 135
Baxter
Baxterova víra v druhý příchod 194
působení Baxterovo 162
Beda
anglický scholastik 140
Bedřich viz Fridrich
Beecher
Charles Beecher o věrouce 247
Beecher o stavu protestantství v Americe 282
Belgie
šíření Lutherových spisů v Belgii 91
Bengel
Bengel šíří v Německu poselství o druhém příchodu 232
Bern
Zwingli a mniši v Bernu 111.112
Berquin
život Louise de Berqina, jeho dílo a mučednictví 139-141
Betlém
jak to bylo v Betlémě 200-202
Beza
jeden z protestantských vůdců ve Francii 140
bezbožní
záhuba bezbožných 421
konec bezbožných 342.343
jak jsou bezbožní chráněni 26
vzkříšení bezbožných 413.414
rozsudek nad bezbožnými vynesen 417.418
strach a hrůza bezbožných při druhém příchodu Kristově 26.27
proč Bůh dopouští, aby se bezbožným dařilo dobře 33
viz též hesla soudy, zlo
bezedná jáma
viz heslo propast
Bible
Bibli přijímají za pravidlo víry
všichni protestanté 132
německá knížata 133
Hus 160
Luther 79, 160
Miller 252
lid Boží na konci dní 374
otcové Poutníků 189
valdenští 160
Viklef 160
Zwingli 112, 160

autoritu bible uznávají
všichni přední reformátoři 132, 160
Kalvín 143
německá knížata 132
Holanďané 153
Hus 67
Luther 82, 86, 107.108
Miller 204
Ökolampad 118
protestanté 284
Tyndale 158
valdenští 46.47
Zwingli 112, 114
Bibli může porozumět prostý lid 58, 126, 159, 205, 218
Bible je chartou pravdy 376.377
Bible je chartou svobody 189
rozšiřování Bible 48, 58, 65, 125.126, 148.149, 184, 190, 231
Bible je opisována 46, 58
zlí duchové popírají Bibli 350.351
satanovo úsilí namířené proti Bibli 133, 331.332, 373.374
falešné učení o Bibli 328-330, 337-339
co jsou dva Boží svědkové 171-174, 183
čest prokazovaná dvěma Božím svědkům 184
soulad v Bibli 210
Duch svatý je vykladačem Bible 61
jak zpytovat Bibli 86, 112.113, 205, 328.329, 377
neznalost Bible mezi lidem 40, 65, 126, 218
neznalost Bible mezi římskokatolickým duchovenstvem 126
neměnnost Bible 44
Bible se vykládá Biblí 61.62, 112, 207, 376.377
Bible je nedoceňována 366
učení Bible nazpaměť 45, 125
Bible naším průvodcem 44, 131.132, 329
Bible má moc ochránit v nebezpečí 231
Bible se zachovala i přes věky temna 46, 53
spolehlivost údajů v Bibli 329.330
Bible je odmítána jako vzor pro život 31
následky odmítání Bible 293.294, 332, 367-369, 376.377
účinky zkoumání Bible 48, 61.62, 125-127, 132, 138-140, 143.144, 177, 334, 352, 359, 373-378
následky potlačování Bible 37.38, 40.41, 367.368
Bible je zesměšňována 352.353
adventisté zkoumají Bibli 256-259
Miller zkoumá Bibli 204-211
Bible zatlačována projevy duchů 350
papežství potlačuje Bibli 35, 47, 125, 217, 247
protestanté potlačují bibli 239
Bible je soustava zjevené pravdy 204.205
Bibli překládá
Lefévre (do francouštiny) 139
Luther (do němčiny) 125

Petri (do švédštiny) 157
Tyndale (do angličtiny) 158
valdenští (do francouzštiny) 44
Viklef (do angličtiny) 54, 57-59, 158.159
překlad Bible do dánštiny 156
do holandštiny 153
boj proti Bibli ve Francii 171-184
Viklef bojuje za autoritu Bible 54
viz též hesla proroctví, dva svědkové
bludy
ti, kdo odmítají pravdu, přijímají bludy 329.330
vypočítání některých velkých bludů 330-332, 369.370
viz též hesla pravda, klam, osidlo satanova
bohatí
potrestání bohatých 409
bohyně
„bohyně rozumu“ 176.177
boj
příčiny nastávajícího boje 366-372
poslední velký boj 409-411
Britové
původní křesťanství u Britů 42
Řím se pokouší podmanit si Brity 43
viz též hesla Anglie, Velká Británie,
Britská a zahraniční biblická společnost
založení Britské a zahraniční biblické společnosti 184
Brock
Mourant Brock 231
Bůh
Bůh jako Stvořitel 276-278, 286
Bůh pečuje o Boží lid 333.334, 389.390, 392.393, 396.397
Boží povaha 316, 340.341, 352
shovívavost Boží 225.226, 312.313
trpělivost Boží s Izraelem 21
láska Boží ve srovnání s krutostí satanovou 357.358
moudrost Boží při potírání satanovy vzpoury 314.315
Buchara
Wolffova cesta do Buchary 230
buly
papežské buly proti Lutherovi 92.93
Luther pálí buly 92
bula prohlašující Luthera za vyobcovaného 96
bula zakládající inkvizici 151
bula odsuzující valdenské jako kacíře 51
bula odsuzující Viklefa 56
Bunyan
John Bunyan 162

C

Cestius
Cestius ustupuje z Jeruzaléma 23
církev
církev a stát 131
církev na celém světě 285, 381.382
církev v Evropě 173
církev ve Spojených státech 188-190, 280-282
anglikánská církev 185, 244, 281
viz též heslo Anglie
římská církev viz hesla římskokatolická církev, Babylón
nebezpečí pro církev v dobách temna 37-41
církev představuje v proroctvích ctnostná žena 242.243
satan připravuje poslední tažení proti církvi 322
církev se snaží zalíbit světu 244.245
pravá církev 44
církev používá světské moci vždy jen k utlačování 281
viz též hesla lid Boží, vykoupení, Izraelští, křesťané, reformace
církve
adventisté jsou nuceni vystoupit z církví 239.240, 242, 248
odpadnutí církví 244.245, 281
příčina nedostatku moci v církvích 293
pád církví 247.248
církve zavrhují poselství o příchodu 236.237, 242.243
církve hledají pomoc u světské moci 282
duchovní netečnost v církvích 197.198, 239-241, 293-295
praví křesťané v církvích 247.248, 294
světské jednání církví 300
světskost v církvích 240, 242-246
vliv Millerova poselství na církve 211.212
Miller nejprve nepomýšlí na oddělení od církví 239
praví křesťané jsou ve všech církvích 284.285
viz též hesla Babylón, protestanté, římskokatolická církev
Clarke
dr.Adam Clarke o spánku mrtvých 344
Columba
zbožný Columba šíří pravdu 43, 160
Cranmer
jeden z vůdců reformace v Anglii 160
Crosby
Howard Crosby o stavu církví v roce 1871 246
Curych
rada města Curychu odmítá zakročit proti Zwinglimu 117
spor mezi Eckem a Ökolampadem v Curychu 118
klid v Curychu - vliv evangelia 117
činnost Zwingliho v Curychu 114-118
čarodějnictví
spiritizmus je formou čarodějnictví 350
„čas soužení“
„čas soužení“, jaký ještě nebyl 385-397
začátek „času soužení“ 385

zážitky lidu Božího v „čase soužení“ 386-397
výjevy z „času soužení“ 391.392
„čas soužení“ brzy nastane 389.390
upozornění na „čas soužení“ 198.199
Čechy
pokrok evangelia v Čechách po smrti Husově 75
Čechy útočištěm pro valdenské a albigenské 64
dva umělci malují v Čechách obraz Krista a papeže 65.66
tažení proti Čechám a zázračná porážka křižáků 76
evangelium zaseto v Čechách 64
papežská bula zapovídá veřejné bohoslužby v českém jazyce 64
pronásledování husitů v Čechách 77.78, 163.164
Bible v Čechách 65
viz též hesla Hus, Jeroným
čištění svatostánku
viz heslo svatostánek
články
Lutherovy články proti odpustkům 85
spor pro Lutherovy články 85.86
člověk
vzhlížet k člověku místo k Bohu 374
povaha člověka při stvoření 295
satan osnuje záhubu člověka 335
„člověk nepravosti“
„člověk nepravosti“ vzniklý kompromisem mezi pohanstvím a křesťanstvím 34, 171
čtvrté přikázání
papež mění čtvrté přikázání 35.36, 383-385
čtvrté přikázání nese Boží pečeť 401
význam čtvrtého přikázání 275.276
viz též hesla sobota, zákon, mravní zákon, pečeť Boží

D

Daniel
Daniel příkladem pravého posvěcení 297
kniha Danielova rozpečetěna v roce 1798 228
Miller zkoumá knihu Danielovu 205
vztah knihy Danielovy k Zjevení 217
Daniel předpovídá první Kristův příchod 200
Daniel má vidění o pronásledování 208
Daniel je ochraňován anděly na dvoře pohanů i v jámě lvové 323.324
Dánsko
reformace v Dánsku 155.156
Dárius
Dáriův výnos o obnovení a znovuvystavení Jeruzaléma 209
dary
užívání duchovních darů 321
dcery
dcery Říma 243.244
viz hesla církev, protestanté
deisté

účinek Millerova kázání na deisty 211
Miller ve společnosti deistů 203-205
dekretálie
podvržené dekretálie na podporu papežských tvrzení 38.39
démoni
posedlost démony v době Kristově 324-326
viz též heslo zlí duchové
den
v proroctví platí den za rok 207
den Hospodinův (Páně) 27, 33, 198.199, 303
viz heslo konec světa
Den Páně
viz hesla sobota, čtvrté přikázání, neděle, římskokatolická církev
Desatero
viz hesla zákon, mravní zákon
desátky
olupování Boha o desátky 300
deset družiček
podobenství o deseti družičkách 250, 254-256
děti
Kristus oslavován dětmi při slavnostním vjezdu do Jeruzaléma 234
Gaussen zahajuje svou kazatelskou činnost s dětmi v Ženevě 233.234
dětští kazatelé
dětští kazatelé ve Švédsku 234
divy
divy Kristovy:
vypuzení zlých duchů v Gerase 325
dcera syrofenické ženy 325
posedlý v Kafarnaum 325
posedlý muž, slepý a němý 325
mladík, kterého zlý duch často srážel... 325
divy uzdravování v "čase soužení" 384
udánlivé divy na podporu svěcení neděle 391
podvodné divy 373
divy spiritizmu 369.370
divy satanovy 384, 391.392
doba milosti
doba milosti skončí 272
nebude poskytnuta žádná nová doba milosti 415
donucování
satan se uchyluje k donucování 371
doprovodný list
doprovodný list pro Husa 68-71
doprovodný list pro Luthera 98, 100, 106
drak
drak ve Zjevení 278, 412
dvourohé zvíře mluví jako drak 279.280
hlas draka je slyšet při pronásledování 52
druhé přikázání
papežství se pokouší vymazat druhé přikázání 35

druhý příchod Kristův
víra v druhý příchod Kristův existovala i v Buchaře, Jemenu a v Tatarsku 231
omyl ve výpočtu doby druhého příchodu 210, 235, 273.274
falešná teorie o druhém příchodu 330.331
druhý příchod předpověděn 28, 287
víra v druhý příchod Kristův nadějí věřících ve všech dobách 192-195
způsob druhého příchodu 206
způsob druhého příchodu nemůže satan napodobit 391.392
Josef Wolff káže o druhém příchodu Krista 230
William Miller káže o druhém příchodu Krista 210-213, 224-226, 235-238
příprava na druhý Kristův příchod 254-256
vyhlášení druhého Kristova příchodu 224-226
výjev druhého Kristova příchodu 398-403
znamení druhého Kristova příchodu 195-202, 213.214
učení o druhém Kristově příchodu v Anglii, Jižní Americe, Německu, Francii, Švýcarsku, Skandinávii 231-234
Písmo učí o druhém příchodu 206.207
dobu druhého Kristova příchodu lidé neznají 289
upozornění na druhý Kristův příchod zavrhováno 215.216, 234
proč nebylo upozornění na druhý Kristův příchod svěřeno náboženským vůdcům 201.202
viz též hesla příchod Kristův, Kristus, proroctví
duha
duha v "čase soužení" 398
duch
projevy ducha 348, 351.352
duch má zaujmout místo Bible 350.351
duch způsobuje tajemné vytržení a přeludy 348
viz též hesla zlí duchové, spiritizmus
Duch Boží
až bude ze země odňat Duch Boží 386
viz též hesla Duch svatý, letnice
Duch svatý
pomoc Ducha svatého zaslíbena těm, kdo o ni upřímně prosí 332
dílo Ducha svatého 219, 292.293, 377
viz též hesla letnice, Duch Boží
duchové
pomocníci zlých duchů 323-326
styk s duchy je zapovězen 350
duchové se mají zkoušet Biblí 252
duchové podporují svěcení neděle 371
duchovenstvo
viz heslo kazatelé
duchovní
důvěra v duchovní 242, 410
viz též heslo kazatelé
dva svědkové
proroctví o dvou svědcích 171-184
viz též hesla Bible, Písmo svaté
dva tisíce tři sta
po skončení dvou tisíc tří set let bude zahájen vyšetřovací soud 270, 306.307

výklad období dvou tisíc tří set let 207-210, 220-225, 253.254, 260.261, 264.265, 272.273, 289.290
viz též hesla Miller, proroctví, svatyně
dvanáct set šedesát let
začátek období dvanácti set šedesáti let 37, 171.172, 278
dveře
otevřené a zavřené dveře 272.273, 276
viz též heslo milost
dvourohá šelma
Spojené státy jsou představovány dvourohou šelmou 279-282
viz též heslo Spojené státy

E

Eck
doktor Eck při rozpravě v Badenu 118.119
doktor Eck zástupcem Říma 118
doktor Eck zavrhuje augsburskou konfesi 135
Ökolampad
povaha Ökolampadova a jeho dílo 118.119
smrt Ökolampadova 137
edikt
edikt špýrský 128
zrušení ediktu špýrského 129
edikt wormský proti luteránům 109,128,131.132, 135
Eduard III.
Viklef kaplanem krále Eduarda III. 54
Egypt
nejsmělejší z národů vzdorujících Bohu 173
působení Josefa Wolffa v Egyptě 230
rány egyptské 385.386, 393
duchovní Egypt 173
Einsiedeln
Zwingli v Einsiedeln 113.114
Eliáš
obvinění proti Eliášovi 290,328,371
Eliáš jako kazatel 380
modloslužebnictví v době Eliášově 367
Eliáše navštěvují andělé 324,394
Elizeus
Miller přirovnán k Elizeovi 211
Elizeus ochraňován anděly 135,323
Enoch
Enoch sedmý od Adama 192
Erasmus
Erasmus vydává řecké a latinské vydání Nového zákona 158
Erasmův list Berquinovi 140
Erfurt
Lutherovo kázání v Erfurtu 99
Etiopie

křesťanská církev v Etiopii 362.363
Wolff navštěvuje Etiopii 230
křesťané v Etiopii v temných dobách 362.363
eucharistie
viz heslo mše
Eusebius
biskup Eusebius o sobotě 360
Eva
satanova lež 353
pokušení Evy 335-337
evangelium
přijetí evangelia ve Francii 139
rozmach evangelia po smrti Husově 78
šíření evangelia v Curychu 116.117
evangelium osvobozuje člověka od trestu za hřích 296
evangelium poselstvím míru i mečem 32
hlásání evangelia svěřeno lidem 199
Everett
Edward Everett o Poutnících 279
Ezau
Jákob zachráněn před Ezauem 386-388
Ezechiáš
Ezechiáš o smrti 343

F

falešný
falešná (podvržená) usnesení koncilů 38
falešné učení Říma v protestantských církvích 247
falešní proroci 120.121
fanatizmus
fanatizmus po roce 1844 251.252
fanatizmus mizí 254
fanatizmus v době Lutherově 120-125, 252.253
v Holandsku 154
za dnů Pavlových 252.253
v době Wesleyově 252
s fanatizmem se střetávají všichni reformátoři 252
faraon
náboženství faraonovo 161
opovážlivost faraonova 173
Farel
obrácení Farelovo 138
Farelovo působení ve Francii 142
v Ženevě 149.150
ve Švýcarsku 148-150
farizeové
nevědomost farizeů o Mesiáši 201
Ferdinand
král Ferdinand 131, 133

filozofie
pohanská filozofie v církvi 39
filozofie vymyšlená člověkem 82.83, 329
Finney
profesor C. G. Finney o duchovní lhostejnosti v církvi 240
Fitch
tabulka proroctví vydaná Charlesem Fitchem 249
Flavel
Flavelovo působení v Anglii 162.163
formalizmus
formalizmus v křesťanských církvích 241
Francie
bezvěrectví a nevázanost ve Francii 173-177, 367
Francie přirovnána k Sodomě 173
poměry ve Francii za revoluce 180-183
Lutherovy spisy se šíří ve Francii 91
pronásledování věřících ve Francii 64, 174
hlásání adventního poselství ve Francii 232
reformace ve Francii 137-152
Francie zavrhuje evangelium 148
bartolomějská noc ve Francii 175
francouzská revoluce
Bible a francouzská revoluce 148,171-184
výjevy z francouzské revoluce 175-178, 180-183
František I.
František I. obdivuje Berquina 140
poměr Františka I. k evangeliu 144
František I. proti reformaci 145-177
Fridrich
přátelství kurfiřta projevované Lutherovi 90, 95, 107
Fridrich ve Wormsu 105
osnuje útěk 109
Lutherův dopis Fridrichovi 122
Fridrichova smrt 129
Frith
věrný přítel Tyndalův 160
Froment
Fromentovo působení v Ženevě 150

G

Gaussen
Gaussenovo působení v Ženevě 232.233
Gaussen vyučuje děti 233
Getsemane
zahrada Getsemane 222
gilotina
gilotina ve Francii 181
Golgota
Golgota odhalila satanovu povahu 316.317

Golgota hlásá, že mzdou hříchu je smrt 222, 318, 340
Grynaeus
Melanchthon zachraňuje Grynaea 133
Guthrie
dr. Thomas Guthrie o odluce presbyteránské církve od Říma 244

H

Haller
zástupce reformátorů při rozpravě v Baden 117.118
Hamilton
skotský reformátor 161
Herodes
král Herodes 402
hlas
lid Boží uslyší hlas z nebe 398
hlas Boží ohlašuje hodinu Ježíšova příchodu 401
Holandsko
Lutherovy spisy se šíří v Holandsku 91
puritáni v Holandsku 186
viz též heslo Nizozemí
Hopkins
dr. Samuel Hopkins o zkaženosti v protestantských církvích 244
hrůza
hrůza bezbožných při příchodu Krista 399-403
hrůzovláda
hrůzovláda ve Francii 175, 181
hřích
co je hřích 297.298
konec hříchu 318, 342
láska k hříchu 321
původ hříchu 311-318
odstranění hříchu při službě ve svatyni 265, 267.268, 270
viz též heslo zlo, satan
hříchy
vymazání hříchů z nebeských knih 267.268, 307
tajné hříchy budou odhaleny při soudu 307, 385
hugenoti
útěk hugenotů a jeho vliv na Francii 179
pronásledování hugenotů 146.147, 175.176
Hus Jan
život Jana Husa 64-78
raná léta Jana Husa 64.65
Jan Hus čte spisy Viklefovy 63, 65
odsouzení Jana Husa papežem 66
Jeroným se připojuje k Janu Husovi 67
Jan Hus jako Boží nástroj 67
Jan Hus pozván na koncil v Kostnici 68
list Jana Husa přátelům v Praze 69
list Jana Husa obrácenému knězi 69

uvěznění Jana Husa 69
Husova odvaha 70.71
Hus odmítá odvolat 71
Husovo mučednictví 71.72
hvězda
hvězda při osvobození Božího lidu 400
hvězdy
padání hvězd 212
viz též heslo znamení druhého příchodu

Ch

charakter
katolická církev zkresluje Boží charakter 357
satan nesprávně představuje Boží charakter 357
chrám
krása chrámu 15, 19
zkáza chrámu za Tita 23-26, 262
Kristus předpovídá zkázu chrámu 19
výjevy při zkáze chrámu 22-26
dějiny chrámu 18-20, 261.262
chrám na nebesích
je místem Božího pobytu 264
je otevřen 275
je svatyní nové smlouvy 263
viz též heslo mravní zákon
zničení chrámu předpověděno 19
druhý chrám je slavnější přítomností Krista 19

I

Indie
Wolffova cesta do Indie 230
inkvizice
zřízení inkvizice 40
inkvizice ve Francii 15
inkvizice jako prostředek "obrácení" 357.358
Inocenc III.
zásady papeže Inocence III. 364
Iona
ostrov Iona střediskem misionářské práce 43
na ostrově Ioně zachovávána sobota 43
Irsko
křesťanství v Irsku 42.43
Itálie
Lutherovy spisy v Itálii 91
misionáři vysláni do Itálie 43
pronásledování v Itálii 64
Izaiáš

Izaiáš příkladem pravého posvěcení 298
Izraelští
adventisté z roku 1844 přirovnáni k Izraelským 290.291
odpadnutí Izraelských 20
příčina čtyřicetiletého putování Izraelských 290
Izraelští vábeni k hříchu spojováním s pohany 321, 334
zavržením Krista se Izraelští dopustili velkého hříchu 18
Izraelští v zajetí zapomínají na Boží zákon 287
Boží shovívavost s Izraelskými 12, 21
viz též heslo Židé

J

Jákob
Jákobův zážitek u potoka Jabok 386-390
Jákob zachovává sobotu 287
Jan
vévoda a kurfiřt saský 129
Lutherův list Janovi 136
Jan podepisuje konfesi v Augsburku 134
Jan XXIII.
papež Jan XXIII. 68, 69.70
Jan XXIII. odsouzen do téhož vězení, v němž byl uvězněn Hus 69
Hus uvězněn na příkaz Jana XXIII. 69
Jan XXIII. a kostnický koncil 68
Jan Křtitel
Viklef přirovnán k Janu Křtiteli 61
Jednota bratrská
vznik a rozmach Jednoty bratrské 77
sbory Jednoty bratrské 78
Jemen
Volffova cesta do Jemenu 231
Jeremiáš
Jeremiáš označen za zrádce 290
Jeremiáš truchlí nad Jeruzalémem 17
Jeremiáš nebojácně bojuje se zlem 328
Jeroným
Husův spolupracovník 65-78
Jeronýmova charakteristika 67
Jeronýmovo uvěznění v Kostnici 72
utrpení Jeronýmovo 72.73
odvolání Jeronýmovo a jeho lítost 72-75
Jeroným hají Husa 74
mučednictví Jeronýmovo 75
Jeruzalém
Cestius obléhá Jeruzalém 23
Jeruzalém obležen Titem 23
lidé v Jeruzalémě po zavržení Krista 21
zkáza Jeruzaléma 15-27
zkáza Jeruzaléma je symbolem zkázy světa 26.27

při zkáze Jeruzaléma nezahynul jediný křesťan 23
Jeruzalému uděleny výsady 16
proroctví proti Jeruzalému 21
samolibost Jeruzaléma 21
Kristův žal nad Jeruzalémem 15-18
opevnění Jeruzaléma 20
utrpení obyvatel Jeruzaléma během obležení 23-26
Jeruzalém symbolem odbojného světa 17.18
viz též heslo Nový Jeruzalém
jezuité
jezuité ve Francii 179
organizace, cíle a činnost jezuitů 151
Ježíš
viz hesla Kristus, Mesiáš
Jidáš
Jidáš se nepoučil z Kristova příkladu 31
Jindřich IV.
pokoření Jindřicha IV. 39
Jiří
saský vévoda Jiří proti papežství 97
Jižní Amerika
hlásání adventního poselství v Jižní Americe 231
Job
utrpení Jobovo 370
Job příkladem pravého posvěcení 298
Jonáš
Jonášovo poselství 257
Josef
Josef mezi modláři v Egyptě 392

K

kacíři
poměr římskokatolické církve ke kacířům 51.52, 67-76, 99.100, 139-142
viz též hesla pronásledování, náboženská svoboda
kacířství
obvinění Berquina z kacířství 140
obvinění Husa z kacířství 66, 71
obvinění Jeronýma z kacířství 74.75
obvinění Luthera z kacířství 86.87, 126
obvinění protestantů z kacířství 35
obvinění valdenských z kacířství 42, 51.52
obvinění Viklefa z kacířství 59
kacířství v Americe 187.188, 281
kacířství za dnů Pavlových 252
kacířství v římskokatolické církvi 31.32, 39.40
pravé učení označené za kacířství 247
koncil v Kostnici chce vymýtit kacířství 68
viz též heslo bludy
Kain

Kainova nenávist k Ábelovi 32
proč byl ušetřen Kainův život 342
kalvárie
viz též heslo Golgota
Karel V.
Karel V. na sněmu v Augsburku 133
Karel V. na sněmu ve Špýru 128, 133
Karel V. se stává rozhodným nepřítelem protestantství 95, 150, 154
porážka a odstoupení Karla V. 137
Karel V. odmítá přijmout světlo 106, 107
katakomby
úkryt pro křesťany před pronásledováním 29
katolicizmus
viz hesla římskokatolická církev, papežství, papež, jezuité
katolická církev
přitažlivost katolické církve 356
opovážlivost katolické církve 34-41
katolická církev se pokouší změnit zákon Boží 35.36, 283
postoj katolické církve vůči valdenským 51
povaha a cíle katolické církve 354-365
katolická církev ve srovnání s židovskou církví 357
svět pod katolickou církví 40.41
krutost katolické církve 357-359
snahy katolické církve umlčet Viklefa 56.57
ustavení katolické církve 34.35, 37
falešná věda připravuje katolické církvi cestu 360
budoucí úspěch katolické církve 355, 359-361
jak protestanté uctívají katolickou církev 280.281, 284
jak je katolická církev vylíčena v proroctvích 278.279, 282.283, 363.364
katolická církev ve Spojených státech 354.355, 360
katolická církev si osobuje právo odpouštět hříchy 55, 356
zvláštní znak katolické církve 284
nadvláda katolické církve 34.35, 40, 54, 82, 98.99, 287, 359.360, 364.365
velký rozkol (schizma) v katolické církvi 57, 68
katolická církev nabývá na síle 363-365
viz též hesla papež, papežové, římskokatolická církev, tradice
kázání
pravd o příchodu Páně v roce 1844 254-259
dětí ve Skandinávii 234
Farela a Fromenta 150
Josefa Wolffa 229-231
Lutherovo 99
nepopulárních pravd 290.291
Zwingliho 113-115, 116
viz též heslo kazatelé
kazatelé
kazatelé učí bludům 338.339
žeň klamného učení kazatelů 410.411
spoléhání na kazatele v otázce víry 374.375
kazatelé nejsou neomylní 374.375

výchova kazatelů u valdenských 47.48
viz též heslo kázání
klam
satanovy klamy 124.125, 248, 326-334, 350
první velký klam 335-346
proč má klam takový úspěch 320.321
kláštery
Viklefův boj proti klášterům 54-56
klatba
papežská klatba proti Praze 66
kněží
kněží u Božího soudu 418
viz též hesla mniši, žebraví mniši
kněží a vládci
současní kazatelé ve srovnání s kněžími a vládci Izraele 374.375
kněží a vládci zavrhují Krista 374
kniha
kniha smrti obsahuje záznamy o zlých skutcích 304
v knize smrti jsou zaznamenány soudy nad hříšnými 413
z knihy smrti jsou vymazány hříchy spravedlivých 305.306
kniha života obsahuje jména všech, kdo vstoupili do Boží služby 304-306
z knihy života jsou vymazána jména zatvrzelých hříšníků 305
pamětní kniha obsahuje záznamy dobrých skutků 304
z pamětní knihy jsou vymazány dobré skutky bezbožných 305
zájem nebes o pamětní knihu 305.306
knihy
o druhém příchodu Kristově vydané
v Anglii 231
v Americe 234
v Německu 232
v Jižní Americe 231.232
vymazání hříchů z nebeských knih 267, 385
záznamy v nebeských knihách budou rozhodovat při konečném soudu 304-306
bezbožní budou souzeni podle nebeských knih 417
viz též hesla literatura, spisy
Knox
víra Johna Knoxe v druhý Kristův příchod 194
spor Knoxův s královnou Marií 161.162
působení Knoxovo ve Skotsku 161.162
koncil
kostnický 68-76
koncily viz sněmy
konec světa
konec světa přijde nečekaně 26.27, 415-425
viz též heslo den Hospodinův (Páně)
Konstantin
první zákon o neděli vydaný Konstantinem 360
formální obrácení Konstantina 34
korunování
korunování Kristovo 417

Kostnice
umučení Husa a Jeronýma v Kostnici 71, 75
viz též heslo koncil
království
království slávy 221
ustanovení Božího království na zemi 206
království milosti 221.222
Kristus příjímá království 271, 303
kdo vstoupí do Božího království 206
krev
krev křesťanů je semenem 155, 160.161, 397
Kristus
narození Kristovo 32, 200
Kristův žal nad Jeruzalémem 15-19
Kristova péče o Izrael 16.17
Kristova práce pro tuto zemi 17, 264, 317
Izraelští zavrhují Krista 17.18
Kristus předvídá pád Izraele 17.18
země vděčí za pokoj Kristově moci 26
Kristova oběť 221.222
Kristův příchod do svatyně svatých 269-271
Kristova služba 271-274
křesťané si neuvědomují službu Kristovu 272.273
adventisté z roku 1844 nechápou službu Kristovu 272.273
Kristus náš obhájce 305.306
Kristovo dílo při soudu 305.306
Kristův spor se satanem 316
Kristova smrt odhaluje pravou povahu satanovu 316.317
Kristovo vítězství nad pokušením 320
božství Kristovo 330
Kristova láska 358
židovští vůdcové zavrhují Krista 374
Kristovo působení v nebeském svatostánku 270-272, 385
druhý příchod Kristův 192-202, 400-402
zjevení Krista při druhém příchodu 400.401
jak vidí Krista vykoupení 407.408
Kristus spokojen s výsledky oběti 408, 420
Kristus se vrací na zemi na konci tisíciletí 415
korunování Kristovo 417
viz též hesla první příchod Krista, Mesiáš, druhý příchod Krista
křest
křest zakázán ve Francii 176
křest Kristův 209
křesťané
požehnání pro skutečné křesťany 301
křesťané nesou ovoce 378
útěk křesťanů z Jeruzaléma 23
pronásledování křesťanů přispívá k pokroku evangelia 29.30
pronásledování křesťanů v prvních staletích 28-33
křesťané zavrhují pravdu o sobotě 288

křesťané se spokojují s náboženstvím svých otců 288
požitkářství křesťanů 300
duchovní úpadek křesťanů 197.198, 293
křesťané se rozdělí do dvou skupin 285
křesťané zavrhují poselství o druhém příchodu Krista 216
křesťané bdí a modlí se 322
opravdoví křesťané jsou v každé církvi 284, 355
křesťané v péči strážných andělů 323.324, 326
viz též hesla lid Boží, pronásledování, vykoupení, náboženství, knihy
křesťanský
nebezpečí, které hrozí křesťanské církvi tím, že hledá podporu u světských vládců 245
křesťanský svět se dopouští velkého hříchu, když zavrhuje Boží zákon 18
křesťanství
křesťanství napadáno pohanstvím 28
spojení křesťanství s pohanstvím 30
viz též heslo náboženství
kříž
kříž bude pro vykoupené vším 407.408
Řím používá znamení kříže 357
kultura
satan využívá kultury a vzdělanosti 321.322
kurfiřt
kurfiřt saský viz hesla Fridrich, Jan
Kýros
Kýrův výnos o obnovení a znovuvystavení Jeruzaléma 209

L

Lacunza
dílo španělského jezuity Lacunzy v Jižní Americe 231.232
laici
poselství o příchodu šířili ve velké míře laici 242
Latimer
mučednictví Latimerovo 160.161
Latimer vyzvedává prvenství Bible 159.160
Lef`evre
Lef`evre byl první, kdo ve Francii přijal reformaci 137.138
učení Lef`evrovo 138.139
Lef`evre překládá Nový zákon 139
letnice
slíbený Utěšitel přichází o letnicích 223
události posledních dnů budou podobné událostím o letnicích 383.384
viz též heslo Duch svatý
levhart
šelma podobná l. ze Zjevení 13 282
výklad šelmy podobné l. 278, 363
viz též heslo šelmy v proroctví
lid Boží
úzkost lidu Božího ze spáchaných hříchů 388
Bůh pečuje o svůj lid 333.334, 352, 389, 392, 394.395, 397

lid Boží ve srovnání s těmi, kdo uctívají šelmu a modly 283
vysvobození Božího lidu 398-408
lid Boží označen za příčinu neštěstí 371.372, 386
lid Boží se vyznačuje respektováním čtvrtého přikázání 283
lid Boží ve velký Den smíření 310
víra lidu Božího 389-391
pronásledování Božího lidu 389.390
lid Boží ochraňován anděly 323.324, 326, 395.396
duha nad lidem Božím 398
lid Boží hledá dokonalost v Kristu 390.391
útlak lidu Božího ve středověku 42
proměnění lidu Božího 404
nejkrajnější zkoušky lidu Božího 388
viz též hesla křesťané, pronásledování, vykoupení, "čas soužení"
Lisabon
zemětřesení v Lisabonu 154
literatura
valdenští rozšiřují literaturu 47.48
rozšiřování literatury v Čechách 63, 64-66, 77.78
ve Francii 139, 148.149
v Ženevě 152
ve Skotsku 160
ve Švýcarsku 115
v době Lutherově 90.91, 125.126
v době Viklefově 56, 58-62, 62
viz též hesla knihy, spisy
Litch
předpověď Litche o pádu otomanské říše 213.214
lítost
nutnost projevení lítosti 296
lolardi
v lolardských věžích 62
pronásledování lolardů 62
Lot
Lotovo vyváznutí 273, 323
Lucián
poslán do Curychu s Lutherovými spisy 115
Lucifer
Lucifer touží proniknout tajemstvím Božích úmyslů 330
původce zla 311-318
viz též heslo satan
Ludvík XV.
sobeckost Ludvíka XV.180
Ludvík XVI.
poprava Ludvíka XVI. 148
Luther
Martin Luther 79-110, 120-136
raná Lutherova léta, jeho výchova 79-81
zkoumá Písmo 81
jeho dílo na univerzitě ve Wittenberku 81.82

navštěvuje Řím 81.82
uznává učení o ospravedlnění vírou 82
jeho články proti odpustkům 84.85
boj Říma proti Lutherovi 87-94
před soudem v Augsburku 88.89
odmítá odvolat 89
prchá z Augsburku 89.90
velký vliv jeho spisů 90.91, 125
rozhodná chvíle v jeho životě 91-93
jeho odvaha 92, 98-100
jeho konečné odtržení od Říma 92
cesta do Wormsu 98-100
před sněmem 101-106
jeho modlitba 102
odmítá činit ústupky Římu 107-108
výnos proti němu 109
na zámku ve Wartburku 109
ušetřen samolibosti 110
jeho boj proti fanatizmu ve Wittenberku 121-125
překládá Nový zákon 125
nesouhlasí s žádostí o ochranu světskou mocí 135
jeho víra v druhý Kristův příchod 194
o čase soudu 194, 228
o zesnulých 345.346
Lutherworth
viz heslo Viklef

M

mágové
pochopili hebrejská písma 201
postavení, vzdělání, majetnost mágů 201
čekali Mesiáše 201
malý roh
malý roh z Danielova proroctví 282
viz též heslo levhart
manželství
manželství jako symbol 242
Beránkova svatební večeře 271
Markéta
sestra krále Františka I. 139
ochránkyně protestantů 144
Marie
královna skotská a John Knox 161.162
Meaux
reformace v Meaux 139
Melanchthon
M. a aušpurské vyznání 128-133
přítel Lutherův 87, 98, 136
o druhém Kristově příchodu 194

bezradný nad fanatizmem 121
Grynaeus zachráněn M. 133
Menno Simons
jeho dílo 154
Mesiáš
Josef Wolff obdržel výklad o prvním M. příchodu 228-230
Židé si neuvědomili, že přišel M. 240.241
proroctví o M. 208, 209, 220.221, 260
viz též hesla Kristus, první příchod Krista
měsíc
zatmění 196.197
viz též heslo znamení druhého příchodu
meteory
déšť m. viz heslo hvězdy
metodisté
začátek hnutí 165
v době Wesleyově 166.167
pronásledování m. 166.167
viz též heslo Wesley
milénium
práce vykoupených v době m. 413
viz též heslo tisíciletí
Miller
život a dílo 203-218
mládí M. a jeho povaha 203, 214
obrácení M. a jeho povaha 203, 214
obrácení M. z nevěry 204
studuje Bibli 205-211
povolán ke kázání 211.212
jeho působení 212.213, 234-239
náboženští učitelé proti M. 212-216
ochraňován anděly 215
nesprávný M. závěr o skončení proroctví o 2300 dnech 224-226
M. svěřeno hlásání poselství o druhém příchodu 235
M. stanovisko k fanatizmu 252.253
viz též hesla adventní hnutí, poselství prvního anděla
milodary
mniši tvrdí, že Kristus žil z m. 52
milost
dveře milosti otevřené 273, 276
milost Boží prvním učedníkům 222
milost projevená v záhubě při potopě 342
misie
rozmach misií v zahraničí 184
misijní duch
Kristův duch je duch misijní 47
misionáři
v Anglii 57, 62
valdenští 47-51
Whitefield a Wesleyové v Americe 164

viz též hesla rozšiřovatelé, spisy, Wolff
mladí
mladí, kteří nebudou svedeni 390
nevěra mladých 377
vliv klášterního života na mladé 54.55
výchova mladých valdenských 46-49
mniši
reformátoři proti m. 55-57
viz též hesla kláštery, řádoví mniši
modlitba
v čase soužení 390
nedostatek m. 238, 309
Lutherova víra v m. 102, 136
nezbytnost m. 331, 334, 377
je nutná při zkoumání Bible 377, 86
síla m. 136
modloslužba
v církvi 30
ve Francii 177
v římskokatolické církvi 357.358
viz též heslo uctívání obrazů
Mojžíš
pisatel (pěti knih) 275
Moravané (Jednota bratrská)
v bouři na moři 164
Wesleyův pobyt mezi M. 164
viz též heslo Jednota bratrská
Morin
královský detektiv 145.146
mravní zákon
jeho poslušnost 297
římskokatolická církev jej mění 35.36, 44, 284
Wesley ho hájí 168.169
jak se na něj dívají náboženští vůdcové 295
jak ho vidí proroci a apoštolé 295
jeho neměnnost 45, 275-285, 287, 295.296, 317
jeho známost udržována na zemi 287
bude všem objasněn 380
jeho povaha 296
Kristus jej nezrušil 167, 295-297
je trvalý 275, 287
následek jeho neposlušnosti 167, 301, 302, 367.368
odhaluje hřích 296
jeho posvátnost 275
satan svádí k jeho přestoupení 366
povaha člověka při soudu bude měřena m. z. 304
křesťanský svět jej zavrhuje 18
Francie ho pošlapává 177, 182
Řím ho pošlapává 44, 287
je neomylným pravidlem života 286

bezbožní uzří m. z. v Kristově ruce při jeho druhém příchodu 400, 419
domněnka, že byl zrušen 367.368
viz též hesla zákon, čtvrté přikázání, sobota, svatyně, chrám
mrtví
jejich stav 339-348
mše
m. neboli eucharistie 40, 122
mučedníci
raní křesťanští m. 28.29, 33
v Čechách 64, 71, 74.75, 163.164
v Anglii 62.63, 159-161
ve Francii 141.142, 145-148, 175, 181.182
v Německu 137
v Meaux 139
ve Skotsku 160.161
ve Švýcarsku 116.117
v Holandsku 154.155
v šestém století 37.38
inkvizice ve třináctém století 40
se nebojí smrti 50
mudrci
viz heslo mágové
münsterští
m. fanatici 154
Münzer
Tomáš M. 123.124
Myconius
o Zwinglim 118
mysl
zákon mysli 349
pod satanovou vládou 40, 349.350

N

náboženská svoboda
puritáni v ni věří 186-191
v Německu 128-133
v Holandsku 154.155
v zemích reformace 157
ve Spojených státech 280.281
je Římem jen trpěna 355.356
je označována za kacířství 31
boj Rogera Williamse za n. s. 187.188
viz též hesla kacíři, pronásledování, puritáni, snášenlivost, Spojené státy
náboženské uctívání
n. u. zakázáno ve Francii 175
náboženství
formálnost v n. 37.38
vyznávat n. se stává populárním 245
jeho čistota 300

satanovo klamné n. 293.294
předmětem zábavy nevěrných 293
nadání
jeho správné užití 308
satan ho využívá 321
nadvláda Říma
viz heslo papežství
nanebevstoupení
Kristovo n. 223
násilí
Bůh nepoužívá n. 312, 341.342, 371
nauky
falešné n. jsou satanovým osidlem 328-331
nebesa
čistota a svatost n. 340.341
odbojníci nedojdou štěstí v n. 340.341
svatostánek v n. viz heslo svatostánek
neděle
obvinění vznesená proti těm, kdo nezachovávají n. 369, 371
nucené zavádění n. ve Spojených státech 360
první zákon o svěcení n. 360
Řím nahrazuje sobotu n. 36.37, 284.285
z n. učiněn veřejný svátek 36
hnutí pro zavedení n. ve Spojených státech 369
v Písmu svatém není důkaz pro zavádění n. 275.276
n. není den Páně 284.285
svěcení n. je projevem úcty k Římu 280.281, 284, 363
zachovávání n. bude v budoucnu vynucováno zákonem 284, 360, 363, 372
původ svěcení n. 283-285
zdánlivé divy, jež měly podpořit svěcení n. 362
projevy duchů na podporu zachovávání n. 371
satan prohlásí n. za svatou, až se bude vydávat za Krista 391
viz též hesla znamení šelmy, sobota
Nehemiáš
o stavitelích chrámu 38
Německo
první misionáři 43
hlásání adventního poselství 232
postup reformace 79-110, 120-136
neomylnost
učení o papežově n. 35, 39, 153, 354
viz též heslo Řehoř VII.
n. Písma 58, 114
neposlušnost
trest za n. 336
následek n. 336
nepřátelství
n. mezi člověkem a satanem 319-322
n. Židů vůči Kristu 320
B. vštípil člověku n. k satanovi 319.320

Nero
N. se bude nacházet v satanově zástupu, až bude konec světa 418
jeho povaha 52
jeho matka 418
nesmrtelnost
Písmo učí o přirozené n. duše 345
správné a nesprávné učení o n. 343, 345, 369
satanův první klam 335-346
římská církev učí o n. duše 39, 345
pravou n. lze získat poslušností 336
kdy bude n. udělena 206
nesnášenlivost
n. „poutníků“ 187-188
nestřídmost
následek n. 367-369
nevázanost
n. není svoboda 180-182
nevěra
Luther útočí proti n. 82
příčiny n. 329.330
nebezpečí, jež se skrývá v n. 293, 377
ve Francii 173, 175-178, 180.182
vítězí 180.181, 183.184, 292, 332, 367, 369
Miller obrácen na víru z n. 204
viz též hesla ateizmus, deisté
důsledek n. 336.337
neznalost
n. Bible 65, 126, 218
n. Bible neomlouvá hřích 375
Ninive
Jonášovo poselství 257
Nizozemí
pokrok reformace 153-155
viz též heslo Holandsko
Noe
poselství N. 215.216, 237, 273, 310
zachovává sobotu 287
Nová Anglie
adventní poselství v N. A. 212
azylem pro utlačované 189
Nový Jeruzalém
jako nevěsta 271
sestupuje z nebe 415
satanova snaha přemoci N. J. 415.416
středem nové země 423
spravedliví uvítáni v N. J. 405, 417
Nový zákon
viz heslo Bible

O

oběť mše
modloslužebná o. m. 40, 122
oběti
viz heslo svatyně
obětní kozel
při službě ve svatyni 266
představuje satana 267, 307, 412
obětování
viz heslo svatyně
obětování se
pro Krista 246
obhájce
viz heslo Kristus
oblak
znamení Kristova příchodu 401.402
obrácení
plody pravého o. 293, 302
vliv o. 294-296
obratnost
viz heslo zásadovost
obraz
o. šelmy 278, 281.282, 284.285
uctívání o. 35.36, 44, 284
viz též hesla socha, znamení šelmy, Spojené státy, protestanté
obyčejní duchové
jsou duchové ďáblů 350
viz též heslo spiritismus
očistec
učení 39
vymysl pohanství 39
odpadnutí
v posledních dnech 282
starého Izraele 16.17
rané církve 34-41
protestantských církví 243-248, 280-283
připravilo cestu pro papežství 280.281
velké o. 30-32, 183, 185, 190, 244, 248, 280.281, 359, 388
křesťanů jako znamení Kristova příchodu 198, 201.202
viz též heslo Babylón
odpustky
výnosný obchod 40
Lutherovy slavné články proti o. 85
Tetzel prodává o. v Německu 84.85
Samson prodává o. ve Švýcarsku 115
odpuštění hříchů
Řím si osobuje toto právo 55, 365
lze získat jedině skrze Krista 83
okrádání
o. Boha 300

Olivetan
synovec Kalvínův 142
opovážlivost
rouhavá o. 40
osidla satanova
obecně 327-334
obviňování bratří 328
popírání Kristova božství 330
falešné učení o druhém Kristově příchodu 331
falešné nauky 328-331
nezdrženlivost 299.300
věnování se světským záležitostem 328
svobodomyslnost v oblast víry 328.329
zanedbávání modlitby a zkoumání Bible 327.328, 329
vědecké bádání 329
bezstarostnost 327
spiritismus 330
neobrácení členové církve 327.328
bláhové úvahy 330
převracení Písma a boj proti němu 328.329
ospravedlnění
Hus věří v o. vírou 91
Wesley učí, že víra ospravedlňuje 163-165
Lutherovi se dostává vnuknutí o o. vírou 82.83
viz též heslo víra
o. skutky 38, 49, 55.56, 81, 163
ospravedlňování
o. satanovo 315
o. hříšníků v dnešní době 315.316
otcové
o. lpí na zvycích a tradicích 106, 288
tradice církevních o. na podporu zachovávání neděle místo soboty 284, 288
Otcové poutníků
viz heslo puritáni
otevřené dveře
viz hesla dveře, milost
otomanská říše
Litch předpovídá pád 213.214

P

Palestina
Wolffova cesta po P. 230
Panna Marie
její uctívání 30, 39, 113, 141
papež
uznáván za nástupce Boha na zemi 35.36, 37, 66, 91
opovážlivé nároky 35, 39
osobuje si moc 35, 39, 363
víra přenesená z Krista na p. 37

obžalován 153
zajat 278
viz též hesla papežství, římskokatolická církev
papežové
rozkol mezi nimi 57, 67.68
Park
o Božím zákoně 294.295
Paříž
P. za revoluce 179, 182
pastýři
falešní p. padnou jako první v čase konce 410
Pavel
obvinění proti P. 290
pověření k pohanům 210
uvěřil 210
statečným odpůrcem zla 328
kacířství v době P. 252
o službě a počtu andělů 323
varuje Tesalonické 289
pečeť Boží
p. živého Boha 385, 401
peklo
falešné představy 337.338, 339
peníze
jak údajní křesťané mrhají p. 300
vynaložené na požitkářství 308
Wesley o jejich správném užívání 245
Persie
Wolffova cesta po Persii 230
Petr
ochraňován anděly 324
Petri
Olaf a Laurentius Petri 156.157
Piemont
sbory v P. 43
viz též heslo valdenští
Pilát
zatvrzuje své srdce 107
Pilátovo schodiště
kdo vystoupí po kolenou po „Pilátově schodišti“ 82
Písmo svaté
je vodítkem 373.378
módní výklad P. s. 328.329
neomylnost P. s. 58, 160
zkoumání P. s. 54, 375-377
je nebezpečné zanedbávat jeho zpytování 327-329
chrání před bludy 35
Wolff o vžitém výkladu P. s. 230
Viklef požaduje, aby lidu bylo dáno P. s. 54
viz též hesla Bible, Slovo Boží

Pius IX.
papež P. IX. 335
plán záchrany
jeho dovršení 306.307
objasňuje Bible 54
Bůh nad ním bdí 219
počítání času
v Písmu 207-211, 253.254, 260.261, 269, 270, 278.279
viz též heslo proroctví
podobenství
o svatební večeři 272
o deseti družičkách 250.251, 253-255, 270.271
podvrhy
v náboženství 120.121, 124.125, 293.294, 333
podvržené dokumenty
použité papežem 37.38
pohané
Pavel apoštol p. 210
pohanský Řím
jeho moc přenesena na papežství 37, 278
v proroctví 278
viz též heslo drak
pohanství
bludy p. v křesťanské církvi 39.40
pronásledování v době p. 28-33
spojení p. s křesťanstvím 30, 34, 35.36
pochybnost
p. přichází do módy 330-333
příčina p. 329.330
jak se zbavit pochybností 332.333
mladé přepadá p. 377
viz též heslo nevěra
pochybovačství
viz též heslo nevěra
pokání
skutky kající 38
pokora
život křesťanů se vyznačuje p. 301
pokrytci
v církvi 251
pokušení
jak odolat 322, 374.375
Adama a Evy v ráji 335
Kristovo 34, 322
valdenské mládeže 47
proč Bůh dopouští p. 333.334
politický
p. korupce 368
poselství
jaký bude svět podle p. ze Zjevení 18 379.380

až bude ohlášeno p. ze Zjevení 18 248, 379
viz též hesla poselství prvního anděla, p. druhého anděla, p. třetího anděla, adventní hnutí
poselství druhého anděla
druhé andělské p. 242-248
poselství prvního anděla
první andělské p. 199
hlásání p. prvního anděla 224, 227-238, 241, 242, 253
poukazuje na Kristovu službu ve svatyni svatých a při soudu 269, 275-277
smysl p. prvního anděla 241
znázorněné příchodem ženicha 253, 254-256
viz též hesla adventní hnutí, adventisté
poselství třetího anděla
třetí andělské p. 274, 276, 278-285
závěr p. vyznačuje začátek "doby soužení" 385
rozsah p. třetího anděla 285
p. třetího anděla je Božím nejzávažnějším varováním 285
p. třetího anděla se světu dostane naposledy 248
p. třetího anděla bude vyhlášeno s naléhavostí 380.381
viz též hesla lid Boží, proroctví, znamení druhého příchodu
poslušnost
požehnání plynoucí z p. 300.301
posměvači
p. v posledních dnech 352.353, 398, 402
p. v době Millerově 216, 256, 259, 272
p. v době Noemově 216
posvěcení
pravé p., jak o něm mluví Písmo 299
příklady pravého p. 297.298
plody pravého p. 302
jak získat pravé p. 297
povaha pravého p. 297
dílo pravého p. 293, 295, 296, 297, 299
nepravé p. v posledních dnech 296, 298.299, 300.301
v době Lutherově 124.125
potrestání
bohatých 409
satana 412-414
nevěrných kazatelů a nevěrného lidu 409-411
bezbožných 417, 422
poučení
z toho, jak Bůh jedná s lidmi 219.220
povaha
přezkoušení p. při posledním soudu 272, 303
pozdní déšť
moc provázející p. d. 383.384, 385
pracovníci
budou vyučeni Duchem při pozdním dešti 380.381
Praha
kletba vyhlášená nad P. 66, 68
reformace v P. 65, 68

pravda
podvrhy p. 330.331, 333
lidé zpytují Bibli, aby našli p. 53.54
hledání p. je potřebou 329, 376
p. naráží na protivenství 290.291
pokrok v poznání p. 187, 190
Řím bojuje proti p. 59
správný přístup k p. 241-243
šíření p. v čase pronásledování 30, 62, 66, 126, 155, 160.161, 397
proč není p. zjevována předním mužům 201.202
viz též hesla sobota, svatyně, p. třetího anděla
pravdy
hlásání nových pravd 382
probuzení
moderní p. 292-302
všeobecné p. 293
výsledky p. 292.293
proč má p. nedostatek síly 293.294
prodlení
Kristova příchodu 249, 253-259
splnění proroctví 258.259
je zkouškou trpělivosti 249.250
Prohlášení
Prohlášení nezávislosti 189, 279
Prokop
vojevůdce Prokop Holý 75-77
proměnění
nauka o p. vína a chleba 153.154
prominutí hříchu
ve svatyni 265.266
pronásledování
prostředek, jak zachovat církev ryzí 31.32, 33
následovníci Kristovi trpí p. 28, 93, 320.321, 382.383
v období 1260 let 37, 171.172, 278
zkráceno 172
v prvních staletích 28-33
v Německu 127
věřících v druhý Kristův příchod 236.237
věřících v Holandsku 154.155
francouzských protestantů 144-146, 174-176, 178.179
Jana Husa 66-72
lolardů 62.63
Martina Luthera 89-93
puritánů 185.186
těch, kdo zachovávají sobotu 381-383
valdenských 44, 52, 64
Johna Wesleye a jeho následovníků 166.167, 382
Johna Viklefa 59.60, 382
příčiny pronásledování 381.382
přispívá k šíření pravdy 62, 127, 142, 155, 162

proč dnes není 33
viz též heslo kacíři
propast
šelma vystupující z p. představuje moc, jež se projevila ve Francii 173, 183
drak svržený do propasti 411.412
proroctví
splnění p. o prvním příchodu 220-222
Židé nechápou p. o prvním příchodu 200-202, 220.221
o prvním příchodu splněna 249-259
Daniele a Zjevení nejsou tajemstvím 217.218, 232, 242, 373.374
o druhém příchodu 192-194, 198.199, 205-210
o znovuzřízení soboty 286.287
viz též hesla počítání času, papežství, "čas soužení", Spojené státy
útěcha v p. 249-251
splněné Millerem a jeho druhy 257
význam studia p. 217-220
učedníci nepochopili p. o prvním příchodu 221
o dvou svědcích 171-184
o 1260 letech 37, 171.172, 278
o 2300 letech 207-210, 224.225, 253.254, 260-262, 264.265, 272.273, 289, 307
zkoumaná adventisty 249, 269
Gaussenem 232
proroky 219
Williamem Millerem 206-210
p. je třeba porozumět 217.218, 329
viz též hesla šelmy v proroctví, počítání času, znamení druhého příchodu
Prostředník
Kristus jako P. 50, 82.83, 87, 308
až člověk bude bez P. 270
protest
prvních křesťanů 62
knížat 128-132
účinek p. 131.132
znění p. 131.132
protestanté
kráčejí ve šlépějích Říma 243-245, 281.282, 330, 360
vzdávají čest Římu tím, že světí neděli 284.285
projevují rostoucí přízeň Římu 354, 356
ohroženi mocnými nepřáteli 150.151
pronásledování p. ve Francii 145-148
růst počtu p. 132.133
protestantské církve
dcery Říma 243.244
pád p. církví 243.244, 247
mnoho opravdových křesťanů v p. církvích 243.244, 248
rozmach p. církví 244
hledají pomoc u světské moci 243.244
usilují o přízeň světa 359
sjednocení p. církví na společných bodech víry 281
protestantizmus

odpadnutí p. 190, 244-248, 281.282, 359
nebezpečí hrozící p. 137, 150
síla p. 152
podává si ruku se spiritizmem a katolicizmem 369
hlavní zásady 128, 131.132, 186.187, 279.280
první příchod Kristův
prokletí, které vynesli Židé nad všemi, kdo se zabývají počítáním doby p. p. K. 241
Židé nerozumějí proroctvím o p. p. K. 199-201, 241
viz též heslo Židé, farizeové
předobrazy
viz heslo svatyně
předpotopní lidé
lidé před potopou nedbali na varování 215.216
předurčení
vyvolených 167
překlady Bible
viz heslo Bible
přeměna
proměnění spravedlivých při druhém Kristově příchodu 404
příchod Kristův
znaky, symboly Kristova p. 248, 254
viz též hesla první p. Kristův, druhý p. Kristův
přikázání
viz hesla zákon, mravní zákon, sobota, čtvrté přikázání
přímluva
Kristova p. 305-307, 308
příroda
uctívání p. 367
p. zákony 329
půlnoc
lid Boží vysvobozen uprostřed noci 398
půlnoc světa (obrazně) 40
půlnoční volání
p. volání 253-259, 271
moc p. volání 255, 256
puritáni
obecně 185-191
povaha prvních p. 189
odchod z Holandska 186.187
útěk z Anglie 185.186
nesnášenlivost p. 187
pronásledování v Anglii 185
úcta k Bibli 189

R

ráj
Adam a Eva ztrácejí r. 221, 335-337, 405
obnovení r. 192, 306, 405.406
reformace

postup r. 97, 120, 128
velcí mužové upozorněni na r. 135
satan se snaží napodobit r. 120-125
šíření r. 171
Viklef klade základy r. 60-62
papež varuje Francii před r. 177.178
andělé ochraňují příznivce r. 133-135
r. se setkává s překážkami 251.252
pokrok r. ve Francii 139-145
v Německu 79-110, 120-136
ve Velké Británii 53-63
v Holandsku a Skandinávii 153-157
ve Švýcarsku 111-119, 148-150
r. hrozí vážné nebezpečí 133, 135.136
úkolem r. je dát lidem Bibli 247
viz též hesla Kalvín, Hus, Luter, protestantizmus, protestanté, Tyndale, Viklef, Zwingli
reformátoři
víra v druhý Kristův příchod 194
povaha r. 61.62, 80.81, 83, 111, 157
jejich dílo 380.381
Viklef, jeden z největších r. 61.62
viz též hesla Kalvín, Hus, Jeroným, Knox, Latimer, Luther, Melanchthon, Viklef, Zwingli
rechabitští
Wolff navštěvuje r. 231
republikánství
základní zásada Spojených států 279.280
revoluce
viz heslo francouzská revoluce
Ridley
vzhlíží ve víře k příchodu Páně 194 (160)
Richard II.
výnos R. II. 59
Robinson
projev kazatele Johna Robinsona k puritánům 186.187
rozkol
velký rozkol viz heslo papežové
rozšiřovatelé
literatury v době reformace 115, 125.126, 149
literatury v době Viklefově 57
viz též heslo Bible, literatura, spisy
rozum
uctívání r. (racionalistická filozofie) 125
uctívání r. ve Francii 176.177
„bohyně rozumu“ 177
Rusko
vyhlášení poselství o druhém příchodu v R. 232

Ř

řádoví mniši

v době Lutherově 125
vliv ř. žebravých mnichů 54-56
Viklef proti ř. m. 54, 56, 58
kupčí s odpůstky 83.84
Řehoř VII.
vyhlašuje římskou církev za dokonalou 39, 64, 364
Řehoř XI.
jeho smrt 57
Řehoř XIII.
jeho stanovisko k bartolomějské noci 175
Řím
stolice papežské moci 36.37
Luther navštěvuje Ř. 81.82
biskupové navštěvují Ř. 153
římskokatolická církev
postoj k Bibli 33, 54, 58.59, 64, 125, 151, 171, 173, 217.218, 247
její tvrzení 168, 354-356, 375
v době Husově 67.68
v době Viklefově 57
v době Lutherově 97.98
její pohanské zvyky 34
Aleander hájí ř. c. 96-98
připodobněna k Babylónu 243
k levhartovi 278, 363
její rozvoj 34-41, 364
její boj proti Lutherovi 88-92, 95-109
bludy zavedené ř. c. 39.40, 54-56, 364
získává přízeň u protestantů 354, 359.360, 364.365
modlářství v ř. c. 356.357
ve srovnání s židovstvím 357
Luther se on ní odděluje 79-93
prostředky, jež používá k vynucení poslušnosti 358
její obliba 356-359
protestanté kráčejí v jejích šlépějích 244, 280.281, 330, 364.365
záznamy o pronásledování ř. c. 42, 354, 358.359
vyhrazuje si právo na výklad Písma 375
výsledek vzpoury proti ř. c. ve Francii 181-183
její školy navštěvují protestanté 355
známky moci ř. c. 284.285, 360
opravdoví křesťané v ř. c. 284.285, 355
její bohoslužby jsou přitažlivé 356
viz též hesla papežství, papež
římští biskupové
osobují si moc 35, 37.38, 364.365
viz též hesla papež, papežství, římskokatolická církev

S

Samson
výběrčí odpustků ve Švýcarsku 115.116

Sasko
Češi prchají do S. 163.164
Sasové
ve Velké Británii 42
satan
jeho schopnost citovat Písmo 352
uzná, že rozsudek nad ním je spravedlivý 420
jeho obratnost 124.125, 327
je vázán na zem 411-414
jeho povaha 316.317
překrucuje Boží povahu 314-317
uchyluje se k násilí 371
popírat s. existenci je nebezpečné 326, 331
nespokojenost a vzpoura s. 312-317
snaží se svést křesťany, aby se smiřovali se světem 34.35, 190.191
nepřátelství s. vůči člověku 319, 321.322
důležitost správné představy o s. 325.326
s. soud 413
poslední boj s. o nadvládu 415.416, 420-422
shovívavost Boží nad s. 313.314
jeho obratnost 241
postavení s. a jeho krása před jeho pádem 312.313
moc a zloba s. 326
jeho schopnost ukazovat obrazy zesnulých přátel 347, 351.352
schopnost zjevovat se jako anděl světla 369
je přítomen při uctívání Boha 327
s. vzpora je poučením pro vesmír 315
jeho uspokojení z děsu jeho hrůzovlády 182
jeho povyšování 317.318, 348.349
hříchy Božího lidu budou vloženy na s. 420.421
s. žalobníkem 251, 306
s. se vydává za Krista 391
působí skrze živly 370
viz též hesla zlí duchové, Lucifer, osidla satanova
sebepodceňování
život křesťana se nemá vyznačovat s. 301
sebepovyšování
nebezpečí, jež záleží v s. 298, 312-315, 317
Luther ušetřen s. (pýchy) 110
sedmdesát týdnů
proroctví o 70 týdnech 207, 208, 209, 220.221, 260.261
Senacherib
mocný Asyřan 323
shovívavost
meze Boží s. 26
viz též heslo Bůh
schrána viz truhla
Skandinávie
děti jako kazatelé ve S. 234
vyhlášení adventního poselství ve S. 234

pokrok reformace ve S. 155-157
Skotsko
útočištěm pronásledovaných křesťanů 42
pronásledování ve S. 160.161
Knoxovo působení ve S. 161.162
skutky
očištění skrze s. 38
spása získaná s. 163
viz též hesla víra, Wesley
slepota
Židů, kteří nepoznali příchod Mesiáše 240.241
lidu tohoto pokolení 352
slovo Boží
poměr římskokatolické církve k s. B. 54
je prostředkem spojení mezi Bohem a člověkem 46.47, 53
je naše jediná jistota v čase soužení 392
následky hlásání s. B. 292
s. B. je zbraní Krista proti satanu 35
viz též hesla Bible, Písmo svaté
slunce
zatmění 196.197
viz též heslo znamení druhého příchodu
služba
andělů 303, 305, 307, 309, 323.324
Kristova 263-265, 266.267, 303-307, 308-310
kněží na zemi 263, 265-268
smlouvy
svatostánek staré a nové s. 262
smíření
smíření s Bohem 295.296
velký Den smíření 309, 390
důležité pravdy o smíření 266
smíření v pozemském svatostánku 264-266
smíření v nebeském svatostánku 253-255, 266-268, 271.273
smrt
je spánek 343-346, 350
rozdíl mezi první a druhou s. 342
Francie prohlašuje s. za věčný spánek 176
teorie o vědomí ve s. 39, 343, 347
je trestem za přestoupení 336, 340, 342
pomyšlení na smrt 204
viz též heslo zmrtvýchvstání
snášenlivost
není vlastností římské církve 355
viz též heslo náboženská svoboda
sněm
v Augsburku 133, 134
v Augsburku nazván největším dnem reformace 134
prvý a druhý s. ve Špýru 128, 129
výnos s. ve Špýru proti reformaci 129

protest knížat proti výnosu s. ve Špýru 130-132
ve Wormsu 95-108
Luther před s. ve Wormsu 98-108
viz též hesla koncil, rady
sněmy
církevní s.(koncily) 36, 37.38
sobota
důkazy proti s. 288, 369
vážnost s. 288
změna s. 284.285, 286
neštěstí přisuzována zachovávání s. 371.372
římští katolíci uznávají božskou moc s. 284, 361.362
nenávist Říma vůči s. 44
význam s. 278
s. je památníkem stvoření 36.37, 288
Bible nedává oprávnění ke změně s. 283.284
Kristus nezměnil s. 283.284
je zachovávána ve všech dobách 36, 42-45, 287
zaslíbení pro ty, kdo zachovávají s. 286.287
reforma s. 286-288, 369
nahrazena nedělí 36
znamením Boží tvůrčí síly 36, 277.278
adventisté zkoumají s. 276
zkušebním kamenem věrnosti vůči Bohu 380
viz též hesla čtvrté přikázání, zákon, mravnost, věřící v sobotu, neděle
Sodoma
duchovní Sodoma 173
Sodoma nedbá varování 273, 323
socha viz obraz
Sophie Arnoultová
proslulá herečka 174
soud
Boží zákon je měřítkem při s. 304.305
šíření poselství o s. 231
s. bezbožných v nebi 303.304, 413
příprava na soud 276
výkon s. 276, 317.318, 417-422
vyšetřovací s. 224.225, 267-272, 276.277, 303-310
pečlivé šetření při s. 272, 308
Danielovo vidění s. 303
vyšetřovací s. se týká jen věřících 303
poselství prvního anděla ohlásí zahájení vyšetřovacího s. 227
postup při vyšetřovacím s. 308-310
spravedliví mrtví vstanou až po vyšetřovacím s. 305
lid Boží musí jasně pochopit, oč půjde při vyšetřovacím s. 308
Kristova činnost při vyšetřování 306.307
Kristova činnost při vyšetřování skončí před jeho druhým příchodem 307
satanova činnost při vyšetřování 306
viz též heslo poselství prvního anděla
čas s. 345.346

upozornění na s. 225
soudy
andělé se zajímají o rozhodnutí nebeských s. 305
nebeští andělé jsou přítomni při s. 395.396
podplácení s. 368
Boží s. 342, 392.393
soužení
egyptské s. 393
posledních dnů 393.394
Spalatin
o Lutherovi 107
spiritismus
obecně 347-353
bere na sebe křesťanské roucho 351
kde jsou přívrženci s. 349.350
klamná moc s. 351
bludné učení s. 349-351
vede k sebeuspokojování a výstřelkům 348-350
činí divy 370.371
je jedním z nejúspěšnějších satanových nástrojů 330, 347.348, 353
Písmo svaté je ochranou před s. 351
viz též hesla andělé, zlí duchové, satan, duch
spisy
Baxterovy 163
Bengelovy 232
Bunyanovy 162
potlačování křesťanských s. ve středověku 42
Flavelovy 162.163
Gaussenovy 233
Lacunzovy 231.232
Lacunzův s. o druhém příchodu Krista 232
rozšíření Lutherových s. 87, 91, 115, 125, 150
odsouzení Lutherových s. ve Wormsu 101
Luther odmítá odvolat své s. 103-105
Lutherovy s. v Holandsku 154
Lutherovy s. v Anglii 160
Tausen čte Lutherovy s. 155
Lutherovy s. přeloženy do francouzštiny 149
Millerovy s. 215, 235
Viklefovy s. 59, 63, 160
viz též hesla kniha, literatura
Spojené státy
charakteristika 279
ústava 279.280
temný den ve Spojených státech 196-198
padající hvězdy viděny ve Spojených státech 212.213
správa Spojených států 189.190
růst Spojených států 189
azylem pro utlačované 188.189, 190
nadvláda Říma nad Spojenými státy předpověděna 363

náboženská svoboda ve Spojených státech 188.189
dvourohá šelma v proroctví představuje Spojené státy 279
jejich vzestup 279.280
hnutí za svěcení neděle ve Spojených státech 369
potlačovací zákony ve Spojených státech 280, 363.364
viz též hesla znamení šelmy, protestanté, puritáni, náboženská svoboda, dvourohá šelma
spojení
všech protestantských církví 282
křesťanů a pohanů 31
církve a státu 190, 281, 283, 285, 381
církve a světa 246.247
protestantizmu, spiritizmu a římského katolicizmu 370
společnost
její vliv 321.322
její stav v posledních dnech 366-369
zkažení s. přisuzováno tomu, že není zachovávána neděle 369
spor
začátek s. mezi Kristem a satanem 312-316, 366
konec s. 327, 366-372, 415-425
s. mezi pravdou a bludem 93.94
spravedlnost
satan uznává Boží s. 420
zatracení potvrzuje Boží s. 418.419
s. Boží se projevuje v potrestání hříšných 340-343
s. z víry viz heslo ospravedlnění
Spurgeon
o svátostech v katolické církvi 244
stanovení
konkrétního data 287
stát
povinnost s. 130
viz též hesla církev, Spojené státy
Staupitz
zbožný S. otevírá Lutherovi Boží slovo 81
sto čtyřicet čtyři tisíc
zpěv sto čtyřiceti čtyř tisíců 406
strážný
každý následovník Kristův má strážného anděla 395
strom života
strom života uprostřed ráje 335
středověk
tma středověku 44.45, 359.360
stvoření
sobota je památníkem stvoření 277, 283, 286
svatební roucho
svatební roucho v podobenství z Mt 22 272
svatost
s. nelze získat bez poslušnosti 298.299
rozvíjet své posvěcení 308
viz též hesla ospravedlnění, posvěcení

svatostánek
Mojžíšův s. 261-263
nahrazen Šalomounovým chrámem 262
služby ve s. jsou kopií nebeských služeb 275
svatyně první smlouvy 262
viz též heslo svatyně
svatyně
pozemská je kopií nebeské 262
očištění pozemské s. 210, 225, 260, 265, 270
popis pozemské s. 261-263
služby pokračují i po ukřižování 386
adventisté se upírají k nebeské s. 270
služba v prvním oddělení nebeské s. 267
služby v nebeské s. 262, 266.267, 272-274, 275.276,
Kristovo dílo v nebeské s. 267, 275.276, 303, 305-310
symbol svatyně a pravá s. 260-274
s. klíčem k vysvětlení, proč došlo ke zklamání v roce 1844 269, 273.274
s. není země 261
otázce s. je nutno správně rozumět 348-350
adventisté zkoumají otázku s. 261-263
viz též hesla adventní hnutí, zákon, svatostánek, chrám
svatyně svatých
Kristův příchod do s. s. 269-272, 308.309
Krisovo působení ve s. s. 270-274, 275
viz též heslo svatostánek
svědomí
Řím nemá právo znásilňovat s. 130
svoboda s. 371
viz též hesla svoboda, náboženská svoboda
svět
pod papežskou nadvládou 40
konec s. 409-425
jde ve stopách Židů 26.27
jaký je stav náboženského s. 247.248, 368.369, 379.380
světlo pravdy
jak je důležité přijímat s. p. 219.220
následek zavrhování s. p. 106.107, 241, 273.274, 289-291, 366.367, 375
s. p. má být věrně rozšiřováno 290.291
světskost
v církvích 240-248, 258.259
viz též heslo církev
svoboda
těla 351
Viklefův boj za občanskou i náboženskou s. 54
konec náboženské s. v Čechách 77
falešné pojetí s. 329.330, 337
jde ruku v ruce s Biblí 171, 175, 180, 183
v Německu 129.130
záleží v dodržování Božího zákona 182, 295.296
protestanté si vážili s. svědomí 354

Francie zavrhuje zásady s. 171, 175, 180, 183
s. zaručena výnosem špýrského sněmu 129
viz též hesla pronásledování, puritáni, náboženská svoboda, Spojené státy
potlačování s. svědomí 42.43
Bůh dává s. vůle 312, 337, 371
viz též heslo svědomí
svobodomyslnost
v náboženské víře je někdy nebezpečná 328-330
symboly
výklad s. z proroctví 278-282, 363
Sýrie
Wolffovy cesty do S. 230

Š

Šalomoun
dostalo se mu moudrosti, jež vzbudila obdiv světa 322
šelmy v proroctví
výklad šelmy vystupující z propasti 173
výklad draka (satan a pohanský Řím) 278
výklad šelmy podobné levhartovi (papežství) 278, 282
výklad dvourohého zvířete (Spojené státy) 278-280, 281-282
viz též heslo proroctví
Šimon Kouzelník
uchází se o koupi moci činit divy 84
šlechtici
Francie 179.180
Španělsko
zemětřesení pociťováno ve Š. 195
Lutherovy spisy ve Š. 91
Špýr
sněm ve Š. 128-136
špýrský protest 128-132
Štěpán
mučednictví Š. 209
Švédsko
evangelium uvítáno ve Š. 156
reformace ve Š. 156.157
účast Š. ve třicetileté válce 157
bratři Petriové ve Švédsku 156.157
Švýcarsko
adventní poselství hlásáno ve Š. 323
Lutherovy spisy ve Š. 91
misionáři jdou do Š. 43

T

tabák
ústa poskvrněná tabákem 300
tajemství

odhalená tajemství 218, 376
neodhalená tajemství 330
tajemství Boží prozřetelnosti 33
tajemství nepravosti působí v rané církvi 34, 244.245
tajemství Boží
lidé nemají prozkoumávat Boží tajemství 330
Tausen
povaha a dílo 155.156
uvěznění Tausenovo 156
tažení
proti husitům 75.76
proti valdenským 51.52
tělesný
správná péče o tělesnou schránku 299-301
temno
doba temna 37, 40, 42, 61
viz též heslo středověk
temný den 195-197
teologie
Luther proti populární teologii 82.83
bludy populární teologie 330.331
tesalonická církev
Pavlova rada tesalonické církvi 289
Tetzel
prodavač odpustků 83.84, 115
tisíciletí
stav země během tisíciletí před koncem světa 409-414
následky víry v tisíciletí 205.206
Bible neučí o věku spravedlnosti a pokoje na zemi během tisíciletí 205.206
viz též heslo milénium
tisk
vynález tisku 42, 58, 184
tisk Tyndalovy Bible 159
viz též heslo knihy
Titus
obléhá Jeruzalém 17, 23-26
Titova lidskost 24-26
tradice
Řím uznává tradici jako závaznou autoritu 118, 284
trest
trest za zachovávání Božího zákona 290
trojnásobné poselství
poselství prvního, druhého a třetího anděla jsou částí jediného trojnásobného poselství 285
truhla
truhla Boží smlouvy viděna v nebeské svatyni 275
kamenné desky v truhle Boží smlouvy 275
třicetiletá válka
Švédsko v třicetileté válce 157
turecká říše
viz heslo otomanská říše

týden
Francie mění délku týdne 176
Tyndale
jeho mučednictví 159
jeho působení 158.159
Tyndalo o spánku mrtvých 344

U

uctívání
uctívání šelmy viz heslo levhart
ve Francii zapovězeno uctívání Boha 175.176
uctívání rozumu 125, 176.177
„bohyně rozumu“ 176
svoboda uctívání viz heslo náboženská svoboda
učedníci
příkaz učedníkům 223
odvaha učedníků po Kristově zmrtvýchvstání 223
učedníci nechápou Kristovo poslání 220, 222
učedníci nerozumějí Kristově předpovědi o zkáze Jeruzaléma 19.20
učedníci jsou skromní lidé 111
pronásledování donutilo uprchnout učedníky z Jeruzaléma 209
učení
Bible základem veškerého pravého učení 82.83
falešné učení v církvích 247
učení o vyvolených 167.168
učení převráceno satanem 191
příjemné bajky místo učení 330
viz též hesla odpustky, neomylnost, mše, očistec
ukájení
ukájení choutek 299-301, 308
úklady satanovy
viz heslo satan
univerzalizmus
úpadek univerzalizmu 338-340
univerzalistický kazatel o mrtvých 338-340
univerzita
Luther jako student univerzity v Erfurtu 80
Lef`evre na univerzitě v Paříži 137
Hus na univerzitě v Praze 64.65
Luther a Melanchthon profesory ve Wittenberku 81.82, 87
ústava
ústava Spojených států 189, 280
Ústav pro šíření víry
Ústav pro šíření víry v Římě 229
ústupky
ústupky ze zásad 30
vzájemné ústupky mezi křesťanstvem a pohanstvem 34, 190.191
vzájemné ústupky mezi protestanty a římskými katolíky 129, 355
ústupky Čechů vůči Římu 77

Luther žádán, aby učinil ústupky (kompromisy) 107
knížata ve Špýru odmítají učinit ústupky 129.130
útlak
viz hesla středověk, papežství, pronásledování

V

valdenští
vzdorují papežské moci 42-52
jsou mezi prvními, kteří mají překlad Bible 44
poznávají moc Bible 45, 48
jejich víra v druhý Kristův příchod 48, 194
pilně opisují Bibli 46
pronásledování valdenských 51.52, 64
výsledek práce valdenských 47-51
zachovávají sobotu 362
jejich obětavá misionářská práce 47-51, 153
výchova valdenské mládeže 45
valdenská mládež posílána do škol 47
viz též hesla albigenští, kacíři
válka
satan si libuje ve válkách 370
Večeře Páně
Večeře Páně nahrazena mší 40
věčná muka
nauka o věčných mukách 39
tato nauka je v rozporu s Boží povahou 337.338
pochází z Říma 337.338
věda
falešná věda připravuje cestu papežství 360
vědecké teorie nelze přijmout za základ náboženské víry 374
vědecké bádání je někdy satanovým osidlem 329, 331
vědomí
teorie vědomí ve smrti 39, 343
viz též heslo spiritizmus
vědomí pro povinnost
úmyslné potlačování v. pro povinnost 241
velikonoční beránek
Kristus jako velikonoční beránek 254
Velká Británie
postup reformace 53-63
viz též heslo Anglie
větry
větry v proroctví jsou symbolem bojů 279
vězení
vězení satanovo 412.413
vhodná pravda
pravda vhodná pro Lutherovu dobu 93
pravda vhodná pro současnou dobu 93
Viklef

Jan Viklef 53-63
hlasatel reformace 53
na univerzitě 53.54
studuje Písmo 54
neohroženě odhaluje bludy papežství 54
kaplanem krále Eduarda III. 54
jako vyslanec v Holandsku 56
jeho boj s mnichy 55.56
jeho vliv na královském dvoře i v národě 56
Bůh ochraňuje Viklefa 57, 61
učitelem v Oxfordu, "doktor evangelia" 57
nemoc Viklefova 58
překládá Bibli do angličtiny 58
vyučuje naukám 58
papež pronásleduje Viklefa 59
papež soudí Viklefa 56, 59
Viklef odmítá odvolat 59
obviňuje své pronásledovatele 59.60
Řím předvolává Viklefa před soud 59
jeho list papeži 60
dílo Viklefovo 61
povaha Viklefova 61.62
smrt Viklefova 61
spisy Viklefovy v Čechách 65
Viklefova víra v druhý Kristův příchod 194
viklefovci
viz heslo lolardi
víno Babylóna
víno Babylóna a jeho smysl 247
jeho výklad 247, 338
víra
dostatek důkazů pro víru 332
Lutherovo kázání probouzí víru 87
člověk ji potřebuje, aby mohl plnit Boží zákon 277
nedostatek víry dnes 238
povaha víry 297-299
potřeba víry 340
víra bez činů 298
viz též heslo ospravedlnění, skutky
víra v advent
vychází z Písma 260
víra v Boha
potřeba víry v Boha 332
vláda
je založena na lásce 311.312
zákony jsou nezbytné pro Boží v. 367.368
satan bojuje proti Boží v. 337, 371
viz též heslo Spojené státy
vládci
uplácení vládců 368

vody
vody nebo moře jako symbol 379
volební právo
volební právo ve Spojených státech 190
Voltaire
jeho nevěra 180
jeho výrok proti křesťanství 184
vůle
svoboda vůle viz heslo svoboda
vykoupení
výchova vykoupených 424
vstup vykoupených do Nového Jeruzaléma 404.405
vykoupení jsou v Boží přítomnosti 424
domov vykoupených 422-424
zpěv vykoupených 406-408, 417
vítězství vykoupených 407
výmysly
lidské výmysly 82.83, 328-330
výnos
proti luteránům 129.130
proti reformaci 129
proti těm, kdo zachovávají sobotu 386, 392, 395
proti Viklefovým následovníkům 59
o obnovení a znovuvystavení Jeruzaléma 208-210, 253
viz též heslo edikt
vyobcování
Husa 66
Luthera 87, 92, 93, 96
vyobrazení
Krista a papeže 60, 65.66
výstraha
před uctíváním šelmy 282
před přicházejícím soudem 224.225
nejzávažnější varování, jež kdy Bůh lidem poslal 285
poslední výstražné poselství 199, 248, 273.274, 276, 379-384
zavržení výstrahy 239-248, 273.274
bude dána všem 27, 380
přední mužové budou dbát výstrahy 383
viz též heslo poselství třetího anděla
význam výstrahy 373.374
vysvobození
Božího lidu 398-408
hrůza bezbožných při pohledu na vysvobození Božího lidu 398,400, 401-403
vyvolení
učení o vyvolených 167.168
vyznání
víra spočívající na vyznání 247
vyznání víry
německých knížat v Augsburku 131-136
Lutherovo vyznání víry 103-105

Viklefovo vyznání víry 60.61
vyznavači soboty
označováni za příčinu neštěstí 371, 386, 392.393, 395, 398
výnos proti vyznavačům soboty 386
zážitky vyznavačů soboty
v čase tísně 387-397
ve všech dobách 35.36, 287
v roce 1844 276
pronásledování vyznavačů soboty
nepřáteli 371, 381-383, 392.393
bývalými bratřími 382
zvláštní vzkříšení vyznavačů soboty 399
útočiště v horách pro vyznavače soboty 392
vítězství vyznavačů soboty 399-401
dílo vyznavačů soboty 287, 379.380, 382-384
viz též hesla křesťané, lid Boží, vykoupení, sobota
vzkříšení
bezbožných 413.414, 415,
mrtvých 206
spravedlivých 403.404
těch, kdo zachovávají sobotu 399
těch, kdo ukřižovali Krista 399
první vzkříšení 305, 342
rozdíl mezi prvním a druhým vzkříšením 342
proč se nedbá učení o vzkříšení 343.344
snopek prvotin symbolem Kristova vzkříšení 253
vzpoura
Luciferova vzpoura 312-316, 318
duch vzpoury 315.316, 317

W

Wartburk
Luther ukryt na Wartburku 109.110, 120-125
Wesley Charles
misionářem v Americe 164
věří, že dobré skutky přinášejí spásu 163
Wesley John
jeho působení 164-166
přijímá spravedlnost z víry 164.165
ochraňován andělem 166
zachovává Boží zákon 168-170
misionářem v Americe 164
o správném používání peněz 245
výsledky jeho působení 169
čelí satanovým útokům 252
viz též heslo metodisté
Whitefield
misionářem v Americe 163, 165
Williams

Roger Williams, apoštol náboženské svobody 187
jeho působení a jeho vypovězení 187.188
Winter
Robert Winter hlásá v Anglii adventní poselství 231
Wishart
upálen na hranici 161
Wittembach
učitel v Basileji 112
Wittenberk
studenti z Wittenberku přinesli reformaci do Skandinávie 155
viz též hesla Luther, univerzita
Wolff (dr. Josef)
jeho dětství a mladá léta 228
jeho výchova 228.229
jeho působení a cesty 230.231
hlásá poselství o druhém příchodu 229.230
Worms
viz hesla sněm, Luther

Z

zahraniční misie
jejich rozmach 184
zákon
zákon o obřadech zrušen Kristovou smrtí 209
viz též heslo mravní zákon
zásadovost
zásadovost v náboženských věcech 291
závislost
naše potřeba závislosti na Bohu 334
závislost na člověku je nebezpečná 247, 374.375
záznamy
záznamy v nebeských knihách 40, 42, 307.308
záznamy inkvizice 40, 42
viz též heslo knihy
zbožnost
oživení zbožnosti před příchodem konce 293
země
země - domov Adama a Evy 335-337
vznik hříchu na zemi 335
zpustošení země 409-414
zpustlost země během tisíciletí 411-413
nová země 422
vyčištění země ohněm 421.422, 423.424
zemětřesení
na konci světa 399
v Lisabonu 195.196
viz též heslo znamení druhé příchodu
Zikmund
císař Zikmund 68-71, 75-78, 106

Zjevení
Miller zkoumá knihu Zjevení 204.205
vztah mezi knihami Zjevení a Daniel 218
Zjevení je nutno pochopit 218
zkáza
zkáza Jeruzaléma 15-27
zkáza Jeruzaléma přirovnána ke zkáze světa 26.27
zkáza v době konce 399
zklamání
adventistů 225, 237.238, 249.250, 256-259, 274
učedníků 221.222
učedníků v porovnání se zklamáním adventistů 224, 256
ve zklamání se vyplňuje Boží vůle 225.226, 249, 256.257
zkouška
adventistů při zklamání v roce 1844 237.238
účel zkoušky 186, 389.390
sobota je zkušebním kamenem věrnosti 380
svět je podroben zkoušce tím, že je mu poskytnuto poselství o adventu 225
zlí andělé
obecně 323-326, 253
moc zlých andělů 385.386
až budou zlí andělé souzeni 413
viz též hesla duchové, spiritizmus
zlí duchové
obecně 323-326
jejich působení 324
vypuzeni Kristem 324-326
v čase soužení 385.386
nebezpečí, jež hrozí těm, kdo popírají existenci zlých duchů 326
působení zlých duchů proti Kristu 324.325
viz též hesla andělé, satan, spiritizmus
zlo
původ zla 311-318
konečné vyhubení zla 318, 342.343, 421, 425
satan původcem zla 312-318
Bůh není odpovědný za zlo 311
viz též heslo satan
zločinci
falešné sympatie k zločincům 368
znamení druhého příchodu
obecně 195-202, 249, 289
zemětřesení v Lisabonu 195.196
zatmění slunce a měsíce 196.197
poměry v církvích 197.198
padání hvězd 212.213
viz též heslo proroctví
znamení šelmy (cejch)
jak se získává 380
je znamením oddanosti Římu 282-285, 363, 393
viz též hesla obraz (socha), protestanté, Spojené státy

známky ukřižování
Kristus vždy ponese známky ukřižování 422
znovuzrození
výsledky znovuzrození 295-297
znovuzrození země 422-425
zpovědnice
zla způsobená zpovědnicí 55, 65, 356
zpustošení
země 409-414
Zwingli
Ulrych Zwingli 111-119
jeho mládí 111.112
záměry mnichů s Zwinglim 111.112
Zwingli přijímá Bibli jako směrnici svého života 112
působení Zwingliho
v Einsiedeln 113.114
v Curychu 114-117
zásahy Říma proti Zwinglimu 117-119
jeho smrt 137

žalobce
satan žalobcem 251, 306
žalobci bratří
žalobci bratří jsou satanovými pomocníky 328
žebraví mniši
viz hesla mniši, řádoví mniši
žena
jako symbol 37, 243
Ženeva
útočištěm protestantů 152
šíření reformace v Ženevě 149-151

Židé
jejich obřady 357
jejich formalizmus 241
hříšná nevědomost Židů o prvním příchodu Krista 200
proroctví přiděluje Židům sedmdesát týdnů 209.210, 220
odmítají přijmout světlo 273
jejich vina 394
světskost Židů v době Kristově 240
židovské zákony týkající se soboty 36
v zavržení Krista se projevil duch Židů 320
jejich osud zpečetěn tím, že zavrhli evangelium 209
Bůh opustil židovský národ 386
Bůh zavrhuje Židy 273
Židé odmítají prorocké pravdy 240.241
Židé se spokojují s náboženstvím otců 288
duchovní tma Židů 241
utrpení Židů za obležení Jeruzaléma 23-26
bída Židů 22.23

Josef Wolff hlásá Židům o druhém příchodu 229-231
viz též hesla Izraelští, Jeruzalém
židovská církev
spojení židovské církve s pohany 243
židovští vůdcové
židovští vůdcové nerozumějí proroctvím o prvním Kristově příchodu 200, 240.241
Žižka
hájí Čechy proti Zikmundovým vojskům 75
jeho smrt 75